

Α ΣΟΛΟΒΙΩΦ

800

ΤΙΝ ΧΟΤΖΑ

Ἀπαγορεύεται ἡ ἀναδημοσίευση χωρὶς τὴν ἄδεια τοῦ με-
ταφραστή.

ΛΕΩΝΙΔΑ ΣΟΛΟΒΙΩΦ

Ο

ΝΑΣΤΡΕΝΤΙΝ ΧΟΤΖΑΣ

ΑΠΟΔΟΣΗ ΑΠΟ ΤΗ ΓΑΛΛΙΚΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

ΔΗΜΗΤΡΗ ΦΩΤΙΑΔΗ

“ΟΡΙΖΟΝΤΕΣ,,

ΑΘΗΝΑ 1953

Ο ΝΑΣΤΡΕΝΤΙΝ ΧΟΤΖΑΣ στάθηκε πάντα ἀγαπητός, γιὰ τὴ θυμοσοφία του, στὸ λαό μας. Παλιότερα τ' ἀστεῖα του, οἱ παροιμίες του, οἱ περιπέτειές του διαβάζονταν ἀπληστα ἀπ' ὅλους. Ἡ φιλολογία ὅμως αὐτὴ ξεπεράστηκε μὲ τὸν καιρό, ὅπως ἔμεινε στατική κι ἀπροσάρμοστη. Δὲν ἐκπροσωποῦσε καὶ δὲν ἐξέφραζε πιά τὸ λαϊκὸ πνεῦμα, ὅπως αὐτὸ διαμορφώθηκε μέσα στὶς νέες καὶ διαφορετικὲς συνθῆκες τῆς ζωῆς.

Τοῦτον τὸν ξεπερασμένο μῦθο πῆρε ὁ Λεωνίδας Σολοβιὼφ καὶ τοῦ χάρισε, μὲ τρόπο ἀριστοτεχνικό, καινούργια πνοή. Τὸν συγχρόνισε κλείνοντας σ' αὐτὸν τὴ λαϊκιὰ θυμοσοφία ὅχι ἐκείνου τοῦ καιροῦ, μὰ τοῦ δικοῦ μας. Ἐφτιασε, ἀπὸ τὸ παλιὸ αὐτὸ ὑλικό, ἓνα μυθιστόρημα γεμάτο χιούμορ, συγκίνηση, ἔρωτα, ποίηση κι ἀνθρωπιά. Ἐνα μυθιστόρημα ὅλο ὁμορφιά, ζωντάνια κ' αἰσιοδοξία. Γι' αὐτὸ δίκια ὁ «Ναστρεντὶν Χότζας» του χαρακτηρίστηκε ἀπὸ τὴν παγκόσμια κριτικὴ σὰν ἀριστούργημα στὸ εἶδος του καὶ γνώρισε, ὅπου κι ἂν μεταφράστηκε, τὴ μεγαλύτερη ἐκδοτικὴ ἐπιτυχία. Γυρίστηκε καὶ σὲ θαυμάσια κινηματογραφικὴ ταινία, χαρίζοντας σ' ἑκατομμύρια θεατὲς ὅχι μονάχα τὸ ἄφθονο γέλιο, μὰ καὶ τὴν ψυχικὴ καὶ πνευματικὴ ἀνάταση.

Πιστεύουμε πὼς τὸ ἔργο αὐτό, μὲ τὴ συναρπαστικὴ πλοκὴ του καὶ τὸν ὀλοζώντανο διάλογό του, ποὺ προσπαθήσαμε ν' ἀποδόσουμε στὴ γλώσσα μας, θὰ ξανακάνει ἀγαπητὸ στὸ ἀναγνωστικό μας κοινὸ τὸ «μοναδικὸ κι ἀσύγκριτο», ὅπως τὸν χαρακτηρίζει ὁ συγγραφέας, Ναστρεντὶν Χότζα, μὲ τὴν ἀνανεωμένη λαϊκιὰ του θυμοσοφία.

Δ. Φ.

ΑΦΙΕΡΩΝΩ ΤΟΥΤΟ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ στή μνήμη τοῦ
ἀλησμόνητου φίλου μου Ἀντίλεφ Μουμίν.

Ἔμοιαζε σέ πολλά μέ τὸ Ναστρεντὶν Χότζα—ἀγαποῦ-
σε, ὅπως κ' ἐκεῖνος, ἀπέραντα τὸ λαό, κ' εἴταν τολμηρὸς
καὶ τίμιος μέσα στήν πονηριά του. Ἔτσι, ὅταν ἔγραφα
τοῦτο τὸ βιβλίο, στήν ἀπόλυτη ἡσυχία τῆς νύχτας, πολλές
φορὲς νόμισα, πὼς ἡ σκιά του στεκόταν ὀρθή πίσω ἀπὸ
τὴν καρέπλα μου κι ὁδηγοῦσε τὴν πένα μου.

Στὸ Κανιμπαντὰν ξαναγύρισε στή γῆ. Παλιότερα πῆγα
κ' ἐπισκέφτηκα τὸν τάφο του. Σιμὰ στήν πλάκα ποὺ τὸν
σκέπαζε, τυλιγμένη ἀπὸ ἀνοιξιὰτικα λουλούδια καὶ χορτά-
ρια, παίζανε παιδάκια κι αὐτὸς ξακολούθαγε τὸν αἰώνιο
ὕπνο του, δίχως ν' ἀποκριθεῖ στοὺς ἀναστεναγμοὺς τῆς
καρδιάς μου...

Μ Ε Ρ Ο Σ Π Ρ Ω Τ Ο

... Αὐτὴ τὴν ἱστορία μᾶς τὴν εἶπε ὁ ᾿Αμποῦ-᾿Ομάρ-᾿Αχμέτ-᾿Ιμπν-Μωχάμετ, ὅπως τὴν ἄκουσε ἀπὸ τὸ Μωχάμετ-᾿Ιμπν-᾿Αλῆ-᾿Ιμπν-Ριφαὰ πὺν τοῦ τὴν ἀφηγήθηκε ὁ ᾿Αλῆ-᾿Ιμπν-᾿Αμπντ-᾿Αλ-᾿Αλίζ, πὺν καὶ σ' αὐτὸν τοῦ τὴν ἀνιστόρησε ὁ ᾿Αμποῦ - Οὐμπαϊντέ-᾿Αλ-Χασίμ-᾿Ιμπν-Σελάμ, ὅπως καὶ σ' αὐτόν, μὲ τὴ σειρά του, τοῦ τὴν εἶπαν οἱ δάσκαλοί του πὺν στηρίχτηκαν πάνω στὰ κείμενα τοῦ ᾿Ομάρ-᾿Ιμπν, ᾿Αλ-Χατὰμπ καὶ τοῦ γιοῦ του ᾿Αμπν-᾿Αλλάχ — πὺν ὁ ᾿Αλλάχ νὰ τοὺς προστατεύει καὶ τοὺς δυό.

(᾿Ιμπν-Χάσμ: «Τὸ περιδέραιο τοῦ μικροῦ περιστεριοῦ»)

ΝΑΣΤΡΕΝΤΙΝ ΧΟΤΖΑΣ, ΚΑΒΑΛΑ
στο γκρίζο μουλάρι του, γιὰ τὸ τα-
ξίδι τοῦ γυρισμοῦ στὸν τόπο ποὺ γεν-
νήθηκε, ἔκλεισε, κείνη τῇ μέρα τὰ
τριανταπέντε του χρόνια.

Εἶχε ζήσει πιότερα ἀπὸ δέκα χρό-
νια στὴν ἐξορία, πηγαίνοντας ἀπὸ τὴ μιὰ πολιτεία
στὴν ἄλλη, σὲ τόπους καὶ σὲ χῶρες, διαβαίνοντας
ἀπὸ ἐρημιές καὶ θάλασσες καὶ περνώντας τὶς νύχτες
του ὅπως οἱ περιστάσεις τ'ἄφερναν. Πότε πλαγιάζον-
τας κατάχαμα στὴ γῆ, σιμᾶ σὲ φτωχικιά φωτιά τσο-
μπάνηδων· πότε σὲ κάποιο χάνι θλιβερό ὅπου, μέσα
στὸ σκονισμένο σκοτάδι, οἱ γκαμηλές ἀναμάσσαν
καὶ ξύνονταν, κάνοντας νὰ χτυπᾶνε μουγκὰ τὰ κου-
δούνια τους κι ἄλλοτε σὲ καφενέδες, γεμάτους κα-
πνοὺς καὶ βρῶμα, ἀνάμεσα σὲ νεροκουβαλητάδες,
σὲ ζητιάνους, σὲ γκαμηλιέρηδες κι ἄλλους τέτιους
φουκαράδες, ξαπλωμένους ἀνάκατα ὁ ἓνας πάνω
στὸν ἄλλο. Πλήθη ἀπ' αὐτοὺς στριμώχνονταν στὶς
πλαταῖες, στὰ παζάρια καὶ στὰ στενοσόκακα σ' ὅλες
τὶς πολιτεῖες, γεμίζοντας μὲ σαματὰ τὸν κόσμο.

Μὰ κάποτε-κάποτε τοῦ λάχαινε νὰ περάσει κα-
μιὰ νύχτα πάνω στὰ μεταξωτὰ μαξιλάρια τοῦ χαρε-
μιοῦ τοῦ τάδε ἢ τοῦ δεῖνα μεγάλου ἀτζέμη ἄρχοντα,
ὅσο ποὺ αὐτός, συνοδευμένος ἀπὸ τὴ φρουρά του,
ἔψαχνε, στοὺς καφενέδες καὶ στὰ χάνια, ἐκεῖνον τὸν
καταραμένο ἀλήτη, τὸ Ναστρεντὶν Χότζα, γιὰ νὰ

τὸν περάσει ἀπὸ τὴν κόψη τοῦ σπαθιοῦ του... Τότε, ἀνάμεσα ἀπὸ τὶς σιδερένιες γρίλιες τῶν παραθυριῶν, ξεχώριζε ἓνα μικρὸ κομμάτι οὐρανοῦ κ' ἔβλεπε πάνω σ' αὐτόν, σιγὰ-σιγὰ, τ' ἄστρα νὰ χλωμιάζουν καὶ νὰ σβήνουν. Στὶς νοτισμένες φυλλωσιᾶς τὸ πρωῒνὸ ἀεράκι τραγουδοῦσε ἀνάλαφρα καὶ στὸ πεζούλι τοῦ παραθυριοῦ οἱ δεκαοχτοῦρες γουργούριζαν καὶ γυάλιζαν τὰ φτερά τους. Τὴ γλυκιὰ τούτη ὥρα ὁ Ναστρεντὶν Χότζας, σφίγγοντας ἀκόμα πιὸ δυνατὰ μέσα στὰ μπράτσα του τὸ πιὸ ὁμορφο οὐρὶ τοῦ χαρεμιοῦ, εἶπε τοῦτα δῶ τὰ λόγια :

—“Ἐφτασε ἡ ὥρα. Ἀντίο ἀνεχτίμητο μαργαριτάρι μου. Νὰ μὲ θυμᾶσαι...

—Μεῖνε ἀκόμα, ἀπάντησε ἡ γυναῖκα, τυλίγοντας τὰ ὁμορφα χέρια τῆς γύρω στὸ λαιμό του. Δὲ φεύγεις γιὰ πάντα, δὲν εἶν' ἔτσι ; Κ' ἔπειτα γιατί νὰ φύγεις ; Πρόσεξε τί ἔχω νὰ σοῦ πῶ· σήμερα τὸ βράδι, μόλις νυχτώσει, θὰ σοῦ στείλω τὴ βάρια μου ποὺ σ' ἔφερε χτὲς τὴ νύχτα κοντά μου...

—“Ὁχι ! Βρίσκεται τόσο ἀπόμακρα ἡ ἐποχή, ἀπὸ τότες ποὺ μοῦ ἔλαχε νὰ περάσω δυὸ νύχτες, τὴ μιὰ πίσω ἀπὸ τὴν ἄλλη, κάτω ἀπὸ τὴν ἴδια στέγη, ποὺ πιά δὲν τὴν θυμᾶμαι... Πρέπει νὰ φύγω. Δὲν μπορῶ νὰ καρτερῶ...

—Πρέπει νὰ φύγεις ; Γιατί ; Εἶμαι σίγουρη πὼς δὲν ἔχεις καμιὰ βιαστικιὰ δουλειὰ νὰ κανονίσεις σὲ κάποια ἄλλη πολιτεία. Ποῦ θέλεις, λοιπόν, νὰ πᾶς ;

—Δὲν ξέρω. Ἡ μέρα χαράζει. Ἄνοιξαν κιόλας οἱ πόρτες τῆς πολιτείας καὶ τὰ πρῶτα караβάνια ξεκίνησαν. Ἀκοῦς ;... τὰ καμπανάκια ἀπὸ τὶς γκαμήλες χτυπᾶνε. Ἄμα τ' ἀφουγκράζομαι νιώθω ἓνα σύννεφο ἀπὸ τελώνια νὰ γαργαλᾶνε τὰ ποδάρια μου. Δὲ μὲ κρατάει πιά ὁ τόπος.

—Τότε πήγαινε, τ' ἀποκρίθηκε θυμωμένη ἡ ὠριοφάνταχτη γυναῖκα, γυρεύοντας μάταια νὰ κρύψει ἓνα μαργαριταρένιο δάκρυ, ποὺ ἄστραψε στὰ μα-

κρουλά ματόκλαδά της. Μὰ πρὶν σ' ἀποχωριστῶ πές μου κᾶν τ' ὄνομά σου.

—Θέλεις νὰ μάθεις τ' ὄνομά μου; "Ακου λοιπόν. Νά, πέρασες τὴ νύχτα σου μὲ τὸ Ναστρεντὶν Χότζα. Ναί, εἶμαι ὁ Ναστρεντὶν Χότζας, αὐτὸς ποὺ ἀναταράζει τὴ σιωπὴν, αὐτὸς ποὺ ρίχνει λάδι στὴ φωτιά. Αὐτὸς ποὺ τ' ὄνομά του τὸ φωνάζουν οἱ ντελάληδες στὰ μπεζεστένια καὶ στὰ παζάρια, αὐτὸς ποὺ τὸ κεφάλι του τῶχουν ἐπικηρύξει, καὶ μάλιστα τόσο ἀκριβά... Χτὲς ἀκόμα, τάξανε τρεῖς χιλιάδες μετζίτια σ' ὅποιον τοὺς τὸ πάγει. Ἀναρωτιέμαι μὴν τυχόν δέ μοῦ συμφέρει νὰ πουλήσω ἐγὼ ὁ ἴδιος τὸ εὐγενικὸ τοῦτο κεφάλι, γιὰ νὰ βάλω στὸ κεμέρι μου ἕναν τέτιο θησαυρό. Γελᾷς, περιστερᾶκι μου; "Ε, δῶσε μου γιὰ μιὰ τελευταία φορὰ τὰ χεῖλια σου... Ἄν μποροῦσα, θὰ σοῦ χάριζα ἕνα σμαράγδι, μὰ ὅπως δὲν ἔχω, δέξου ἐνθύμιο ἀπὸ μένα τοῦτο τὸ ταπεινὸ ἄσπρο χοχλαδάκι.

Πάνω σ' αὐτά, ἔριξε στοὺς ὤμους του τὸ καφτάνι του, τρυπημένο ἀπὸ τ' ἀγκάθια τῶν δρόμων καὶ καμένο ἀπὸ τὶς σπίθες στίς νυχτερινὲς φωτιὲς τῶν караβανιῶν, κ' ἔφυγε περπατώντας στίς μύτες τῶν ποδαριῶν του. Πίσω ἀπὸ τὴν πόρτα, μὲ τὰ ποδαρία του μέσα σὲ παντοῦφλες καὶ μ' ἕνα τουρμπάνι τυλιγμένο στὸ κεφάλι του, ὁ ἀποκουτιασμένος εὐνοῦχος κοιμόταν ροχαλίζοντας, τὸ τεμπελόσκυλο, φύλακας δίχως χαρὰ τοῦ πιὸ πολύτιμου θησαυροῦ τοῦ παλατιοῦ. Λίγο παραπέρα οἱ φρουροί, ξαπλωμένοι πάνω σὲ χαλιὰ καὶ κουβέρτες, μὲ τὰ κεφάλια ἀκουμπισμένα στὰ ξεγυμνωμένα γιαταγάνια τοὺς ποὺ τᾶχαν γιὰ προσκέφαλο, ροχάλιζαν κι αὐτοί. Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας κατάφερε νὰ περάσει ἀπὸ πάνω τους, ὥσᾳν νᾶχε γίνει ξαφνικὰ ἀερικό.

Καὶ νὰ ποὺ ὁ ἄσπρος δρόμος ἄρχισε ν' ἀντηχᾷ ἀπὸ τὰ πέταλα τοῦ μουλαριοῦ του, ποὺ σήκωναν σύνεφο τὴ σκόνη. Πάνω στὸν κόσμο, μέσα στὸ γαλά-

ζιο οὐρανό, ὁ ἥλιος ἄστραφτε. Ὁ Ναστρεντίν Χότζας κοίταγε τὸν ἥλιο δίχως νὰ μισοκλείσει τὰ μάτοκλαδά του. Τὰ χωράφια τὰ νοτισμένα ἀπὸ τὴν πᾶχνη, ἡ κατάξερη ἔρημος, ὅπου σκελετοὶ ἀπὸ γκαμῆλες μισοχωμένοι στὴν ἄμμο ἔλαμπαν μ' ὅλη τὴ λευκότητά τους, οἱ πράσινοι κῆποι καὶ τὰ θολὰ ποτάμια, τὰ σιωπηλὰ βουνὰ καὶ τὰ χαρούμενα λιβάδια, ἄκουσαν τὸ τραγούδι τοῦ Ναστρεντίν Χότζα. Τράβαγε τὸ δρόμο του δίχως νὰ κοιτάζει πίσω του, δίχως νὰ κλαίει τὸ παρελθὸν καὶ δίχως νὰ φοβᾶται τὸ μέλλον.

Στὴν πολιτεία ὅμως, ποὺ ἀπ' αὐτὴ ἔφυγε, ἡ ἀνάμνησή του θ' ἀπόμενε γιὰ πολὺ ἀκόμα καιρό. Μεγάλοι ἄρχοντες καὶ μουλάδες χλώμιασαν τόσες φορές ἀπὸ ὀργὴ καὶ φόβο, ἀκούοντας νὰ προφέρεται τ' ὄνομά του. Τὰ βραδινὰ, οἱ νεροκουβαλητάδες, οἱ γκαμηλιέρηδες, οἱ μαστόροι, οἱ χαλκωματάδες, οἱ σαράτσηδες κ' οἱ σαμαράδες, μαζεμένοι στοὺς καφενέδες, σπάζανε κέφι ἀνιστορώντας ἀνέκδοτα ἀπὸ τίς περιπέτειες τοῦ Ναστρεντίν Χότζα—περιπέτειες ποὺ ἀπ' αὐτὲς ἔβγαινε πάντα νικητής. Ἡ γεμάτη πόθους καλονὴ τοῦ χαρεμιοῦ κοίταζε συχνὰ τ' ἄσπρο χοχλαδάκι ποὺ τῆς χάρισε κι ὅταν ἄκουσε ν' ἀντηχᾶνε τὰ βήματα τοῦ πασᾶ τὸ κρυψε μέσα σ' ἓνα φιλντισένιο κουτάκι.

—Οὐφ! φώναξε ὁ κοντόχοντρος ἄρχοντας, ξεφυσώντας καὶ λαχανιάζοντας καὶ βγάζοντας τὸ χρυσοκέντητο καφτάνι του. Μᾶς τσάκισε στὴν κούραση αὐτὸς ὁ ἀναθεματισμένος ἀλήτης. Ἔφερε μαλλιά κουβάρια ὁλόκληρη τὴ χώρα. Σήμερα πῆρα ἓνα μῆνυμα ἀπὸ τὸν παλιὸ φίλο μου, τὸν ἐντιμότατο κυβερνήτη τοῦ βιλαετιοῦ τοῦ Χοράνσκ. Μοῦ γράφει—εἶναι τρομερὸ νὰ τὸ σκέφτεται κανεὶς!—πὼς μόλις αὐτὸς ὁ ταραξίας Ναστρεντίν Χότζας παρουσιάστηκε σ' ἐκείνη τὴν πολιτεία, οἱ σιδεράδες ἀρνήθηκαν νὰ πλερώσουν τὰ χαράτσια κ' οἱ ξενοδόχοι νὰ κοιμίζουν καὶ νὰ τρέφουν τζάμπα τὰ κοπέλια τοῦ γκουβέρνου.

Κι αὐτὰ δὲν εἶναι τίποτα μπροστὰ σ' ἄλλα! Τοῦτος ὁ ληστής, τοῦτος ὁ θεομπαίχτης—ἀληθινὴ προσωποποίηση τῆς ἁμαρτίας!—εἶχε τὸ θράσος νὰ τρυπώσει ἴσαμε μέσα στὸ χαρέμι τοῦ βαλῆ τοῦ βιλαετιοῦ καὶ ν' ἀτιμάσει τὴν πιὸ ἀγαπημένη του σκλάβα! Μὰ τὸν Ἀλλάχ, ὁ κόσμος δὲν ξαναγνώρισε ποτὲ ὥς τώρα ἓνα τέτιο χαμένο κορμί. "Ε, λυπᾶμαι ποὺ δὲ δοκίμασε ὁ μασκαρὰς νὰ τρυπώσει καὶ στὸ δικό μου χαρέμι. "Αμ τὸ κεφάλι του, καρφωμένο πάνω σὲ κοντάρι, θ' ἀνεμοδερνόταν τώρα στὴν πλατεῖα.

Ἡ ὁμορφὴ χανουμίτσα δὲν τ' ἀποκρίθηκε, μοναχὰ ἓνα αἰνιγματικὸ χαμόγελο χαράχτηκε στὰ χεῖλια της. Εἶχε τρελλὴ ὄρεξη νὰ γελάσει καὶ σύγκαιρα ἔνιωθε τόση θλίψη στὴν καρδιά της.

Κι ὁ δρόμος πάντα ἀντηχοῦσε καὶ σκονιζόταν ἀπὸ τὰ εὐκίνητα καὶ γλήγορα πέταλα τοῦ μουλαριοῦ. Καὶ τὸ τραγούδι τοῦ Ναστρεντὶν Χότζα ἀνέβαινε κι ἀντιλαλοῦσε. Μέσα στὰ δέκα τοῦτα χρόνια καὶ ποῦ δὲ φάνηκε· στὴ Βαγδάτη, στὴν Ἰσταμποῦλ καὶ στὴν Ταχεράνη, στὸ Μπαχτσὶ-Σεράϊ, στὴν Προύσα καὶ στὸ Ἀφιὸν Καραχισάρ, στὴ Δαμασκὸ καὶ στὴν Τραπεζοῦντα καὶ σὲ πολλοὺς ἀκόμα τόπους καὶ πολιτεῖες. Κι ὅπου κι ἂν πῆγε, ἡ θύμησή του ἔμεινε.

Τώρα, γύριζε στὴν πολιτεία ποὺ γεννήθηκε, στὴν εὐγενικιὰ Μπουχάρα. Ταξίδευε μ' ἓνα ψεύτικο ὄνομα, γιατί ἤθελε, ἔπειτα ἀπὸ τίς ἀτέλειωτες αὐτὲς περιπλανήσεις του, νὰ ξεκουραστεῖ λιγάκι.

2

ΚΟΛΛΗΣΕ, λοιπόν, σ' ἓνα караβάνι ἐμπόρων κι ἀφοῦ, ὥστερα ἀπὸ ὀχτὼ μέρες ταξίδι, πέρασαν τὰ σύνορα τῆς Μπουχάρας, ἀντίκρισε στὸ βάθος, ἀνάμεσα ἀπὸ τὴ χρυσή σκόνη, τοὺς τόσο γνῶριμους

του μιναρέδες τῆς μεγάλης καὶ δοξασμένης πολιτείας.

Οἱ γκαμηλιέρηδες, ἀποχαυνωμένοι ἀπὸ τῆ ζέστη καὶ τῆ δίψα, μπρογκοῦσαν τὰ ζωντανὰ μὲ βραχνιασμένες φωνές. Οἱ γκαμηλές ἀβγάτεναν τὰ βήματά τους. Ὁ ἥλιος τράβαγε πρὸς τὸ βασίλειμά του. Ἔπρεπε νὰ βιαστοῦν γιὰ νὰ προφτάσουν νὰ μποῦν στὴν Μπουχάρα πρὶν κλείσουν οἱ πόρτες τῆς πολιτείας. Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας, τυλιγμένος μέσα σ' ἓνα παχὺ σύνεφο σκόνης, κάλπαζε στὴν οὐρὰ τοῦ караβανιοῦ. Εἴταν μιὰ σκόνη γλυκιὰ κ' ἔλεγε πὼς μοσκοβολοῦσε καὶ πὼς τέτια σκόνη σὰν αὐτὴ δὲ βρισκόταν σέ κανέναν ἄλλον τόπο τῆς γῆς. Καθὼς ἔβηχε καὶ φτερνιζόταν εἶπε στὸ μουλάρι του :

—Ἔ, νᾶμαστε· φτάσαμε ἐπιτέλους στὴν πατρίδα! Μὰ τὸν Ἀλλάχ μᾶς καρτεράει σ' αὐτὴ ἡ ἐπιτυχία κ' ἡ δόξα.

Μὰ νά, ὅπως τὸ караβάνι σίμωνε κάτω ἀπὸ τὰ τείχη τῆς πολιτείας, οἱ φύλακες κλείσανε τὶς πόρτες. «Στ' ὄνομα τοῦ Ἀλλάχ», τοὺς φώναξε ἓνας караβάμπας «μὴν κλείνετε νὰ μποῦμε!» καὶ τοὺς κούνησε στὴν ἄκρη τῶν δαχτύλων τοῦ ἓνα χρυσὸ φλουρί. Ἡ πόρτα ὅμως εἶχε κιόλας κλείσει, ἡ ἀμπάρα ἔπεσε μ' ἓνα βροντερὸ μεταλλικὸ κρότο καὶ τὰ караούλια πῆραν τὴ θέση τους στοὺς πύργους, κρατώντας τὰ ντουφέκια τους στὸ χέρι. Ἐνα δροσερὸ ἀεράκι φύσηξε. Ἡ ρόδινη ἀνταύγεια ἔσβησε. Τὸ δρεπάνι τοῦ καινούριου φεγγαριοῦ ζωγραφίστηκε λεπτὰ πάνω στὸν καταχνιασμένο οὐρανό. Μέσα στὴ σιγαλιά τοῦ σούρουπου, ἀνέβηκε ἡ στριγγιά, μακρόσυρτη καὶ μελαγχολικὴ φωνὴ τοῦ μουεζίνη. Προσκαλοῦσε τοὺς πιστοὺς νὰ κάνουν τὴ βραδινὴ τους προσευχή.

Οἱ ἔμποροι κ' οἱ ὁδηγοὶ τοῦ караβανιοῦ γονάτισαν κι ὁ Ναστρεντὶν Χότζας ἄδραξε τὴν εὐκαιρία νὰ τοὺς παρατήσῃ σέρνοντας πίσω τὸ μουλάρι του.

—Αὐτοὶ οἱ ἔμποροι ἔχουν μαζί τους τοῦ κόσμου τὰ καλά, μὲ τὸ δίκιο τους, λοιπόν, εὐχαριστοῦν τὸν

Ἄλλάχ. Γευμάτισαν καὶ τώρα ἐτοιμάζονται νὰ δειπνήσουν. Ἐμεῖς ὅμως, πιστό μου μουλάρι, οὔτε γευματίσαμε κι οὔτε, νᾶσαι σίγουρο, ἔχουμε καμιὰ ἐλπίδα νὰ δειπνήσουμε. Ἄν ὁ Ἄλλάχ ἐπιθυμεῖ ν' ἀποχτήσῃ τὴν εὐγνωμοσύνη μας, ἃς μοῦ στείλῃ μιὰ τσανάκα πιλάφι—καὶ σὲ σένα ἓνα καλὸ δεμάτι τριφυλλιοῦ.

Ἔδεσε τὸ μουλάρι τοῦ σὲ κάποιο δέντρο καὶ ξάπλωσε πάνω στὴ γυμνὴ γῆ, ἀκουμπώντας τὸ κεφάλι τοῦ σὲ μιὰ κοτρώνα.

Μπροστὰ στὰ μάτια τοῦ ἀπλωνόταν ὁ ἀπέραντος οὐρανός, σκοτεινὸς καὶ διάφανος. Ὅλα τ' ἄστρα παιχνίδιζαν. Μέσα στὰ δέκα τοῦτα χρόνια τόσες καὶ τόσες φορές, τὶς νύχτες, θαύμασε τὸν ἀτέλειωτο κ' ἐλεύθερο οὐρανό! Καὶ τοῦτες οἱ ὥρες τῆς περισυλλογῆς καὶ τῆς σιωπῆς τὸν ἔκαναν πιὸ πλούσιο κι ἀπὸ τὸν πιὸ πλούσιο τῆς γῆς. Κι ὅπως στὸν κόσμον μας ἡ μοίρα τοῦ καθενὸς μας εἶναι γραμμένη ἀπὸ πρὶν, ὁ πλούσιος, ἂν καὶ τρώει μέσα σὲ χρυσὰ πιάτα, εἶναι ἀναγκασμένος νὰ κοιμᾶται, ὁ φουκαράς, κάτω ἀπὸ στέγη καὶ δὲν ἔχει, τὰ μεσάνυχτα, ὅταν ὅλα βυθίζονται μέσα στὴν ἀπέραντη σιγαλιά, τὴν εὐτυχία ν' ἀφουγκραστεῖ, ἀνάμεσα ἀπὸ τὴ γαλάζια κι ἀνάλαφρη πάχνη τῶν ἄστρων, τοὺς χτύπους τῶν φτερῶν τῆς γῆς.

Μέσα στὴν πολιτεία, στὰ χάνια καὶ στοὺς καφενέδες, κι ὅξω ἀπ' αὐτή, οἱ ἔμποροι ἄναβαν, πάνω στὶς πυροστιές, μεγάλες φωτιές καὶ τ' ἄρνιά, καθὼς τὰ ὀδηγοῦσαν στὸ μακελλάρι, βέλαζαν λυπητερά. Μὰ ὁ Ναστρεντὶν Χότζας, σὰν ἄνθρωπος πολύπειρος καὶ προνοητικὸς ποὺ εἶταν, ἔψαξε γιὰ νὰ περάσει τὴ νύχτα μιὰ γωνιὰ προστατευμένη ἀπὸ τὸν ἄέρα, γιὰ νὰ μὴν ἐνοχληθεῖ ἀπὸ τὴν ὀρεχτικὴ τσίκνα ἀπὸ τὶς ψησταριές, ποὺ ἔφερνε ὁ ἄνεμος. Ξέροντας τὶς συνήθειες τῆς Μπουχάρας, ἀποφάσισε νὰ μὴ φάγῃ, μὰ νὰ κρατήσῃ τὰ λίγα γρόσια ποὺ τ' ἀπόμε-

ναν, γιὰ νὰ μπορέσει μ' αὐτά, τὴν ἄλλη μέρα τὸ πρωῒ, νὰ πλερώσει τὸ φόρο εἰσόδου στὴν πολιτεία.

Γύριζε καὶ ξαναγύριζε ἀπὸ τὸνα στ' ἄλλο πλευρό, δίχως νὰ μπορεῖ νὰ κοιμηθεῖ. Ἡ αἰτία τῆς ἀϋπνίας του δὲν εἴταν ἡ πείνα. Σκέψεις θλιβερὲς τριβέλιζαν τὸ μυαλό του, ποὺ οὔτε κι αὐτὸς ἀκόμα ὁ ἑναστρος οὐρανὸς δὲν τὰ κατάφερνε νὰ τὸν παρηγορήσει.

Ὁ χωρατατζῆς Ναστρεντὶν Χότζας, μὲ τὸ μαῦρο γενάκι του πάνω στὴ μπρούντζινη φάτσα του καὶ τὴν πονηρὴ σπίθα μέσα στὰ γελαστά του μάτια, λάτρευε τὴν πατρίδα του. Τίποτα στὸν κόσμον δὲν ἀγαποῦσε πíoτερο ἀπ' αὐτή. Ὅσο πío μακριὰ ἔφευγε, περπατώντας μὲ τὰ τρύπια στιβάλια του καὶ τυλιγμένος μέσα στὸ μπαλωμένο καὶ γεμάτο λαδιὲς καφτάνι του, τόσο πíoτερο τὴν ἀγαποῦσε καὶ τὴν ἐπιθυμοῦσε. Ὅλα τὰ χρόνια ποὺ πέρασε ἐξόριστος, θυμόταν ἀδιάκοπα τὰ στενὰ δρομάκια της, ποὺ σ' αὐτὰ οἱ ρόδες τῶν κάρων ἔχουν ἀνοίξει δυὸ βαθιὰ αὐλάκια. Καὶ θυμόταν τοὺς ψηλοὺς μιναρέδες μὲ τοὺς φαρφουρένιους πολύχρωμους τρούλους τους, τόσο περίτεχνα καμπυλωμένους, ποὺ ἀστραφτοκοπᾶνε, κάθε πρωῒ καὶ κάθε βράδι, στὶς ἀχτίδες τοῦ ἡλίου. Θυμόταν τὰ γέρικα ἱερὰ δέντρα, ποὺ πάνω στὰ κλαδιὰ τους χτίζουν τὶς φωλιές τους οἱ πελαργοί. Θυμόταν τοὺς ἀπόμέρους καφενέδες, κάτω ἀπὸ τὴν παιχνιδιάρικη σκιά ποὺ ρίχνουν οἱ φτελιές, τὸν καπνὸ ἀπὸ τὰ τζάκια τῶν χανιῶν καὶ τὰ ποικιλόμορφα πλήθη τῶν παζαριῶν. Θυμόταν, ἀκόμα, τὰ βουνά, τὰ λουλούδια, τὰ χωριουδάκια, τὰ χωράφια, τοὺς κάμπους καὶ τὶς καλύβες τῆς πατρικῆς του γῆς. Κι ὅταν κάπου κεῖ πέρα, στὴ Βαγδάτη ἢ στὴ Δαμασκὸ, συναπαντιόταν μὲ κανέναν πατριώτη, ποὺ τὸν ἀναγνώριζε ἀπὸ τὸ κόψιμο τοῦ καφτανιοῦ του, ἢ καρδιά του ἀνασκιρτοῦσε.

Τώρα, ποὺ ξαναγύριζε σὲ τοῦτα τὰ χῶματα, εὗρισκε τὴν πατρίδα του πíoτερο δυστυχισμένη κι ἀπὸ τό-

τες πού τὴν εἶχε ἀφήσει. Ὁ παλιὸς ἐμίρης ἀπὸ καιρὸ βρισκόταν κάτω ἀπὸ τὴ γῆ κι ὁ καινούργιος, μέσα στὰ ὀχτὼ χρόνια τῆς βασιλείας του, εἶχε καταφέρει νὰ δυστυχῇσαι ὅσο ποτὲ ἄλλοτες ἡ πολιτεία τῆς Μπουχάρας.

Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας κοίταζε περίλυπα τὰ μικρὰ γκρεμισμένα γεφύρια, τὰ χωράφια τοῦ σταριοῦ καὶ τοῦ κριθαριοῦ ἄσκημα ὀργωμένα καὶ καμένα ἀπὸ τὸν ἥλιο, τ' αὐλάκια τοῦ νεροῦ γιὰ πότισμα ξεραμένα τόσο, πού τὰ χώματά τους εἶχανε πέσει καὶ τ' ἄχανε θάψει. Ὁ κάμπος εἶταν πνιγμένος ἀπὸ βάρβα, ἀγριόχορτα, ἀμολογιές καὶ τσουκνίδες. Τὰ περιβόλια εἶχαν τσουρουφλιστεῖ ἀπὸ τὴν ξηρασία. Οἱ χωρικοὶ δὲν εἶχαν οὔτε ψωμί οὔτε ζωντανά. Στους δρόμους μπουλούκια οἱ ζητιάνοι σπρώχνονταν ἢ κάθονταν, σὲ μακριές οὐρές, κάνοντας τὸ καθετί γιὰ νὰ πετύχουν μιὰ κάποια ἐλεημοσύνη ἀπ' ὅποιον κι ἂν ἔβλεπαν, ἀκόμα κι ἀπὸ ζητιάνους τόσο φτωχοὺς ὅσο οἱ ἴδιοι. Ὁ καινούργιος ἐμίρης εἶχε βάλει ζαπτιέδες στὸ κάθε χωριουδάκι καὶ πρόσταζε τοὺς χωρικοὺς νὰ τοὺς ταΐζουν καὶ νὰ τοὺς κοιμίζουν. Μεγαλοπράγμονας καθὼς εἶταν, φιλοτιμήθηκε νὰ θεμελιώσῃ ἀναρίθμητα τζαμιὰ κι ἀνάθεσε στὸ λαό του τὴ φροντίδα νὰ τ' ἀποτελειώσῃ. "Ω! εἶταν πολὺ θρηῃσκος ὁ καινούργιος ἐμίρης· πήγαινε —ἀκόμα καὶ μὲ βροχή, ἀκόμα καὶ μ' ἀγέρα— δυὸ φορές τὸ χρόνο νὰ προσκυνήσῃ τὰ θαυματουργὰ κόκκαλα τοῦ ντερβίση Μπογκαεντίν, πού τὸ μαυσωλεῖο του ὑψώνεται σιμὰ στὴν Μπουχάρα. Στους παλιοὺς φόρους, πού εἶταν τεσσάρων διαφορετικῶν εἰδῶν, πρόσθεσε τρεῖς νέους κ' ἔβαλε, ἀκόμα, ἓνα βαρὺ φόρο γιὰ τὰ περάσματα τῶν ποταμιῶν μὲ σάλια, πού τ' ἄκανε κρατικά. Αὐξήσε καὶ τοὺς δασμοὺς τῶν τελωνείων, τὰ τέλη τῆς δικαιοσύνης καί, σὰ νὰ μὴν ἔφταναν αὐτά, ἔκοψε τεράστιες ποσότητες ἀπὸ κάλπικα νομίσματα. Ἡ βιοτεχνία περνοῦσε μεγάλη κρίση. Τὸ ἐμπόριο φυτοζωοῦσε.

Πολὺ θλιβερὴ στάθηκε ἡ ὑποδοχή, ποὺ ἔκανε στὸ Ναστρεντὶν Χότζα ἡ ἀγαπημένη του πατρίδα.

Τ' ἄλλο πρωῒ, μόλις χάραξε, ἀντήχησε ἀπὸ τοὺς μιναρέδες ἡ φωνὴ τῶν μουεζίνιδων. Οἱ πόρτες ἀνοίξαν καὶ τὰ καραβάνια, ἀνάμεσα σ' ἓνα ἀπερίγραφτο ταβατούρι, μπῆκαν στὴν πολιτεία. Μ' ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ τῆς μεγάλης πόρτας τὰ σταμάτησαν. Οἱ τελῶνες ἔκλεισαν τὸ δρόμο. Εἴταν ὁλάκαιρα σμήνη ἀπ' αὐτοὺς, ἄλλοι παπουτσωμένοι κι ἄλλοι γυμνοπόδαροι. Οἱ τελευταῖοι βρίσκονταν ἀπὸ λίγο καιρὸ πρὶν σὲ τούτῃ τὴν ὑπηρεσία τοῦ ἐμίρη καὶ δὲν εἶχαν προλάβει νὰ πλουτίσουν. Σπρώχνονταν, φώναζαν, καυγάντιζαν, χτυπιόνταν γυρεύοντας ποιὸς θὰ πρωταρπάξει τὸ καλύτερο θῦμα. Ἐπιτέλους ὁ ἀρχιτελώνης ἀποφάσισε νὰ βγεῖ ἀπὸ τὴν ταβέρνα καὶ νὰ παρουσιαστεῖ. Εἴταν ἓνας χοντρὸς ἀγουροξυπνημένος ἄνθρωπος, μὲ τὰ μανίκια τοῦ καφτανιοῦ του λιγδωμένα καὶ παντοῦφλες στὰ ποδάρια του. Τὸ φουσκωμένο πρόσωπό του μαρτυροῦσε τὶς ἐπιδόσεις του στὴν ἡδονὴ καὶ στὸ φαγοπότι. Ἐριξε μιὰν ἀπληστη ματιὰ στοὺς ἐμπόρους καὶ καταδέχτηκε νὰ τοὺς πεῖ τοῦτα δῶ τὰ λόγια :

—Καλῶς ὠρίσατε, ἔμποροι, καὶ σᾶς εὐχουμε καλὴ τύχη καὶ καλὲς δουλειές! Νὰ ξέρετε ὅμως ὅλοι σας, πῶς ὁ ἐμίρης μᾶς ἔδωσε προσταγὴ νὰ ὀργώνουμε μὲ τὸ βούρδουλα ὥς τὸ θάνατο, ὅποιον ἀπὸ σᾶς θᾶχε τὴν ἀποκοτιὰ νὰ περάσει λαθραῖα τὸ παραμικρό. Βάλτε το καλὰ στὸ νοῦ σας, μήτε δράμι δὲ θὰ κρύψετε. Ἐξηγημένα πράγματα...

Οἱ ἔμποροι, χλωμοὶ ἀπὸ τὸ φόβο, δὲν τόλμησαν νὰ βγάλουν μιλιὰ καί, βουβοί, χάδευαν τὰ βαμένα γένεια τους. Ὁ ἀρχιτελώνης γύρισε τότε καὶ κοίταξε τοὺς ὑποταχτικούς του, ποὺ ἀναπηδοῦσαν ἀπὸ ἀνυπομονησία. Ὑστερα ἔκανε μιὰ μονάχα κίνηση μὲ τὸ χοντρὸ δάχτυλό του. Εἴταν τὸ σινιάλο! Ὡσπου νὰ πεῖς κίμινο ρίχτηκαν, οὐρλιάζοντας καὶ βροντοχτυ-

πάντας, πάνω στις γκαμήλες. Για νὰ μὴ χασομερᾶνε ἄδικα, κόψανε μὲ τὰ γιαταγάνια τους τὶς πιστιές καὶ τὰ ζυγόλουρα καὶ ρίξανε σωρὸ-κουβάρι κάτω τὰ σα-
μάρια. Ξεκοίλιασαν τὰ σακκιά καὶ σκόρπισαν κατὰ-
χαμα ὅλα τὰ ἐμπορεύματα: Τὰ πλουμιστὰ ὑφάσμα-
τα, τὰ βελουῖδα, τὰ μετάξια, τοὺς καφέδες, τὰ πιπέ-
ρια, τὰ λιβάνια, ἀκόμα καὶ τὰ λαγήνια τὰ γεμάτα
ἀπὸ πολύτιμο τριανταφυλλόλαδο κι ἄλοιφές ἀπὸ τὸ
Θιβέτ.

Οἱ ἔμποροι τᾶχασαν κι ἄχνα δὲ βγάζαν

“Ὀλη τούτη ἡ ἔρευνα δὲ βάσταξε πιότερο ἀπὸ
δυὸ λεφτά. Οἱ τελῶνες ξαναμπῆκαν στὴ γραμμὴ πίσω
ἀπὸ τὸν ἀρχιτελώνη. Τὰ καφτάνια τους φούσκωναν
παράξενα κ’ ἔμοιαζαν ὅλοι τους νᾶχουν παχύνει ξα-
φνικά.. Κι ἄρχισε ὁ ὑπολογισμὸς κ’ ἡ καταβολὴ τῶν
τελωνειακῶν δασμῶν καὶ τοῦ φόρου εἰσόδου στὴν πο-
λιτεία! ‘Ο Ναστρεντὶν Χότζας δὲν εἶχε τὸ παραμι-
κρὸ ἐμπόρευμα. Λογάριασε πὼς θᾶπρεπε νὰ πλερώ-
σει μονάχα τὸ φόρο τῆς εἰσόδου.

—‘Απὸ ποῦ ἔρχεσαι καὶ γιὰ ποιὸ σκοπὸ; τὸν ρώ-
ρησε ὁ ἀρχιτελώνης.

‘Ο γραμματικὸς βούτηξε τὴν ἀπὸ φτερὸ τῆς χή-
νας πένα του στὸ καλαμάρι κ’ ἐτοιμάστηκε νὰ κατα-
χωρήσει, στὸ τεράστιο ὀλάνοιχτο τεφτέρι ποὺ εἶχε
μπροστά του, τὴν ἀπάντηση τοῦ Ναστρεντὶν Χότζα.

—“Ερχομαὶ ἀπὸ τὴν Περσία, μπέη μου! “Εχω συγ-
γενεῖς στὴν Μπουχάρα.

—“Α ἔτσι; ἔκανε ὁ ἀρχιτελώνης. “Ερχεσαι νὰ ἐπι-
σκεφεῖς τοὺς συγγενεῖς σου. Στὴν περίπτωση αὐτή,
πρέπει νὰ πλερώσεις, ἐξὸν ἀπὸ τὸ φόρο εἰσόδου, καὶ
τὸ φόρο τοῦ ἐπισκέπτου.

—Μὰ ὄχι, δὲν ἔρχομαι νὰ ἐπισκεφτῶ τοὺς συγ-
γενεῖς μου, ἀπάντησε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας, μὰ γιὰ
νὰ κανονίσω μιὰ σπουδαία ὑπόθεση...

—Υπόθεση; φώναξε ὁ ἀρχιτελώνης καὶ τὰ μάτια
του ἄστραψαν ἀπὸ εὐχαρίστηση. ‘Ανακεφαλαιώνουμε

ἔρχεσαι γιὰ νὰ κάνεις ἐπίσκεψη καὶ γιὰ νὰ τελειώ-
σεις καὶ μιὰ ὑπόθεση. Ὡραῖα! Τότε θὰ πλερώσεις τὸ
φόρο τῆς ἐπίσκεψης καὶ τὸ φόρο γιὰ τὶς ἐμπορικὲς
ὑποθέσεις. Πρέπει ἀκόμα νὰ δώσεις, αὐτοπροαίρετα,
ἓνα ποσὸ γιὰ τὸν καλλωπισμὸ τῶν τζαμιῶν, μιὰ κι ὁ
Ἄλλάχ εὐδόκησε νὰ σὲ προστατέψει στὸ ταξίδι σου
ἀπὸ τοὺς ληστὲς καὶ τοὺς λωποδύτες.

—Ἰσαμε τώρα, σκέφτηκε ἀπὸ μέσα του ὁ Ναστρεν-
τὶν Χότζας, κατάφερα νὰ ὑπερασπίσω τὸν ἑαυτό μου
ἀπὸ τοὺς ληστὲς καὶ τοὺς λωποδύτες. Καλὰ θ᾿ ἔκανε
ὁ Ἄλλάχ νὰ εὐδοκοῦσε νὰ μὲ προστατέψει τούτη τὴν
ῥα ἀπὸ αὐτοὺς ἐδῶ.

Λογάριασε γλήγορα στὸ νοῦ του καὶ βρῆκε, πῶς
κάθε λεφτὸ τῆς σύντομης αὐτῆς συνομιλίας τοῦ κό-
στιζε τουλάχιστο δέκα γρόσια. Ἐβγαλε βιαστικὰ τὴν
χρηματοσακκούλα ἀπὸ τὸ κεμέρι του, τὴν ἔλυσε κι
ἄρχισε, κάτω ἀπὸ τὴν γερακίσια ἄρπαχτικὴ ματιὰ τοῦ
ἀρχιτελώνη, νὰ μετρᾷ, τὸ φόρο εἰσόδου, τὸ φόρο ἐπι-
σκέπτου, τὸ φόρο ὑποθέσεων καὶ τὴν αὐτοπροαίρετη
καταβολὴ γιὰ τὸν καλλωπισμὸ τῶν τζαμιῶν. Ὁ ἀρ-
χιτελώνης κοίταξε αὐστηρὰ τοὺς ὑποταχτικούς του,
ποὺ εἶχαν τὴν ἄκαιρη περιέργεια νὰ παρακολουθοῦν
τὴ σκηνὴν κι αὐτοὶ ἀμέσως γύρισαν διακριτικὰ τὰ μά-
τια τους ἄλλοῦ. Ὁ γραμματικὸς κόλλησε τὴ μύτη
του πάνω στὸ τεφτέρι καὶ βάλθηκε, μὲ ὑπερβολικὸ
ζῆλο, νὰ γράφει κ' ἡ πένα του, ἀπὸ φτεροῦ χήνας,
γρατσούνιζε...

Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας πλέρωσε. Ξανάδεσε τὴν
χρηματοσακκούλα του κ' ἐτοιμαζόταν νὰ φύγει, μὰ ὁ
ἀρχιτελώνης πρόφτασε νὰ δεῖ πῶς ἀπομέναν σ' αὐτὴν
μερικὰ ἀκόμα γρόσια.

—Περίμενε! τοῦ φώναξε θυμωμένα. Δὲ μοῦ λές,
ποιὸς θὰ πλερώσει τὸ φόρο τοῦ μουλαριοῦ σου;
Γιατὶ μιὰ κ' ἔρχεσαι ἐσὺ νὰ ἐπισκεφτεῖς τοὺς συγγε-
νεῖς σου, εἶν' ὀλοφάνερο πῶς καὶ τὸ μουλάρι σου
ἔρχεται κι αὐτὸ νὰ ἐπισκεφτεῖ τοὺς δικούς του...

—Μὰ ναί, ἀσφαλῶς ! ἔχεις δίκιο σοφὲ ἄνθρωπε τοῦ νόμου, εἶπε ὅσο πιὸ γλυκὰ μποροῦσε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας ξαναλύνοντας τὴ χρηματοσακκούλα του. Πραγματικά, τὸ μουλάρι μου ἔχει πολλούς, πάρα πολλοὺς συγγενεῖς στὴν Μπουχάρα, γιατί διαφορετικὰ ἀπὸ καιρὸ τώρα ὁ ἐμίρης θ᾿ ἔχε γκρεμιστεῖ ἀπὸ τὸ θρόνο του κ' ἐσύ, μπέη μου, θ᾿ ἔχες κρεμαστεῖ.

Πρὶν ὁ ἀρχιτελώνης προλάβει νὰ συνεφέρει ἀπὸ τούτη τὴν πρωτάκουστη ἀθυροστομία, ὁ Ναστρεντὶν Χότζας πήδησε στὸ μουλάρι του καὶ χάθηκε, καλπάζοντας, μέσα σ' ἓνα δρομάκι.

—Πιὸ γλήγορα, πιὸ γλήγορα, ἄνοιξε τὰ ποδάρια σου, πιστό μου μουλάρι, γιατί διαφορετικὰ τ' ἀφεντικό σου θὰ ὑποχρεωθεῖ νὰ πλερώσει ἓναν ἀκόμα φόρο, μὲ τὸ κεφάλι του αὐτόν...

Τὸ μουλάρι τοῦ Ναστρεντὶν Χότζα εἶταν πολὺ ξυπνὸ καὶ τὰ κατάλαβε ὅλα. Μὲ τὰ μακριὰ αὐτιά του, ἄκουσε τὴν ἀναταραχὴ πού γινόταν στὴν πορτάρια τῆς πολιτείας, τίς φωνές καὶ τὰ τρεξίματα τῶν γενίτσαρων. Τότες ξαπολύθηκε σ' ἓνα τέτιο διαβολεμένο δρόμο, πού σπίθες βγάζαν τὰ πέταλά του. Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας, γιὰ νὰ μὴν τὸν φέρει σωρό-κουβάρι κάτω ἀπὸ τὸ σαμάρι, ἀγκάλιασε μὲ τὰ δυό του χέρια τὸ λαιμὸ τοῦ μουλαριοῦ κ' ἔσφιξε τίς γάμπες του ὅσο μποροῦσε πιὸ γερά στὰ πλευρὰ τοῦ ζώου. Πίσω του τρέχανε τσοῦρμο τὰ σκυλιὰ γαυγίζοντας, οἱ κότες φεύγανε ἀπ' ὅλες τίς μεριές κ' οἱ διαβάτες κόλλαγαν πάνω στὶς μάντρες κουνώντας τὰ κεφάλια τους.

Στ' ἀναμεταξύ, οἱ γενίτσαροι πού φύλαγαν τὴν πόρτα, τρέχανε παντοῦ καὶ ψάχνανε μέσα στὰ πλήθη, γιὰ νὰ γραπώσουν τὸν ξένο πού εἶχε τόσο λυτὴ τὴ γλώσσα. Οἱ ἔμποροι μουρμούριζαν χαμογελώντας :

—Αὐτὴ, μάλιστα, εἶταν μιὰ καλὴ ἀπάντηση. Θὰ τίμαγε κι αὐτόν ἀκόμα τὸ Ναστρεντὶν Χότζα !...

Ἦσαμε τὸ μεσημέρι ὁλόκληρη ἡ πολιτεία εἶχε μά-

θει τούτη τὴν ἀπάντηση. Οἱ μικρομαγαζάτορες τοῦ μπεζεστενιοῦ τὴν εἶπαν στ' αὐτὶ τῶν πελατῶν τους κι αὐτοί, μὲ τὴ σειρά τους, σ' ὅποιον γνωστό τους συναντοῦσαν. "Ετσι τὴν ἔμαθε ὅλος ὁ ντουνιάς. Κι ὁ κοσμάκης γέλαγε κ' ἔλεγε :

—Εἰπώθηκε ἐπιτέλους ἡ ἀλήθεια ! Μιὰ τέτια ἀπάντηση θὰ τίμαγε κι αὐτὸν ἀκόμα τὸ Ναστρεντὶν Χότζα !

Καὶ κανεὶς δὲν ἤξερε πῶς αὐτὸς ποὺ εἶπε τοῦτα τὰ λόγια εἶταν ὁ ἴδιος ὁ Ναστρεντὶν Χότζας καὶ πῶς τώρα, ὁ ξακουστὸς κι ἀσύγκριτος Ναστρεντὶν Χότζας, βρισκόταν στὴν πολιτεία τους μ' ἄδειο κε-μέρι, ψάχνοντας τοὺς συγγενεῖς του καὶ τοὺς παλιούς του φίλους, γιὰ νὰ τὸν φιλέψουν καὶ νὰ τὸν ταΐσουν, τὶς πρῶτες τοῦτες μέρες τοῦ ξαναγυρισμοῦ του στὴν πατρίδα.

3

Ο ΝΑΣΤΡΕΝΤΙΝ Χότζας δὲ συνάντησε στὴν Μπου-χάρα οὔτε τοὺς συγγενεῖς του οὔτε τοὺς φίλους του. Δὲν μπόρεσε κἄν νὰ βρεῖ τὸ σπίτι ὅπου γεννήθηκε καὶ μεγάλωσε καὶ τὸ σκιερὸ περιβόλι ποὺ ἔπαιζε... Θυμόταν τὶς γαλήνιες φθινοπωριάτικες μέρες, ποὺ τὰ κιτρινισμένα φύλλα ψιθύριζαν στ' ἀνάλαφρο ἀεράκι κ' οἱ ὥριμοι καρποὶ πέφτανε μ' ἓναν κρότο βουβό· τὰ πουλιά κελάϊδαγαν μὲ τὶς λεπτὲς φωνούλες τους, οἱ δουλευτάρισες μέλισες βούϊζαν βυζαίνοντας τὰ μισομαραμένα λουλούδια καὶ τὸ νερὸ ἀπὸ τὴ στέρνα κύλαγε κελαρίζοντας μυστηριακά, ἀνιστορώντας ἀτέλειωτα κι ἀκατανόητα παραμύθια στὸ παιδί ποὺ εἶτανε τότε.

Στὴ θέση ποὺ βρισκότανε τὸ σπίτι του δὲν ἔβλεπε παρὰ ἓνα ἀμουδερὸ ἐρημότοπο, γεμάτο ἀπὸ σωρούς

χώματα, γαϊδουράγκαθα, πλιθιά μαυρισμένα από κάπνα, απομεινάρια από ντουβάρια και παλιά κατακομματιασμένα ψαθιά. Ὁ Ναστρεντίν Χότζας ἄδικα περίμενε ν' ἀκούσει κάποιο πουλί νὰ κελαϊδᾷ καὶ μιὰ μέλισσα νὰ βουϊζει. Τίποτα τὸ ζωντανό, ἐξὸν μιὰ λαδερὴ κορδέλα, μὲ σκοτεινὴ θωριά, ποὺ βγῆκε κάτω ἀπὸ μιὰ πέτρα ποὺ κλώτσησε, ἀπλώθηκε, γλύστρησε καὶ χάθηκε. Εἴταν ἓνα φίδι, μοναχικὸς φριχτὸς κάτοικος τούτου τοῦ ἐρημότοπου, ποὺ ἐγκατάλειψαν οἱ ἄνθρωποι.

Σωπαίνοντας καὶ μὲ τὸ κεφάλι σκυφτό, ὁ Ναστρεντίν Χότζας ἔμεινε γιὰ πολὺ ὥρα ἀκίνητος κ' ἡ λύπη ἔσφιγγε τὴν καρδιά του.

Ξαφνικά, πίσω του, ἄκουσε ἓναν ξερό βήχα ποὺ ὅλο καὶ πλησίαζε. Γύρισε.

Πάνω στὸ μονοπάτι περπάταγε ἓνας γέρος, σκυφτὸς ἀπὸ φτώχεια κ' ἔγνιες.

Ὁ Ναστρεντίν Χότζας τὸν σταμάτησε.

—Παποῦ, ἡ εἰρήνη νᾶναι μαζί σου. Κι ὁ Ἄλλᾶχ νὰ σοῦ χαρίσει κι ἄλλα πολλὰ ἀκόμα χρόνια, υἱεῖα κι ὅλα τὰ καλὰ τοῦ κόσμου! Πές μου, ποιανοῦ εἴταν τοῦτο τὸ σπίτι, ποὺ μήτε τὰ θεμέλιά του δὲν ἀπομένουν ;

—Κατοικοῦσε σ' αὐτὸ ὁ Σὶ Μαμέντ, ὁ σελάς, ἀπάντησε ὁ γέρος. Τὰ παλιὰ κεῖνα χρόνια τὸν εἶχα γνώριμό μου. Αὐτός, ὁ Σὶ Μαμέντ, εἴταν ὁ πατέρας τοῦ ξακουστοῦ Ναστρεντίν Χότζα, ποὺ κ' ἐσύ, ξένε, θᾶκουσες νὰ μιλᾷνε γι αὐτόν...

—Ναί, κάτι ἄκουσα. Μὰ γιὰ πές μου, τί ἀπόγινε αὐτὸς ὁ Σὶ Μαμέντ, ὁ πατέρας τοῦ ξακουσμένου Ναστρεντίν Χότζα καὶ ποῦ βρίσκεται ἡ φαμίλια του ;

—Μὴ μιλᾷς τόσο δυνατά, παιδί μου. Χιλιάδες σπιοῦνοι τριγυρνᾷνε στὴν Μπουχάρα· μπορεῖ νὰ μᾶς ἀκούσουν καὶ τότες ἀλοΐμονό μας... Θᾶχεις ἔρθει, τὸ δίχως ἄλλο, ἀπὸ πολὺ μακριὰ καὶ δὲν ξέρεις πὼς στὴν πολιτεία μας εἶναι πράμα ἐπικίνδυνο νὰ προ-

φέρει κανείς τ' ὄνομα τοῦ Ναστρεντίν Χότζα. "Οποιοὺν ἀκούσουν νὰ μιλάει γι αὐτὸν τὸν πιάνουν καὶ ρέβει στὴ χάψη. "Ελα πιὸ σιμὰ καὶ θά σοῦ πῶ τὴν ἱστορία του.

Ὁ Ναστρεντίν Χότζας, κρύβοντας τὴ συγκίνησή του, σίμωσε ἀκόμα πιότερο τὸ γέρο.

—Αὐτὰ γίνηκαν ὅσο βασίλευε ὁ παλιὸς ἐμίρης· ἔτσι ἄρχισε ὁ παποῦς τὴν ἱστορία του ποὺ τὴν ἔκοβε κάθε στιγμὴ ὁ βήχας του. Ἐνάμιση χρόνο ὕστερα ποὺ ὁ Ναστρεντίν Χότζας ἐξορίστηκε ἀπὸ τὴν πολιτεία, ὁ κόσμος στὰ παζάρια κρυφομιλοῦσε κ' ἔλεγε πὼς ξαναγύρισε μυστικὰ καί, δίχως νὰ σκοτίζεται μὲ τίς διαταγὰς τοῦ γκουβέρνου, ἔμενε στὴν Μπουχάρα καὶ σκάρωνε κάτι τραγούδια ποὺ σ' αὐτὰ κορόϊδεε τὸν ἐμίρη. Τοῦτο τὸ σούσουρο ἔφτασε ἴσαμε τὸ σεράϊ κ' οἱ γενίτσαροι ξαμολήθηκαν νὰ γραπώσουν τὸ Ναστρεντίν Χότζα. Μὰ ὅπως δὲν τὸν βρῆκαν, ὁ ἐμίρης πρόσταξε νὰ πιάσουν τὸν πατέρα του, τὰ δυὸ του ἀδέρφια, τὸ θειό του κι ὅλους τοὺς συγγενεῖς καὶ τοὺς φίλους του. Τοὺς πιλάτευαν νύχτα καὶ μέρα νὰ μολογήσουν ποῦ κρυβόταν ὁ Ναστρεντίν Χότζας. Μὰ ὁ Ἀλλάχ δυνάμωσε τίς καρδιές τους καὶ τοὺς γέμισε μὲ τέτιο θάρρος, ποὺ κανεῖς τους δὲν εἶπε τὸ μυστικό. Κ' ἔτσι ὁ Ναστρεντίν Χότζας μας δὲν ἔπεσε στὰ χέρια τους νὰ τὸν τυραννήσουν. Ὁ πατέρας του ὅμως, ὁ σελάς Σὶ Μαμέντ, ἄρρώστησε βαριὰ ἀπὸ τὰ βασανιστήρια ποὺ τράβηξε στὴν ἀνάκριση καὶ πέθανε ἔπειτα ἀπὸ λίγο... Κι ἂν ρωτᾷς γιὰ τοὺς συγγενεῖς καὶ φίλους τοῦ Ναστρεντίν Χότζα, μάθε πὼς φύγανε ἀπὸ τὴν Μπουχάρα, γιὰ νὰ γλυτώσουν ἀπὸ τὴν ὀργὴ τοῦ ἐμίρη. Κανεῖς ποτὲ δὲν ἔμαθε ποῦ πῆγαν. Ὁ ἐμίρης τότες πρόσταξε νὰ γκρεμίσουν τὰ σπίτια τους καὶ νὰ χαλάσουν τὰ περιβόλια τους, γιὰ νὰ μὴν ἀπομείνει τίποτα ἀπ' ὅσα θύμιζαν τὸ Ναστρεντίν Χότζα.

—Μὰ γιατί τοὺς ἀνακρίνανε καὶ τοὺς βασάνισαν ;

φώναξε ὁ Ναστρεντίν Χότζας καὶ δάκρυα κύλησαν στὸ πρόσωπό του, ποὺ ὁ γέρος, κοντόθωρος καθὼς εἶταν, δὲν τᾶδε. Γιατί, ξανάπε, τοὺς βασάνισαν, ἄφοῦ ἐκείνη τὴν ἐποχὴ ὁ Ναστρεντίν Χότζας δὲ βρισκόταν στὴν Μπουχάρα, ὅπως καλὰ τὸ ξέρω!

—Κανεῖς δὲν μπορεῖ νὰ τὸ ξέρει αὐτό! ἀπάντησε ὁ γέρος. Γιατί ὁ Ναστρεντίν Χότζας παρουσιάζεται ὅπου θελήσει καὶ χάνεται ὅποτε τοῦ καπνίσει. Εἶναι παντοῦ καὶ πουθενά, ὁ λεβέντης, ὁ ἀσίκης Ναστρεντίν Χότζας, ποὺ ὅμοιό του δὲν ἔχει ὁ κόσμος!..

Πάνω σὲ τοῦτα τὰ λόγια ὁ γέρος ἔφυγε κουτσαίνοντας, λαχανιάζοντας, βήχοντας. Ὁ Ναστρεντίν, ἄφοῦ ἔκρυψε, γιὰ μιὰ στιγμὴ τὸ πρόσωπό του μέσα στὰ χέρια του, ξαναπῆγε στὸ μουλάρι του. Τ' ἀγκάλιασε κ' ἔτριψε τὰ ὑγρὰ μάγουλά του πάνω στὸ ζεστὸ καὶ μυρωδάτο λαιμὸ τοῦ ζώου.

—Βλέπεις, καλὲ καὶ πιστέ μου φίλε, εἶπε στὸ μουλάρι του, δὲν ἔχω πιά κανέναν ἄλλο στὸν κόσμο ἐξὸν ἀπὸ σένα, σίγουρε σύντροφε τῆς ζωῆς μου.

Τὸ μουλάρι, ὥσὰν νᾶχε καταλάβει πὼς τ' ἀφεντικό του εἶταν λυπημένο, στεκόταν ἐκεῖ, στητό, γεμάτο καλωσύνη κ' ὑπομονή, ἀκίνητο. Ἐπαψε μάλιστα νὰ μασᾷ τὸ γαῖδουράγκαθό του, ποὺ ἀπόμεινε κρεμάμενο ἀπὸ τὰ σαγώνια του. Δὲν πέρασε ὅμως οὔτε κᾶν μιὰν ὥρα κ' ἡ καρδιά τοῦ Ναστρεντίν Χότζα ἀντρεῖεψε ξανά καὶ τὰ δάκρυα στέγνωσαν στὸ πρόσωπό του.

—Ἄς εἶναι... Ὅλα δὲ χάθηκαν... φώναξε χτυπώντας τὴν ἀπαλάμη του πάνω στὰ καπούλια τοῦ μουλαριοῦ. Ὅχι, ὅλα δὲ χάθηκαν! Δὲ μὲ ξέχασαν ἀκόμα στὴν Μπουχάρα· μὲ ξέρουν καὶ μὲ θυμοῦνται! Θὰ ξαναβροῦμε καινούργιους φίλους. Καὶ τούτῃ τῇ φορᾷ θὰ σκαρώσουμε ἓνα σατιρικὸ τραγούδι γιὰ τὸν ἐμίρη, ποὺ ὅταν θὰ φτάσει ὥς τ' αὐτιά του θὰ σκάσει ἀπὸ τὸ κακό του. Ἐμπρός, λοιπόν, πιστὸ μου μουλάρι. Ἐμπρός!

4

ΕΪΤΑΝ ἡ σιωπηλὴ καὶ πνιγερὴ ὥρα τ' ἀπομεσήμε-
ρου. Ὅλα ἄναβαν καὶ λαχάνιαζαν μέσα σ' αὐτὴ
τὴν κάψα, ποὺ προσκαλοῦσε στὴν τεμπελιὰ καὶ τὴν
ἀνάπαυση. Ἀκόμα κ' ἡ σκόνη τοῦ δρόμου, ἀκόμα
κ' οἱ φράχτες, ἀκόμα καὶ τὰ ντουβάρια μοιάζανε σὰν
ἀποκοιμισμένα μέσα στὸν ἥλιο. Ὁ ἰδρωτὰς στέγωνε
στὸ πρόσωπο τοῦ Ναστρεντὶν Χότζα προτοῦ νὰ προ-
λάβει νὰ τὸν σφουγγίσει. Ξανάβλεπε, γεμάτος συγ-
κίνηση, τὰ στενὰ δρομάκια, τοὺς καφενέδες καὶ
τοὺς μιναρέδες, τὶς παλιές αὐτὲς γνωριμιές του.
Μέσα στὰ δέκα χρόνια ποὺ εἶχαν περάσει, τίπο-
τα δὲν εἶχε ἀλλάξει στὴν Μπουχάρα. Τὰ ψωρια-
σμένα σκυλιὰ εἶταν ξαπλωμένα σιμὰ στὰ πηγάρια
ὅπως τότες καὶ μιὰ λεπτὴ γυναίκα, γυρτή, κρατών-
τας τὸ μισοσηκωμένο γιασμάκι της μὲ τὸ χέρι της τὸ
μαυρισμένο ἀπὸ τὸν ἥλιο μὲ τὰ βαμμένα νύχια, βύ-
θιζε τὴν ἡχερὴ καὶ μακρουλὴ στάμνα της μέσα στὸ
βουρκωμένο νερό. Ἡ πόρτα τοῦ περίφημου μεν-
τρεσέ Μὶρ Ἀράμπ βρισκόταν ἀκόμα κλειστή· ἐκεῖ
ὅλα εἶταν σιωπηλά, ὅπως ἄλλοτε, ὅσο ποὺ οἱ σο-
φοὶ οὐλεμάδες κ' οἱ μουδούριδες, ποὺ ἀπὸ καιρὸ εἶ-
χαν ξεχάσει τί χρῶμα εἶχαν τὰ φύλλα τὴν ἄνοιξη,
τ' ἀρώματα, τὸν ἥλιο καὶ τὸ κελάρυσμα τοῦ νεροῦ,
γράφανε, μέσα στὰ χαμηλοτάβανα κελιά τους, μὲ τὰ
μάτια τους φωτισμένα μὲ μιὰ νεκρόμορφη λάμψη,
τεράστια βιβλία γιὰ τὴ δόξα τοῦ Ἀλλάχ, ποὺ σ' αὐ-
τὰ ἀπόδειχναν πῶς ἔπρεπε νὰ ἐξοντωθοῦν ὅλοι ὅσοι
δὲν ἀποδέχονταν τὴν πίστη τοῦ Ἰσλάμ. Ὅταν, καλ-
πάζοντας, ὁ Ναστρεντὶν Χότζας ἔφτασε μπροστὰ
στὸ φριχτὸ αὐτὸ χτίριο, σπηρούνιασε τὸ μουλάρι του...

Μὰ γιὰ στάσου· καιρὸς πιά νὰ δεῖ πῶς θὰ πετύ-
χαινε νὰ γεμίσει τὴν κοιλιὰ του.

—Πρέπει κάτι νὰ κάνουμε, εἶπε στὸν ἑαυτὸ του.

“Ας σταματήσουμε, πιστό μου μουλάρι, κι ἄς βάλουμε νὰ δουλέψει τὸ μυαλό μου λιγουλάκι. Νά, βλέπω ἐκεῖ κάτω κάποιον καφενέ. “Ενας καφές μὲ κρύο νερό θὰ μᾶς στήλωνε, ἂν καὶ τούτη τὴν ὥρα μᾶς χρειάζεται πιότερο τὸ μαγερεϊό.

Πήδηξε ἀπὸ τὴν πλάτη τοῦ μουλαριοῦ καὶ τοῦβγαλε τὰ χαλινάρια ἀπὸ τὸ στόμα γιὰ νὰ μπορέσει νὰ φάγει τ’ ἀνάρια ἄχερα τὰ σκορπισμένα πάνω στὸ χῶμα. Ἀνασήκωσε τὸ καφτάνι του καὶ ξάπλωσε σιμὰ στὸ χαντάκι, ποὺ στὸ βάθος του ἔτρεχε λασπωμένο νερό. Ἀκουγε τὸ γουργούρισμά του καί, κάπου-κάπου, πιτσιλιές σκάγανε πάνω στὸ πρόσωπό του.

—Ἀπὸ ποῦ ἔρχεται τοῦτο τὸ νερό, γιὰ ποῦ τραβᾷ καὶ γιατί ; Δὲν τὰ ξέρει ὅλα αὐτὰ καὶ δὲν τ’ ἀναρωτιέται ! Ἔτσι φιλοσοφοῦσε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας ἀποκαρδιωμένος. Κ’ ἐγώ, ὅπως κι αὐτό, δὲν ξέρω οὔτε τί μὲ καρτερεῖ, οὔτε ποῦ θὰ κονακιάσω, οὔτε ποῦ θ’ ἀναπαυτῶ. Γιατὶ ξαναγύρισα στὴν Μπουχάρα ; Ποῦ θὰ πάω αὔριο ; Καὶ πῶς —αὐτὸ εἶναι τὸ πιὸ σπουδαῖο ἀπ’ ὅλα— θὰ πετύχω κανένα μισὸ γροσάκι γιὰ νὰ μασήσω κάτι ; Δὲ νταγιαντιέται παραπάνω ἢ πείνα μου. Αὐτὸς ὁ καταραμένος ὁ τελώνης μ’ ἔγδυσε καὶ μίλαγε, ὁ θεομπαίχτης, γιὰ ληστές !

Ἐκείνη ἀκριβῶς τὴ στιγμὴ εἶδε τὸν ἄνθρωπο, ποὺ εἶταν ἡ αἰτία τῆς δυστυχίας του· ὁ ἀρχιτελώνης εἶχε σταματήσει μπροστὰ στὸν καφενέ. Δυὸ ὑποταχτικοί του, ποὺ τοὺς εἶχε γιὰ σωματοφύλακες, κράταγαν ἀπὸ τὰ χάμουρα τ’ ἀραβικό του ἄτι. Εἶταν ἓνα ζωηρὸ κ’ εὐκίνητο ἄλογο. Μέσα στὰ γλαυκὰ μάτια του ἄστραφτε μιὰ εὐγενικιὰ καὶ φλογερὴ λάμψη. Κράταγε σκυφτὸ τὸ περήφανο κεφάλι του, ὥσ᾿ ἂν νᾶταν ἀηδιασμένο ποὺ σήκωνε τοῦτο τὸ χοντρὸ καὶ μαλθακὸ κορμὶ τοῦ ἀρχιτελώνη καί, γεμάτο ἀνυπομονησία, ἀνάτρεμε καὶ χτύπαγε μὲ τὰ λεπτὰ ποδάρια του τὴ γῆ.

‘Ο χοντρὸς καβαλάρης, ἀφοῦ κατέβηκε ἀπὸ τ’ ἄλογό του—πράμα πού τὸ κατάφερε μὲ τὴ γεμάτη σεβασμὸ βοήθεια τῶν σωματοφυλάκων του—μπῆκε στὸν καφενέ. ‘Ο μαγαζάτορας τὸν δέχτηκε μὲ τὴ δουλικότητα ἐνὸς σκλάβου, τὸν ἔβαλε νὰ καθίσει πάνω σὲ μεταξωτὰ μαξιλάρια καὶ τσακίστηκε νὰ τοῦ βράσει, μέσα σ’ ἓνα εἰδικὸ μπρίκι, τὸν καλύτερο καφέ του καὶ νὰ τὸν φέρει, κάνοντας τοῦ κόσμου τὶς τσιριμόνιες, σερβιρισμένο σὲ κινέζικο φλυτζάνι.

—Δὲν τὸν περιποιοῦνται καὶ τόσο ἄσκημα μὲ τὸ δικό μου παρά, σκέφτηκε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας.

‘Ο ἀρχιτελώνης ρούφηξε θορυβώδικα τὸν καφέ του κ’ ὕστερα, γέρνοντας τὸ κεφάλι του, ἀποκοιμήθηκε πάνω στὰ μεταξωτὰ μαξιλάρια. Τὰ ροχαλητά του, ἢ λαχανιασμένη ἀνάσα του κ’ οἱ χτύποι τῆς γλώσσας του ἀντηχοῦσαν μέσα σ’ ὁλόκληρο τὸν καφενέ. ‘Ολοι οἱ ἄλλοι πελάτες χαμήλωσαν τὴ φωνή, γιὰ νὰ μὴν ταραξοῦν τὸν ὕπνο του. Οἱ δυὸ σωματοφύλακες κάθισαν κοντά του, ὁ ἓνας δεξιὰ κι ὁ ἄλλος ἀριστερά, καὶ μὲ ψάθινα φουσερά, διώχνανε ἀπὸ τὸ πρόσωπό του τὶς ἀναιδέστατες μίγες, ὥς τὴ στιγμή πού βεβαιώθηκαν πὼς ὀριστικὰ καὶ βαθιὰ εἶχε ἀποκοιμηθεῖ. Τότες ἀλλάξανε μιὰ γλήγορη ματιά. Σηκώθηκαν, ἔβγαλαν τὸ χαλινάρι ἀπὸ τὸ ἄτι, τοῦρριξαν μερικὰ τριφύλλια κ’ ὕστερα, κρατώντας ἀπὸ ἓνα τσιμπούκι στὸ χέρι, τρύπωσαν μέσα στὸ σκοτεινὸ ὑπόγειο τοῦ καφενέ. Σὲ λίγο ἡ μύτη τοῦ Ναστρεντὶν Χότζα ξεχώρισε τὴ μυρωδιὰ τοῦ χασίς. Οἱ δυὸ σωματοφύλακες εἶχαν ριχτεῖ στὸ πάθος τους.

—“Ε, καιρὸς εἶναι νὰ τοῦ δίνουμε, ἀποφάσισε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας. ‘Η πρωϊνὴ περιπέτειά του στὴν πόρτα τῆς πολιτείας τοῦ ξανάρθε στὸ μυαλό καὶ φοβήθηκε μὴν τυχόν, κορύφωμα τῆς δυστυχίας, ἀναγνωριστεῖ ἀπὸ τοῦτα τὰ δυὸ ρεμάλια.

Μὰ ἐκείνη ἀκριβῶς τὴ στιγμή κάποιος τὸν φώναξε :

—“Ε σύ, κουρελιάρη!

Γύρισε κατὰ τὴ μεριά πού ἐρχόταν ἡ φωνὴ κι ἀντίκρισε ἓνα κλειστὸ ἀμάξι πλούσια στολισμένο. Μέσα σ' αὐτὸ ξεχώρισε νὰ γέρνει, πίσω ἀπὸ τὸ κουρτινάκι, κάποιον πού φόραγε ἓνα τεράστιο τουρμπάνι στὸ κεφάλι του καὶ χρυσοκέντητο καφτάνι. Πρὶν ἀκόμα τοῦ πεῖ τί τὸν ἤθελε τοῦτος ὁ ἄνθρωπος, πού θάταν εἴτε πλούσιος ἔμπορας ἢ μεγάλος ἄρχοντας, ὁ Ναστρεντὶν Χότζας κατάλαβε κιόλας, πὼς τὰ πράματα ἄλλαξαν γι αὐτόν· ἡ τύχη, ὅπως πάντα στίς κρίσιμες στιγμὲς τῆς ζωῆς του, ξανάριχνε πάνω του τὸ καλοπροαίρετο βλέμμα της.

—Τοῦτο τὸ ἄτι μ' ἀρέσει! τοῦ εἶπε ὁ ἄρχοντας, μὲ ὕφος ἀκατάδεχτο... Κοίταζε πάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι τοῦ Ναστρεντὶν Χότζα τ' ὠραῖο ἄτι τοῦ ἀρχιτελώνη καὶ χαιρόταν τὴν ὁμορφιά του καὶ τὴ ζωηράδα του. Πές μου, πουλιέται;

—Δὲν ὑπάρχει, σὲ τοῦτον τὸν κόσμο, ἄλογο πού νὰ μὴν πουλιέται, ἀπάντησε ἀόριστα ὁ Ναστρεντὶν Χότζας.

—"Αν κρίνω ἀπὸ τὴ θεωριά σου, θᾶναι ἄδαιο τὸ κεμέρι σου ἀπὸ παρά, ξακολούθησε ὁ πλούσιος. "Ακου λοιπὸν καὶ ξεβούλωσε τ' αὐτιά σου! Δὲ ρωτῶ οὔτε πὼς βρέθηκε ἐδῶ τοῦτο τὸ ἄλογο, οὔτε ποιανοῦ εἶναι. Βλέποντας τὰ κατασκονισμένα τουζλούκια σου, λέω πὼς ἔρχεσαι ἀπὸ πολὺ μακριά. Κι αὐτὸ μοῦ φτάνει. Μπῆκες στὸ νόημα;

Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας ἔκανε μιὰ κίνηση τοῦ κεφαλιοῦ πού σήμαινε πολλά· μποροῦσε νὰ παρθεῖ εἴτε σὰν ἔκφραση τῆς διασκέδασης καὶ τῆς χαρᾶς πού ἐνιωθε, εἴτε σὰν ἔγκριση. Εἶχε καταλάβει περισσότερα ἀπ' ὅσα τοῦτος ὁ πλούσιος ἄνθρωπος ἔστεργε νὰ πεῖ. Γιὰ ἓνα μονάχα πράμα παρακάλεσε ἀκόμα τὴν τύχη· νὰ μποδίσει κείνη τὴν ἡλίθια μίγα πού περπάταγε πάνω στὸ πρόσωπο τοῦ ἀρχιτελώνη νὰ χωθεῖ στὰ ρουθούνια του καὶ νὰ τὸν ξυπνήσει. Οἱ δυὸ σωματοφύλακες τὸν ἀνησυχοῦσαν λιγότερο· βρί-

σκονταν βυθισμένοι στο πάθος τους, ὅπως μαρτύρα-
γαν οἱ κιτρινωπές τουλίπες τοῦ καπνοῦ ποὺ βγαί-
ναν ἀπὸ τὸ σκοτεινὸ ὑπόγειο.

—Πρέπει ἀπὸ μόνος σου νὰ καταλάβεις, ξακο-
λούθησε ὁ πλούσιος μὲ τὸ ἀκατάδεχτο ὕφος του,
πὼς πολὺ λίγο ταιριάζει σὲ σένα, μὲ τοῦτα τὰ τουζ-
λούκια καὶ τὰ κουρέλια ποὺ φορᾷς, νᾶχεις ἓνα τέ-
τιο ὑπέροχο ἄλογο ἄξιο νὰ τὸ καβαλικεύουν μονάχα
πασάδες ! Κινδυνεύεις...γιατὶ ὅλος ὁ κόσμος θ' ἀνα-
ρωτιέται, πὼς ἓνας ζήτουλας, ὅπως ἐσύ, οἰκονόμησε
ἓνα τέτιο ἄτι, σὰν αὐτό ! Μοῦ μυρίζεται φυλακὴ γιὰ
σένα...

—Ἐχεις δίκιο, πασά μου, ἀπάντησε ὁ Ναστρεντὶν
Χότζας πολὺ γλυκά. Αὐτὸ τ' ἄλογο, πραγματικά,
παραεῖναι καλὸ καὶ σφανταχτερὸ γιὰ μένα. "Ὀλη
μου τὴ ζωὴ ταξίδεψα φορώντας τοῦτο τὸ τρύπιο κα-
φτάνι καβάλα σ' ἓνα ταπεινὸ μουλάρι. Ποτὲ δὲν πέ-
ρασε ἀπὸ τὸ νοῦ μου νᾶχω ἓνα ἄτι σὰν αὐτό.

Ἡ ἀπάντησή του ἄρесе στὸν πλούσιο.

—Βλέπω μ' εὐχαρίστησή μου, φτωχὲ ἄνθρωπε,
πὼς δὲ σὲ τυφλώνει μιὰ ἀσυνταίριαστη μὲ τὴ θέση σου
ματαιοδοξία. Ὁ φτωχὸς πρέπει νᾶναι σεμνός. "Ε, οἱ
σπάνιοι καρποὶ ὠριμάζουν πάνω στὰ εὐγενικὰ τὰ
δέντρα. Ἡ ἀμυγδαλιὰ κάνει ἀμύγδαλα κ' ἡ χαρου-
πιὰ χαρούπια..." Ἀς τὰ παρατήσουμε ὅμως αὐτά. Πές
μου, τὴ θές τούτη τὴ χρηματοσακκούλα ; Ἐχει μέσα
τρακόσια ἀκριβῶς γρόσια σὲ καθαρὸ ἀσήμι.

—Εἶναι νὰ ρωτᾷς ! φώναξε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας,
ὅσο ποὺ ἀνατρίχιασε ἡ ραχοκοκκαλιά του καθὼς
εἶδε τὴν ἡλίθια μίγα, ποὺ περπατοῦσε στὸ πρόσωπο
τοῦ ἀρχιτελώνη, νὰ χώνεται στὰ ρουθούνια του κι
αὐτὸν νὰ φταρνίζεται καὶ νὰ κουνιέται...

—Εἶναι νὰ τὸ ρωτᾷς ! ξανάπε. Ποιὸς εἶναι ἐκεῖ-
νος ποὺ δὲ θᾶθελε νᾶχει δικά του τρακόσια γρόσια
σὲ καθαρὸ ἀσήμι ; Θᾶταν σὰ νᾶβρισκε ἓνα γεμάτο
κεμέρι στὴν ἄκρη ἐνὸς δρόμου καί...

—Καλά, καλά, ἔκανε ὁ πλούσιος χαμογελώντας. Ὁραῖα λοιπόν! Αὐτὸ ποὺ βρῆκες στὴν ἄκρη τοῦ δρόμου, ἐγὼ σοῦ τὸ ἐξαργυρώνω μ' ἀσήμι. Πάρε τὴ χρηματοσακκούλα.

Κι ὁ Ναστρεντὶν Χότζας, μιὰ καὶ τοῦ τὴν ἔδινε, τὴν πῆρε. Ὁ πλούσιος ἔκανε ἓνα νόημα στὸ σεῖση του, ποὺ κατσούφης παρακολούθαγε τὴν κουβέντα, ξύνοντας τὴν πλάτη του μὲ τὸ χερούλι τοῦ καμουτσιοῦ ποὺ κρατοῦσε. Ὁ σεῖσης σίμωσε τ' ἄλογο κι ὁ Ναστρεντὶν Χότζας, βλέποντας τὸ πλατσουκωτὸ καὶ βλογιοκομμένο πρόσωπό του καὶ τὰ μισόκλειστα γεμάτα κακία μάτια του, κατάλαβε πὼς τοῦτος ἔδω εἶταν ἓνας ξεσκολισμένος παλιάνθρωπος, ἄξιος τοῦ ἀφεντικοῦ του. «Τρεῖς κλέφτες στὸ ἴδιο μονοπάτι εἶναι κάπως πολλοί. Πρέπει ἓνας ἀπὸ τοὺς τρεῖς νὰ στρίβει» σκέφτηκε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας. Πήδηξε πάνω στὸ μουλάρι του, εὐλογώντας τὸν πλούσιο γιὰ τὴ μεγαλοδωρία του καὶ τὴν τιμιότητά του καὶ βιτσίζοντας τὸ ζῶ μὲ τέτια δύναμη ποὺ ἄρχισε, παρ' ὅλη τὴν τεμπελιά του, νὰ καλπάζει.

Κοίταξε πρὸς τὰ πίσω καὶ εἶδε τὸ βλογιοκομμένο σεῖση νὰ ζεύει τὸ ἄτι στ' ἀμάξι τοῦ ἀφεντικοῦ του.

Ὅταν ξαναγύρισε καὶ κοίταξε γιὰ δεύτερη φορὰ, πῆρε τὸ μάτι του τὸν πλούσιο καὶ τὸν ἀρχιτελώνη νὰ τραβιοῦνται μὲ λύσσα ἀπὸ τὰ γένεια καὶ τοὺς σωματοφύλακες μάταια νὰ γυρεύουν νὰ τοὺς χωρίσουν.

«Ὁ μυαλωμένος ἄνθρωπος δὲν μπερδεύεται στοὺς καυγάδες τῶν ἄλλων». Ὁ Ναστρεντὶν ἔκανε τόσα στριφογυρίσματα μέσα σ' ἀναρίθμητα δρομάκια, ποὺ στὸ τέλος νόμισε πὼς ξέφυγε τὸν κίνδυνο. Τράβηξε τὸ χαλινάρι καὶ σταμάτησε τὸ μουλάρι του.

—Μὴν τρέχεις, μὴν τρέχεις ἄδικα, τοῦ εἶπε. Δὲν ὑπάρχει πιά λόγος νὰ εἴμαστε βιαστικοί...

Ἄξαφνα ὅμως ἄκουσε νὰ βροντοχτυπᾶνε τὰ πέταλα ἑνὸς ἀλόγου, ποὺ σίμωνε καλπάζοντας.

—'Ανάθεμα! φώναξε. 'Εμπρός, εμπρός πιστό μου μουλάρι! Τώρα πρέπει νὰ δείξεις ὅλη τὴ γρηγοράδα καὶ τὴ σβελτοσύνη σου! Μὰ εἴταν πιά ἄργά. "Ενας καβαλάρης πρόβαλε στὴν ἄκρη τοῦ δρόμου. Εἴταν ὁ βλογιοκομμένος σεῖσης τοῦ πλούσιου. Πέρασε σὰν ἀστραπὴ μπροστὰ στὸ Ναστρεντὶν Χότζα κ' ἔπειτα σταμάτησε ἀπότομα, κλείνοντας τὸ δρόμο στὸν ἥρωά μας.

—"Αφησέ με νὰ περάσω, παληκάρι μου! τοῦ ἔκανε γλυκὰ ὁ Ναστρεντὶν Χότζας. Σ' ἓνα τέτιο στενὸ δρομάκι σὰν αὐτὸ πιάνεις τὴ μέση καὶ δὲν ἀφήνεις τοὺς ἄλλους νὰ περάσουν.

—Καλῶς μου τον! εἶπε γιὰ κάθε ἄλλη ἀπάντηση ὁ σεῖσης, κάνοντας μιὰν ἀπαίσια γκριμάτσα ποὺ δὲν ἄρεσε καθόλου στὸ Ναστρεντὶν Χότζα. Τούτη τὴ φορά, φιλαράκο μου, δὲν τὰ γλυτώνεις τὰ κάτεργα. Ξέρεις, μωρέ, πὼς ὁ ἀρχιτελώνης ξερίζωσε τὴ μισὴ γενειάδα τοῦ ἀφεντικοῦ μου καὶ τ' ἀφεντικό μου τοῦσπασε τὴ δικιά του μύτη ἔτσι, ποὺ τρέχει ποτάμι τὸ αἷμα καὶ δὲ σταματᾷ; Αὔριο θὰ σὲ πᾶμε στὸν ἐμίρη νὰ σὲ δικάσει. Δὲ βλέπω νὰ στέκεται καλὰ τὸ κεφάλι σου στοὺς ὤμους σου...

—Τί κάθесαι καὶ λές! ἔκανε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας. Δάρθηκαν οἱ ἐκλαμπρότητές τους; Καὶ γι αὐτὸ δὲ μ' ἀφήνεις νὰ περάσω; Τὶ φταίω ἐγὼ ἂν τοὺς ἦρθε ἡ ὄρεξη νὰ μαλλιοτραβηχτοῦν; "Ας λύσουν τίς διαφορές τους μόνοι τους, δὲν ἔχω γνώμη σ' αὐτές.

—Παράτα τα αὐτά! 'Εμπρός, γύρνα. Τώρα θὰ δοῦμε ποῦ τὸ βρῆκες τ' ἄλογο.

—Ποιὸ ἄλογο;

—Βρέ, τὸ ρωτᾷς ἀκόμα; 'Εκεῖνο τ' ἄλογο, ποὺ γι αὐτὸ πῆρες μιὰ χρηματοσακκούλα κάργα μὲ παρὰ ἀπὸ τ' ἀφεντικό μου.

—Μὰ τὸν 'Αλλάχ, λάθος κάνεις παληκάρι μου! φώναξε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας. Τ' ἄλογο δὲν ἔχει κα-

νένα παρεδῶσε μὲ τὴ χρηματοσακκούλα. Σὲ βάζω σένα μάρτυρα μιὰ κ' εἴσυνα ἐκεῖ. Τ' ἀφεντικό σου εἶναι ἓνας μεγαλόψυχος καὶ γενναιόδωρος ἄνθρωπος. Γιὰ τὴν ψυχὴ τῶν ἀποθαμένων του γύρεψε νὰ βοηθήσει ἓνα φουκαρὰ ποὺ συναπάντησε στὸ δρόμο. Μ' ἀρώτησε ἂν ἤθελα νὰ μοῦ δώσει τρακόσια ἀσημένια γροσάκια καί, φυσικά, ἀπάντησα πῶς ἤθελα. Μοῦ τᾶδωσε—ὁ Ἀλλάχ νὰ τὸν προστατεύει καὶ νὰ τοῦ χαρίσει χρόνια πολλὰ καὶ καλά. Μὰ πρὶν νὰ μοῦ τὰ δώσει γύρεψε νὰ δοκιμάσει τὴ σεμνότητά μου, γιὰ νὰ δεῖ ἂν ἄξιζα πραγματικὰ αὐτὴ τὴν εὐεργεσία. Μοῦ εἶπε : «Δὲ σὲ ρωτῶ οὔτε πῶς βρίσκεται ἐδῶ τοῦτο τὸ ἄλογο οὔτε ποιανοῦ εἶναι». Ἦθελε, μ' αὐτό, νὰ δεῖ ἂν δὲ θὰ ἐπιθυμοῦσα, ἀπὸ μιὰ ἀταίριαστη στὴ θέση μου ματαιοδοξία, ν' ἄμουνά τ' ἀφεντικό ἑνὸς τέτιου ἄλογου. Ἐγὼ ὅμως σῶπασα κι ὁ γενναιόδωρος καὶ δίκιος ἔμπορας εὐχαριστήθηκε. Ὑστερα μοῦ εἶπε, πῶς βρῆκα στὴν ἄκρη τοῦ δρόμου κάτι ποὺ θὰ μπορούσε νὰ μοῦ τὸ ἐξαργυρώσει μὲ ἀσήμι. Μὲ τὸ «κάτι» ἐννοοῦσε τὴν καρτερικότητά μου καθὼς καὶ τὴν εὐσέβεια καὶ τὴν πίστη μου στὸ Ἰσλάμ, ποὺ τ' ἀπόχτησα στὰ προσκυνήματά μου καὶ στὰ χατζηλίκια μου σ' ὅλους τοὺς ἁγίους τόπους. Ἀμα τὰ εἶδε ὅλ' αὐτά, μοῦ ἔδωσε τὴ δίκια ἀνταμοιβή τους, γιὰ νὰ διευκολύνει προκαταβολικὰ καὶ τὸ δικό του πέρασμα ἀπὸ τὸ γεφύρι ποὺ ὀδηγεῖ στὸν Παράδεισο πού, σύμφωνα μὲ τὸ τρισάγιο Κοράνι μας, εἶναι πιὸ λαφρὴ ἀπὸ μιὰ τρίχα καὶ πιὸ στενὸ ἀπὸ τὴν κόψη τοῦ σπαθιοῦ. Ἐτσι, στὴν πρώτη κιόλας προσευχὴ ποὺ θὰ κάνω, θ' ἀνιστορήσω στὸν Ἀλλάχ τὴ γεμάτη εὐλάβεια αὐτὴ πράξη τοῦ ἀφεντικοῦ σου, γιὰ νὰ τοῦ ἐξασφαλίσει, ἀπὸ τώρα κιόλας, τὸ εὐκόλο πέρασμά του πάνω ἀπὸ κεῖνο τὸ γεφύρι.

Ὁ σεῖσης ἄκουσε ἀσυγκίνητος ὅλον αὐτὸν τὸ λόγο, ξύνοντας μὲ τὸ χερούλι τοῦ καμουτσιοῦ του

τὴν πλάτη του. "Υστερα μ' ἓνα ὕπουλο χαμόγελο στὰ χεῖλη, ποὺ δὲν ἄρεσε καθόλου στὸ Ναστρεντὶν Χότζα, ἀπάντησε :

— "Ἐχεις δίκιο, ταξιδιώτη. 'Απορῶ πῶς δὲν κατάλαβα ἀμέσως τὸ πραγματικὸ νόημα τῆς συζήτησής σου μὲ τ' ἀφεντικό μου, μὲ τὸ τόσο εὐγενικὸ καὶ γεμάτο εὐλάβεια περιεχόμενό της. Μιά, λοιπόν, κ' ἔχεις τὴν ἀξιέπαινη διάθεση νὰ βοηθήσεις τ' ἀφεντικό μου στὸ πέρασμά του στὸν Παράδεισο, θὰ συμφωνήσεις μαζί μου πῶς τὸ γεφύρι θ' ἄταν πιὸ στέρεο καὶ πιὸ σίγουρο ἂν εἶχε παραπέτο κι ἀπὸ τὶς δυὸ μεριές. Μὲ μεγάλη εὐχαρίστησή μου θὰ παρακαλέσω τὸν 'Αλλάχ νὰ εὐδοκήσει νὰ τοποθετήσῃ ἓνα παραπέτο ἀπὸ τὴ μιὰ πλευρὰ τοῦ γεφυριοῦ...

— Παρακάλα ὅσο θές, φώναξε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας, ποιὸς μπορεῖ νὰ σ' ἐμποδίσει; Εἶναι καὶ καθήκον σου νὰ τὸ κάνεις, γιατί, σύμφωνα μὲ μιὰ ἀπὸ τὶς πιὸ σπουδαῖες ἐντολές τοῦ Κορανιοῦ, οἱ δοῦλοι εἶναι ὑποχρεωμένοι νὰ παρακαλοῦν τὸν 'Αλλάχ γιὰ τ' ἀφεντικά τους, δίχως νὰ πάρουν ἰδιαίτερη ἀμοιβὴ γι αὐτό.

— Ἐμπρός, γύρνα τὸ μουλάρι σου! ἀπάντησε πρόστυχα ὁ σεῖσης, ὅσο ποὺ μὲ τὸ ἄλογό του ἔσπρωχνε τὸ Ναστρεντὶν Χότζα πάνω στὸ φράχτη. "Ἄντε, ἄντε, μὴ χασομερᾷς! Μὴ μὲ κάνεις νὰ χάνω ἄδικα τὸν καιρό μου.

— Περίμενε μιὰ στιγμή, τοῦ κάνει ὁ Ναστρεντὶν Χότζας, δὲ σοῦ τὰ εἶπα ἀκόμα ὅλα. Λογάριαζα νὰ κάνω μιὰ προσευχὴ στὸν 'Αλλάχ ἀπὸ τρακόσιες λέξεις, ὅσα ἀκριβῶς εἶναι καὶ τὰ γρόσια. Τώρα ὅμως βρίσκω, γιὰ νὰ σ' εὐκολύνω καὶ σένα, πῶς εἶναι ἀρκετὴ μιὰ προσευχή μου ἀπὸ διακόσιες πενήντα λέξεις. "Ἐτσι τὸ παραπέτο τοῦ γεφυριοῦ, ἀπὸ τὴ δικιά μου μεριά, θὰ γίνῃ πιὸ λεπτὸ καὶ πιὸ κοντὸ ἀπ' ὅσο εἶχα ἀποφασίσει. 'Ἐσὺ θὰ κάνεις μιὰ προσευχὴ ἀπὸ πενήντα λέξεις κι ὁ 'Αλλάχ, ποὺ ἡ σοφία του

κ' ἡ δύναμή του δὲ γνωρίζουν ὅρια, ἀσφαλῶς θὰ τὰ καταφέρει νὰ φτιάξει μὲ τοῦτο τὸ ὑλικὸ ἓνα παραπέτο κι ἀπὸ τῇ δικιά σου πλευρὰ τοῦ γεφυριοῦ.

—Τί τσαμπουνᾶς; φώναξε ὁ σεῖσης. Θαρεῖς πῶς θὰ δεχτῶ ποτὲ τὸ δικό μου παραπέτο ν'ᾶναι πέντε φορές πιὸ κοντὸ ἀπὸ τὸ δικό σου;..

—Θᾶναι, μὰ νὰ μὴ σὲ τρομάζει αὐτό, θὰ τὸ βάλουμε στὸ πιὸ ἐπικίνδυνο μέρος τοῦ γεφυριοῦ.

—"Οχι, δὲ δέχουμαι ν'ᾶναι τόσο κοντό, εἶπε ἀποφασιστικὰ ὁ σεῖσης. "Αν τὸ δεχόμουν, τὸ μεγαλύτερο μέρος τοῦ γεφυριοῦ ἀπὸ τῇ δική μου μεριά θ'ᾶμενε δίχως παραπέτο. Μὲ περεχύνει κρύος ἰδρώτας στὴ σκέψη μοναχά, πῶς τ' ἀφεντικό μου μπορεῖ νὰ βρεθεῖ σὲ τέτιο μεγάλο κίνδυνο ἀπὸ δικό μου λάθος. Πρέπει νὰ κάνουμε μιὰ προσευχή ἀπὸ ἑκατὸν πενήντα λέξεις ὁ καθένας μας, γιὰ νὰ τὰ φτιάξει ὁ 'Αλλάχ καὶ τὰ δυὸ παραπέτα νὰ ζώνουν τὸ γεφύρι ἀπὸ τῇ μιᾷ ὡς τὴν ἄλλη του ἄκρη. "Ας εἶναι ἀχαμνά, ἂν δὲ γίνεται ἀλλιῶς, δὲν πειράζει. "Αν δὲ συμφωνᾶς θὰ πεῖ πῶς ἀποθυμᾶς τὸ κακὸ τ' ἀφεντικοῦ μου καὶ παρακαλᾶς, πηγαίνοντας στὸν Παράδεισο, νὰ πέσει ἀπὸ τὸ γεφύρι καὶ νὰ τσακιστεῖ. "Αν τέτια στριφογυρνοῦν μέσα στὸ μυαλό σου, μπήγω μιὰ φωνή, μαζεύονται οἱ γενίτσαροι καὶ βρίσκεσαι, κακομοίρη μου, ἀλυσοδεμένος στὰ μπουντρούμια.

—'Αχαμνὸ τὸ παραπέτο; φώναξε θυμωμένα ὁ Ναστρεντὶν Χότζας, ὅπως ἔβλεπε πῶς ἡ χρηματοσακκούλα ἄρχισε νὰ γλιστρᾷ σιγά-σιγά ἀπὸ τὸ κεμερί του. Θαρεῖς, λοιπόν, τοῦ λόγου σου πῶς φτάνει νὰ βάλουμε δυὸ παραπέτα στὸ γεφύρι, γιὰ νὰ σιγουρευτεῖ τὸ πέρασμά του; Καὶ δὲν καταλαβαίνεις πῶς ἓνα ἀπὸ τὰ δυὸ πρέπει ν'ᾶναι στέρεο, γιὰ νὰ μπορέσει νὰ πιαστεῖ, ἂν σκουντουφλήσει, ὁ πεθαμένος...

—Σ' αὐτὸ ἔχεις δίκιο, εἶπε καταχαρούμενος ὁ βλογιοκομμένος. Συμφωνῶ νὰ γίνει πιὸ γερὸ ἀπὸ τὸ δικό μου μέρος κι ἅς κάνω τὸν παραπανίσιο κόπο

νὰ πῶ μιὰ προσευχή ἀπὸ διακόσιες λέξεις.

—Μὴν τυχὸν καὶ ρέγεςαι νὰ τὴν πεῖς ἐσὺ ὁλόκληρη τὴν προσευχή ; τοῦ κάνει ὁ Ναστρεντὶν Χότζας.

“Ὅταν τέλος χωρίστηκαν, μέσα στὴ χρηματοσακούλα ποὺ τοῦχε δώσει ὁ ἔμπορας δὲν ἀπόμεναν παρὰ μονάχα ἑκατὸν πενήντα γρόσια. Εἶχαν συμφωνήσει νὰ κάνουν δυὸ παραπέτα ἴδια στὸ μάκρος κι ὅμοια γερά, γιὰ νὰ ἐξυπηρετήσουν τὸν ἔμπορα.

—’Αντίο, ταξιδιώτη, εἶπε ὁ σεῖσης στὸ Ναστρεντὶν Χότζα. Σήμερα κάναμε μιὰ καλὴ πράξη γεμάτη εὐλάβεια...

—’Αντίο, σὲ σένα, πιστὲ σεῖση, ποὺ ἡ καρδιά σου πλημμυρᾷ ἀπὸ ἀφοσίωση καὶ τσακίζεσαι γιὰ νὰ σώσεις τὴν ψυχὴ τ’ ἀφεντικοῦ σου. Τὸ μόνο ποὺ ἔχω ἀκόμα νὰ σοῦ πῶ εἶναι τοῦτο δῶ· εἶσαι ἓνας τέτιος συζητητῆς ποὺ κι αὐτὸς ἀκόμα ὁ Ναστρεντὶν Χότζας δὲ θᾶχε τίποτα νὰ σοῦ μάθει.

—Πῶς σοῦ κατέβηκε νὰ τὸν θυμηθεῖς ; ἔκανε ὁ σεῖσης, κοιτάζοντάς τον καλὰ στὰ μάτια.

—”ὦ, νὰ τίποτα... ”Ετσι... Κι ἀπὸ μέσα του σκεφτόταν : «Τοῦτος ἐδῶ εἶν’ ἐπικίνδυνος».

—Μὴν τυχὸν εἶσαι κανένας μακρινὸς συγγενῆς του ; ”Ἡ μὴν τυχὸν ξέρεις κανέναν συγγενή του ;

—”Α μπά... μήτε ξέρω μήτε συνάντησα ποτὲ κανέναν ἀπὸ τὴ φαμελιά τοῦ Ναστρεντὶν Χότζα.

—Τότε θὰ σοῦ πῶ κάτι, μὰ πολὺ ἐμπιστευτικά. Ὁ σεῖσης κοίταξε γύρω του, ἔσκυψε πάνω στὴ σέλα κ’ εἶπε σιγά : ’Εγὼ εἶμαι συγγενῆς τοῦ Ναστρεντὶν Χότζα... Εἶμαι ὁ ξάδερφός του. Μεγαλώσαμε ἀπὸ παιδιὰ μαζί.

Ὁ Ναστρεντὶν κατάλαβε πιά μὲ τί σόϊ ἄνθρωπο εἶχε νὰ κάνει καὶ σώπασε. Τότε ὁ σεῖσης ξανάσκυψε καὶ μὲ τὸ ἴδιο ὑπουλο ὕφος εἶπε :

—Ὁ πατέρας του, τὰ δυὸ ἀδέρφια του κι ὁ θεῖός του χάθηκαν... Ἴσως νὰ τᾶχεις ἀκούσει ὅλ’ αὐτά. Μὰ ὁ Ναστρεντὶν Χότζας σώπασε.

—Σκληρόκαρδος εἶναι τοῦτος ὁ ἐμίρης ! φώναξε ὁ σεΐσης μὲ ψεύτικια ἀγανάχτηση.

Μὰ ὁ Ναστρεντὶν Χότζας σώπασε.

—“Ολοι οἱ μεγάλοι βεζιράδες τῆς Μπουχάρας εἶναι κουτοτόμαρα, ξανάπε ἀπότομα ὁ σεΐσης, τρέμοντας ἀπὸ ἀνυπομονεσία κι ἀπληστία, ὅπως τὸ θησαυροφυλάκιο τοῦ κράτους εἶχε τάξει μεγάλες ἀμοιβές σ’ ὅποιον θὰ κατάγγελλε τοὺς ὑπονομευτὲς τοῦ καθεστῶτος.

Μὰ ὁ Ναστρεντὶν Χότζας δὲν ἔβγαζε τσιμουδιά.

—Κι αὐτὴ ἡ Μεγαλοπρέπειά του ὁ ἐμίρης μας εἶναι ἓνα κουτοτόμαρο, ξαναφώναξε ὁ σεΐσης. Καὶ νὰ σοῦ πῶ τὴν ἀλήθεια, θαρῶ πῶς οὔτε Ἀλλάχ ὑπάρχει στὸν οὐρανὸ οὔτε πουθενὰ ἄλλου...

Μὰ ὁ Ναστρεντὶν Χότζας σώπαινε. Σώπαινε ἂν κι ἀπὸ ὥρα ἔκαιγε στὰ χεῖλια του μιὰ τσουχτερὴ ἀπάντηση. Ὁ σεΐσης, βλέποντας πῶς δὲν εἶχε πιά τίποτα νὰ βγάλει, ἔδωσε μιὰ μὲ τὸ καμουτσί στ’ ἄλογό του κ’ ἔφυγε βλαστημώντας.

“Ολα ξανάγιναν ἡσυχά. Μονάχα ἡ σκόνη, ποὺ εἶχαν ἀνασηκώσει τὰ πέταλα τ’ ἄλογου τοῦ σεΐση, στροβιλίστηκε γιὰ λίγο ἀκόμα, φωτεινὴ μέσα στὸν ἀκύμαντο ἀέρα, ὅσο ποὺ οἱ ἀχτίδες τοῦ τροπικοῦ ἡλίου τὴ χρύσωναν.

«Χαχά, νὰ ποὺ πετύχαμε κ’ ἓνα συγγενή, ἔκανε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας χαμογελώντας. Καλὰ μοῦ εἶπε ὁ γέρος, πῶς οἱ σπιοῦνοι εἶναι ὥσάν τις μίγες στὴν Μπουχάρα. Πρέπει νὰ προσέχω, γιατί ὅπως λέει μιὰ παλιὰ παροιμία «τὸ κεφάλι τοῦ φονιᾶ τοῦ τὸ κόβουν μὲ τὴ γλῶσσα του».

Κι ὁ Ναστρεντὶν Χότζας ξακολούθησε τὸ δρόμο του. Πότε κατσούφης, ἅμα τὸ μυαλό του πήγαινε στὴ μισοαδειασμένη χρηματοσακκούλα, καὶ πότε χαμογελαστός, ὅταν θυμόταν τὸν ἀρχιτελώνη καὶ τὸν ἀκατάδεχτο πλούσιο ἔμπορα νὰ τραβιοῦνται ἀπὸ τὰ γένη καὶ νὰ χτυπιοῦνται.

ΣΤΗΝ ΑΛΛΗ ΑΚΡΗ τῆς πολιτείας σταμάτησε μπροστὰ σ' ἓνα μαγέρικο, ἔδωσε τὸ μουλάρι του στὸ παιδί νὰ τὸ πάει στὸ παχνὶ καὶ μπῆκε μέσα βιαστικός, ζωσμένος ἀπὸ τὴν πείνα του.

Τὸ μαγαζί εἴταν στενό, γεμάτο ἀπὸ καπνοὺς καὶ θόρυβο. Οἱ πυρωμένες φουφοῦδες ἀντιφέγγιζαν τὴ λάμψη τους πάνω στὶς ἰδρωμένες γυμνές πλάτες τῶν μαγείρων. Σπρώχνονταν, σβούριζαν, φώναζαν κ' ἔδιναν, κάπου-κάπου, κι ἀπὸ καμιὰ σβερκιὰ στοὺς λαντσέρηδες, ποὺ μὲ τὰ μάτια γουρλωμένα τρέχανε πέτρα-δῶθε, μεγαλώνοντας τὸ πατιρντὶ καὶ τὴν ἀνακατοσοῦρα. Τεράστιες χύτρες, μὲ ξύλινα σκεπάσματα, χοχλακοῦσαν. Ἡ κάπνα μαζευτόταν στὸ ταβάνι κι ἀνάμεσα σ' αὐτὴ στριφογύριζαν, βουϊζοντας, σύνεφα ἀπὸ μίγες. Τὸ βούτυρο στὰ τηγάνια, μέσα σ' ἓναν γκριζωπὸ ἀχνό, τσίριζε καὶ πιτσιλοῦσε. Μπακιρένια τεντζερέδια χρύσιζαν κατακόκκινα ἀπὸ τὴ φωτιά. Τὸ λίπος ξεχείλιζε ἀπ' αὐτὰ κ' ἔπειτα ἔπεφτε, σταλαγματιές-σταλαγματιές, πάνω στὴν ἀνθρακιὰ καὶ καίγονταν, βγάζοντας μιὰ σύντομη ἀναλαμπὴ καὶ μιὰ μυρωδιὰ ποὺ ἔκαιγε τὸ λαιμό. Μαγείρευαν πιλάφια, κεμπάπια, γιαχνιά, καπαμάδες, μπουρέκια, σουβλάκια, σηκωταριές καὶ πατσάδες. Μὰ ἐκεῖνο, ὅπου γι αὐτὸ εἴταν ξακουστὸ τὸ μαγαζί, εἴταν τὸ στιφάδο του. Μέσα στὸ φούρνο τὸ λαρδὶ ἔλειωνε καὶ ροδοκοκκίνιζε τοὺς μουσακάδες.

Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας, σπρώχνοντας μὲ χέρια καὶ μ' ἀγκώνια, κατάφερε ν' ἀνοίξει τόπο, δίχως κανεὶς νὰ παραπονεθεῖ γι αὐτό, νὰ βρεῖ μιὰ θέση καὶ νὰ καθίσει. Οὔτε κι ὁ Ναστρεντὶν Χότζας εἴταν ἄνθρωπος μίζερος νὰ στεναχωρεθεῖ ἀπὸ κάτι τέτλια. Εἶχε πάντα μεγάλη ἀδυναμία γιὰ τοῦτα τὰ πολυθόρυβα πλήθη, γιὰ τοῦτα τὰ σπρωξίματα, γιὰ τοῦτο τὸ

διαβολεμένο ταβατούρι, γι αὐτὰ τ' ἄστεϊα, τὰ γέλια, τὶς φωνές, γιὰ τοῦτο τὸ βαβούρισμα καὶ τὸ μερμηγ-κομάζωμα στὰ μαγέρικα καὶ στὰ παζάρια, γιὰ τοῦτο τὸ ρυθμικὸ ἀγκομάχημα ἑκατοντάδων ἀνθρώπων. Τοῦ ἄρεσε νὰ τοὺς ἀκούει νὰ μασᾶνε, χτυπώντας τὴ γλώσσα καὶ τὰ χεῖλια τους. "Υστερα ἀπὸ τὸ βαρὺ καθημερινὸ μόχθο, τοῦτοι οἱ δουλευτάδες δὲν εἴταν, φυσικά, δύσκολοι στὸ φαῖ τους. Οἱ δυνατὲς μασέλες τους μποροῦσαν καὶ τ'ἀβγαζαν πέρα καὶ μὲ τὰ μούσकुλα καὶ τὰ νεῦρα τῶν κρεάτων ὅσο σκληρὰ κι ἂν εἴταν. Τὸ γερὸ στομάχι τους χώνευε τὸ καθετί, φτάνει ν'ἄταν μπόλικο καὶ νὰ μὴν κοστίζει ἀκριβὰ, φτάνει νὰ βρισκόταν πάντα. Πρέπει νὰ ὁμολογήσουμε, πὼς κι ὁ Ναστρεντὶν Χότζας εἴταν φαγὰς περιωπῆς. Μποροῦσε νὰ κατεβάσει στὴν καθησιὰ του τρία τσανάκια μανέστρα, δίχως νὰ τοῦ ἀποφανεῖ κ' ἔπειτα τρία τσανάκια ἀτζέμ πιλάφια καί, τέλος, γιὰ τὴ χώνεψη, δυὸ ντουζίνες σουσαμοπάστελα. "Όσο γιὰ τὰ σουσάμια ποὺ ξέφευγαν ἀπ' αὐτὰ καὶ πέφταν μέσα στὴν τσανάκα τὰ μάζευε καὶ τ'ἄτρωγε ἀπὸ καθῆκον, σύμφωνα μὲ τὴ συνήθεια ποὺ ἀπαιτοῦσε νὰ μὴν ἀφήνεις τίποτα στὸ πιάτο σου, μιὰ καὶ τ'ὄχεις πλερώσει.

Ἄφοῦ τὴν τήλωσε βασιλικά, σηκώθηκε νὰ φύγει. Σπρώχνοντας μ' ὅλη τὴ δύναμη τῶν ἀγκώνων του, κατάφερε νὰ βρεθεῖ ξανά κάτω ἀπὸ τὸν οὐράνιο θόλο, περεχυμένος στὸν ἰδρώτα. "Ενιωθε παράλυτα τὰ χέρια καὶ τὰ πόδια του, ὥσ' ἂν ν'ἄχε πάει στὸ χαμάμι καὶ νὰ τὸν εἶχε τρίψει κάποιος γίγαντας. Πῆρε τὸ μουλάρι του καὶ μπαῖλντισμένος ἀπὸ τὸ φαῖ καὶ τὴν κάψα τράβηξε στὸν καφενέ· παράγγειλε ἓνα βαρὺ-γλυκὸ καὶ ναργιλέ. Ξάπλωσε πάνω στὸ παχὺ χαλὶ κ' ἐνίωσε εὐτυχισμένο τὸν ἑαυτό του. Μισόκλεισε τὰ βλέφαρά του. Μέσα στὸ κεφάλι του στριφογύριζαν μονάχα εὐχάριστες σκέψεις.

—Τώρα ἔχω μπόλικο παρά. Πρέπει μὲ κάτι νὰ καταπιαστῶ. Θ' ἀνοίξω μαγαζάκι· τσουκαλάδικο ἢ τσαγ-

καράδικο, μιὰ καὶ ξέρω τοῦτες τίς δυὸ τέχνες. "Ε, βαρέθηκα πιά τὰ ταξίδια. Δέν εἶμαι οὔτε πιὸ κουτὸς οὔτε χειρότερος ἀπὸ τοὺς ἄλλους. Γιατί, τάχα, δέν μπορῶ ν'ἄχω κ' ἐγὼ μιὰ ὁμορφὴ γυναίκα κ' ἓνα γιὸ ποὺ νὰ τὸν χοροπηδῶ στὰ γόνατά μου; 'Ορκίζουμαι στὰ γένηια τοῦ 'Αλλάχ πὼς ἂν τοῦ διαβόλου ὁ γιὸς θ'ἄχει κλίση νὰ γίνει χαμίνι, θὰ τοῦ κληρονομήσω ἐγὼ τὴ σοφία μου! Ναί, τ'ἀποφάσισα. 'Ο Ναστρεντὶν Χότζας θὰ παρατήσῃ τὴν ἀνήσυχη ζωὴ του. Θὰ νοικοκυρευτεῖ. Πρέπει, γιὰ ν' ἀρχίσω, νὰ βρῶ πρῶτα τὸ μαγαζί.

Βυθίστηκε σὲ λογαριασμούς. "Ενα καλὸ μαγαζὶ στοιχίζει, μ' ὅλα τὰ σύνεργα, τὸ πιὸ λίγο τρακόσια γρόσια. Τ' ἀπόμεναν ὅμως λιγότερα ἀπὸ ἑκατὸν πενήντα. Θυμήθηκε τὸ βλογιοκομμένο σεῖση καὶ τὸν καταράστηκε: «'Ο παντοδύναμος 'Αλλάχ νὰ κάνει παράλυτον τοῦτον τὸ ληστή, ποὺ μοῦ πῆρε τὸ μισὸ παρὰ ἀπ' ὅσο μοῦ χρειάζεται γιὰ ν' ἀποκατασταθῶ».

Μὰ γιὰ μιὰ φορὰ ἀκόμα ἡ τύχη βοήθησε τὸ Ναστρεντὶν Χότζα.

—Εἴκοσι γροσάκια! φώναξε ἓνας βραχνὰ κι ἀμέσως ἔπειτα ὁ ἥρωάς μας ἄκουσε τὸ κατρακύλισμα τῶν ζαριῶν πάνω σ' ἓνα μπρούντζινο δίσκο.

Στὸ λιακωτὸ τοῦ καφενέ, κοντὰ στὸ δέντρο ποὺ εἶχε δέσει τὸ μουλάρι του, εἶδε ἓνα μάτσο ἀνθρώπους νὰ κάθονται ὀλόγυρα ἀνακούρκουδα, ὁ ἓνας σιμὰ στὸν ἄλλον, ὅσο ποὺ ὁ μαγαζάτορας ὀρθιος ἀπὸ πίσω τους τήραγε πάνω ἀπὸ τὰ κεφάλια τους τὸ παιχνίδι.

«Παίζουν» εἶπε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας κι ἀνασηκώθηκε. «Παίρνω ὄρκο στὸ κεφάλι μου, πὼς παίζουν στ' ἀλήθεια τὸν παρά τους! Γουστέρνω νὰ ρίξω καμιὰ ματιὰ, ἀπὸ μακριὰ ὅμως. 'Εγὼ, οὔτε λόγος νὰ γίνεται, δὲ θὰ παίξω. "Ε, δέν εἶμαι δὲ καὶ τόσο κουτεντές! "Ενας ἄνθρωπος ξυπνὸς μπορεῖ νὰ θωρᾷ τί κάνουν οἱ βλάκες δίχως νὰ κινδυνεύει».

Σηκώθηκε καὶ σίμωσε τοὺς παῖχτες.

—Κουκούτσι μυαλὸ δὲν ἔχουν, μουρμούρισε στὸ μαγαζάτορα ποὺ βρέθηκε δίπλα του. Χάνουν τὰ τελευταῖα γρόσια ποὺ τοὺς ἀπομένουν, μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ κερδίσουν πιότερα. Κι ὅμως ὁ Μωάμεθ ἀπαγόρεψε στοὺς καλοὺς Μουσουλμάνους νὰ παίζουν γιὰ διάφορο. Μεγάλη ἡ χάρη τοῦ Ἀλλάχ, ποὺ μὲ γλύτωσε ἀπὸ τοῦτο τὸ πάθος. Τὶ διαβολεμένη ὅμως τύχη ποὺ τὴν ἔχει αὐτὸς ὁ κοκκινομάλης. Μὰ κοίτα τον, κοίτα τον λοιπόν... Πέντε φορές στὴ σειρὰ κερδίζει! Βρὲ τὸν παλαβό! Ἡ ψεύτικια ἐλπίδα τοῦ πλούτου τὸν στραβώνει, ὅσο ποὺ ἡ φτώχεια τοῦχει σκάψει κιόλας τὸ μνημούρι του. Τί λὲς μωρέ; Κέρδισε καὶ τούτη τὴ φορά! Δὲν ξανάδα τέτια τύχη. Πώ, πώ! ξαναπαίζει! "Ε, ἡ ἀνθρώπινη ἀνοησία κ' ἡ ἐπιπολαιότητα εἶναι δίχως ὅρια. "Αμ τούτη τὴ φορά καὶ σατανὰς νὰ εἶναι δὲν κερδίζει. "Ετσι χάνονται ὅλοι ὅσοι παραεμπιστεύονται στὴν ἄπιστη τύχη. Ἀξίζει νὰ δώσει κανεὶς ἓνα καλὸ μάθημα σ' αὐτὸν τὸ γλᾶρο. "Ας κάνει πὼς κερδίζει γιὰ ἑβδομὴ φορά καὶ τότε τὸ παίρνω πάνω μου νὰ τοῦ δώσω ἓνα μπερντάχι κι ἄς εἶμαι φανατικὸς ἐχθρὸς ὅλων τῶν τυχερῶν παιχνιδιῶν, πού, ἂν εἴμουνα ἐμίρης, θὰ τᾶχα ἀπὸ καιρὸ ἀπαγορέψει.

Ὁ κοκκινομάλης ἔριξε γιὰ ἑβδομὴ φορά τὰ ζάρια καὶ κέρδισε. Τότε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας ἔκανε ἓνα ἀποφασιστικὸ βῆμα ἐμπρός. "Εσπρωξε δυὸ παῖχτες καὶ κάθισε ἡσυχὰ ἀνάμεσά τους.

—Θᾶθελα νᾶπαιζα λιγάκι μαζί σου, εἶπε στὸν τυχερό. Πῆρε τὰ ζάρια καὶ τοὺς ἔριξε μιὰ ἔμπειρη ματιὰ σ' ὅλες τὶς γωνιές τους.

—Πόσα βάζεις; τοῦ κάνει τὸ ρεμάλι μὲ τὴ βραχνὴ φωνή του καὶ σιγοτρέμοντας.

Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας, γιὰ κάθε ἀπάντηση, ἀνάσυνε ἀπὸ τὸ κεμέρι του τὴ χρηματοσακκούλα του. "Εβγαλε εἰκοσιπέντε γρόσια καὶ τᾶβαλε πίσω κι ὅλα

τ' ἄλλα τᾶριξε στὸ δίσκο. Τ' ἀσήμι ἀχολόγησε πάνω στὸν μπροῦντζο. Οἱ παῖχτες, ὅταν εἶδαν ὅλον τοῦτον τὸν παρά, γούρλωσαν τὰ μάτια τους. Τὸ μεγάλο παιχνίδι ἄρχιζε.

Ὁ κακκινομάλης ἄρπαξε τὰ ζάρια καὶ τὰ κουδούνισε ὥρα πολύ. Κιότιζε νὰ τὰ ρίξει. "Ολοὶ κράταγαν τὶς ἀνάσες τους. Τσίτωναν τὸ λαιμό τους καὶ γούρλωναν τὰ μάτια τους περιμένοντας. Δὲν ἀκούγontan τίποτ' ἄλλο ἀπὸ τοὺς χτύπους τῶν ζαριῶν μέσα στὴ φούχτα τοῦ κοκκινοτρίχη. Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας, ἀκούοντας τὸν ξερό αὐτὸν κρότο, ἐνίωσε, ξάφνου, νὰ παραλᾶνε τὰ πόδια του καὶ νὰ γουργουρίζει ἢ κοιλιὰ του. "Οσο γιὰ τὸν κοκκινοτρίχη, αὐτὸς ξακολούθαγε νὰ μπεγλερίζει τὰ ζάρια καὶ δὲν ἀποφάσιζε νὰ τὰ ρίξει.

Τέλος τᾶριξε.

"Ολοὶ οἱ παῖχτες σκύψανε σὰν ἓνας ἄνθρωπος μπροστά. Μὰ ἐκπληχτοὶ ξανατραβήχτηκαν ἀπότομα πρὸς τὰ πίσω, σὰ νὰ μὴν εἶχαν παρὰ ἓνα μονάχα στῆθος κ' ἓνα μονάχα σβέρκο. "Ολοὶ τοὺς μαζί βγάλανε ἓνα ἀναστεναγμό. Τὸ ρεμάλι χλώμιασε κ' ἓνα γρύλισμα βγῆκε ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ σφιγμένα του δόντια.

Εἶχε φέρει «3». Εἶταν χαμένος. Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας μονάχα ἂν ἔφερνε ἄσους θᾶχανε. "Ο,τι ἄλλο κι ἂν ἔριχνε εἶταν κερδισμένος. Πῆρε τὰ ζάρια κ' εὐχαρίστησε προκαταβολικὰ τὴν τύχη, ποὺ τοῦ φανερονόταν τόσο καλωσυνάτη τὴ μέρα κείνη. Εἶχε ξεχάσει πὼς ἡ τύχη εἶναι παράξενη κι ἄπιστη κ' εὐκόλα παρατᾶ κάποιον, ξέχωρα ὅταν αὐτὸς ἀδιάκοπα τὴν κυνηγᾷ. Ἡ μοίρα ἀποφάσισε νὰ τιμωρήσει τὸ Ναστρεντὶν Χότζα καὶ διάλεξε γιὰ ὄργανό της τὸ ἴδιο του τὸ μουλάρι, ἢ, γιὰ μεγαλύτερη ἀκρίβεια, τὴν οὐρὰ τοῦ μουλαριοῦ του, ποὺ ξεχώριζε γιὰ τὰ γαῖδουράγκαθα ποὺ βρίσκονταν κολλημένα στὴν ἄκρη της. Καθὼς τὸ μουλάρι βρισκόταν ἀπὸ πίσω του καὶ τὸ γαργάλαγε μιὰ ἀλογόμιγα, δίνει μιὰ μὲ τὴν οὐρὰ

του πάνω στο χέρι τ' άφεντικοῦ του που κουδούνιζε τὰ ζάρια. Μὲ τ' ἀναπάντεχο τοῦτο χτύπημα τοῦ ξεφεύγουν τὰ ζάρια καὶ πέφτουν στὸ δίσκο. Τὴν ἴδια στιγμή, ὁ κοκκινομάλης, βγάζοντας μιὰ πνιχτὴ φωνή, ἔπεσε μ' ὅλο τὸ στῆθος του πάνω στὸν παρὰ καὶ τὸν σκέπασε.

Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας εἶχε φέρει ἄσους.

Γιὰ ὥρα πολὺ ὁ ἥρωας μας ἀπόμεινε ξερὸς σὰν πέτρα, βουβός, κουνώντας μηχανικὰ τὰ χεῖλια του, ἄλαλος. "Ὅλα θάμπωναν κι ἀχνότρεμαν μπροστὰ του καὶ τ' αὐτιά του βούϊζαν. Ξαφνικὰ πετάχτηκε ὀρθός. "Αρπαξε τὴ βίτσα του κι ἄρχισε νὰ χτυπᾷ μ' ὅλη του τὴ δύναμη τὸ μουλάρι, τρέχοντας ἀπὸ πίσω του ὁλόγυρα στὸ δέντρο.

—Καταραμένο ζῶ ! μπαστάρδικο ! καλπουζάνικο ! σερέτικο ! σαπιοκοιλιά ! οὔρλιαζε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας. Δὲ φτάνει πού βάλθηκες νὰ παίξεις μὲ τὸ δικό μου παρὰ, χάνεις κιόλας ! Σὲ καταριέμαι νὰ πέσει λουρίδες - λουρίδες τὸ πετσί σου κ' ἱκετεύω τὸν παντοδύναμο Ἀλλάχ νὰ γεμίσει λάκκους τοὺς δρόμους γιὰ νὰ σπάσεις σὲ κάποιον ἀπ' αὐτοὺς τὰ ποδάρια σου ! Κακὸ ψόφο ν'ἄχεις, γιὰ νὰ γλυτώσω ἀπὸ τὸ σιχαμένο καὶ βρώμικο μοῦτρο σου.

Τὸ μουλάρι οὔρλιαζε κι αὐτό. Οἱ παῖχτες χαχάνιζαν ἀπὸ τὴν καρδιά τους, μὰ κεῖνος πού γέλαγε πιὸ δυνατὰ ἀπ' ὅλους εἴταν ὁ κοκκινοτρίχης. Εἶχε ἀποχτήσει πιά ἀπόλυτη πεποίθηση στὴν τύχη του.

—"Ελα νὰ παίξουμε ἀκόμα μιὰ φορά, κάνει στὸ Ναστρεντὶν Χότζα, ὅταν αὐτὸς λαχανιασμένος πέταξε πέρα τὴ βίτσα πού κρατοῦσε. "Ελα νὰ ξαναπαίξουμε, σοῦ μένουν εἰκοσιπέντε γρόσια.

—Καλά ! Ἀφοῦ τὸ θές, νὰ ξαναπαίξουμε ! ἀπάντησε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας. Τοῦ εἴταν πιά ὅλα ἀδιάφορα. "Ας ἔχανε καὶ τὰ εἰκοσιπέντε γρόσια πού τ' ἀπόμεναν.

"Εριξε βαριεστημένα τὰ ζάρια πού κρατοῦσε καὶ

κέρδισε. Ὁ κοκκινομάλης ὅμως δὲν ἤθελε νὰ παραδεχτεῖ πὼς ἡ τύχη του ἔκανε φτερά.

—Τὰ παίζω πάρολι! φώναξε.

Ἐφτὰ φορές ξανάπε τοῦτα τὰ λόγια στριγγλίζοντας κ' ἔφτὰ φορές ἔχασε. Ὁ δίσκος ἀστραφτοκοποῦσε ἀπὸ τὸν παρά. Ὅμοια ἀστραφτοκοποῦσαν καὶ τὰ μάτια τῶν παιχτῶν, φανερώνοντας τὴ φλόγα τοῦ πάθους τους.

—Δὲν μπορείς νὰ κερδίζεις πάντα, ἐξὸν ἂν ὁ σατανὰς σὲ παραστέκει! φώναξε τὸ ρεμάλι. Κάποια ζαριά, δὲ γίνεται, θὰ τὴ χάσεις. Πάνω στὸ δίσκο βρίσκονται χίλια ἑξακόσια γρόσια δικά σου. Τὰ παίζεις ὅλα γιὰ ὅλα; Τᾶχω τὰ λεφτά· χρόνια τὰ μάζευα νὰ πλουτίσω τὸ μαγαζί μου. Τὰ μιζέρνω ὅλα.

Ἐβγαλε ἀπὸ τὸ κεμέρι του μιὰ χρηματοσακκούλα γεμάτη ὄχι ἀπὸ ἀσήμι, μ' ἀπὸ χρυσάφι· φλουριά, λίρες καὶ ρουπίες.

—Βάλε ὅλο τὸ χρυσάφι σου πάνω στὸ δίσκο! τ' ἀποκρίθηκε μὲ τὴν ἴδια θέρμη ὁ Ναστρεντὶν Χότζας.

Ποτὲ ὥς τότε, σὲ τοῦτο τὸ καφενεῖο, δὲν εἶχε ξαναπαιχεῖ τόσο χοντρὸ παιχνίδι. Ὁ καφετζῆς εἶχε ξεχάσει ἀπὸ ὥρα τὰ μπρίκια του· οἱ καφέδες φούσκωναν σ' αὐτά, ξεχείλιζαν καὶ σβήναν τὴ φωτιά.

Οἱ παῖχτες ἀναπνέανε μὲ δυσκολία πιά, μὲ κοφτοὺς μικροὺς ἀνασασμούς. Τοῦτο τὸ κοκκινοτρίχικο ρεμάλι ἔριξε πρῶτο τὴ ζαριά. Ἐκλεισε τὰ μάτια, γιατί ἔτρεμε νὰ κοιτάξει τί ἔφερε.

—Ἐντεκα! φώναξαν ὅλοι μὲ μιὰ φωνὴ οἱ παῖχτες. Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας κατάλαβε πὼς εἴταν χαμένος. Μονάχα οἱ ἑξάρεις μποροῦσαν νὰ τὸν σώσουν.

—Ἐντεκα! Ἐντεκα! ἔλεγε καὶ ξανάλεγε ὁ κοκκινοτρίχης, πετώντας ἀπὸ τὴ χαρά του. Βλέπεις; Ἐφερα ἔντεκα! Εἶσαι χαμένος, σοῦ λέω. Χαμένος!

Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας σαστισμένος πῆρε τὰ ζαρία. Ἐτοιμαζόταν νὰ τὰ ρίξει, μὰ ξαφνικὰ σταμάτησε.

—“Ελα, γύρνα μου τὰ καπούλια σου! εἶπε στοῦ μου-
λάρι του. Ἄφοῦ τὰ κατάφερες νὰ χάσεις μὲ «τρία»,
φανοῦ ἄξιο νὰ κερδίσεις τώρα μὲ «έντεκα». Ἀλλιῶς,
ξέρε το, σὲ πάω γραμμὴ στοῦ γδάρτη!

Ἄρπάζει μὲ τ’ ἄριστερό του χέρι τὴν οὐρὰ τοῦ
μουλαριοῦ καὶ χτυπάει μ’ αὐτὴ τὸ δεξί του χέρι ποὺ
κρατοῦσε τὰ ζάρια.

Τέτιες φωνές καὶ τέτια οὐρλιάσματα βγῆκαν ἀπὸ
παντοῦ ποὺ ἔτριξε ἡ τζαμαρία τοῦ καφενέ. Ὁ μαγα-
ζάτορας ἔφερε ἀπότομα τὸ χέρι στὴν καρδιά του καὶ
σωριάστηκε ξερός.

Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας εἶχε φέρει ἐξάρες.

Τὰ μάτια τοῦ κοκκινομάλη στρογγύλεψαν καὶ πε-
τάχτηκαν σὰ φοῦσκες ἀπὸ γυαλί. Σηκώθηκε σιγὰ
κ’ εἶπε: «Συμφορά! Συμφορὰ ποὺ μὲ βρῆκε!.....»
κ’ ἔφυγε τρικλίζοντας ἀπὸ τὸν καφενέ.

Ἀνιστοροῦν πῶς ἀπὸ κείνη τὴ μέρα δὲν ξαναφά-
νηκε στὴν Μπουχάρα. Τράβηξε, δίχως νὰ σταματή-
σει πουθενά, ἴσια στὴν ἔρημο. Κ’ ἐκεῖ, ζώντας σὰν
ἄγριος, μὲ τὰ μαλλιά χυτὰ στοὺς ὠμούς του καὶ μιὰ
γενειάδα μακριὰ ποὺ τοῦ κρεμόταν ὡς τὰ γόνατα,
γύριζε μέσα στοὺς ἄμμους καὶ τοὺς βάτους, φωνά-
ζοντας ἀδιάκοπα: «Συμφορά! Συμφορὰ ποὺ μὲ βρῆ-
κε!..» Μιὰ μέρα τοῦ ρίχτηκαν τὰ τσακάλια καὶ τὸν φά-
γανε, μὰ κανεὶς δὲν τὸν λυπήθηκε, γιατί εἴταν ἓνας
ἄνθρωπος δίχως καρδιά κι ἄδικος· εἶχε κάνει νὰ δυ-
στυχήσουν πολλοὶ μωρόπιστοι κι ἀπονήρευτοι ξεγυ-
μνώνοντάς τους στοῦ παιχνίδι.

Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας ἔβαλε τὸ θησαυρὸ ποὺ εἶ-
χε κερδίσει στοῦ δισάκι του, ἀγκάλιασε τὸ λαιμὸ τοῦ
μουλαριοῦ του, φίλησε τὴ μουσούδα του, τ’ ἀγόρασε
λιχουδιές καὶ τοῦ τίς πρόσφερε. Τὸ καλὸ ζῶο ἔκπλη-
χτο δεχόταν ὅλα αὐτὰ τὰ χάδια καὶ τίς περιποιήσεις
ἀπὸ τ’ ἀφεντικό του, γιατί, πρὶν ἀπὸ λίγα μονάχα
λεφτά, εἶχε δεχτεῖ ἀπ’ αὐτὸν διαφορετικὰ χάδια καὶ
περιποιήσεις.

Ο ΝΑΣΤΡΕΝΤΙΝ ΧΟΤΖΑΣ ἀναθίβαλε στὸ νοῦ του τούτη δῶ τῇ φιλοσοφικῇ ἀλήθεια : «Πρέπει νὰ φυλαγόμεστε ἀπ' ὅσους ξέρουν ποῦ ἔχουμε κρυμμένο τὸ θησαυρό μας». Καβαλίκεψε, λοιπόν, τὸ μουλάρι του κ' ἔφυγε. Κάπου-κάπου γύριζε τὸ κεφάλι του καὶ κοιτοῦσε γιὰ νὰ δεῖ μὴν τυχὸν καὶ κανέναν τὸν εἶχε πάρει ἀπὸ πίσω, γιατί οὔτε οἱ φυσιγνωμίες τῶν παιχτῶν, οὔτε τοῦ μαγαζάτορα, φάνερωναν ὑπερβολικιὰ τιμιότητα.

Προχωροῦσε καλπάζοντας καὶ μὲ τὴν καρδιά χαρούμενη. Μποροῦσε τώρα ν' ἀγοράσει ὅποιο μαγαζί κι ἂν ρεγόταν, ἀκόμα καὶ τρία μαγαζιά, φτάνει νὰ τ' ὀθελε. Πῆρε τούτη δῶ τὴν ἀπόφαση : «Θ' ἀγοράσω τέσσερα μαγαζιά· ἓνα τσουκαλάδικο, ἓνα σελάδικο, ἓνα ραφτάδικο κ' ἓνα τσαγκαράδικο. Θὰ βάλω ἀπὸ δυὸ καλφάδες στὸ καθένα. Ἐγὼ δὲ θὰ κάνω τίποτ' ἄλλο, παρὰ νὰ κάθομαι καὶ νὰ μετρῶ τὸν παρὰ. Μέσα σὲ δυὸ χρόνια θ' ἄμαι βουτημένος στὸ χρυσάφι. Θ' ἀγοράσω τότες ἓνα μεγάλο σπίτι, μ' ἓνα πιὸ μεγάλο κῆπο, μὲ χαβοῦζες καὶ συντριβάνια. Θὰ κρεμάσω παντοῦ χρυσὰ κλουβιά γεμάτα πουλιὰ ποὺ θὰ κελαϊδοῦν. Καὶ θ' ἄχω δυὸ—γιατί δυό ; θ' ἄχω τρεῖς γυναῖκες, ποὺ καθεμιὰ ἀπ' αὐτὲς θὰ μοῦ κάνει τρεῖς γιούς...»

Εἶχε βυθιστεῖ ἴσαμε τὸ λαιμὸ στὰ ὄνειρα καὶ στίς αὐταπάτες ποὺ ἔκανε. Τὸ μουλάρι του, ὅπως κατάλαβε πὼς ὁ καβαλάρης εἶχε ἀμολήσει τὸ χαλινάρι, θεώρησε καλὸ νὰ συνοδέψει τὰ τρελλὰ ὄνειρα τ' ἀφεντικοῦ του μὲ μιὰ δικιά του τρέλλα. Ἀντί, λοιπόν, νὰ περάσει κάποιο γεφυράκι ποὺ βρισκόταν πάνω ἀπ' ὄνα χαντάκι μὲ νερό, ὅπως θ' ἄκανε κάθε μουλάρι, δίνει μιὰ καὶ πηδάει τὸ χαντάκι.

«Κι ὅταν οἱ γιοί μου θ' ἄχουν μεγαλώσει, θὰ τοὺς

μαζέψω ὁλόγυρά μου καὶ θὰ τοὺς πῶ..» σκεφτόταν ὁ Ναστρεντὶν Χότζας...Μὰ γιατί βρίσκομαι στὸν ἀέρα καὶ πετῶ; Μὴν τυχὸν κι ὁ 'Αλλάχ μὲ μεταμόρφωσε σὲ χερουβεὶμ καὶ μοῦδωσε φτερά;»

Μὰ τὴν ἴδια στιγμή εἶδε, ἀπὸ τὸν τράκο ποὺ ἔφαγε, τὸν οὐρανὸ σφοντύλι καὶ πείσθηκε πῶς δὲν εἶχε ἀποχτήσῃ φτερά. Κάνοντας μιὰ τούμπα στὸν ἀέρα, πάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι τοῦ μουλαριοῦ, βρέθηκε τρεῖς ὀργιές πιὸ πέρα ἀπ' αὐτό.

“Ὅταν σηκώθηκε, κατασκονισμένος, φτύνοντας καὶ κουτσαίνοντας, τὸ μουλάρι, κουνώντας χαριτωμένα τ' αὐτιά του, τὸν σίμωσε καὶ τὸν κοίταξε μὲ τὸ πιὸ φυσικὸ καὶ τὸν πιὸ ἀθῶο τρόπο, ὥσᾱν νὰ τὸν προσκαλοῦσε νὰ ξαναπάρῃ τὴ θέση του πάνω στὸ σαμάρι, ποὺ προσωρινὰ εἶχε ἐγκαταλείψει.

—'Εσένα, μωρέ, τὸ δίχως ἄλλο σ' ἔχουν στείλει οἱ οὐρανοὶ γιὰ νὰ μὲ παιδεύεις γιὰ τὰ κρίματά μου... κι ὅχι μονάχα τὰ δικά μου, μὰ κ' ἐκεῖνα τῶν γονιῶν μου καὶ τῶν προγόνων μου! Γιατί—τ' ὀρκίζουμαι στ' ἀλάθητο τοῦ 'Αλλάχ— δὲ γίνεται ἓνας ἄνθρωπος νὰ τιμωριέται ἔτσι, γιὰ τίς δικές του μονάχα ἁμαρτίες. Εἶσαι, μωρέ, γέννημα ὀχιᾶς κι ἀράχνης! Σὲ καταριέμαι νά...

Μ' ἀπότομα κατάπιε τὴ συνέχεια ἀπὸ τὴν κατάρα ποὺ εἶταν ἔτοιμος νὰ ξεστομίσει, γιατί εἶδε, λίγο πιὸ πέρα, ἓνα τσοῦρμο ἀνθρώπους νὰ κάθονται στὴ λιγοστὴ σκιά κάποιου παλιοφράχτη. Οἱ βρισιές καὶ τ' ἀναθέματα στέγνωσαν πάνω στὰ χεῖλια του. Κατάλαβε πῶς μιὰ κ' εἶχε πάθει τέτιο ρεζιλίκι, τὸ καλύτερο ποὺ εἶχε νὰ κάνει εἶταν νὰ παραστήσῃ πῶς κι ὁ ἴδιος διασκέδαζε μ' αὐτὸ πιότερο ἀπὸ τοὺς ἄλλους.

‘Ο Ναστρεντὶν Χότζας ἔριξε, λοιπόν, στοὺς ἄγνωστους καθισμένους ἀνθρώπους μιὰ ματιὰ γεμάτη σημασία καὶ τοὺς ἔδειξε τὰ δόντια του, βάζοντας τὸν ἑαυτό του νὰ χαμογελάσει.

—Χέ, χέ ! εἶπε κεφάλτα καὶ δυνατά, οὔτε πουλί νὰ εἴμουνα ! Για πέστε μου πόσες τοῦμπες πῆρα στὸν ἀέρα, γιατί, μὰ τὸν Ἀλλάχ, δὲν πρόλαβα νὰ τὶς μετρήσω... "Ε, παμπόνηρε ! πρόσθεσε χτυπώντας φιλικὰ τὰ καπούλια τοῦ μουλαριοῦ, ἂν κι ἀπὸ μέσα του θὰ προτιμοῦσε νὰ τοῦ δώσει μερικὲς γερὲς βιτσιές. Ξέρετε τί διαστραμένο ζῶ εἶναι ; Λίγο νὰ γυρίσω τὰ μάτια μου ἄλλοῦ, λίγο ν' ἀποξεχαστῶ καὶ μοῦ σκαρώνει κάτι ἄσκημα παιχνίδια καὶ μὲ βάζει σὲ μπελάδες.

Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας βάλθηκε νὰ γελάει δυνατά, μὰ παρατήρησε, μὲ μεγάλη ἐκπληξή του, πὼς κανεῖς δὲν τοῦ ἀποκρινόταν. Ξακολουθούθαγαν νὰ μένουν ἀδιάφοροι, ἀκίνητοι, σκυφτοί, μὲ τὰ πρόσωπά τους γεμάτα ἀπὸ ἔγνοιες, ὅσο ποὺ οἱ γυναῖκες κλαίγανε σιωπηλά, σφίγγοντας τὰ μωρουδέλια τους στὴν ἀγκυκαλιά τους.

—Κάτι ἄσκημο τρέχει ἐδῶ, σκέφτηκε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας καὶ τοὺς πλησίασε. Για πές μου, καλό μου γεροντάκι, ρώτησε ἕναν ἡλικιωμένο ἄνθρωπο μὲ μιὰν ἄσπρη γενειάδα, τί κακὸ σᾶς γίνηκε ; Γιατί δὲν μπορεῖ ν' ἀνθίσει τὸ χαμόγελο στὰ χεῖλια σας ; Γιατί δὲν ἀκούω τὸ γέλιο σας ; Γιατί κλαῖνε οἱ γυναῖκες σας ; Γιατί καθόσαστε ἐδῶ, σιμὰ στὴ σκόννη τοῦ δρόμου καὶ τὴν κάψα ; Γιατί δὲν πᾶτε νὰ ξαπλωθεῖτε στὸν ἥσκιο τοῦ σπιτιοῦ σας ;

—Εἶναι καλὸ κι ἅγιο νὰ βρίσκεται κανεῖς στὸ σπιτικό του, ὅταν ἔχει... ἀποκρίθηκε λυπημένα τὸ γεροντάκι. Ξένε, μὴ ρωτᾶς. Ἡ λύπη μας εἶναι μεγάλη καὶ δὲν μπορεῖς τίποτα νὰ κάνεις γιὰ μᾶς. Γέρασα, τσακίστηκα καὶ τώρα παρακαλῶ τὸ Θεὸ μιὰν ὥρα ἀρχήτερα νὰ μὲ πάρει ἀπὸ τοῦτον τὸν κόσμον !

—Τ' εἶναι αὐτὰ ποὺ κάθεσαι καὶ λές ! τ' ἀπάντησε φουρκισμένος ὁ Ναστρεντὶν Χότζας. Ποτὲ δὲν πρέπει νὰ παρακαλᾶμε νὰ μᾶς λυτρώσει ὁ θάνατος. Πές μου τὴ στεναχώρια σου καὶ μὴν κοιτᾶς τὸ φτω-

χικό μου ντύσιμο. Μπορώ ίσως νά σέ βοηθήσω.

—Σύντομη εἶναι ἡ ἱστορία μου. Πρὶν ἀπὸ μιὰ ὥρα ὁ σαράφης Τζαφάρ πέρασε ἀπὸ τὸ δρόμο μας, συνοδευμένος ἀπὸναν ἄνθρωπο τοῦ ἐμίρη. Εἶχα χρεωθεῖ σὲ τοῦτον τὸν τοκογλύφο Τζαφάρ καὶ σήμε-
ρα πῆρε τέλος ἡ διορία. Μ' ἔδιωξαν ἀπὸ τὸ σπίτι μου, ποῦ σ' αὐτὸ ἔζησα ὅλη τὴ ζωὴ μου. Δὲν ἔχω πιά φα-
μελιά. Δὲν ἔχω πιά μήτε μιὰ γωνιά, γιὰ ν' ἀκουμπή-
σω τὸ γέρικο κεφάλι μου. "Ολα ὅσα εἶταν ἴσαμε σή-
μερα δικά μου, τὸ σπίτι μου, τὸ περιβόλι μου, τὰ
ζωντανά μου, τ' ἀμπέλι μου θὰ πουληθοῦν αὔριο στὸ
σφυρὶ ἀπὸ τὸν Τζαφάρ.

Βούρκωσαν τὰ μάτια τοῦ γέροντα κ' ἡ φωνή του
ἔτρεμε.

—Καὶ τοῦ χρωστᾶς πολλά ; ρώτησε ὁ Ναστρεν-
τὶν Χότζας.

—Τὰ μαλλιοκεφαλά μου ! Διακόσια πενήντα γρό-
σια !

—Διακόσια πενήντα γρόσια ; φώναξε περιφρονη-
τικὰ ὁ Ναστρεντὶν Χότζας. Γιὰ τέτια ψιλοπράματα,
γιὰ διακόσια πενήντα γρόσια μοναχά, θέλεις νὰ πε-
θάνεις ; "Ελα, ἔλα, ἡσύχασε, τοῦ κάνει καὶ πῆγε κα-
τὰ τὸ μουλάρι του κ' ἔλυσε τὸ δισάκι. Πάρε, καλό
μου γεροντάκι, τὰ διακόσια πενήντα γρόσια καὶ δώ-
σε τα σ' αὐτὸν τὸν τοκογλύφο, μαζί μὲ μιὰ κλωτσιά.
"Υστερα γύρνα στὸ σπιτικό σου καὶ ζῆσε εἰρηνικὰ
κ' εὐτυχισμένα τὶς μέρες ποῦ σ' ἀπομένουν !

Οἱ ἄλλοι, ἀκούοντας τὰ κουδούνισμα τοῦ παρὰ,
ξαναζωντάνεψαν. Τὸ γεροντάκι δὲ μπόρεσε νὰ βγά-
λει τσιμουδιά· μονάχα ἡ συγκινημένη ματιὰ του, ἡ
γεμάτη δάκρυα, εὐχαρίστησε τὸ Ναστρεντὶν Χότζα.

—Βλέπεις... καὶ δὲν ἤθελες νὰ μοῦ μολογήσεις
τὴ στεναχώρια σου ! ἔκανε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας,
μετρώντας του τὸ τελευταῖο ἀσημένιο γροσάκι. Κι
ἀπὸ μέσα του σκεφτόταν : «Δὲν πειράζει. Θὰ πάρω

μονάχα ἐφτὰ καλφάδες ἀντὶ γιὰ τοὺς ὀχτῶ πού εἶχα ἀποφασίσει. Φτάνουν καὶ παραφτάνουν!»

Ξαφνικὰ τότε μιὰ γυναίκα, πού ὥς ἐκείνη τῇ στιγμῇ εἶχε ἀπομείνει καθιστὴ κι ἀκίνητη σιμὰ στὸ γεροντάκι, ρίχτηκε στὰ πόδια τοῦ Ναστρεντὶν Χότζα καὶ κλαίγοντας τοῦδειξε τὸ παιδί της πού κράταγε στὰ χέρια της.

—Κοίταξέ το... εἶν' ἄρρωστο, τὰ χειλάκια του εἶναι ξερὰ καὶ τὰ μαγουλάκια του ἀνάβουν ἀπὸ τὴ θερμῇ. Τὸ σπλάχνο μου θὰ πεθάνει μέσα στοὺς δρόμους, γιατί μὲ διώξανε ἀπὸ τὸ σπίτι μου.

Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας κοίταξε τ' ἀδυνατισμένο προσωπάκι τοῦ παιδιοῦ καὶ τὰ διάφανα σχεδὸν χερράκια του κ' ὕστερα ἔριξε μιὰ ματιὰ πάνω σ' ὅλους αὐτοὺς τοὺς δυστυχισμένους. Καὶ καθὼς ἔβλεπε τοῦτα τὰ πρόσωπα τὰ βασανισμένα ἀπὸ τὴ λύπη, τὰ ρυτιδωμένα ἀπὸ τὶς μιζέριες καὶ τὶς στεναχώριες, κι ὅλ' αὐτὰ τὰ βουρκωμένα μάτια, θάρεψε πὼς ἓνα πυρωμένο σίδερο τρύπησε τὴν καρδιά του, πὼς ἓνα χέρι τὸν ἔσφιγγε ἀπὸ τὸ λαιμὸ καὶ τὸν ἔπνιγε. Ἡ ὀργὴ πού τὸν πλημμυροῦσε φούντωσε τὸ αἷμα του καὶ κοκκίνισε τὸ πρόσωπό του. Γύρισε τὰ μάτια του ἄλλοῦ.

—Εἶμαι χήρα, ξανάπε ἡ γυναίκα. Ὁ ἄντρας μου πέθανε πρὶν ἀπὸ δεκαοχτῶ μῆνες. Χρώσταγε διακόσια γρόσια στὸν τοκογλύφο· τὸ χρέος του αὐτό, σύμφωνα μὲ τὸ νόμο, τὸ κληρονόμησα.

—Πραγματικά, ἔκανε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας, τὸ παιδάκι σου εἶν' ἄρρωστο καὶ δὲ θᾶπρεπε νὰ τὸ κρατᾷς στὸν ἥλιο, γιατί, καθὼς εἶπε ὁ Ἀβικένας, οἱ ἀχτίδες τοῦ ἡλίου φέρνουν συμφόρηση, πού μπορεῖ νὰ γίνει αἰτία νὰ χειροτερέψει τὸ παιδί σου. Νά, πάρε διακόσια γρόσια, ξαναγύρισε τὸ πιὸ γρήγορα στὸ σπίτι σου καὶ βάλε στὸ κούτελο τοῦ μικροῦ ἓνα πανὶ βουτηγμένο σὲ νερὸ καὶ ξίδι. Πάρε, ἀκόμα, καὶ

τοῦτα δῶ τὰ πενήντα γρόσια, γιὰ νὰ φωνάξεις ἓνα γιατρὸ καὶ ν' ἀγοράσεις φάρμακα.

Κι ἀπὸ μέσα του σκεφτόταν: «'Ακόμα καὶ στὴν περίπτωσιν ποὺ δὲ θὰ μπορέσω ν'ἄχω πιότερους ἀπὸ ἕξ καλφάδες, μοῦ φτάνουν...»

Μὰ τὴν ἴδια κείνη στιγμὴ ἓνας χτίστης, ψηλὸς κι ἀδύνατος μὲ μιὰ μακριὰ γενειάδα, ἔπεσε ξαφνικὰ στὰ πόδια του, γιὰτὶ ὀλόκληρη ἡ φαμελιά του θὰ πουλιόταν τὴν ἄλλη μέρα στὸ σκλαβοπάζαρο, γιὰ νὰ ξοφληθεῖ ἓνα χρέος ἀπὸ τετρακόσια γρόσια ποὺ χρώσταγε στὸ σαράφη Τζαφάρ.

«Οἱ πέντε καλφάδες ποὺ θ' ἀπομείνουν δὲν εἶναι βέβαια πολλοί» σκέφτηκε ἀπὸ μέσα του ὁ Ναστρεντὶν Χότζας, μ' ἄνοιξε πάλι τὸ δισάκι. Μόλις τ'ὄχε ξανακλείσει δυὸ ἄλλες γυναῖκες γονάτισαν μπροστά του. Τὰ λόγια τους εἶταν τόσο θλιβερά καὶ παραπονεμένα, ποὺ ὁ Ναστρεντὶν Χότζας τὶς βοήθησε, δίχως νὰ διστάξει οὔτε μιὰ μονάχα στιγμὴ, γιὰ νὰ μπορέσουν κι αὐτὲς νὰ ξοφλήσουν τὸ χρέος τους στὸν τοκογλύφο. Ὑστερα, ἀφοῦ λογάριασε πῶς αὐτὰ ποὺ τοῦ περίσεψαν δὲν ἔφταναν νὰ πάρει στὴ δούλεψή του πιότερο ἀπὸ τρεῖς καλφάδες, εἶπε πῶς δὲν ἄξιζε πιά ὁ κόπος νὰ φτιάξει μαγαζιά κι ἄρχισε νὰ μοιράζει ἀνοιχτοχέρικα τὸν παρά του στοὺς ἄλλους δυστυχισμένους χρεῶστες τοῦ σαράφη Τζαφάρ.

Δὲν ἀπόμεναν πιά μέσα στὸ δισάκι του παρὰ μονάχα πεντακόσια γρόσια. Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας πρόσεξε τότε, κάπως πιὸ ἀπόμερα, κάποιον ποὺ δὲν τὸν παρακάλεσε νὰ τὸν βοηθήσει, ἂν κ' ἡ λύπη εἶταν ζωγραφισμένη στὸ πρόσωπό του.

—Ἔ, ἐσὺ ἐκεῖ! εἶπε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας σιμώντάς τον, γιὰτὶ κάθεσαι μ' αὐτοὺς ἀφοῦ δὲ χρωστᾷς τίποτα στὸ σαράφη;

—Πῶς δὲ χρωστῶ... Καὶ βέβαια καὶ τοῦ χρωστῶ,

ἀπάντησε. Γι' αὐτὸ καὶ θὰ πουληθῶ αὔριο στὸ παζάρι σκλάβος...

—“Ἀμ τότες γιατί δὲ μοῦ γυρεύεις τίποτα ;

—“ὦ, πονόψυχε ξένε, δὲν ξέρω ποιὸς εἶσαι. Ἴσως νᾶσαι ὁ Ἅγιος Μπογκαεντὶν ποὺ βγῆκε ἀπὸ τὸν τάφο του εἴτε κι αὐτὸς ἀκόμα ὁ Χαροῦν-” Ἀλ-Ρασίντ ! Δὲν εἶπα τίποτα γιατί εἶδα πόσα ἔδωσες κ' ἐγὼ χρωστῶ πιότερα ἀπ' ὅλους τοὺς ἄλλους· πεντακόσια ὀλόκληρα γρόσια !.. Σκέφτηκα πὼς ἂν μοῦ τᾶδινες δὲ θὰ σ' ἀπόμεναν ἄλλα γιὰ νὰ βοηθήσεις τοὺς γέρους καὶ τίς γυναῖκες.

—Εἶσαι ἓνας δίκιος, εὐγενικὸς καὶ σωστὸς ἄνθρωπος, ἀποκρίθηκε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας συγκινημένος. “Ὅμως κ' ἐγὼ εἶμαι δίκιος, εὐγενικὸς καὶ σωστὸς καὶ σ' ὀρκίζουμαι πὼς αὔριο δὲ θὰ πουληθεῖς σκλάβος στὸ παζάρι. Ἀνασήκωσε τὴν κελεμπία σου !

Ἀνασήκωσε τὴν κελεμπία του κι ὁ Ναστρεντὶν Χότζας ἀναποδογύρισε τὸ δισάκι του κι ἄδειασε μέσα σ' αὐτὸ ὅλο τὸν παρὰ ποὺ τ' ἀπόμενε, ἴσαμε τὸ τελευταῖο γροσάκι. Τότε ἐκεῖνος, ἀναδιπλώνοντας μὲ τ' ἀριστερό του χέρι τὴν κελεμπία του, ἀγκάλιασε μὲ τὸ δεξί του τὸ Ναστρεντὶν Χότζα καὶ κλαίγοντας τὸν ἔσφιξε πάνω στὴν καρδιά του.

Ὁ Ναστρεντὶν γυρόφερε τὴ ματιά του πάνω σ' ὅλους αὐτοὺς ποὺ εἶχε σώσει· τοὺς εἶδε νὰ χαμογελοῦν, τὰ μάγουλά τους νὰ χοροκοποῦν καὶ τὰ μάτια τους ν' ἀστραφτοκοποῦν ἀπὸ χαρά.

—Αὐτὴ τὴ φορὰ κακόπεσες ἀπὸ τὸ μουλάρι σου !.. εἶπε ὁ ψηλὸς κι ἀδύνατος χτίστης κι ἄρχισε νὰ γελά. Ξέσπασαν στὰ γέλια κι ὅλοι οἱ ἄλλοι. Κι ὅποιος κι ἂν τοὺς ἄκουγε, θᾶλεγε πὼς τούτη δὴ εἶταν ἡ συμφωνία τῆς χαρᾶς, παιγμένη ἀπὸ τὰ μπάσα ἀντρικὰ γέλια καὶ τὰ κρυστάλλινα τὰ γυναικίσια. Τὰ παιδάκια ἄπλωναν τὰ χεράκια τους στὸ Ναστρεντὶν Χότζα καὶ χαμογελοῦσαν. Μὰ κι ὁ ἴδιος γέλαγε πρὸ δυνατὰ ἀπ' ὅλους.

—“Ω ἔκανε, τραντάζοντας ἀπὸ τὸ χάχανό του, δὲν ξέρετε μὲ τί ζωντανὸ ἔχω νὰ κάνω. Τέτιο διαβολομούλαρο δὲν ξαναγίνηκε στὸν κόσμο!...

—“Ὅχι, τὸν ἀντίσκοψε ἡ γυναίκα ποὺ ἔσφιγγε τ’ ἄρρωστο παιδί στὴν ἀγκαλιά της. Μὴ μιλᾷς ἔτσι γιὰ τὸ μουλάρι σου. Αὐτὸ τὸ ζῶ εἶναι τὸ πιὸ καλὸ καὶ πιὸ ἀκριβὸ τοῦ κόσμου! Θᾶθελα νὰ τὸ φρόντιζα ὀλόκληρη τὴ ζωὴ μου. Θὰ τοῦδυνα τὸν πιὸ διαλεχτὸ σανὸ καὶ δὲ θὰ τὸ φόρτωνα ποτὲ πολὺ. Θὰ τὸ ξύστριζα μαλακὰ καὶ θὰ τοῦ χτένιζα τὴν οὐρά του. Γιατί ἂν τοῦτο τὸ μουλάρι, τὸ στολισμένον μ’ ὅλες τὶς χάρες ὅπως τὰ τριαντάφυλλα, δὲν εἶχε πηδήσει πάνω ἀπ’ τὸ χαντάκι καὶ δὲ σ’ ἔριχνε ἑσένα, ὦ ξένε, ποὺ γιὰ μᾶς στάθηκες ὁ ἥλιος ποὺ βγαίνει μέσα ἀπὸ τὴν πύχνη, θᾶχες προσπεράσει ἀπὸ κοντά μας δίχως ποτὲ νὰ ξεθαρρέψουμε νὰ σὲ σταματήσουμε.

—Ἡ γυναίκα ἔχει δίκιο, εἶπε τὸ γεροντάκι κουνώντας τὸ κεφάλι του. Χρωστᾶμε τὴ σωτηρίαν μας ὅχι μονάχα σ’ ἑσένα, μὰ καὶ στὸ μουλάρι σου, στολίδι τοῦ κόσμου. Λάμπει ἀνάμεσα στὴ γενιὰ τῶν μουλαριῶν ὡσὰν διαμάντι.

Τότες ὅλοι τοὺς λέγανε τοῦ κόσμου τὰ παινέματα γιὰ τὸ μουλάρι καὶ σπρώχνονταν ποιοὺς πρῶτος θὰ τὸ φιλέψει ἓνα κομμάτι πῆττα, καβουρντισμένο καλαμπόκι καὶ ξεραμένα βερύκοκα. Καὶ τὸ μουλάρι, χωρὶς νὰ σταματᾷ νὰ διώχνει μὲ τὴν οὐρά του τὶς πεισματάρισες ἀλογόμιγες, δεχόταν, μὲ μιὰ ὀλύμπια γαλήνη, ὅλα αὐτὰ τὰ δείγματα τῆς λατρείας. Ξάφνου ὅμως, βλέποντας ἀπὸ μακριὰ τὴ βίτσα ποὺ τοῦ ἔδειχνε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας, βάλθηκε νὰ γκαρίζει.

Μὰ ὁ χρόνος ξακολούθαγε τὸν ἀτέλειωτο δρόμο του. Οἱ σκιὲς μάκραιναν. Οἱ πελαργοί, μὲ τὰ κόκκινα ποδάρια, γύριζαν στὶς φωλιές τοὺς πλαταγίζοντας τὶς μύτες τοὺς κι ἀναχτυπώντας τὰ φτερά τοὺς. Τὰ μικρά τοὺς τοὺς καρτέραγαν μ’ ὀλάνοιχτα τὰ ράμφη.

Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας ἀποχαιρέτησε τοὺς προστατευόμενούς του. "Ἐγειραν τὰ κεφάλια τους καὶ τὰ παινέματά τους δὲν εἶχαν τελειωμό.

—Σ' εὐχαριστοῦμε... "Ἐνιωσες τὴ δυστυχία μας.

—"Ἄν δὲν τὴν ἔνιωθα ἐγὼ ποιὸς ἄλλος θὰ μπορούσε νὰ τὴ νιώσει; Σήμερα δὲ κιόλας ἔχασα τέσσερα ζηλευτὰ μαγαζιά, ὅπου σ' αὐτὰ δούλευαν ὀχτὼ καλφάδες διαλεγμένοι. Κ' ἔχασα, ἀκόμα, τὸ σπίτι μου. Καὶ τί σπίτι!.. Εἴταν περιτριγυρισμένο ἀπὸ ἀπέραντο κῆπο μὲ χαβοῦζες καὶ συντριβάνια καὶ χρυσὰ κλουβιά γεμάτα ἀπὸ πουλιὰ ποὺ τραγουδοῦσαν. Πῶς, λοιπόν, δὲ θ' ἄνιωθα τὸν πόνο σας;

Τὸ γεροντάκι μουρμούρισε μὲ τὸ φαφούτικο στόμα του!

—Δὲν ἔχω τίποτα νὰ σοῦ δώσω ἀνταμοιβὴ στίς τόσες καλwsύνες σου. Τὸ μόνο ποὺ μπόρεσα νὰ πάρω, φεύγοντας ἀπὸ τὸ σπίτι μου, εἶναι τοῦτο δῶ τὸ Κοράνι. Τὸ ἱερὸ βιβλίο. Πάρτο κι ἄς σταθεῖ γιὰ σένα τ' ἄστρο ποὺ θὰ σ' ὁδηγεῖ ἀνάμεσα στὸν ὠκεανὸ τῆς ζωῆς.

Ποτὲς ὁ Ναστρεντὶν Χότζας δὲν εἶχε νιώσει ὑπερβολικὴ ἐχτίμηση γιὰ τὰ ἱερὰ βιβλία, μὰ μὴ θέλοντας νὰ κακοφανίσει τὸ γέρο, πῆρε τὸ Κοράνι, τ' ὅχωσε στὸ δισάκι του καὶ πήδηξε πάνω στὸ σαμάρι.

—Τ' ὄνομά σου!.. τ' ὄνομά σου!.. φώναξαν ὅλοι μαζί. Πές μας τ' ὄνομά σου γιὰ νὰ μπορούμε νὰ τὸ εὐλογοῦμε καὶ νὰ τὸ λέμε στίς προσευχές μας.

—Δὲ χρειάζεται νὰ σᾶς πῶ τ' ὄνομά μου. Ἡ πραγματικὰ καλὴ πράξη δὲν ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ παινέματα. "Ὅσο γιὰ νὰ τὸ λέτε στίς προσευχές σας, ὁ Ἀλλάχ ἔχει στρατιές ἀπ' ἄγγέλους, ποὺ τὸν πληροφοροῦν. Κι ἂν τυχὸν οἱ ἄγγελοι εἶναι ὀκνοὶ κι ἀπρόκοφτοι κι ἀντὶς νὰ κοιτᾶνε τὸ καθετὶ ὅπου γίνεται, καλὸ ἢ κακό, ρεμβάζουν κάπου ἐκεῖ πέρα ἀνάμεσα στὰ λικνιστικὰ σύνεφα, τότες σὲ τίποτα δὲ θὰ χρησιμέψει ἡ προσευχή σας. Μπορῶ δὲ νὰ σᾶς βεβαι-

ώσω, πώς ό 'Αλλάχ θ'άναι πολὺ κοντόθωρος, ἄν κά-
θεται καὶ πιστεύει ὅλα ὅσα οἱ ἄνθρωποι τοῦ ἀνιστο-
ρᾶνε στίς προσευχές τους, πρὶν βεβαιωθεῖ ἀπὸ τοὺς
ἀποσταλμένους του πὼς λένε τὴν ἀλήθεια.

Τὴν ὥρα ποὺ μιλοῦσε μιὰ ἀπὸ τίς γυναῖκες
ἐμπηξε ξάφνου μιὰ φωνή. "Υστερα ἀπ' αὐτή, μιὰν
ἄλλη. "Επειτα τὸ γεροντάκι κάρφωσε κι αὐτό, μέ τὴ
σειρά του, τὰ γεμάτα ἐκπληξη μάτια του πάνω στὸ
Ναστρεντὶν Χότζα. Μὰ ἐκεῖνος ἔφυγε γλήγορα καὶ
δὲν κατάλαβε τίποτα.

—Γειά σας... ἡ εἰρήνη κ' ἡ εὐλογία μου ν'άναι μα-
ζί σας!

Ξεπροβοδισμένος ἀπὸ τίς εὐχές ὅλων, χάθηκε γυ-
ρίζοντας τὸ δρόμο.

Κι αὐτοὶ ποὺ ἔμειναν στάθηκαν γιὰ κάμποση ὥρα
βουβοί. Μιὰ καὶ μόνη σκέψη ἄστραφτε στὰ μάτια τους.

Πρῶτα ὁ γέρος μίλησε, μέ ὕφος συγκινημένο κ'
ἐπίσημο :

—"Ενας μονάχα ἄνθρωπος στὸν κόσμο μπορεῖ
νὰ φερθεῖ, ὅπως φέρθηκε αὐτός. "Ενας μονάχα ἄν-
θρωπος στὸν κόσμο μπορεῖ νὰ μιλήσει, ὅπως μίλησε
αὐτός. "Ενας μονάχα ἄνθρωπος στὸν κόσμο ἔχει μιὰ
τέτια ψυχή, ὅπως αὐτός. "Η θερμὴ της καὶ τὸ φῶς
της ξεσηκώνουν καὶ φωτίζουν τοὺς φτωχοὺς καὶ τοὺς
δυστυχισμένους. Κι αὐτός ὁ μοναδικὸς ἄνθρωπος
εἶναι ὁ...

—Σώπα ! τὸν ἔκοψε ἀπότομα ἓνας ἄλλος. Ξέχα-
σες πὼς κι αὐτοὶ ἀκόμα οἱ φράχτες ἔχουν μάτια,
πὼς κι αὐτὲς ἀκόμα οἱ πέτρες ἔχουν αὐτιά ; "Αν τὸ
μάθουν μονομιᾶς ἑκατοντάδες μαντρόσκυλα θὰ χυ-
θοῦν ἀπὸ πίσω του.

—"Εχεις δίκιο, ἔκανε ἓνας τρίτος, πρέπει νὰ μὴ
βγάλουμε τσιμουδιά. Περπατᾷ τούτῃ τὴν ὥρα πάνω
σ' ἓνα τεντωμένο σκοινὶ καὶ τὸ παραμικρὸ σπρώ-
ξιμο μπορεῖ νὰ τὸν ρίξει καὶ νὰ τὸν ὀδηγήσει στὸ
χαμό του.

—Κάλιο νὰ μοῦ κόψουν τὴ γλῶσσα μου ! φώναξε μιὰ ἀπὸ τὶς γυναῖκες. Κάλιο νὰ πεθάνω, παρὰ νὰ τοῦ βάλω ἐγὼ ἢ ἴδια τὸ σκοινὶ στὸ λαιμό του.

”Ἐτσι μίλαγαν ὅλοι, ἐξὸν ἀπὸ τὸν ψηλὸ μὲ τὴ μακριὰ γενειάδα χτίστη, ποὺ δὲν ξεχώριζε γιὰ τὴν ἐξυπνάδα του. ”Ἀκουε τοὺς ἄλλους καὶ δὲν καταλάβαινε. Ἀναρωτιόταν γιατί τὰ μαντρόσκυλα θὰ παίρνουν ἀπὸ πίσω τὸν ταξιδιώτη, μιὰ καὶ δὲν εἶταν χασάπης καὶ δὲν πούλαγε πατσάδες. ”Ἀν πάλι, ὁ ταξιδιώτης εἶταν ἓνας μπεχλιβάνης γιατί τότες δὲν ἔπρεπε νὰ προφέρει κανεὶς τ’ ὄνομά του καὶ γιατί ἡ γυναῖκα ἔλεγε, πὼς προτίμαγε νὰ πεθάνει, παρὰ νὰ χαρίσει ἓνα σκοινὶ στὸν εὐεργέτη της, μιὰ καὶ τοῦ εἶταν χρήσιμο στὴ δουλειά του ; Τόσο μπερδέφτηκαν ὅλ’ αὐτὰ στὸ μυαλό του, ποὺ πῆρε τὴν ἀπόφαση νὰ μὴν τὰ ξανασκεφεῖ καὶ παλαβώσει.

Στ’ ἀναμεταξὺ ὁ Ναστρεντὶν Χότζας τράβαγε τὸ δρόμο του καὶ βρισκόταν κιόλας μακριά. Μὰ ὁ λογισμὸς του εἶχε ἀπομείνει πίσω, μὲ τούτους τοὺς δυστυχισμένους. Ξανάβλεπε τὴν ἄσπρη γενειάδα τοῦ γέρου, ποὺ τὸν εἶχαν πετάξει ἀπὸ τὸ σπίτι του, κ’ ἡ καρδιά του πλημμυροῦσε ἀπὸ τέτια ὀργή, ποὺ δὲν μποροῦσε πιά νὰ μείνει πάνω στὸ σαμάρι. Κατέβηκε, λοιπόν, καὶ περπατοῦσε κοντὰ στὸ μουλάρι του, κλωτσώντας μὲ τὸ πόδι του τὰ πετραδάκια ποὺ βρισκόνταν στὸ δρόμο του.

—Ἐσύ, τοκογλύφε, καρτέρα λιγάκι καὶ θὰ δεῖς ! μουρμούριζε κι ὁ θυμὸς ἄστραφτε μέσα στὰ μαῦρα μάτια του. Κάπου θὰ συναντηθοῦμε καὶ τότε ἄλλοίμονό σου ! Κ’ ἐσύ, ἐμίρη, τρέμε καὶ χλώμιαζε, γιατί ἐγώ, ὁ Ναστρεντὶν Χότζας, ξαναβρίσκουμε στὴν Μπουχάρα. Βδέλλες ποὺ ρουφᾶτε τὸ αἷμα τῶν φτωχῶν, ἀχόρταγες ὕαινες, βρωμερὰ τσακάλια, δὲ θὰ γιορτάζετε παντοτεινὰ κι οὔτε ὁ λαὸς αἰώνια θὰ ὑποφέρει ! ”Ὅσο γιὰ σένα Τζαφάρ, φριχτὲ τοκογλύφε, ἡ ντροπὴ νὰ συνοδεύει τ’ ὄνομά μου ἴσαμε τὴ συν-

τέλεια τῶν αἰώνων, σᾶν δὲ σὲ κάνω νὰ πλερώσεις
γιὰ ὅλες τὶ συμφορὲς ποὺ σωριάζεις πάνω στοὺς
φτωχοὺς.

7

ΤΟΥΤΗ ἡ μέρα, ἡ πρώτη ἀπὸ τὸ γυρισμὸ τοῦ Να-
στρεντὶν Χότζα στὴν πατρίδα του, φάνηκε καὶ σ'
αὐτὸν ἀκόμα τὸν ἥρωά μας, τὸν συνηθισμένο στὶς πε-
ριπέτειες καὶ στ' ἀπρόοφτα, γεμάτη ἀπὸ ἀκαρτέρεφτα
περιστατικά. Ἐνιωθε κουρασμένος κ' ἐπιθυμοῦσε κά-
που σὲ μιὰ ἡσυχῇ γωνιά, ν' ἀναπαυτεῖ.

—“Ὅχι, εἶπε στὸν ἑαυτό του, ὅταν ἀπὸ μακριὰ
εἶδε ἓνα μάζεμα ἀνθρώπων γύρω ἀπὸ μιὰ μικρὴ λι-
μνούλα. Θαρῶ πὼς ἡ σημερινὴ μέρα τῶχει νὰ μὴν
ξεκουραστῶ! Κάτι γίνεται ἐκεῖ κάτω...

Ἡ λιμνούλα βρισκόταν κάπως ἀπόμερα ἀπὸ τὸν
κεντρικὸ δρόμο κι ὁ Ναστρεντὶν Χότζας μποροῦσε νὰ
προσπεράσει χωρὶς νὰ σταματήσῃ. Μὰ δὲν εἶταν
φτιαγμένος ἀπὸ τέτια πάστα αὐτός. Ποτὲ δὲν ἔχανε
τὴν εὐκαιρία ν' ἀνακατευτεῖ σὲ κάποια διαφορά,
σ' ἓνα σκάνδαλο ἢ φασαρία.

Τὸ μουλάρι, ποὺ στὴν πολύχρονη συμβίωσή του
μὲ τὸ Ναστρεντὶν Χότζα εἶχε βαθιὰ ψυχολογήσῃ τὸ
χαρακτήρα τ' ἀφεντικοῦ του, τράβηξε, δίχως κἄν νὰ
περιμένει τὶς προσταγές του, κατὰ τὴ λίμνη.

—Τί τρέχει; Ποιὸν σκότωσαν ἢ λήστεψαν; φώ-
ναξε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας, ἀνοίγοντας δρόμο μὲ τὸ
μουλάρι του ἀνάμεσα ἀπὸ τὸν κόσμο. Βάρδα! Βάρ-
δα νὰ περάσω!

Λίγο παραπέρα ἀπὸ τὴν ἄκρη τῆς λίμνης, γεμά-
της ἀπὸ νὰ πρασινωπὸ νερό, σκεπασμένο ἀπὸ νέρατα
καὶ βοῦρλα ποὺ εἶχαν τὸ χρῶμα τοῦ χαλκοῦ, ἀντί-
κρυσσε ἓνα παράξενο θέαμα. Στὶς ἄκρες τῆς σπρώχ-

νονταν κάμποσοι ἄνθρωποι, γυρεύοντας νὰ πιάσουν τὴν ἄκρη τοῦ καφτανιοῦ κάποιου ποῦ βρισκόταν μέσα στὸ νερό, μὰ δὲν τὸν ἔφταναν. Μιὰ πιθαμὴ μονάχα χώριζε τὰ τεντωμένα χέρια τους ἀπ' αὐτόν.

—Δώσε τὸ χέρι σου! Δώσε τὸ χέρι σου! Δώσε το, λοιπόν!.. οὐρλιάζανε ὅλοι μαζί.

Ὁ ἄνθρωπος ὅμως, ὥσάν νὰ μὴν τοὺς ἄκουγε, δὲν ἄπλωνε τὸ χέρι του. Κάθε τόσο βούλιαζε καὶ ξανάβγαινε ὕστερα πάλι στὸν ἄφρό. Ἀπὸ τοῦτο τὸ ἀνεβοκατέβασμά του ἀνάμεσα στὸν πάτο καὶ στὴν ἐπιφάνεια, σχηματίζονταν ἀνέμελα κυματάκια ποῦ γλύφανε, φλοισβίζοντας, τὶς ὄχθες τῆς λιμνούλας.

—Μπά!.. ἔκανε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας, κοιτάζοντας μ' ἀπορία. Τοῦτο εἶναι παράξενο! Ποιὰ μπορεῖ νὰ εἶναι ἡ αἰτία ἐνὸς περιστατικοῦ ὥσάν αὐτό; Γιατὶ δὲν ἄπλώνει τὸ χέρι του; Εἶναι, τάχα, κανεὶς βουτηχτῆς ποῦ ἔβαλε κάποιο στοίχημα καὶ γυρεύει νὰ τὸ κερδίσει; Μὰ τότες γιατί φοράει τὸ καφτάνι του;

Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας βυθίστηκε σὲ σκέψεις, γυρεύοντας νὰ λύσει τὸ πρόβλημα. Μὰ στ' ἀναμεταξὺ ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς πού, ἀπλούστατα, πνιγόταν, βούλιαξε καὶ ξανανέβηκε τέσσερις ἀκόμα φορές στὸν ἄφρό. Μὲ τὴν κάθε ὅμως φορὰ ποῦ βούλιαζε ἔμενε ὅλο καὶ περισσότερο στὸν πάτο.

—Ναί, τοῦτο παραεῖναι παράξενο! ξανάπε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας πηδώντας ἀπὸ τὸ μουλάρι. Ἐσύ, τοῦ πρόσταξε, νὰ μὲ περιμένεις ἐδῶ. Πάω πιὸ σιμά. Θέλω νὰ ξεκαθαρίσω τί τρέχει.

Ὁ ἄνθρωπος ξαναβούλιαξε γιὰ μιὰ φορὰ ἀκόμα. Καθὼς ἀργοῦσε νὰ φανεῖ, κάμποσοι ἄρχισαν κιόλας νὰ προσεύχονται σιγανὰ γιὰ τὴ σωτηρίᾳ τῆς ψυχῆς του. Μὰ ξαφνικά, νάτος, ξαναβγῆκε!

—Δώσε τὸ χέρι σου! Δώσε, λοιπόν! Τοῦ φώναξαν ὅλοι ἄπλώνοντας πρὸς αὐτόν τὰ δικά τους χέρια.

Μὰ ὁ ἄνθρωπος τοὺς κοίταγε μὲ τ' ἀνέκφραστα μάτια του, δίχως νὰ κάνει τὴ χειρονομία ποῦ πε-

ρίμεναν καί, δίχως λέξη νά πει, ξαναβούλιαξε.

—Εἴσαστε μπίτ κοντόθωροι ! φώναξε ὁ Ναστρεντίν Χότζας. Δὲ βλέπετε, μωρέ, ἀπὸ τὸ πλούσιο καφτάνι ποὺ φορᾷ καὶ τὸ μεταξωτὸ τουρμπάνι του, πὼς τοῦτος ὁ ἄνθρωπος εἶναι, τὸ δίχως ἄλλο, εἴτε κανένα ἀφεντικὸ εἴτε κανέναν ἄρχοντα ; Πὼς γίνεται ν᾿ ἄχετε ζήσει ὥς τώρα χωρὶς νὰ καταλάβετε ποιὸς στέκεται ὁ ἀληθινὸς χαρακτήρας τῶν ἀφεντικῶν καὶ τῶν ἀρχόντων ; "Αν τὸν εἶχατε καταλάβει, εὐκόλα θὰ καταφέρνατε νὰ βγάζατε καὶ τοῦτον ἐδῶ ἀπὸ τὸ νερό, τώρα ποὺ πνίγεται.

—Βγάλτον ! Βγάλτον γρήγορα, ἂν μπορεῖς ! τοῦ φώναζαν ὅλοι. Σῶσε τον, ἂν ξαναβγεῖ στὸν ἀφρό !..

—Περιμένετε, ἀπάντησε ὁ Ναστρεντίν Χότζας, δὲν τέλειωσα ἀκόμα. Σᾶς ρωτῶ : Εἶδατε ποτέ σας ἓνα πλούσιο ἀφεντικὸ ἢ ἄρχοντα νὰ δώσει τὸ παραμικρὸ σὲ κάποιον ; Βάλτε το καλὰ στὸ νοῦ σας, μὰ καλὰ, ὦ κοντόθωροι ἄνθρωποι, πὼς τ' ἀφεντικὰ κ' οἱ ἄρχοντες δὲ δίνουν ποτέ τους τίποτα. Παίρνουν μονάχα. Κ' ἐσεῖς τοῦ φωνάζατε «δῶσε ! δῶσε !». Αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους πρέπει κανεὶς νὰ τοὺς βγάζει ἐπιστημονικὰ ἀπὸ τὸ νερό, σύμφωνα μὲ τὴ φύση τοῦ χαρακτήρα τους. Τώρα θὰ δεῖτε !...

—'Απὸ 'δῶ πᾶν κι ἄλλοι ! φώναξαν μερικοί... Δὲ θὰ ξαναβγεῖ.

—Τί λέτε, μωρέ ; Θαρεῖτε πὼς τὰ πνεύματα τοῦ νεροῦ δέχονται τόσο εὐκόλα ἀνάμεσά τους ἓνα ἀφεντικὸ ἢ ἓναν ἄρχοντα ; Γελιόσαστε ! Θὰ κάνουν ὅ,τιμποῦν γιὰ νὰ τὸν ξεφορτωθοῦν.

Ὁ Ναστρεντίν Χότζας ἔγειρε στὴν ἄκρη τῆς λίμνης, παρατηρώντας τὶς φουσκάλες ποὺ ἔβγαιναν καὶ σκοῦσαν στὸν ἀφρό· ἓνα ἀνάλαφρο ἀεράκι τὶς ἔσπρωχνε καὶ τὶς σκορποῦσε. Ὁ ἥρωάς μας περίμενε ὑπομονετικά.

Τέλος φάνηκε ἓνας μαῦρος ὄγκος ν' ἀνεβαίνει σιγὰ ἀπὸ τὰ βάθη τοῦ νεροῦ. Ξαναβγήκε στὸν ἀφρό

κι αὐτὴ θᾶταν σίγουρα ἢ τελευταία φορά, ἂν ὁ Ναστρεντὶν Χότζας δὲν εἶταν ἐκεῖ.

—Πάρε ! πάρε ! τοῦ φώναξε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας ἀπλώνοντας τὸ χέρι του. Πάρε ! πάρε !...

Ὁ μισοπνιγμένος μὲ μιᾶς γράπωσε τὸ χέρι ποῦ τοῦ φώναζε νὰ «πάρει». Τᾶδραξε τόσο δυνατὰ, ποῦ ὁ Ναστρεντὶν ἔσφιξε τὰ δόντια του ἀπὸ τὸν πόνο.

Τὸν τράβηξε ὅξω. Μὰ ὁ ἄνθρωπος δὲν παρατοῦσε τὸ χέρι ποῦ εἶχε ἀρπάξει κι ἀναγκάστηκαν νὰ τραβήξουν ὅλοι μαζὶ γιὰ νὰ τ' ἀφήσει. Τυλιγμένος μέσα στὰ βοῦρλα καὶ σ' ἄλλα σάπια νερόχορτα, ἀπόμεινε ἀκίνητος γιὰ λίγη ὥρα. Ὑστερα τὸ νερὸ ἄρχισε νὰ τρέχει ἀπὸ τὴ μύτη του, ἀπὸ τὸ στόμα του, ἀπὸ τ' αὐτιά του...

—Τὸ ταγάρι μου ! Ποῦ εἶναι τὸ ταγάρι μου ; εἶπε βογγώντας καὶ δὲν ἡσύχασε παρὰ μονάχα ὅταν τὰ χέρια του τὸ βρῆκαν κοντά του καὶ τ' ἀγκάλιασε. Τότε πέταξε ἀπὸ πάνω του τὰ βοῦρλα καὶ μὲ τὴν ἄκρη τοῦ καφτανιοῦ του σφούγγισε τὸ βρωμισμένο ἀπὸ τὰ σαπισμένα νερόχορτα πρόσωπό του.

Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας ἀναπήδησε· αὐτὸ τὸ πρόσωπο εἶταν ἀπαίσιο, μὲ τὴ βουλιαγμένη μύτη, τὰ πλατσουκωτὰ ρουθούνια καὶ τὸ μαῦρο πανὶ ποῦ κρυβε τὸ βγαλμένο ἓνα μάτι. Καὶ σὰ συμπλήρωμα τούτης τῆς εἰκόνας, ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς εἶταν καμπούρης.

—Ποῦ εἶναι ὁ σωτήρας μου ; ρώτησε μὲ γρατσουνιστὴ φωνή, ρίχνοντας ὀλόγυρα μιὰ ματιὰ μὲ τὸ μοναδικὸ μάτι ποῦ εἶχε.

—Νάτος ! Αὐτὸς εἶναι ! ἀποκρίθηκε τὸ πολυθόρυβο πλῆθος, σπρώχνοντας μπροστὰ τὸ Ναστρεντὶν Χότζα.

—Ἐλα πιὸ κοντά μου. Θέλω νὰ σ' ἀνταμοίψω. Ἐχωσε τὸ χέρι του στὸ ταγάρι του, ποῦ στὸ βάθος του ἀναταραζόταν ἀκόμα ἓνα βουρκωμένο νερό, κ' ἔβγαλε μιὰ χούφτα λασπωμένα ἀσημένια γροσάκια. Μὴ νομίσεις, εἶπε στὸ Ναστρεντὶν Χότζα, πῶς

ἔκανες κανένα κατόρθωμα βγάζοντάς με ἀπὸ τὸ νερό. Θὰ κατὰφερνα νὰ σωθῶ καὶ μόνος μου, πρόσθεσε μὲ τὴ γρατσουνιστὴ φωνή του.

Κι ὅσο τᾶλεγε αὐτά, ἀπὸ τὰ μισάνοιχτα, εἴτε ἀπὸ κούραση εἴτε ἀπὸ ἄλλη αἰτία δάχτυλά του, γλίστραγαν τὰ λασπωμένα γροσάκια καὶ ξαναπέφταν στὸ ταγάρι. Στὸ τέλος δὲν ἀπόμεινε στὴ χούφτα του παρὰ ἓνα μονάχα νόμισμα· ἓνα μισὸ γροσάκι. Τὸ ὅσωσε ἀναστενάζοντας στὸ Ναστρεντὶν Χότζα.

—Νά, τοῦτο δῶ εἶναι δικό σου! Πήγαινε στὸ μαγειριὸ νὰ φᾶς ἓνα ἀτζέμ-πιλάφι.

—Δὲ φτάνει γιὰ ἓνα ἀτζέμ-πιλάφι, ἔκανε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας.

—Ἔ, δὲν πειράζει. Παράγγειλε τότε ἓνα σκέτο πιλάφι!

Κι ὁ Ναστρεντὶν Χότζας εἶπε στὸν κοσμάκη.

—Βλέπετε, λοιπόν, πῶς τὸν ἔσωσα μ' ἐπιστημονικὸ τρόπο, ταιριαστὸ στὸ χαρακτήρα του;

Ὑστερα τράβηξε κατὰ τὸ μουλάρι του. Μὰ κείνη τὴ στιγμὴ τὸν διπλάρωσε ἓνας ψηλός, ἀδύνατος καὶ ξερακιανὸς ἄνθρωπος, γεροδεμένος ὅμως. Ἡ ματιὰ του εἶταν σκοτεινὴ κ' ἐχθρικιά καὶ τὰ χέρια του μαυρισμένα ἀπὸ τὸ κάρβουνο καὶ τὴν κάπνα. Ἀπὸ τὸ ζωνάρι του κρέμονταν μεγάλα γύφτικα σφυριά.

—Τί μὲ θές, σιδερά;

—Ξέρεις τί ἔκανες, ἄνθρωπέ μου; ἀπάντησε ὁ σιδεράς κοιτάζοντας τὸ Ναστρεντὶν Χότζα ἀπὸ τὴν κορφή στὰ νύχια. Ξέρεις ποιὸς εἶναι αὐτὸς ποὺ ἔσωσες τὴν τελευταία στιγμὴ; Ξέρεις πόσα δάκρυα θὰ χυθοῦν ἐξ αἰτίας σου, πόσοι θὰ χάσουν τὰ σπίτια τους, τὰ χωράφια τους, τ' ἀμπέλια τους καὶ θὰ πουληθοῦν στὰ σκλαβοπάζαρα καὶ θὰ συρθοῦν, δεμένοι στὰ σίδερα, πάνω στὸ δρόμο ποὺ πάει στὴν Κίβα;

Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας τὸν κοίταξε ξαφνιασμένος.

—Δὲν σὲ καταλαβαίνω, σιδερά. Δὲν εἶναι, τάχα, ἀνάξιο γιὰ ἓναν ἄνθρωπο, βλέποντας κάποιον νὰ

πνίγεται, νὰ τραβήξει τὸ δρόμο του δίχως νὰ σταματήσει ;

—'Ελόγου σου, λοιπόν, θαρεῖς πὼς ἔχουμε ὑποχρέωση νὰ σώνουμε ὅλα τὰ φαρμακερὰ φίδια, ὅλες τὶς ὕαινες καὶ τ' ἄγρια θεριά ; φώναξε ὁ σιδεράς. Καὶ ξάφνου, ὥσ' ἂν ἀπὸ μιὰ ἔμπνευση, ρώτησε : Μένεις στὴν Μπουχάρα ;

—"Οχι, ἔρχουμαι ἀπὸ μακριά.

—Γι αὐτὸ καὶ δὲ θὰ ξέρεις, πὼς ὁ ἄνθρωπος ποὺ ἔσωσες εἶναι ἓνας ἐγκληματίας. Μιὰ βδέλλα ποὺ βυζαίνει τὸ αἷμα τῶν φτωχῶν. Τὸ ἓνα τρίτο ἀπ' ὅσους κατοικοῦνε στὴν Μπουχάρα θρηνᾶνε, ἀναστενάζουν καὶ κλαῖνε ἐξ αἰτίας του.

Μιὰ τρομερὴ ὑπόνοια ξέσχισε σ' ἄστραπὴ τὸ μυαλὸ τοῦ Ναστρεντὶν Χότζα.

—Σιδερά, εἶπε μὲ φωνὴ ποὺ ἔτρεμε ἀπὸ ἀνησυχία, πές μου, ποιὸς εἶναι ὁ ἄνθρωπος ποὺ ἔσωσα ;

—'Ο Τζαφάρ, ὁ σαράφης. 'Αναθεματισμένος ν' ἀναι σὲ τούτῃ τῇ γήϊνῃ ζωῇ καὶ στὴν ἄλλῃ. Σπυριὰ γεμάτα πύο νὰ γεμίσει τὸ κορμὶ τὸ δικό του κι ὅλων τῶν ἀπογόνων του ἴσαμε τῇ δέκατῃ τέταρτῃ γενιά ! καταράστηκε ὁ σιδεράς.

—Πῶ, πῶ ! φώναξε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας. Τί εἶταν αὐτὸ ποὺ μοῦ εἶπες, σιδερά ; 'Αλλοίμονό μου ! Τί ντροπὴ ! Τούτῃ, λοιπόν, τὴν ὀχιά ἔβγαλα μὲ τὰ ἴδια μου τὰ χέρια μέσα ἀπὸ τὸ νερό ; Πραγματικά, δὲν μπορῶ νὰ καρτερῶ συχώρεση γιὰ μιὰ τέτλια ἁμαρτία ποὺ ἔκανα. Φρίκη κι ἀνάθεμα σ' ἐμένα !

Εἶταν τόση ἡ μεταμέλειά του, ποὺ βλέποντάς την ὁ σιδεράς, κάπως συμπόνεσε τὸ Ναστρεντὶν Χότζα.

—'Ησύχασε, ξένε, μιὰ καὶ δὲν παίρνει διόρθωση τὸ πράμα. Εἶταν γραφτὸ νὰ φτάσεις στὴ λίμνη ἐκείνη ἀκριβῶς τῇ στιγμῇ. Λίγο πιὸ σιγὰ νὰ πήγαινε τὸ μουλάρι σου, νὰ σὲ χασομεροῦσε ἓνα λεπτὸ μονάχα, καὶ δὲ θὰ βρισκόσουν ἐκεῖ.

—Τὸ μουλάρι μου ! φώναξε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας.

“Αν κάποτε μέ χασομερήσει εἶναι γιὰ νὰ μοῦ ἀδειάσει τὸ δισάκι μου ἀπὸ τὸν παρὰ ποῦ ἔχει μέσα. Γιατί, ὅπως φαίνεται, τὸ βρίσκει πολὺ βαρὺ ἅμα εἶναι γεμάτο. “Ὅταν ὅμως τοῦ δοθεῖ ἡ εὐκαιρία νὰ ντροπιάσει τ’ ὄνομά μου μέ τῇ σωτηρίᾳ ἑνὸς τοκογλύφου, τότε, νᾶσαι σίγουρος γι αὐτό, μέ φέρνει πάνω ἀκριβῶς στὴν ὥρα ποῦ χρειάζεται.

—“Ε, τί νὰ πεῖς... ἔκανε ὁ σιδεράς. Μιὰ φορά, ὅ,τι γίνεται δὲν ἀπογίνεται. Δὲ μπορούμε, βέβαια, νὰ ξαναρίξουμε τὸν τοκογλύφο στὸ νερό.

‘Ο Ναστρεντὶν Χότζας ἀναπήδησε στὰ λόγια αὐτὰ τοῦ σιδερά.

—“Ἐκανα μιὰ κακὴ πράξη, μὰ θὰ τῇ διορθώσω. Σιδερά, πρόσεξε τί ἔχω νὰ σοῦ πῶ· σ’ ὀρκίζουμε στὰ γένεια τοῦ μακαρίτη τοῦ πατέρα μου, πὼς θὰ πνίξω τὸν τοκογλύφο μέσα στὴν ἴδια αὐτὴ λίμνη. Νὰ θυμᾶσαι, σιδερά, τοῦτον τὸν ὄρκο! Δὲ μιλῶ ποτὲ στὸ βρόντο. ‘Ο τοκογλύφος θὰ πνιγεῖ μέσα σ’ αὐτὴ τῇ λίμνη. Κι ὅταν, στὸ παζάρι, θὰ μάθεις τὸ νέο, τότε νὰ πεῖς πὼς ἔξαγόρασα τὸ ἔγκλημα ποῦ ἔκανα σήμερα στὸ λαὸ τῆς Μπουχάρας.

8

ΤΟ ΣΟΥΡΟΥΠΟ κατέβαινε ἀνάλαφρα πάνω στὴν πολιτεία, σὰ μιὰν ἀνάρια καὶ γεμάτη ἀπὸ ἀρώματα πάχνη, ὅταν ὁ Ναστρεντὶν Χότζας ἔφτασε στὴν πλατεία ὅπου γινόταν τὸ παζάρι.

Χαρούμενα καὶ παιχνιδιάρικα φῶτα ἄναβαν στοὺς καφενέδες, στὰ μαγειριὰ καὶ στὰ χάνια, περιτριγυρίζοντας σὲ λίγο, σὰ φωτεινὸ γιορντάνι, τὴν πλατεία. ‘Ετοίμαζαν τὸ καθετὶ γιατί ἡ ἄλλη μέρα εἴταν ἡ μέρα τοῦ μεγάλου παζαριοῦ· караβάνια ἀπὸ γκαμήλες, μέ τίς πνιχτὲς πατημασιές τους, πέρναγαν βιαστικὰ

τὸνα πίσω ἀπὸ τ' ἄλλο, γιὰ νὰ χαθοῦν μέσα στὸ σκοτάδι. Ἡ νύχτα ἀναταραζόταν ἀδιάκοπα ἀπὸ τὸ χάλκινο, μονότονο καὶ λυπητερὸ τραγούδι ποὺ βγάζαν τὰ καμπανάκια τους. Κι ὅταν ἔσβηνε ἀπόμακρα ὁ ἀχὸς τους, ἀπὸ τὸ караβάνι ποὺ πέρασε, τότες ἀκούγονταν τὰ καμπανάκια ἑνὸς ἄλλου νὰ λένε τὸ παράπονό τους. Κι ὅλα αὐτὰ δὲν ἔπαιρναν τέλος, ὡσὰν τὸ σκοτάδι, ὅπου κυμάτιζε στὴν πλατεία, πλημμυρισμένο ἀπὸ ἀχοὺς ποὺ ἔρχονταν ἀπ' ὅλον τὸν κόσμον, ἄρχιζε νὰ χτυπάει μυριάδες ἀόρατα σήμαντρα καὶ νὰ θρηνεῖ. Ἐδῶθε σκούζανε τὰ καμπανάκια τῆς Ἰντίας, τῆς Περσίας καὶ τῆς Ἀραβίας, ἐκεῖθε τοῦ Ἀφγανιστάν καὶ τῆς Αἴγυπτος. Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας τᾶκουγε ὅλα... ναί, θὰ μπορούσε νὰ τ' ἀκούει παντοτεινά, αἰώνια.

Σὲ κάποιο χάνι ἄρχισε ἓνα σαντούρι νὰ παίζει, ὅσο ποὺ οἱ χορδὲς μιᾶς κιθάρας ἐτοιμάζονταν γιὰ νὰ τοῦ ἀποκριθοῦν. Ἐνα τραγούδι ἀντήχησε· ὑψώθηκε μακρόσυρτο καὶ τρεμουλιαστό, πρὸς τὸν ἀτέλειωτο οὐρανὸ, κατὰ τὰ ἄστρα. Κάποιο παληκάρι τραγούδαγε τὴν ἀγάπη του. Καὶ θρηνοῦσε...

Στὸ ρυθμὸ τούτου τοῦ τραγουδιοῦ ὁ Ναστρεντὶν Χότζας τράβηξε νὰ βρεῖ μιὰ γωνιὰ νὰ κοιμηθεῖ.

— Τὸ μουλάρι μου κ' ἐγὼ ἔχουμε, ὅλο κι ὅλο, τοῦτο δῶ τὸ μισὸ γροσάκι γιὰ νὰ περάσουμε τὴ νύχτα μας, εἶπε στὸ μαγαζάτορα.

— Γιὰ ἓνα μισὸ γροσάκι μπορείς νὰ ξαπλώσεις κατὰχαμα, δίχως ὅμως στρωσίδια.

— Ποῦ μπορῶ νὰ δέσω τὸ μουλάρι μου;

— Καλὸς εἶσαι σύ! Μὲ μισὸ γροσάκι ποὺ δίνεις, θές νὰ φροντίσω καὶ τὸ μουλάρι σου.

Δὲν εἶδε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας πουθενὰ παχυνιὰ γύρω στὸ παλιοχάνι καὶ ψάχνοντας ἔδεσε τὸ μουλάρι του σ' ἓνα σιδερένιο χερούλι, ποὺ πασπάτεψε μέσα στὸ σκοτάδι. Οὔτε κ' ἂν κοίταξε τί γύρευε ἐκεῖ τοῦτο τὸ χερούλι καὶ πάνω σὲ τί εἶταν καρφωμένο.

Κ' ὕστερα, κουρασμένος καθὼς εἶταν, ξάπλωσε μὲ μιᾶς. Πιὸ κεῖ βρισκόταν μιὰ παρέα. Καθισμένοι ὁλόγυρα, ἀνακούρκουδα, πίνανε τὸ καφεδάκι τους καὶ κάπνιζαν τὰ τσιμπούκια τους. Τὴν ὥρα ποὺ μισόπαιρνε ὁ ὕπνος τὸ Ναστρεντὶν Χότζα, ἄρχισαν νὰ κουβεντιάζουν. Εἶταν ἓνας γκαμηλιέρης, ἓνας τσομπάνος, ἓνας μάστορας, κ' ἓνας ἄλλος ἀκόμα. Κάποιος ἀπ' αὐτοὺς μιλοῦσε σιγανά :

«—Μοῦ ἔχουν πεῖ τούτη δῶ τὴν ἱστορία γιὰ τὸ Ναστρεντὶν Χότζα. Μιὰ φορὰ κ' ἓναν καιρὸ ποὺ εἶταν στὴ Βαγδάτη, γυρνώντας στὸ παζάρι ἄκουσε ταβατούρι μέσα σὲ μιὰ ταβέρνα. Καθὼς δὲ ξέρετε ὅλοι σας, ὁ Ναστρεντὶν Χότζας εἶν' ἓνας ἄνθρωπος περὶεργος. Μπῆκε, λοιπόν, νὰ δεῖ τί τρέχει. Κ' εἶδε τὸν ταβερνιάρη, κοιλαρὰ καὶ μὲ κατακόκκινες μαγοῦλες, ν' ἄχει ἄρπάξει ἀπὸ τὸ γιακὰ ἓνα φουκαρά. Τὸν τράνταξε γυρεύοντάς του νὰ τὸν πλερώσει, ὅσο ποὺ ἐκεῖνος ἀρνιόταν.

«—Τί εἶναι τούτη ἡ φασαρία ; ρώτησε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας. Τί τρέχει ;

«—Αὐτὸς ὁ ἀλήτης, ξελαρυγγιζόταν ὁ ταβερνιάρης, τοῦτος ὁ κουρελής, τοῦτος ὁ ληστής, μπῆκε στὸ μαγαζί μου—κακὸ ψόφο ν' ἄχει ! Μπῆκε στὸ μαγαζί μου κ' ἔβγαλε ἓνα ξεροκόμματο ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὴν κελεμπία του. Τ' ἔβγαλε καὶ τὸ κράτησε πάνω ἀπὸ τὸν ἄχνὸ τῆς κατσαρόλας, ὅπου σ' αὐτὴ ψήνω ἓνα λιχουδιαστὸ ψητὸ μὲ κροமுδάκια, μὲ μπόλικο λαρδί, πιπέρι καὶ μπαχαρικά. Κράτησε τὸ ξεροκόμματό του πάνω ἀπὸ τὸν ἄχνὸ ὥσπου νὰ ποτιστεῖ ἀπὸ τὴ μυρωδιὰ τοῦ ψητοῦ καὶ νὰ γίνεῖ δυὸ φορές πιὸ ὀρεχτικὸ καὶ νόστιμο ἀπ' ὅσο εἶταν πρίν. Ὑστερα, τοῦτος ὁ ζήτουλας, τ' ὄχαψε καὶ τώρα ἀρνιέται νὰ πλερώσει—ποὺ τὰ δόντια του νὰ κουφιάσουν καὶ νὰ πέσουν καὶ τὸ πετσί του νὰ σαπίσει καὶ νὰ μαδήσει λουρίδες - λουρίδες !

«—Εἶναι ἀλήθεια ; ρωτάει ὁ Ναστρεντὶν Χότζας τὸ φουκαρά.

«Μὰ κεῖνος, ἀπὸ τὸ φόβο του, δὲν μπορούσε μήτε τσιμουδιὰ νὰ βγάλει.

«—Δὲν εἶναι σωστό, εἶπε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας, νὰ μεταχειρίζεται κανεὶς τ' ἀγαθὰ τοῦ ἄλλου δίχως νὰ πλερώσει. Εἶναι μάλιστα ἀξιόποινο.

«—'Ακοῦς, χαμένο κορμί, τί λέει αὐτὸς ὁ ἀξιοσέβαστος καὶ τίμιος ἄνθρωπος ; φώναξε καταχαρούμενος ὁ ταβερνιάρης στὸ ζητιάνο.

«—'Εχεις χρήματα ; ρώτησε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας τὸ ζητιάνο.

«Αὐτός, δίχως μιλιὰ νὰ βγάλει, ψάχτηκε, βρῆκε κάτι μπακίρες καὶ τὶς ἔδωσε στὸ Ναστρεντὶν Χότζα. Ὁ ταβερνιάρης ἄνοιξε κιόλας τὴ φούχτα του γιὰ νὰ τὶς πάρει.

«—Περίμενε μιὰ στιγμή, τίμιε μαγαζάτορα· τοῦ κάνει ὁ Ναστρεντὶν Χότζας. Τσίτωσε πρὶν τ' αὐτιά σου.

«Τὰ τσίτωσε ὁ μαγαζάτορας.

«Κι ὁ Ναστρεντὶν Χότζας ἄρχισε νὰ κουδουνίζει, κοντὰ στ' αὐτὶ τοῦ ταβερνιάρη, τὶς μπακίρες. Ἐπειτα τὶς ξανάδωσε πίσω στὸ ζητιάνο, λέγοντάς του :

«—Πήγαινε στὸ καλό, φτωχέ μου ἄνθρωπε.

«—Τί ἔκανε λέει ; φώναξε ὁ κοιλαρὰς ταβερνιάρης. Δὲν ἔλαβα μεταλίκι ἀπ' ὅσα μοῦ χρωστᾷ.

«—Δὲν ἔχεις δίκιο, τ' ἀποκρίθηκε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας. Σ' ἐξόφλησε καὶ μὲ τὸ παραπάνω. Ἐκεῖνος πῆρε τὴ μυρωδιὰ τοῦ ψητοῦ σου κ' ἐσὺ ἄκουσες τὸ κουδούνισμα τοῦ παρά του».

Ὅλοι σκάσανε στὰ γέλια. Ἕνας ὅμως ἀπὸ τὴν παρέα λέει :

—Ὅχι τόσο δυνατά. Μπορεῖ κανεὶς νὰ μᾶς ἀκούσει πὼς μιλάμε γιὰ τὸ Ναστρεντὶν Χότζα...

—Πὼς διάβολο τὸ μάθανε αὐτό ; ἀναρωτήθηκε χαμογελώντας ὁ Ναστρεντὶν Χότζας. Ἡ ἀλήθεια εἶναι πὼς τοῦτο τὸ περιστατικὸ δὲ γίνηκε στὴ Βαγ

δάτη, μὰ στήν Ἰσταμπούλ. Μὰ ἡ λεπτομέρεια αὐτὴ δὲν ἔχει σημασία. Ἐκεῖνο ποὺ ἤθελα νὰ ξέρω εἶναι, πῶς καὶ ἀπὸ ποιὸν τὸ μάθανε ;

Ἕνας ἄλλος ἀπὸ τὴν παρέα ἄρχισε νὰ μιλᾷ. Φοροῦσε τσομπάνικα ροῦχα καὶ πολύχρωμο σαρίκι, ὡσὰν αὐτὰ ποὺ μονάχα στὴ Βαγδάτη τὰ συνηθίζουν.

«—Ἐγὼ ἔχω ἀκουστὰ τούτη δῶ τὴν ἱστορία, εἶπε. Μιὰ φορὰ κ' ἕναν καιρὸ ὁ Ναστρεντὶν Χότζας περνοῦσε σιμὰ ἀπὸ τὸ περιβόλι ἐνὸς μουλά. Αὐτός, κείνη τὴν ὥρα, μάζευε κολοκύθια καὶ τᾶβαζε σ' ἕνα σακκί. Μὰ εἴταν τόσο ταμαχιάρης, ποὺ τὸ καργάρισε ἔτσι, ποὺ δὲν μποροῦσε οὔτε κἂν νὰ τ' ἀνασηκώσει, ὅχι νὰ τὸ κουβαλήσει κιόλας. Στεκόταν ἐκεῖ μ' ὀλάνοιχτα τὰ σκέλια του, τριβιλίζοντας τὸ μυαλό του νὰ βρεῖ μὲ ποιὸν τρόπο θὰ κουβαλήσει τὸ σακκὶ στὸ σπίτι του. Βλέποντας τὸ Ναστρεντὶν Χότζα νὰ περνᾷ, χάρηκε καὶ τοῦ φώναξε :

«—Ἐ παληκάρη, δὲ μοῦ τὸ κουβαλᾷς τοῦτο δῶ ἴσαμε τὸ κονάκι μου ;

«Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας, ποὺ εἴταν ἀδέκαρος, τὸν ρώτησε :

«—Πόσα δίνεις ;

—Τί θὰ καζαντήσεις, ἄνθρωπέ μου, ἀκόμα κι ἂν σοῦδινὰ λίγα μεταλίκια ; Πηγαίνοντας σιγὰ-σιγὰ, ὅσο θὰ κουβαλᾷς τὰ κολοκύθια, θὰ σοῦ φανερώσω τρεῖς φιλοσοφικὲς ἀλήθειες, ποὺ θὰ σὲ κάνουν εὐτυχισμένο σ' ὅλη σου τὴ ζωή.

«—Μωρὲ εἶμαι περίεργος, εἶπε ἀπὸ μέσα του ὁ Ναστρεντὶν Χότζας, νὰ δῶ τί σοῖ ἀλήθειες εἶν' αὐτὲς ποὺ θέλει νὰ μοῦ φανερώσει ὁ μουλάς.

«Δέχτηκε, λοιπόν, φορτώθηκε τὸ σακκὶ καὶ ξεκίνησαν. Ὁ δρόμος τράβαγε ἀνηφορικὰ, ἴσα ὡς τὴν κορφὴ τοῦ βουνοῦ, περνώντας ἀπ'ὄνα φαράγγι. Ὁ Ναστρεντὶν σταμάτησε γιὰ ν' ἀνασάνει λιγάκι. Ὁ μουλάς τότε πῆρε ἕνα μυστηριακὸ κ' ἐπίσημο ὕφος κι ἄρχισε νὰ λέει :

«—”Ακου, λοιπόν, τὴν πρώτη ἀλήθεια· εἶναι τόσο βαθιά, ποὺ ποτέ, ἀπὸ τὸν πρῶτο ἄνθρωπο ὅπου ἔφτιασε ὁ Ἄλλάχ ἴσαμε τώρα, κανεὶς δὲν ξανάκουσε κάτι πιὸ σοφὸ ἀπ’ αὐτή. Ἄν εἶσαι ἱκανὸς νὰ καταλάβεις ὅλο τὸ βάθος της, τότε θά’ναι τὸ ἴδιο γιὰ σένα ὥσάν νὰ σοῦ φανέρωσαν ποιά εἶναι ἡ ἀπόκρυφη σημασία τοῦ Ἄλῑφ, Λάμ καὶ Μπά, ποὺ μ’ αὐτὲς τὶς τρεῖς λέξεις ὁ Μωάμεθ ἀρχίζει τὴν τρίτη σούρα τοῦ Κορανιοῦ. Βάλε, λοιπόν, τὰ δυνατά σου κι ἄκουγε : «Ἄν κανεὶς ποτὲ σοῦ πεῖ, πῶς εἶναι καλύτερα νὰ πηγαίνεις πεζὸς παρὰ καβάλα, μὴν τὸ πιστέψεις !» Χάραξέ την καλὰ μέσα στὸ μυαλό σου· νὰ τὴν ἀναθιβάσεις ἀδιάκοπα καὶ τότε, παληκάρι μου, θὰ καταλάβεις τὴ σημασία της. Καὶ σημείωσε πῶς τούτη ἡ ἀλήθεια δὲν εἶναι τίποτα μπροστὰ σ’ ἐκείνη, ποὺ θὰ σοῦ φανερώσω ὅταν φτάσουμε πιὸ πάνω, σιμὰ σ’ αὐτὸ τὸ δέντρο ποὺ βλέπεις.

—«Ἄς εἶναι ! εἶπε ἀπὸ μέσα του ὁ Ναστρεντὶν Χότζας. Πρόσεξε ὅμως, μουλά, γιατί μοῦ φαίνεται πῶς παίζεις μὲ τὴ φωτιά !.. Ξαναφορτώθηκε τὸ σακκὶ καὶ τὸ κουβάλησε, λαχανιάζοντας καὶ ἰδροκοπώντας, ἴσαμε τὸ δέντρο.

«Ὁ μουλὰς σήκωσε τὸ δάχτυλό του κ’ εἶπε :

«—Ξεβούλωσε τ’ αὐτιά σου κι ἄκουγε. Ἡ δεύτερη ἀλήθεια ποὺ θὰ σοῦ φανερώσω, κλείνει μέσα της ὁλόκληρο τὸ Κοράνι, κι ἀπὸ πάνω τὴ μισὴ Σαριάτ, κι ἀκόμα ἓνα τέταρτο ἀπὸ τὸ βιβλίο τῶν Ταρικάτ. Ὅποιος τὴν ἀποχτήσῃ, ποτὲ του δὲ λοξοδρομᾷ ἀπὸ τὸ σωστὸ δρόμο καὶ δὲν παραστρατίζει διαβαίνοντας τὸ μονοπάτι τῆς ἀλήθειας. Προσπάθησε, λοιπόν, παληκάρι μου, νὰ νιώσεις τὸ νόημα μιᾶς ἀλήθειας ὥσάν αὐτή, ποὺ μάλιστα τζάμπα θὰ τὴ μάθεις. Εἶναι τούτη δῶ : «Ἄν κανεὶς σὲ βεβαιώσῃ πῶς ἡ ζωὴ τοῦ φτωχοῦ εἶναι πιὸ εὐκόλη ἀπὸ τὴ ζωὴ τοῦ πλούσιου, μὴν τὸν πιστέψεις...» Μὰ καὶ τούτη ἀκόμα ἡ μεγάλη ἀλήθεια, ποὺ σοῦ φανέρωσα, δὲν

εἶναι τίποτα μπροστὰ στήν τρίτη ποῦ ἔχω νὰ σοῦ πῶ· ἡ λάμψη της δὲν μπορεῖ νὰ συγκριθεῖ παρὰ μονάχα μὲ τὴ λάμψη τοῦ ἥλιου καὶ τὸ βάθος της παρὰ μονάχα μὲ τὸ βάθος τοῦ ὠκεανοῦ. Τούτη τὴν τρίτη ἀλήθεια θὰ σοῦ τὴ φανερώσω μπροστὰ στήν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ μου. Ἔ, δρόμο τώρα καὶ γλήγορα, γιατί ἀρκετὰ ξεκουράστηκα.

«—Στάσου μιὰ στιγμούλα, μουλά! τ' ἀποκρίθηκε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας. Τὴν τρίτη σου ἀλήθεια τὴν ξέρω ἀπὸ πρὶν! Θὰ μοῦ πεῖς, μπροστὰ στήν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ σου, πῶς ὁ ξυπνὸς ἄνθρωπος μπορεῖ πάντα νὰ καταφέρει ἓνα βλάκα νὰ τοῦ κουβαλήσει τὸ γεμάτο μὲ κολοκύθια σακκὶ του, δίχως μάλιστα νὰ τοῦ πλερώσει δεκαράκι.

«Ὁ μουλὰς τ'άχασε γιατί ὁ Ναστρεντὶν Χότζας εἶχε βρεῖ, στήν τρίχα, τὴν τρίτη ἀλήθεια ποῦ λογάριαζε νὰ τοῦ πεῖ.

«—Τώρα, μουλά, ἄκου τὴ μιὰ καὶ μοναδικιά δικιά μου ἀλήθεια, ποῦ ἀξίζει ὅσο ὅλες οἱ δικές σου, ξανάπε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας. Σ' ὀρκίζουμαι στ' ὄνομα τοῦ Μωάμεθ, πῶς εἶναι τόσο λαμπερὴ καὶ βαθιά, ποῦ κλείνει μέσα της ὁλόκληρο τὸ Ἰσλάμ μαζί μὲ τὸ Κοράνι του, τὴ Σαριάτ, τὸ Ταρικὰτ κι ὅλα τ' ἄλλα ἱερὰ βιβλία, ὁλόκληρη τὴ βουδικὴ θρησκεία, ὁλόκληρη τὴ χριστιανικὴ κι αὐτὴ ἀκόμα τὴν ἑβραϊκὴ. Δὲ στάθηκε ποτὲ στὰ περασμένα κι οὔτε θὰ σταθεῖ ποτὲ στὰ μελλούμενα, μιὰν ἀλήθεια πιὸ ἀληθινὴ ἀπ' αὐτὴ ποῦ θὰ σοῦ φανερώσω τώρα, μουλά μου, δάσκαλε καὶ ὁδηγέ μου! Ἐτοιμάσου ὅμως νὰ τὴ δεχτεῖς, μὴ σοῦρθει ξαφνικὰ καὶ πάθεις τίποτα, γιατί εἶναι τόσο καταπληχτικὴ, τόσο ἐκτυφλωτικὴ, τόσο ἄπιαστη, ποῦ ἓνας ἄνθρωπος, μαθαίνοντάς την, μπορεῖ εὐκόλα νὰ χάσει τὰ συλλογικά του. Ξεσκόνισε, λοιπόν, μουλά μου, τὸ μυαλό σου καὶ βάλε προσοχή! «Ἄν κανεῖς σὲ βεβαιώσει πῶς τὰ κολοκύθια σου δὲν εἶναι

κομματιασμένα, φτύστον, πές τον ψεύτη καὶ διώξε τον ἀπὸ τὸ σπίτι σου!»

«Πάνω σ' αὐτὰ τὰ λόγια, ὁ Ναστρεντὶν Χότζας ἄρπάζει τὸ σακκὶ καὶ τὸ γκρεμίζει στὸ φαράγγι. Σκάζει, πετιοῦνται τὰ κολοκύθια, κουτρουβαλᾶνε, κουτρᾶνε πάνω στὰ βράχια καὶ γίνονται κομμάτια. Ἀντιβούϊξε ἔτσι τὸ φαράγγι, ποὺ ἔλεγες κ' ἔπεσε ἀστροπελέκι σ' αὐτό.

«—Πῶ, πῶ!.. βόγγηξε ὁ μουλάς! Καταστροφή ποὺ μὲ βρῆκε! Ζημιὰ ποὺ μοῦ γίνηκε!

«Κι ἄρχισε ν' ἀναστενάζει, νὰ θρηνεῖ, νὰ τσαγκρουνάει τὸ πρόσωπό του καὶ νὰ κάνει ὡσὰν δαιμονισμένος.

—Βλέπεις!.. τοῦ εἶπε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας μὲ ὕφος ὡσὰν αὐτὸ ποὺ συνηθίζουν νὰ παίρνουν οἱ καθηγητές. Κι ὅμως σὲ εἶχα προειδοποιήσει, πῶς ἡ ἀλήθεια εἴταν τέτια ποὺ μποροῦσε εὐκόλα νὰ σὲ κάνει νὰ χάσεις τὰ μυαλά σου».

Ἡ παρέα ἔσκασε ξανὰ στὰ γέλια. Σπάζανε ὅλοι τους κέφι μὲ τοῦτες τὶς ἱστορίες.

Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας τεντώθηκε στὴ σκονισμένη καὶ τὴ γεμάτη ἀπὸ κοριοὺς καὶ ψύλλους γωνιὰ ὅπου εἶχε ξαπλωθεῖ καὶ σκέφτηκε:

—Καὶ τοῦτο ἀκόμα τὸ μάθανε! Μὰ πῶς κι ἀπὸ ποιόν; Πάνω στὸ διάσελο τοῦ φαραγγιοῦ δὲν εἴμαστε παρὰ μονάχα δυό, ὁ μουλάς κ' ἐγώ. Ἐγὼ ποτέ μου δὲν ἀνιστόρησα τοῦτο τὸ περιστατικὸ σὲ κανέναν. Φαίνεται πῶς ὁ ἴδιος ὁ μουλάς θὰ τῷπε, ὅταν κατάλαβε μὲ ποιὸν εἶχε νὰ κάνει.

Ἕνας τρίτος ἄρχισε νὰ μιλᾷ.

—Μιὰ φορὰ κ' ἕναν καιρὸ ὁ Ναστρεντὶν Χότζας, φεύγοντας ἀπὸ κάποια πολιτεία, τραβοῦσε στὸ τουρκοχώρι ποὺ ἔμενε. Στὸ δρόμο κουράστηκε καὶ ξάπλωσε κοντὰ σ' ἕνα ποτάμι. Νανουρισμένος ἀπὸ τ' ἀνάλαφρο φλοίσβισμα τοῦ νεροῦ στὶς ὄχθες καὶ μπαῖλντισμένος ἀπὸ τὶς μυρωδιὲς τῆς ἀνοιξης, κοι-

μήθηκε βαθιά κι όνειρεύτηκε πώς εΐταν πεθαμένος. «'Αφοῦ πέθανα, δέν πρέπει πιά οὔτε νά κουνηθῶ, οὔτε ν' άνοιξῶ τά μάτια μου», εΐπε στόν έαυτό του. Ήμεινε, λοιπόν, ὥρα πολὺ άκίνητος, ξαπλωμένος πάνω στό μαλακό χορτάρι κ' έβρισκε, πώς δέν εΐναι καί τόσο άσκημα νά'ναι κανείς πεθαμένος, μιὰ καί μπορούσε νά κοιμᾶται ὅσο ήθελε, δίχως γιά τίποτα νά νοιαστεΐ.

«Κάτι πεζολάτες πέρασαν δίπλα του. Τόν εΐδαν.

«—Κοιτᾶχτε! φώναξε κάποιος άπ' αὐτούς. 'Εκεΐ κοίτεται ένας μουσουλμάνος.

«—Εΐναι πεθαμένος! πρόσθεσε ένας άλλος.

«—Πρέπει νά τόν κουβαλήσουμε ἴσαμε τὸ πιὸ κοντινὸ χωριό, γιά νά τόν πλύνουν καί νά τόν θάψουν ὅπως άρμόζει στή θρησκεία μας, εΐπε ένας τρίτος, αναφέροντας εκείνο ακριβῶς τὸ χωριὸ ὅπου ἔμενε ὁ Ναστρεντίν Χότζας.

«Οἱ πεζολάτες κόψανε κλαδιά καί λυγαριές, φτιάσανε ένα φορεῖο καί τόν ξαπλώσανε. Δρόμο παίρνουν καί δρόμο αφήνουν κι ὁ Ναστρεντίν Χότζας ἔμενε τεντωμένος καί μέ τὰ μάτια κλειστά, ὅπως ταιριάζει σ' έναν πεθαμένο, πού ή ψυχή του χτυπάει κιόλας τήν πόρτα τοῦ Παράδεισου.

«Ξάφνου στάθηκαν κι άρχισαν νά συζητᾶνε ποῦ βρισκόταν τὸ πιὸ ρηχὸ μέρος τοῦ νεροῦ γιά νά περάσουν. 'Ο ένας ἔλεγε πώς εΐταν παρακάτω κι άλλος παραπάνω. Τέλος αποφάσισαν νά περάσουν τὸ ποτάμι στό μέρος πού εΐχαν σταθεΐ.

«'Ο Ναστρεντίν Χότζας μισάνοιξε τὰ μάτια του καί κοίταξε. Εΐδε πώς βρίσκονταν στό πιὸ επικίνδυνο μέρος τοῦ ποταμοῦ, ὅπου τὸ νερὸ εΐταν βαθὺ κ' ἔτρεχε μέ πιότερη ὀρμή. Στὸ μέρος αὐτό, καθῶς ήξερε, κάμποσοι άνίδεοι εΐχαν πνιγεΐ, γυρεύοντας νά περάσουν.

«—Δέν άνησυχῶ γιά μένα, εΐπε άπό μέσα του ὁ Ναστρεντίν Χότζας. 'Εγώ, μιὰ κ' εΐμαι πεθαμένος, τί

φόβο μπορεί ν'άχω ; Τοῦτοι ἐδῶ ὅμως οἱ πεζολάτες... Πρέπει νὰ τοὺς εἰδοποιήσω, ἀλλιῶς μπορεί νὰ πλερώσουν μέ τῇ ζωῇ τους τὴν καλωσύνη ποὺ εἶχαν νὰ μέ κουβαλήσουν.

«'Ανασηκώθηκε, λοιπόν, πάνω στὸ φορεῖο καὶ δείχνοντας μέ τὸ χέρι του τὸ ποτάμι, ἄρχισε νὰ μιλά μέ τρεμουλιαστὴ φωνή :

«—Γιὰ ἀκοῦστε με, πεζολάτες ! "Ὅσον καιρὸ εἶμουν ζωντανὸς περνοῦσα τὸ ποτάμι ἀπὸ κεῖ κάτω, σιμὰ σ' ἐκεῖνα τὰ κυπαρίσια.

«'Υστερα ξανάκλεισε τὰ μάτια του καὶ ξανατεντώθηκε. Οἱ πεζολάτες εὐχαρίστησαν τὸ Ναστρεντὶν Χότζα καὶ ξακολούθησαν νὰ κουβαλᾶνε στίς πλάτες τους τὸ φορεῖο, κάνοντας προσευχὲς γιὰ τὴ σωτηρίᾳ τῆς ψυχῆς του».

"Ὅσο ποὺ οἱ ἀκροατές, κι αὐτὸς ἀκόμα ὁ ἀφηγητής, σπάζανε στὰ γέλια, καὶ σκούνταγαν ὁ ἓνας τὸν ἄλλον γιὰ νὰ ὑπογραμμίσουν ἔτσι τ' ἀστεῖο τῆς ἱστορίας, ὁ Ναστρεντὶν Χότζας στὴ γωνιά του, μουρμούρισε κάπως στεναχωρεμένος :

—Τὰ μπερδεύουν ὅλα. Δὲν ὄνειρεύτηκα πὼς εἶμουν πεθαμένος. Δὲν εἶμαι δὲ καὶ τόσο κουτός, ποὺ νὰ μὴν μπορῶ νὰ ξεχωρίσω τὸ ζωντανὸ ἀπὸ τὸν πεθαμένο ἑαυτό μου. Θυμᾶμαι, καὶ μάλιστα πολὺ καλὰ, πὼς ἓνας ψύλλος μέ τσίμπαγε ὅσο μέ κουβαλοῦσαν κ' εἶχα μιὰ τρελλὴ ἐπιθυμία νὰ ξυστῶ. Αὐτὸ δὲν ἀποδείχνει, μέ τὸν πιὸ ξακάθαρο τρόπο, πὼς εἶμουν ζωντανός ; 'Απλούστατα, βρισκόμουν τσακισμένος στὴν κούραση καὶ δὲν εἶχα καμιὰ ὄρεξη νὰ περπατήσω, ἐνῶ οἱ πεζολάτες εἴταν κάτι παῖδαροι ὥς ἐκεῖ πάνω... Μικροπράμα στεκόταν γι αὐτοὺς νὰ κάνουν ἓνα μικρὸ ἀλλόγυρο καὶ νὰ μέ πᾶνε ἴσαμε τὸ χωριό μου. "Ὅταν ὅμως ἐτοιμάστηκαν νὰ μέ κάνουν νὰ περάσω τὸ ποτάμι σ' ἐκεῖνο τὸ μέρος, ὅπου τὸ νερὸ ἔχει τρία μπόγια ἀνθρώπου, τοὺς σταμάτησα, γιατί συλλογίστηκα πιότερο τίς φαμελιές

τους παρὰ τῇ δικιά μου, ἀφοῦ μάλιστα πιά δὲν ἔχω. Καὶ τότες γεύτηκα τὸν ξινὸ καρπὸ τῆς ἀγνωμοσύνης. Ἀντὶ νὰ μ' εὐχαριστήσουν γιὰ τὴ συμβουλή πού τοὺς ἔδωσα, μὲ τίναξαν, μ' ἔφεραν σωρὸ-κουβάρι κάτω καὶ ρίχτηκαν νὰ μὲ ξυλοφορτώσουν. Θᾶτρωγα τὸ δίχως ἄλλο τῆς χρονιᾶς μου, ἂν δὲν ἔβαζα φτερὰ στὰ πόδια μου γιὰ νὰ τὸ σκάσω... Εἶναι ν' ἀπορεῖ κανεὶς ὡς ποιοὶ σημεῖο οἱ ἄνθρωποι μποροῦν νὰ διαστρέφουν τὴν πραγματικότητα.

Στ' ἀναμεταξὺ ὅμως ὁ τέταρτος ἀπὸ τὴν παρέα ἄρχισε νὰ μιλᾷ :

«—Ἀνιστορᾶνε καὶ τοῦτο δῶ γιὰ τὸ Ναστρεντὶν Χότζα, εἶπε. Ζοῦσε τότε σὲ κάποιο χωριό. Οἱ ξυπνὲς ἀπαντήσεις του κ' ἡ μυαλοσύνη του, τὸν ἔκαναν νὰ γίνεῖ ἀγαπητὸς ἀπ' ὅλους τοὺς συγχωριανούς του».

Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας τσίτωσε τ' αὐτιά του. Ποῦ εἶχε ξανακούσει τούτη τὴ μπάσα καὶ βραχνὴ φωνή; Δὲν εἶταν πολὺς καιρὸς πού τοῦχε γρατσουνίσει τ' αὐτιά του. Ἴσως νὰ μὴν εἶταν πιὸ ἄργα ἀπὸ τούτη κιόλας τὴ μέρα. Μὰ ὅσο κι ἂν στεναχωροῦσε τὸ μυαλό του, δὲ μπόρεσε νὰ θυμηθεῖ.

Ὁ ἀφηγητὴς ξακολούθησε :

«—Μιὰ μέρα ὁ βαλῆς ἔστειλε ἕναν ἀπὸ τοὺς ἐλέφαντές του στὸ χωριὸ πού ἔμενε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας, προστάζοντας νὰ τὸν τρέφουν οἱ χωρικοί. Ὁ ἐλέφαντας εἶταν ἀχόρταγος. Ἐτρωγε, μέρα μπαίνει-μέρα βγαίνει, πιότερες ἀπὸ εἴκοσι ὀκάδες ρύζι, εἴκοσι ὀκάδες καλαμπόκι κ' ἑκατὸ δεμάτια τριφύλλι. Μέσα σὲ δυὸ μονάχα βδομάδες εἶχε καταβροχθίσει ὅλο τὸ σανό, ὅλο τὸ καλαμπόκι κι ὅλες τὶς ἀποδέλοιπες τροφές πού εἶχαν ὄχι μονάχα γιὰ τὰ ζωντανά τους, μὰ καὶ γιὰ τοὺς ἐαυτούς τους οἱ χωριάτες. Εἶδαν τὴν καταστροφή μπροστὰ στὰ μάτια τους καὶ κατάλαβαν πὼς τοὺς καρτερᾷ ἢ πιὸ μαύρη δυστυχία. Τότες οἱ χωριάτες ἀποφάσισαν νὰ στείλουν τὸ Να-

στρεντίν Χότζα στο βαλή, νά τόν παρακαλέσει νά πάρει πίσω τόν ἐλέφαντά του.

«Τράβηξαν, λοιπόν, καί βρῆκαν τὸ Ναστρεντίν Χότζα καί τοῦ εἶπαν τὴν ἀπόφασή τους. Δέχτηκε. Σέλωσε τὸ μουλάρι του πού, ὅπως ὁ καθένας ξέρει, γιὰ τὸν πεισματάρικο χαρακτήρα του, τὴν κακία του καί τὴν τεμπελιά του, εἶναι γέννημα τσακαλιοῦ, ἀράχνης, ὀχιᾶς καί βάτραχα, καί τράβηξε γιὰ τὸ βαλή. Προτοῦ ὅμως φύγει δὲν ξέχασε, ὁ πονηρός, νά κλείσει τούτη δῶ τὴ συμφωνία μὲ τοὺς χωριάτες· ἂν κατάφερνε τὸ βαλή νά πάρει πίσω τόν ἐλέφαντά του, θὰ τοῦ πλέρωναν μιὰ τόσο μεγάλη ἀποζημίωση, πού θ'ἄπρεπε ὄχι μονάχα νά πουλήσουν τὰ σπίτια τους γιὰ νά βροῦν τὸν παρά, μὰ κι ὅλα τ' ἄλλα τους καλὰ καί θὰ καταντοῦσαν ζητιάνοι».

— Χούμ !... ἀκούστηκε ἀπὸ τὴ σκοτεινὴ γωνιά τῆς κάμαρας ὁ Ναστρεντίν Χότζας, πού μὲ δυσκολία βάσταγε τὴν ὀργή πού φούσκωνε στὰ στήθια του. Μόλις πιά κρατιόταν στὴ θέση του.

Κι ὁ ἀφηγητὴς ξακολούθησε :

«— Ὁ Ναστρεντίν Χότζας τράβηξε στὸ σεράϊ τοῦ βαλή κι ἀπόμεινε γιὰ καιρὸ ἀνάμεσα στὰ πλήθη τῶν δούλων καί τῶν χασομέρηδων, περιμένοντας νά εὐδοκήσει νά τὸν δεχτεῖ. Εἴταν ἓνας πασὰς πού ἄστραφτε ὅμοια μὲ τὸν ἥλιο ἐξ αἰτίας τῆς μεγάλης θέσης του καί τῆς τρομερῆς δύναμής του. Ὁ φουκαρὰς ὁ Ναστρεντίν Χότζας ἔλπιζε, πῶς κάποτε θὰ καταδεχόταν νά ρίξει καί πάνω σ' αὐτὸν τὴ λαμπερὴ ματιά του, πηγὴ δυστυχίας γιὰ μερικοὺς καί πηγὴ εὐτυχίας γιὰ ἄλλους. Κι ὅταν ὁ βαλὴς, ὅμοια ὅπως ξεχωρίζει τὸ φεγγάρι ἀνάμεσα στ' ἄστρα ἢ τὸ κυπαρίσι ἀνάμεσα στὰ χαμόδεντρα, καταδέχτηκε νά τὸν τιμήσει μὲ τὴ ματιά του, τὰ γόνατα τοῦ Ναστρεντίν Χότζα ἄρχισαν νά τρέμουν καί ν' ἀντιχτυπιοῦνται· τόσοσ στάθηκε ὁ φόβος κι ὁ θαυμασμός του ! "Ἄμ εἶχε θαμπωθεῖ ἀπ' ὅλο τοῦτο τὸ μεγαλεῖο, πού παρόμοιο βρίσκει κα-

νεῖς μονάχα στή φανταχτερή οὐρά τῆς ἀλεποῦς. Τὸ αἷμα πάγωσε στὶς φλέβες του, τὸ πρόσωπό του περεχύθηκε ἀπὸ κρύο ἰδρώτα καὶ γίνηκε χλωμὸς σὰν τεμπεσίρι».

—Χούμ!... ἀκούστηκε ἀπὸ τὴ σκοτεινὴ γωνιά, μὰ ὁ ἀφηγητὴς δὲν τὸ πρόσεξε καὶ ξακολούθησε :

«—Τὶ θές, ἄνθρωπέ μου ; ρώτησε ὁ βαλῆς τὸ Ναστρεντὶν Χότζα, μὲ μιὰ φωνὴ παρόμοια μὲ τοῦ λιονταριοῦ.

«Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας τρόμαξε τόσο πολὺ, ποὺ μόλις μποροῦσε νὰ κουνήσῃ τὴ γλῶσσα του. Ἡ φωνὴ του εἶταν στριγγιά, ὥσὰν τὸ οὐρλιαχτὸ τῆς σιχαμερῆς ὕαινας.

«—Πασά μου ! φώναξε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας, φῶς τῶν ματιῶν μου, ἄστρο, φεγγάρι, ἥλιε, οὐρανέ, ὦ ζωντανὴ χαρὰ τοῦ βιλαετιοῦ μας ! Ἐσύ, ὁ μοιραστὴς τῆς εὐτυχίας, καταδέξου ν' ἀκούσεις ἐμένα, τὸν τιποτένιο σκλάβο σου, τὸν πιὸ παρακατιανὸ ἀπὸ τοὺς πιὸ παρακατιανούς. Εἶναι τόσο τὸ μεγαλεῖο σου ποὺ εἶμαι ἀνάξιος νὰ σφουγγίσω μὲ τὰ γένεια μου τὸ κατώφλι τοῦ παλατιοῦ σου ! Ἐσύ, λαμπερέ μου ἄρχοντα, μᾶς ἔκανες τὴ συγκατάβαση, μέσα στὴν καλωσύνη σου, νὰ δώσεις στὸ χωριό μας ἓναν ἐλέφαντα νὰ τὸν φροντίζουμε καὶ νὰ τὸν ταΐζουμε... Εἵμαστε ὅμως λίγο, μὰ πολὺ λίγο στεναχωρημένοι, δηλαδή, γιὰ νὰ ἐξηγηθῶ καλύτερα, δὲν εἵμαστε ὅσο θὰ ἐπιθυμούσαμε ἱκανοποιημένοι...

«Ὁ βαλῆς σούρωσε τὰ φρύδια του καὶ τοῦριξε μιὰ σκοτεινὴ ματιά. Τότες ὁ Ναστρεντὶν Χότζας ἔπese μπρούμυτα μπροστά του, ὥσὰν καλάμι ποὺ τὸ πλαγιάζει ἡ καταιγίδα.

«—Καὶ τ' εἶναι κεῖνο ποὺ σᾶς κάνει νὰ μὴν εἴσαστε ἱκανοποιημένοι ; ρώτησε ὁ βαλῆς. Μίλα ! Ἐμπρός, σύντομα ! Μὴ τυχόν καὶ κόλλησε ἡ γλῶσσα σου στὸ βρώμικο οὐρανίσκο σου ;

«—Ἀχ-βάχ!... ἄχ-βάχ!... κλαιγόταν ὁ φοβιτσιά-

ρης Ναστρεντίν Χότζας. Εἴμαστε δυστυχισμένοι, μὰ πολὺ δυστυχισμένοι, πασά μου, γιατί ὁ ἐλέφαντας εἶναι μοναχὸς του καὶ βαριέται. Τὸ κακόμοιρο τὸ ζῶ εἶναι ἀπελπισμένο κ' ἐμεῖς, οἱ τιποτένιοι σκλάβοι σου, βλέποντας τὸ μαρτύριό του εἴμαστε τὸ ἴδιο ὅπως κ' ἐκεῖνος ἀπελπισμένοι. Γι' αὐτὸ καὶ μὲ στείλανε σὲ σένα, τὸν ὑπερευγενὴ τῶν εὐγενῶν, νὰ σὲ ἰκετέψω νὰ εὐδοκήσεις νὰ μᾶς κάνεις ἀκόμα μιὰ χάρη· νὰ μᾶς δώσεις κ' ἓνα θηλυκὸ ἐλέφαντα, γιὰ νὰ κρατάει συντροφιά στὸν ἀρσενικὸ ποὺ μᾶς ἔχεις στείλει.

‘Ο βαλῆς, καταευχαριστημένος, ἔδωσε ἀμέσως προσταγὴ νὰ στείλουν ἓναν ἀκόμα ἐλέφαντα στὸ χωριό. Κ' ἐπέτρεψε στὸ Ναστρεντίν Χότζα, σ' ἐνδειξὴ ὑπέρτατης εὐμένειας, νὰ τοῦ φιλήσει τὰ παπούτσια του. Κι ὁ Ναστρεντίν Χότζας τὰ φίλησε μὲ τόση προθυμία καὶ θερμῇ, ποὺ τὰ χεῖλια του γίνηκαν μαῦρα καὶ τὰ παπούτσια κόκκινα!»

Μὰ ἐκείνη ἀκριβῶς τῇ στιγμῇ ἀντήχησε βροντερὴ ἡ φωνὴ τοῦ Ναστρεντίν Χότζα, διακόφτοντας τὸν ἀφηγητὴ:

—Καλπουζάνε!... Ψεύτη!... Παλιοτόμαρο, ποὺ ἐσὺ κι ὄχι τὸ μουλάρι μου, εἶσαι γέννημα τσακαλιοῦ, ἀράχνης, ὀχιᾶς καὶ βάτραχα! Τὰ δικά σου χεῖλια, ἡ γλῶσσα, τὰ σωθικά σου κι ὁλόκληρη ἡ ὕπαρξή σου εἶναι μαύρη κι ἄραχλη, σκυλί ποὺ ψώριασες γλύφοντας τὰ παπούτσια αὐτῶν ποὺ κυβερνᾶνε! ‘Ο Ναστρεντίν Χότζας, μάθε το ἀπὸ μένα, ποτέ του δὲ δίπλωσε τῇ μέσῃ του μπροστὰ σὲ βασιλιάδες κι ἄρχοντες. Κ' ἐσύ, τὸ σίχاما, τολμᾶς νὰ συκοφαντεῖς τὸ Ναστρεντίν Χότζα! “Ὁχι, δὲν εἶναι ὅπως τὸν παριστάνεις, ψεύτη! Μὴν τὸν ἀκοῦτε, μουσουλμάνοι. Διῶξτε ἀπὸ κοντά σας αὐτὸ τὸ καλπουζάνικο σκυλί, ποὺ παριστάνει τὸ μαῦρο ἄσπρο. ‘Η περιφρόνηση ἃς τ' ἀπομείνει μοναδικιά του συντροφιά. Μουσουλμάνοι, μὴν ἀφήνετε νὰ λερώνει μὲ τὰ λόγια του τὴν καρδιά σας.

Ρίχτηκε πάνω στο συκοφάντη για να του ξοφλήσει το λογαριασμό με τὰ ἴδια του τὰ χέρια. Μὰ ὅταν βρέθηκε μοῦτρο με μοῦτρο μ' αὐτόν, ἀποτραβήχτηκε ξαφνιασμένος. Γνώρισε τοῦτο τὸ βλογιοκομμένο πρόσωπο, τὴν πλατσουκωτὴ μύτη καὶ τὰ κιτρινιάρικα ἀνήσυχά μάτια. Εἴταν ὁ σεῖσης τοῦ πλούσιου, ποὺ μ' αὐτόν, τὸ πρωτῆς ἴδιας ἐκείνης μέρας, εἶχε συζητήσει, σ' ἓνα δρομάκι, γιὰ τὸ γεφύρι ποὺ πάει στὸν παράδεισο.

—“Α, ἐσὺ εἶσαι !... φώναξε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας. Σὲ γνώρισα, πιστὲ ὑπηρέτη τοῦ ἀφεντικοῦ σου. Καὶ τώρα κατάλαβα πὼς ἔχεις κι ἄλλο ἓνα ἀφεντικό, αὐτουνοῦ ὅμως δὲ λὲς τ' ὄνομά του... Μὰ γιὰ πὲς μου, πόσα σὲ πλερώνει ὁ ἐμίρης γιὰ νὰ ρεζιλεύεις στοὺς καφενέδες καὶ στὰ χάνια τὸ Ναστρεντὶν Χότζα ; Πόσα παίρνεις γιὰ κάθε κατάδοση ποὺ κάνεις ; Πόσο παίρνεις γιὰ καθέναν ποὺ παραδίνεις ; Πόσα τσεπώνεις γιὰ καθέναν ποὺ παλουκώνουν ; Πόσα γιὰ καθέναν ποὺ βάζουν στὰ σίδερα καὶ ρίχνουν στὰ μπουντρούμια ; “Αμ φαίνεται δὰ τί δουλειὰ κάνεις ! Εἶσ' ἓνας ἀπὸ τοὺς σπιούνους τοῦ ἐμίρη.

‘Ο βλογιοκομμένος, ποὺ ὥς ἐκείνη τὴ στιγμὴ στεκόταν ἀκίνητος, χτύπησε ἀπότομα τὰ χέρια του καὶ φώναξε στριγγά :

—“Ε, γενίτσαροι !... βοήθεια, τρεχᾶτε !

‘Ο Ναστρεντὶν Χότζας ἄκουσε, μέσα στὴν ἡσυχία τῆς νύχτας, τὰ ποδοβολητὰ τους, τὰ τσουγκρίσματα ἀπὸ τὶς λόγχες τους καὶ τοὺς χτύπους τῶν σπαθιῶν τους. Δίχως νὰ χάσει μηδὲ στιγμὴ δίνει ἓνα σάλτο κι ἀναποδογυρίζει τὸ βλογιοκομμένο, ποὺ γύρευε νὰ τὸν ἐμποδίσει νὰ τὸ σκάσει. Μὰ καθὼς ἔτρεχε ἄκουσε ἀντικρὺ του τοὺς γενίτσαρους ν’ἀρχουνται. Πισωγύρισε. Μὰ ἀπὸ ὅποια μεριὰ τῆς πλατείας κι ἂν ἔκανε νὰ φύγει, ἄκουγε ν’ ἀντηχοῦνε τὰ ποδοβολητὰ τους. Ἐρχόνταν ἀπ’ ὅλους τοὺς δρόμους. Τότες πιά θάρεψε πὼς δὲ στεκόταν τρόπος νὰ τοὺς ξεφύγει καὶ

πὼς τούτῃ τῇ φορᾷ εἴταν χαμένος. Θυμήθηκε τὸ μουλάρι του καὶ θέλησε νὰ τ' ἀποχαιρετήσῃ :

—'Αντίο, πιστό μου μουλάρι!... φώναξε.

Καὶ νὰ, γίνηκε κάτι τὸ ξαφνικό, κάτι ποὺ πάρθηκε γιὰ θάμα, κάτι ποὺ ἴσαμε τώρα τὸ θυμᾶται ἡ Μπουχάρα καὶ θὰ τὸ θυμᾶται πάντα ὅποια καταστροφή κι ἂν πέσει πάνω της.

Τὸ μουλάρι, σὰν ἄκουσε τὴν ἀπελπισμένη φωνὴ τοῦ ἀφεντικοῦ του, πῆρε μὲ μιᾶς φόρα κ' ἔτρεξε νὰ τὸν βρεῖ. Μὰ πίσω του ἔτρεχε κ' ἓνα τεράστιο φορτσέρι, ποὺ στὸ χερούλι του τὸ εἶχε δέσει μέσα στὸ σκοτάδι ὁ Ναστρεντὶν Χότζας. "Ὅπως σερνόταν τὸ φορτσέρι, κούτρησε μὲ κρότο πάνω σὲ μιὰ μεγάλη κοτρώνα. Τὸ μουλάρι γύρισε, κοίταξε πίσω του, κ' εἶδε νὰ βγάζει, τοῦτο τ' ἀκαθόριστο πράμα ποὺ ἔτρεχε ξωπίσω του, μιὰ βροντὴ ἀκόμα πιὸ τρομερὴ ἀπὸ τὴν πρώτη. Τότες τὸ ζῶ βεβαιώθηκε, πὼς ἀφοῦ οἱ βρουκόλακες κανόνισαν τ' ἀφεντικό του, ἔτρεχαν τώρα νὰ προλάβουν καὶ τὸ ἴδιο καὶ νὰ τὸ ξεκάνουν. Μέσα στὸ φόβο του γκάρισε, σήκωνε τὴν οὐρά του καὶ χύθηκε μπροστὰ καλπάζοντας τρελλὰ ὁλοῦθε στὴν πλατεία.

—'Ανάθεμα! φώναξε τ' ἀφεντικό τοῦ χανιοῦ. Σέρνει τὸ φορτσέρι μου! Τ' ὠραῖο μεγάλο φορτσέρι μου! κι ἄρχισε νὰ τρέχει πίσω ἀπ' τὸ μουλάρι, γιὰ νὰ τὸ γλυτώσῃ. Μάταια ὅμως. Γιατὶ τὸ ζῶ, μὲ χαμηλωμένα τ' αὐτιά του, κάλπαζε ὡσὰν τὸν ἄνεμο κι ὡσὰν τὴν καταιγίδα. Κι ὅσο πιότερο ἔτρεχε, τόσο πιότερο τὸ φορτσέρι βροντοχτύπαγε, κουρτάλιζε κι ἀχολογοῦσε, ὅλο πιό φοβερά, ὅλο καὶ πιό μανιασμένα, χοροπηδώντας, στὸ τρελλὸ τρέξιμό του, πάνω σὲ πέτρες καὶ σὲ σωροὺς ἀπὸ χώματα.

Οἱ πελάτες τοῦ χανιοῦ ξύπνησαν ἀπὸ τοῦτο τὸ διαβολεμένο πατιρντί, πετάχτηκαν κι ἀναρωτιόταν τρομαγμένοι τ' εἴταν ἡ κοσμοχαλασιά.

Ἐκείνη ἀκριβῶς τὴ στιγμὴ ἔφτανε στὴν πλατεία

τὸ τελευταῖο караβάνι ἀπὸ πενήντα γκαμῆλες. Εἶ-
ταν φορτωμένες μὲ τσουκάλια, στάμνες, μπακιρένια
τεντζερέδια καὶ καζάνια. Οἱ γκαμῆλες βλέποντας,
στὸ σκοτάδι, τὸ τρομερὸ καὶ μυστήριον αὐτὸ πράμα,
τὸ στρογγυλὸ καὶ πηδηχτό, ποὺ ἔτρεχε καταπάνω
τους βροντολαλώντας σὰν κευραυνός, χάσανε μὲ
μιᾶς τὴ συνηθισμένη ἀπάθειά τους καί, μέσα στὸν
τρόμο ποὺ τὶς ἔπιασε, ἄρχισαν νὰ καλπάζουν πρὸς
ὅλες τὶς μεριὲς γυρεύοντας νὰ φύγουν. Τὰ σαμάρια
τους ἀναποδογύρισαν καὶ τὰ τσουκάλια, οἱ στάμνες,
τὰ τεντζερέδια, τὰ καζάνια πέφτανε τὸνα πίσω ἀπὸ
τ' ἄλλο καταγῆς.

Μέσα σὲ λίγη μονάχα ὥρα βασίλευε πιά στὴν
πλατεία καὶ στὰ δρομάκια, ποὺ συνόρευαν μ' αὐτή,
ἓνα πρωτάκουστο κι ἀπερίγραφτο χάος, ποὺ ἀπὸ
στιγμὴ σὲ στιγμὴ μετατρεπόταν σὲ πανικό. Τὰ βου-
ητά, τὰ χουγιάσματα, τὰ ξεφωνητά, τὰ σκουξίματα,
οἱ στριγγιές, τὰ μουγγρητά, τὰ οὐρλιάσματα, οἱ
βρυχηθμοί, τὰ κακαρίσματα, τὰ μουγκανητά, τὰ γκα-
ρίσματα, τὰ βελάσματα, τὰ γαυγίσματα, τὰ ἀχολο-
γήματα τῶν τεντζερέδων ποὺ κυλοῦσαν, τὰ βροντο-
λογήματα τῶν καζανιῶν στὰ καλντερίμια, τὰ θρυ-
ψαλίσματα τῶν τσουκαλιῶν, τὰ κροτίσματα ἀπὸ τὶς
στάμνες ποὺ σποῦσαν, γέμιζαν τὴ νύχτα ἀπὸ φρίκη
καὶ τρόμο, ἀπὸ φυγὴ καὶ πανικό. Ἑκατοντάδες πιά
γκαμῆλες, μουλάρια, ἄλογα, βόδια, πρόβατα, γαῖ-
δούρια στριφογύριζαν ἀλαφιασμένα. Οἱ ἀγωγιάτες,
ξέφρενοι πιά κι αὐτοί, τρέχανε χαμένα ἀπ' ὅλες τὶς
μεριὲς, κουνώντας ἀναμμένα δαδιὰ στὰ χέρια τους.
Ἡ πολιτεία ὁλόκληρη ξυπνοῦσε ἀλαφιασμένη· οἱ ἄν-
θρωποι πετιόνταν ἀπὸ τὰ κρεβάτια τους, βγαίνανε
μισόγυμνοι ἀπὸ τὰ σπίτια τους, καὶ τρέχανε, σπρώ-
χνονταν, κούτριζαν, βγάζοντας ἀπελπισμένα ξεφω-
νητά, γιατί νόμιζαν πὼς εἶχε φτάσει ἡ συντέλεια τοῦ
κόσμου. Οἱ πετεινοὶ ξελαρυγγιάζονταν ἀναχτυπών-
τας τὰ φτερά τους. Κι ὅλο αὐτὸ τὸ κακό, ὁ ντόρος,

τὸ πατιρντί, τὸ ποδοβολητὸ καὶ τὸ οὐρλιαχτό, μεγάλωναν, ἄπλωναν καὶ σὲ λίγο ὁ πανικός ξέσπασε ὥς τις πιὸ ἀπόμακρες συνοικίες. Καὶ ξάφνου βρόντηξαν τὰ κανόνια πάνω στὸ τειχί τῆς πολιτείας, ὅπως ἡ φρουρὰ θάρεψε πῶς ὁ πατροπαράδοτος ἐχθρὸς εἶχε ξαπολύσει μιὰν ὕπουλη κι ἀπρόσμενη ἐπίθεση ἐνάντια στὴν Μπουχάρα. Στὸ κανονίδι ἀπὸ τὸ τειχί, ἀποκρίθηκαν οἱ ἀστραπὲς καὶ βροντὲς ἀπὸ τὰ τόπια τὰ στημένα στὸ κάστρο τοῦ παλατιοῦ, ὅπως οἱ γενίτσαροι τοῦ ἐμίρη θάρεψαν, πῶς ξεσηκώθηκε ὁ λαός κ' ἐπαναστάτησε. Πάνω στοὺς μιναρέδες τῶν τζαμιῶν ὑψώθηκαν, μέσα στὰ σκοτάδια τ' οὐρανοῦ, οἱ φωνὲς τῶν μουεζίνηδων, ποὺ παρακαλοῦσαν πένθιμα τὸν Ἀλλάχ νὰ λυπηθεῖ τὴν πολιτεία.

Στὴ μεγάλη πλατεία, ὅπου εἶχε πρωτοξεσπάσει ὁ πανικός, ὁ Ναστρεντὶν Χότζας, στριφογυρίζοντας κι αὐτὸς ἀνάμεσα στὶς ἀλαφιασμένες γκαμῆλες καὶ τ' ἄλογα, κυνήγαγε τὸ μουλάρι του, ἀκολουθώντας τὰ βροντοχτυπήματα τοῦ φορτσεριοῦ. Μὰ δὲν κατάφερνε νὰ τὸ πιάσει. Τὸ σκοινὶ εἶταν γερὸ καὶ κράταγε καὶ τὸ μεγάλο φορτσέρι ξακολουούθαγε νὰ κυλᾷ κι ἀπ' ὅπου πέρναγε οἱ γκαμῆλες, μανιασμένες ἀπὸ τὸ φόβο τους, χυμοῦσαν πρὸς ὅλες τὶς μεριές, ποδοπατώντας κάρα, καφενέδες, μαγαζιά, σπίτια, σεράγια. Ὁ Ναστρεντὶν θὰ κυνηγοῦσε ἀκόμα τὸ μουλάρι του, ἂν ἡ τύχη δὲν τ' ὀφერνε νὰ βρεθοῦν ξαφνικὰ μύτη μὲ μύτη. Τὸ μουλάρι ἔτρεμε κ' εἶταν γεμάτο ἄφρους.

— Πᾶμε νὰ φύγουμε γλήγορα ἀποδῶ! εἶπε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας στὸ μουλάρι του, τραβώντας το ἀπὸ τὸ χαλινάρι. Τοῦτα τὰ μέρη εἶναι πολὺ θορυβώδικα γιὰ μᾶς... Εἶναι ἀξιοθαύμαστο, ξανάπε, τί μπορεῖ νὰ καταφέρει ἓνα μικρὸ μουλάρι σὲ μιὰ μεγάλη πολιτεία, φτάνει κανεὶς νὰ τὸ δέσει ἀπὸ ἓνα φορτσέρι. Μπορεῖς τώρα νὰ ἱκανοποιηθεῖς κοιτώντας τὸ ἔργο σου... Ἡ ἀλήθεια εἶναι, πῶς μοῦ ἔσωσες τὴ ζωή, λυπᾶμαι ὅμως ὅλους αὐτοὺς τοὺς δυστυχισμένους

κάτοικους τῆς Μπουχάρας ποὺ τοὺς ἀναστάτωσες καὶ τοὺς ζημίωσες. Μὰ ποῦ θὰ βροῦμε τώρα καμιὰ ἥσυχη κ' ἔρημη γωνιά;

Κι ὁ Ναστρεντὶν Χότζας πῆρε τὴν ἀπόφαση νὰ περάσει τ' ἀποδέλοιπο τῆς νύχτας στὸ νεκροταφεῖο. Σκέφτηκε πῶς ὅσος κι ἂν εἴταν ὁ πανικὸς μέσα στὴν πολιτεία, οἱ νεκροί, ὅπως κι ἂν εἶχε τὸ πράμα, δὲ θὰ πετάγονταν ἀπὸ τοὺς τάφους τους οὐρλιάζοντας, χειρονομώντας, λαχανιάζοντας καὶ κουνώντας ἀναμμένα δαδιά.

Ἔτσι τέλειωσε γιὰ τὸν «ἄνθρωπο ποὺ ἀναταράζει τὴ σιωπή», γιὰ τὸ Ναστρεντὶν Χότζα δηλαδή, ἡ πρώτη μέρα τῆς ἐπιστροφῆς στὴν πολιτεία ποὺ γεννήθηκε, μ' ἓναν τρόπο ὁλότελα ἄξιο στὴ φήμη του. Ἀφοῦ ἔδεσε τὸ μουλάρι του σὲ κάποιο μνηνεῖο, τεντώθηκε πάνω σὲ μιὰ ταφόπετρα κι ἀποκοιμήθηκε γλήγορα. Στὴν πολιτεία ὅμως ὁ τρόμος, ὁ θόρυβος κι ὁ πανικὸς βάσταξαν γιὰ πολὺ ἀκόμα ὥρα, ἀνάμεσα στὰ ξεφωνητά, τὰ ποδοβολητά, τὰ βροντοχτυπήματα, τὰ γκαρίσματα καὶ τοὺς μυκηθμοὺς τῶν κανονιῶν.

9

ΜΑ ΜΟΛΙΣ βάλθηκαν τ' ἄστρα νὰ χλωμιάζουν κι ἄρχισε νὰ γλυκοχαράζει, ἑκατοντάδες ἐργάτες καὶ μαστόροι φτάσανε στὴν πλατεία νὰ φτιάσουν τὶς ζημιές. Ξανάστησαν τοὺς μπάγκους τοῦ παζαριοῦ, μερεμέτισαν τὰ ξύλινα γεφύρια καὶ μάζεψαν τὰ σπασμένα τσουκάλια. Ὅταν οἱ πρῶτες ἀχτίδες τοῦ ἡλίου ἄστραψαν πάνω στοὺς μιναρέδες, δὲν ἀπόμενε πιά στὴν Μπουχάρα κανένα ἵχνος ἀπὸ τὶς σκηνές τοῦ πανικοῦ τῆς περασμένης νύχτας.

Καὶ τὸ παζάρι ἀρχίνησε.

Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας, ἀφοῦ ἀναπάφτηκε καλὰ

στή σκιά τῶν δέντρων τοῦ νεκροταφείου, ξεκίνησε κι αὐτὸς γιὰ τὸ παζάρι. Σὰν ἔφτασε εἶδε ἓνα πλῆθος παρδαλὸ καὶ πολύγλωσσο, ἀπὸ διάφορες ράτσες, ποὺ μούγγριζε, μερμήγκιαζε καὶ κυμάτιζε σὰ θάλασσα.

—'Εμπρός! Βάρδα! βάρδα!... φώναζε καὶ ξαναφώναζε ὁ Ναστρεντίν Χότζας καβάλα στὸ μουλάρι του.

Μὰ μέσα στὰ ξεφωνητὰ μόλις ἄκουγε τὴν ἴδια του φωνή. "Ολοὶ ξελαρυγγιάζονταν" οἱ ἔμποροι, οἱ γκαμηλιέρηδες, οἱ ὑπαίθριοι μπαρμπέρηδες, οἱ περιπλανώμενοι ντερβίσηδες, οἱ ζητιάνοι, οἱ ὀδοντογιατροὶ τῶν παζαριῶν, ποὺ κουνοῦσαν ἐπιδειχτικὰ τὰ σκουριασμένα καὶ τρομαχτικὰ ἐργαλεῖα τους. Σφανταχτερές κελεμπίες, τουρμπάνια, κετσέδες γιὰ τ' ἄλογα, χαλιά, ὅλα πολύχρωμα, τραβοῦσαν τὸ μάτι. Λέξεις κινέζικες, ἀραβικές, Ἰνδιάνικες, τούρκικες, μογγόλικες κι ἀπὸ πολλές ἄλλες γλῶσσες, ἀντηχοῦσαν ἀπὸ παντοῦ, μπερδεύονταν, σμίγανε, φλίφλιζαν, μουρμούριζαν, βομβοῦσαν. Ἡ σκόνη ἀνέβαινε σύνεφα καὶ θόλωνε τὴν πλάση. Κι ἀδιάκοπα φτάνανε καινούργια ἀνθρώπινα κύματα στὴν πλατεία, κουβαλώντας τίς πραμάτειές τους. Καὶ τὰ ξεφωνητὰ μεγάλωναν καὶ γίνονταν ἓνα γενικὸ κι ἄξεχώριστο μούγγρητό. Οἱ τσουκαλάδες διαλαλοῦσαν τὰ τσουκάλια τους, χτυπώντας τα ρυθμικὰ μὲ βέργες ὥσὰν νὰ εἴτανε ταμπούρλα. Γύρευαν ν' ἀρπάξουν ἀπὸ τὰ καφτάνια τοὺς διαβάτες, νὰ τοὺς σταματήσουν, νὰ τοὺς πείσουν νὰ τοὺς ἀκούσουν καὶ ν' ἀγοράσουν ἓνα ἀπὸ τοῦτα τὰ τσουκάλια ποὺ βγάζαν τέτιο καθάριο κι ὠραῖο ἀχό. Στὰ χαλκωματάδικα τὰ μπακίρια ἄστραφταν ἐκτυφλωτικά. Ὁ ἀέρας ἀνάτρεμε ἀπὸ τοὺς γλήγορους κι ἀπανωτοὺς χτύπους τῶν σφυριῶν, καθὼς ἡ μαστοράντσα δούλευε μὲ σφυριὰ καὶ μὲ καλέμια τὸ μπακίρι. Τὸ χάραζαν καὶ τὸ στόλιζαν μὲ πλουμίδια, κάνοντας ἀκόμα πιὸ ἄστραφτεροὺς τοὺς δίσκους, τὰ τάσια καὶ τὰ μπρίκια. Ὁ κα-

θένας τους παίνευε τὴ μαστοριά του καὶ κατηγόραγε τὸ γείτονά του πῶς δὲ σκάμπαζε τὴν τέχνη. Οἱ χρυσοχόοι λυώνανε χρυσάφι κι ἄσήμε μέσα στὰ χωνευτήρια καὶ δούλευαν πετράδια ἀπὸ τὶς "Ἰντιες. Ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ ξεχύνονταν ἀπὸ τ' ἀχτάρικα βαριές μυρωδιές ἀπὸ τριανταφυλλόλαδο, λιβάνια καὶ κεχρίμπάρια. Πιὸ πέρα, στὰ χαλάδικα, οἱ ἔμποροι τῶν χαλιῶν καὶ τῶν ταπέτων, περηφανεύονταν γιὰ τὴν ὠριόχρωμη καὶ πολυσχεδιασμένη ἀπὸ τὴν Προῦσα, τὴν Περσία καὶ τὴ Δαμασκὸ πραμάτειά τους. Πιὸ πέρα ἀκόμα βρίσκονταν οἱ τσόχες τῶν ἀλόγων· ἄλλες ἀπ' αὐτές εἴταν σφανταχτερές γιὰ τὰ καθάρόαιμα ἄτια, κι ἄλλες μουντές καὶ φτηνές γιὰ τὰ δουλευτάδικα ζᾶ.

Περιδιαβάζοντας ὁ Ναστρεντὶν Χότζας στὸ παζάρι προσπέρασε ἀπὸ τ' ἀμπατζίδικα, τὰ ραφτάδικα, τὰ σελάδικα καὶ τὰ πλούσια μαγαζιά ὅπου πουλοῦσαν τὰ μετάξια. Ὑστερα ἀντίκρυσε τὸ σκλαβοπάζαρο. Προσπέρασε κι ἀπ' αὐτό. Κ' εἶδε κι ἄλλες ἀκόμα ἀμέτρητες συντεχνίες, τὴ μιὰ δίπλα στὴν ἄλλη, ὅσο θώραγε τὸ μάτι. Κι ὅσο προχώραγε καβάλα στὸ μούλαρι του ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ πλήθη, ἡ βουὴ καὶ τὸ ταβατούρι ὅλο καὶ μεγάλωνε. Ὁλοῦθε γύρω του φώναζαν, καβγάντιζαν, παζάρευαν. Ναί, τοῦτο εἴταν, πραγματικά, τὸ ξακουστὸ παζάρι τῆς Μπουχάρας, ποὺ κείνη τὴν ἐποχὴ κανένα ἄλλο δὲν τὸ ξεπέρναγε, οὔτε κἂν τῆς Δαμασκοῦ, οὔτε κι αὐτῆς ἀκόμα τῆς Βαγδάτης.

Σὰν τὸ προσπέρασε πιά ἀντίκρυσε ξάφνου τὸ σαρὰϊ τοῦ ἐμίρη, περιτριγυρισμένο ἀπὸ ἄψιχα ψηλὰ δαντελωτὰ τειχὶ γεμάτο πολεμίστρες. Οἱ τέσσερις πύργοι του εἴταν στολισμένοι μ' ὠραῖα μωσαϊκά, ποὺ βγῆκαν ἀπὸ τὰ χέρια — πολύχρονη δουλειά! — μαστόρων ἀπὸ τὴν Ἀραβία καὶ τὴν Περσία.

Μπροστὰ στὶς πόρτες τοῦ παλατιοῦ ἀπλωνόταν μιὰ παράταιρη κατασκήνωση. Κάτω ἀπὸ ξεσχισμένες

τέντες στριμωχνόταν κόσμος καὶ κοσμάκης, μπαϊλντισμένος ἀπὸ τὴν κάψα καὶ τὸν πνιχτικὸ ἀέρα. "Ἄλλοι εἶταν καθισμένοι ἀνακούρκουδα κι ἄλλοι βρίσκονταν ξαπλωμένοι πάνω σὲ τσουβάλια καὶ κουρελουῦδες. "Ἄλλοι εἶταν μόνοι τους κι ἄλλοι μὲ τὶς φαμελιές τους. Οἱ γυναῖκες νανούριζαν τὰ μωρουδέλια τους, ἄλλες μαγεύεραν τὸ φτωχικό τους κι ἄλλες μπάλωναν τὰ κουρέλια τους. Παιδάκια μισόγυμνα μυρμιδιζαν, τρέχανε ἀπ' ὅλες τὶς μεριές, τσίριζαν, χτυπιόνταν, κουτρουβαλουῦσαν καὶ γύρναγαν πρὸς τὸ σεράϊ, δίχως κανένα σεβασμό, γυμνὸ ἐκεῖνο τὸ μέρος τοῦ κορμιοῦ τους, ποὺ οἱ καλοὶ τρόποι ἀπαγορεύουν τὴ θέα του. Οἱ ἄντρες κοιμόνταν ἢ κάτι μαστόρευαν, ἢ κουβέντιαζαν γύρω ἀπ'ὸνα μπρίκι.

— Εἶναι φανερό, σκέφτηκε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας, πὼς ὅλο αὐτὸ τὸ πλῆθος ἀπὸ καιρὸ βρίσκεται ἐδῶ.

Πρόσεξε δυὸ νοματέους· ὁ ἓνας εἶταν σπανὸς κι ὁ ἄλλος τριχωτός. Κ' οἱ δυὸ τους βρίσκονταν ξαπλωμένοι κάτω ἀπὸ μιὰ τέντα ὁ καθένας, μὲ τὶς πλάτες γυρισμένες. Ἀνάμεσα στὶς τέντες τους μιὰν ἄσπρη κατσικούλα εἶταν δεμένη σ' ἓνα ξερὸ κλαδί. Τόσο ἀδύνατη ποὺ φέγγριζαν τὰ παγίδια της. "Εγλυφε, βελάζοντας παραπονεμένα, τὸ ξερὸ κλαδί ποὺ ἀπ' αὐτὸ τὴν εἶχαν δεμένη.

Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας, περίεργος ὅπως εἶταν, ἄρχισε νὰ τοὺς ρωτᾷ :

— Ἡ εἰρήνη νᾶναι μαζί σας, εὐγενικοὶ κάτοικοι τῆς Μπουχάρας! Πέστε μου, ἀπὸ πότε ζεῖτε ὅπως οἱ γύφτοι;

— Μὴ μᾶς κοροϊδεύεις, ξένε, ἀπάντησε ὁ τριχωτός. Δέν εἴμαστε γύφτοι. Εἴμαστε καλοὶ καὶ γνήσιοι μουσουλμάνοι, καθὼς εἶσαι κ' ἐσύ.

— Ἄν εἴσαστε γνήσιοι μουσουλμάνοι, γιατί τότε καθόσαστε κάτω ἀπὸ τσαντίρια καὶ δέν πᾶτε νὰ μείνετε στὰ σπίτια σας; Τί καρτερᾶτε ἐδῶ, μπροστὰ στὸ σεράϊ;

— Περιμένουμε τὴ δίκη κ' εὐσπλαχνικῶς κρίση τοῦ ἀφέντη μας καὶ σουλτάνου μας, τοῦ ἐμίρη τῆς Μπουχάρας, ποὺ ἡ λάμψη του σκιάζει κι αὐτὴ ἀκόμα τὴ λάμψη τοῦ ἡλίου!

— “Α, ἔτσι!... ἔκανε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας, ἀφήνοντας νὰ ξεσπάσει ἡ εἰρωνεία του. Κι ἀπὸ πόσο τώρα καιρὸ καρτερᾶτε τὴ δίκη κ' εὐσπλαχνικῶς κρίση τοῦ ἀφέντη σας καὶ σουλτάνου σας, τοῦ ἐμίρη τῆς Μπουχάρας, ποὺ ἡ λάμψη του σκιάζει κι αὐτὴ ἀκόμα τὴ λάμψη τοῦ ἡλίου;

— Πᾶνε ἴσαμε ἕξη βδομάδες τώρα ὅπου τὴν καρτερᾶμε, ὦ ξένε! ἀπάντησε ὁ σπανός. Τοῦτος δῶ ὁ τριχωτός, ὅπου μ' αὐτὸν βρίσκομαι σ' ἀντιδικία — στρῶμα νὰ τοῦ γίνει ἡ οὐρὰ τοῦ Σατανά!—εἶναι ὁ μεγαλύτερος ἀδερφός μου. Ὁ πατέρας μας πέθανε ἀφήνοντάς μας μιὰ μικρὴ κληρονομιά. Τὰ μοιράσαμε ὅλα, ἔξον τὴν κατοικία ποὺ βλέπεις. “Αμ ἐτούτη δὲ μοιράζεται. Ὁ ἐμίρης ἄς κρίνει ποιὸς ἀπὸ τοὺς δύο μας πρέπει νὰ πάρει τὴν κατοικία.

— Καὶ τ' ἄλλα ποὺ κληρονομήσατε τί γίνηκαν;

— Τὰ πουλήσαμε ὅλα. “Ε, σκέψου δὲ λιγάκι πόσα ἔξοδα μᾶς χρειάστηκαν γιὰ τούτη τὴν ὑπόθεση! “Επρεπε νὰ πλερώσουμε τὸ γραμματικὸ ποὺ ἔφτιασε τὸ χαρτὶ γιὰ τὴ δίκη καὶ τὸ γραμματικὸ ποὺ τὸ πῆρε καὶ τὸ πέρασε στὸ μεγάλο τεφτέρι. Χρειάστηκε ἀκόμα νὰ πλερώσουμε τοὺς πεσβάντηδες ποὺ φυλᾶνε ἐδῶ, μὴν τυχὸν καὶ μᾶς κλέψουν τίποτα, κι ἄλλους ἀκόμα πολλούς.

Ξάφνου ὁ σπανὸς πετάχτηκε πάνω καθὼς εἶδε κάποιο βρωμερὸ ντερβίση νὰ περνᾷ. Εἶταν γυμνοπόδαρος, μὰ τὸ κεφάλι του τ'ὄχε στολισμένο μ' ἓνα μυτερὸ σαρίκι. Ἀπὸ τὸ ζωνάρι του κρεμόταν μιὰ μαυρισμένη ἀπὸ τὴν πολυκαιρία νεροκολοκύθα.

— Παρακάλα γιὰ μένα, ἅγιέ μου ἄνθρωπε!... τοῦ εἶπε ὁ σπανός. Παρακάλα γιὰ μένα νὰ κερδίσω τὴ δίκη.

Ὁ ντερβίσης, ἀφοῦ πρῶτα πῆρε τοὺς παράδες ποὺ τοῦδωσε ὁ σπανός, ἔπεσε μπρούμυτα κι ἄρχισε τὶς προσευχές. Κάθε φορὰ ποὺ ἔφτανε στὸ τέλος τῆς προσευχῆς, ὁ σπανός ἔριχνε ἓνα γροσάκι στὴ νεροκολοκύθα καὶ τὸν παρακαλοῦσε νὰ κάνει ἀκόμα μιὰ φορὰ ὁλόκληρη τὴ δέηση ἀπὸ τὴν ἀρχή.

Τότες ὁ τριχωτός σηκώθηκε ἀνήσυχος κ' ἔριξε μιὰ ματιὰ ὁλόγυρα στὸ πλῆθος. Τὸ μάτι του ξεχώρισε ἓνα ντερβίση ἀκόμα πιὸ βρώμικο καὶ κουρελὴ ἀπὸ τὸν πρῶτο καί, φυσικά, ἀκόμα πιὸ ἅγιο ἀπὸ κεῖνον. Ὁ ντερβίσης ὅμως τοῦ γύρεψε γιὰ νὰ προσευχηθεῖ ἓνα ποσὸ ὑπερβολικό. Ὁ τριχωτός ἄρχισε νὰ τὸν παζαρεύει, μὰ ὅταν εἶδε τὸ ντερβίση νὰ χώνει μιὰ στιγμὴ τὸ χέρι του κάτω ἀπὸ τὸ σαρίκι του, νὰ ξύνει λίγο τὰ μαλλιά του καὶ νὰ βγάζει μιὰ χούφτα καλοθρεμμένες ψεῖρες καὶ νὰ τοὺς τὶς δείχνει, τότε σίγουρος πιά πὼς εἶναι πολὺ ἅγιος ἄνθρωπος ἐτοῦτος ὁ ντερβίσης, ἔπαψε τὰ παζάρια καὶ τοῦδωσε ὅσα τοῦ γύρεψε. Ρίχνοντας μιὰ θριαμβευτικὴ ματιὰ στὸν ἀδερφό του, βάλθηκε νὰ τοῦ μετράει τὸν παρά. Ὁ ντερβίσης, ἀφοῦ τσέπωσε τὰ γρόσια, γονάτισε κι ἄρχισε νὰ λέει μεγαλόφωνα τὴ δέησή του. Ἡ δυνατὴ βαριὰ φωνή του σκέπασε ὁλότελα τὴν ψιλὴ φωνή τοῦ πρώτου ντερβίση. Ἀνήσυχος ὁ σπανός ἔριξε στὴ νεροκολοκύθα κάτι παραπάνω ἀπ' τὸ συμφωνημένο· ὁ τριχωτός ἔκανε μὲ μιᾶς τὸ ἴδιο. Οἱ ντερβισάδες πέσανε σὲ μεγάλο συναγωνισμό· οὔρλιαζαν καὶ μούγγριζαν τόσο πολὺ, ποὺ ὁ Ἀλλάχ ὑποχρεώθηκε νὰ διατάξει τὰ χερουβείμ του νὰ κλείσουν τὰ παράθυρα τοῦ παλατιοῦ του, γιὰ νὰ μὴν τὸν ξεκουφάνουν μὲ τὶς ἀγριοφωνάρες τους. Στ' ἀναμεταξὺ ἡ κατσίκα ξακολούθαγε νὰ δαγκάνει τὸ ξερόκλαδο καὶ νὰ βελάζει λυπητερά.

Ὁ σπανός τῆς ἔριξε μιὰν ἀγκαλιὰ τριφύλλι, μὰ ὁ τριχωτός φώναξε:

— Πάρε ἀπὸ κεῖ τὸ σαπισμένο βρωμόχορτό σου!

Καὶ μὲ μιὰ κλωτσιὰ τὸ πέταξε πέρα. "Υστερα γέμισε μιὰ σκάφη μὲ πίτουρο καὶ τὴν ἔβαλε μπροστὰ στὴν κατσίκα.

— "Ὅχι, οὐρλιαξε ὁ σπανός. 'Η κατσίκα δὲ θὰ φάει τὸ πίτουρό σου!

Κ' ἡ σκάφη κατρακύλησε κι αὐτὴ μακριά, ὅπως εἶχε πεταχτεῖ καὶ τὸ τριφύλλι. Τὰ δυὸ ἀδέρφια πιάστηκαν στὰ χέρια, κυλίστηκαν καταγῆς καὶ καταριόταν ὁ ἓνας τὸν ἄλλον.

— Δυὸ βλάκες μαλώνουν, δυὸ ληστὲς προσεύχονται καὶ στ' ἀναμεταξὺ ἡ κατσίκα ψοφάει τῆς πείνας, εἶπε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας κουνώντας τὸ κεφάλι του.

— "Ε ἐσεῖς, τόσο θρήσκα κι ἀγαπημένα ἀδέρφια, κοιτᾶχτε τὸ λοιπόν· ὁ 'Αλλάχ ἔβγαλε κιόλας τὴν κρίση του, παίρνοντας στὸν οὐρανὸ τὴν κατσίκα σας...

Τὰ δυὸ ἀδέρφια καλμάρισαν καί, μὲ τὰ πρόσωπα γεμάτα αἵματα, στάθηκαν καὶ κοίταζαν τὴν κατσίκα νὰ ψοφᾷ. Ὁ σπανὸς ἔδωσε πρῶτος τέλος στὴ σιωπὴ:

— Πρέπει νὰ τὴ γδάρουμε, εἶπε.

— 'Εγὼ θὰ τὴ γδάρω, φώναξε ὁ τριχωτός.

— Καὶ γιατί θὰ τὴ γδάρεις ἐσύ; ρώτησε ὁ σπανός καὶ τὸ πρόσωπό του κοκκίνησε πάλι ἀπὸ ὀργή.

— 'Η κατσίκα εἶναι δικιά μου, λοιπόν καὶ τὸ τομάρι της εἶναι δικό μου.

— "Ὅχι, ἡ κατσίκα εἶναι δικιά μου σοῦ λέω!

Καὶ πρὶν ὁ Ναστρεντὶν Χότζας προλάβει κάτι νὰ πεῖ, τὰ δυὸ ἀδέρφια, ὁ σπανός κι ὁ τριχωτός, ξαναρπάχτηκαν στὰ χέρια, κυλίστηκαν στὸ χῶμα κι ὅπως στριφογύριζαν σὰ σβοῦρες, δὲν μπορούσε κανεὶς νὰ ξεχωρίσει ποῖος εἶταν ὁ ἓνας καὶ ποῖος ὁ ἄλλος. Μὰ ξάφνου ἓνα βρώμικο χέρι ὑψώθηκε κρατώντας μιὰ χοντρὴ τούφα ἀπὸ μαῦρες τρίχες κι ἀπ' αὐτὸ ὁ Ναστρεντὶν Χότζας ἔβγαλε τὸ συμπέρασμα, πὼς ὁ μεγάλος ἀδερφός εἶχε χάσει ἓνα σημαντικό μέρος τῆς γενειάδας του.

Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας, κάνοντας μιὰ χαρακτη-

ριστική κίνηση τοῦ κεφαλιοῦ, ποὺ φανέρωνε τὴν ἀδυναμία του μπροστὰ σὲ τόση ἀνοησία, τράβηξε παρακάτω.

“Ένας σιδεράς τὸν σίμωσε· τὰ σφυριά του κ’ οἱ μασιές του λάμπανε στὸ ζωνάρι του. Εἴταν ὁ σιδεράς ποὺ μ’ αὐτὸν εἶχε κουβεντιάσει τὴν προηγούμενη μέρα κοντὰ στὴ στέρνα.

— Καλημέρα μάστορα! τοῦ φώναξε χαρούμενα ὁ Ναστρεντὶν Χότζας. Ξανανταμωθήκαμε ἂν κι ἀκόμα δὲν μπόρεσα νὰ φέρω σὲ καλὸ τέλος τὴν ὑπόσχεση ποὺ σοῦ εἶχα δώσει! Τί γυρεύεις ἐδῶ; Ἐλπίζω νὰ μὴν ἦρθες κ’ ἐσὺ νὰ ζητήσεις ἀπὸ τὸν ἐμίρη νὰ δικάσει καμιὰ διαφορὰ σου;

— Ἡ δικαιοσύνη ποὺ ἔρχομαι νὰ γυρέψω θαρῶ πὼς θὰ ξεσπάσει πάνω μου... ἀποκρίθηκε. Εἶμαι ἀποσταλμένος ἀπὸ τὴ συντεχνία τῶν σιδεράδων, γιὰ μιὰ αἴτηση ποὺ κάναν στὸν ἐμίρη. Ἔστειλαν στὴ συντεχνία μας σαρανταπέντε γενίτσαρους νὰ τοὺς ταΐσουμε γιὰ τρεῖς μῆνες. Κι ἀπὸ τότες πέρασε ὁ λάκαιρος χρόνος κι ἀκόμα τοὺς τρέφουμε. Ἐξαντληθήκαμε τόσο, ποὺ δὲν ἔχουμε πιά νὰ θρέψουμε τὰ παιδιὰ μας.

— Κ’ ἐγὼ εἶμαι ἀποσταλμένος ἀπὸ τοὺς ἐμπόρους τῶν χρωμάτων, εἶπε τότες ἓνας ἄλλος, ποὺ εἶχε τὰ χέρια μπογιαντισμένα καὶ τὸ πρόσωπο πράσινο ἀπὸ τὸ δηλητηριασμένο ἀέρα ποὺ ἀνάπνεε μέρα καὶ νύχτα. Ἔρχομαι γιὰ τὸ ἴδιο παράπονο. Μᾶς ἔδωσαν εἰκοσιπέντε γενίτσαρους νὰ τοὺς τρέφουμε. Τὸ ἐμπόριό μας δὲν πάει καλά, ὅχι μονάχα δὲν κερδίζουμε, μὰ ἔχουμε καὶ χασοῦρες. Ἴσως ὁ ἐμίρης νὰ μᾶς λυπηθεῖ καὶ νὰ μᾶς γλυτώσει ἀπὸ τὸ βάρος αὐτό.

— Γιατὶ τὰ βάζετε, φώναξε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας, μὲ τοὺς φουκαράδες τοὺς γενίτσαρους; Μὰ τὴν πίστη μου, δὲν εἶναι αὐτοὶ ἀπ’ ὅσους κατοικοῦν στὴν Μπουχάρα, οὔτε οἱ χειρότεροι οὔτε οἱ πιὸ ἀχόρταγοι! Ἐσεῖς συντηρεῖτε, δίχως κἂν νὰ μουρμουρίζετε, τὸν

ἐμίρη, ὅλο τὸ συρφετὸ τῶν βεζιράδων του κι ὅλα τὰ τζογλάνια του. Τρέφετε, ἀκόμα, πλουσιοπάροχα δυὸ χιλιάδες μουλάδες κ' ἕξη χιλιάδες ντερβισάδες. Γιατὶ θέλετε νὰ κόψετε τὴν τροφὴν μονάχα ἀπὸ τούτους τοὺς δυστυχισμένους γενίτσαρους; Φαίνεται πῶς δὲ θὰ ξέρετε αὐτὴ ἐδῶ τὴν παροιμία· «ἐκεῖ ποὺ ἓνα τσακάλι βρίσκει κάτι νὰ φάγει, μὲ μιᾶς φανερώνονται καμιὰ δωδεκαριὰ ἀκόμα τσακάλια»... Δὲν καταλαβαίνω τὴν τέτια μονόπλευρη δυσαρέσκειά σας!

— "Ὅχι τόσο δυνατά, ἔκανε ὁ σιδεράς, ρίχνοντας γύρω του μιὰ ἀνήσυχη κ' ἐρευνητικὴ ματιά.

Ἄνθρωπος κοίταξε τὸ Ναστρεντὶν Χότζα ἐπιτιμητικὰ κ' εἶπε:

— Εἶσαι ἓνας ἐπικίνδυνος ἄνθρωπος, ξένε. Τὰ λόγια σου δὲν ἔχουν πέραση σ' ἐμᾶς. Ὁ ἐμίρης μας εἶναι δυνατὸς καὶ φιλεύσπλαχνος!

Δὲν πρόλαβε ὅμως ν' ἀποτελειώσῃ τὴ φράση του, γιατί οἱ τρουμπέτες ἄρχισαν νὰ βαρᾶνε καὶ τὰ τουμπελέκια νὰ χτυπᾶνε. Μὲ μιᾶς τότε ὁλόκληρη ἡ κατασκήνωση ξύπνησε, ζωντάνεψε, μερμήγκιασε. Ὑστερα ἄνοιξε ἡ βαριὰ πόρτα τοῦ παλατιοῦ, ἡ καπλαντισμένη μὲ σκαλισμένο μπροῦντζο.

— Ὁ ἐμίρης! ὁ ἐμίρης!... φώναζαν ἀπὸ παντοῦ κι ὁ λαὸς στριμώχτηκε γιὰ νὰ δεῖ τὸ μονάρχη του.

Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας διάλεξε μιὰ ἀπὸ τὶς καλύτερες θέσεις, ἀνάμεσα στὶς μπροστινὲς σειρές.

Πρῶτοι βγῆκαν οἱ κράχτες τρέχοντας.

— Πίσω! Κάνετε τόπο γιὰ τὸν ἐμίρη! Πίσω! Τόπο γιὰ τὴν Αὐτοῦ Μεγαλοπρέπειά του τὸν ἐμίρη... Πίσω! Τόπο γιὰ τὸ μονάρχη ὅλων τῶν πιστῶν μουσουλμάνων!

Ἀμέσως ὕστερα ἀπ' αὐτοὺς χύθηκαν ὅξω οἱ γενίτσαροι, χτυπώντας δεξιὰ κι ἄριστερά μὲ τὶς μαγκούρες τους τὰ κεφάλια ἐκείνων ποὺ παραεῖχαν πλησιάσει. Γίνηκε, ἔτσι, ἓνα φαρδὺ ἄνοιγμα ἀνάμεσα στὸ πλῆθος. Πέρασαν ἀπ' αὐτὸ οἱ μουζικάντες τῆς μπάντας τοῦ παλατιοῦ· παίζανε σουράλια καὶ βάρα-

γαν ταμπούρλα καὶ νταούλια. “Υστερα προχώρησε ἡ αὐτοκρατορικὴ ἀκολουθία. “Ολοι τους εἴταν βουτηγμένοι στὰ χρυσάφια καὶ τὰ μετάξια. Στὰ πλάγια τους κρέμονταν γιαταγάνια, μὲ λαβὲς γαρνιρισμένες μὲ πολύτιμα πετράδια καὶ τὰ θηκάρια τυλιγμένα μὲ βελούδα. Μετὰ φάνηκαν δυὸ ἐλέφαντες, μὲ τὰ κεφάλια τους στολισμένα μὲ φτερά. Κι ἀκολούθησε ἓνα μεγαλόπρεπο κουβούκλιο, σκεπασμένο ἀπὸ βαρὺ χρυσοδουλεμένο μεταξωτό. Μέσα σ’ αὐτό, πάνω σὲ μιὰ πολυθρόνα, καθόταν αὐτοπροσώπως ὁ ἴδιος ὁ ἐμίρης.

Τὰ πλήθη, ὥσάν σπρωγμένα ἀπὸ ἄνεμο, ἄρχισαν νὰ φωνάζουν κι ὅλοι πέσανε μπρούμυτα καὶ προσκύνησαν, μὲ τὸ πρόσωπο χωμένο στὸ χῶμα, ὅπως ἀκριβῶς πρόβλεπε ὁ βασιλικὸς τοῦ ἱραντές, γιὰ τὸν τρόπο ποὺ πρέπει νὰ τὸν τιμᾷ ὁ λαός. Καθόριζε ἀκόμα πῶς πρέπει νὰ κοιτᾷ τὸν αὐτοκράτορά τους μὲ ταπεινοφροσύνη καὶ πάντα ἀπὸ τὰ κάτω πρὸς τὰ πάνω. Μπροστὰ ἀπὸ τὸ κουβούκλιο, τρέχανε σκλάβοι, στρώνοντας τὸ δρόμο μὲ πολύτιμα χαλιά. Δεξιὰ ἀπὸ τὸ κουβούκλιο περπάταγε ὁ αὐτοκρατορικὸς μιγοδιώχτης, κρατώντας στοὺς ὤμους τὸ ἀπὸ ἀλογότριχα ξεμιγιαστήρι του. Ἀριστερὰ περπάταγε τὸ αὐτοκρατορικὸ τζογλάνι, κρατώντας στὸ ἄνω χέρι ἓνα θυμιατήρι καὶ στ’ ἄλλο τ’ ὀλόχρυσο τσιμπούκι τοῦ ἐμίρη. Τέλος, στὴν οὐρὰ τῆς παρέλασης, ἐρχόταν ἡ φρουρὰ μὲ ξεγυμνωμένα τὰ σπαθιά, χάλκινες κάσκες, ἀσπίδες, κοντάρια, ντουφέκια. Ἀκολουθοῦσαν, κλείνοντας τὴν παρέλαση, δυὸ κανόνια. “Ολ’ αὐτὰ λάμπανε. Τὸ φῶς τοῦ ἡλίου ἔκανε ν’ ἀστραφτοκοπᾷνε ἀκόμα πιὸ ἐκτυφλωτικὰ τὰ πολύτιμα πετράδια, τὰ χρυσά, οἱ κάσκες, οἱ ἀσπίδες, τὰ σπαθιά κ’ οἱ ἀτσαλένιες λόγχες. Ἀντίθετα, ἀνάμεσα στὰ πλήθη ποὺ προσκυνοῦσαν, τίποτα δὲν ἔλαμπε· οὔτε πολύτιμα πετράδια, οὔτε χρυσάφι, οὔτε ἀσήμι, μήτε καὶ χαλκός. Μέσα σ’ αὐτὸ τὸ πλήθος

μάταια ἔψαχνε κανεῖς νὰ δεῖ κάτι τὸ λαμπερὸ κι ἀστραφτερό, νὰ ζεσταθεῖ ἡ καρδιά του. "Ὅσο κι ἂν κοίταζες δὲν ἔβλεπες ἄλλο ἐξὸν κουρέλια, μιζέρια καὶ πείνα. Κι ὅταν ἡ αὐτοκρατορική πομπὴ πέρασε ἀνάμεσα ἀπὸ τὴ βρώμικη, τὴ μελαγχολικὴ καὶ ξέπνοη αὐτὴ μάζα, θᾶλεγες πῶς κάποιος, θέλοντας νὰ τὴν εἰρωνευτεῖ, ἔσυρε πάνω της μιὰν ὀλόχρυση κορδέλλα.

Οἱ γενίτσαροι πετριτριγύρισαν τὴν ἐπιβλητικὴ ἐξέδρα, τὴ στρωμένη μὲ χαλιά. 'Απ' αὐτὴ ὁ ἐμίρης θὰ εὐδοκοῦσε νὰ μοιράσει τὶς εὐεργεσίες του στὸν ἀφοσιωμένο λαό του. Πιο κάτω φτιαχνόταν ὁ τόπος τοῦ μαρτυρίου· οἱ δῆμιοι ἐτοιμάζανε τὰ σύνεργά τους γιὰ νὰ ἐχτελέσουν τὶς προσταγὰς τοῦ ἐμίρη. Δοκίμαζαν τὶς εὐλύγιστες βίτσες τους καὶ τὶς χοντρές μαγκοῦρες τους. Βάζαν τοὺς βούρδουλους μὲ τὶς πολλὰς οὐρὰς μέσα σὲ κουβάδες μὲ νερό, γιὰ ν'ᾶναι ἔτοιμοι νὰ κάνουν τὴ δουλειά τους. Στήνανε κρεμάλες, ἀκονίζανε τὰ τσεκούρια τους καὶ μπήγανε παλούκια στὴ γῆ.

Ὁ διοικητὴς τῆς φρουρᾶς, ὁ περίφημος 'Αρσλὰν μπέης, ξακουστὸς καὶ πέρα ἀπὸ τὰ σύνορα τῆς Μπουχάρας γιὰ τὴ σκληράδα του, ἐτοιμαζόταν νὰ δείξει ὅλες τὶς ἱκανότητές του. Εἴταν ἓνας ἄνθρωπος παχὺς μὲ πρόσωπο συμφορικὸ καὶ μαῦρα μαλλιά. Ἡ γενειάδα του σκέπαζε ὀλόκληρο τὸ στήθος του κ' ἔφτανε ἴσαμε τὴν κοιλιά του. Μοίραζε ἀδιάκοπα μπάτσους καὶ κλωτσιές, μὰ ξάφνου ἄρχισε νὰ τρέμει ἀπὸ δουλουφροσύνη καὶ προσκύνησε πέφτοντας μπρούμυτα τὸν ἀφέντη του.

Τὸ κουβούκλιο, προχωρώντας μὲ ρυθμικὰ λικνίσματα, ἔφτασε πάνω στὴν ἐξέδρα. Τότε ὁ ἐμίρης πρόσταξε ν' ἀνασύρουν τὸ χρυσοδουλεμένο ὕφασμα ποὺ τὸν ἔκρυβε καὶ τὰ πλήθη ἀντίκρυσαν, τέλος, τὸ πρόσωπό του.

ΔΕΝ ΕΙΤΑΝ τόσο ὠραῖος, τόσο πολὺ ὠραῖος, ἢ Αὐτοῦ Μεγαλοπρέπειά του ὁ ἐμίρης. Τὸ πρόσωπό του, ποὺ οἱ ποιητὲς τῆς αὐλῆς τὸ συγκρίνανε μὲ τὴν ἀσημένια πανσέληνο, ἔμοιαζε περισσότερο μὲ σάπιο πεπόνι.

Ὅταν, ὑποβασταζόμενος ἀπὸ τοὺς βεζιράδες, κατέβηκε ἀπὸ τὸ κουβούκλιο γιὰ νὰ ἐγκατασταθεῖ στὸ χρυσὸ θρόνο του, ὁ Ναστρεντὶν Χότζας πείσθηκε πῶς ἡ σιλουέτα του δὲ θύμιζε σὲ τίποτα τὰ σβέλτα κυπαρίσια, ὅπως βεβαίωναν οἱ ποιητὲς τῆς αὐλῆς. Τὸ κορμί του εἶταν χοντρὸ καὶ βαρὺ καὶ τὰ μπράτσα του πολὺ κοντά. Τὰ πόδια του τόσο στραβοκάνικα, ποῦτε κι αὐτὸ ἀκόμα τὸ χρυσὸ καφτάνι του δὲν μποροῦσε νὰ κρύψει τὴν ἀσκήμια τους.

Οἱ βεζιράδες στάθηκαν δεξιὰ ἀπὸ τὸ θρόνο. Οἱ μουλάδες κ' οἱ αὐλικοὶ ἀριστερά. Οἱ γραμματικοί, μὲ τὰ καλαμάρια τους καὶ τὰ τεφτέρια τους, κάθησαν ἀνακούρκουδα κάτω ἀπ' αὐτόν. Οἱ ποιητὲς τῆς αὐλῆς σχημάτισαν ἓνα ἡμικύκλιο πίσω ἀπὸ τὸ θρόνο, θαυμάζοντας μ' ἄπειρη ἀφοσίωση τίς πλάτες τοῦ ἐμίρη. Ὁ αὐτοκρατορικὸς μιγοδιώχτης χτύπαγε, μὲ τὸ φουσερό του, δεξιὰ κι ἀριστερὰ τὸν ἀέρα. Τὸ αὐτοκρατορικὸ τζογλάνι ἔβαλε τὸ χρυσὸ τσιμπούκι στὸ στόμα τοῦ ἐμίρη. Τ' ἀναρίθμητο πλῆθος, ποὺ περιτριγύριζε τὴν ἐξέδρα, κράταγε τὴν ἀναπνοή του. Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας ἀνασηκώθηκε πάνω στὸ σαμάρικαὶ γίνηκε ὅλος αὐτιά.

Ὁ ἐμίρης, μὲ ὕφος μισοκοιμισμένο, ἔκανε μιὰ κίνηση μὲ τὸ κεφάλι του. Οἱ γενίτσαροι τότε ἀποτραβήχτηκαν κάνοντας τόπο νὰ περάσει ὁ κοσμάκης. Πρῶτα προχώρησαν τὰ δυὸ ἀδέρφια, ὁ σπανὸς κι ὁ τριχωτός, γεμάτοι ἐλπίδες. Πλησίασαν τὴν ἐξέδρα,

ἀνέβηκαν τὰ σκαλιὰ περπατώντας μέ τὰ γόνατα καί φίλησαν τὸ παχὺ χαλί.

— Σηκωθείτε! πρόσταξε ὁ μεγάλος βεζίρης Μπαχτιάρ.

Τὰ δυὸ ἀδέρφια ἀνασηκώθηκαν, μὰ δὲν τόλμησαν νὰ κάνουν τὴν παραμικρὴ κίνηση γιὰ νὰ τινάξουν ἀπὸ τὰ καφτάνια τους τὸ χῶμα ποὺ μάζεψαν στὸ σούρσιμό τους. Ἄρχισαν νὰ ψελλίζουν μπερδεμένα κι ἀκατανόητα πράματα. Μὰ ὁ Μπαχτιάρ εἶταν πολὺ-πειρος βεζίρης καί, μέ τὰ πρῶτα λόγια ποὺ εἶπαν, μπῆκε στὸ νόημα.

— Ποῦ εἶναι ἡ κατσίκα; ρώτησε διακόφτοντάς τους ἀνυπόμονα.

ἽΟ σπανὸς ἀποκρίθηκε :

— Ψόφησε, μέγάλε μου βεζίρη! ἽΟ ἸΑλλὰχ ξαναπῆρε τὴν κατσίκα μαζί του. Μὰ τὸ τομάρι της; Ποιανοῦ εἶναι τὸ τομάρι;

ἽΟ Μπαχτιάρ γύρισε καί κοίταξε τὸν ἐμίρη.

— Ποιὰ θὰ σταθεῖ ἡ ἀπόφασή σου, ὦ ἐσύ, ὁ πιὸ συνετὸς ἀπ' ὅλους τοὺς μονάρχες;

ἽΟ ἐμίρης ἄρχισε νὰ χασμουριέται δυνατὰ κ ἔκλεισε τὰ μάτια του σ' ἐνδειξη ἀπόλυτης ἀδιαφορίας.

ἽΟ Μπαχτιάρ ἔγειρε μέ μέγαλο σεβασμὸ τὸ κεφάλι του, τὸ τυλιγμένο μέσα σ' ἕνα τεράστιο λευκὸ τουρμπάνι.

— Διάβασα τὴν ἀπόφαση ποὺ εὐδόκησες νὰ πάρεις πάνω στὸ πρόσωπό σου, ἄρχοντά μου! εἶπε καί γύρισε πρὸς τὰ δυὸ τ' ἀδέρφια, ποὺ ἀμέσως προσκύνησαν κ' ἐτοιμάστηκαν νὰ εὐχαριστήσουν τὸν ἐμίρη γιὰ τὴ σοφία του, τὴ δικαιοσύνη του καί τὴν εὐσπλαχνία του. ἸΑκοῦτε σεῖς!...

Κι ὁ Μπαχτιάρ ἀνάγγειλε τούτη δῶ τὴν ἀπόφαση, ποὺ οἱ γραμματικοὶ γράφανε, ὅσο ποὺ οἱ πένες τους γρατσούνιζαν, μέ βία στὰ τεφτέρια τους.

— ἽΟ μέγάλος μας ἐμίρης, αὐτοκράτωρ ὅλων τῶν πιστῶν μουσουλμάνων καί ἥλιος τῆς οἰκουμένης—ἡ

εὐλογία τοῦ Ἀλλάχ νὰ εἶναι μαζί του! — ηὐδόκησε ν' ἀποφασίσαι τ' ἀκόλουθα: Ἐφ' ὅσον ὁ Ἀλλάχ πῆρε τὴν κατοίκα, εἶναι φανερόν ὅτι τὸ δέρμα τῆς ἀνήκει, ὅπως ἀπαιτεῖ τὸ δίκαιον, εἰς τὸν ἐπὶ τῆς γῆς ἀντιπρόσωπόν του, δηλαδή εἰς τὸν μεγάλον μας ἐμίρη. Ὅθεν ὀφείλετε νὰ γδάρετε τὴν κατοίκα, νὰ τῆς βγάλετε τὸ τομάρι, νὰ τὸ κατεργασθῇτε καλὰ καὶ μετὰ νὰ τὸ παραδώσετε εἰς τὸ αὐτοκρατορικὸν θησαυροφυλάκιον, τὸ ὁποῖον, πρὸς γνῶσιν σας, ἐδρεύει ἐντὸς τῶν ἀνακτόρων τοῦ ἐμίρη.

Τὰ δυὸ ἀδέρφια τ'άχασαν καὶ κοιτάχτηκαν. Ἐνα βουβὸ μурμουρητὸ σηκώθηκε μέσα ἀπὸ τὰ πλήθη.

Μὰ ὁ Μπαχτιάρ ἀτάραχος ξακολούθησε νὰ λέει τὴν ἀπόφαση, τονίζοντας τὴν κάθε συλλαβὴν μὲ βροντερὴ φωνή:

— Ἐντελλόμεθα, ἐπὶ πλέον, νὰ καταλογισθῶσιν εἰς βάρος τῶν διαδίκων τὰ δικαστικὰ ἔξοδα ἐκ διακοσίων ἀργυρῶν γροσίων, ἐπαυξανόμενα δι' ἑκατὸν πεντήκοντα ἀργυρῶν γροσίων ὡς δικαιώματα τῆς αὐλῆς, συμπληρουμένων διὰ πεντήκοντα ἀργυρῶν γροσίων ὡς ἀμοιβὴν τῶν γραμματέων καί, τέλος, δι' ἑνὸς ποσοῦ, αὐτοπροαιρέτως καταβαλλομένου, διὰ τὸν καλλωπισμὸν τῶν τζαμιῶν. Οἱ διάδικοι ὑποχρεοῦνται νὰ καταβάλουν τὰ ποσὰ αὐτὰ εἰς μετρητὰ καὶ εἰς εἶδος, ἄνευ οὐδεμιᾶς καθυστερήσεως ἢ δυστροπίας.

Πρὶν ἀκόμα ἀποτελειώσῃ, οἱ φρουροὶ εἶχαν ἀδράξει, σ' ἓνα νεῦμα τοῦ Ἀρσλάν μπέη, τὰ δυὸ ἀδέρφια, τοὺς βγάλανε τὰ κεμέρια τους, πῆραν ὅσα γρόσια βρῆκαν σ' αὐτά, τοὺς πῆραν καὶ τὰ καφτάνια τους, τοὺς πῆραν καὶ τὰ τσαρούχια τους καὶ τοὺς κουτρουβάλησαν κάτω ἀπὸ τὶς σκάλες μισόγυμνους.

Μόλις ἡ ἀπόφαση βγῆκε καὶ γίνηκε ἡ ἐχτέλεσθαι, ἡ χορωδία τῶν ποιητῶν καὶ τῶν σοφῶν τῆς αὐλῆς ἄρχισε νὰ τραγουδᾷ παινέματα γιὰ τὸ μεγάλο ἐμίρη:

— ὦ σοφὲ ἐμίρη, ὦ σοφὲ τῶν σοφῶν, ὦ φιλόσο-

φε, ἐσὺ ποὺ φιλοσοφεῖς μὲ τὴ σοφία τῶν φιλοσόφων, ὦ σοφὲ ἐμίρη, ὁ πιὸ σοφὸς τῶν πιὸ σοφῶν!

Ἔμπηγαν, γιὰ ὥρα πολὺ, κάτι ἀγριοφωνάρες, τσιτώνοντας τὰ λαιμά τους πρὸς τὸ θρόνο. Ὁ καθένας ἀπ' αὐτοὺς ἔκανε ἀπελπισμένες προσπάθειες νὰ ξεχωρίσει ὁ ἐμίρης μέσα σ' ὅλες τὶς ἄλλες φωνές, τὴ δικιά του. Στ' ἀναμεταξὺ ὁ κοσμάκης, ποὺ εἴταν στριμωγμένος γύρω ἀπὸ τὴν ἐξέδρα, κοίταζε τὰ δυὸ ἀδέρφια, τὸ σπανὸ καὶ τὸν τριχωτὸ μὲ σιωπηλὴ συμπόνια.

— Ἔ, ἔκανε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας, παίρνοντας ἓνα ὕφος ἀθῶο καὶ γεμάτο ἀφέλεια, δὲν περιμένετε τζάμπα ἔξη βδομάδες ὅξω ἀπὸ τὸ σεράϊ. Τὰ δυὸ ἀδέρφια μόλις τὸν ἄκουγαν, γιὰ τὴν τῶρα εἶχαν ριχτεῖ ὁ ἓνας στὴν ἀγκαλιὰ τοῦ ἄλλου κ' ἔκλαιγαν μαζὶ τὸν πόνο τους. Κάνετε ὅμως καλὰ νὰ καρτερέσετε μὲ ὑπομονὴ τὴν τόσο δίκια κ' εὐσπλαχνικὴ κρίση τοῦ ἐμίρη μας. Ἄμ εἶναι ὀλοφάνερο, ὅπως κ' ἐσεῖς οἱ ἴδιοι πιά τὸ βλέπετε, πῶς δὲ βρίσκεται ἄλλος στὸν κόσμο τόσο δίκιος καὶ τόσο εὐσπλαχνικὸς ὅπως αὐτός. Κι ἂν κανεῖς τυχὸν ἀμφιβάλει, εἶπε κλείνοντας κοροϊδευτικὰ τὸ ἓνα μάτι του, θὰ μπορούσε πολὺ εὐκόλα ν' ἀλλάξει γνώμη, φτάνει νὰ φωνάξουμε τοὺς γενίτσαρους. Ἔ, αὐτοὶ ξέρουν τὸν τρόπο νὰ μεταπείθουν καὶ τοὺς πιὸ ἄπιστους ἀκόμα, ἀποδείχνοντάς τους πόσο οἱ ἀμφιβολίες τους εἴταν βλαβερές κι ἀστήριχτες. Ἐμπρὸς τώρα, καλὰ ἀδέρφια, τραβᾶτε ἐν εἰρήνῃ στὰ σπίτια σας. Κι ἂν ποτὲ ξανακαβγατίσετε γιὰ μιὰ κότα, νὰ ξανάρθετε νὰ σᾶς λύσει τὴ διαφορά σας ὁ ἐμίρης. Νὰ μὴν ξεχάσετε ὅμως νὰ πουλήσετε τὸ σπίτι σας, τ' ἀμπέλι σας καὶ τὰ χωραφάκια σας, γιὰ νὰ μπορέσετε νὰ πλερώσετε τὰ πρόστιμα καὶ τὰ ἔξοδα. Ἀλλιῶς θὰ βλάψετε τὸ θησαυροφυλάκιο. Κ' ἓνα τέτιο πράμα εἶναι ἀσυγχώρητο γιὰ κάθε καλὸ ὑπήκοο τοῦ ἐμίρη.

— Ἀχ!... ἀναστέναξαν τὰ δυὸ ἀδέρφια, χύνοντας

μπόλικά δάκρυα. "Αν θρέφαμε τὴν κατσίκα μας θᾶχαμε τώρα τὸ γάλα της νὰ πίναμε.

—Θαρεῖτε πῶς δὲν ὑπάρχουν ἄρκετοὶ βλάκες στὸν οὐρανὸ γιὰ νὰ τσακωθοῦν κ' ἐκεῖ γιὰ τὴν κατσίκα σας; εἶπε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας. "Ανθρωποὶ ἀξιόπιστοι μὲ πληροφόρησαν, πῶς τώρα κι ὁ οὐρανὸς κ' ἡ κόλαση εἶναι τόσο γεμάτοι ἀπὸ βλάκες, ποὺ δὲν ἀφήνουν πιά νὰ μπεῖ κανένας ἄλλος ἂν δὲν εἶναι βλάκας ὥσ᾽ ἂν αὐτοὺς. Σᾶς προφητεύω, λοιπόν, τὴ μεταθανάτια ἀθανασία! Μὰ τώρα φευγᾶτε, γιὰτὶ βλέπω κάτι γενίτσαρους νὰ μᾶς κοιτάζουν. Κ' ἐγώ, προσωπικά, δὲν μπορῶ νὰ ἐλπίζω, ὅπως ἐσεῖς, στὴν ἀθανασία.

Τ' ἀδέρφια φύγανε κλαίγοντας, μοιρολογώντας, ξεσχίζοντας μὲ τὰ νύχια τὰ πρόσωπά τους καὶ γεμίζοντας τίς χουφτες μὲ τὴν κίτρινη σκόνη τῆς γῆς τὴ ρίχνανε πάνω στὰ κεφάλια τους.

Ἦρθε ἡ σειρὰ τοῦ σιδερά νὰ παρουσιαστεῖ μπροστὰ στὸν ἐμίρη. Εἶπε, μὲ μιὰ φωνὴ πνιχτὴ καὶ πένθιμη, τὸ παράπονο τῆς συντεχνίας του. Ὁ βεζίρης γύρισε κατὰ τὸν ἐμίρη:

—Ποιὰ θὰ σταθεῖ ἡ ἀπόφασή σου, ὦ μεγάλε μας ἄρχοντα;

Ὁ ἐμίρης κοιμόταν μὲ τὸ στόμα μισάνοιχτο καὶ ροχάλιζε τοῦ καλοῦ καιροῦ. Ὁ Μπαχτιάρ ὅμως δὲν εἶταν ἀπ' ὅσους χάνουν τὴν ψυχραιμία τους μὲ τέτια ψιλοπράματα.

—Διαβάζω τὴν ἀπόφασή σου πάνω στὸ πρόσωπό σου, ὦ ἄρχοντά μου!

Κι ἀνάγγειλε πανηγυρικά:

—Ἐν ὀνόματι τοῦ δικαίου καὶ εὐσπλαχνικοῦ Ἀλλάχ, ὁ ἐμίρης μας, ὁ βασιλεὺς καὶ ἄρχων ὅλων τῶν Μουσουλμάνων, δίδει μίαν ἀπόδειξιν τῆς ἀπεράντου εὐμενείας καὶ καλοκαγαθίας του ἔναντι τῶν ὑπηκόων του, ἐμπιστευόμενος εἰς αὐτοὺς τὰς φροντίδας διὰ τὴν γενναίαν καὶ πιστὴν φρουρὰν τῆς αὐ-

τοκρατορικῆς του αὐλῆς. Διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ, προσφέρει εἰς ὅλους τοὺς κατοίκους τῆς εὐγενοῦς Μπουχάρας τὴν εὐκαιρίαν νὰ δοξολογοῦν τὸν ἐμίρη των, ἀποδεικνύοντες καθ' ὅλας τὰς ὥρας τοῦ εἰκοσιτετραώρου, καὶ ὑπὸ τὸ φῶς τοῦ ἡλίου καὶ ὑπὸ τὸ φῶς τῶν ἀστέρων, τὴν πρὸς αὐτὸν εὐγνωμοσύνην των, τῆς ὁποίας, σημειωτέον, δὲν εἶναι ἀπηλλαγμένοι οἱ ὑπήκοοι τῶν ἄλλων μοναρχῶν.

Σταμάτησε γιὰ λίγο, ἔριξε μιὰ ματιὰ στὸ πλῆθος καὶ ξανάρχισε.

—Δυστυχῶς ὅμως ἡ συντεχνία τῶν σιδηρουργῶν δὲν διακρίνεται διὰ τὴν καλοκαγαθίαν της. Ἀντιθέτως. Καὶ ἀπόδειξις αὐτὸς οὗτος ὁ τεχνίτης Γιουσούφ ὅστις, ἐπιλήσμων τῶν ὀδυνῶν αἵτινες τὸν ἀναμένουσι μετὰ τὸν θάνατόν του, καθὼς καὶ τῆς γεφύρας τὴν ὁποίαν ὀφείλει, ὅπως ὅλοι οἱ ἁμαρτωλοί, νὰ διαβεῖ, ἐτόλμησε μὲ ἀνήκουστον ἰταμότητα νὰ διατυπώσῃ τὴν ἀγνωμοσύνην του καὶ μάλιστα ἐνώπιον αὐτοῦ τούτου τοῦ πανενδόξου μονάρχου ὅλων ἡμῶν, τοῦ ὁποίου, λέγω, ἡ λάμψις ἐπισκιάζει τὴν λάμψιν τοῦ ἡλίου εἰς τοὺς οὐρανοὺς !

Ὑστερα ἀπὸ τούτῃ τὴν κορώναν ἔβηξε, γιὰ νὰ καθαρίσῃ λίγο τὸ λαρύγγι του, καὶ ξανάπε :

—Ἐπὶ τοῦ ἐν λόγῳ περιστατικοῦ ὁ πανίσχυρος ἐμίρης μας ηὐδόκησε νὰ λάβῃ τὰς ἐξῆς ἀποφάσεις : «Θὰ χορηγήσωμεν εἰς τὸν σιδηρουργὸν Γιουσούφ διακοσίας μαστιγώσεις, ἐν τῇ ἐπιθυμίᾳ μας νὰ τὸν βοηθήσωμεν νὰ εὔρῃ τὴν ὁδὸν τῆς μετανοίας, διότι, ἄνευ ἡμῶν, ματαίως θ' ἀναμένει νὰ τοῦ ἀνοιχθῶσιν αἱ πύλαι τοῦ Παραδείσου. Ὁ πανίσχυρος ἡμῶν μονάρχης, ἐπιθυμῶν, ἐπὶ πλέον, ν' ἀποδείξῃ τὴν ἰδιαιτέραν αὐτοῦ εὐμένειαν πρὸς τὴν συντεχνίαν τῶν σιδηρουργῶν, ἀποφασίζει νὰ τοὺς ἐμπιστευθεῖ, καὶ τοῦτο διὰ νὰ αὐξήσῃ ἔτι περισσότερον τὴν ἀσφάλειάν των, εἴκοσι εἰσέτι φρουροὺς, οἱ ὅποιοι θὰ τρέφονται παρὰ τῆς συντεχνίας, ἵνα μὴ στερήσῃ τοὺς

σιδηρουργοὺς ἀπὸ τῆς τόσον ὠφελίμου εἰς αὐτοὺς δυνατότητος νὰ ἀποδείξωσιν, δι' ἔργων, τὴν εὐγνωμοσύνην των καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν λατρείαν των, καθ' ὅλας τὰς ὥρας τοῦ εἰκοσιτετραώρου, καὶ ὑπὸ τὸ φῶς τοῦ ἡλίου καὶ ὑπὸ τὸ φῶς τῶν ἄστρων». Ἑκούσατε τὴν ἀπόφασιν τοῦ ἐμίρη—εἰς τὸν ὁποῖον ὁ Ἀλλάχ νὰ χαρίσει μακροημέρευσιν ἐπ' ἀγαθῷ ὅλων τῶν καλῶν Μουσουλμάνων!

Ἡ αὐτοκρατορικὴ χορωδία τῶν αὐλοκολάκων ξανάρχισε νὰ οὐρλιάζει, λιβανίζοντας τὸν ἐμίρη. Στ' ἀναμεταξὺ οἱ φρουροὶ σύρανε τὸ σιδερά στὸν τόπο τοῦ μαρτυρίου. Οἱ ἀπαίσιοι δῆμιοι, μ' ἓνα σαρδώνιο χαμόγελο στὰ χεῖλη, δοκίμαζαν τοὺς βούρδουλους λυγίζοντάς τους στὰ χέρια τους.

Ὁ σιδεράς ξαπλώθηκε μπρούμυτα πάνω σ' ἓνα στρώμα ἀπὸ σκῖνα. Οἱ βούρδουλοι πλατάγισαν. Τὸ αἷμα ἀναπήδησε ἀπότομα ἀπὸ τὴν πλάτη του. Οἱ δῆμιοι τὸν μαστίγωσαν ὥσπου βγῆκε λουρίδες τὸ πετσί ἀπὸ ὅλη του τὴ ράχη καὶ τ' ἀνοιξαν τόσο βαθιὲς πληγὲς ποὺ φάνηκαν τὰ κόκκαλά του. Κι ὅμως οὔτε μιὰ κραυγὴ πόνου, οὔτε ἓνα βογγητὸ δὲ βγῆκαν ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ σιδερά. Μὰ ὅταν σηκώθηκε ἓνα μαυριδερὸ σάλιο φάνηκε γύρω στὰ χεῖλια του· γιὰ νὰ μὴ φωνάξει δάγκωνε, ὅση ὥρα μαρτυροῦσε, τὴ γῆ.

—Αὐτὸς ὁ σιδεράς δὲ φαίνεται πῶς θὰ ξεχάσει τόσο γλήγορα, εἶπε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας. Θὰ θυμᾶται ὥς τὸ τέλος τῆς ζωῆς του τὴν καλοκαγαθία τοῦ ἐμίρη. Μὰ τί καρτερᾷς, ὦ ἔμπορα; Δὲ βλέπεις πῶς ἦρθε ἡ σειρά σου;

Μὰ ὁ ἔμπορας τῶν χρωμάτων ἔφτυσε καταγῆς κ' ὕστερα γύρισε ἀπότομα κ' ἔφυγε.

Ὁ μεγάλος βεζίρης ρύθμισε ἀκόμα κάμποσες ὑποθέσεις. Ὅπου εὗρισκε τὴν εὐκαιρία, ἀποσποῦσε σημαντικὰ ποσὰ γιὰ τὸν μπεζαχτὰ τοῦ ἐμίρη. Εἴταν, πραγματικά, μοναδικὸς σ' αὐτό· κανένας ἀπὸ τοὺς

ἄλλους ἀξιωματούχους τῆς αὐλῆς δὲν μποροῦσε νὰ τοῦ παραβγεῖ.

Οἱ δῆμιοι δούλευαν δίχως ἀνασασμὸ κι ἀδιᾶκοπα ἀκούγονταν κραυγὲς καὶ βογγητά. Ὁ μεγάλος βεζίρης ἔστειλε πλήθη ἀτέλειωτα νὰ περάσουν ἀπὸ τὰ χέρια τους. Εἴταν τόσοι, ποὺ σχημάτισαν δυὸ μακριὲς οὐρὲς καρτερώντας ν’ ἄρθῃ ἡ σειρὰ τους. Ἀνάμεσά τους βρίσκονταν γέροι, γυναῖκες, ἀκόμα κ’ ἓνα μικρὸ παιδί δέκα χρονῶ. Τὸ φταίξιμό του στάθηκε ἀπὸ τὰ πιὸ βαριά. Τὸ κατηγόρησαν πὼς ἀσεβέστατα πότισε τὴ γῆ σιμὰ στὸν τοῖχο τοῦ παλατιοῦ. Τὸ παιδί ἔτρεμε κ’ ἔκλαιγε καὶ τὰ δάκρυα τρέχανε πάνω στὸ προσωπάκι του. Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας τὸ κοιτοῦσε κ’ ἡ καρδιά του γέμισε ἀπὸ συμπόνια κι ἀγανάχτηση.

—Πραγματικά, εἶπε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας, ὁ μικρὸς αὐτὸς εἶν’ ἓνας ἐπικίνδυνος ἐγκληματίας. Πρέπει νὰ εὐγνωμονοῦμε τὸν ἐμίρη, ποὺ ὑπερασπίζεται τὸ θρόνο του ἀπὸ τέτιους ἐχθρούς. Γιατὶ τοῦτοι οἱ πιτσιρίκοι εἶναι πιὸ ἐπικίνδυνοι ἀπὸ τοὺς μεγάλους, ὅπως πίσω ἀπὸ τὸ νεαρὸ τῆς ἡλικίας τους κρύβουνε τίς ὀλέθριες κ’ ὑποπτες διαθέσεις τους. Εἶδα, μὲ τὰ ἴδια μου τὰ μάτια, σήμερα τὸ πρωῒ κάποιον ἐγκληματία ἀκόμα πιὸ φοβερὸ ἀπὸ τοῦτον ἐδῶ. Αὐτὸς—ἔ, πέστε μου δὰ κ’ ἐσεῖς τί λέτε γι αὐτό!—ἔκανε, σιμὰ στὸν τοῖχο τοῦ παλατιοῦ, ἓνα ἐγκλημα πιὸ ρυπαρὸ καὶ πιὸ στέρεο καί, φυσικά, πιὸ βαρὺ. Κάθε ἄλλη τιμωρία, ἐξὸν ἀπὸ τὸ παλούκωμα, εἶναι λαφριά γιὰ τέτια προσβολή! Τὸ μόνο ποὺ φοβᾶμαι εἶναι, πὼς τὸ παλούκι θὰ τὸν τρυπήσῃ πολὺ γλήγορα, γιατί τοῦτος ὁ φοβερός ἐγκληματίας δὲν εἶναι πιότερο ἀπὸ τεσσάρων χρονῶ. Αὐτὸ ὅμως, καθὼς ἐτόνισα, δὲν ἀποτελεῖ λόγος νὰ τοῦ χαριστεῖ ἡ ποινή. Ἡ καρδιά μου γεμίζει ἀπὸ λύπη ὅταν σκέφτομαι, πὼς φοβερά ἐγκλήματα, ὡσὰν αὐτὰ ποὺ βλέπουμε, γίνονται ὅλο καὶ πιὸ συχνὰ μέσα στὴν ἀγαπημένη μου γλυ-

κιὰ Μπουχάρα. "Ας ἐλπίσουμε ὅμως πὼς ὁ ἐμίρης μας, χάρις στοὺς δημίους του καὶ στοὺς φρουροὺς του, θὰ κατορθώσει νὰ ξολοθρέψει τοὺς κακοποιοὺς καὶ στὴ θέση αὐτῶν τῶν ἐγκλημάτων θὰ φυτρώσει ἡ καλωσύνη!

"Ετσι μίλησε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας, παίρνοντας τὸ ὕφος ἐνὸς μουλὰ ποὺ βγάζει κήρυγμα. Ἡ φωνή του, τὰ λόγια του, οἱ κινήσεις του φανέρωναν ἀξιο-οέβαστες διαθέσεις. "Οσοι ὅμως δὲν εἶχαν κουφαθεῖ ἀπὸ βλακεία, καταλάβαιναν τί κρύβανε ὅσα ἔλεγε. Γι' αὐτὸ κ' ἔβλεπες πολλοὺς νὰ χαμογελοῦν κάτω ἀπὸ τὰ μουστάκια καὶ τὰ γένεια τους...

11

ΞΑΦΝΟΥ ὁ Ναστρεντὶν Χότζας πῆρε εἶδηση πὼς τὰ πλήθη ἀποτραβιόνταν ἀπὸ κοντά του. Κάμποσοι μάλιστα φεύγανε τρέχοντας. «Ἐλπίζω τοῦτο νὰ μὴ σημαίνει, πὼς οἱ φρουροὶ ἔρχονται γιὰ μένα...» σκέφτηκε ἀνήσυχος. "Οταν ὅμως εἶδε νὰ προχωρεῖ ὁ σαράφης Τζαφάρ, τότε κατάλαβε γιὰτί ὁ κόσμος σκορπίζονταν. Πίσω του ἐρχόταν ἓνας ξερακιανὸς γέρος μ' ἄσπρη γενειάδα. Φόραγε μιὰ κελεμπία καταλασπωμένη καὶ τὸν ἀκολουθοῦσε μιὰ γυναίκα σκεπασμένη μὲ φερετζέ. Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας, ποὺ ἤξερε νὰ ξεχωρίζει κάτι τέτια, κατάλαβε, ἀπὸ τ' ἀνάλαφρο περπάτημά της, πὼς εἴταν μιὰ κοπελίτσα.

—Μὰ ποῦ εἶναι ὁ Ζακίρ, ὁ Τζουράχ, ὁ Σαῖντ κι ὁ Σαντούκ; ρώτησε ὁ τοκογλύφος μὲ τὴ γρατσουνιστὴ φωνή του καὶ κοιτάζοντας μὲ τὸ μοναδικό του μάτι, ὅσο ποὺ τὸ ἄλλο, κρυμμένο πίσω ἀπὸ ἓνα ἀπαίσιο μαῦρο πανί, ἔμενε ἀκίνητο. Πρὶν ἀπὸ λίγο βρίσκονταν ἐδῶ. Τοὺς πῆρε ἡ ματιά μου ἀπὸ μακριά. Τὸ σκᾶνε ἅμα μὲ βλέπουν. Σὲ λίγες μέρες τελειώνει

ἡ διορία τοῦ χρέους τους. Καὶ τότε γιὰ νὰ δοῦμε ποῦ θὰ κρυφτοῦν... Ἄμ δὲ μοῦ ξεφεύγουν ἐμένα!

Καὶ κουτσαίνοντας πῆγε παραπέρα τὴν καμπούρα του. Μέσα ἀπὸ τὰ πλήθη ἀκούστηκαν φωνές :

—Κοιτᾶχτε!.. Κοιτᾶχτε τούτη τὴν ἀράχνη! Σέρνει τὸν τσουκαλὰ Νιζάζ καὶ τὴν κόρη του στὸ δικαστήριο τοῦ ἐμίρη.

—Ἀνάθεμά τον τὸν τοκογλύφο! Μέσα σὲ δυὸ βδομάδες τελειώνει ἡ διορία καὶ τοῦ δικοῦ μου χρέους.

—Καὶ τὸ δικό μου μέσα σ' ὀχτῶ μονάχα μέρες!

—Κοιτᾶχτε! ὅλος ὁ κόσμος κρύβεται καὶ φεύγει ὅπου σιμώνει, ὥσάν νάταν χολέρα ἢ πανούκλα!

—Εἶναι χειρότερος κι ἀπὸ λεπρό!

Ἡ καρδιά τοῦ Ναστρεντὶν Χότζα πλημμύρισε ἀπὸ τύψεις. Κι ἀπὸ μέσα του ξανάδωσε τὴν ὑπόσχεση ποὺ εἶχε δώσει στὸ σιδερά: «Θὰ τὸν πνίξω στὴν ἴδια κείνη λίμνη!»

Ὁ τρομερὸς μπέης Ἀρσλάν ὑποδέχτηκε τὸν τοκογλύφο μὲ μεγάλη εὐγένεια καὶ τὸν ἄφησε νὰ περάσει πρὶν ἀπ' ὅλους τοὺς ἄλλους. Τὸν ἀκολούθησαν ὁ τσουκαλὰς κ' ἡ κόρη του. Γονάτισαν μπροστὰ στὴν ἐξέδρα φιλώντας τίς φράντσες τοῦ χαλιοῦ.

—Ἡ εἰρήνη νὰ εἶναι μαζί σου, ἀξιοσέβαστε Τζαφάρ! τὸν χαιρέτησε μὲ πολὺ ἀξιαγάπητο τρόπο ὁ μεγάλος βεζίρης. Ποιὸς καλὸς ἄνεμος σ' ἔφερε κατὰ δῶ; Πές μας τί ζητᾶς, ἀφοῦ πρὶν προσκυνήσεις τὰ πόδια τοῦ ἐμίρη μας.

—Ὡ δυνατὲ ἄρχοντα κι ἀφέντη μου, ἄρχισε νὰ λέει ὁ Τζαφάρ γυρίζοντας πρὸς τὸν ἐμίρη.

Ὁ ἐμίρης, μισοκοιμισμένος, ἔκανε μιὰ συγκαταβατικὴ κίνηση μὲ τὸ κεφάλι του κ' ἔπειτα βάλθηκε νὰ ροχαλίζει καὶ νὰ ξεφυσᾷ.

—Ἐρχομαι, ξανάπε ὁ Τζαφάρ, νὰ σοῦ γυρέψω δικαιοσύνη. Τοῦτος ὁ τσουκαλὰς, ὀνόματι Νιζάζ, μοῦ χρωστάει ἑκατὸ γρόσια, πλέον τριακόσια γρόσια διὰ

τὸν τόκον τοῦ χρέους του. Ἡ προθεσμία καταβολῆς ἔληξε τὴν πρωΐαν τῆς σήμερον. Καὶ ὅμως δὲν μοῦ ἐμέτρησε μήτε μεταλίκι. ὦ ἤλιε τῆς οἰκουμένης στοχαστικέ μας ἐμίρη, κάνε νὰ λάμψει, καὶ στὴν περίπτωσι αὐτῇ, τὸ δίκαιο πάνω στὴ γῇ.

Οἱ γραμματικοὶ σημείωσαν μέσα στὰ τεφτέρια τους τὸ κατηγορητήριον τοῦ σαράφη. Ὅταν γίνηκε κι αὐτό, ὁ μεγάλος βεζίρης ἀποτάνθηκε, μὲ τοῦτα δῶ τὰ λόγια, στὸν τσουκαλά :

—Τσουκαλά, ὁ παντοδύναμος ἐμίρης σὲ ρωτᾷ ἂν ἀναγνωρίζεις τὸ χρέος σου ἢ ἂν τυχὸν διαμφισβητεῖς τὴν μέρα καὶ τὴν ὥρα ποὺ τὸ συνῆψες ;

—Ὅχι, ἀπάντησε ὁ τσουκαλάς μὲ μιὰ ἀδύναμη φωνή, ἀφήνοντας νὰ γείρει τὸ κεφάλι του. Ὅχι, βεζίρη μου, σοφὲ καὶ δίκαιε. Δὲν ἀμφισβητῶ τίποτα, οὔτε τὸ χρέος, οὔτε τὴν μέρα, οὔτε τὴν ὥρα. Τὸ μόνο ποὺ γυρεύω εἶναι μιὰ ἀναβολὴ γιὰ ἓνα μῆνα. Κάνω ἔκκλησι στὸν μεγαλόκαρδο κ' εὐσπλαχνικὸ ἐμίρη μας νὰ μοῦ τὴ δώσει.

—Ἐπίτρεψέ μου, ὦ ἄρχοντά μου, ν' ἀναγγείλω τὴν ἀπόφασιν ποὺ διαβάζω πάνω στὸ πρόσωπό σου, εἶπε ὁ Μπαχτιάρ. Ἐν ὀνόματι τοῦ ἐλεήμονος καὶ εὐσπλαχνικοῦ Ἀλλάχ ὁ νόμος ἀπαιτεῖ ὅποιοςδήποτε δὲν καταβάλει τὰ χρέη του κατὰ τὴν προσδιορισμένην διορίαν νὰ ὑπηρετεῖ, μεθ' ὀλοκλήρου τῆς οἰκογενείας του, ὡς σκλάβος τὸν πιστωτὴν του, ἐφ' ὅσον χρόνον θὰ παραμένει χρεώστης του καὶ δὲν ἐξοφλεῖ τόσον τὸ κεφάλαιον ὅσον καὶ τοὺς τόκους, οἵτινες, ὡς εἶναι εὐνόητον, δὲν παύουν νὰ καταμετροῦνται καὶ διὰ τὸν χρόνον κατὰ τὸν ὅποιον ὁ χρεώστης ὑπηρετεῖ τὸν πιστωτὴν του.

Τὸ κεφάλι τοῦ τσουκαλά ἔγερνε ὅλο καὶ περισσότερο. Πολλοὶ ἀπὸ τὸ πλῆθος ἀναστέναν. Οἱ ὧμοι τῆς κόρης τοῦ τσουκαλά ἀνάτρεμαν· ἔκλαιγε πίσω ἀπὸ τὸ γιασμάκι της. «Θὰ τὸν πνίξω σ' ἐκείνην ἐκεῖ τὴν λίμνην τοῦτον τὸ βασανιστὴ τῆς φτωχολο-

γιᾶς» ἔλεγε καὶ ξανάλεγε ἀπὸ μέσα του ὁ Ναστρεντὶν Χότζας.

—Ἡ εὐσπλαχνία ὅμως τοῦ ἐμίρη μας εἶναι ἄπειρος! ξακολούθησε ὁ βεζίρης Μπαχτιάρ ἀνεβάζοντας τὸν τόνο τῆς φωνῆς του.

Τὸ πλῆθος μὲ μιᾶς σώπασε γιὰ ν' ἀκούσει. Ὁ γέρο τσουκαλὰς ἀνασήκωσε τὸ κεφάλι του καὶ στὸ πρόσωπό του ἄστραψε ἡ ἐλπίδα.

—Παρ' ὅλον ὅτι ἡ προσδιορισμένη διορία διὰ τὴν ἐξόφλησιν τοῦ χρέους ἔληξε, ὁ ἐμίρης, ἐν τῇ γενναιοψυχία του, παραχωρεῖ εἰς τὸν τσουκαλὰν Νιζάζ ἀναβολὴν μιᾶς ὀλοκλήρου ὥρας. Ἐὰν ὅμως καὶ μετὰ τὴν παρέλευσιν τῆς μιᾶς ταύτης ὥρας, ὁ τσουκαλὰς, παρὰ τὰς ἐντολὰς τῆς θρησκείας, δὲν καταβάλει εἰς τὸν πιστωτὴν του τὸ συνολικὸν ποσὸν τοῦ κεφαλαίου πλέον τοὺς τόκους, θὰ ληφθῶσιν τὰ ὑπὸ τοῦ νόμου προβλεπόμενα καταναγκαστικὰ μέτρα. Πήγαινε τσουκαλὰ καὶ ἡ εὖνοια τοῦ ἐμίρη μας νὰ σὲ παρακολουθεῖ!

Μόλις ὁ Μπαχτιάρ ἔβγαλε τὴν ἀπόφαση, ἡ χορωδία τῶν ποιητᾶδων ἄρχισε, πίσω ἀπὸ τὸ θρόνο, νὰ τραγουδᾷ:

—”ὦ δίκαιε δικαιοκρίτη, μεγάλε βασιλιά μας! Ἡ δικαιοσύνη σου εἶναι πιὸ δίκια ἀπὸ τὸ δίκιο κ' ἡ ἀλήθεια σου πιὸ ἀληθινὴ ἀπὸ τὴν ἀλήθεια, ὥ σὺ τῆς γῆς μας τὸ στολίδι καὶ δόξα τ' οὐρανοῦ!

Τούτῃ τῇ φορᾷ οἱ αὐλοκόλακες μπῆκαν σὲ τέτιο συναγωνισμὸ ἀνάμεσά τους, ποὺ μὲ τίς ἀγριοφωνάρες τους ξύπνησαν τὸν ἐμίρη. Σούρωσε τὰ φρύδια, ὑπέρτατη ἐνδειξὴ τῆς δυσαρέσκειάς του, καὶ τοὺς πρόσταξε νὰ σκάσουν. Τὸ πλῆθος σώπασε κι αὐτό. Καὶ μέσα στὴ βαθιὰ σιωπὴ ξέσπασε, ξάφνου, ἓνα βροντερὸ ἀναφωνητό. Εἴταν τὸ μουλάρι τοῦ Ναστρεντὶν Χότζα ποὺ ἄρχισε νὰ γκαρίζει. Εἶχε, τάχα, νευριάσει ἀπὸ τούτῃ τῇ μακρόχρονη παραμονὴ μπροστὰ στὴν ἐξέδρα τοῦ ἐμίρη ἢ εἶχε κάπου ἀνακαλύ-

ψει κάποιον συνάδελφό του με μακριὰ ὥσάν αὐτὸ αὐτιά καὶ τὸν χαιρετοῦσε ; "Ὅποια κι ἂν στάθηκε ἡ αἰτία, τὸ γεγονὸς εἶναι πῶς γκάριζε, ἀνασηκῶνον-οντας τὴν οὐρά του, τσιτώνοντας μ' ὕφος ἀπειλη-τικὸ τῇ μουσούδα του καὶ δείχνοντας ὅλα τὰ κίτρινα δόντια του. Γκάριζε με τέτια δύναμη, ποὺ ξεκούφανε τὸν κόσμο. "Επαψε μιὰ στιγμή, μὰ τόσο μοναχὰ ὅσο νὰ πάρει καινούργια ἀνάσα. Καὶ ξαναβάλθηκε νὰ γκα-ρίζει ἀνοίγοντας μιὰ πιὸ μεγάλη ἀκόμα στοματάρια.

Ὁ ἐμίρης βούλωσε τ' αὐτιά του. Οἱ γενίτσαροι ρίχτηκαν πάνω στὸ πλῆθος. Μὰ ὁ Ναστρεντὶν Χότ-ζας βρισκόταν κιόλας μακριὰ, σούρνοντας καὶ βρί-ζοντας τὸ πεισματάρικο μουλάρι :

—Τόσο πολὺ, διαβολομούλαρο, ἐνθουσιάστηκες ; Δὲν μπορούσες, τάχα, νὰ ἐξυμνήσεις λιγότερο θορυ-βώδικα τὴν εὐσπλαχνία καὶ τὴ σοφία τοῦ ἐμίρη μας ; "Ἡ μὴ τυχὸν καὶ βάλθηκες νὰ γκαρίζεις με τὴν ἐλπί-δα, σ' ἀνταμοιβὴ τοῦ ζήλου σου, νὰ ἐπιτύχεις μιὰ θέση αὐλοκόλακα ;

Ὁ λαὸς ὑποδέχτηκε τοῦτα τὰ λόγια τοῦ Ναστρεν-τὶν Χότζα μ' ἓνα δυνατὸ κι αὐθόρμητο γέλιο· ἄνοιξε με μιᾶς τὶς ἀρπάγες του, κάνοντάς του τόπο νὰ πε-ράσει, καὶ τὶς ξανάκλεισε πίσω του χασομερώντας τοὺς γενίτσαρους νὰ διαβοῦν καὶ νὰ τὸν πιάσουν. "Ετσι ἡ πλάτη τοῦ ἥρωά μας γλύτωσε τὶς βουρδου-λιές, γιὰ τὴν αὐτόφωρη αὐτὴ διατάραξη τῆς δημό-σιας τάξης, καὶ τ' ἀγενέστατο μουλάρι τὴν κατὰ-σχесή του ὑπὲρ τοῦ θυσαιοφυλακίου τοῦ ἐμίρη.

12

—**Ε** ΚΑΘΩΣ δὰ βλέπετε, μοῦ δόθηκε δικαιο-σύνη, εἶπε ὁ Τζαφάρ, στὸν Τσουκαλὰ Νιζάζ καὶ στὴν κόρη του Γκιουλστάν, ὅταν, ὕστερα

ἀπὸ τὴν περίφημη ἐκείνη ἀποστροφή τοῦ βεζίρη, φύγανε κ' οἱ τρεῖς μαζί ἀπὸ τὸ δικαστήριον.

Κι ὁ καμπούρης τοκογλύφος ἔλεγε στὴ Γκιουλστάν, ὅσο ποὺ τρέχανε τὰ σάλια του :

—'Απὸ τότε ποὺ ἔτυχε νὰ σὲ δῶ, ὁμορφὴ μου, ὁ ὕπνος καὶ τὸ χουζούρι πήρανε δρόμο ἀπὸ μένα. Δεῖξε μου τὸ προσωπάκι σου. Σήμερα κιόλας, σὲ μιὰ μονάχα ὥρα, θὰ σ' ἔχω στὸ σπίτι μου! "Αν εἶσαι καλὴ καὶ ψυχικάρα, θὰ δώσω στὸν πατέρα σου λίγη δουλειὰ καὶ μπόλικο φαῖ. "Αν ὅμως μοῦ κάνεις νάζια, τότε, στ' ὀρκίζουμαι στὸ φῶς τῶν ὀμματιῶν μου, θὰ τὸν ταῖζω ξερὰ ἄψητα φασόλια καὶ θὰ τὸν βάλω νὰ κουβαλᾷ πέτρες. 'Ακοῦς τί σοῦ λέω; Ξέρε το, θὰ τὸν πουλήσω στοὺς σωματέμπορους τῆς Κίβας, ποὺ τοὺς τρέμουν οἱ σκλάβοι ὅλου τοῦ ντουνιὰ γιὰ τὴ μεγάλη τους σκληράδα. Παράτησε, λοιπόν, ὁμορφὴ μου Γκιουλστάν, τὰ πείσματά σου. "Ελα, πιτσουνάκι μου, δεῖξε μου τὸ πρόσωπό σου.

Μὰ κείνη στεκόταν βουβὴ κι ἀκίνητη. Τότε ὁ Τζαφάρ ἄπλωσε τὰ γαμψὰ σὰν ὄρνιου δάχτυλά του, ποὺ τρέμανε ἀπὸ ἡδυπάθεια, καὶ τράβηξε τὸ γιασμάκι. 'Η Γκιουλστάν ἔσπρωξε ἀπότομα τὸ βρωμόχερό του. Μιὰ μονάχα στιγμὴ ἔμεινε ξεσκέπαστο τὸ πρόσωπό της, μὰ ἔφτασε γιὰ νὰ τὸ δεῖ ὁ Ναστρεντὶν Χότζας, ποὺ ἔλαχε νὰ περνᾷ, καβάλα στὸ μουλάρι του, δίπλα τους. Εἴταν τόσο ἀψεγάδιαστη ἡ ὁμορφιὰ ποὺ ἀντίκρισε ὁ ἥρωάς μας, ποὺ μὲ μιᾷς παλάβωσε ἀπὸ σεβντά. Τὰ μαργιόλικα μάτια της τὸν κάναν νὰ μὴ βλέπει ἄλλο τίποτα στὸν κόσμον ἀπ' αὐτή. 'Η καρδιά του σταμάτησε νὰ χτυπᾷ. Χλώμιασε καὶ κόντεψε νάρθει σωρὸ - κουβάρι κάτω ἀπὸ τὸ μουλάρι του. "Εκλεισε, μὲ τὴ φούχτα του, τὰ μάτια του, ὥσὰν ν'ἄχε στραβωθεί ἀπὸ τὸ φῶς μιᾷς ἀστραπῆς. Βρισκόταν ἐρωτοχτυπημένος ὥς τὰ μπούνια.

—Τοῦτος ὁ κουτσός, τοῦτος ὁ καμπούρης, τούτη ἡ μαῖμοῦ θέλει νὰ κόψει αὐτὸ τὸ ρόδο, στολίδι τοῦ

ντουνιά ! φώναξε. Ἀνάθεμα καὶ τρισανάθεμα τὴν ὥρα ποὺ τὸν ἔβγαλα χτὲς ἀπὸ τὴ λίμνη ! Δὲν πλερώνουν μονάχα οἱ ἄλλοι, πλερώνω τώρα κ' ἐγώ ! Μὰ θὰ δοῦμε, παλιοτοκογλύφε !... "Ὅχι, δὲν εἶσαι ἀκόμα κύριος κι ἀφέντης τοῦ τσουκαλά καὶ τῆς κόρης του. Μιὰν ὥρα σὲ χωρίζει ἀπ' αὐτό... Καὶ μέσα σὲ μιὰ ὥρα ὁ Ναστρεντὶν Χότζας μπορεῖ νὰ κάνει πολὺ περισσότερα πράματα, ἀπ' ὅσα ἓνας ἄλλος σ' ὁλόκληρο χρόνο !

Στ' ἀναμεταξὺ ὁ τοκογλύφος ἔβγαλε ἀπὸ τὸ ταγάρι του ἓνα ξύλινο ἡλιακὸ ρολόγι καὶ σημείωσε τὴ ὥρα εἶταν.

—Τσουκαλά, εἶπε, κάτσε κάτω ἀπὸ τοῦτο τὸ δέντρο καὶ περίμενέ με. Σὲ μιὰ ὥρα θὰ γυρίσω. Μὴ γυρέψεις νὰ τὸ σκάσεις, γιατί καὶ στὸν πάτο τῆς θάλασσας νὰ κρυφτεῖς, θὰ σὲ πετύχω. Καὶ τότε ἀλλοῖμόνό σου ! Θὰ σοῦ φερθῶ ὅπως φέρνονται στοὺς σκλάβους ποὺ λιποταχτοῦν. Κ' ἐσύ, ζαχαρένια μου Γκιουλστάν, ἀναθίβαλε στὸ νοῦ σου τὰ λόγια ποὺ σοῦ εἶπα. "Ε, τὴν τύχη τοῦ πατέρα σου τὴν κρατᾶς τώρα, μικρούλα μου, στὰ χεράκια σου...

Σὰν τᾶπε αὐτά, ἔφυγε μ' ἓνα θριαμβευτικὸ χαμόγελο πάνω στὰ σιχαμένα χεῖλια του. Τράβηξε στὸ παζάρι ν' ἀγοράσει φανταχτερὰ πλουμίδια γιὰ νὰ καλοπιιάσει τὴ μικρή. Ὁ τσουκαλάς, τσακισμένος ἀπὸ θλίψη, κάθησε μὲ τὴν κόρη του κάτω ἀπὸ τὸν ἥσκιο τοῦ δέντρου, ποὺ βρισκόταν στὴν ἄκρη τοῦ δρόμου.

Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας τοὺς σίμωσε.

—"Ἀκουσα τὴν ἀπόφαση ποὺ ἔβγαλε ὁ ἐμίρης ! εἶπε στὸ γέρο. Εἶναι μεγάλη ἡ συμφορὰ ὅπου σὲ βρῆκε. "Ἴσως ὁμως νὰ μπορέσω νὰ σὲ βοηθήσω.

—Πῶς νὰ μὲ βοηθήσεις, παληκάρι μου ; ἀπάντησε ὁ τσουκαλάς. Βλέπω ἀπὸ τὸ μπαλωμένο σου καφτάνι, πῶς δὲν εἶσαι παραλῆς. Κ' ἐγὼ γιὰ νὰ σωθῶ, μοῦ χρειάζονται τετρακόσια γρόσια. Δὲν ἔχω

πλούσιους γνῶριμους κ' οἱ φίλοι μου εἶν' ὅλοι τους φτωχοὶ σὰν κ' ἐμένα. Οἱ φόροι καὶ τὰ τελωνεῖα μᾶς ρήμαξαν.

—Κ' ἐγὼ δὲν ἔχω πλούσιους φίλους στὴν Μπουχάρα, ἀποκρίθηκε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας, ὅμως θὰ προσπαθήσω...

—Θὰ προσπαθήσεις νὰ βρεῖς τετρακόσια γρόσια μέσα σὲ μιὰ ὥρα; ἔκανε ὁ γέρος, χαμογελώντας πικρὰ καὶ κουνώντας λυπητερὰ τὸ κεφάλι του. Παίζεις μὲ τὴ δυστυχία μου, ξένε. Αὐτοῦ ποὺ καταντήσαμε τώρα, μονάχα ἓνας ἄνθρωπος μποροῦσε νὰ μᾶς σώσει· ὁ Ναστρεντὶν Χότζας...

—ὦ ξένε, σῶσε μας, σῶσε μας! φώναξε ἡ Γκιουλστὰν ἀγκαλιάζοντας τὸν πατέρα της.

Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας εἶδε, μὲ μιὰ γλήγορη ματιὰ ποὺ ἔριξε, πὼς τὰ μπράτσα της εἴταν τόσο ὠραῖα ὅσο κι ὅλο τ' ἄλλο της κορμί. Ἡ κοπέλα τὸν κοίταζε κατάματα. Ξεχώρισε, πίσω ἀπὸ τὸ γιασμάκι, νὰ λάμπουν τὰ δακρυσμένα μάτια τῆς Γκιουλστὰν γεμάτα παράκληση κ' ἐλπίδα. Ἀναψε τὸ αἷμα του καὶ χύθηκε μέσα στὶς φλέβες του σὰν ὑγρὴ φωτιά. Ὁ ἔρωτάς του μεγάλωσε.

—Κάτσε, παποῦ μου, ἐδῶ καὶ περίμενέ με. Νᾶμαι ὁ χειρότερος κι ὁ πιὸ τιποτένιος ἄνθρωπος τοῦ κόσμου, ἂν δὲ σοῦ φέρω, ὥσπου νὰ γυρίσει ὁ σαράφης, τὰ τετρακόσια γρόσια ποὺ χρειάζεσαι.

Δίνει μιὰ, πηδάει πάνω στὸ μουλάρι του καὶ χάνεται μέσα στὸ πλῆθος τοῦ παζαριοῦ.

13

ΤΟ ΠΑΖΑΡΙ εἴταν πολὺ πιὸ ἥσυχο ἀπ' ὅ,τι τὸ πρωῒ, στὶς ὥρες τῆς μεγάλης φασαρίας, ὅταν ὁ καθένας σπρωχνόταν κι οὐρλιαζε, γιὰτὶ φοβόταν μὴν

τοῦ ξεφύγει ἡ εὐκαιρία. Τώρα, καθὼς κοντολογοῦσε μεσημέρι, οἱ πιότεροι, διωγμένοι ἀπὸ τὴν κάψα, πάγαιναν στοὺς καφενέδες νὰ κάτσουν, νὰ πιοῦν ἕναν καφέ καὶ νὰ μετρήσουν τὸν παρά τους, νὰ λογαριάσουν κέρδη καὶ χασοῦρες. Ὁ ἥλιος ἔλουζε τὴν πλατεία μ' ἀστραφτερὸ φῶς π' ἀχνότρεμε. Οἱ ἥσκιοι γίνονταν πιὸ μικροὶ καὶ ξεκάθαροι, ὥσάν νὰ εἶχαν σκαλιστεῖ πάνω στὴν κατάξερη γῆ. Παντοῦ ὅπου βρισκόταν μιὰ κάποια σκιά, στριμώχνονταν μπουλούκια οἱ ζητιάνοι νὰ προφυλαχτοῦν. Δίπλα τους χοροπηδοῦσαν τὰ σπουργίτια, τιτιβίζοντας χαρούμενα καὶ τσιμπώντας τὰ ψίχουλα.

—Στ' ὄνομα τοῦ Ἀλλάχ, ἐλέησέ μας! ξεφώνιζαν δείχνοντας τὶς ἀναπηρίες τους ἢ τ' ἀποστήματά τους στὸ Ναστρεντὶν Χότζα.

Μὰ ἐκεῖνος τοὺς ἀποκρίθηκε :

—Μὴν ἀπλώνετε τζάμπα τὰ χέρια σας. Δὲν εἶμαι πιὸ πλούσιος ἀπὸ σᾶς. Ἀναζητῶ κ' ἐγὼ κάποιον ποὺ θὰ θελήσει νὰ μοῦ δώσει τετρακόσια γρόσια.

Οἱ ζητιάνοι πῆραν τὰ λόγια τοῦ Ναστρεντὶν Χότζα γιὰ κοροϊδία καὶ τὸν λούσανε μὲ τὶς κατάρες τους. Αὐτὸς ὅμως, βυθισμένος στὶς σκέψεις του, δὲν τοὺς ἀπάντησε.

Διάλεξε ἀπὸ τοὺς καφενέδες τῆς πλατείας ὅχι τὸν πιὸ πλούσιο μὲ χαλιὰ καὶ μεταξωτὰ μαξιλάρια, μὰ τὸν πιὸ μεγάλο, ποὺ εἶταν γεμάτος ἀπὸ λαουτζίκο. Ἀνέβηκε τὰ τρία σκαλοπάτια του καὶ σέρνοντας πίσω του ἀπὸ τὸ χαλινάρι τὸ μουλάρι του, μπῆκε μαζὶ μ' αὐτὸ στὸν καφενέ. Τόσο εἶταν τὸ ξάφνιασμα ὅλων, ποὺ βουβάθηκαν καὶ τὸν κοιτοῦσαν παραξενεμένοι. Ἐκεῖνος ὅμως ἔμεινε ἀτάραχος.

Ἔβγαλε ἀπὸ τὸ δισάκι του τὸ Κοράνι, ποὺ ὁ γέρος τοῦ εἶχε χαρίσει τὴν προηγούμενη μέρα, κι ἀφοῦ τ'άνοιξε τὸ κράτησε μπροστὰ στὴ μουσούδα τοῦ μουλαριοῦ του. Ὅλα αὐτὰ τ'ἔκανε μὲ μεγάλη ἀταρα-

ξία καὶ φυσικότητα, ὥσάν νὰ ἐπρόκειτο γιὰ τὸ πιὸ συνηθισμένο πράμα τοῦ κόσμου.

Οἱ πελάτες κοιτάχτηκαν μ' ἀπορία.

Τὸ μουλάρι χτύπησε μὲ τὸ πέταλό του τὸ ξύλινο πάτωμα, ποὺ ἀντιβούϊσε.

—Κιόλας; τὸ ρώτησε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας γυρίζοντας μιὰ σελίδα. Μὰ ἐσὺ προοδεύεις καταπληχτικά!

Ὁ καφετζής, ἄνθρωπος χαρούμενος καὶ χωρατατζής, σηκώθηκε καὶ σίμωσε τὸ Ναστρεντὶν Χότζα.

—Δὲ μοῦ λές, παληκάρι, τί φτιάνεις αὐτοῦ; Δὲ συνηθίζεται στὸν τόπο μας νὰ μπαίνουν τὰ μουλάρια στοὺς καφενέδες. Καὶ γιατί κρατᾶς ἀνοιχτὸ μπροστὰ του τὸ Κοράνι;

—Τὸ κατηχῶ στὴ μουσουλμανικὴ θρησκεία, ἀποκρίθηκε ἀτάραχος ὁ Ναστρεντὶν Χότζας. Κοντολογᾶ νὰ μάθει τὸ Κοράνι καὶ σὲ λίγο θ' ἀρχίσουμε τὸ Σαριάτ.

Ψιλοκουβεντιάσματα καὶ μουρμουρητὰ ἀκούστηκαν στὸν καφενέ. Κάμποσοι σηκώθηκαν γιὰ νὰ δοῦν καλύτερα. Ὁ καφετζής γούρλωσε τὰ μάτια του καὶ σούρωσε τὰ χεῖλια του. Ποτὲ σιτὴ ζωὴ του δὲν εἶχε ξαναδεῖ ἓνα τέτιο θάμα. Κεῖνη τὴ στιγμὴ τὸ μουλάρι ξαναχτύπησε μὲ τὸ πέταλό του τὰ σανίδια.

—'Αφερίμ! συγχάρηκε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας τὸ μουλάρι του καὶ γύρισε μερικὲς σελίδες. Εἶσαι ξεφτέρι. Μὲ λίγη ἀκόμα προσπάθεια θ' ἄχεις μάθει τόσα, ποὺ θὰ μπορεῖς νὰ πάρεις τὴ θέση τοῦ πρώτου σοφοῦ μουλὰ στὸ μεντρεσέ Μίρ-'Αράμπ. Καὶ κοιτάζοντας τὸν καφετζὴ εἶπε: Ἐνα μονάχα πράμα δὲν μπορεῖ νὰ κάνει ἀπὸ μόνο του, νὰ γυρίσει τὰ φύλλα. Πρέπει σ' αὐτὸ νὰ τὸ βοηθῶ. Ὁ Ἀλλάχ τὸ προίκισε μὲ μιὰ σπάνια μνήμη, λησμόνησε ὅμως νὰ τοῦ δώσει δάχτυλα.

Οἱ πελάτες παράτησαν φλυτζάνια καὶ ναργιλέδες. Σκουντιόνταν καὶ στριμώχνονταν ποιὸς θὰ πρωτοσιμώσει τὸ Ναστρεντὶν Χότζα.

—Τοῦτο τὸ μουλάρι, ξήγησε, δὲν εἶναι ἀπὸ τὰ συνηθισμένα. Εἶναι μουλάρι τοῦ ἐμίρη μας... Μιὰ μέρα ἢ ὑψηλότητά του μὲ φώναξε καὶ μὲ ρώτησε: «Εἶσαι ἱκανὸς νὰ διδάξεις στ' ἀγαπημένο μου μουλάρι τὴ μουσουλμανικὴ θρησκεία καὶ νὰ τοῦ μάθεις τόσα ὅσα ξέρω κ' ἐγώ;» Μοῦ φέρανε τὸ μουλάρι. Τὸ ξέτασα νὰ δῶ τὴ νοημοσύνη του κι ἀπάντησα: «Μεγάλε μου ἐμίρη! Τοῦτο τὸ ἐξαιρετικὸ μουλάρι δὲν ὑστερεῖ σὲ τίποτα ὄχι μονάχα ἀπὸ τοὺς βεζιράδες σου, μὰ κι ἀπὸ σένα τὸν ἴδιο ἀκόμα. Παίρνω πᾶνω μου νὰ τὸ κατηχήσω στὴ θρησκεία καὶ νὰ τοῦ μάθω τόσα ὅσα ξέρεις ἐσὺ κι ἀκόμα πιὸ πολλά. Μοῦ χρειάζονται ὅμως εἴκοσι χρόνια». Ὁ ἐμίρης πρόσταξε νὰ μοῦ μετρήσουν ἀπὸ τὸ μπεζαχτά του πέντε χιιάδες γρόσια. Σὰν ἔγινε κι αὐτὸ μοῦ λέει: «Ἐμπρός, πάρε τὸ μουλάρι καὶ κατήχησέ το! Ὁρκίζουμαι ὅμως στὸν Ἀλλάχ, πὼς ἂν μέσα σὲ εἴκοσι χρόνια δὲν ἔχει μάθει τὴ μουσουλμανικὴ θρησκεία καὶ δὲν μπορεῖ νὰ πεῖ ἀπόξω κι ἀνακατωτὰ τὸ Κοράνι, θὰ σοῦ πάρω τὸ κεφάλι».

—Ἄμ τότες, ἔκανε ὁ καφετζής, μπορεῖς ἀπὸ τώρα ν' ἀποχαιρετήσεις τὸ κεφάλι σου. Ξανάγινε ποτές ἓνα μουλάρι νὰ μάθει τὴ θρησκεία καὶ ν' ἀποστηθίσει τὸ Κοράνι;

—Ἡ ἀλήθεια εἶναι, ἀπάντησε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας, πὼς σήμερον ἡμέρα δὲ βρίσκεται τέτιο μουλάρι στὴν Μπουχάρα. Μὰ κι οὔτε κάθε μέρα βρίσκονται πέντε χιλιάδες γρόσια μαζὶ μ' ἓνα καλὸ μουλάρι, γιὰ νὰ βγάζω πέρα τίς δουλειές τοῦ σπιτιοῦ. Ὅσο γιὰ τὸ κεφάλι μου, μὴν τὸ κλαῖς. Ἐ, μέσα σὲ εἴκοσι χρόνια κάποιος ἀπὸ μᾶς θ' ἄχει φύγει· εἴτε ὁ ἐμίρης, εἴτε ἐγώ, εἴτε τὸ μουλάρι. Κι ἄντε τότε ν' ἀποδείξεις, ποιὸς ἀπὸ τοὺς τρεῖς μας ξέρει καλύτερα τὸ Κοράνι!

Τὸ καφενεῖο κόντεψε νὰ γκρεμίσει ἀπὸ τὰ χάχανα ποὺ ξέσπασαν σὰν καταιγίδα. Ὁ καφετζής

κυλιόταν πάνω σ' ένα χαλί και τρέχανε βρύση τὰ δάκρυά του ἀπὸ τὰ γέλια. Εἴταν, ὅπως εἶπαμε, ἓνας χαρούμενος καὶ χωρατατζῆς ἄνθρωπος.

—Ἀκούσατε, μωρέ, τί εἶπε; τσίριζε, ὅσο ποὺ κόντευε νὰ πνιγεῖ ἀπὸ τὰ γέλια. «Κι ἄντε τότε ν' ἀποδείξεις, ποιὸς ἀπὸ τοὺς τρεῖς μας ξέρει καλύτερα τὸ Κοράνι!»

Ἦσαμε τώρα ἀκόμα θὰ γελοῦσε ἂν μιὰ ξαφνικιὰ σκέψη, ὅμοια μ' ἀστραπή, δὲ φώτιζε τὸ μυαλό του.

—Σκασμός! Σκασμός!... φώναξε κουνώντας τὰ χέρια του καὶ παρακαλώντας τοὺς ἄλλους νὰ κάνουν ἡσυχία.

Ἄμα τὸ κατάφερε κάπως νὰ σωπάσουν γύρισε καὶ κοίταξε τὸν παράξενο αὐτὸν ἄνθρωπο:

—Δὲ μοῦ λές ποιὸς εἶσαι κι ἀπὸ ποῦ ἔρχεσαι, ἐσὺ ποὺ κατηχᾷς στὴ θρησκεία τὰ μουλάρια; Μὴν τυχὸν κ' εἶσαι ὁ Ναστρεντὶν Χότζας;

—Τί τὸ παράξενο θᾶβρισκες σ' αὐτό; Τὸ κατάλαβες, φίλε, ναί, εἶμαι ὁ Ναστρεντὶν Χότζας. Σᾶς χαιρετῶ, κάτοικοι τῆς Μπουχάρας!

Ἀπλώθηκε, γιὰ μιὰ μονάχα στιγμή, ξαφνιασμένη βουβαμάρα. Ἀμέσως ὕστερα ἀντήχησε μέσα ἀπὸ τὸ πλῆθος μιὰ βροντερὴ χαρούμενη φωνή:

—Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας!..

—Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας! φώναξε κ' ἓνας ἄλλος, κ' ἓνας τρίτος, κ' ἓνας τέταρτος. Κ' ἔπειτα ὅλοι. Καὶ σὲ λίγο, σὲ τοῦτον τὸν καφενέ, στοὺς ἄλλους καφενέδες, στὴν πλατεία, στὸ παζάρι, στὰ μπεζεστένια, παντοῦ, μιὰ μόνη ἀκουγες φωνή:

—Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας!.. Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας!..

Ἀπ' ὅλες τὶς μεριὲς τρέχανε στὸν καφενέ ὅπου βρισκόταν αὐτός. Κ' εἴταν ἄνθρωποι ἀπ' ὅλους τοὺς τόπους τοῦ ντουνιά· Οὐσμπέχοι, Περσιάνοι, Ἀρμένηδες, Τοῦρκοι, Ἀραβες, Κοῦδροι, Τάταροι. Καὶ

καθὼς ἔφταναν, κύματα - κύματα, φώναζαν χαρούμενα καὶ θριαμβικά :

—'Οσκελντίν, Ναστρεντίν Χότζα !

Τὰ πλήθη ποὺ ἔρχονταν γίνονταν ὅλο καὶ πιὸ πυκνά. Χωρὶς κανεὶς νὰ ξέρει πῶς κι ἀπὸ ποιόν, τὸ μουλάρι τοῦ Ναστρεντίν Χότζα βρέθηκε μ' ἓναν τουρβὰ κριθάρι, ἓνα δεμάτι διαλεχτὰ φρέσκα τριφύλλια κ' ἓναν κουβὰ μὲ κατακάθαρο νεράκι.

—Γειά σου, Ναστρεντίν Χότζα ! τοῦ φώναζαν. Πές μας σὲ ποιά μέρη τοῦ ντουνιὰ ἤσουν αὐτὰ τοῦτα τὰ χρόνια ; 'Ανιστόρησέ μας κάτι, Ναστρεντίν Χότζα !

'Ο Ναστρεντίν Χότζας ἀνέβηκε πάνω στὸ πατάρκι κ' ἔκανε ἓνα βαθὺ τεμενὰ μπροστὰ στὸ λαό.

—Γειά χαρά, Μπουχαριανοί ! Δέκα ὁλόκληρα χρόνια εἴμουν αὐτὰ μακριὰ σας. Τώρα ἡ καρδιά μου ἀναγαλιάζει ποὺ σᾶς ξαναβρίσκω. Μοῦ γυρεύετε κάτι νὰ σᾶς ἀνιστορήσω, μὰ ἐγὼ προτιμῶ νὰ σᾶς τραγουδήσω.

Μὲ μιὰ γλήγορη κίνηση ἄρπαξε ἓνα πήλινο τσουκάλι, ποὺ βρέθηκε δίπλα του, ἔχυσε τὸ νερὸ ποὺ εἶχε μέσα καὶ χτυπώντας το ὥσ' ἂν ταμποῦρλο, ἄρχισε νὰ τραγουδᾷ :

*Τσουκάλι, τσουκαλάκι μου, ὁμορφοδουλεμένο,
τὸ μάστορά σου παίνεψε. Τὸν ἤχο τὸν καθάριο,
βγαλμένο ἀπὸ τὰ σπλάχνα σου, θὰ τὸν ξηγήσω πάλι,
σ' ὅλο τὸν κόσμον θὰ τὸν πῶ, νὰ μάθει τὴν ἀλήθεια.*

*«'Ο μάστορας ποὺ μ' ἔφτιαξεν, ὁ ξακουστὸς Νιζάζ,
γέρασε πιά δουλεύοντας καὶ κάνοντας τσουκάλια.
Τίποτα δὲν καζάντησε σὲ τούτη τὴ δουλειά,
μᾶς ἔφτιαγε, μᾶς πούλαγε καὶ φτωχοζοῦσ' ὁ δόλιος.
Μὰ τοῦ σαράφη τοῦ Τζαφάρ, ὅπου ποτὲς αὐτὸς τοῦ
τσουκάλι δὲ μαστόρεψε, λίρες, π' ἀνάθεμά τις,
γεμάτα τὰ τσουκάλια τοῦ βρίσκουντ' ἀραδιασμένα—
ποτάμι ὁ ἰδρώτας χύθηκε γιὰ νὰ τοῦ τὰ γεμίσουν !*

Κι ὁ δυνατὸς ἐμίρης μας, ὁ πολυχρονεμένος,
ἔχει τσουκάλια ὀλόγεμα χρυσάφι καὶ σμαράγδια,
πὺν τὰ φυλᾷνε μὲ γυμνὲς τὶς σπάθες τὰ τζογλάνια.
Ἔτσι μιὰ μέρα πιάσανε τὸ γέρο τὸ Νιζάζ,
στὴν κρίση τὸν ἐπήγανε τοῦ δοξασμένου ἐμίρη
κ' ἔτρεχε πίσω του ὁ Τζαφάρ τὸ δίκιο του νὰ πάρει,
τὸ χρέος του νὰ ξοφληθεῖ, νὰ πληρωθεῖ κι ὁ τόκος»

Τσουκάλι, τσουκαλάκι μου, ὁμορφοδουλεμένο,
χιτύπα, τραγούδα, λέγε μας τὰ πάθη τοῦ Νιζάζ,
ὅσα τραβᾷ καὶ τράβηξε μὴν κρύψεις. Μὴ δειλιάσεις,
γίνου φωνὴ καὶ σάλπιγγα νὰ κράξεις τὴν ἀλήθεια!

«Ὁ μάστορας πὺν πίστευε νὰ βρεῖ τὸ δίκαιό του,
γονάτισε στοῦ δυνατοῦ ἐμίρη τὰ ποδάρια
κ' εἶπε : «—Ἐμίρη μου καλὲ καὶ πολυχρονεμένε,
τὸ χρέος σιὸ Τζαφάρ, ὦ ναί, νὰ τὸ πληρώσω.
Τὸ μόνο πὺν θερμὰ ζητῶ, τί τωραδὰ δὲν ἔχω,
νὰ πάρω μιὰν ἀναβολή, νὰ δῶ τὸ τί θὰ κάνω».
«—Ἀναβολὴ ζητᾷς ; Καλά, φτωχέ, νὰ σοῦ τὴ δώσω.
Μιὰν ὥρα σοῦ παραχωρῶ ! Οὔτε στιγμή πιὸ πάνω.
Διάβηκ' αὐτή, κακόμοιρε, τότε κ' ἐσὺ κ' ἡ κόρη σου
καὶ τ' ἀγαθὰ σου ὅλα πᾶνε στὰ χέρια τοῦ Τζαφάρ»
Ἔτσι εἶπε ὁ ἐμίρης μας ὁ πολυχρονεμένος,
σ' ὅλον τὸν κόσμον ξακουστός, γιὰ δίκιος καὶ πονετικός».

Τσουκάλι, τσουκαλάκι μου, ὁμορφοδουλεμένο,
γίνου φωνὴ καὶ σάλπιγγα καὶ κράξε τὴν ἀλήθεια.

«Τί μοῦ ζητᾷς, καλέ, νὰ πῶ καὶ τί νὰ μολογήσω ;
Μὲς στοῦ ἐμίρη τὴν καρδιὰ μάταια θένα ψάξεις,
συμπόνια, δίκιο δὲ χωροῦν. Τσουβάλι λάσπη τὸ κορμὶ
καὶ γιὰ κεφάλι ἐν' ἀδειανὸ ὥσαν ἐμὲ τσουκάλι»

Τσουκάλι, τσουκαλάκι μου, πάρε φωνὴ καὶ πές μας,
πῶς θὰ γλυτώσουμ' ἀπ' αὐτὸν καὶ πῶς θὰ λυτρωθοῦμε;

«Ἐυπνάει ὁ κόσμος, λαχταρᾷ, τὸ δίκιο του γυρεύει.

“*Αν εἶν’ τρανὸς καὶ δυνατός, τὸ τέλος του πιά φτάνει,
θὰ γκρεμιστεῖ, θὰ τσακιστεῖ, σὰ γέρικο τσουκάλι!*».

Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας σήκωσε τὸ τσουκάλι ψηλὰ, πάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι του, κ’ ὕστερα τὸ τίναξε μ’ ὅλη τὴ δύναμή του χάμω. Βρόντηξε, θρυματίστηκε καὶ γίνηκε χίλια κομμάτια. Σκεπάζοντας μὲ τὴ δυνατὴ φωνή του τὰ μουρμουρητὰ τοῦ πλήθους, φώναξε :

—“*Ἄς σώσουμε, ὅλοι μαζί, τὸν τσουκαλὰ Νιζάζ ἀπὸ τὰ νύχια τοῦ τοκογλύφου καὶ τὴν εὐσπλαχνία τοῦ ἐμίρη. Γνωρίζετε ποιὸς εἶναι ὁ Ναστρεντὶν Χότζας. Ξέρετε καλὰ πὼς δὲ συνηθίζει νὰ χρωστᾶ τίποτα σὲ κανέναν. Ποιὸς ἀπὸ σᾶς θέλει νὰ μοῦ δανείσει τετρακόσια γρόσια γιὰ λίγο μονάχα καιρό ;*

“*Ένας νεροκουβαλητής, μὲ γυμνὰ ποδάρια, σίμωσε :*

—*Ποῦ νὰ τὸν βροῦμε τὸν παρά, Ναστρεντὶν Χότζα ; Ξετιναχτήκαμε ἀπ’ τοὺς φόρους !* “*Έχω ὅμως τοῦτο δῶ τὸ ζωνάρι ποῦναι, πές, καινούργιο. Κάτι μπορεῖς νὰ πιάσεις ἀπ’ αὐτό, εἶπε καὶ τὸ πέταξε πάνω στὸ πατάρι, στὰ πόδια τοῦ Ναστρεντὶν Χότζα.*

Ἡ βουὴ κ’ ἡ ἀναταραχὴ τοῦ πλήθους μεγάλωσαν. Σαρίκια, τσαρούχια, κελεμπίες, ζωνάρια, κουρέλια, ἀκόμα καὶ καφτάνια, πετοῦσαν στὸν ἀέρα καὶ πέφτανε στὰ πόδια τοῦ Ναστρεντὶν Χότζα. Ὁ χοντρὸς καφετζῆς τοῦφερε τὰ δυὸ καλύτερα μπρίκια του κ’ ἓνα μπρούντζινο δίσκο. Σὰν τοῦ τᾶδωσε, γύρισε καὶ κοίταξε τοὺς ἄλλους μὲ περηφάνεια, γιατί φάνηκε τόσο γενναιόδωρος !

Τὰ πιὸ παράταιρα πράγματα σωριάζονταν, ὥσὰν ἀπὸ θαῦμα, πάνω στὸ πατάρι. Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας φώναξε μ’ ὅλη του τὴ δύναμη :

—*Φτάνουν, φτάνουν, κουβαρντάδες κάτοικοι τῆς Μπουχάρας ! Φτάνουν, σᾶς λέω !* “*Έσύ, σελά, πάρε πίσω τὴ σέλα σου. Δὲ μοῦ χρειάζονται ἄλλα ! Δὲν πιστεύω νὰ βαλθήκατε νὰ κάνετε τὸ Ναστρεντὶν*

Χότζα σας ν' ανοίξει παλιατζήδικο ; 'Αρχίζω τώρα τὸ μεγάλο ξεπούλημα στὸ σφυρί ! Τρέξε, κόσμε, στὶς εὐκαιρίες ! Τοῦτο δῶ εἶναι ζωνάρι νεροκουβαλητή. "Οποῖος τ' ἀγοράσει δὲ θὰ ματαδιψάσει ποτέ. Τζάμπα πουλῶ ! Ποιὸς ἀγοράζει ; Νὰ ἓνα ζευγάρι μπαλωμένα παλιοτσάρουχα. Τὸ δίχως ἄλλο κάνανε ὄχι μιά, μὰ δυὸ φορές τὸ χατζηλίκι στὴ Μέκκα ! "Οποῖος τὰ φορέσει θ' ἄχει μεγάλο κέρδος· θ' ἄναι σὰ ν' ἄκανε αὐτὸς τὸ χατζηλίκι... Κ' ἔχουμε, καὶ τί δὲν ἔχουμε ἔδῳ· καὶ τοῦ πουλιοῦ τὸ γάλα ! Μαχαίρια, σαρίκια, καφτάνια, τσαρούχια ! Δὲν παζαρεύω ! Τὰ δίνω ὅσα κι ὅσα, γιατί, τούτη τὴν ὥρα, τὸ πιὸ ἀκριβὸ καὶ πολύτιμο πράμα γιὰ μένα εἶναι ὁ καιρός.

Μὰ οἱ ἀκούραστες ὑπὲρ τῶν Μουσουλμάνων φροντίδες τοῦ μεγάλου βεζίρη Μπαχτιάρ εἶχαν καταφέρει νὰ κρατιέται τόσο καλὰ ὁ νόμος καὶ ἡ τάξη στὴ Μπουχάρα πού, πρὶν προλάβει νὰ κατακαθίσει στὸ κεμέρι τοῦ λαουτζίκου τὸ μεταλίκι, βρισκόταν μὲ μιᾶς στὸν μπεζαχτὰ τοῦ ἐμίρη. Ξαλαφρωμένος, ἔτσι, ὁ λαὸς μπορούσε νὰ περπατᾷ πιὸ ἀνάλαφρα. Μάταια, λοιπόν, ξελαρυγγιαζόταν ὁ Ναστρεντὶν Χότζας, παινεύοντας τὴν πραμάτεια του. Δὲν εὔρισκε ἀγοραστές.

14

ΚΑΙ ΝΑ, πάνω στὴν ὥρα, περνάει ἀπὸ κεῖ ὁ Τζαφάρ. Τὸ δισάκι του βρισκόταν γεμάτο ἀπὸ χρυσὰ κι ἀσημένια πλουμίδια. Τ'ἄχε ἀγοράσει στὸ παζάρι, γιὰ νὰ θαμπώσει μ' αὐτὰ τὴ Γκιουλστάν. "Αν κ' εἶταν βιαστικὸς κ' ἔτρεχε μὲ τὸ κουτσό του πόδι, κεντρισμένος ἀπὸ τὴ φιλήδονη ἀνυπομονησία του, μόλις ἄκουσε τὴ φωνὴ τοῦ Ναστρεντὶν Χότζα, πῶς ἔβγαζε στὸ ἱκάντο ἓνα σωρὸ πράματα δίχως νὰ παζαρεύει,

δέν κρατήθηκε. Ἡ ἀπληστία του ἔπνιξε κάθε ἄλλο αἶσθημα μέσα του.

—“Α, εἶσ’ ἐσὺ ποὺ μὲ τράβηξες χτὲς ἀπὸ τὸ νερό... ”Ὅπως βλέπω τὴ βγάζεις τὴν πραμάτεια σου στὸ σφυρί! Μὰ ποῦ τὰ πέτυχες ὅλ’ αὐτά;

—Ἐσύ, Τζαφάρ, δὲ μοῦδωσες χτὲς μισὸ γροσάκι; ἀποκρίθηκε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας. Τοῦτο τὸν παρὰ τὸν ἔβαλα νὰ γεννήσει κ’ οἱ δουλειές μου, καθὼς βλέπεις, πήγανε καλά.

—Μέσα σ’ ἓνα μονάχα πρωῒνὸ κατάφερες νὰ κερδίσεις τόσα; φώναξε ὁ τοκογλύφος σαστισμένος. Μ’ ἄλλα λόγια, τὸ χρῆμα μου σοῦφερε γούρι! Καὶ πόσα γυρεύεις τώρα γιὰ νὰ τὰ πάρω μονοκοπανιᾶς;

—Ἐξακόσια γρόσια.

—Τρελλάθηκες; Καὶ δὲ ντρέπεσαι νὰ ζητᾶς μιὰ τέτια ἐξωφρενικιὰ τιμὴ ἀπὸ τὸν εὐεργέτη σου; Ξεχνᾶς πὼς σ’ ἐμένα χρωστᾶς τὸ βιός σου;... Σοῦ δίνω διακόσια γρόσια.

—Πεντακόσια, ἀποκρίθηκε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας. Κι αὐτὸ ἀπὸ ἐχτίμηση στὸ πρόσωπό σου. Πεντακόσια γρόσια κι οὔτε δεκαράκι παρακάτω.

—Εἶσ’ ἀχάριστος! Σ’ ἐμένα, μωρέ, χρωστᾶς τὴν καλή σου αὐτὴ τύχη.

—Ἀμ κ’ ἐσύ, σαράφη, μοῦ χρωστᾶς τὴ ζωὴ σου, ἀπάντησε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας. Ἡ ἀλήθεια εἶναι πὼς μοῦδωσες, γιατί σοῦ τὴν ἔσωσα, μισὸ γροσάκι. Δέν παραπονιέμαι γι αὐτό, γιατί τόσο ἀξίζει ἡ ζωὴ σου. Ἄν εἶσαι ἀγοραστής δώσε μιὰ τιμὴ πιὸ λογικιά.

—Τρακόσια γρόσια!

Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας μήτε καταδέχτηκε νὰ τ’ ἀποκριθεῖ.

Ὁ σαράφης βάλθηκε νὰ ξετάζει, μ’ ἔμπειρο μάτι, τὴν πραμάτεια. Τὰ λογάριασε ἀπὸ δῶ, τὰ λογάριασε ἀπὸ κεῖ, καὶ βρῆκε πὼς ἀπ’ ὅλα τοῦτα τὰ σαρίκια, τὰ καφτάνια, τὰ μπρίκια, τὰ ζωνάρια καὶ τὰ

τσαρούχια θ'άπιανε, τὸ πιὸ λίγο, ἑφτακόσια γρόσια.
'Ανέβασε τότε τὴν τιμὴν :

—Τρακόσια πενήντα !

—Τετρακόσια !

—Τρακόσια ἐξήντα πέντε !

—Τετρακόσια !

'Ο Ναστρεντὶν Χότζας δὲν κατέβαινε μήτε μεταλίκι παρακάτω. 'Ο σαράφης ἔφυγε, γύρισε, ξανάφυγε, ξαναγύρισε καὶ κάθε φορά ἀνέβαινε κι ἀπὸνα γροσάκι. Μὲ τὰ πολλὰ δέχτηκε νὰ τὰ πάρει γιὰ τετρακόσια γρόσια. 'Η συμφωνία ἔκλεισε. 'Αναστενάζοντας καὶ βαρυγγομώντας ἔβγαλε τὴ χρηματοσακκούλα του καὶ τὴν ἀνοιξε μὲ μισὴ καρδιά.

—Φέρνω μάρτυρα τὸν 'Αλλάχ, εἶπε, πὼς στὰ πλερώνω διπλὰ ἀπ' ὅσο ἀξίζουν. "Αχ, τέτιος εἶμ' ἐγώ... 'Η ἀνοιχτοχεριά μου θὰ μὲ κάνει νὰ πεθάνω στὴν ψάθα !

—Τοῦτο τὸ γροσάκι εἶναι κάλπικο, τὸν ἔκοψε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας δίνοντάς του πίσω ἓνα νόμισμα. Καὶ δὲν τὰ μέτρησες καὶ σωστά. Μοῦδωσες μονάχα τρακόσια ὀγδόντα ἑξή γρόσια. Μήπως τὰ μάτια σου δὲ βλέπουν καλά, σαράφη ;

'Ο τοκοφλύφος ὑποχρεώθηκε, ἀναστενάζοντας, νὰ δώσει καὶ τ' ἄλλα εἰκοσιτέσσερα γρόσια καὶ ν' ἀλλάξει καὶ τὸ κάλπικο. "Υστερα ἔπεσε στὰ παζάρια μὲ τοὺς χαμάληδες καὶ στὸ τέλος βρῆκε κάποιον ποὺ δέχτηκε νὰ τοῦ τὰ κουβαλήσει γιὰ ἓνα μεταλίκι. Τὸν φόρτωσε καὶ τὸν πρόσταξε νὰ τὸν ἀκολουθήσει. Τέτιο εἶταν τὸ βάρος ποὺ ὁ φουκαρὰς ὁ χαμάλης δίπλωσε κάτω ἀπ' αὐτό.

—Τραβᾶμε τὸν ἴδιο δρόμο, εἶπε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας στὸ σαράφη.

Εἶταν τόση ἡ ἐπιθυμιὰ του νὰ δεῖ μιὰ ὥρα ἀρχήτερα τὴ Γκιουλστάν, ποὺ ἄρχισε νὰ περπατάει γλήγορα. 'Ο κουτσὸς σαράφης ἀπόμεινε πίσω κ' ὑποχρεώθηκε νὰ τρέξει γιὰ νὰ τὸν προλάβει.

—Ποῦ πᾶς μὲ τόση βία; τὸν ρώτησε, σφουγγίζοντας μὲ τὸ μανίκι τοῦ καφτανιοῦ του τὸν ἰδρώτα ἀπὸ τὸ μετωπὸ του.

—Πάω ἐκεῖ ὅπου πᾶς κ' ἐσύ, τ' ἀποκρίθηκε καὶ τὰ μαῦρα του μάτια λάμψαν πονηρά. Πηγαίνουμε, Τζαφάρ, στὸ ἴδιο μέρος γιὰ νὰ κανονίσουμε τὴν ἴδια ὑπόθεση.

—Ἄμ δὲν μπορεῖς νὰ ξέρεις μήτε τὸ δρόμο ποῦ θὰ πάρω, μήτε ποιός εἶναι ὁ σκοπός μου! ἀπάντησε ὁ σαράφης. Ἄν τὸν ἤξερες θὰ μὲ φθονοῦσες!...

Εἶταν φανερό τὸ νόημα ποῦ κρύβανε τὰ λόγια τοῦ σαράφη, γι αὐτὸ ὁ Ναστρεντὶν Χότζας, χαχανίζοντας κεφάλτα, ἀπάντησε :

—Ἄμ κ' ἐσύ ἂν ἤξερες τὸ δικό μου σκοπό, σαρράφη, θὰ μὲ φθονοῦσες ἀκόμα πιὸ πολύ!

—Παραέχεις λυτὴ τὴ γλώσσα! Ἕνας ἀνθρωπάκος σὰν ἐσένα ἔπρεπε νὰ τρέμει μιλώνοντας μὲ κάποιον τῆς δικιάς μου σειρᾶς. Δὲν ὑπάρχουν πολλοὶ στὴν Μπουχάρα, ποῦ θὰ μποροῦσα νὰ τοὺς ζηλέψω. Οἱ ἐπιθυμίες μου δὲ βρίσκουν ἐμπόδια. Ποθῶ τὴν πιὸ ὁμορφὴ κοπέλα τῆς Μπουχάρας καὶ σήμερα τὸ βράδι θὰ γίνῃ δικιά μου.

Κεῖνη τὴ στιγμὴ πέρναγε ἀπὸ δίπλα τοὺς κάποιος πλανόδιος πωλητής. Εἶχε πάνω στὸ κεφάλι του ἓνα ἴσιο ἀνοιχτὸ καλάθι γεμάτο κεράσια. Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας ἄπλωσε τὸ χέρι του καὶ πῆρε ἓνα. Κρατώντας το ἀπὸ τὸ κοτσάνι, εἶπε, δείχνοντάς το στὸν τοκογλύφο :

—Ἄκου μιὰν ἱστορίαν, τιμημένε Τζαφάρ. Ἕνα τσακάλι εἶδε κάποτες στὴν κορυφὴ μιᾶς κερασιᾶς ἓνα κεράσι. Τὸ λιγουρεύτηκε. «Μωρὲ θὰ τὸ φάω τοῦτο τὸ φρούτο» εἶπε. Βάλθηκε, λοιπόν, νὰ σκαρφαλώσῃ στὸ δέντρο. Τὰ κλαδιὰ τοῦ ξέγδαρσαν τὸ πετσὶ καὶ τοῦ χρειάστηκαν δυὸ ὀλόκληρες ὥρες ὥσπου νὰ φτάσῃ στὴν κορυφή. Κι ὅταν πιά ἐτοιμάστηκε γιὰ νὰ τὸ χάψῃ, ἓνα γεράκι χυμᾶ καὶ τ' ἄρ-

πάζει... Τὸ τσακάλι ἄρχισε νὰ κατεβαίνει καὶ τοῦ χρειάστηκαν ἄλλες δυὸ ὀλόκληρες ὥρες ὥσπου νὰ φτάσει στὴ γῇ. Ξεγδάρθηκε ἀκόμα πιὸ πολὺ ἀπὸ πρὶν καὶ τότες εἶπε θρηνώντας : «Τ' ἤθελα ἐγὼ ν' ἀνέβω κεῖ πάνω γιὰ τὸ κεράσι ; Ἄμ ὁ καθένας ξέρει πὼς τὰ κεράσια δὲν εἶναι γιὰ τὰ τσακάλια».

—Εἶσαι ἓνας βλάκας, τοῦ κάνει θυμωμένα ὁ σαράφης· ἡ ἱστορία σου δὲν ἀξίζει τίποτα .

—Ἔ, καμιὰ φορὰ εἶναι δύσκολο νὰ ξεχωρίσει κανεὶς τὸ βάθος τῶν πραγμάτων... ἀπάντησε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας καὶ κρέμασε τὸ κεράσι στ' αὐτί του, χώνοντας τὸ κοτσάνι του κάτω ἀπὸ τὸ σαρίκι του.

Μόλις στρίψανε τὸ δρόμο ἀντίκρισαν τὸ Νιζάζ καὶ τὴν κόρη του νὰ κάθονται πάνω σὲ κάτι πέτρες στὴν ἄκρη τῆς δημοσιᾶς. Ὁ τσουκαλάς, ὅταν τοὺς εἶδε, σηκώθηκε. Ἡ ἐλπίδα ποὺ κρυφόβοσκε ὥς ἐκείνη τὴ στιγμή μέσα του ἔσβησε καὶ τὰ μάτια του σκοτείνιασαν ἀπὸ θλίψη. Θάρεψε πὼς ὁ ξένος δὲν μπόρεσε νὰ βρεῖ τὸν παρὰ, γιὰ νὰ ξοφληθεῖ τὸ χρέος. Ἡ Γκιουλστὰν ἀνάστρεψε τὸ πρόσωπό της ἀναστενάζοντας μὲς ἀπὸ τὰ φυλλοκάρδια της.

—Πατέρα μου, χαθήκαμε ! φώναξε κ' ἡ φωνή της εἵτανε τόσο πονεμένη, ποὺ κι αὐτὲς ἀκόμα οἱ πέτρες θὰ μποροῦσαν νὰ τὴ συμπονέσουν. Μὰ ἡ καρδιά τοῦ τοκογλύφου εἵτανε πιὸ σκληρὴ κι ἀπὸ τίς πέτρες.

Ὅταν ὁ σαράφης ἄρχισε νὰ μιᾶ, τὸ πρόσωπό του δὲν ἀντικαθρέφτιζε τίποτ' ἄλλο, παρὰ μονάχα τὸν ἄγριο πόθο του :

—Τσουκαλά, ἡ διορία πέρασε. Ἀπὸ τούτη τὴ στιγμή εἶσαι σκλάβος μου κ' ἡ κόρη σου θὰ μπεῖ στὸ χαρέμι μου.

Καὶ θέλησε τότε νὰ ταπεινώσει τοῦτον τὸν ξένο, ποὺ τοῦ εἶχε παραχωθεῖ στὸ ρουθούνι. Γιὰ νὰ τοῦ δείξει ποιοανοῦ θησαυροῦ γινόταν ἀφέντης, ἄπλωσε

τὸ χέρι του, μὲ τὸ δικαίωμα πιά τοῦ ἰδιοχτήτη, καὶ τράβηξε τὸ γιασμάκι τῆς Γκιουλστάν.

—Κοίτα!... Τί λές, εἶν' ὁμορφη; Σήμερα τὸ βράδι θὰ πλαγιάσω μαζί της. Καὶ τώρα πές μου· ποιὸς ἀπὸ τοὺς δυό μας πρέπει νὰ φθονᾷ τὸν ἄλλον;

—Ἐχεις δίκιο, τοῦ κάνει ὁ Ναστρεντὶν Χότζας, δὲν εἶδα πιὸ ὁμορφη κοπέλα ἀπ' αὐτή! Μὰ γιὰ πές μου· ἔχεις τ' ὁμόλογο τοῦ χρέους;

—Καὶ βέβαια τ'ὄχω! Τῇ σήμερον ἡμέρα, ἔτσι ποὺ κατάντησαν οἱ ἄνθρωποι, κλέφτες καὶ μπαγαπόντες ὅλοι τους, γίνεται νὰ δανείσει κανεὶς χωρὶς χαρτί; Νάτο! "Ὅλα τὰ γράφει· τὸ ποσό, τὴ μέρα ποὺ συνολογλήθηκε τὸ δάνειο καὶ τὴ λήξη. Καὶ κάτω-κάτω στὸ χαρτί τὰ δαχτυλικά ἀποτυπώματα τοῦ τσουκαλά, γιατί 'ναι ἀγράμματος. Κοίτα το κ' ἐσύ.

Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας τὸ πῆρε καὶ τὸ κοίταξε:

—Πραγματικὰ εἶναι ἐν τάξει, βεβαίωσε. Ἐ τότε πάρε τὸν παρά σου, σύμφωνα μὲ τοῦτο τὸ χαρτί. Σταθεῖτε, μιὰ στιγμή, καλοὶ μου ἄνθρωποι, εἶπε σὲ κάτι περαστικούς. Σᾶς θέλω γιὰ μάρτυρες πῶς ὁ τσουκαλὰς Νιζᾶζ ξόφλησε τὸ χρέος του στὸν τοκογλύφο Τζαφάρ.

Ἐσκισε τὸ χαρτί στὰ δυό, ὕστερα στὰ τέσσερα κ' ἔπειτα σὲ μικρὰ-μικρὰ κομματάκια. Ἄνοιξε τὴ χούφτα του κι ἄφησε νὰ τὰ πάρει ὁ ἄνεμος. Τράβηξε ἀπὸ τὸ κεμέρι τὴ χρηματοσακκούλα του κ' ἔδωσε στὸν τοκογλύφο ὅλον τὸν παρά, ποὺ πρὶν ἀπὸ λίγο εἶχε πάρει ἀπ' αὐτόν.

Ὁ τσουκαλὰς κ' ἡ κόρη του πέτρωσαν ἀπὸ ξάφνιασμα κ' εὐτυχία. Ὁ τοκογλύφος πέτρωσε κι αὐτὸς μ' ἀπὸ θυμὸ καὶ λύσσα. Οἱ μάρτυρες γνέψαν ὅ ἕνας στὸν ἄλλον, γυρεύοντας νὰ πνίξουν τὰ γέλια τους. Εἶταν καταχαρούμενοι μὲ τὸ πάθημα τοῦ σιχαμένου σαράφη.

Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας τότες τράβηξε ἀπὸ τ' αὐτί του τὸ κεράσι, τὸ κράτησε ἀπὸ τὸ κοτσάνι καί,

κλείνοντας τὸνα του μάτι στὸ σαράφη, τὸ δάγκωσε καὶ τὸφαγε, χτυπώντας ἀπὸ εὐχαρίστηση τὴ γλῶσσα του.

Τέτια εἶταν ἡ ὀργὴ τοῦ σαράφη, ποὺ ἓνας σπασμὸς ἀνατάραξε ὁλόκληρο τ' ἀνάπηρο κορμί του. Τὰ χέρια του ἀναστράφηκαν, τὸ μάτι του στριφογύρισε πετώντας φλόγες κ' ἡ καμπούρα του τιναζόταν ἀπὸ τὴν τρεμούλα ποὺ τὸν εἶχε πιάσει.

Ἄο τσουκαλὰς κ' ἡ Γκιουλστὰν παρακάλαγαν τὸ Ναστρεντὶν Χότζα νὰ τοὺς χαρίσει τ' ὄνομά του :

—Ταξιδιώτη, πές μας τ' ὄνομά σου γιὰ νὰ τὸ λέμε στὴν προσευχή μας.

—Ναί, ἔκανε ὁ τοκογλύφος, ὥσάν ἡχῶ στοὺς ἄλλους, ὅσο ποὺ τὰ σάλια του τινάζονταν ἀπὸ τὸ στόμα του. Ναί, πές μας τ' ὄνομά σου, γιὰ νὰ τὸ καταριέμαι !

Τὸ πρόσωπο τοῦ Ναστρεντὶν Χότζα ἔλαμψε. Ἀποκρίθηκε μὲ φωνὴ γεμάτη καὶ καθάρια :

—Στὴ Βαγδάτη, στὴν Ταχεράνη, στὴν Ἰσταμποῦλ καὶ στὴν Μπουχάρα, κι ὅπου ἄλλοῦ κι ἂν πῆγα, μὲ φωνάζουν παντοῦ μὲ τὸ ἴδιο ὄνομα· Ναστρεντὶν Χότζα.

Ἄο τοκογλύφος χλώμιασε σάν τὸ κερί καὶ παραντούρησε.

—Ἄο Ναστρεντὶν Χότζας;... μουρμούρισε τρέμοντας.

Τέτιος στάθηκε ὁ φόβος του, ποὺ πῆρε φτερά τὸ κουτσό του πόδι κ' ἔφυγε, σπρώχνοντας μὲ βία μπροστά του τὸ χαμάλη.

Μὰ οἱ ἄλλοι φώναζαν φιλικὰ καὶ χαρούμενα :

—Ναστρεντὶν Χότζα ! Ναστρεντὶν Χότζα !...

Τὰ μάτια τῆς Γκιουλστὰν ἄστραψαν κάτω ἀπὸ τὸ γιασμάκι τῆς. Ἄο τσουκαλὰς τ'ἄχε χαμένα. Ἐπαιρνε γιὰ θαῦμα τὴ σωτηρία του, μουρμούριζε, φώναζε, γελοῦσε καὶ χειρονομοῦσε στὸν ἄέρα σάν παλαβός...

ΣΤ' ΑΝΑΜΕΤΑΞΥ τὸ δικαστήριον τοῦ ἐμίρη ξακού-
 λούθαγε τὴ δουλειά του. Οἱ δῆμιοι μεταλλάχτη-
 καν, ἀπὸ τὴν κούραση, ἀρκετὲς φορές. Ἡ οὐρὰ ἐκεί-
 νων ποὺ περίμεναν νὰ μαστιγωθοῦν ὅλο καὶ μά-
 κραινε. Δυὸ καταδικασμένοι σὲ θάνατον τινάζονταν
 φριχτὰ στὴν ἄκρη τῶν σκοινιῶν τῆς κρεμάλας. Τὸ
 κουφάρι ἐνὸς ἀποκεφαλισμένου κοιτόταν καταγῆς
 βουτηγμένο στὸ αἶμα. Μὰ οἱ κραυγὲς τοῦ πόνου καὶ
 τὰ βογγητὰ πνίγονταν ἀπὸ τοὺς ὕμνους τῶν αὐτο-
 κρατορικῶν αὐλοκολάκων, ποὺ εἶχαν πιά βραχνιά-
 σει ἀπὸ τὴν τόση προσπάθεια καὶ τὸν πολὺ τὸ ζῆλο.
 Ἔτσι οἱ οἰμωγὲς δὲν ἔφταναν ὡς τ' αὐτιά τοῦ μισο-
 κοιμισμένου ἐμίρη. Οἱ αὐλοκόλακες δὲν ξεχνοῦσαν
 βέβαια νὰ παραχώσουν στοὺς ὕμνους τοὺς παινέ-
 ματα γιὰ τοὺς βεζιράδες καὶ τοὺς ὑπουργούς, δίχως
 νὰ ξεχάσουν οὔτε τὸν Ἀρσλὰν μπέη, οὔτε τὸν αὐ-
 τοκρατορικὸ μιδουγιώχτη, οὔτε κι αὐτὸ ἀκόμα τὸ βα-
 σιλικὸ τζογλάνι. Σὰ σοφοὶ ποὺ εἶταν, σκέφτονταν
 πῶς οἱ ἀνοιχτομάτηδες ἄνθρωποι πρέπει νὰ προβλέ-
 πουν ὅλα τὰ ἐνδεχόμενα καὶ νὰ τᾶχουν μ' ὅλους
 καλά. Ἄλλους νὰ καλοπιάνουν γιὰ νὰ κερδίσουν
 τὴ συμπάθειά τους κι ἄλλους νὰ κολακεύουν γιὰ νὰ
 μὴν τοὺς βλάψουν.

Τὸ πολὺπειρο ὅμως αὐτὶ τοῦ Ἀρσλὰν μπέη ἀνη-
 σύχησε ἀπὸ μιὰ παράξενη ἀνθρωποβοή, ποὺ ἐρχό-
 ταν ἀπὸ μακριά. Φώναξε δυὸ ἀπὸ τοὺς καλύτερους
 καὶ πιὸ φίνους σπιούνους του.

—Πηγαίνετε νὰ δεῖτε γιατί ὁ λαὸς βρίσκεται σ'
 ἀναταραχὴ καὶ νὰ γυρίσετε νὰ μοῦ πεῖτε. Ἀῖεντε,
 τσακιστεῖτε κ' ἐλᾶτε τὸ πιὸ γλήγορα.

Οἱ σπιῦνοι φύγανε. Ὁ ἓνας μασκαρεύτηκε σὲ
 ζητιάνο κι ὁ ἄλλος σὲ ντερβίση. Μὰ πρὶν προλάβουν
 νὰ γυρίσουν, ἔφτασε κατάχλωμος ὁ σαράφης. Πα-

ραντουρούσε, μπερδευόταν στὶς ἄκρες τοῦ καφτανιοῦ του καὶ τραύλιζε.

—Τί τρέχει, ἀξιότιμε Τζαφάρ ; τὸν ρώτησε ὁ Ἀρσλὰν μπέης ἀνήσυχος.

—"Ασκημα νέα ! τ' ἀποκρίθηκε ὁ σαράφης καὶ τὰ χεῖλια του τρέμαν. Ἀξιοσέβαστε Ἀρσλὰν μπέη, μεγάλη συμφορὰ μᾶς βρῆκε ! Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας εἶναι στὴν Μπουχάρα. Πρὶν ἀπὸ λίγο ἐγώ, ἐγώ ὁ ἴδιος, τὸν εἶδα καὶ τοῦ μίλησα !

Τὰ μάτια τοῦ Ἀρσλὰν μπέη γούρλωσαν καὶ πετάχτηκαν κατὰ ὄξω καὶ τὸ πρόσωπό του σκλήρανε. Τὰ σκαλιὰ τῆς ἐξέδρας τρίξαν ἀπὸ τὸ βάρος του, ὅπως χύμηξε γιὰ νὰ τ' ἀνέβει. Σίμωσε τὸν κοιμισμένο ἐμίρη καὶ μουρμούρισε στ' αὐτί του :

—Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας βρίσκεται στὴν Μπουχάρα !

Ὁ ἐμίρης ἀνατινάχτηκε τόσο ψηλὰ πάνω στὸ θρόνο του, ὥσάν ν'ἄχε χωθεῖ στὰ πισινά του ἓνα σουβλί.

—Ψέματα λές ! οὔρλιασε ὁ ἐμίρης, ὅσο ποὺ τὸ πρόσωπό του εἶχε μελανιάσει ἀπὸ ὀργή καὶ φόβο. Αὐτὸ εἶναι τῶν ἀδυνάτων ἀδύνατο ! Ξεχνᾷς πῶς ὁ Χαλίφης τῆς Βαγδάτης μοῦ ἀνάγγειλε, πρὶν ἀπὸ λίγο μονάχα καιρό, πῶς τὸν καρατόμησε ; Ξεχνᾷς πῶς ὁ Σουλτάνος τῆς Ἰσταμπούλ μὲ πληροφόρησε πῶς τὸν παλούκωσε ; Ξεχνᾷς πῶς ὁ Σάχης τῆς Περσίας μοῦ κοινοποίησε, μ' αὐτόγραφη μάλιστα ἐπιστολή του, πῶς τὸν κρέμασε ; Ξεχνᾷς πῶς ὁ Χάνης τῆς Κίβας βεβαίωσε, μ' ἐπίσημες δηλώσεις του, πῶς τὸν ἔγδαρε ; Πῶς γίνεται λοιπόν, παλιοψέφτη, ν'ἄχει ξεφύγει ἀπὸ τὰ χέρια τεσσάρων μοναρχῶν σῶος κι ἀβλαβῆς, αὐτὸς ὁ ἀναθεματισμένος Ναστρεντὶν Χότζας ;

Οἱ βεζιράδες κ' οἱ αὐλικοὶ χλώμιασαν ἀκούοντας τὸν ἐμίρη τους νὰ προφέρει τ' ὄνομα τοῦ Ναστρεντὶν Χότζα. Ὁ αὐτοκρατορικὸς μιγοδιώχτης τρεμού-

λιασε καὶ τὸ φουσερὸ τοῦ ξέφυγε ἀπὸ τὰ χέρια του. Τὸ αὐτοκρατορικὸ τζογλάνι, ποὺ ἔκαιγε θυμιάματα γιὰ ν' ἀναπνέει ὁ ἀφέντης του μυρωμένο ἀέρα, κατὰπτε τόσο καπνὸ ποὺ ἄρχισε νὰ βήχει καὶ νὰ φτύνει. Ἡ γλῶσσα τῶν αὐτοκρατορικῶν ποιητῶν κόλλησε στὸν οὐρανίσκο τους.

—Κι ὅμως βρίσκεται ἐδῶ, βασιλιά μου! ξανάπε ὁ Ἀρσλὰν μπέης.

—Ψέματα λές! ξαναφώναξε ὁ ἐμίρης καὶ μὲ τὸ δεξιὸ αὐτοκρατορικὸ τοῦ χέρι ἄστραψε στὸ μπέη ἓνα μεγαλοπρεπέστατο χαστούκι. Ψέματα λές! Κι ἂν πραγματικὰ βρίσκεται ἐδῶ, δέ μοῦ λές, πῶς μπήκε; Κι ἀφοῦ μπήκε τότε τί ἀξίζουν οἱ γενίτσαροί σου καὶ τί ἀξίζεις κ' ἐσύ; Τώρα καταλαβαίνω... ἡ χτεσινοβραδυνὴ ἀναστάτωση εἶναι δικό του ἔργο. Ἡ πρόθεσή του εἶταν νὰ σκαρώσει μιὰ ἐπανάσταση ἐνάντια μου κ' ἐσύ ροχάλιζες καὶ δὲν πῆρες χαμπάρι!

Καὶ λέγοντας αὐτὰ τοῦ ξανάστραψε ἓνα δεύτερο μεγαλοπρεπέστατο χαστούκι. Ὁ μπέης ἔκανε ἓνα βαθὺ τεμενὰ καὶ φίλησε στὰ πεταχτὰ τὸ χέρι τοῦ ἐμίρη.

—Αὐτοκράτορά μου, φυλάξου ἀπ' αὐτόν!

Ἡ μακρινὴ βουὴ μεγάλωνε κι ὅλο σίμωνε ὥσάν τὴ βροντὴ τῆς καταιγίδας.

Τὸ πλῆθος, ποὺ εἶταν μαζεμένο ὁλόγυρα στὴν ἐξέδρα, ἄρχισε ν' ἀναταράζεται κι αὐτό. Στὴν ἀρχὴ ἀκούστηκαν σιγανὰ μουρμουρητά. Ὕστερα μιὰ βουή. Ἐπειτα τὸ πλῆθος συνταράχτηκε ὥσάν ἀπὸ σεισμὸ κι ὁ ἐμίρης ἐνίωσε τὴν ἐξέδρα, ποὺ πάνω σ' αὐτὴ εἶταν στημένος ὁ θρόνος του, νὰ τρέμει, νὰ κουνιέται καὶ νὰ τραντάζεται. Μέσα ἀπὸ τούτῃ τὴν ὄχλοβοὴ ξεχώριζε μιὰ μόνη κραυγὴ. Κ' ἡ κραυγὴ αὐτὴ, ξαπλώθηκε, ὅμοια ἡχώ, ἀπὸ στόμα σὲ στόμα. Χιλιάδες ἄνθρωποι εἶχανε πιά στὰ χεῖλια τους καὶ φώναζαν ἓνα μονάχα ὄνομα:

—Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας!

—Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας!

Οἱ φρουροί, κρατώντας ἀναμμένα δαβλιά, χύθηκαν πάνω στὰ κανόνια. Τὸ πρόσωπο τοῦ ἐμίρη φανέρωνε τὴν ἀγωνία του καὶ τὸν πανικό του.

—Νὰ διαλυθεῖ τὸ δικαστήριον! οὐρλιαξε. Πᾶμε στὸ σεράϊ!...

Ἀνασηκώνοντας, μὲ τὰ ἴδια του τὰ χέρια, τὶς ἄκρες τοῦ χρυσοκεντημένου καφτανιοῦ του, τῶσκασε τρέχοντας κατὰ τὸ σεράϊ καὶ πίσω του ἀκολουθήσε λαχανιασμένος ὁ συρφετὸς τῶν δούλων του.

Κ' οἱ βεζιράδες, κ' οἱ δήμιοι, κ' οἱ μουσικοί, κ' οἱ ποιητάδες, κ' οἱ σοφοί, κ' οἱ γραμματικοί, κ' οἱ φρουροί, κι ὁ μιγοδιώχτης καὶ τὸ τζογλάνι τρέχανε κι αὐτοὶ τρέμοντας ἀπὸ τὸ φόβο, σπρώχνονταν ποιοὺς θὰ πρωτοπεράσει τὸν ἄλλον κι οὔτε στέκονταν νὰ μαζέψουν τὰ τσαρούχια τους, ποὺ τοὺς φεύγανε ἀπὸ τὰ ποδάρια τους ἀπὸ τὴ μεγάλη βία.

Μονάχα οἱ ἐλέφαντες γύρισαν μὲ τὴν ἴδια μεγαλοπρέπεια ποὺ ἦρθανε, γιατί τοῦτοι, ἂν κι ἀποτελοῦσαν μέρος τῆς ἀκολουθίας τοῦ ἐμίρη, δὲν εἶχαν κανένα λόγο νὰ φοβοῦνται τὸ λαό.

Ἡ βαριὰ πόρτο τοῦ παλατιοῦ ἔκλεισε πίσω ἀπὸ τὸν ἐμίρη καὶ τὴν ἀκολουθία του. Στὸ παζάρι ὅμως ὁ λαὸς φώναζε καὶ ζητωκραύγαζε ἀκούραστα, λέγοντας καὶ ξαναλέγοντας τ' ὄνομα τοῦ Ναστρεντὶν Χότζα.

Μ Ε Ρ Ο Σ   Δ Ε Υ Τ Ε Ρ Ο

Θὰ σᾶς ἀνιστορήσω κάτι παρά-
ξενες ἱστορίες. Ὑἱες ἀπ' αὐτὲς
τὶς εἶδα μὲ τὰ ἴδια μου τὰ μάτια κι
ἄλλες μοῦ τὶς ἀφηγήθηκαν ἀξιόπι-
στοι ἄνθρωποι.

(Οὐσὰμ-᾽Ιμπν-Μουνκούς : «Βίβλος Διδα-
χῆς»)

Ι ΤΣΟΥΚΑΛΑΔΕΣ ΤΗΣ ΜΠΟΥΧΑ-
ΡΑΣ στήνουν, ἀπὸ ἀμνημόνευτα χρό-
νια, τὰ κουτσοεργαστήριά τους κον-
τὰ στὴν ἀνατολικὴ πόρτα τῆς πο-
λιτείας τῆς Μπουχάρας, ὅπου βρίσκε-

ται ἓνα βουναλάκι ἀπὸ χῶμα κατάλληλο γιὰ πηλό.
"Εἴτσι τὸ ὑλικὸ τῶχουν πρόχειρο στὰ χέρια τους.
"Ὅσο γιὰ τὸ νερό, αὐτὸ τὸ προμηθεύονται ἀπὸ τὸ
χαντάκι ποὺ προστατεύει τὸ τειχί. Οἱ προπαποῦδες
τῶν σημερινῶν τσουκαλάδων βγάλαν τόσο πηλό,
ποὺ τὸ βουναλάκι μέσιασε. Μὲ τοῦτο τὸ γληνόχωμα
φτιάχνουν τὶς πλῖθες τῶν σπιτιῶν τους, μὲ τοῦτο
μαστορεύουν τὰ τσουκάλια τους καὶ μέσα σ' αὐτὸ
βρίσκουν, στὸ τέλος, τὴν ὕστατη ἡσυχία. Κ' εἶναι
τόσα τὰ χρόνια ποὺ πέρασαν, κ' εἶναι τόσοι αὐτοὶ
ποὺ θάφτηκαν σ' αὐτό, ποὺ οἱ τωρινοὶ τσουκαλάδες
μήτε ἀναθιβάλουν στὸ νοῦ τους, ὅταν μαλάζουν τὸ
γληνόχωμα καὶ τὸ δουλεύουν σὲ στάμνες καὶ τσου-
κάλια, πῶς μαλάζουν, μαζὶ μὲ τὸν πηλό, καὶ τὴν
εὐγενικιὰ στάχτη ἀπὸ τὰ κορμιὰ τῶν προγόνων τους.

Σὲ τοῦτο τὸ συνοικισμὸ βρισκόταν καὶ τὸ σπι-
τάκι τοῦ τσουκαλὰ Νιζάζ. Κρεμόταν στὸ χεῖλος τοῦ
χαντακιοῦ, κάτω ἀπὸ τὸν προστατευτικὸ ἥσκιο αἰω-
νόβιων γέρικων δέντρων, μὲ τὰ πλατιὰ κλωνιά τους.
Ἡ φυλλωσιὰ τους μουρμούριζε στὸν ἄνεμο, τὸ νερὸ
κελάρυζε στὰ πόδια τους καὶ τὸ περιβόλι ἀντιλα-
λοῦσε, ἀπ' τὴν αὐγὴ ὥς τὴ νύχτα, ἀπὸ τὰ τραγού-
δια τῆς ὁμορφῆς Γκιουλστάν.

Ὁ Ναστρεντίν Χότζας δὲ δέχτηκε, ἂν καὶ τὸν προσκάλεσε ὁ Νιζάζ, νὰ μείνει στὸ σπίτι του.

—Θὰ μπορούσαν, τοῦ εἶπε, νὰ μὲ βροῦν καὶ νὰ μὲ πιάσουν. Πέτυχα, κάπου ἐδῶ κοντά, ἓνα ἀσφαλισμένο μέρος. Ἐκεῖ θὰ κοιμᾶμαι. Μὰ τὴ μέρα θᾶρχουμε νὰ σὲ βλέπω καὶ νὰ σὲ βοηθῶ.

Ἔτσι κ' ἐγινε. Μὲ τὴν αὐγὴ ἐρχόταν ὁ Ναστρεντίν Χότζας καὶ καθόταν μπροστὰ στὸν τόρνο πλάϊ στὸ Νιζάζ. Δὲν εἶναι τέχνη στὸ ντουνιὰ ποὺ νὰ μὴν τὴν ἤξερε ὁ Ναστρεντίν Χότζας. Λογαριαζόταν ἀπὸ τοὺς καλύτερους τσουκαλάδες, καθὼς κάτεχε ὅλα τὰ μυστικὰ τῆς δουλειᾶς. Ἀπὸ τὰ χέρια του βγαίνανε κανάτια γυαλιστερά, καλόχυτα καὶ μὲ καθάριο ἀχό. Εἴταν ξακουστὰ γιὰ τὸ κρύο τους νεράκι, ποὺ κρατοῦσαν ἀκόμα καὶ στίς πιὸ μεγάλες κάψες τοῦ καλοκαιριοῦ. Ἰσαμε τότες ὁ Νιζάζ, ὅπως τὰ γεράματα τοῦ πῆραν τὴ σβελτάδα καὶ τοῦ θόλωσαν τὰ μάτια, δούλευε μὲ κόπο καὶ σιγά. Τὸ πολὺ·πολὺ ἔφτιανε πέντε μ' ἑξὶ τσουκάλια τὴ μέρα. Τώρα, μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Ναστρεντίν Χότζα, τριάντα μὲ σαράντα, κάποτες καὶ πενήντα, στέκονταν ἀραδιασμένα στὸν ἥλιο νὰ στεγνώσουν. Τὶς μέρες τοῦ παζαριοῦ ὁ γέρος κουδούνιζε, γυρίζοντας ἀπ' αὐτό, ἀρκετὸ παραδάκι στὴ χρηματοσακκούλα του. Τὰ βραδάκια ἢ μυρωδιὰ τοῦ ἀτζέμ-πιλαφιοῦ, ποὺ ἔβγαινε ἀπὸ τὸ σπίτι του, γέμιζε ὁλόκληρο τὸ δρόμο. Οἱ γειτόνοι χαιρόταν γιὰ τὴν τύχη του καὶ λέγανε :

—Καιρὸς εἴταν νὰ διορθωθοῦν οἱ δουλειές του ! Ἡ φτώχεια εἶχε κονακιάσει στὸ σπιτικό του τόσα χρόνια. Ὁ Θεὸς νὰ δώσει νὰ τοῦ πᾶνε πιά ὅλα καλά !

—Ἀκουσα πὼς βρῆκε ἓναν κάλφα. Καὶ πὼς αὐτὸς ὁ κάλφας εἶναι μεγάλος μάστορας στὴν τέχνη.

—Κ' ἐγὼ τᾶκουσα. Κάποτες πῆγα στὸ τσουκαλάδικο τοῦ Νιζάζ ξεπίτηδες γιὰ νὰ τὸν δῶ. Μὰ μόλις μπῆκα προφασίστηκε πὼς εἶχε κάποια δουλειά, ἔφυγε καὶ δὲν ξαναγύρισε.

—Πονηρός εἶν' ὁ γέρος· τὸν κρύβει. Τρέμει ὁ φουκαρὰς μὴν τοῦ τὸν πάρουν. Διαμάντι πέτυχε!

—Μὰ ἐμεῖς οἱ τσουκαλάδες ποτές δὲ θὰ καταδεχτοῦμε νὰ φθονήσουμε τὴν τύχη τοῦ γέρου, ποὺ τέλος γνώρισε κι αὐτὸς μιὰ καλὴ μέρα!

Τέτια λέγαν οἱ γειτόνοι. Μὰ κανεῖς τους δὲν μποροῦσε νὰ φανταστεῖ, πὼς ὁ κάλφας τοῦ Νιζᾶζ δὲν εἶταν ἄλλος ἀπὸ τὸ Ναστρεντὶν Χότζα, ποὺ τ'όχαν γιὰ σίγουρο πὼς τ'όσκασε καὶ βρισκόταν πιά μακριὰ ἀπὸ τὴν Μπουχάρα. Ὁ ἴδιος ὁ Ναστρεντὶν Χότζας φρόντισε νὰ διαδοθεῖ αὐτὴ ἡ φήμη, γιὰ νὰ μετριάσει τὸ ζῆλο τῶν σπιούνων ποὺ τὸν ψάχναν. Καὶ τὸ πέτυχε. Βεβαιώθηκε μὲ τὰ ἴδια του τὰ μάτια γι' αὐτό, ὅταν εἶδε, ἔπειτα ἀπὸ δέκα μέρες, νὰ βγάζουν ἀπὸ τίς πόρτες τῆς πολιτείας τὰ παραπανήσια φραξίματα ποὺ βάλανε καὶ τὴ νύχτα νὰ μὴν ἄλωνίζουν πιά οἱ γενίτσαροι ἀκατάπαυτα τὴν πολιτεία.

Μιὰ μέρα, καθὼς δούλευαν, ὁ γέρο Νιζᾶζ κάρφωσε ὥρα πολὺ τὰ μάτια του πάνω στὸ Ναστρεντὶν Χότζα. Ξερόβηξε καὶ τέλος τοῦ εἶπε:

—Μ' ἔσωσες ἀπὸ τὴ σκλαβιά, Ναστρεντὶν Χότζα, καὶ τὴν κόρη μου ἀπὸ τὴν ἀτίμωση. Χερομαχᾶς μαζί μου καὶ βγάζεις δέκα φορές πιότερη δουλειὰ ἀπὸ μένα... Νά, σὲ τοῦτο τὸ σακκούλι βρίσκονται τρακόσια πενήντα γρόσια. Τόσα καζάντησα πουλώντας τσουκάλια ἀπὸ τὸν καιρὸ ποὺ εἶσαι σιμὰ μου. Πάρε τὸν παρά. Γιὰ ν'ἄμαστε δίκαιοι, δικά σου εἶναι τὰ κέρδη.

Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας σταμάτησε τὸν τὸρνο, σηκώθηκε καὶ κάρφωσε κι αὐτὸς τὰ μάτια του πάνω στὸ Νιζᾶζ κ' εἶπε:

—Δὲν εἶσαι στὰ καλά σου, πατερούλη! Λὲς λόγια ποὺ δὲν τὰ καταλαβαίνω. Ἐσύ σαι τ' ἀφεντικό ἐδῶ μέσα κ' ἐγώ μαι ὁ κάλφας σου. Ἄν μοῦ δώσεις δέκα τὰ ἑκατὸ ἀπὸ τὰ κέρδη σου, δηλαδή τριανταπέντε γρόσια, τί ἄλλο θέλω;

Πῆρε τὴ χρηματοσακκούλα ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ Νιζάζ, ἔβγαλε τριανταπέντε γρόσια, τᾶριξε στὴν τσέπη τῆς κελεμπίας του κ' ὕστερα γύρισε τὰ ρέστα. Μὰ ὁ γέρος δὲν ἤθελε μὲ κανέναν τρόπο νὰ τὰ δεχτεῖ.

—Δὲν εἶναι δίκιο αὐτό, Ναστρεντὶν Χότζα! ἔλεγε καὶ ξανάλεγε. Τοῦτον τὸν παρὰ ἐσὺ τὸν κέρδισες! "Αν δὲ θές νὰ τὰ δεχτεῖς ὅλα, ἄς τὰ μοιράσουμε.

Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας θύμωσε.

—Πατερούλη, κρύψε τὴ χρηματοσακκούλα σου καὶ μὴν ἀναστατώνεις τὸ καθεστώς. Γιατί, γιὰ πές μου, τί θὰ γίνει πάνω στὴ γῆ ἂν τ' ἀφεντικὰ μοίραζαν τὰ κέρδη τους μὲ τοὺς ἐργάτες; "Αμ τότε δὲ θὰ ὑπῆρχαν μήτε ἀφεντικά, μήτε ἐργάτες, μήτε πλούσιοι, μήτε φτωχοί, μήτε γενίτσαροι, μήτε ἐμίρης. Σκέψου λιγάκι: Γίνεται ποτὲ ὁ 'Αλλάχ νὰ δεχτεῖ μιὰ τέτια ἀνατροπή; Ἐγὼ σοῦ λέγω πὼς θὰ ξαπόλαγε ἀμέσως ἓνα δεύτερο κατακλυσμὸ πάνω στὴ γῆ! Πάρε, λοιπόν, τὴ χρηματοσακκούλα σου καὶ κρύψε τὴν σ' ἓνα σίγουρο μέρος. Διαφορετικὰ θὰ μπορούσες, μ' αὐτὸ τ' ἀσυλλόγιστο πράμα ποὺ θές νὰ κάνεις νὰ θυμώσει ὁ 'Αλλάχ καὶ νὰ γίνεις αἰτία τῆς καταστροφῆς ὁλόκληρου τ' ἀνθρώπινου γένους.

Σὰν τᾶπε αὐτὰ ξανακάθησε κι ἄρχισε νὰ γυρίζει, πατώντας τὸ πεδούκλι, τὸν τὸρνο του.

—"Ε, θὰ γίνει περίφημο τοῦτο τὸ τσουκάλι, ἔκανε, ὅσο ποὺ δούλευε τὸν ὑγρὸ πηλό. Θᾶναι ὁλοστρόγγυλο καὶ θὰ βγάζει ἓναν ἀχὸ ὅμοιον μὲ τὸ κεφάλι τοῦ ἐμίρη μας! Πρέπει νὰ τὸ στείλουμε στὸ σεράϊ. Γιὰ καλὸ καὶ γιὰ κακὸ ἄς βρίσκεται κεῖ μὴν τυχὸν καὶ χάσει ὁ ἐμίρης τὸ κεφάλι του...

—Πρόσεχε, Ναστρεντὶν Χότζα! Μ' αὐτὰ ποὺ λές μπορεῖς ἐσὺ νὰ χάσεις τὸ δικό σου!

—Μπά; Θαρεῖς πὼς εἶναι τόσο εὔκολο νὰ κόψει κανεὶς τὸ κεφάλι τοῦ Ναστρεντὶν Χότζα;

Σώπασε γιὰ μιὰ στιγμή κ' ὕστερα ἄρχισε νὰ τραγουδᾷ, ὅσο ποὺ μὲ τὸ πόδι του γύριζε τὸν τὸρνο:

Εἶμαι ὀρθός, εἶμαι στητός, ποτέ μου δὲν τρομάζω
κι ὅσο θὰ ζῶ θένα γελῶ καὶ πάντα θὰ φωνάζω·
ὁ Ναστρεντὶν ποτέ, ποτέ, ποτέ του δὲν πεθαίνει,
μὰ μὲ τὸ νοῦ καὶ τῇ δουλειᾷ τὸν κόσμον τὸν ὑφαίνει.

Ἐτοῦτος ὁ κοντόθωρος ἐμίρης στὴν Μπουχάρα
—ἄμναλος σὰν ὅλοι τους ἀπ' τῇ δικιά του φάρα—
παινεύεται πὼς τοῦτο δῶ τὸ πλούσιο τὸ κεφάλι,
ἀφοῦ τὸ κόψει σὲ ντουρβὰ μέσα θένα τὸ βάλει !

Εἶμαι ὀρθός, εἶμαι στητός, ποτέ μου δὲν τρομάζω
κι ὅσο θὰ ζῶ θένα γελῶ καὶ πάντα θὰ φωνάζω·
ὁ Ναστρεντὶν ποτέ, ποτέ, ποτέ του δὲν πεθαίνει,
μὰ μὲ τὸ νοῦ καὶ τῇ δουλειᾷ τὸν κόσμον τὸν ὑφαίνει.

Εἶν' ἡ ζωὴ τόσο γλυκιά, τ' ἀστέρια, τὸ φεγγάρι,
ὁ οὐρανός, ὁ ἥλιος μας, κι ὁ διάβολος νὰ πάρει
ἐτοῦτον τὸν ἐμίρη μας, μαζὶ καὶ τὸ σουλτάνο,
ποὺν θένε λένε νὰ μὲ δοῦν σὲ μιὰ κρεμάλα πάνω !

Εἶμαι ὀρθός, εἶμαι στητός, ποτέ μου δὲν τρομάζω
κι ὅσο θὰ ζῶ θένα γελῶ καὶ πάντα θὰ φωνάζω·
ὁ Ναστρεντὶν ποτέ, ποτέ, ποτέ του δὲν πεθαίνει,
μὰ μὲ τὸ νοῦ καὶ τῇ δουλειᾷ τὸν κόσμον τὸν ὑφαίνει.

Ἀπ' τὸν καλόνε τὸ λαὸ θὲ νᾶμαι ἀγαπημένος,
τὶ μέσ' ἀπὸ τὰ σπλάχνα του εἶμαι κ' ἐγὼ βγαλμένος.
Κι ὅλους αὐτοὺς ποῦναι τρανοί, τὸ σάχη, τὸν ἐμίρη,
τοὺς κοροϊδεύω, τραγουδῶ κι ἄς τρώγω ψωμοτύρι !

Εἶμαι ὀρθός, εἶμαι στητός, ποτέ μου δὲν τρομάζω,
ὅσο θὰ ζῶ θένα γελῶ καὶ πάντα θὰ φωνάζω·
ὁ Ναστρεντὶν ποτέ, ποτέ, ποτέ του δὲν πεθαίνει,
μὰ μὲ τὸ νοῦ καὶ τῇ δουλειᾷ τὸν κόσμον τὸν ὑφαίνει !

Πίσω ἀπὸ τὸ Νιζάζ, ἀνάμεσα ἀπὸ τὴν κληματα-
ριά, φάνηκε τὸ χαρούμενο προσωπάκι τῆς Γκιουλ-
στάν. Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας σταμάτησε τὸ τραγούδι

του κι ἄρχισε νὰ τῆς ρίχνει ματιές καὶ νὰ τῆς κάνει νοήματα, ὅσο ποὺ ἐκείνη ἄλλοτε χαμηλοθωροῦσε κι ἄλλοτε χαμογελοῦσε.

—Τί κοιτᾷς; Βλέπεις τίποτα κεῖ κάτω; τὸν ρώτησε ὁ Νιζάζ.

—Βλέπω ἓνα παραδείσιο πουλί! Δὲν ξανάδα ἄλλοτε ὁμορφότερο ἀπ' αὐτὸ στὸν κόσμο.

‘Ο γέρος γύρισε τὸ κεφάλι του γιὰ νὰ τὸ δεῖ κι αὐτός, μὰ ἡ Γκιουλστὰν πρόλαβε καὶ κρύφτηκε πίσω ἀπὸ τὴν κληματαριά· μονάχα τὸ κρυστάλλινο γέλιο τῆς ἀκούστηκε ἀπὸ μακριά. ‘Ο γέρος, βάζοντας τὸ χέρι του ἀντήλιο μπροστὰ στὰ μάτια του, κοίταξε ὥρα πολὺ, μὰ δὲν εἶδε τίποτ' ἄλλο ἀπὸ ἓνα σπουργιτάκι ποὺ χοροπηδοῦσε.

—Τί ἔπαθες, Ναστρεντὶν Χότζα; Ποῦ τὼδες τὸ παραδείσιο πουλί; Τοῦτο δῶ εἶναι σπουργίτι.

‘Ο Ναστρεντὶν Χότζας γέλασε ἀπὸ καρδιᾶς. ‘Ο γέρος, ποὺ δὲν μποροῦσε νὰ μπεῖ στὸ νόημα, κουνοῦσε ἀπορώνοντας τὸ κεφάλι του.

Σὰν ἦρθε τὸ βράδι καὶ φάγανε κάτω ἀπὸ τὴν κληματαριά, ὁ γέρος, ἀφοῦ ξεπροβόδισε τὸ Ναστρεντὶν Χότζα, σκαρφάλωσε στὸ ταρατσάκι τοῦ σπιτιοῦ νὰ κοιμηθεῖ γιὰ πιότερη δροσιά. Τὸ γλυκὸ δροσερὸ ἀπόγειο ἀγεράκι τοῦ χάδεψε τ' ἄσπρα του μαλλιά. Σὲ λίγο ἀνάπνεε βαθιὰ καὶ ροχάλιζε. Τότες, πίσω ἀπὸ τὸ φράχτη, ἀκούστηκε ἓνας σιγανὸς βήχας. ‘Ο Ναστρεντὶν Χότζας ξαναγύριζε...

—Κοιμᾶται... μουρμούρισε ἡ Γκιουλστὰν.

Κι ὁ Ναστρεντὶν Χότζας μ' ἓναν πῆδο πάνω ἀπὸ τὸ φράχτη βρέθηκε πάλι μέσα στὸ περιβόλι. Κάθισαν κοντὰ στὴ μικρὴ στέρνα, κάτω ἀπ' τὴ σκιά τῶν μεγάλων δέντρων, ποὺ ἔμοιαζαν κι αὐτὰ ν' ἄχουν ἀποκοιμηθεῖ τυλιγμένα μέσα στὸ πυκνὸ φύλλωμά τους. Τὸ φεγγάρι ταξίδευε στὸν ἥσυχον γαλάζιον οὐρανόν. Τὸ νερὸ τοῦ χαντακιοῦ κελάρυζε σχεδὸν ἀνεπαίσθητα καὶ κύλαγε ἀστραφτερὸ κι ἀσημένιο ἀνάμεσα στὶς σκιές.

Ἡ Γκιουλσταν καθόταν ἀντικρὺ στοὺς Ναστρεντίν Χότζα, λουσμένη ἀπὸ τὸ φῶς τ' ὀλόγεμου φεγγαριοῦ. Εἴταν λεπτὴ καὶ σβέλτα κάτω ἀπὸ τὰ πλούσια λυτὰ μαλλιά της. Ὁ Ναστρεντίν τῆς μίλησε γλυκά :

—Σὲ λατρεύω βασίλισσα τῆς καρδιᾶς μου, πρώτη καὶ μοναδικιά μου ἀγάπη! Θέλω νὰ γίνω σκλάβος σου, νὰ κάνω ὅ, τι ἀποθυμᾶς. Σ' ἀναζητοῦσα σ' ὅλη μου τὴ ζωὴ, μέρες καὶ νύχτες καρτεροῦσα τὴ χαρὰ νὰ σὲ γνωρίσω. Τώρα σὲ βρῆκα. Οὔτε νὰ σ' ἀπολησμονήσω μπορῶ, οὔτε νὰ ζήσω δίχως ἐσένα!

—Δὲ θᾶναι ἡ πρώτη φορὰ ποὺ λὲς τέτια λόγια, τ' ἀποκρίθηκε μὲ ναζιάρικη ζήλια.

—Ἐγώ; φώναξε ὁ Ναστρεντίν Χότζας. Γιατὶ τὸ λὲς αὐτό, Γκιουλσταν;...

Ἡ φωνὴ του ἀχνότρεμε ἀπὸ τόση εἰλικρίνεια, ποὺ ἡ κοπέλα τὸν πίστεψε. Ἦρθε καὶ κάθησε ἀκόμα πιὸ σιμὰ του. Τὴν πῆρε στὰ μπράτσα του. Τὰ χεῖλια τοὺς σμίξαν σ' ἓνα τόσο μακρὺ φιλί, ποὺ κόπηκε ἡ ἀνάσα τῆς Γκιουλσταν.

—Ἀκου νὰ σοῦ πῶ, τοῦ εἶπε ὅταν κατάφερε ν' ἀποτραβηχτεῖ. Οἱ φιλενάδες μου λένε, πῶς οἱ ἀγαπημένοι τοὺς τοὺς φέρνουνε δῶρα γιὰ τὰ φιλιὰ ποὺ τοὺς δίνουν. Κ' ἐσὺ μὲ φιλᾷς τώρα τόσες νύχτες καὶ δὲ μοῦ χάρισες μήτε μιὰ καρφίτσα!

—Γιατὶ δὲν εἶχα χρήματα, ἀπάντησε ὁ Ναστρεντίν. Μὰ σήμερα πῆρα τὰ μεροκάματά μου ἀπὸ τὸν πατέρα σου κι αὔριο θὰ σοῦ φέρω ἓνα πλούσιο δῶρο, Γκιουλσταν. Τί ρέγεται πιότερο ἢ καρδιά σου; Ἐνα γιορντάνι; Ἐνα σάλι ἢ μὴ τυχὸν ἓνα δαχτυλίδι μ' ἀμέθυστο;

—Τὸ ἴδιο μοῦ κάνει, μουρμούρισε ἡ κοπέλα. Τὸ ἴδιο μοῦ κάνει, Ναστρεντίν, ὅ,τι κι ἂν μοῦ φέρεις. Κεῖνο ποὺ θέλω εἶναι νᾶχω κάτι δικό σου. Ναστρεντίν, σ' ἀγάπησα ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμὴ ποὺ σὲ εἶδα. Ἀπὸ τότε ποὺ σὲ πρωταντίκρυσά στοὺς παζάρι.

Κ' ἡ ἀγάπη μου γιὰ σένα μεγάλωσε ὅταν μὲ γλύτω-
 σες ἀπὸ κεῖνον τὸ σιχαμένο Τζαφάρ...

Τὸ νερό, ποὺ εἶχε τὸ ἴδιο χρῶμα μὲ τὸν οὐρανό,
 ξακολούθαγε τὸ κελάρυσμά του μέσα στὸ χαντάκι.
 Τ' ἄστρα τρεμόπαιζαν πάνω στὸν ἄπειρο θόλο. Ὁ Να-
 στρεντὶν ἀγκάλιασε ἀκόμα πιὸ σφιχτὰ τὴ Γκιουλστάν.
 Καὶ τὸ χέρι του, ὅπως τὸ γλίστρησε σιγὰ, φούσκωσε καὶ
 γέμισε ἀπὸ τὸ στήθος τῆς κοπέλας. Ἡ ἀνάσα τοῦ κό-
 πηκε. Μὰ ξάφνου εἶδε τὸν οὐρανὸ σφοντύλι· ἡ Γκιουλ-
 στάν τοῦ εἶχε ἀστράψει ἓνα μεγαλοπρεπέστατο μπά-
 τσο. Τινάχτηκε πάνω λαχανιασμένη καὶ γεμάτη ὀργή.

—Θαρῶ, εἶπε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας, πῶς ἄκουσα
 νὰ πέφτει κάποιος μπάτσος. Καὶ γιατί πρέπει μὲ μιᾶς
 ν' ἀρχίζουμε τὸ ξύλο, ἀφοῦ μπορούμε νὰ ἐξηγη-
 θοῦμε μὲ τὰ λόγια;

—Μὲ τὰ λόγια; τὸν ἀντίσκοψε ἡ Γκιουλστάν. Δὲ
 φτάνει ποὺ σοῦ δείχνω, ξεχνώντας κάθε ντροπή, τὸ
 πρόσωπό μου δίχως φερειτζέ, βάζεις τώρα καὶ τὸ
 χέρι σου ἐκεῖ ποὺ δὲν πρέπει νὰ τὸ βάζεις!

—Καὶ ποιὸς εἶν' ἐκεῖνος ποὺ ἔχει τὴν ἀρμοδιό-
 τητα νὰ πεῖ, ποῦ πρέπει νὰ βάζουμε ἢ νὰ μὴ βά-
 ζουμε τὰ χέρια μας; δικιολογιόταν ἀμήχανα ὁ Να-
 στρεντὶν Χότζας. "Αν εἶχες διαβάσει τὸ βιβλίο τοῦ
 "Ιμπν-Τουφεϊγύ...

—Δόξα τὸ Θεό, τὸν ξαναντίσκοψε πιὸ θυμωμένη
 ἀκόμα, ποὺ δὲν ἔχω διαβάσει τέτια ἀνήθικα βιβλία.
 Ἐγὼ φροντίζω γιὰ τὴν τιμὴ μου ὅπως ταιριάζει σὲ
 μιὰ κοπέλα!

Καὶ λέγοντας αὐτὰ τοῦ γύρισε τὴν πλάτη κ' ἔφυ-
 γε. Κάτω ἀπὸ τ' ἀνάλαφρα βήματά της ἡ σκαλίτσα
 τοῦ σπιτιοῦ μόλις ἔτριξε. Σὲ λίγο ἓνα ἀχνὸ φῶς
 γλίστρησε ἀνάμεσα ἀπὸ τὶς γρίλιες τῆς μπαλκονό-
 πορτας.

—Τὴν πρόσβαλα! σκεφτόταν ὁ Ναστρεντὶν Χότ-
 ζας. Πῶς τὰ κατάφερα ἔτσι; "Ε, δὲν πειράζει! Χρει-
 αζόταν, γιατί κατάλαβα τὸ χαρακτήρα της. Ἀφοῦ

μπάτσισε ἑμένα, ξέρω πῶς θὰ φερθεῖ, ἅμα γίνει γυναίκα μου, σ' ὅποιον θὰ θελήσει νὰ τῆς πουλήσει ἔρωτα. Εὐχαρίστως δέχουμαι νὰ φάγω δέκα μπάτσους πρὶν τὴν παντρευτῶ, φτάνει ὕστερα νὰ μοιράζει, μὲ τὴν ἴδια εὐκολία τοὺς μπάτσους στοὺς ἄλλους.

Περπατώντας στὶς μύτες τῶν ποδαριῶν του πῆγε κάτω ἀπὸ τὸ ξύλινο μπαλκόνι καὶ φώναξε σιγὰ :

—Γκιουλστάν!...

Ἐκείνη δὲν ἀπάντησε.

—Γκιουλστάν!...

Τ' ἄρωματισμένο ἀπὸ τὰ λουλούδια σκοτάδι δὲν τοῦ ἀποκρίθηκε. Ὁ Ναστρεντὶν εἶταν καταλυπημένος.

Σιγὰ, γιὰ νὰ μὴν ξυπνήσει τὸ γέρο, ἄρχισε νὰ τραγουδᾷ :

*Τὰ ματοτσίνουρά σου μοῦ πῆραν τὴν καρδιά,
ἢ πιὸ ὁμορφ' εἶσ' ἀπ' ὅλες, Γκιουλστάν, μὲς στὸ ντουνιά.*

*Κόσμε, ποῦ ξανακούστηκε καὶ ποῦχει ματαγίνει,
ὁ κλέφτης νὰ κατηγορᾷ καὶ φταίχτης ὁ κλεμένος ;
Δός μου τὰ χεῖλια σου, καλή, νὰ τὰ ξαναφιλήσω,
νὰ τὰ φιλήσω μιὰ φορά. Μὰ ὅχι μὴν τὰ δώσεις,
δὲν ξεδιψάει ἓνα φιλὶ κ' ἐγώ μαι διψασμένος.
Ἐσὺ σκληρὴ μήτε νὰ δεῖς μήτε ν' ἀκούσεις θέλεις,
ἐκεῖνον ὅπου τ' ἀναψες τέτιον βαθὺ σεβντὰ
καὶ κάθεται στὴν πόρτα σου ζητιάνος τσ' ὁμορφιάς σου.
Καὶ πῶς μακριὰ 'πὸ σὲ θὲ ν' ἄβρω παρηγόρια ;
Τὰ μάτια σου, οἱ μποῦκλες σου, τὰ χέρια σου, Γκιουλστάν,
καὶ τοῦ κορμιοῦ σου ἡ μυρωδιὰ κ' ἡ γλύκα τῆς φωνῆς σου,
πόνος, χαρὰ καὶ δάκρυα καὶ γέλιο εἶναι γιὰ μένα !
Ναί, σ' ἀγαπῶ καὶ σὲ ποθῶ, καὶ ταίρι μου σὲ θέλω,
τὴν κούραση στὸ σιῆθος σου νὰ τὴν ἀποκοιμίζω,
νὰ βλέπω μὲς στὰ μάτια σου νὰ λάμπουν τὰ ὄνειρά μου
καὶ σὺ νὰ τὰ χαϊδολογᾷς πάνω στὸ μέτωπό μου.*

*Τὰ ματοτσίνουρά σου μοῦ πῆραν τὴν καρδιά,
ἢ πιὸ ὁμορφ' εἶσ' ἀπ' ὅλες, Γκιουλστάν, μὲς στὸ ντουνιά.*

“Ετσι τραγούδαγε. ‘Η Γκιουλσταν οὔτε φάνηκε οὔτε τ’ ἀποκρίθηκε. Αὐτὸς ὅμως ἤξερε πῶς τὸν ἄκουγε ὅλη αὐτιά καὶ πῶς καμιά γυναίκα στὸν κόσμο δὲν μπορεῖ ν’ ἀντισταθεῖ σὲ τέτια λόγια. Καὶ δὲ γελιόταν. ‘Η γρίλια μισάνοιξε...

—“Ελα, μουρμούρισε ἡ Γκιουλσταν. Μὰ σιγά, μὴν ξυπνήσεις τὸν πατέρα μου !

‘Ο Ναστρεντὶν ἀνέβηκε τῇ στενῇ σκαλίτσα, μπῆκε στὴν κάμαρά της καὶ κάθησε πάλι κοντά της. “Ενα φυτίλι, βουτηγμένο στὸ λίπος, ἄναβε τσιρίζοντας. Τὸ φῶς τοῦ ποῦ ἀχνότρεμε τοὺς φώτιζε ὥς τὴν αὐγὴ. Μίλαγαν καὶ δὲ χόρταιναν μήτε τὰ λόγια τοὺς μήτε ν’ ἀκούει ὁ ἓνας τῇ φωνῇ τοῦ ἄλλου. Μὲ μιὰ λέξη ὅλα γίνηκαν ὅπως συνηθίζεται σ’ αὐτὲς τὶς περιστάσεις κι ὅπως μπορεῖ κανεὶς νὰ τὰ διαβάσει στὸ βιβλίο τοῦ σοφοῦ ‘Αμποῦ-Μωχάμεντ-’Αλῆ-’Ιμπν-Χάζμ, ποῦ ἔχει τοῦτον ἐδῶ τὸν τίτλο : «‘Ο κολιὲς τοῦ μικροῦ περιστεριοῦ», καὶ πιὸ εἰδικὰ στὸ κεφάλαιο «Περιγραφή τῆς φύσης τοῦ ἔρωτα». Στὸ κεφάλαιο αὐτὸ βρίσκονται τὰ παρακάτω :

«‘Ο ἔρωτας—ποῦ ὁ ‘Αλλάχ νὰ τὸν δοξάζει !—ἀρχίζει μὲ παιχνίδια γιὰ νὰ γίνει ἔπειτα κάτι τὸ σοβαρὸ καὶ σημαντικό. Τὰ χαρακτηριστικά του, ἐξ αἰτίας τῆς θείας καταγωγῆς του, εἶναι τόσο λεπτὰ, ποῦ εἶναι πάρα πολὺ δύσκολο νὰ τὰ καθορίσεις καὶ νὰ τὰ περιγράψεις. “Αν κανεὶς θέλει νὰ βρεῖ ἀπὸ ποιὲς αἰτίες γεννιέται ὁ ἔρωτας, τότε θὰ δεῖ, πῶς τὶς περισσότερες φορές τὸν προκαλεῖ μιὰ γοητευτικὴ ἐμφάνιση. Τοῦτο ἐξηγιέται ἀπὸ τὸ γεγονὸς πῶς ἡ οὐσία τῆς ψυχῆς εἶναι ἀθάνατη καὶ γι αὐτὸ ἐνθουσιάζεται μπροστὰ στὴ γήϊνη ὁμορφιὰ κ’ ἐπηρεάζεται ἀπὸ κάθε τελειότητα... Πραγματικά, τούτη ἡ ἐξωτερικὴ ἐμφάνιση ἐνώνεται, μὲ τρόπο θαυματουργό, μὲ τὰ πιὸ μικρὰ μέρη τῆς ψυχῆς...»

2

Ο ΓΕΡΟΣ, στήν ταρατσα, ἄρχισε νὰ κουνιέται καὶ ν' ἀναγυρίζει. "Υστερα ἔβηξε καὶ μετὰ, μὲ βραχνὴ καὶ μισοκοιμισμένη φωνή, κάλεσε τὴν κόρη του. "Ἦθελε μιὰ κανάτα δροσερὸ νερό. Ἡ Γκιουλστὰν ἔσπρωξε σιγὰ τὸ Ναστρεντὶν κατὰ τὴν πόρτα. Κι αὐτὸς κατέβηκε τρέχοντας κι ὅσο πιὸ ἀνάλαφρα μπορούσε τὴ στενὴ σκαλίτσα, πήδηξε τὸ φράχτη καὶ τράβηξε γιὰ τὸ ποταμάκι νὰ πλυθεῖ. Ἀφοῦ σφουγγίστηκε μὲ τὴν ἄκρη τῆς κελεμπίας του, ξαναγύρισε καὶ χτύπησε τὴ μικρὴ πορτούλα τοῦ περιβολιοῦ.

Ὁ γέρος τὸν χαιρέτησε ἀπὸ τὴν ταρατσα :

—Καλημέρα, Ναστρεντὶν Χότζα ! Πολὺ πρωῒνὸς μοῦ εἶσαι τώρα τελευταῖα. Μὰ τί ὥρα ξυπνᾷς ; Τώρα θὰ πιοῦμε τὸ καφεδάκι μας κ' ὕστερα, μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ, θὰ στρωθοῦμε στὴ δουλειά.

Τὸ μεσημέρι ὁ Ναστρεντὶν Χότζας παράτησε τὸ γέρο τσουκαλὰ καὶ πῆγε στὸ παζάρι, γιὰ ν' ἀγοράσει ἓνα δῶρο στὴ Γκιουλστὰν. "Ὅπως πάντα, γιὰ ν' ἀναι πιὸ ἀσφαλισμένος πὼς δὲ θὰ τὸν γνωρίσει κανεῖς, κόλλησε μιὰ ψεύτικια γενειάδα καὶ τύλιξε τὸ κεφάλι του μὲ παρδαλὸ τουρμπάνι, ὥσ᾿ ἀν αὐτὰ ποὺ φορᾷνε στὸ Μπανταχσάν.

Διάλεξε ἓνα γιορντάνι ἀπὸ κοράλια, ποὺ τὸ χρῶμα τους τοῦ θύμιζε τὰ χεῖλια τῆς ἀγαπημένης του. Ὁ μαγαζάτορας φάνηκε ἄνθρωπος μὲ κατανόηση. "Υστερα ἀπὸ παζάρια, μὲ φωνές κι οὐρλιάσματα, ποὺ βάσταξαν μιὰ ὀλόκληρη ὥρα, τὸ γιορντάνι μπῆκε ὀριστικὰ στὸ κεμέρι τοῦ Ναστρεντὶν Χότζα γιὰ τριάντα γρόσια.

Γυρίζοντας εἶδε κόσμο μαζεμένο μπροστὰ στὸ τζαμί τῆς μεγάλης πλατείας. Σπρώχνονταν κι ἀνέβαιναν ὁ ἓνας πάνω στὸν ἄλλον γιὰ νὰ δοῦν. Πλησιάζοντας ὁ Ναστρεντὶν Χότζας ἄκουσε μιὰ στριγγιὰ καὶ διαπεραστικὴ φωνὴ νὰ λέει τοῦτα δῶ :

—'Ελᾱτε νὰ δεῖτε μὲ τὰ ἴδια τὰ μάτια σας, ὦ πιστοί, πὼς αὐτὸς ὁ δυστυχισμένος ἄνθρωπος εἶναι παράλυτος. Δέκα τώρα χρόνια δὲν μπορεῖ νὰ σηκωθεί οὔτε νὰ κουνήσει. Τὰ χέρια του καὶ τὰ πόδια του εἶναι κρύα καὶ παγωμένα. Κοιτᾱχτε, δὲν καταφέρνει ν' ἀνοίξει μήτε κἂν τὰ βλέφαρά του. Τὸν ἔφεραν ἀπὸ πολὺ μακριά. Τὸν κουβάλησαν οἱ συγγενεῖς κ' οἱ φίλοι του στὴν πολιτεία μας, γιὰ νὰ δοκιμάσουν τὴν τελευταία ἐλπίδα ποὺ τοὺς ἀπόμενε. Μέσα σ' ὅχτῳ μέρες ἀπὸ σήμερα, στὴ γιορτὴ τοῦ θαυματουργοῦ ἁγίου Μπογκαεντίν, θὰ τὸν πᾶνε στὸ μνημόρι του. Ἐνα σωρὸ στραβούς, κουτσούς, παραλυτικούς ἔχει, ὅπως ὅλοι σας ξέρετε, γιατρέψει ἡ χάρη τοῦ ἁγίου. Ἄς προσευχηθοῦμε, πιστοὶ μουσουλμάνοι, κι ἄς παρακαλέσουμε τὸν ἅγιο νὰ λυπηθεῖ αὐτὸν τὸν δυστυχισμένο καὶ νὰ τὸν γιατρέψει.

Ἄς κοσμάκης ἄρχισε τὶς προσευχές. Σὲ λίγο ἡ στριγγιὰ φωνὴ ξανακούστηκε πάλι :

— Πιστοὶ μουσουλμάνοι, ἐλᾱτε, ἐλᾱτε νὰ δεῖτε μὲ τὰ ἴδια σας τὰ μάτια τὸν ἄμοιρο, ποὺ κοιτάται παράλυτος δέκα ὀλόκληρα χρόνια !

Ἄς Ναστρεντίν Χότζας ἀνοίξε δρόμο ἀνάμεσα ἀπὸ τὸ πλῆθος καὶ σίμωσε. Ἀνασηκώθηκε στὶς μύτες τῶν ποδαριῶν του καὶ κοίταξε. Ἀντίκρυσεν ἕνα μουλὰ ξερακιανό, μὲ μισόκλειστα καὶ γεμάτα πονηριὰ μάτια. Ὁ μουλὰς, δείχνοντας μὲ τὸ δάχτυλό του τὸ φορεῖο ποὺ σ' αὐτὸ εἴταν ξαπλωμένος ὁ παράλυτος, οὔρλιαξε :

— Κοιτᾱχτε, κοιτᾱχτε, πιστοὶ μουσουλμάνοι ! Κοιτᾱχτε πόσο εἶναι ἀξιολύπητος καὶ πόσο ὑποφέρει ! Μὰ μέσα σὲ λίγες μονάχα μέρες ὁ ἅγιος Μπογκαεντίν θὰ τὸν γιατρέψει !

Ἄς παράλυτος κοιτόταν ἀκίνητος στὸ φορεῖο, μὲ τὰ μάτια κλειστά. Τὸ πρόσωπό του εἶχε μιὰν ἔκφραση λυπημένη καὶ πονεμένη. Ὁ Ναστρεντίν Χότζας κοίταξε καὶ τόσο στάθηκε τὸ ξάφνιασμά του, ποὺ ἔ-

μπεξε μιὰ μικρὴ κραυγὴ ποὺ μόλις ἀκούστηκε. Τούτη ἢ βλογιοκομμένη φάτσα, μὲ τὴν πλατσουκωτὴ μύτη, τοῦ στάθηκε τόσο γνῶριμη! Θὰ μπορούσε νὰ τὴ γνωρίσει μὲ τὴν πρώτη ἀνάμεσα σὲ χίλιες! Εἴταν ὁ σεΐσης τοῦ πλούσιου μὲ τ' ἀμάξι. Μιὰ μόνη διαφορὰ βρῆκε σ' αὐτόν· ἀπὸ τὴν πολὺ τὴν ξάπλα, κάνοντας τὸν παραλυτικό, εἶχε παχύνει.

Ἀπὸ τούτη τὴ μέρα κ' ἔπειτα, κάθε φορὰ ποὺ ὁ Ναστρεντὶν Χότζας πέρναγε σιμὰ ἀπὸ τὸ τζαμί, ἔβλεπε τὸν ἴδιο ξερακιανὸ μουλὰ καὶ τὸν παραλυτικό μὲ τὸ βλογιοκομμένο πρόσωπο, ποὺ ἀδιάκοπα πάχαινε.

Τέλος ἔφτασε ἡ μέρα τῆς γιορτῆς τοῦ ἁγίου σεΐχη Μπογκαεντίν. Σύμφωνα μὲ τὴν παράδοση, εἶχε πεθάνει μιὰν ἡλιόλουστη μέρα τοῦ Μάη, ἀκριβῶς τὸ μεσημέρι. Ἄν καὶ δὲ θόλωνε οὔτε τὸ πιὸ μικρὸ συννεφάκι τὸν οὐρανό, ὁ ἥλιος ξαφνικὰ σκοτείνιασε, ἡ γῆ ἄρχισε νὰ τρέμει κι ὅλα τὰ σπίτια τῶν ἁμαρτωλῶν γκρεμίστηκαν, θάβοντας κάτω ἀπὸ τὰ ντουβάρια τους ὅσους τὰ κατοικοῦσαν. Ἔτσι, τουλάχιστο, ἀνιστορᾶνε οἱ μουλάδες στὰ τζαμιὰ τὸ θάνατο τοῦ ἁγίου Μπογκαεντίν, προσκαλώντας τοὺς μουσουλμάνους νὰ ἐπισκεφτοῦν τὸ μνημόρι του καὶ νὰ προσκυνήσουν τὰ λείψανά του, γιὰ νὰ μὴν περάσουν γιὰ ἄπιστοι καὶ πάθουν ὅσα ἔπαθαν οἱ ἁμαρτωλοί.

Τὴ μεγάλη αὐτὴ μέρα οἱ προσκυνητὲς ξεκίνησαν ἀπὸ τὰ χαράματα. Πρὶν ἀκόμα βγεῖ ὁ ἥλιος, τὰ πλήθη μερμήγκιαζαν στὴν ἀπέραντη πλατεία μπροστὰ στὸ μαυσωλεῖο. Ὅλοι εἴταν γυμνοπόδαροι, ὅπως τ' ἀπαιτοῦσε μιὰ παλιὰ συνήθεια. Μερικοὶ φτάσανε ἀπὸ πολὺ μακριά, εἴτε γιὰτὶ εἴταν πολὺ θρηῃσκοι, εἴτε γιὰτὶ εἶχανε κάνει πολλές ἁμαρτίες κ' ἐρχόνταν νὰ τοὺς συχωρεθοῦν. Οἱ ἄντρες κουβάλαγαν τὶς στεῖρες γυναῖκες τους, μητέρες τ' ἄρρωστα παιδιὰ τους, γέροι σέρνονταν πάνω στὰ δεκανίκια τους. Οἱ λε-

προϊ στέκονταν παράμερα κι ανάβλεπαν μ' ἐλπίδα τὸ λευκὸ τροῦλο τοῦ μαυσωλείου.

Ἡ τελετὴ ἀργοῦσε ν' ἀρχίσει γιατί περίμεναν τὸν ἐμίρη. Ὁ κοσμάκης ὀρθὸς ζουλιόταν σὰ σαρδέλες κάτω ἀπὸ τὸν καυτερό ἥλιο. Τὰ μάτια ὄλων πέταγαν φλόγες. Τὸ πολυἀριθμο τοῦτο πλῆθος, τ' ἀπογοητευμένο ἀπὸ τὸ γήϊνο ριζικὸ του, περίμενε τὸ θαῦμα κι ἀναριγοῦσε ἀκούγοντας τίς προσευχὲς τῶν μουλάδων. Ἡ ἀναμονὴ γινόταν, ἀπὸ στιγμὴ σὲ στιγμὴ, πιὸ βασανιστικὴ. Δυὸ ντερβισάδες, ποὺ ἀπὸ ὥρα στριφογύριζαν καὶ κουτρουβαλοῦσαν κατάχαμα μουγγρίζοντας, ἄρχισαν νὰ δαγκάνουν τὴ γῆ κι ἀπὸ τὸ στόμα τους ἔτρεχαν γκρίζοι ἀφροί. Ὁ κοσμάκης τρόμαξε βλέποντάς τους κι ἀποτραβήχτηκε, ὅσο ποὺ οἱ γυναῖκες κλαίγανε καὶ σκλήριζαν. Καὶ νά, ἀπὸ μυριάδες στόματα ἀκούστηκε μιὰ κραυγὴ :

— Ὁ ἐμίρης ! ὁ ἐμίρης !...

Ἡ αὐτοκρατορικὴ φρουρά, στριφογυρίζοντας μ' ἐπιδεξιότητα τίς μαγκοῦρες της, ἄνοιξε δρόμο παραμερίζοντας τὰ πλῆθη. Ὁ ἐμίρης γυμνοπόδαρος, μὲ τὸ κεφάλι σκυφτό, βυθισμένος στὶς εὐσεβεῖς κι ἀνεξερεῦνητες σκέψεις του, προχώρησε ἀνάμεσα ἀπὸ τὸ ζωντανὸ τοῦτο ἄνοιγμα. Οἱ δοῦλοι του τσακίζονταν νὰ σηκώνουν πίσω του τὰ χαλιὰ καὶ νὰ τρέχουν μπροστὰ καὶ νὰ τὰ ξαναστρώνουν γιὰ νὰ διαβεῖ. Κ' ἔβλεπες πολλοὺς μέσα στὸ πλῆθος νὰ βουρκώνουν τὰ μάτια τους καὶ δάκρυα νὰ κατακυλᾶνε στὰ μάγουλά τους.

Ὁ ἐμίρης ἀνέβηκε πάνω σ' ἓνα μικρὸ ψήλωμα, ποὺ βρισκόταν σιμὰ στὸν τοῖχο τοῦ μαυσωλείου. Τοῦστρωσαν μπροστὰ του ἓνα χαλὶ κ' οἱ βεζιράδες τὸν κράτησαν ἀπὸ τίς ἀμασχάλες καὶ τὸν βοήθησαν νὰ γονατίσει. Οἱ μουλάδες, φορώντας ἄσπρες πουκαμίσεις, σχημάτισαν ἓνα ἡμικύκλιο κι ἄρχισαν νὰ ψέλνουν, σηκώνοντας τὰ χέρια τους πρὸς τὸ θαμπό,

ἀπὸ τὴν πάχνη καὶ τὴν κάψα, οὐρανό. Ἡ τελετὴ εἶχε ἀρχίσει.

Ἡ λειτουργία, ποὺ τὴ διακόφταν κάθε τόσο οἱ ψαλμοί, δὲν εἶχε τελειωμό. Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας κατάφερε, μὲ χίλιους κόπους καὶ προσπάθειες, νὰ περάσει ἀνάμεσα ἀπὸ τὸ πλῆθος καὶ νὰ φτάσει κοντὰ στὴν ἀπὸ πλιθιὰ καλύβα, ὅπου εἶχαν στριμώσει τοὺς παράλυτους καὶ τοὺς ἀνάπηρους.

Ἡ πόρτα τῆς καλύβας εἶταν ὁλάνοιχτη. Ὅλα τὰ μάτια βρίσκονταν καρφωμένα σ' αὐτὴ κι ὁ καθένας ἔλεγε στὸ διπλανό του τί ξεχώριζε στὸ ἐσωτερικό της. Οἱ πιὸ νέοι μουλάδες, κρατώντας μεγάλους μπρούντζινους δίσκους στὰ χέρια τους, μάζευαν τὶς συνεισφορές, ὅσο ποὺ ὁ πιὸ γέρος ἀπ' αὐτοὺς ἔβγαζε κήρυγμα :

—'Απὸ τοῦ καιροῦ ἐκείνου αἰωρεῖται, καὶ θὰ αἰωρεῖται μέχρι συντελείας τῶν αἰώνων, ὑπεράνω τῆς Μπουχάρας καὶ τῶν ἐμίρηδών της, τῶν ἀπαστραπτόντων ὥσπερ ὁ ἥλιος, ἡ εὐλογία τοῦ παναγιωτάτου σεῖχου Μπογκαεντίν. Καθ' ἕκαστον ἔτος, κατὰ τὴν αὐτὴν ὥς σήμερον ἡμέραν, ὁ ἅγιος Μπογκαεντίν εὐδοκεῖ νὰ παραχωρήσει εἰς ἡμᾶς, τοὺς ταπεινοὺς δούλους τοῦ Θεοῦ, τὴν δύναμιν νὰ θαυματουργῶμεν. Ἐμπιστευόμενοι εἰς τὴν χάριν του, ἐλπίζομεν νὰ δυνηθῶμεν νὰ θεραπεύσωμεν τοὺς τυφλοὺς καὶ ἀναπήρους τοὺς ἀναμένοντας, ἔμπλεοι πίστεως, ἐντὸς τοῦ πτωχικοῦ ἐκείνου οἰκίσκου καὶ νὰ τοὺς λυτρώσωμεν ἀπὸ τὰ δεινὰ των...

Σὰν ἀπάντηση στὰ λόγια τοῦ μουλὰ ἀκούστηκαν, ἀπὸ τὸ βάθος τῆς καλύβας, ἀναστεναγμοί, μουγγρητά, οὐρλιάσματα, τριξίματα δοντιῶν. Κι ὁ μουλὰς ξακολούθησε ὑψώνοντας τὴ φωνή του :

«...Εἰσφέρατε, πιστοὶ μουσουλμάνοι, μετὰ μεγαλοψυχίας τὸ περισσευμά σας διὰ τὸν καλλωπισμὸν τῶν τζαμιῶν καὶ ὁ παντεπόπτης Ἀλλάχ θ' ἀναλογισθῇ ἐν ἡμέρα κρίσεως τῆς προσφορᾶς σας...»

‘Ο Ναστρεντίν Χότζας ἔριξε μιὰ ματιὰ στὸ ἔσω-
τερικὸ τῆς καλύβας. Κοντὰ στὴν πόρτα εἶδε τὸ βλο-
γιοκομμένο σεῖση, ξαπλωμένο πάνω σ’ ἓνα φορεῖο.
Πίσω του, μέσα στὸ μισοσκοτάδο, ξεχώρισε πλῆθος
ἄλλα κορμιὰ εἴτε ποὺ κοίτονταν κι αὐτὰ σὲ φορεῖα,
εἴτε ποὺ ἔγερναν πάνω στὰ δεκανίκια τους, γεμάτα
πληγές κ’ ἐπίδεσμους. Ξαφνικά ὁ γέρος μουλάς, ποὺ
εἶχε τελειώσει τὸ κήρυγμά του, φώναξε :

—Τὸν τυφλόν ! Φέρετε τὸν τυφλόν.

Οἱ νέοι μουλάδες, σπρώχνοντας στὰ πλάγια τὸ
Ναστρεντίν Χότζα, χώθηκαν στὰ σκοτάδια τῆς κα-
λύβας καὶ σὲ λίγο βγάλαν ἓναν ἀόμματο, ντυμένο
μὲ φριχτὰ κουρέλια. ‘Ο ἀόμματος περπάταγε παραν-
τουρώντας· κούναγε τὰ χέρια του στὸν ἀέρα καὶ
σκουντουφλοῦσε στίς πέτρες.

Τὸν φέρανε μπροστὰ στὸ γέρο μουλά, ποὺ στε-
κόταν πάνω στὸ μαυσωλεῖο. ‘Ο ἀόμματος γονάτισε
καὶ φίλησε τὰ σκαλοπάτια. ‘Ο μουλάς ἄγγιξε τὸ κε-
φάλι του μὲ τὰ χέρια του κι ὁ τυφλός, ἀπὸ τοῦτο τὸ
ἄγγιγμα, γιατρεύτηκε στὴ στιγμή.

—Βλέπω ! βλέπω... οὐρλιαζε μὲ στριγγιὰ καὶ τρε-
μάμενη φωνή. "Ω πανάγιε Μπογκαεντίν, βλέπω ! Βλέ-
πω ! "Εκανες τὸ θαῦμα σου ! Θαῦμα ! γίνηκε τὸ
θαῦμα, σᾶς λέω !

Τὸ πλῆθος, δοξάζοντας τὸν ἅγιο, τὸν περιτριγύ-
ρισε. Πολλοὶ τοῦ φώναζαν :

—Πές μου, ποῖο εἶναι τοῦτο τὸ χέρι ποὺ σοῦ
δείχνω ; Τὸ δεξιὸ ἢ τὸ ζερβί ;

Κι ὁ ἀόμματος ἀπαντοῦσε δίχως νὰ λαθεύεται.
Τότες πιά ὅλοι πείσθηκαν πὼς εἶχε ξαναβρεῖ τὸ φῶς
του. Ἐνα σύνεφο ἀπὸ μουλάδες, κρατώντας πάλι
τοὺς μπρούντζινους δίσκους στὰ χέρια τους, σκορπί-
στηκαν μέσα στὸν κοσμάκη.

—Μουσουλμάνοι, εἶδατε μὲ τὰ ἴδια σας τὰ μά-
τια τὸ θαῦμα ! Δώστε τὸν ὀβολό σας γιὰ τὸν καλ-
λωπισμὸ τῶν τζαμιῶν.

Πρῶτος ἀπ' ὅλους ἔριξε ὁ ἐμίρης μέσα στοῦ δίσκο μιὰ χούφτα χρυσάφι. Ὑστερα ἀπ' αὐτόν οἱ αὐλικοὶ κ' οἱ βεζιράδες πέταξαν ἓνα χρυσὸ νόμισμα. Φιλοτιμήθηκε ὁ κοσμάκης κ' ἔριχνε ἀσήμια καὶ μπακίρες. Οἱ δίσκοι γέμισαν κ' οἱ μουλάδες τοὺς ἄδειασαν τρεῖς φορές.

Ὅταν ἄρχισαν νὰ λιγοστεύουν οἱ εἰσφορές, βγάλαν κάποιον ποῦ κούτσαινε ἀπὸ τὸ καλύβι. Τὸν φέρανε μπροστὰ στοῦ μαυσωλεῖο, φίλησε τὰ σκαλοπάτια καὶ γιατρεύτηκε κι αὐτὸς μονομιᾶς. Πέταξε πέρα τὰ δεκανίκια του κι ἄρχισε νὰ χοροπηδᾷ, τινάζοντας ψηλὰ τὰ ποδάρια του. Τότες ξανὰ οἱ μουλάδες χύθηκαν, ἀνεμίζοντας τοὺς δίσκους, πάνω στοῦ πληθος φωνάζοντας :

—Δώστε τὸ περίσσευμά σας, μουσουλμάνοι !

Ἐνας μουλάς, μ' ἄσπρη γενειάδα, πλεύρισε τὸ Ναστρεντὶν Χότζα ποῦ κείνη τῇ στιγμῇ εἴταν βυθισμένος σὲ σκέψεις μὲ τὰ μάτια καρφωμένα στοῦ καλύβι.

—Πιστὲ μουσουλμάνε, εἶδες τὸ μεγάλο θαῦμα ποῦ γίνηκε ! Δώσε τὸν ὀβολόν σου καὶ ὁ παντεπόπτης Ἀλλάχ θά...

—Τὸ λές αὐτὸ θαῦμα ; τὸν ἔκοψε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας. Καὶ μοῦ ζητᾷς τὸν ὀβολό μου ; Δὲ σοῦ δίνω γιὰ δυὸ λόγους· πρῶτα γιατί εἶμαι ἀπένταρος καί, δεύτερο, γιατί εἶμαι κ' ἐγὼ ἓνας μεγάλος ἅγιος καὶ μπορῶ νὰ κάνω θαύματα πολὺ πιὸ σπουδαία ἀπ' αὐτό !

—Εἶσαι βλάσφημος ! φώναξε θυμωμένα ὁ μουλάς. Μὴν τὸν πιστεύετε, μουσουλμάνοι ! Ὁ σατανὰς μιλάει ἀπὸ τὸ στόμα του !

Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας φώναξε τότε κι αὐτὸς πρὸς τὸ πληθος :

—Ὁ μουλάς δὲν πιστεύει πῶς μπορῶ νὰ κάνω κ' ἐγὼ ἓνα θαῦμα ! Αὐτὸ θὰ τὸ δοῦμε ! Δὲ μ' ἄρέσουν ἔμένα τὰ λόγια καὶ θὰ τοῦ τ' ἀποδείξω ! Κεῖνο τὸ καλύβι εἶναι γεμάτο ἀπὸ τυφλοὺς, κουτσούς, ἀνάπη-

ρους καὶ παραλυτικούς. Θὰ τοὺς γιατρέψω μονοκοπανιᾶς ὅλους, δίχως κἄν νὰ τοὺς ἀγγίξω. Μὲ δυὸ μονάχα λέξεις ποὺ θὰ πῶ, θὰ γιατρευτοῦν καὶ θὰ ξαμολυθοῦν στὶς τέσσερις γωνιὲς τοῦ κόσμου μὲ τέτια γληγοράδα, ποὺ μήτε τὸ καλύτερο ἄτι τῆς ἀραπιᾶς δὲ θὰ μπορέσει νὰ τοὺς προλάβει.

Τὸ ντουβάρι τοῦ καλυβιοῦ εἴταν φτιαγμένο πρόχειρα ἀπὸ πλιθιά, ποὺ ἄφηναν μεγάλα ἀνοίγματα ἀνάμεσά τους. Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας διάλεξε ἐκεῖνο τὸ μέρος ὅπου τ' ἀνοίγματα εἴταν πιὸ πολλά. Στηρίχτηκε γερὰ στὰ πόδια του καὶ ρίχνοντας ὅλο του τὸ βάρος ἐμπρὸς ἔσπρωξε μὲ δύναμη τὸν τοῖχο. Ψευτοφτιαγμένος καθὼς εἴταν, βούλιαξε κατὰ μέσα βγάζοντας ἓνα μακάβριο βρόντο. Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας ρίχτηκε τότε πάνω στὸνα πλάϊ τῆς τρύπας ποὺ ἄνοιξε καὶ σπρώχνοντας γερὰ, γκρέμισε ὁλόκληρη τὴ μιὰ πλευρὰ τοῦ καλυβιοῦ. Τὰ πλιθιά καὶ τὰ χώματα βούλιαξαν κατὰ μέσα μὲ βουή, σηκώνοντας ἓνα πυκνὸ σύνεφο σκόνης.

— Σεισμός! Σωθεῖτε!... οὐρλιαξε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας, γκρεμίζοντας ἀκόμα ἓνα κομμάτι τοῦ τοίχου.

Κι ὁ πανικὸς ξέσπασε μέσα στὸ καλύβι. Πρῶτος ὤρμησε κατὰ τὴν πόρτα ὁ βλογιοκομμένος σεΐσης. Ἀπὸ τὴ μεγάλη του βία μπερδεύτηκε πάνω του τὸ φορεῖο, τῷσυρε, γάντζωσε στὴν πόρτα καὶ δὲν ἄφηνε τοὺς κουτσούς, τοὺς στραβούς, τοὺς ἀνάπηρους καὶ τοὺς παραλυτικούς νὰ περάσουν. Μὰ ὅταν ὁ Ναστρεντὶν Χότζας βούλιαξε, μὲ μιὰ δυνατὴ σπρωξιὰ τὸ ντουβάρι ποὺ ἀπόμενε, τότες οἱ ὑποψήφιοι γιὰ τὸ θαῦμα, ξεχνώντας τὴν ἀναπηρίαν τους, ἄρχισαν νὰ τρέχουν σὰν παλαβοί.

Τὸ πλῆθος οὐρλιαζε, γιουχάϊζε, σφύριζε, βλαστήμαγε. Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας κατάφερε ὅμως νὰ κυριαρχήσει πάνω σ' ὅλο αὐτὸ τὸ πατιρντὶ καὶ νὰ φωνάξει:

— Μουσουλμάνοι, πέστε μου, δὲν εἶχα δίκιο λέ-

γοντας πῶς θὰ τοὺς γιατρέψω ὅλους μονοκοπανιᾶς καὶ μὲ δυὸ μονάχα λέξεις;

‘Ο κοσμάκης, χωρὶς νὰ δίνει πιά τὴν παραμικρὴ προσοχὴ στὰ κηρύγματα καὶ τίς ψαλμωδίες, ἔτρεχε ἀπ’ ὅλες τίς μεριές κι ἀκούγοντας τὸ τί γίνηκε κυλιόταν χάμω ἀπὸ τὰ γέλια. ‘Η ἱστορία τῆς θαυματουργῆς θεραπείας ἔκανε φτερὰ καὶ πετώντας ἀπὸ στόμα σὲ στόμα μαθεύτηκε, μέσα σὲ λίγες στιγμές, ἀπ’ ὅλες αὐτὲς τίς μυριάδες τὸ λαό. Κι ὅταν ὁ μεγάλος μουλᾶς σήκωσε τὰ χέρια του, χειρονομώντας πρὸς τὸ πλῆθος νὰ κάνει ἡσυχία γιὰ νὰ μιλήσει, ὁ κοσμάκης τ’ ἀποκρίθηκε μὲ σφυρίγματα καὶ γιουχαϊτά.

Καὶ ξανά, ὅπως τὴν προηγούμενη φορὰ, μιὰ μόνη κραυγὴ ἀντηχοῦσε ἀπὸ χιλιάδες - χιλιάδες στόματα:

— ‘Ο Ναστρεντὶν Χότζας!

— Ξαναγύρισε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας!

— ‘Ο Ναστρεντὶν Χότζας βρίσκεται πάλι μαζί μας!

Οἱ μουλᾶδες, ἀκούγοντας ἐτοῦτες τίς κραυγές, πέταξαν τοὺς δίσκους τους κι ἄρχισαν νὰ τρέχουν κυνηγεμένοι ἀπ’ αὐτές.

‘Ο Ναστρεντὶν Χότζας βρισκόταν κιόλας μακριά. Ἐκρυψε κάτω ἀπὸ τὴν κελεμπία του τὸ σαρίκι του καὶ τὴ γενειάδα του, γιὰ νὰ ξεγελάσει τοὺς γενίτσαρους. Ἐνα μονάχα δὲν πρόσεξε· πῶς ὁ σαράφης Τζαφάρ τὸν εἶχε ἀκολουθήσει καὶ κάθε τόσο κρυβόταν στὶς γωνιές τῶν δρόμων, πίσω ἀπὸ πόρτες καὶ δέντρα.

Σὰν ἔφτασε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας σὲ κάποιο στενὸ ἔρημο δρομάκι, σίμωσε στὸ φράχτη ἐνὸς περιβολιοῦ κ’ ἔβηξε συνθηματικά. Ἀκούστηκαν ἀνάλαφρα βήματα καὶ μιὰ γλυκιὰ γυναικεία φωνὴ νὰ ρωτᾷ:

— Ἐσύ σαι, ἀγάπη μου;

‘Ο σαράφης, κρυμμένος πίσω ἀπ’ ὅνα δέντρο, γνώρισε τὴ φωνὴ τῆς ὁμορφῆς Γκιουλστάν. Ἐπειτα ἄκουσε μουρμουρητά, γλυκόλογα, χάχανα καὶ φιλιά.

— “Α, γι αὐτὸ λοιπὸν μοῦ τὴν πῆρες, γιὰ νὰ τὴν

κάνεις δική σου ! εἶπε λυσσιάζοντας ἀπὸ τῆ ζήλια του ὁ σαραφης.

“Οταν ὁ Ναστρεντὶν Χότζας ἀποχαιρέτησε τὴ Γκιουλστὰν κ’ ἔφυγε, περπατοῦσε τόσο γλήγορα κ’ ἔστριψε τόσα δρομάκια, ποὺ ὁ Τζαφάρ ἔχασε τὰ ἴχνη του.

— Θαρῶ, εἶπε, πῶς δὲ θὰ εἰσπράξω τὸ ποσὸ ποὺ σ’ ἔχουν ἐπικηρύξει. Μὰ ἔνοια σου, Ναστρεντὶν Χότζα ! Σοῦ ἐτοιμάζω μιὰ τρομερὴ ἐκδίκηση !

3

ΤΟ ΘΗΣΑΥΡΟΦΥΛΑΚΙΟ τοῦ ἐμίρη δὲν πῆγαινε καθόλου καλά. Τούτῃ τῇ φορὰ δὲν κατάφεραν νὰ εἰσπράξουν, στὴ γιορτὴ τοῦ ἁγίου Μπογκαεντίν, μήτε τὸ ἓνα δέκατο ἀπ’ ὅσα τίς ἄλλες χρονιές. Καὶ τὸ χειρότερο ἀπ’ ὅλα εἶταν, πῶς ὁ λαὸς δὲν ἔδειχνε τὴν ἴδια ὅπως πρὶν ὑπακοή. Οἱ ἀναφορές ποὺ φτάναν στὸ σεράϊ λέγανε, πῶς τὸ περιστατικὸ τοῦ μαυσωλείου εἶχε μαθευτεῖ ἴσαμε τὴν πιὸ ἀπόμακρη γωνιὰ τῆς χώρας, μὲ θλιβερὰ ἀποτελέσματα. Σὲ τρία χωριὰ ὁ κοσμάκης ἀρνήθηκε νὰ δώσει δεκαράκι γιὰ ν’ ἀποτελειώσουν τὰ τζαμιὰ καὶ σ’ ἓνα τέταρτο οἱ χωρικοὶ διώξανε τοὺς μουλάδες.

‘Ο ἐμίρης πρόσταξε τὸ βεζίρη του νὰ συγκαλέσει ἐπείγοντως τὸ ντιβάνι, τὸ μεγάλο δηλαδή συμβούλιο τοῦ κράτους. Τὸ ντιβάνι συνεδρίαζε στὸν κῆπο τοῦ παλατιοῦ. Εἶταν ἓνας ἑξοχος κῆπος, ἀπὸ τοὺς πιὸ θαυμαστοὺς τῆς οἰκουμένης. Πάνω σὲ διαλεχτὰ δέντρα, μὲ τίς πλούσιες φυλλωσιές τους, ὠρίμαζαν τοῦ κόσμου τὰ φρούτα· μῆλα, ἀμύγδαλα, ἑξωτικὰ ἀχλάδια, πορτοκάλια, μανταρίνια, δαμάσκηνα κ’ ἓνα σωρὸ ἄλλα, ποὺ δὲν εἶναι εὐκόλο νὰ τὰ θυμηθεῖ καὶ νὰ τὰ ὀνομάσει κανεὶς... Μέσα στὰ παρτέρια ἄνθιζαν

τριαντάφυλλα, βιολέτες, γαρύφαλα, γιασεμιά, ντάλιες, πανσέδες, γεμίζοντας τὸν ἀέρα μὲ τὴν εὐωδιά τους. Οἱ μαργαρίτες ἔγερναν χαριτωμένα κάτω ἀπὸ τὰ βλέμματα τῶν ναρκίσων. Τὰ νερὰ μουρμούριζαν στὰ συντριβάνια καὶ στ' αὐλάκια καὶ παράξενα πολύχρωμα ψάρια στριφογύριζαν μέσα σὲ μαρμάρινες χαβοῦζες. Καὶ παντοῦ, μὰ παντοῦ, κρέμονταν ἀσημένια κλουβιά καὶ μέσα σ' αὐτὰ πουλιὰ σπάνια ἀπὸ μακρινὲς χῶρες τραγούδαγαν, σφύριζαν, τιτίβιζαν.

“Ὅλες αὐτὲς ὅμως οἱ ὁμορφιὲς δὲ συγκινοῦσαν μήτε τοὺς αὐλικούς, μήτε τοὺς βεζιράδες, μήτε τοὺς σοφούς, μήτε κι αὐτοὺς ἀκόμα τοὺς ποιητές. Ὁ νοῦς κι ὁ λογισμὸς τους ἔτρεχε σ' ἓνα καὶ μόνο πράμα· πῶς ν' ἀμυνθοῦν στὸ καινούργιο χτύπημα τοῦ ἐχθροῦ καὶ πῶς νὰ τοῦ τ' ἀνταποδώσουν. Μέσα στὶς ξερὲς καὶ σκληρὲς καρδιὲς τους δὲν ἀπόμενε τόπος γιὰ τίποτ' ἄλλο ἐξὸν ἀπ' αὐτό. Ἀκόμα κι ἂν ὅλα τὰ λούλουδα τοῦ κόσμου μαραίνονταν, ἀκόμα κι ἂν ὅλα τὰ πουλιὰ τῆς οἰκουμένης παύαν νὰ τραγουδοῦν, οὔτε θὰ τ'ὄπαιρναν κ'ἂν εἴδηση, τυφλοὶ καὶ κουφοὶ καθὼς εἴταν ἀπὸ τὴν ἄμετρη κι ἄπληστη φιλοδοξία τους. Μὲ σβηστὰ τὰ μάτια καὶ μὲ σφιγμένα τὰ χεῖλια, φτάναν σέρνοντας τὰ βήματά τους. Ἀνέβαιναν τὰ σκεπασμένα μὲ κληματαριὲς σκαλοπάτια τοῦ περιπτερου κι ἀκουμπώντας στὸ πλάϊ τὰ ραβδιά τους, τὰ στολισμένα μὲ τουρκουάζες, κάθονταν πάνω σὲ μεταξωτὰ μαξιλάρια. Μὲ τὰ κεφάλια σκυφτά, κάτω ἀπὸ τὸ βάρος τῶν τεράστιων ἄσπρων τουρμπανιῶν τους, περίμεναν βουβοὶ τὸ βασιλιά τους. Κι ὅταν ὁ ἐμίρης ἦρθε, μὲ βῆμα βαρὺ καὶ δίχως νὰ κοιτάζει κανέναν, σιωπηλὸς καὶ σκυθρωπός, ὅλοι σηκώθηκαν μὲ μιᾶς, ἔκαναν ἓνα τεμενὰ βαθιὰ ἴσαμε τὴ γῆ κ' ἔμειναν ἔτσι σκυφτοὶ ἴσαμε ποὺ τοὺς ἔγνεψε. Τότε, ὅπως ἀπαιτοῦσε ἡ ἐθιμοτυπία τῆς αὐλῆς, γονάτισαν κι ἀκούμπησαν τὸ μέτωπό τους στὸ χαλί. Κι ὁ καθένας τους γύρευε νὰ μαντέψει πάνω σὲ ποιὸν ἀπ'

ὅλους θὰ ξέσπαγε ὁ θυμὸς τοῦ ἐμίρη καὶ ποιὸ θὰ στεκόταν τὸ δικό του ὄφελος ἀπ' αὐτό.

Πίσω ἀπὸ τὶς πλάτες τοῦ ἐμίρη πήρανε θέση, μὲ τὴ γνώριμη τάξη, οἱ ποιητὲς τῆς αὐλῆς βήχοντας γιὰ νὰ καθαρίσουν τὰ λαρύγγια τους. Ὁ πιὸ σπουδαῖος ἀπ' αὐτούς, ποὺ εἶχε τὸν ἐπίσημο τίτλο «ποιητῆς τοῦ βασιλέως», ἔλεγε καὶ ξανάλεγε ἀπὸ μέσα του τὸ τελευταῖο ποίημά του ποὺ τ'ὄχρε σκαρώσει ἐκεῖνο κιόλας τὸ πρωῒ. "Ἐλπιζε πὼς θὰ τοῦ δινόταν ἡ εὐκαιρία νὰ τ' ἀπαγγεῖλει μπροστὰ στὸν ἐμίρη, μέσα σὲ μιὰ ὑπερφυσικὴ ἔκσταση κ' ἔμπνευση θεία. Ὁ αὐτοκρατορικὸς μιγοδιώχτης, καθὼς καὶ τὸ τζογλάνι, πήραν τὶς συνηθισμένες τους θέσεις.

— Ποιὸς εἶναι ὁ σουλτάνος τῆς Μπουχάρας;

Μὲ τοῦτο τὸ τρομερὸ ρώτημα ἄρχισε νὰ μιλᾷ ὁ ἐμίρης μὲ τὴ βραχνὴ φωνή του κι ὅλων τὰ γόνατα κόπηκαν.

— Ποιὸς εἶναι, ρωτοῦμε, ὁ ἐμίρης τῆς Μπουχάρας; Εἴμαστε τάχα ἐμεῖς ἢ αὐτὸς ὁ καταραμένος Να-στρεντὶν Χότζας;

Τέτια εἶταν ἡ ὀργή του, ποὺ ἡ φωνή του κόπηκε καὶ γιὰ κάμποση ὥρα δὲ μπόρεσε νὰ βγάλει μήτε λέξη. Ὑστερα, μετριάζοντας κάπως τὸ θυμὸ του, φώναξε ἀγριοκοιτάζοντας ὅλους:

— Ὁ ἐμίρης καρτερᾷ ν' ἀκούσει τί ἔχετε νὰ τοῦ πεῖτε! Μιλᾷτε!

Πάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι του ἀνέμιζε τὸ ἀπὸ ἀλογότριχα φουσερό. Οἱ αὐλικοὶ σώπαιναν φοβισμένοι. Οἱ βεζιράδες σκούνταγαν ὁ ἓνας τὸν ἄλλον μὲ τὸν ἄγκωνα...

— Ἀνακάτωσε ὁλόκληρη τὴ χώρα! ξανάπε ὁ ἐμίρης. Γιὰ τρίτη κιόλας φορὰ τάραξε τὴν ἡσυχία τῆς πρωτεύουσάς μας! Μᾶς κάνει νὰ μὴν κοιμόμαστε καὶ νὰ μὴν ἀναπαυόμαστε. Στέρησε τὸ θησαυροφυλάκιό μας ἀπὸ τὰ νόμιμα κέρδη του. Προτρέπει ἀνοιχτὰ τὸ λαὸ στήν ἀνυπακοή καὶ τὴν ἐπανάσταση. Πὼς

θα γλυτώσουμε από τοῦτον τὸν ἐγκληματία; Σᾶς τὸ ρωτοῦμε!

Οἱ βεζιράδες, οἱ αὐλικοί, οἱ σοφοί κ' οἱ ποιητάδες φώναξαν ὅλοι μαζί:

—Θάνατος!

—Τότε γιατί ζεῖ ἀκόμα; ρώτησε ὁ ἐμίρης. Μὴ τυχὸν καὶ θᾶπρεπε ἐμεῖς οἱ ἴδιοι, ἐμεῖς ὁ αὐτοκράτορας—ποῦ τ' ὄνομά του ἔχετε ὑποχρέωση νὰ τὸ προφέρετε μὲ θρησκευτικὴ εὐλάβεια καὶ τρέμοντας νὰ τὸν προσκυνᾶτε μὲ τὸ κεφάλι σας χωμένο στὴ γῇ, πράματα ποῦ παραμελᾶτε νὰ κάνετε, αὐθαδέστατοι! Ρωτοῦμε, λοιπόν! Μὴ τυχὸν καὶ θᾶπρεπε ὁ ἴδιος ὁ ἐμίρης σας νὰ τρέχει στὰ παζάρια καὶ στὰ μπεζεστένια γιὰ νὰ τὸν βρεῖ, ὅσο ποῦ ἐσεῖς θὰ θύετε μέσα στὰ χαρέμια σας πρὸς τιμὴν τοῦ ὑπογαστρίου σας καὶ θὰ ἱκανοποιεῖτε τίς ἐνοχες ἐπιθυμίες σας, ξεχνώντας τὰ καθήκοντά σας, ποῦ ὅλοι σας ὅμως τὰ θυμόσαστε πάρα πολὺ καλὰ τὴ μέρα τῆς πλερωμῆς σας; Τί ἔχεις ν' ἀπαντήσεις σ' αὐτὸ ἐσύ Μπαχτιάρ;

Οἱ ἄλλοι, ἀκούοντας νὰ προφέρει ὁ ἐμίρης τ' ὄνομα τοῦ Μπαχτιάρ, ἔβγαλαν ἀναστεναγμὸ βαθιᾶς ἀνακούφισης κ' ἓνα γεμάτο φαρμάκι χαμόγελο ζωγραφίστηκε στὰ χεῖλια τοῦ Ἀρσλάν μπέη, ποῦ εἶχε παλιοὺς λογαριασμοὺς μὲ τὸ βεζίρη. Ὁ Μπαχτιάρ, σταυρώνοντας τὰ χέρια στὴν κοιλιά του, ὑποκλίθηκε ὡς τὴ γῇ.

—Ὁ Ἀλλάχ νὰ προστατεύει τὸ μεγάλο κι ἀσύγκριτο ἐμῖρη μας ἀπὸ κάθε κακὸ καὶ δυστύχημα! Ἔτσι ἄρχισε. Ὁ ἀνάξιος δοῦλος σου, ἀπλὸς κόκκος σκόνης μέσα στίς φωτεινὲς ἀχτίδες τοῦ μεγαλείου σου, ἔχει ἱκανότητες ἀναγνωρισμένες ἀπ' ὅλον τὸν κόσμον. Ὡς τὴν ἡμέρα τοῦ διορισμοῦ μου στὴ θέση τοῦ μεγάλου βεζίρη, τὸ κρατικὸ θησαυροφυλάκιο εἶταν πάντα ἄδειο. Ἐγὼ ὅμως δημιούργησα καὶ ἐπέβαλα νέους δασμοὺς καὶ νέους φόρους. Καθιέρωσα τὴν ὑποχρεωτικὴ καταβολὴ ἑνὸς ποσοῦ γιὰ τὸ διορισμὸ

σ' ὁποιαδήποτε δημόσια θέση. "Ὅσα εἴταν ἀδύνατα, τὰ ἔκανα ἐγὼ δυνατά. "Ἔτσι, δὲν ὑπάρχει τώρα οὔτε ἓνας ὑπήκοός σου ποὺ νὰ μπορεῖ κἄν νὰ φτερνιστεῖ, δίχως νὰ συνεισφέρει γι αὐτὸ κάτι στὸ θησαυροφυλάκιο. Κατέβασα, ἀκόμα, καὶ τοὺς μισθοὺς. "Ἐκοψα πενήντα τὰ ἑκατὸ ὅλες τὶς ἀμοιβὲς τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων, τῶν στρατιωτικῶν καὶ τῶν γενίτσαρων καὶ σὰ νὰ μὴν ἔφτανε αὐτό, ὑποχρέωσα τὸ λαὸ νὰ τοὺς συντηρεῖ καὶ νὰ τοὺς τρέφει, κάνοντας ἔτσι μιὰ τεράστια οἰκονομία στὸ ταμεῖο τοῦ ἐμίρη. Καὶ δὲν ἐμνημόνευσα παρὰ ἐλάχιστο μόνο μέρος τῶν ὧσων ἐπέτυχα! Κατόρθωσα, μ' ἀναρίθμητους κόπους καὶ φροντίδες, νὰ δώσω νέο παλμὸ στὸ προσκύνημα στὸν τάφο τοῦ ἁγίου σεῖχου Μπογκαεντίν, προσελκύοντας στὸ μαυσωλεῖο του μυριάδες προσκυνητές. Ἀπὸ τοῦτο καὶ μόνο τὸ ἔργο μου τὸ θησαυροφυλάκιο τοῦ αὐτοκράτορά μου—ποὺ σ' ἀντιπαρὰβολὴ μ' αὐτὸν οἱ ἄλλοι μονάρχες δὲν εἶναι τίποτα περισσότερο ἀπὸ στάχτη καὶ σκόνη—ἀπὸ τοῦτο καὶ μόνο τὸ ἔργο κατώρθωσα, λέω, νὰ δεκαπλασιάσω ἀπὸ χρόνο σὲ χρόνο τ' ἀναθήματα καὶ τὶς προσφορὲς τόσο...

— Καὶ ποῦναι τώρα ὅλ' αὐτά; τὸν ἔκοψε ἀπὸτομα ὁ ἐμίρης. Ὁ Ναστρεντίν Χότζας μᾶς τὰ στέρησε. Καὶ δὲ σοῦ γυρέψαμε νὰ μᾶς ἀραδιάσεις τὶς ἱκανότητές σου. Βαρεθήκαμε ν' ἀκοῦμε νὰ παινᾷς τὸν ἑαυτό σου! Πές μας, καλύτερα, πῶς θὰ πιάσουμε τὸ Ναστρεντίν Χότζα.

— "Ὡ αὐτοκράτορά μου, ἀπάντησε ὁ Μπαχτιάρ, στὰ καθήκοντα τοῦ μεγάλου βεζίρη δὲν συμπεριλαμβάνεται καὶ ἡ σύλληψις τῶν κακοποιῶν. Ἡ ἀποστολὴ αὐτὴ στὴ χώρα μας ἔχει ἀνατεθεῖ στὸν ἐντιμότατο Ἀρσλάν μπέη, ὅστις τυγχάνει διοικητὴς τῶν γενιτσάρων.

Μόλις πρόφερε τοῦτα τὰ λόγια, ἔσκυψε πάλι ὡς

τῇ γῇ μπροστά στὸν ἐμίρη, ρίχνοντας θριαμβευτικὲς κ' εἰρωνικὲς ματιὲς στὸν Ἀρσλάν μπέη.

—Μίλα ἐσύ! πρόσταξε τότε ὁ ἐμίρης.

Ὁ Ἀρσλάν μπέης σηκώθηκε, ρίχνοντας ἓνα βλέμμα γεμάτο μῖσος στὸ Μπαχτιάρ.

—Ὁ Ἀλλάχ νὰ προστατεύει τὸν ἐμίρη μας, τὸν ὅμοιο μὲ τὸν ἥλιο, ἀπὸ ὅλες τὶς δυστυχίες, ἀπὸ ὅλες τὶς ἀρρώστιες καὶ τὶς στεναχώριες! Τὶς ἱκανότητές μου ὁ ἐμίρης τὶς γνωρίζει! "Ὅταν ὁ χάνης τῆς Κίβας κήρυξε τὸν πόλεμο στὴν Μπουχάρα, ὁ ἐμίρης μας, καρδιὰ τοῦ κόσμου καὶ σκιὰ τοῦ Ἀλλάχ πάνω στὴ γῇ, ηὐδόκησε νὰ μὲ διορίσει ἀρχιστράτηγο τοῦ στρατοῦ τῆς Μπουχάρας. "Ἐφερα σὲ πέρας τὴν ἀποστολή μου μὲ τέτιο θαυμαστὸ τρόπο, ποὺ κατορθώσαμε ν' ἀποκρούσωμε τὸν ἐχθρὸ δίχως νὰ χύσουμε σταλαγματιὰ αἷμα. "Ἀς μοῦ ἐπιτραπεῖ νὰ μνημονεύσω, γιὰ μιὰ ἀκόμα φορά, τὸ στρατιωτικὸ σχέδιο ποὺ ἐφήρμωσα. Μόλις ὁ χάνης πέρασε τὰ σύνορά μας καὶ προήλαυνε μέσα στὴ χώρα μας, πρόσταξα νὰ καταστρέψουν συνθέμελα τὶς πολιτεῖες μας καὶ τὰ χωριά μας, νὰ ξεριζώσουν τὰ περιβόλια καὶ τὰ χωράφια μας, νὰ γκρεμίσουν τὰ γεφύρια καὶ νὰ χαλάσουν τοὺς δρόμους. Τότε ὁ στρατὸς τοῦ χάνη, βλέποντας πὼς ἡ χώρα μας εἴταν μιὰ ἀπέραντη ἔρημος, δίχως περιβόλια καὶ δίχως σπαρτά, εἶπε: «Ἄς μὴν πᾶμε στὴν Μπουχάρα ἀφοῦ δὲ θὰ βροῦμε τίποτα νὰ λαφυραγωγήσουμε». Ἐκαναν, λοιπόν, μεταβολὴ κ' ἔφυγαν καταντροπιασμένοι! Καὶ τότε ὁ ἐμίρης μας ηὐδόκησε ν' ἀναγνωρίσει, πὼς ἡ καταστροφὴ τῆς χώρας μας ἀπὸ τὸ δικό μας στρατὸ στάθηκε κάτι τὸ πολὺ σοφὸ καὶ χρήσιμο. Καὶ γι' αὐτὸ ἔδωσε ἐντολὴ τίποτα νὰ μὴ διορθωθεῖ καὶ νὰ μὴν ἀνοικοδομηθεῖ, μὰ ἀντίθετα, τόσο οἱ πολιτεῖες καὶ τὰ χωριά μας ὅσο καὶ τὰ χωράφια κ' οἱ δρόμοι νὰ μείνουν κατεστραμμένα ἔτσι, ποὺ οἱ ἐχθροὶ νὰ μὴν ἔχουν, στὸ μέλλον, τὸ παραμικρὸ συμφέρον νὰ ἐπι-

τεθοῦν ἐναντίον μας. Ναί, χάρισα, μ' αὐτὸν τὸν τρόπο, μιὰ περίλαμπρη σωτήρια νίκη στὴ χώρα μας ! Ἐφρόντισα, ἀκόμα, νὰ ἐνισχύσω τὴν ἀσφάλεια τῆς πρωτεύουσάς μας, αὐξάνοντας ὅσο ποτὲ ἄλλοτε τὸν ἀριθμὸ τῶν γενιτσάρων...

—Σκασμός, καφκησιάρη ! φώναξε ὁ ἐμίρης. Τότε γιατί οἱ γενίτσαροί σου δὲν πιάσαν ἀκόμα τὸ Να-στρεντὶν Χότζα ;

Ἦ Ἀρσλάν μπέης τόσο τ'ἄχασε ἀπὸ τὴν ξαφνικὴν τούτη ἐρώτηση, ποὺ ἔμεινε, γιὰ ὥρα πολὺ, βουβὸς κι ἀποσβολωμένος. Στὸ τέλος παραδέχτηκε τοῦτα δῶ :

—ὦ αὐτοκράτορά μου, δοκίμασα τὸ καθετί. Μὰ οἱ προσπάθειές μου δὲν ἔφεραν κανένα ἀποτέλεσμα. Εἰσηγοῦμαι, ἀφέντη μου κι ἄρχοντά μου, νὰ συμβουλευτοῦμε τοὺς σοφοὺς σου.

—Ὁρκίζομαι στοὺς προγόνους μου, πῶς εἴσα-στε ὅλοι ἄξιοι μιᾶς καὶ μόνης τιμῆς· νὰ κρεμαστεῖτε ἀπὸ τὸ τεῖχος τῆς πολιτείας ! οὐρλιαξε ὁ ἐμίρης καὶ μέσα στὸ θυμὸ του ἄστραψε ἓνα βροντερὸ σφάλιαρο στ' αὐτοκρατορικὸ τζογλάνι, ποὺ ἔτυχε νὰ βρίσκεται πιὸ σιμὰ τοῦ ἀπ' ὅλους τοὺς ἄλλους.

Ὑστερα γύρισε κατὰ τὴ μεριὰ τῶν σοφῶν.

—Μίλα ! πρόσταξε τὸν πιὸ γέρο ἀπὸ τοὺς σο-φοὺς, ποὺ εἶταν φημισμένος γιὰ τὸ μάκρος τῆς γε-νειάδας του. Μποροῦσε νὰ τὴν τυλίξει δυὸ φορές γύρω στὴ μέση του σὰ ζωνάρι.

Ἦ σοφὸς σηκώθηκε μουρμουρίζοντας μιὰ προσευ-χή. Χάϊδεψε γιὰ ἀρκετὴ ὥρα τὴν ξακουστὴ γενειάδα του, πράμα ποὺ δὲν μποροῦσε νὰ τὸ κάνει μονοκο-πανιᾶς, μὰ μονάχα κατὰ δόσεις. Κρατώντας τὴν με-τ' ἀριστερό τοῦ χέρι καὶ χτενίζοντάς τὴν μὲ τὸ δεξί, εἶπε :

— Ὁ Ἀλλάχ νὰ παρατείνει ἐπ' ἄπειρον τὰς ἀσυγκρίτως λαμπερὰς ἡμέρας τοῦ αὐτοκράτορος ἡμῶν, πρὸς μεγαλυτέραν εὐτυχίαν καὶ χαρὰν τοῦ λαοῦ μας ! Ἀμέσως ἔπειτα ἀπὸ τούτη τὴν ἀποστρο-

φή, μπήκε στὸ θέμα : — Δεδομένου ὅτι ὁ ἐν λόγῳ ἐγκληματίας καὶ ταραχοποιός, ὀνόματι Ναστρεντὶν Χότζας, τυγχάνει, παρ' ὅλα αὐτά, ἀνθρώπινον ὄν, ἔπεται ἐκ τούτου ὅτι καὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ εἶναι πανομοιούτως δημιουργημένον ὡς καὶ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων. "Ἦτοι, ἀποτελεῖται ἐκ διακοσίων τεσσαράκοντα ὀστέων καὶ τριακοσίων ἐξήκοντα ἀγγείων ἅτινα διασχίζουν τοὺς πνεύμονας, τὸ ἥπαρ, τὴν καρδίαν, τὸν σπλήνα καὶ τὴν χολήν. Συμφώνως πρὸς τὰ διδάγματα τῶν σοφῶν ἡ πηγὴ τῶν ἀγγείων εὐρίσκεται εἰς τὴν ἄορτήν — καὶ τοῦτο ἀποτελεῖ μίαν ἀλήθειαν ἱερὰν καὶ ἀμετάβλητον, ἀντίθετον πρὸς ὅσα ἰσχυρίζεται ὁ αἵρετικὸς 'Αμποὺ 'Ισάκ, ὁ ὁποῖος τολμᾷ νὰ διατείνεται, ψευδῶς, ὅτι ἡ βάσις τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς εὐρίσκεται εἰς τὴν πνευμονικὴν ἀρτηρίαν. 'Εγὼ αὐτὸς δὲν διστάζω νὰ εἶπω καὶ νὰ διαβεβαιώσω, συμφώνως πρὸς τὰ ἔργα τοῦ σοφοῦ τῶν σοφῶν 'Αβικένα, τοῦ πολυμαθοῦς Μωχάμετ - "Αλ - Ρασουλὶ καὶ τοῦ 'Ιπποκράτους, Ἕλληνος ἱατροῦ, καθὼς καὶ τοῦ ἐκ Κορδούης τῆς 'Ισπανίας 'Αβερρόη, τοῦ ὁποίου αἱ μελέται ὠρίμασαν εἰς χυμώδεις καρποὺς οὓς γεύομεθα ἀκόμη καὶ σήμερον, καί, εἰσέτι, ἐν ἀρμονίᾳ πρὸς τὰς διδασκαλίας τοῦ "Αλ - Κεντή, τοῦ "Αλ - Φαραμπὶ καὶ τοῦ 'Αμποὺ - Μπάκερ - "Ιμπν, ὅτι ὁ 'Αλλάχ ἐποίησε τὸν 'Αδὰμ ἐκ τεσσάρων στοιχείων. "Ἦτοι : ἐξ ὕδατος, γῆς, πυρὸς καὶ ἀέρος. Τὴν κιτρίνην χολὴν τὴν ἔλαβεν ἐκ τοῦ πυρός, πράγμα ὅπερ τυγχάνει αὐταπόδεικτον διότι εἶναι θερμὴ καὶ ξηρά. Τὴν μέλαιναν χολὴν ἔλαβεν ἐκ τῆς γῆς, ἐφ' ὅσον αὕτη τυγχάνει ψυχρὰ τε καὶ ξηρά. Τὸν σίελον ἐκ τοῦ ὕδατος, διότι, ὄντως, εἶναι οὗτος ψυχρὸς καὶ ὑγρὸς. Τέλος τὸ αἷμα τὸ ἔλαβε ἐκ τοῦ ἀέρος ὁ ὁποῖος εἶναι θερμὸς καὶ ὑγρὸς. 'Εκ τούτων ὅλων ἔπεται, ὅτι ἐὰν στερήσωμεν ἐν ἀνθρώπινον ὄν τῶν κυρίων στοιχείων ἐξ ὧν ἀποτελεῖται, τότε, συνελόντι εἰπεῖν, τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ὄν, θ' ἀποβιώσει ἀφεύκτως ! "Οθεν, ἐν κατακλειδί

προτείνω, περίλαμπρε έμیره, νά στερήσωμεν τόν μνημονευθέντα άσεβή καί ταραχοποιόν Ναστρεντίν Χότζα τοῦ αίματος αὐτοῦ, ὅπερ εὐκόλως καί ριζικῶς έπιτυγχάνεται, διὰ τῆς άποκοπῆς τῆς κεφαλῆς έκ τοῦ ὑπολοίπου σώματος, δεδομένου ὅτι μετὰ τοῦ ρέοντος έκ τοῦ άνθρωπίνου σώματος αίματος, ρέει αὐτῇ αὕτη ἡ ζωή, διαλύεται καί έξατμίζεται άνεπιστρεπτί. Έξ αὐτῶν τῶν ὀλίγων σύγκειται ἡ συμβουλή τὴν ὁποίαν εἶχα νά δώσω, ὥ άμώμητε αὐτοκράτωρ, πηγὴ καί ένδιαίτημα τῆς εἰρήνης!

‘Ο έμیرهς άκουσε ὅλ’ αὐτὰ μὲ προσοχὴ καί δέν εἶπε τίποτα. Μὲ μιὰ άνεπαίσθητη κίνηση τῶν φρυδιῶν τοῦ έκανε νόημα σ’ έναν άλλον σοφό. Αὐτός, άν καί δέν μποροῦσε νά συναγωνιστεῖ τόν πρῶτο στὸ μάκρος τῆς γενειάδας, τόν ξεπέρναγε ὅμως στὸ μέγεθος καί τὴ μεγαλοπρέπεια τοῦ τουρμπανιοῦ. Τόσο εἶταν τὸ βάρος του, ποὺ σιγὰ-σιγὰ δίπλωσε μόνιμα πρὸς τὰ κάτω τὸ κεφάλι τοῦ σοφοῦ. Πῆρε ἔτσι ὕφος άλλήθωρου καί καθὼς εἶταν ὑποχρεωμένος νά βλέπει πάντα ἀπὸ τὰ κάτω πρὸς τὰ πάνω, ἔμοιαζε ὥσάν νά κοίταζε ανάμεσα ἀπὸ μιὰ στενὴ χαραμáδα. Έκανε έναν τεμενὰ μπροστὰ στὸν έμیره κ’ εἶπε τοῦτα δῶ :

— “Ω ἰσχυρὲ μονάρχα, παρόμοιε μὲ τόν ἥλιον εἰς τὴν λαμπρότητα! Οὐδόλως συμφωνῶ μὲ τὴν προταθεῖσαν παρὰ τοῦ συναδέλφου μου μέθοδον, διὰ ν’ άπαλλαγῶμεν τοῦ Ναστρεντίν Χότζα, δεδομένου ὅτι τὸ αίμα δέν άρκεῖ ἀπὸ μόνον του διὰ νά διατηρηθεῖ ἡ ζωή, άλλὰ εἶναι άπαραίτητος καί ὁ άήρ. Τοιουτοτρόπως εἰάν τῇ βοηθείᾳ ένὸς σχοινίου περισφίζωμεν τὸν λαιμὸν τοῦ εἰρημένου, έμποδίζοντες διὰ τοῦ τρόπου αὐτοῦ, τὴν κάθοδον τοῦ άέρος μέχρι τῶν πνευμόνων, τότε οὗτος άφεύκτως θ’ άποψυχήσει καί δέν θά άναστηθεῖ...

— ‘Αλήθεια; έκανε ὁ έμیرهς σιγὰ. “Έχετε άπολύτως δίκιο, ὥ σοφοὶ τῶν σοφῶν, κ’ οἱ συμβουλές σας

μᾶς εἶναι ἀναμφισβήτητα πολύτιμες. Γιατί πῶς θὰ καταφέρναμε νὰ γλυτώσουμε ἀπὸ τὸ Ναστρεντὶν Χότζα δίχως αὐτές;

Μὴ μπορώντας νὰ συγκρατήσῃ τὴν ὀργὴν ποὺ τὸν πλημμυροῦσε, ὁ ἐμίρης σῶπασε. Τὰ μάγουλά του τρέμανε, τὰ ρουθούνια του φούσκωναν, τὰ μάτια του πέταγαν ἄγριες σπίθες. Μὰ οἱ αὐτοκρατορικοὶ αὐλοκόλακες, οἱ σοφοὶ κ' οἱ ποιητές, ὅπως βρίσκονταν πίσω ἀπὸ τὴν πλάτη του, δὲν ἀντίκρυσαν τ' ὀργισμένο βλέμμα του καὶ δὲν κατάλαβαν τὸ εἰρωνικὸ νόημα τῶν λόγων του. Πῆραν πῶς τὰ εἶπε στὰ σοβαρὰ καὶ πῶς οἱ σοφοί, γιὰ μιὰ ἀκόμα φορά, διακρίθηκαν κι ὁ ἐμίρης τοὺς συνέχαιρε. Βρῆκαν, λοιπόν, πῶς τὸ καλύτερο ποὺ εἶχαν νὰ κάνουν εἴταν νὰ παινέσουν τοὺς σοφοὺς :

— "Ὡ ἐσεῖς σοφοὶ τῶν σοφῶν, ἀστραφτερὰ πετράδια πάνω στὸ λαμπερὸ στέμμα τοῦ αὐτοκράτορά μας. " Ὡ σοφοί, ποὺ μὲ τὴ σοφία σας ξεπερνᾶτε κι αὐτὴν ἀκόμα τὴ σοφία καὶ μὲ τὸ πνεῦμα σας ἐπισκιάζετε τὴ μάθηση τῶν μεγαλυτέρων φιλοσόφων!

Τέτια ὕμνολογήματα λέγανε, προσπαθώντας ποιοὺς θὰ ξεπεράσῃ τὸν ἄλλον σ' ἐκφραστικὰ εὐρήματα. Τόσος εἴταν ὁ ζῆλος τους, ποῦτε κἂν πρόσεξαν πῶς ὁ ἐμίρης εἶχε γυρίσει τὸ κεφάλι του καὶ τρέμοντας ἀπὸ θυμὸ τοὺς ἔριξε μιὰ ματιὰ γεμάτη ὀργή.

— "Ὡ πυρσοὶ τῆς ἐπιστήμης καὶ κάλυκες τῆς λογικῆς! ξακολούθαγαν οἱ ποιητές κλείνοντας τὰ μάτια τους, ὅπως ἠδονίζονταν ἀπὸ τὰ ἴδια τους τὰ λόγια.

Μὰ ξαφνικὰ ὁ «ποιητὴς τοῦ βασιλέως» ξεχώρησε, στὰ πεταχτά, τὸ φοβερὸ νόημα ποὺ ἔκρυβε ἡ ματιὰ τοῦ ἐμίρη καὶ δαγκάνοντας τὴ γλώσσα του πισωδρόμησε ἀπότομα. Οἱ ἄλλοι σῶπασαν κι αὐτοὶ μὲ μιᾶς τρέμοντας. Πῆραν ἐπὶ τέλους κάβο τὴ γκάφα ποὺ κάναν.

— Χαραμοφάηδες, ληστές! οὐρλιαξε ὁ ἐμίρης. Ὡσὰν νὰ μὴ ξέραμε πῶς ἂν κάποιον τὸν κρεμάσεις

ἄπῳνα σκοινὶ πεθαίνει! Μὰ γιὰ νὰ φτάσουμε ἐκεῖ πρέπει πρὶν νὰ τὸν πιάσουμε κ' ἐσεῖς, τιποτένιοι, ἄχρηστοι, ἄμυαλοι, κλέφτες, τεμπέληδες, χαμένα κορμιά, δὲν εἶπατε οὔτε μιὰ λέξη γι αὐτό! Κατὰ συνέπεια, ἀποφασίζομε: Ἀπὸ σήμερα κι ὡς τὴ μέρα ποὺ θὰ κατορθώσετε νὰ πιάσετε τὸ Ναστρεντὶν Χότζα, κόβεται ὁ μισθὸς ἀπ' ὅλους τοὺς βεζιράδες, αὐλικούς, σοφούς, ποιητὲς ποὺ εἶναι παρόντες ἐδῶ. Καὶ ἐντελλόμεθα νὰ ἐξαγγελθεῖ στὸ λαὸ ἡ ἀκόλουθη προκήρυξη: Προσφέρουμε τρεῖς χιλιάδες μετζίτια σ' ὅποιον συλλάβει τὸ Ναστρεντὶν Χότζα. Καί, πεπεισμένοι γιὰ τὴν ὁκνηρία σας, τὴν ἀνικανότητά σας, τὴ βλακεία σας, σᾶς πληροφοροῦμε πῶς καλέσαμε ν' ἀναλάβει ὑπηρεσία κοντὰ μας ἓνα νέο σοφό, τὸ Χουσεῖν Γκούσλια ἀπὸ τὴ Βαγδάτη, ποὺ ὡς τώρα εἶταν σύμβουλος τοῦ φίλου μας χαλίφη τῆς Βαγδάτης. Ξεκίνησε καὶ σὲ λίγο θὰ βρίσκεται ἐδῶ. Καὶ τότε, ἐσεῖς ποὺ ἀνοίγετε τρύπες στὸ νερό, χαζοπούλια, μιγοχάφτες, ποὺ ὁ νοῦς κι ὁ λογισμὸς σας εἶναι νὰ γεμίσετε τὶς τσέπες σας καὶ τὶς κοιλιές σας, ἀλλοίμονό σας! Καὶ μὴ μπορώντας πιά νὰ συγκρατήσῃ τὴν ὀργή του, φώναξε στοὺς φρουρούς: Πετάξτε τοὺς ἔξω! Πετάξτε τοὺς ὅλους ἔξω! Γκρεμοτσακίστε τοὺς κάτω ἀπὸ τὶς σκάλες μὲ κλωτσιές!

Οἱ φρουροὶ χύμηξαν πάνω στοὺς αὐλικούς ποὺ εἶχαν πετρώσει ἀπὸ τὸ φόβο τοὺς καὶ δίχως τὸν παραμικρὸ σεβασμό, τοὺς ἄρπαξαν στὸ σωρό, τοὺς σύρανε ἴσαμε τὶς σκάλες καὶ τοὺς κουτρουβάλησαν. Κάτω ἀπ' αὐτὲς περίμεναν ἄλλοι φρουροί, τοὺς ἄδραξαν στὸν ἀέρα καὶ τοὺς ἔριχναν ὁ ἓνας στὸν ἄλλον σὰν τόπια, τινάζοντάς τοὺς, μπατσίζοντάς τοὺς, γιουχαῖζοντάς τοὺς. Οἱ αὐλικοὶ τὸ βάλανε στὰ πόδια, σπρώχνοντας ὁ ἓνας τὸν ἄλλον ποιὸς θὰ πρωτοφύγει. Ὁ σοφὸς πάτησε μὲ τὸ πόδι του τὴ μεγάλη γενειάδα του καὶ πῆρε μιὰ κουτρουβάλα. Πάνω του σκουντούφλησε ὁ ἄλλος σοφός, μὲ τὸ τεράστιο τουρ-

μπάνι, καὶ στρώθηκε φαρδὺς-πλατύς, γρατσουνίζοντας τὸ πρόσωπό του στ' ἀγκάθια μιᾶς τριανταφυλλιᾶς. Ζαλισμένος ἀπὸ τὸ πέσιμο, ἔμεινε κάμποση ὥρα ἀκίνητος καὶ στραβολαιμιασμένος, κοιτάζοντας ἀπὸ τὰ κάτω πρὸς τὰ πάνω τὸν οὐρανό, ὡσὰν ἀνάμεσα ἀπὸ μιὰ στενὴ χαραμάδα.

4

ΙΣΑΜΕ τὸ βράδι ὁ ἐμίρης ἔμεινε βουβὸς κι ὀργισμένος. Ἡ νύχτα διάβηκε καὶ τὸ πρωῒ τῆς ἄλλης μέρας οἱ αὐλικοὶ ξανάδαν, πάνω στὸ πρόσωπό του, τὰ σκοτεινὰ σημάδια τοῦ θυμοῦ του.

“Ὅ,τι κι ἂν σοφίστηκαν γιὰ νὰ τὸν διασκεδάσουν πῆγε χαμένο. Μάταια οἱ χορεύτριες στριφογύριζαν μπροστά του, ἀναδιπλώνοντας τὰ κορμιὰ τους μέσα σ' εὐωδιαστοὺς καπνοὺς κι ἀναχτυπώντας ντέφια μετὰ χέρια τους· μάταια ἄφηναν νὰ φανοῦν τὰ ὀμορφὰ τους στήθια. Ὁ ἐμίρης οὔτε κἂν σήκωσε πάνω τους τὸ σκοτεινὸ βλέμμα του. Τὸ πρόσωπό του ζάρωνε νευρικά, γεμίζοντας τρόμο τὶς καρδιές τῶν αὐλικῶν. Μῆτε οἱ παλιάτσοι μὲ τὰ καραγκιοζλίκια τους, μῆτε οἱ ἀκροβάτες, μῆτε οἱ ταχυδακτυλουργοί, μῆτε οἱ Ἰνδιάνοι φακίρηδες ποὺ μάγευαν τεράστια φίδια, δὲν κατάφεραν νὰ τὸν κάνουν νὰ ξεδώσει.

Οἱ αὐλικοὶ λέγανε ὁ ἓνας στὸν ἄλλον σιγανά :

— “ὦ, ὁ ἀναθεματισμένος Ναστρεντὶν Χότζας, ὁ γιὸς τῆς ἀμαρτίας ! Πόσες σκοτοῦρες τραβᾶμε γι' αὐτόν !

Κι ὅλοι κοίταζαν, ὕστατὴ τους ἐλπίδα, τὸν Ἀρσλὰν μπέη. Αὐτὸς μάζεψε στὴ μεγάλη αἴθουσα τῆς φρουρᾶς τοὺς καλύτερους γενίτσαρούς του. Ἀνάμεσά τους εἴταν κι ὁ βλογιοκομμένος σεΐσης, ποὺ μὲ τόσο

θαυματουργό τρόπο τὸν εἶχε γιατρέψει ὁ Ναστρεντὶν Χότζας.

—Σύμφωνα μὲ τὴ διαταγὴ τοῦ ἐμίρη, τοὺς εἶπε, σᾶς κόβω ἀπὸ σήμερα τὸ μισθό σας ὥς τὴ μέρα ποὺ θὰ πιάσετε τὸ Ναστρεντὶν Χότζα. Ἄν δὲν κατορθώσετε νὰ βρεῖτε ποῦ κρύβεται, τότε σᾶς ὑπόσχομαι νὰ κόψω τὰ κεφάλια σας. Ὅποιος ἀπὸ σᾶς τὰ καταφέρει, θὰ πάρει γι ἀμοιβὴ τρεῖς χιλιάδες μετζίτια καὶ θὰ προαχθεῖ.

Οἱ γενίτσαροι, ἀφοῦ πρὶν μασκαρεύτηκαν ἄλλος σὲ ζητιάνο, ἄλλος σὲ νεροκουβαλητὴ, ἄλλος σὲ ντερβίση, ξεκίνησαν ἀπὸ τὸ σεράϊ. Ὁ βλογιοκομμένος, πιὸ πονηρὸς ἀπ' ὅλους τοὺς ἄλλους, προμηθεύτηκε ἓνα μικρὸ χαλάκι, μιὰ χούφτα φασόλια καὶ παλιὰ ξεθωριασμένα κιτάπια. Τράβηξε στὴν ἀγορὰ καὶ θρονιάστηκε στὴ γωνιὰ τῶν δρόμων ποὺ βρίσκονταν τὰ μυροπωλεῖα καὶ τὰ χρυσοχοεῖα, ἀπ' ὅπου πέρναγαν μπόλικες χανούμισες γιὰ νὰ ψουνίσουν. Παριστάνοντας τὸ μάγο καὶ γητευτὴ ἔλπιζε κάτι νὰ μάθει ἀπ' αὐτές.

Μιὰ ὥρα ἀργότερα ἑκατοντάδες ντελάληδες σκορπίστηκαν στὴν ἀγορὰ, ἀναστατώνοντας μὲ τὶς φωνές τους τὸν κοσμάκη. Διαλαλοῦσαν τὸ διάταγμα τοῦ ἐμίρη. Σύμφωνα μ' αὐτὸ ὁ Ναστρεντὶν Χότζας χαρακτηριζόταν ἐχθρὸς τοῦ ἐμίρη καὶ βεβηλωτὴς τῆς θρησκείας. Κάθε δοσοληψία μαζί του, ὅποιασδήποτε μορφῆς, ἀπαγορευόταν. Ὅσοι, εἰδικά, θ' ἀποκαλύφτονταν πὼς τὸν ἔκρυβαν θὰ ἐκτελοῦνταν ἀμέσως. Ἐκεῖνοι, ἀντίθετα, ποὺ θὰ συνέβαλαν ἀποδεδειγμένως στὴ σύλληψή του, ἢ θὰ ἔδιναν χρήσιμες πληροφορίες γι αὐτή, θὰ παίρνανε μιὰν ἀμοιβὴ ἀπὸ τρεῖς χιλιάδες μετζίτια καὶ θὰ τοὺς γίνονταν κι ἄλλες τιμές.

Οἱ καφετζήδες, οἱ καρβουναραῖοι, οἱ σιδεράδες, οἱ νεροκουβαλητάδες κ' οἱ γκαμηλιέρηδες σκύβαν ὁ ἓνας στ' αὐτὸ τοῦ ἄλλου καὶ μουρμούριζαν :

—“Ε, ὁ ἐμίρης θὰ καρτερέψει καιρὸ γιὰ νὰ πετύχει αὐτὸ ποὺ ζητᾶ !

—“Αμ ὁ Ναστρεντὶν Χότζας δὲν εἶναι ἄνθρωπος ποὺ πιάνεται τόσο εὐκόλα !

—Οἱ πολίτες τῆς εὐγενικιᾶς Μπουχάρας δὲ θὰ προδώσουν γιὰ τὸν παρὰ τὸ Ναστρεντὶν Χότζα.

Μὰ ὁ σαράφης Τζαφάρ, ποὺ ἔκανε τὴ συνηθισμένη καθημερινή του βόλτα στὸ παζάρι, γιὰ νὰ κυνηγήσει τοὺς χρεῶστες του, σκεφτόταν πολὺ διαφορετικά.

—Τρεῖς χιλιάδες μετζίτια ! ἔλεγε ἀπὸ μέσα του γεμάτος πίκρα. Χτὲς ἀκόμα ὅλο τοῦτο τὸ χρῆμα βρισκόταν σχεδὸν μέσα στὸ κεμέρι μου. Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας, τὸ δίχως ἄλλο, θὰ πάει νὰ ξαναδεῖ τὴν ἀγχιπητικιά του, μὰ ἐγὼ μόνος μου δὲν μπορῶ βέβαια νὰ τὸν πιάσω. “Αν πάλι κάτσω κ’ ἱστορήσω σὲ κάποιον ἄλλον τὸ μυστικὸ ποὺ ξέρω, τότες πάει ὁ παράς, αὐτὸς θὰ τὸν πάρει κι ὄχι ἐγώ. Ναί, πρέπει νὰ ἐνεργήσω διαφορετικά.

Πάνω σ’ αὐτὸ γύρισε καὶ τράβηξε ἴσια γιὰ τὸ σεράϊ. Σὰν ἔφτασε χτύπησε καὶ ξαναχτύπησε, μὰ κανέννας δὲν ἐρχόταν νὰ τ’ ἀνοίξει. Οἱ σκοποὶ εἶχαν πιάσει φωνακλάδικια συζήτηση καὶ δὲν τὸν ἄκουγαν. Κάνανε ὅλοι τοὺς σχέδια, πῶς θὰ βροῦν τὸ Ναστρεντὶν Χότζα.

—“Ω γενναῖοι πολεμιστές ! ἀναστένναξε ὁ σαράφης βαρώντας μ’ ὅλη του τὴ δύναμη τὸν μπρούντζινο χαλκὰ πάνω στὴν πόρτα. “Ω γενναῖοι πολεμιστές, τί πάθατε ; Μήπως ἀποκοιμηθήκατε ; καὶ ξακολούθαγε νὰ χτυπᾶ. Μὲ τὰ πολλὰ ἀφουγκράστηκε βήματα νὰ πλησιάζουν. Ἡ πόρτα ἔτριξε πάνω στοὺς ρεζέδες τῆς καὶ τέλος ἄνοιξε.

Ὁ Ἀρσλάν μπέης, ἀφοῦ ἄκουσε τὸ σαράφη, κούνησε ἀρνητικὰ τὸ κεφάλι του :

—Δὲ σὲ συμβουλεύω, ἐντιμότατε Τζαφάρ, νὰ ζη-

τήσεις ἀκρόαση σήμερα ἀπὸ τὸν ἐμίρη. Δὲ βρίσκεται στὶς καλές του.

—Μὰ γι αὐτὸ ἀκριβῶς ἦρθα... Ἔχω ἓνα γιατρικό, ποὺ μὲ μιᾶς θὰ τὸν ξανακάνει χαρούμενο. Γενναϊότατε Ἀρσλάν μπέη, στήριγμα τοῦ θρόνου καὶ νικητὴ τοῦ ἐχθροῦ, ἡ ὑπόθεσις ποὺ μ' ἔφερε ὥς ἐδῶ δὲ σηκώνει ἀναβολή. Πήγαινε καὶ πὲς στὸν ἐμίρη, πὼς ἦρθα νὰ διώξω τὴ στενοχώρια του.

Ὁ ἐμίρης δέχτηκε τὸ σαράφη πολὺ ἄσκημα.

—Μίλα Τζαφάρ! Ἄν ὅμως τὰ νέα ποὺ μοὺ φέρνεις δὲ μοῦ ξαναδώσουν τὴ χαρά, ξέρε το, θὰ διατάξω νὰ σοῦ ἰσιώσουν τὴν καμπούρα σου δίνοντάς σου διακόσιες μαγκουριές.

—ὦ μεγάλε μου ἄρχοντα, ποὺ μὲ τὴ λαμπρότητά σου ἐπισκιάζεις ὅλους τοὺς αὐτοκράτορες τοῦ παρελθόντος, τοῦ παρόντος καὶ τοῦ μέλλοντος, ἐγώ, ὁ ἀνάξιος δοῦλος σου, ξέρω μιὰ νέα κοπέλα στὴν πολιτεία μας, ποὺ θὰ μπορούσα νὰ τὴν ἀποκαλέσω, ἀκόμα καὶ μπροστὰ στὸν Παντοδύναμο, τὸ μαργαριτάρι τῶν μαργαριταριῶν!

Ὁ ἐμίρης ζωντάνεψε κι ἀνασήκωσε τὸ κεφάλι του.

—ὦ ἀφέντη μου, ξακολούθησε ὁ σαράφης, παίρνοντας θάρρος. Ἡ γλῶσσα δὲ βρίσκει λέξεις ἄξιες νὰ παινέψουν τὴν ὀμορφιά της. Εἶναι ψηλὴ καὶ σβέλτα, γαρμπερὴ καὶ καλοφτιαγμένη· τὸ μέτωπό της ἥλιος, τὸ πρόσωπό της τριαντάφυλλο, τὰ μάτια της ὥσαν ζαρκαδιοῦ, τὰ φρύδια της ὥσαν τὸ νιόβγαλτο φεγγάρι, τὰ μάγουλά της ὥσαν τὶς ἀνεμῶνες, τὸ στόμα της ὥσαν τὸ ρόδι, τὰ χεῖλια της ὥσαν τὸ κοράλι, τὰ δόντια της ὥσαν τὰ μαργαριτάρια, τὸ στήθειά της ὥσαν τ' ἄσπρο μάρμαρο στολισμένα μὲ δυὸ κεράσια, τὰ μπράτσα της...

Μὰ ὁ ἐμίρης ἔδωσε τέλος στὶς παρομοιώσεις του.

—Ἄν εἶναι τέτια ποὺ τὴν περιγράφεις, εἶπε διακόφτοντάς τον, τότε εἶναι ἄξια νὰ μπεῖ στὸ χαρέμι μας. Ποιὰ εἶν' αὕτη;

—Δέν εἶναι ἀπὸ εὐγενενικιά, μ' ἀπὸ ταπεινὴ καταγωγή. Εἶναι κόρη ἐνὸς τσουκαλά, ποὺ τ' ὄνομά του εἶναι ἀνάξιο γιὰ νὰ τὸ προφέρει κανεὶς μπροστά σου, αὐτοκράτορά μου! Μπορῶ νὰ ὀδηγήσω τοὺς ἀνθρώπους σου στὸ σπίτι ποὺ κάθεται. Μὰ ὁ ταπεινὸς δοῦλος σου θ' ἀνταμοιφθεῖ τάχα, γιὰ τὴν ὑπηρεσία ποῦ πρόσφερε στὸν ἐμίρη του;

Ὁ ἐμίρης ἔκανε νεῦμα στὸν Μπαχτιάρ καὶ μιὰ γεμάτη χρηματοσακκούλα ἔπεσε στὰ πόδια τοῦ τοκογλύφου, ποὺ τὴν ἄρπαξε μὲ μιᾶς ἀλλάζοντας χρῶμα ἀπὸ τὴν ἀπληστία του.

—"Αν ἡ κοπέλα αὐτὴ ἀποδειχτεῖ πῶς εἶναι ὅπως τὴν παίνεψες, εἶπε ὁ ἐμίρης, θὰ πάρεις ἄλλα τόσα.

—Εὐλογημένος ν᾿σαι, γενναιόδωρε σουλτάνε! φώναξε ὁ σαράφης. Μὰ πρέπει νὰ βιαστεῖς γιατί, ὅπως ἔμαθα, κάποιος κυνηγᾷ τούτη τὴ λαφίνα.

Ὁ ἐμίρης σούρωσε τὰ φρύδια του.

—Ποιὸς εἶν' αὐτός;

—Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας.

—Πάλι ὁ Ναστρεντὶν Χότζας! Ξανὰ ὁ Ναστρεντὶν Χότζας! Μὰ βρίσκεται, λοιπόν, παντοῦ ὁ Ναστρεντὶν Χότζας; Κ' ἐσεῖς, φώναξε κάνοντας νὰ τραμπαλιάσει ὁ θρόνος του καθὼς γύρισε ἀπότομα πρὸς τοὺς βεζιράδες, εἴσαστε οἱ τελευταῖοι ποὺ τὰ μαθαίνετε ὅλα, ἀνάξιοι, ποὺ γινόσαστε αἰτία νὰ ντροπιάζεται ἡ μεγαλοπρέπειά μας! "Ε, Ἀρσλάν μπέη, τρέχα νὰ φέρεις ἀμέσως τούτη τὴν κοπέλα στὸ σεράϊ. "Αν ἔρθεις δίχως αὐτή, ξέρε το, σὲ καρτερᾶνε οἱ δῆμιοι.

Πέντε λεφτὰ πιὸ ὕστερα ἓνα πολυάριθμο ἀπόσπασμα ἀπὸ γενίτσαρους, μ' ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Ἀρσλάν μπέη, ξεκινοῦσε ἀπὸ τὸ παλάτι. Τ' ἄρματά τους βρόνταγαν στὴ γῆς κι ἄστραφταν οἱ ἀσπίδες τους στὸν ἥλιο. Σιμὰ τους περπάταγε κουτσαίνοντας ὁ σαράφης. Μὰ ὅπως κάθε τόσο τὸν προσπερνοῦσαν, ἄρχισε νὰ τρέχει χοροπηδώντας γιὰ νὰ τοὺς προλάβει. Ὁ κοσμάκης, κοιτάζοντάς τους, ἔκανε τόπο γιὰ

νὰ περάσουν κι ἀναρωτιόταν, κουνώντας τὸ κεφάλι του, ποιά κακία πήγαιναν πάλι νὰ κάνουν.

5

Ο ΝΑΣΤΡΕΝΤΙΝ ΧΟΤΖΑΣ εἶχε τελειώσει, τὴν ὥρα κείνη, ἓνα τσουκάλι, τὸ ἔνατο ἀπὸ τὸ πρωῒ καὶ τῷ βαζε στὸν ἥλιο νὰ στεγνώσει. “Ὑστερα πῆρε ἀπὸ τὴ σκάφη δυὸ μεγάλες χουφτες πηλό, γιὰ ν’ ἀρχίσει νὰ φτιάχνει ἓνα ἀκόμα, τὸ δέκατο. Τότε ἀκριβῶς ἀντήχησε δυνατὸς κι ἀποφασιστικὸς χτύπος στὸ πορτὶ τῆς αὐλῆς. Οἱ γείτονες, ποὺ ἐρχόνταν συχνὰ στὸ Νιζάζ καὶ στὴν κόρη του νὰ τοὺς ζητήσουν δανεικὸ κανένα κρομύδι ἢ λίγο πιπέρι, δὲ χτυποῦσαν ποτὲ μὲ τέτιον τρόπο. Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας ἄλλαξε μὲ τὸ Νιζάζ μιὰν ἀνήσυχη ματιά, ὅσο ποὺ τὸ πορτὶ ἀντηχοῦσε ἀπὸ καινούργια ἀπανωτὰ χτυπήματα. Κεῖνη τὴ στιγμή τὸ ἔμπειρο αὐτὶ τοῦ Ναστρεντὶν Χότζα ἄκουσε τὰ τσουγκρίσματα τῶν ὅπλων.

—Εἶναι οἱ γενίτσαροι! μουρμούρισε στὸ Νιζάζ.

—Φύγε! τ’ ἀποκρίθηκε ὁ γέρος.

Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας μὲ τρεῖς πήδους βρέθηκε στὸ φράχτη, ὅσο ποὺ ὁ Νιζάζ χασομεροῦσε ν’ ἀνοίξει τὸ πορτί, γιὰ νὰ τοῦ δώσει καιρὸ ν’ ἀλαργιέψει. Τράβηξε τέλος τὴν ἀμπάρα. Καθὼς μπῆκαν οἱ γενίτσαροι, τὰ σπουργίτια ἀναφτέρησαν πάνω στὴν κληματαριά καὶ πέταξαν ὁμαδιασμένα. Μὰ ὁ γέρος Νιζάζ δὲν εἶχε φτερά γιὰ νὰ πετάξει. Χλώμιασε, ἄρχισε νὰ τρέμει κ’ ἔκανε ἓνα τεμενὰ μπροστὰ στὸν Ἀρσλὰν μπέη.

—Μιὰ μεγάλη τιμὴ ἔλαχε στὸ σπιτικό σου, τσουκαλά, εἶπε ὁ Ἀρσλὰν μπέης. Ὁ ἐμίρης, ὁ ἀφέντης κι ἄρχοντάς μας, σουλτάνος τῶν μουσουλμάνων κι ἀντιπρόσωπος τοῦ Ἀλλάχ ἐπὶ τῆς γῆς, καταδέχτηκε

νά θυμηθεῖ ἐσένα, τὸν ἀνάξιο. "Εμαθε πὼς ἓνα πεντάμορφο τριαντάφυλλο ἀνθίζει στὸ περιβόλι σου κ' ἐπιθυμεῖ νὰ στολίσει μ' αὐτὸ τὸ σεράϊ του... Ποῦ εἶναι ἡ κόρη σου;

Τ' ἄσπρο κεφάλι τοῦ γέρου ἄρχισε νὰ τρέμει κι ὁ κόσμος σκοτείνιασε γι αὐτόν. "Ακουσε τ' ἀναφυλλητὰ τῆς κόρης του, ὅμοια μὲ τοὺς ἀναστεναγμοὺς τῶν ἐτοιμοθάνατων. Οἱ γενίτσαροι τὴν εἶχαν βγάλει ἀπὸ τὸ σπίτι καὶ τὴ σέρναν στὴν αὐλή. Τὰ γόνατα τοῦ Νιζάζ παράλυσαν. "Επεσε ἀναίσθητος μπρούμυτα καὶ μήτε ἄκουσε μήτε εἶδε πιά τίποτα.

— Λιγοθύμισε ἀπὸ τὴ μεγάλη του χαρὰ γιὰ τὴν ἀνέλπιστη τύχη του, ξήγησε ὁ 'Αρσλὰν μπέης στοὺς γενίτσαρους. Μὴν τὸν ἀγγίζετε, ἀφῆστε τον νὰ συνεφέρει μονάχος του. "Υστερα, βέβαια, θάρθεῖ στὸ παλάτι γιὰ νὰ ἐκφράσει τὴν ταπεινὴ κι ἄπειρη εὐγνωμοσύνη του στὸν ἐμίρη. Πᾶμε!

Στ' ἀναμεταξὺ ὁ Ναστρεντὶν Χότζας τρέχοντας ἔκανε τὸ γύρο τοῦ περιβολιοῦ καὶ κρύφτηκε ἀνάμεσα σὲ κάτι λυγαριές. 'Απὸ κεῖ ἔβλεπε τὸ πορτί, ποὺ μπροστὰ σ' αὐτὸ στέκονταν φρουροὶ δυὸ γενίτσαροι, μὲ ξεγυμνωμένα τὰ γιαταγάνια τους, κ' ἓνας πολίτης. Παρατηρώντας τον προσεχτικὰ γνώρισε τὸν Τζαφάρ.

— "Α, κουτσὲ σκύλε! 'Εσύ, λοιπόν, ἔφερες τοὺς γενίτσαρους ὡς ἐδῶ γιὰ νὰ μὲ πιάσουν, εἶπε στὸν ἑαυτό του ὁ Ναστρεντὶν Χότζας, ποὺ δὲν ὑποπτευόταν τὸν ἀληθινὸ σκοπὸ ποὺ γι αὐτόν ἦρθαν. Καλά, θὰ λογαριαστοῦμε! Τζάμπα ὅμως ψάχνετε. Θὰ φύγετε μ' ἄδειανὰ τὰ χέρια.

"Οχι! Δὲν ἔφυγαν μ' ἄδειανὰ τὰ χέρια! 'Ο Ναστρεντὶν Χότζας εἶδε ξαφνικὰ τοὺς γενίτσαρους νὰ τραβοῦν τὴ Γκιουλστὰν κ' ἡ καρδιά του μάτωσε. 'Η ἀγαπημένη του μάταια γύρευε νὰ τοὺς ξεφύγει. Τὴν εἶχαν περιτριγυρίσει ἀπ' ὅλες τὶς μεριὲς μὲ τὶς ἀσπίδες τους.

Εἴταν μιὰ ζεστή μέρα τοῦ Ἰούνη. Κ' εἴταν μεσημέρι. Κι ὅμως τὸ κορμὶ τοῦ Ναστρεντὶν Χότζα ἀναρίγησε ἀπὸ τὴν κορφή ὥς τὰ νύχια. Οἱ γενίτσαροι σίμωναν στὸ μέρος ποὺ βρισκόταν κρυμμένος. Ὁ ἄγριος πόνος ποὺ ἐνιωθε τοῦ συνεπῆρε τὰ συλλογικά του. Τράβηξε ἀπὸ τὸ θηκάρι τὸ μαχαίρι του. Ὁ Ἀρσλὰν μπέης προπορευόταν καὶ τὸ πρόσωπό του ἄστραφτε ἀπὸ ἱκανοποίηση. Στὸ λαιμό του θὰ πρωτοβύθιζε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας τὸ κυρτὸ μαχαίρι του. Μὰ ξάφνου ἓνα βαρὺ καὶ δυνατὸ χέρι τὸν ἄδραξε ἀπὸ τὸν ὦμο καὶ τὸν κράτησε ξαπλωμένο καταγῆς. Πέτρωσε, μὰ κατάφερε κάπως ν' ἀναγυρίσει κι ἀνασήκωσε τὸ μαχαίρι του γιὰ νὰ χτυπήσει, μὰ τὸ κατέβασε μὲ μιᾶς ὅπως ἀντίκρισε τὸ πρόσωπο τοῦ σιδερά Γιουσούφ.

— Μὴν κουνιέσαι! τοῦ μουρμούρισε ὁ σιδεράς. Κάτσε αὐτοῦ ποὺ εἶσαι! Εἶναι εἴκοσι κι ὅλοι τους καλὰ ἄρματωμένοι κ' ἐσύ δὲν ἔχεις παρὰ τοῦτο τὸ παλιομάχαιρο. Σίγουρα θὰ χαθεῖς δίχως νὰ γλυτώσεις τὴν κοπέλα. Μὴν κουνιέσαι, σοῦ λέω!...

Κράτησε τὸ Ναστρεντὶν Χότζα καταγῆς ὥσπου πέρασαν οἱ γενίτσαροι μὲ τὴ Γκιουλστὰν κ' ἔστριψαν τὸ δρόμο.

— Γιατί, γιατί δὲ μ' ἄφησες; φώναξε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας. Εἴταν καλύτερο γιὰ μένα νὰ βρισκόμουν ξαπλωμένος νεκρὸς πάνω στὴ γῆ.

— Ὁ ξαρμάτωτος ἄνθρωπος ποὺ τὰ βάζει μὲ τὸ λιοντάρι καὶ ρίχνεται μὲ γυμνὴ τὴ γροθιά του πάνω στὰ σπαθιά, κάνει ἀσυλλόγιστες καὶ δίχως νόημα παληκαριές, ἀποκρίθηκε ὁ σιδεράς. Εἶδα τοὺς γενίτσαρους τὴν ὥρα ποὺ περνοῦσαν ἀπὸ τὴν πλατεία καὶ τοὺς πῆρα ἀπὸ πίσω. Ἔφτασα πάνω στὴν ὥρα γιὰ νὰ σ' ἐμποδίσω ἀπὸ τὴν παλαβομάρα ποὺ ἤθελες νὰ κάνεις. Δὲν ὀφελεῖ σὲ τίποτα νὰ πεθάνεις, μὰ ν' ἀγωνιστεῖς γιὰ κείνη. Κι αὐτὸ εἶναι πιὸ λαμπρό, ἂν καὶ πολὺ πιὸ δύσκολο. Καὶ μὴ χάνεις τὸν καιρό σου

μέ θλιβερές ἀναπολήσεις. Τράβα νὰ δράσεις ! Ἐκεῖνοι ἔχουν ἀσπίδες, γιαταγάνια καὶ λόγχεις· μὰ σ' ἐσένα ὁ Ἀλλάχ σοῦδωσε πιὸ τρομερὰ ἀκόμα ὄπλα· τὴν ἐξυπνάδα, τὴν πρόβλεψη καὶ τὴν πονηριά. Σ' αὐτὰ κανεῖς δὲν μπορεῖ ν' ἀναμετρηθεῖ μαζί σου.

Ἔτσι μίλησε ὁ σιδεράς. Τὰ λόγια του εἴταν ἀντρίκεια καὶ τόσο σκληρά, ὅσο τὸ σίδερο ποὺ δούλεψε σ' ὅλη του τὴ ζωή. Ἡ ἀπαρηγόρητη καὶ σχεδὸν ἀπελπισμένη καρδιά τοῦ Ναστρεντὶν Χότζα, ἀκούοντάς τα, ξανασκλήρυνε καὶ γίνηκε σὰν ἀπὸ σίδερο.

— Σ' εὐχαριστῶ, σιδερά ! εἶπε. Ποτὲ στὴ ζωή μου δὲν ξαναπέρασas τέτιες στιγμές, μὰ εἶναι ἀνάξιό μου ν' ἀπελπιστῶ... Φεύγω, σιδερά, καὶ σοῦ ὑπόσχομαι νὰ μεταχειριστῶ καλὰ τὰ ὄπλα μου !...

Βγῆκε ἀπὸ τίς λυγαριές καὶ προχώρησε πάνω στὸ δρόμο. Καὶ νὰ, βρέθηκε πρόσωπο μὲ πρόσωπο μὲ τὸ σαράφη, ποὺ εἶχε χασομερήσει γιὰ νὰ θυμίσει σ' ἓναν τσουκαλὰ πὼς κοντολογοῦσε ἡ πλερωμὴ τοῦ χρέους του. Ὁ τοκογλύφος γίνηκε ἄσπρος σὰν τὸ κερί. Ξαναμπῆκε στὸ σπίτι ἀπ' ὅπου ἔβγαινε, βρόντηξε πίσω του τὴν πόρτα κ' ἔβαλε τὴν ἀμπάρα.

— Ἀλλοίμονό σου, ἀναθεματισμένη ὀχιά ! τοῦ φώναξε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας. Ὅλα τᾶδα καὶ τᾶκουσα !

Ἀκολούθησε μιὰ στιγμὴ σιωπῆς κ' ὕστερα ὁ Τζαφάρ ἀπάντησε :

— Τὸ κεράσι δὲν εἴταν γιὰ τὸ τσακάλι ! Μὰ δὲν εἶναι οὔτε γιὰ τὸ γεράκι ! Θὰ τὸ γευτεῖ τώρα τὸ λιοντάρι !...

— Αὐτὸ θὰ τὸ δοῦμε ! ἀποκρίθηκε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας. Ἐσὺ ὅμως Τζαφάρ, ἄκου τί ἔχω νὰ σοῦ πῶ καὶ νὰ τὸ θυμᾶσαι : Σ' ἔβγαλα ἀπὸ τὸ νερό, μὰ θὰ σὲ πνίξω μέσα στὴν ἴδια κείνη λίμνη. Ὁ βοῦρκος της θὰ σκεπάσει τὸ σιχαμένο σου κορμὶ καὶ τὰ βοῦρλα της θὰ τυλιχτοῦν στὸ λαιμό σου.

Δίχως νὰ καρτερέψει τὴν ἀπάντησή του, τράβηξε

τὸ δρόμο του. Γιὰ πιότερη σιγουριὰ ἔκανε μεγάλο ἀλλόγυρο, πέρασε τρέχοντας κάποιο χέρσο χωράφι καὶ πήδησε ἀπὸ τὴν πίσω μεριὰ τοῦ φράχτη στὴν αὐλὴ τοῦ Νιζάζ. Βρῆκε τὸ γέρο ξαπλωμένο μπούμυτα. Δίπλα του τ' ἀσημένια νομίσματα, ποὺ τ' ἄφησε ὁ Ἀρσλάν μπέης, λάμπανε θαμπά. Ὁ γέρος ἀνασῆκωσε τὸ πρόσωπό του τὸ λασπωμένο ἀπὸ τὸ χῶμα, ποὺ μούλιασαν τὰ δάκρυά του. Τὰ χεῖλια του τρέμαν. Ἦθελε νὰ μιλήσει, γύρευε κάτι νὰ πεῖ, μὰ δὲν μποροῦσε. Ἡ ματιὰ του καρφώθηκε πάνω στὸ τσεμπέρι ποὺ εἶχε πέσει ἀπὸ τὰ χέρια τῆς κόρης του ὅταν τὴν τραβοῦσαν. Χτύπησε τὸ κεφάλι του καταγῆς βογγώντας καὶ ξεριζώνοντας μὲ τὰ χέρια του τὰ γένεια του.

Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας βάλθηκε νὰ τὸν συνεφέρει καὶ νὰ τὸν παρηγορήσει. Κόπιασε πολὺ ὥσπου νὰ τὸν καταφέρει νὰ σηκωθεῖ καὶ νὰ καθήσει στὸν μπάγκο.

—“Ἀκου, παποῦ ! τοῦ εἶπε. Δὲν εἶσαι μόνος στὸν πόνο ποὺ σὲ βρῆκε. Ἀγαποῦσα τὴν κόρη σου καὶ μ' ἀγαποῦσε κ' ἐκείνη. Λογαριάζαμε νὰ παντρεφτοῦμε, μὰ ἤθελα πρὶν νὰ κέρδιζα μπόλικά χρήματα, γιὰ νὰ σοῦ δώσω τ' ἀντιπροίκι ποὺ τῆς ἀξίζει.

—Τί τ'ὀθελες τὸ ἀντιπροίκι ; ἀποκρίθηκε κλαίγοντας μ' ἀναφυλλητὰ ὁ γέρος. Μποροῦσα ποτὲ ἐγὼ νὰ πάω ἐνάντια στὴν ἐπιθυμία ποὺ εἶχε τὸ περιστεράκι μου ; Μὰ εἶναι πιά ἄργα νὰ μιλάμε γι' αὐτά ! Ὅλα χάθηκαν ! Ἡ κορούλα μου βρίσκεται τώρα στὸ χαρέμι ! Τί συμφορά ! Τί ντροπὴ !...

Τράβηξε κατὰ τὸ πορτὶ παραντουρώντας σὰ μεθυσμένος.

—Στάσου ! φώναξε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας. Ποῦ πᾶς ;

—Νὰ παρακαλέσω τὸν ἐμίρη νὰ μὲ λυπηθεῖ· μιὰ κόρη τὴν ἔχω !...

—Ἀδिका θὰ κάνεις τὸν κόπο. Ξεχνᾷς πῶς οἱ

ἐμίρηδες δὲ μοιάζουν μὲ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ; Δὲν ἔχουν καρδιά καὶ μάταια θὰ τὸν ἱκετέψεις. Μονάχα μὲ τὴ δύναμη μπορεῖς νὰ τοὺς πάρεις αὐτὰ ποὺ μᾶς ἄρπάζουν. Ἐγώ, ὁ Ναστρεντὶν Χότζας—μ' ἀκοῦς, γέρο ;—θὰ τοῦ τὴν πάρω τὴ Γκιουλστάν...

—Ὁ ἐμίρης εἶναι παντοδύναμος ! Βρίσκεται περικυλισμένος ἀπὸ χιλιάδες γενίτσαρους ! Πῶς μπορεῖς ν' ἀντιβγείς μ' αὐτόν ;

—Δὲν ξέρω ἀκόμα τί θὰ κάνω. Ἐνα μονάχα ξέρω, κι αὐτὸ τὸ ξέρω καλὰ· ὄχι ! δὲ θὰ πλαγιάσει σήμερα μὲ τὴν κόρη σου ! Κι οὔτε αὔριο ! Κι οὔτε ποτέ ! Θὰ γίνεῖ ὅπως σοῦ τὸ λέω, ἂν ἐγὼ δὲν ἔπαψα ν᾿αῖμαι ὁ Ναστρεντὶν Χότζας, ὅπως μὲ ξέρει ὁ κόσμος ἀπὸ τὴ Βαγδάτη ἴσαμε τὴν Μπουχάρα. Σφούγγισε τὰ δάκρυά σου, παποῦ ! Δὲ θέλω νὰ σ' ἀκούω νὰ κλαῖς, γιατίι ἔτσι δὲ μ' ἀφήνεις νὰ σκεφτῶ τί πρέπει νὰ κάνω.

Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας κάθησε καὶ σκέφτηκε ὥρα πολὺ.

—Ποῦ ἔχεις, γέρο, τὰ φορέματα τῆς πεθαμένης σου γυναίκας ;

—Νά, μέσα σὲ τούτη τὴν κασόνα.

Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας τὴν ἄνοιξε, διάλεξε ὅ,τι χρειαζόταν καὶ ντύθηκε χανούμισα. Τὸ πρόσωπό του τὸ σκέπασε μ' ἓνα πυκνὸ γιασμάκι.

—Περίμενέ με, παποῦ, καὶ μὴν κάνεις τίποτ' ἀπὸ μόνος σου καὶ μοῦ χαλάσεις τὴ δουλειά.

Ἐβγαλε τὸ μουλάρι του ἀπὸ τὸ ντάμι, τὸ σέλωσε, καβαλίκεψε κ' ἔφυγε ἀπὸ τὸ σπίτι τοῦ Νιζάζ. Θὰ ξαναγύριζε σ' αὐτό, ὅπως θὰ δοῦμε, μονάχα ὕστερα ἀπὸ πολὺ καιρό...

ΟΤΑΝ ὁ Ἀρσλάν μπέης ἔφερε τὴ Γκιουλστάν στὸ σαράϊ, φώναξε, μὲ τρόπο γλυκό, τὶς γριές τοῦ χαρεμιοῦ καὶ τοὺς εἶπε νὰ ἐτοιμάσουν τὴν καινούργιοφερμένη, νὰ τὴ στολίσουν ὅπως πρέπει γιὰ νὰ χαροῦν τὰ μάτια τοῦ ἐμίρη ὅλη τὴ λυγερὰδα τοῦ κορμιοῦ της κι ὅλη τὴ δροσιὰ τοῦ προσώπου της.

Οἱ γριές, πολὺπειρες σὲ τούτῃ τὴ δουλειά, βάλθηκαν ἀμέσως νὰ τὴ λαμπροφορέσουν. Πλύνανε μὲ χλιαρὸ νερὸ τὸ πρόσωπο τῆς Γκιουλστάν, ποὺ εἶταν γεμάτο δάκρυα, τὴ ντύσανε μὲ διάφανα μετάξια, βάλανε φτιασίδι στὰ ματόκλαδά της, κινὰ στὰ μάγουλά της, ἄλειψαν μὲ τριανταφυλλόλαδο τὰ μαλλιά της κ' ἔβαψαν κατακόκκινα τὰ νύχια της. Σὰν τὴν ἐτοίμασαν ἔφεραν στὸ χαρέμι «τὴν αὐτοῦ σεμνὴ ἐξοχότητα» τὸν ἀρχιευνοῦχο γιὰ νὰ τὴν ἐπιθεωρήσει. Ἡ ἐξοχότητά του εἶταν, στὰ νιάτα του, ὀνομαστός σὰ γυναικὰς μέσα σ' ὅλη τὴν Μπουχάρα. Αὐτὲς ἀκριβῶς οἱ γνώσεις του τὸν ἔφεραν στὴν ὕψηλὴ θέσῃ ποὺ εἶχε τώρα. Φυσικά, πρὶν ἀναλάβει τὴν ὑπηρεσία αὐτή, ποὺ λογαριαζόταν ἀπὸ τὶς σπουδαιότερες τοῦ κράτους, ὁ γιατρὸς τοῦ παλατιοῦ τὸν εὐνούχισε. Τὰ καθήκοντά του εἶταν τοῦτα δῶ : Νὰ ἐπιβλέπει καὶ νὰ φροντίζει τὶς ἑκατὸν ἐξήντα χανούμισες τοῦ χαρεμιοῦ νᾶναι πάντα καλοθώρητες, γαρμπερές καὶ μαργιόλες, γιὰ νὰ ξυπνᾶνε εὐκόλα τὰ αἵματα τοῦ ἐμίρη.

Τούτῃ ὅμως ἡ ὑπηρεσία γινόταν, ἀπὸ χρόνο σὲ χρόνο, πιὸ δύσκολη, γιὰτὶ ὁ ἐμίρης ὅλο καὶ χόρταινε πιὸ εὐκόλα, ὅπως δὲν εἶταν πιά σὰν πρῶτα κοτσονάτος. Ἔτσι, σὰν πέρναγε ἡ νύχτα κ' ἐρχόταν τὸ πρωῒ, συχνὰ ὁ ἀρχιευνοῦχος πλέρωνε μὲ κάμποσες ραβδιές τὴν ἀνικανότητα τ' ἀφεντικοῦ του. Μὰ ἡ τιμωρία αὐτὴ δὲν εἶταν καὶ τόσο σπουδαῖα μπρο-

στά στο μεγάλο καθημερινό βασανισμό του, νὰ ἐτοιμάζει τὶς φανταχτερές κ' ἐλκυστικές γυναῖκες, γιὰ τὴ συνάντησή τους μὲ τὸν ἐμίρη. Τοῦτο τὸ μαρτύριό του στεκόταν ὅμοιο μὲ κεῖνο ποὺ τραβᾶνε οἱ παρалуμένοι γυναϊκάδες στὴν κόλαση, ποὺ ἡ καταδίκη τους εἶναι, ὅπως ξέρουμε, νὰ βρίσκονται αἰώνια ἀλυσοδεμένοι καὶ νὰ κοιτάζουν παντοτεινὰ μπροστά τους ὁλόγυμνα οὐρί...

“Ὅταν ὁ ἀρχιευνοῦχος ἀντίκρισε τὴ Γκιουλστάν, ἀνατινάχτηκε καὶ πισωδρομήσε, ξαφνιασμένος ἀπὸ τὴν πολὺ ὁμορφιά της.

—Τί πλάσμα εἶν' αὐτό ! ἔκραξε μὲ τὴ συριχτὴ φωνὴ τοῦ εὐνούχου. Πηγαίνετε τὴν στὸν ἐμίρη καὶ πάρτε τὴν νὰ μὴν τὴ βλέπω...

Ἐφυγε ὥσάν κυνηγημένος. Τόσο στάθηκε τὸ μαρτύριό του, ποὺ κουτρίζοντας τὸ κεφάλι του στὸν τοῖχο καὶ τρίζοντας τὰ δόντια του, εἶπε :

—Πόσο πικρὴ εἶν' ἡ ζωὴ μου ! Μαῦρες κι ἄραχλες κυλᾶνε οἱ μέρες μου !...

Βλέποντάς τον οἱ γριές τοῦ χαρεμιοῦ μурμουρίσαν :

— Καλὸ σημάδι ! Ὁ σουλτάνος θὰ εὐχαριστηθεῖ.

Κ' ἡ Γκιουλστάν, ἡ βουβὴ καὶ πονεμένη Γκιουλστάν, ὁδηγήθηκε στὸν κῆπο τοῦ παλατιοῦ ὅπου καθόταν ὁ ἐμίρης. Σηκώθηκε, τὴ σίμωσε κι ἀνασήκωσε τὸ γιασμάκι της. Τὴν ἴδια στιγμὴ οἱ βεζιράδες, οἱ αὐλικοὶ κ' οἱ σοφοὶ σκέπασαν τὰ μάτια τους μὲ τὰ φαρδιὰ μανίκια τῶν καφτανιῶν τους.

Γιὰ ὥρα πολὺ δὲν μπόραγε ὁ ἐμίρης νὰ ξεκολλήσει τὸ βλέμμα του ἀπὸ τὸ μαγευτικὸ πρόσωπό της.

—Ὁ σαρᾶφης δὲ μᾶς γέλασε ! εἶπε φωναχτά. Νὰ τοῦ δώσετε τριπλῇ τὴν ἀμοιβὴ ποὺ τοῦ ὑποσχέθηκα !

Τὴν ξαναπῆραν τὴ Γκιουλστάν. Ὁ ἐμίρης φαινόταν τώρα εὐχαριστημένος.

— Ἀρχίζει νὰ χαμογελᾷ τὸ πρόσωπό του ! μурμουρίζαν οἱ αὐλικοί.

— Τ' ἀηδόνι τῆς καρδιᾶς του ζωντάνεψε θωρών-
τας τὴ ροδοπρόσωπη κοπέλα.

— Κι αὖριο τὸ πρωῒ θᾶναι ἀκόμα πιὸ εὐχαριστη-
μένος καὶ πιὸ χαρούμενος...

— Δοξασμένο τ' ὄνομά σου, Ἀλλάχ, λέγανε ὅλοι,
ποὺ ἔκανες τὴν καταιγίδα νὰ περάσει πάνω ἀπὸ τὰ
κεφάλια μας, δίχως νὰ πέσουν σ' ἐμᾶς οἱ ἀστραπές
κ' οἱ κεραυνοὶ τῆς.

Οἱ ποιητὲς τῆς αὐλῆς πήρανε θάρρος, προχώρη-
σαν κι ἄρχισαν, ὁ ἓνας πίσω ἀπὸ τὸν ἄλλον, νὰ
ψέλνουν ὕμνους κ' ἐγκώμια στὸν ἐμίρη. Συγκρίνανε,
στοὺς στίχους τους, τὸ πρόσωπό του μὲ τ' ὀλόγεμο
φεγγάρι, τὸ κορμί του μὲ τὸν ἀψηλόστεκο κέδρο, τὴ
βασιλεία του μὲ τὴν ἀκτινοβολία τῶν ἄστρων. Κι ὁ
δαφνοστεφανωμένος ποιητὴς τῆς αὐλῆς βρῆκε, ἐπιτέ-
λους, τὴν εὐκαιρία, νὰ πεῖ τὸ ποίημα ποὺ εἶχε σκα-
ρώσει ἀπὸ τὴν προηγούμενη μέρα καὶ τῷ χε ἀδιάκο-
πα ἀπὸ τότε στὴν ἄκρη τῶν χειλιῶν του. Πῆρε μεγα-
λόπρεπη πόζα καὶ τ' ἀπάγγειλε βροντόφωνα, μέσα
σὲ μιὰ φτιαχτὴ ὀρμὴ κ' ἔμπνευση θεία!

Ὁ ἐμίρης τοῦ πέταξε μιὰ χούφτα γροσάκια κι ὁ
δαφνοστεφανωμένος ποιητὴς σύρθηκε κατάχαμα καὶ
τὰ μάζεψε ἓνα - ἓνα, δίχως νὰ ξεχάσει ν' ἀγγίξει μὲ
τὰ χεῖλια του τίς παντοῦφλες τοῦ ἐμίρη.

Τότε ὁ ἐμίρης ηὐδόκησε νὰ χαμογελάσει καταδε-
χτικὰ κ' εἶπε:

— Καὶ στὸ δικό μας τὸ μυαλὸ γεννήθηκε ἓνα
ποίημα...

Μὲ μιᾶς ὅλοι γίνηκαν μονάχα αὐτιᾶ ν' ἀκούσουν:

*Στοῦ παλατιοῦ, τὴ νύχνα χτές, τὸν κῆπο σὰν ἐβγῆκα
καὶ μὲς τῆς φύσης τὸ ναό, ἐγώ, ὁ ἐμίρης μπῆκα,
τρανὸ φεγγάρι πρόβαλε πιὸ πάνω ἀπ' τὸ σεράϊ·
ἀπόμεινα νὰ τὸ κοιτῶ κι αὐτὸ νὰ μὲ κοιτάει!*

Οἱ ποιητὲς γονάτισαν φωνάζοντας ὅλοι μαζί:

—“Εξοχο! θαυμάσιο! υπέροχο! Ξεπέρασε κι αὐτὸν ἀκόμα τὸν Σααντί!

Παίνευαν πάρα πολὺ τὶς ὁμοιοκαταληξίες. Θαύμαζαν, τί ὥραϊα ριμάριζαν τὸ «ἐβγῆκα» μὲ τὸ «μπῆκα» καὶ ξέχωρα τὸ «σεράϊ» μὲ τὸ «κοιτάει». Τὰ θεωροῦσαν μοναδικὰ εὐρήματα. Μερικοί, μάλιστα, τόσο συνεπάρθηκαν ἀπὸ τὸ μεγαλόπνοο αὐτὸ ποίημα, ποὺ πάθανε σεληνιασμό κι ἀνακήρυξαν τὸν ἐμίρη σὰν τὸν μεγαλύτερο ποιητὴ ὅλων τῶν αἰώνων.

Μὲ μιᾶς οἱ αὐλικοὶ τρέξαν καὶ φέραν τὶς χορεύτριες. Κ’ ὕστερα τοὺς παλιάτσους, τοὺς ταχυδακτυλουργοὺς καὶ τοὺς φακίρηδες. Κι ὁ ἐμίρης μοίρασε σ’ ὅλους πλούσια μπαξίσια.

— Γιὰ κάτι μονάχα στεναχωριέμαι! εἶπε. Ποὺ δὲν μπορῶ νὰ δώσω διαταγὲς στὸν ἥλιο. Διαφορετικά θὰ τὸν πρόσταζα σήμερα νὰ βασιλέψει ὅσο γίνεται πιὸ γλήγορα...

Οἱ αὐλικοὶ τοῦ ἀποκρίθηκαν μ’ ἓνα γέλιο δουλικό.

7

ΜΕΣΑ στὴν πιὸ ζεστὴ ὥρα τῆς μέρας τὸ πατιρντί στὸ παζάρι σοῦπαιρνε τὸ κεφάλι· ὁ κοσμάκης ξακολούθαγε ν’ ἀγοράζει, νὰ πουλᾷ καὶ νὰ κάνει τράμπα. Ὁ ἥλιος ψήλωνε στὸν οὐρανό, διώχνοντας σιγὰ-σιγὰ πολλοὺς, ποὺ βρῖσκane καταφύγιο κάτω ἀπὸ τὶς τέντες. Οἱ ἐκτυφλωτικὲς ἀχτίδες τοῦ σπιθοβολοῦσαν στὰ παράθυρα τῶν σπιτιῶν μὲ τὶς καλαμένιες στέγες. Στὶς προθῆκες τῶν μαγαζιῶν τὰ χρυσοκεντημένα φορέματα στραφτάλιζαν, τὰ μετάξια λαμπύριζαν καὶ τὰ βελούδα θαμπόφεγγαν μυστηριακά. Οἱ κελεμπίες, τὰ καφτάνια καὶ τὰ σφανταχτερὰ τουρμπάνια εἴταν σκορπισμένα παντοῦ. Τὰ γυαλισμένα μπακίρια φωτοβολοῦσαν κ’ ἡ λάμψη τοὺς σκο-

τείνιαζε μονάχα μπροστὰ στ' ἀστραφτοκόπημα τοῦ χρυσαφιοῦ, ποὺ οἱ σαράφηδες σκόρπαγαν πάνω στὰ χαλιά, ποὺ σ' αὐτὰ καθόνταν ἀνακούρκουδα, καὶ τὸ μέτραγαν.

Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας σταμάτησε τὸ μουλάρι του μπροστὰ στὸν καφενέ, ποὺ ἀπ' αὐτὸν ἓνα μῆνα πρὶν μίλησε στὸ λαὸ τῆς Μπουχάρας, παρακαλώντας τον νὰ τὸν βοηθήσει νὰ σώσουν τὸ Νιζάζ. Στ' ἀναμεταξύ ὁ Ναστρεντὶν Χότζας εἶχε δέσει φιλία μὲ τὸν χοντρὸ καὶ χωρατατζή Ἀλῆ τὸν καφετζή, ποὺ εἶταν ἄνθρωπος τίμιος καὶ ἴσιος, ἄξιος νὰ τὸν ἐμπιστευθεῖς.

Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας καρτέρεψε νὰ βρεῖ τὴν κατάλληλη εὐκαιρία νὰ τὸν φωνάξει:

— Ἀλῆ!

Ὁ Ἀλῆς γύρισε νὰ κοιτάξει κ' ἡ ἀπορία ζωγραφίστηκε στὸ πρόσωπό του, γιατί ἐνῶ ἡ φωνὴ εἶταν ἀντρίκεια εἶδε μπροστὰ του μιὰ γυναίκα.

— Ἐγώ μαι, Ἀλῆ... εἶπε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας δίχως νὰ σηκώσει τὸ γιασμάκι. Μὲ γνώρισες; Στ' ὄνομα τοῦ Ἀλλάχ, μὴ μὲ κοιτάζεις σὰ χαζός· ξεχνᾷς τοὺς σπιούνους ποὺ παραφυλᾷνε;

Ὁ Ἀλῆς ἔριξε μιὰ γλήγορη ματιὰ ὀλόγυρά του κ' ὕστερα ὀδήγησε τὸ Ναστρεντὶν Χότζα στὸ καμαράκι ποὺ βρισκόταν πίσω ἀπὸ τὸν καφενέ καὶ ποὺ τ'όχε γι' ἀποθήκη.

— Σοῦ ἐμπιστεύουμαι τὸ μουλάρι μου, τοῦ εἶπε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας. Δίνε του νὰ τρώει καὶ νὰ τ'όχεις ἔτοιμο γιατί μπορεῖ νὰ τὸ χρειαστῶ τὴν πάσα ὥρα. Καὶ μὴ βγάλεις τσιμουδιὰ γιὰ μένα σὲ κανέναν ὅποιος κι ἂν εἶν' αὐτός.

— Μὰ γιατί μασκαρεύτηκες σὲ γυναίκα; ρώτησε ὁ Ἀλῆς κλείνοντας προσεχτικὰ τὴν πόρτα.

— Θὰ πάω στὸ σεράϊ!

— Τρελλάθηκες; φώναξε ὁ Ἀλῆς. Εἶναι σὰ νὰ βάζεις τὸ κεφάλι σου στὸ στόμα τοῦ λιονταριοῦ!

— Πρέπει, Ἀλῆ. Σὲ λίγο θὰ μάθεις τὸ γιατί. Κ'

ἐπειδὴ δὲν ξέρεи κανεῖς τί γίνεται, ἄς ἀποχαιρετιστοῦμε· αὐτὸ ποὺ πῆρα πάνω μου νὰ βγάλω πέρα εἶν' ἐπικίνδυνο.

Σφίξανε ἐγκάρδια τὰ χέρια τους καὶ πάνω στὸ στρογγυλὸ καὶ ροζάτο πρόσωπο τοῦ καλόκαρδου Ἀλῆ κύλησαν μερικὰ δάκρυα. Ἐπνίξε ἕναν ἀναστεναγμὸ του, ποὺ ἔκανε νὰ τρεμουλιάσει ἡ χοντρή κοιλιά του, συνόδεψε ὡς ὅξω τὸ Ναστρεντὶν Χότζα κ' ὕστερα τράβηξε νὰ πάρει παραγγελίες ἀπὸ τοὺς πελάτες. Εἴταν ἀνήσυχη ἡ καρδιά του. Πηγαινοερχόταν συλλογισμένος κι ἀφηρημένος κ' οἱ πελάτες ἔπρεπε νὰ χτυπήσουν δυὸ τρεῖς φορές τὰ ποτήρια τους γιὰ νὰ τοῦ θυμίσουν τὴν ἀξεδίψαστη δίψα τους. Μὲ τὴ φαντασία του παρακολουθοῦσε τὸ φίλο του νὰ κινδυνεύει μέσα στὰ μυστήρια τοῦ σεραγιοῦ.

Οἱ φρουροὶ σταμάτησαν τὸ Ναστρεντὶν Χότζα.

— Ἐχω κεχλιμπάρια, λιβάνια, τριανταφυλλόλαδο, ὅλα διαλεχτά, τοὺς εἶπε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας, δίνοντας πετυχημένο γυναικίσιο τόνο στὴ φωνή του. Ἀφῆστε με νὰ μπῶ, παληκάρια μου! Θὰ πουλήσω στὶς χανούμισες τὴν πραμάτεια μου κι ἀπ' ὅσα καζαντήσω θὰ σᾶς δώσω τὰ μισά.

— Τράβα ἀπὸ δῶ, παλιογυναίκα! Τοῦ ἀποκρίθηκαν ἄγρια. Πήγαινε στὸ παζάρι νὰ πουλήσεις τὰ βρωμοπράματά σου.

Ἡ ἀποτυχία βύθισε σὲ σκέψεις τὸ Ναστρεντὶν Χότζα. Ὁ καιρὸς ποὺ τοῦμενε εἴταν μετρημένος· ὁ ἥλιος εἶχε κιόλας ἀρχίσει νὰ γέρνει. Ἐφερε βόλτα τὸν τοῖχο τοῦ παλατιοῦ, ποὺ οἱ πέτρες του πρασίνιζαν ἀπὸ μούχλα. Δὲ βρῆκε τὸ παραμικρὸ ἄνοιγμα κ' οἱ καμάρες τοῦ κήπου εἴταν προστατευμένες μὲ βαριά σιδερένια κάγκελα.

— Κι ὅμως πρέπει νὰ μπῶ στὸ σεράϊ! εἶπε στὸν ἑαυτὸ του ὁ Ναστρεντὶν Χότζας. Τ' ἀποφάσισα καὶ θὰ τὸ κάνω. Ἄν ὁ ἐμίρης μπόρεσε νὰ μ' ἀρπάξει τὴν ἀρραβωνιαστικιά μου, γιατί δὲ θὰ καταφέρω ἐγὼ

νά τοῦ τὴν πάρω πίσω; Νιώθω μέσα στὰ τρίςβαθα τῆς καρδιᾶς μου, πὼς αὐτὸ δὲν εἶναι ἀκατόρθωτο.

Ξαναγύρισε στὸ παζάρι. Εἴταν βέβαιος πὼς ἂν οἱ προθέσεις ἐνὸς ἀνθρώπου εἶναι ἀκλόνητες καὶ τὸ θάρρος του ἀνεξάντλητο, τότες ἡ τύχη ἔρχεται πάντα σὲ βοήθειά του. Ἀνάμεσα στὶς πολυάριθμες συναντήσεις, ἀνάμεσα στοὺς φίλους καὶ τοὺς γνῶριμούς του βρίσκεται πάντα ὁ κατάλληλος ἄνθρωπος γιὰ κάθε περίσταση. Ἄν ξέρει νὰ ἐκμεταλλευτεῖ τὴν εὐκαιρία ποὺ θὰ τοῦ παρουσιαστεῖ, τότε θὰ δεῖ νὰ τραβιέται κάθε ἐμπόδιο ἀπὸ τὸ δρόμο του καὶ νὰ φέρνει σὲ καλὸ τέλος τὴν ἀποστολή του. Εἴτανε σίγουρος πὼς κάπου στὴν ἀγορὰ ἡ εὐκαιρία αὐτὴ τὸν καρτεροῦσε. Εἴτανε σίγουρος κι ἄρχισε νὰ τὴν ψάχνει.

Ὅλα τὰ πρόσεχε γύρω του κι ὅλα τὰ παρατηροῦσε. Δὲν τοῦ ξέφευγε μήτε μιὰ λέξη καὶ μήτε μιὰ φυσιολογία ἀπὸ τίς χιλιάδες ποὺ σπρώχνονταν στὸ παζάρι. Τὸ μυαλό του, τὰ μάτια του, τ' αὐτιά του βρίσκονταν ἀκονισμένα ὥς τὸ ὑπέρτατο ἐκεῖνο σημεῖο, ποὺ ὅταν φτάσει σ' αὐτὸ ὁ ἄνθρωπος εὐκόλα πηδᾷ τὰ ἐμπόδια ποὺ ὑψώνει ἡ φύση. Καὶ τότε νικᾷ. Γιατὶ οἱ ἀντίπαλοί του στέκονται ἀμήχανοι μπροστὰ σ' αὐτά, μὴ μπορώντας νὰ τὰ ξεπεράσουν.

Στὸ σταυροδρόμι, ποὺ εἴταν τὰ χρυσοχοεῖα καὶ τ' ἄρωματοπωλεῖα, ἄκουσε μιὰ γλυκοστάλαχτη φωνή:

— Ὁ ἄντρας σου δὲ σ' ἀγαπάει πιά; Δὲ μοιράζεται μαζί σου τὸ νυφικὸ κρεβάτι; Ἐγὼ μπορῶ νὰ σοῦ τὸν ξαναφέρω. Μὰ μοῦ χρειάζεται ἡ βοήθεια τοῦ Ναστρεντὶν Χότζα. Καθὼς ξέρεις, βρίσκεται στὴν πολιτεία μας. Κοίταξε νὰ μάθεις ποῦ κρύβεται καὶ τότες, ἐκεῖνος κ' ἐγώ, θὰ κάνουμε τὸν ἄντρα σου νὰ ξαναφλογίζεται ἀπὸ ἔρωτα γιὰ σένα.

Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας γνῶρισε τὸ βλογιοκομμένο, ποὺ παράσταινε τὸ μάγο. Μπροστὰ του καθόταν

ἀνακούρκουδα μιὰ χανούμισα κουδουνίζοντας λίγα γροσάκια στὴ χούφτα της. Ὁ μάγος σκόρπισε πάνω στὸ χαλάκι τὰ φασόλια του, τὰ κοίταξε, ἔκανε πὼς τὰ μελετοῦσε κι ἄνοιξε κ' ἓνα παλιὸ κιτάπι νὰ τὸ συμβουλευτεῖ κι αὐτό. "Υστερα εἶπε :

— Ὁ τρόπος ποὺ σκορπίστηκαν τὰ φασόλια λέει καθαρά, πὼς ἂν δὲν καταφέρεις νὰ βρεῖς τὸ Ναστρεντὶν Χότζα εἶσαι χαμένη· ὁ ἄντρας σου θὰ σὲ παρατήρει γιὰ πάντα!

Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας ἀποφάσισε νὰ τοῦ δώσει ἓνα μικρὸ μάθημα καὶ κάθησε ἀνακούρκουδα σιμὰ στὸ χαλί.

— Πές μου καὶ τὴ δικιά μου μοίρα, ἐσὺ ποὺ ξέρεις τίς μοῖρες ὅλων τῶν ἀνθρώπων!

Ὁ μάγος ξανασκόρπισε τὰ φασόλια του.

— Γυναίκα, φώναξε ἀπότομα καὶ γεμάτος φρίκη, ἀλλοίμονό σου! Ὁ θάνατος σὲ παραμονεύει!

Κάμποσοι περίεργοι σίμωσαν.

— Θέλω νὰ σὲ βοηθήσω, μὰ μόνος μου δὲν μπορῶ τίποτα νὰ κάνω. Πρέπει νὰ συμβουλευτῶ τὸ Ναστρεντὶν Χότζα. "Αν καταφέρεις νὰ βρεῖς ποῦ κρύβεται, ἡ ζωὴ σου σώθηκε.

— Καλά! Θὰ ξανάρθω φέρνοντας μαζί μου τὸ Ναστρεντὶν Χότζα.

— Θὰ ξανάρθεις μ' αὐτόν; φώναξε ὁ μάγος τρέμοντας ἀπὸ χαρά. Πότε;

— Τώρα ἀμέσως. Βρίσκεται ἐδῶ κοντά.

— Ποῦ;

— Πλάϊ σου. Δυὸ βήματα ἀπὸ σένα.

Τὰ μάτια τοῦ μάγου ἄστραφταν.

— Μὰ ποῦ εἶναι; Δὲν τὸν βλέπω.

Ἡ χανούμισα σήκωσε ἀπότομα τὸ γιασμάκι της· ὁ μάγος ἀπόμεινε ξερός, ὥσ᾽ ἂν νὰ τοῦρθε νταμπλάς, ἀναγνωρίζοντας τὸ Ναστρεντὶν Χότζα.

— Τώρα πές μου τί τὸν θές, σπιοῦνε ποὺ παριστάνεις τὸ μάγο; Μουσουλμάνοι, τοῦτο τὸ χαμένο

κορμί σᾶς κοροΐδεύει! Βρίσκεται ἐδῶ γυρεύοντας νὰ μὲ βρεῖ καὶ νὰ μὲ πιάσει.

Τὰ μάτια τοῦ μάγου στριφογύριζαν μήπως πετύχουν πουθενὰ κανέναν γενίτσαρο, γιατί μοναχός του δὲν τολμοῦσε, νὰ τὸν πιάσει. Μὰ ὥσπου νὰ καλοκοιτάξει, ὁ Ναστρεντὶν Χότζας χάθηκε μέσα στὰ πλήθη τοῦ παζαριοῦ. Κι ὁ κοσμάκης μουρμούριζε :
—Εἶναι σπιοῦνος τοῦ ἐμίρη.

8

Ο ΘΑΛΑΜΟΣ τῆς φρουρᾶς τοῦ παλατιοῦ βρωμολογοῦσε ἀπὸ σκόνη καὶ κάπνα. Οἱ φρουροί, ξαπλωμένοι πάνω σὲ τριμμένες κουβέρτες, γεμάτες ψύλλους, ξύνονταν ἀδιάκοπα κάνοντας ὄνειρα γιὰ τὸ πῶς θὰ πιάσουν τὸ Ναστρεντὶν Χότζα.

—Τρεῖς χιλιάδες μετζίτια! λέγανε. Μὰ τοῦτος εἶναι θησαυρός! Τρεῖς χιλιάδες μετζίτια καὶ προαγωγή! Βόηθα, μωρὲ τύχη!

— "Αχ, κι ἄς εἴμουνά ἐγώ! μουρμούριζε ἀναστενάζοντας ὁ πιὸ φιάκας καὶ κουτὸς ἀπ' ὅλους, ξακουστός γιὰ ἓνα μονάχα πράμα· μποροῦσε νὰ καταπιεῖ ἓνα ὀλόκληρο αὐγὸ μὲ τὸ τσόφλι του κι αὐτὸ διασκέδαζε πάντα τὸν ἐμίρη, ποὺ τοῦδινε, κάθε φορὰ ποὺ τὸ κατάπινε μπροστά του, μπαξίσι λίγα γροσάκια. Ἡ ἀλήθεια εἶναι πῶς ὕστερα ἀπὸ κάθε τέτια ἐπίδειξη ὑπόφερε πολὺ, μὰ νιώθοντας τὸ μπαξίσι στὸ κεμέρι του ξέχναγε τὸν πόνο.

Ὁ βλογιοκομμένος μπῆκε στὸ θάλαμο σὰν ἀνεμοστρόβιλος.

—Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας βρίσκεται ἐδῶ! Στὸ παζάρι δηλαδή! Εἶναι μασκαρεμένος σὲ γυναίκα!

Οἱ φρουροὶ ἄρπαξαν τ' ἄρματά τους καὶ χύθηκαν

ὄξω ἀπὸ τὴν πόρτα. Ὁ βλογιοκομμένος τρέχοντας ἀπὸ πίσω τους φώναζε :

—Τὸ ποσὸ τῆς ἐπικήρυξης εἶναι δικό μου! Ἄκουτε, μωρέ, τί σᾶς λέω; Ἐγὼ τὸν πρωτοεῖδα! Ἐγὼ θὰ πάρω τὸν παρά!

Ὁ κοσμάκης, βλέποντας τοὺς φρουροὺς νὰ τρέχουν σὰ δαιμονισμένοι, σκορπίστηκε σ' ὅλες τὶς μεριές κ' ἡ ἀναταραχὴ ἔφτασε ἴσαμε τὸ παζάρι. Οἱ γενίτσαροι, καλπάζοντας, ὀρμοῦσαν πάνω στὸ πλῆθος. Ἐνας ἀπ' αὐτοὺς, ποὺ εἶχε προσπεράσει τοὺς ἄλλους, ἄδραξε τὴν πρώτη χανούμισα ποὺ πέτυχε, τῆς τράβηξε μ' ὀρμὴ τὸ γιασμάκι, ἀφήνοντας ἀκάλυφτο τὸ πρόσωπό της! Ἡ χανούμισα ἔβγαλε μιὰ στριγγιὰ κραυγὴ ἀπὸ μακριὰ μιὰ παρόμοια γυναικίσια κραυγὴ τῆς ἀποκρίθηκε σὰν ἡχώ· πιὸ πέρα μιὰ τρίτη χανούμισα, ποὺ τὴν εἶχαν πιάσει οἱ γενίτσαροι, στρίγγιλιζε· καὶ πάρα πέρα μιὰ τέταρτη, πέμπτη, ἕκτη... Δὲν ἀκούγονταν πιά τίποτ' ἄλλο ἀπὸ γυναικεῖες στριγγλιές καὶ κλάματα.

Ὁ κοσμάκης πέτρωσε ἀπὸ κατάπληξη καὶ φρίκη· μιὰ τέτια ἱεροσυλία δὲν εἶχε ξαναγίνει ποτὲ ὥς τότε στὴν Μπουχάρα! Ἄλλοι χλώμιασαν καὶ σ' ἄλλους ἀναψαν τὰ αἵματα καὶ γίνηκαν σὰν ἄστακοί. Οἱ καρδιές χτύπαγαν τόσο δυνατὰ, ποὺ πήγαιναν νὰ σπάσουν. Μὰ οἱ φρουροὶ δὲ χαμπάριζαν τίποτ' ἀπ' ὅλα αὐτὰ· ἄρπαζαν τὶς γυναῖκες, τὶς ἔσερναν, τὶς χτυποῦσαν καὶ τοὺς τραβοῦσαν φερετζέδες καὶ γιασμάκια.

—Βοήθεια! σκλήριζαν οἱ χανούμισες. Βοήθεια!...

Ξάφνου ἀκούστηκε ἀνάμεσα στὸ πλῆθος, γεμάτη ὀργή, ἡ φωνὴ τοῦ σιδερά Γιουσούφ :

—Μουσουλμάνοι! θὰ τοὺς ἀφήσετε νὰ μᾶς ἀτιμάζουν; Δὲ φτάνει ποὺ μᾶς χαρατσώνουν καθημερινά, θὰ τοὺς ἀφήσετε τώρα νὰ ντροπιάζουν τὶς γυναῖκες μας μέρα-μεσημέρι μέσα στὸ παζάρι;

—Βοήθεια! σκλήριζαν οἱ χανούμισες. Βοήθεια!

Τὸ πλῆθος, ἀσυγκράτητο πιά ἀπὸ ἀγανάχτηση, ξεσηκώθηκε. Οἱ γενίτσαροι χτύπαγαν μὲ τὰ κυρτὰ γαταγάνια τους. Ὁ λαουτζίκος τοὺς ἔσουρνε τσουκάλια, δίσκους, στάμνες, πέταλα, τεντζερέδια, ποτιστήρια, κούτσουρα. Εἵτανε τόσα ποὺ οἱ γενίτσαροι ἄρχισαν νὰ μὴν καλοπερνᾶνε ἀπ' αὐτά. Ἡ συμπλοκὴ δινόταν πιά ἀπὸ τὴ μιὰ ὡς τὴν ἄλλη ἄκρη τῆς πλατείας.

“Ὅσο γίνονταν ὅλα τοῦτα ὁ ἐμίρης ἔπαιρνε γλυκὰ τὸ μεσημεριάτικο ὑπνάκι του. Τὸ πατιρντὶ τῆς μάχης τὸν ξύπνησε. Τινάχτηκε ἀπὸ τὸ κρεβάτι του, ἄνοιξε τὸ παράθυρο, κοίταξε καὶ τὸ ξανάκλεισε μὲ μιᾶς τρομοκρατημένος. Κεῖνη τὴ στιγμὴ μπῆκε στὴν κάμαρά του ὁ μεγάλος βεζίρης Μπαχτιάρ. Εἵταν κατάχλωμος καὶ τὰ χεῖλια του τρέμαν.

—Τί τρέχει; τὸν ρώτησε ὁ ἐμίρης. Τί γίνεται στὸ παζάρι; Γιατὶ δὲν πῆραν μαζί τους ντουφέκια; Ποῦ βρίσκεται ὁ Ἀρσλάν μπέης;

Ὁ Ἀρσλάν μπέης μπῆκε κ' ἔπεσε μπρούμυτα.

—Σοῦφερα τὸ κεφάλι μου, ἄρχοντά μου!

—Τὶ νὰ τὸ κάνω τέτια ὥρα; Λέγε τί τρέχει!

Ὁ Ἀρσλάν μπέης, μπρούμυτα πάντα, τ' ἀποκρίθηκε:

—”ὦ ἀφέντη μου, παρόμοιε μὲ τὸν ἥλιο, ποὺ τὸ φῶς σου...

—Σκασμός! τοῦ φώναξε ὁ ἐμίρης. Παράτα τίς γαλιφιές, ἄλλη φορὰ τίς τελειώνεις. Πές μου τί γίνεται στὸ παζάρι;

—Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας μασκαρεύτηκε σὲ γυναίκα! Ἡ αἰτία ὅλης αὐτῆς τῆς ἀναταραχῆς εἶναι ὁ Ναστρεντὶν Χότζας! Πάρε τὸ κεφάλι μου, ἄρχοντά μου!

Μὰ ὁ ἐμίρης δὲν εἶχε καιρὸ νὰ χάσει παίρνοντας τὸ κεφάλι τοῦ Ἀρσλάν μπέη.

Ο ΝΑΣΤΡΕΝΤΙΝ ΧΟΤΖΑΣ τράβηξε για τὸν καφενὲ τοῦ Ἀλῆ. "Αν κ' εἴταν βιαστικὸς ἔδωσε, στὰ πεταχτά, κάμποσες γροθιές, σπάζοντας τὰ δόντια ἑνὸς γενίτσαρου καὶ ξαπλώνοντας ξερὸν κάποιον ἄλλον. Σὰν ἔφτασε στὸ καμαράκι, ποὺ ὁ Ἀλῆς τ' ὄχε γι ἀποθήκη, ἔβγαλε τὰ χανουμίστικα ροῦχα, τύλιξε γύρω ἀπὸ τὸ κεφάλι του ἓνα πολύχρωμο τουρμπάνι τοῦ Μπαντασάν, ἔβαλε μιὰ ψεύτικια μεγαλόπρεπη γενειάδα καὶ κάθησε στὸν καφενέ, διαλέγοντας μιὰ θέση καλή, ἀπ' ὅπου μποροῦσε νὰ βλέπει ὅλα ὅσα γίνονταν.

Οἱ γενίτσαροι, περικυκλωμένοι ἀπὸ τὸ πλῆθος, ἀντιστέκονταν γερά. Χτυπήθηκαν καὶ σιμὰ στὸν καφενέ, μπροστὰ στὴ θέση ποὺ καθόταν ὁ Ναστρεντίν Χότζας. Δὲν κρατήθηκε· ἄρπαξε ἓνα μπρίκι μὲ ζεματιστὸ νερὸ καὶ περέχυσε μ' αὐτὸ τὴν πλάτη τοῦ γενίτσαρου, ποὺ δὲν εἴταν ἄλλος ἀπὸ τὸ φιάκα ποὺ κατάπινε τὰ ὠμὰ αὐγὰ μὲ τὸ τσόφλι τους. Οὐρλιαξε καὶ ξαπλώθηκε καταγῆς. Ὁ Ναστρεντίν Χότζας, μὴ δίνοντας πιά προσοχὴ σὲ τίποτα, βυθίστηκε σὲ σκέψεις. Ξάφνου ἄκουσε μιὰ γέρικη κουρασμένη φωνή:

— Ἀφήστε με νὰ περάσω! Νὰ περάσω! Στ' ὄνομα τοῦ Ἀλλάχ, τ' εἶναι τούτη ἡ κοσμοχαλασιά;

Ὁ Ναστρεντίν Χότζας γύρισε καὶ κοίταξε· εἶδε, ἀνάμεσα στὸ μέρος ποὺ ἡ συμπλοκὴ βρισκόταν στὴ μεγαλύτερη βράση, ἓνα γέρο μ' ἄσπρη γενειάδα καὶ μὲ μύτη γαμψή πάνω σὲ μιὰ γκαμήλα. Τὸ καφτάνι του ἔδειχνε πὼς εἴταν Ἀραβας. Τὴν ἄκρη τοῦ τουρμπανιοῦ του τὴν εἶχε ἀφήσει νὰ κρέμεται, ἔνδειξη πὼς αὐτὸς ποὺ τὸ φοροῦσε εἴταν σοφός. Τρομοκρατημένος ὅσο δὲν περιγράφεται, εἶχε γατζωθεῖ πάνω στὴν καμπούρα τῆς γκαμήλας κι ἀπὸ κάτω του

ἄναβε ἡ μάχη. Κάποιος ἄρπαξε τὸ πόδι του καὶ δὲν τ᾿ᾤφηνε, ἂν κι ὁ σοφὸς τὸ τράβαγε ὥσάν δαιμονισμένος. Ὁ λόγυρά του οἱ ἄνθρωποι ξελαρυγγιάζονταν, οὐρλιαζαν, βογγοῦσαν.

Ὁ γέρος, γυρεύοντας κάπου νὰ σταθεῖ ν᾿ἔναι πιὸ ἀσφαλισμένος, κατάφερε ν' ἀνοίξει δρόμο μὲ τὴν γκαμήλα του καὶ νὰ φτάσει ὥς τὸν καφενέ. Ρίχνοντας μιὰ ἐρευνητικιά κι ἀνήσυχη ματιά, ἔδεσε τὴν γκαμήλα του δίπλα στὸ μουλάρι τοῦ Ναστρεντὶν Χότζα. Ὑστερα ἀνέβηκε τὰ σκαλιὰ καὶ πῆγε καὶ κάθησε κοντά του.

— Στ' ὄνομα τοῦ Ἀλλάχ, πές μου τ' εἶναι τούτη ἡ κοσμοχλασιὰ;

— Εἶναι μέρα παζαριοῦ, τ' ἀποκρίθηκε ἀδιάφορα ὁ Ναστρεντὶν Χότζας.

— Τί; Ἔτσι γίνεται στὴν Μπουχάρα τὸ παζάρι; Καὶ πῶς θὰ περάσω ἀνάμεσα ἀπὸ τοῦτο τὸ πεδίο τῆς μάχης γιὰ νὰ πάω στὸ σεράϊ;

Ὅταν ὁ γέρος πρόφερε τὴ λέξη «σεράϊ», ὁ Ναστρεντὶν Χότζας κατάλαβε, πῶς αὐτὴ στεκόταν ἢ συνάντηση πού γύρευε, πῶς αὐτὴ εἴταν ἡ μοναδικιά εὐκαιρία, γιὰ νὰ μπεῖ στὸ χαρέμι τοῦ ἐμίρη καὶ νὰ λευτερώσει τὴ Γκιουλστάν.

Μὰ ἡ βιασύνη εἶναι ἔργο τοῦ διαβόλου κι ὅλοι οἱ Μουσουλμάνοι ξέρουν τούτους ἐδῶ τοὺς στίχους τοῦ Σααντί, πού εἴταν ὁ πιὸ σοφὸς ἀπ' ὅλους τοὺς σεῖχηδες: «Ὁ ὑπομονετικὸς μονάχα θὰ πραγματοποιήσει τὸ σκοπὸ του, ὁ ἀνυπόμονος θ' ἀποτύχει». Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας δίπλωσε τὸ χαλάκι τῆς ἀνυπομονησίας καὶ τὸ κλείδωσε στὸ φορτσέρι τῆς ἀναμονῆς.

— Ἀχ! παντοδύναμε Ἀλλάχ μου, καταφύγι τῶν πιστῶν! Πῶς θὰ φτάσω στὸ σεράϊ;

— Περίμενε ὥς αὔριο τὸ πρωῒ, τοῦ ἀποκρίθηκε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας.

— Δὲ γίνεται! Μὲ περιμένουν ἐκεῖ, φώναξε ὁ γέρος.

‘Ο Ναστρεντίν Χότζας χαμογέλασε.

— “Εντιμε πρεσβύτη, στεφανωμένε με τῇ λευκῇ χαίτη, δὲν ξέρω οὔτε ποιὸ εἶναι τὸ ἐπάγγελμά σου οὔτε ποιὰ εἶναι ἡ βιαστικιά σου ὑπόθεση, μὰ θαρῶ πὼς μπορεῖς νὰ καρτερέψεις ἴσαμε αὔριο τὸ πρωῒ. Σ’ ἐμᾶς, ἐδῶ στὴν Μπουχάρα, ἄλλοι κι ἄλλοι, μεγάλοι καὶ τρανοί, περιμένουν βδομάδες ὀλόκληρες ὥσπου νὰ τοὺς δεχτοῦν στὸ σεράϊ. Τ’ εἶναι κεῖνο ποὺ σὲ κάνει νὰ νομίζεις, πὼς θὰ γίνει ἐξαίρεση γιὰ σένα ;

— Μάθε, τ’ ἀποκρίθηκε ὁ γέρος, ποὺ πληγώθηκε ὁ ἐγωῖσμός του, πὼς εἶμαι ἓνας διάσημος ἰατροφιλόσοφος καὶ ἀστρολόγος. “Ερχομαι κατ’ εὐθείαν ἀπὸ τὴ Βαγδάτη, ἔπειτα ἀπὸ εἰδικὴ παράκληση τοῦ ἐμίρη, γιὰ νὰ τὸν βοηθήσω στὴ δύσκολη δουλειὰ νὰ κυβερνᾷ τὴ χώρα.

— “Α!... εἶπε ὁ Ναστρεντίν Χότζας κάνοντάς του ἓνα βαθὺ καὶ γεμάτο σεβασμὸ τεμενά. “Εχω πάει στὴ Βαγδάτη καὶ ξέρω τοὺς σοφοὺς της. Φανέρωσέ μου τ’ ὄνομά σου.

— Τὸ δίχως ἄλλο θᾶκουσες νὰ μιλᾷνε γιὰ μένα. Εἶμαι κεῖνος ποὺ ἔσωσε τὴ ζωὴ τοῦ πιὸ ἀγαπημένου γιοῦ τοῦ Χαλίφη τῆς Βαγδάτης. Ὀνομάζομαι Χουσεῖν Γκούσλια.

— Χουσεῖν Γκούσλια ! φώναξε ὁ Ναστρεντίν Χότζας. ‘Ο Χουσεῖν Γκούσλια εἶσ’ ἐσύ ;

‘Ο γέρος, κολακευμένος ποὺ ἡ φήμη του εἶχε ξεπεράσει τὰ ὅρια τῆς Βαγδάτης, χαμογέλασε ἱκανοποιημένος.

— Γιατὶ ἀπορεῖς ; Ναὶ εἶμαι ὁ Χουσεῖν Γκούσλια ποὺ ὅμοιος μ’ ἐμένα, καθὼς θὰ τῶχεις ἀκουστά, δὲν ὑπάρχει ἄλλος οὔτε στὴ σοφία, οὔτε στὴν ἱατρική, οὔτε στὴν ἀστρολογία. Κι ὅμως ἔμεινα ἓνας καταδεχτικὸς ἄνθρωπος· αὐτὸ τὸ κατάλαβες ἀπὸ μόνος σου, ἀφοῦ με βλέπεις νὰ κάθουμαι νὰ μιλῶ ἐγώ, με σένα τὸν ἀνάξιο !

‘Ο γέρος ἔβαλε στὴ ράχη του ἓνα μαξιλάρι, γιὰ

πιότερο χουζούρι, κι ἄρχισε νὰ κάνει ἐπίδειξη στοῦ Ναστρεντίν Χότζα τῆς σοφίας του, ἐκθέτοντάς την σ' ὅλες τὶς λεπτομέρειές της. Λογάριαζε πῶς ὁ συνομιλητῆς του θᾶτρεχε νὰ περηφανευτεῖ γιὰ τὴ σπουδαία γνωριμιὰ πού εἶχε κάνει. Θὰ φερνόταν κι αὐτὸς ὅπως ὅλοι ὅσοι ἔτυχε νὰ γνωριστοῦν μὲ μιὰ διάσημη προσωπικότητα.

—”Ἔτσι, σκεφτόταν ὁ Χουσεῖν Γκούσλια, θὰ βοηθήσει καὶ τοῦτος στὴ διάδοση τῆς φήμης μου ἀνάμεσα στὸν κοσμάκη, πράμα πού δὲν εἶναι καθόλου εὐκαταφρόνητο. Ἡ γνώμη πού θὰ σχηματίσει ὁ λαὸς θὰ φτάσει, μὲ τὴ συνδρομὴ τῶν κατασκόπων, ὥς τ' αὐτιά τοῦ ἐμίρη. Κι ἂν εἶναι καλή, θὰ δυναμώσει ἀκόμα περισσότερο τὴ θέση μου κοντά του. Ἡ γνώμη τῶν ἄλλων πάντα μᾶς ἐπηρεάζει!

Γιὰ νὰ πείσει ἀπόλυτα τὸ συνομιλητὴ του γιὰ τὸ μέγεθος τῆς σοφίας του, ἄρχισε νὰ μιλᾷ γιὰ τοὺς ἀστερισμούς, γιὰ τὴ θέση τους στὸ διάστημα καὶ τὴν ἐπίδρασή τους πάνω στίς ἀνθρώπινες τύχες, μνημονεύοντας ἀδιάκοπα ἀρχαῖα κείμενα. Ὁ Ναστρεντίν Χότζας τὸν ἄκουγε προσεχτικά, προσπαθώντας νὰ συγκρατήσῃ ὅλα ὅσα ἔλεγε.

—”Ὅχι, εἶπε σὰν τέλειωσε ὁ γέρος. ”Ὅχι, δὲν μπορῶ νὰ τὸ πιστέψω πῶς εἶς' ἐσὺ ὁ Χουσεῖν Γκούσλια!

—Τί τὸ ἐξαιρετικὸ βλέπεις; ρώτησε ὁ γέρος.

Ὁ Ναστρεντίν Χότζας ἔκανε μιὰ μικρὴ ἀπότομη κίνηση. Ἐπειτα εἶπε μὲ φωνὴ γεμάτη ἀγωνία καὶ συμπάθεια:

— Δυστυχισμένε! Συμφορὰ πού σὲ βρῆκε!...

Ὁ γέρος στραβοκατάπιε καὶ τὸ τσιμπούκι τοῦ ξέφυγε ἀπὸ τὰ χέρια. Ὁ Ναστρεντίν Χότζας ἔπαιζε κείνη τὴ στιγμὴ μιὰ παρτίδα ἀνάλογη μὲ τὸ σκάκι —καὶ μιὰ καὶ τῷφερε ἢ κουβέντα πληροφοροῦμε τοὺς ἀναγνώστες μας, πῶς κανεὶς δὲν μποροῦσε νὰ κερδίσει σ' αὐτὸ τὸ παιγνίδι τὸ Ναστρεντίν Χότζα.

Μέσα σὲ μιὰ μόνη στιγμή ἡ περηφάνεια κ' ἡ σιγουράδα τοῦ γέρου σκόρπισαν σὰν καπνός.

—Πῶς ; Γιατί ; Τί τρέχει ; ρώτησε τρομοκρατημένος.

—Φαίνεται πῶς ἰδέα δὲν ἔχεις πῶς ὅλο τοῦτο τὸ ταβατούρι γίνεται γιὰ σένα... τοῦ ἀποκρίθηκε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας ἀπλώνοντας τὸ χέρι του καὶ δείχνοντάς του τὴ συμπλοκὴ ποὺ ξακολούθαγε μὲ τὴν ἴδια ὁρμὴ καὶ θέρμη στὸ παζάρι. Ὁ μεγάλος μας ἐμίρης πληροφορήθηκε, πῶς πρὶν φύγεις ἀπὸ τὴ Βαγδάτη ὀρκίστηκες, σὲ δημόσιο μάλιστα χῶρο, πῶς θὰ μπεῖς στὸ χαρέμι του—ἀναθεμάτισε τώρα τὴν κακιὰ ὥρα ποὺ πονηρεύτηκες, Χουσεῖν Γκούσλια!—γιὰ ν' ἀτιμάσεις τίς γυναῖκες του!

Ὁ γέρος χλώμιασε. Τόσος εἶταν ὁ φόβος του ποὺ τὸν ἔπιασε λόξυγκας.

—Ἐγώ, μουρμούρισε, στὸ χαρέμι του;...

—Μπροστὰ στὸ θρόνο τοῦ Ἀλλάχ ὀρκίστηκες νὰ τὸν ἀτιμάσεις! Ἔτσι τὸν πληροφορήσαν οἱ ἀποσταλμένοι του. Ὅταν τ'ἄκουσε πρόσταξε νὰ σὲ πιάσουν μόνις μπεῖς στὴ Βαγδάτη καὶ νὰ σοῦ κόψουν ἐπὶ τόπου τὸ κεφάλι.

Ὁ λόξυγκας τοῦ σοφοῦ δυνάμωσε τόσο, ποὺ δὲν μποροῦσε τίποτα νὰ πεῖ. Ἀναρωτιόταν ποιὸς ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς του τοῦ σκάρωσε τούτη τὴ βρωμοδουλειά. Δὲν εὔρισκε παράξενά τὰ ὅσα ἔλεγε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας, γιατί κι ὁ ἴδιος, γιὰ νὰ φτάσει αὐτοῦ ποὺ ἔφτασε, μεταχειρίστηκε τέτια μέσα. Πολλές φορές εἶδε, ὅστερα ἀπὸ ἀνάλογες δικές του συκοφαντίες, τὸ κεφάλι κάποιου ἀνταγωνιστῆ του νὰ κουνιέται στὴν ἄκρη μιᾶς λόγχης.

— Σήμερα, ξακολούθησε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας, πληροφορήσαν τὸν ἐμίρη πῶς μπῆκες στὴν Μπουχάρα. Διάταξε νὰ φέρουν τὸν κόσμο ἄνω κάτω φτάνει νὰ σὲ βροῦν. Οἱ γενίτσαροι, μὲ τὸ πρόσχημα πῶς σὲ ψάχνουν στὸ παζάρι, μπῆκαν καὶ πλιατσικολόγη-

σαν τὰ μαγαζιά. Καταστράφηκαν οἱ ἐμπόροι! Κατὰ λάθος πιάσαν ἓνα γέρο ποῦ σοῦμοιαζε καὶ πάνω στὴ βία τους τοῦ κόψαν τὸ κεφάλι. Μ' ἀργότερα μαθεύτηκε, πῶς τοῦτος ὁ φουκαράς, ποῦ πλέρωσε γιὰ σένα, δὲν εἶταν ἄλλος ἀπὸ κάποιον μουλὰ ξακουστό γιὰ τὶς ἀγαθοεργίες του καὶ τὴ μεγάλη ἱεροσύνη του. Οἱ πιστοί, στὸ τέμενος ποῦ θαυματουργοῦσε, σὰν τῷμαθαν ἐπαναστάτησαν—καὶ νὰ κοίτα τώρα τί γίνεται γιὰ σένα στὴν Μπουχάρα.

—'Αλλοίμονό μου! φώναξε ὁ σοφός, τρέμοντας ἀπὸ τὸ φόβο.

'Αναστένναζε, βογγοῦσε κ' ἔκλαιγε τὴ μοίρα του. 'Ο Ναστρεντὶν Χότζας κατάλαβε πῶς τὸ σχέδιο του πέτυχε.

Στ' ἀναμεταξὺ ὁ λαὸς εἶχε πάρει φαλάγγι τοὺς γενίτσαρους καὶ τοὺς κυνηγοῦσε ὥς τὸ σεράϊ. Πέρναγαν τρέχοντας τὴ μεγάλη πόρτα του, ὁ ἓνας πίσω ἀπὸ τὸν ἄλλον, δίχως ἄρματα καὶ κατατσακισμένοι. Τὸ πατιρντὶ ἄρχισε νὰ λιγοστεύει.

—Στὴ Βαγδάτη! μουρμούρισε ὁ γέρος. Θέλω νὰ ξαναγυρίσω στὴ Βαγδάτη...

—Μὰ θὰ σὲ πιάσουν στίς πόρτες τὶς πολιτείας φεύγοντας, τ' ἀποκρίθηκε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας.

—Τὸ κεφάλι μου! "Αχ τί θὰ σὲ κάνουν, δυστυχημένο μου κεφάλι! 'Αλλάχ, σὲ φέρνω μάρτυρα τῆς ἀθωότητάς μου! Ποτέ μου δὲν πῆρα ἓναν τέτιο φριχτὸ ὄρκο. Ποτέ μου! Οἱ ἐχθροί μου μὲ συκοφάντησαν στὸν ἐμίρη! "Ανθρωπέ μου, εἶπε πιάνοντας τὸ χέρι τοῦ Ναστρεντὶν Χότζα, βοήθησέ με!

'Ο Ναστρεντὶν Χότζας αὐτὴ ἀκριβῶς τὴν παράκληση περίμενε. Δὲν ἤθελε ὁ ἴδιος νὰ τοῦ προτείνει νὰ τὸν βοηθήσει, μὴ τυχὸν κι ὁ γέρος ὑποψιαστεῖ.

—Νὰ σὲ βοηθήσω; Πῶς τὸ μπορῶ; Θᾶπρεπε μάλιστα, σὰν πιστὸς καὶ νομιμόφρων ὑπήκοος τοῦ ἐμίρη μου, καὶ γιὰ νὰ μὴ κατηγορηθῶ γιὰ συνένοχος, νὰ σὲ παραδώσω στοὺς γενίτσλους.

Τὸ γέρο τὸν ξανάπιασε ὁ λόξυγκας. Τρέμοντας κοίταζε τὸ πρόσωπο τοῦ Ναστρεντίν Χότζα γιὰ νὰ μαντέψει ποιά ἀπόφαση θ'ἄπαιρνε.

—'Επειδὴ ὅμως μοῦ λές πῶς σὲ συκοφάντησαν κ' εἶσαι ἄθῳος, εἶπε τέλος ὁ Ναστρεντίν Χότζας γιὰ νὰ τὸν ἡσυχάσει, πράμα ποὺ θέλω νὰ τὸ πιστέψω, θὰ σὲ βοηθήσω. Κ' ἔπειτα, ἀκόμα κι ἂν κατὰφερνες νὰ τρυπώσεις στὸ χαρέμι τοῦ ἐμίρη, στὴν ἡλικία ποὺ εἶσαι δὲ θ'ἄκανες μεγάλη ζημιά...

—Τὴν παραμικρή! φώναξε ὁ σοφός. 'Απὸ καιρὸ παράτησα ἀκόμα καὶ τὸ δικό μου χαρέμι. Μὰ πές μου, βλέπεις κανένα τρόπο νὰ γλυτώσω;

—Ναί, τ' ἀποκρίθηκε. "Ελα μαζί μου.

Τὸν πῆγε στὴν ἀποθήκη καὶ τοῦδωσε τὰ χανουμιστικά ροῦχα ποὺ φοροῦσε ὁ ἴδιος πρὶν ἀπὸ λίγο.

—Τ'ἀγόρασα σὲ τιμὴ εὐκαιρίας γιὰ τὴ γυναίκα μου. Τ' ἀλλάζω, ἂν θές, μ' αὐτὰ ποὺ φορᾷς ἐσύ. Κάτω ἀπὸ τὸ φερετζέ καὶ πίσω ἀπὸ τοῦτο τὸ πυκνὸ γιασμάκι, θὰ ξεγελάσεις τὸ δίχως ἄλλο τοὺς φρουρούς.

Ἄνθρωπος, παλαβὸς ἀπὸ χαρά, ἄρπαξε τὰ χανουμιστικά ροῦχα κ' εὐχαριστώντας ἀτέλειωτα τὸ σωτήρα του, ἄρχισε νὰ τὰ φοράει. Ὁ Ναστρεντίν Χότζας πῆρε τ' ἄσπρο καφτάνι, τὸ τουρμπάνι καὶ τὸ ζωνάρι τὸ στολισμένον μ' ἄστρα, ἐνδεικτικὸ τῆς ἀστρολογικῆς μάθησης ἐκείνου ποὺ τὸ φοροῦσε. "Υστερα βοήθησε τὸ σοφὸ ν' ἀνέβει στὴ γκαμήλα του.

—Ὁ Ἀλλάχ νᾶναι μαζί σου! τοῦ εὐχήθηκε. Μὴν ξεχνᾷς ὅμως νὰ μιλᾷς μὲ γυναικίσια φωνή.

Ἄνθρωπος τσίγκλησε νευρικὰ κι ἀπανωτὰ τὴ γκαμήλα καὶ ξεκίνησε.

Τὰ μάτια τοῦ Ναστρεντίν Χότζα ἄστραφταν ἀπὸ χαρά. Ὁ δρόμος πρὸς τὸ σεράϊ τοῦ εἶταν πιά ἀνοιχτός.

ΟΤΑΝ ὁ μεγαλοπρεπὴς ἐμίρης βεβαιώθηκε πῶς ἡ συμπλοκὴ στὸ παζάρι ἔπαιρνε τέλος, ἡσύχασε κάπως καὶ πῆγε νὰ βρεῖ τοὺς αὐλικούς του ποὺ εἶχαν, τρομοκρατημένοι κι αὐτοί, συναχτεῖ στὸν ἀντιθάλαμο. Πῆρε ἓνα ὕφος μελαγχολικὸ καὶ γαλήνιο, γιὰ νὰ μὴν ὑποψιαστεῖ κανεὶς τους πῶς ὁ φόβος κατάφερε νὰ κυριέψει τὴ βασιλικὴ καρδιά του.

Οἱ αὐλικοί, ἅμα τὸν εἶδαν νὰ μπαίνει, συγκράτησαν τὴν ἀναπνοή τους, γιὰ νὰ μὴ διαβάσει πάνω στὶς φυσιογνωμίες τους τὰ αἰσθήματα ποὺ πλημμυροῦσαν καὶ τὸν ἴδιο.

Ὁ ἐμίρης σώπασε. Οἱ αὐλικοὶ σώπασαν κι αὐτοί. Μιὰ ἀπόλυτη σιωπὴ βασίλευε στὴν αἴθουσα. Μὰ ὕστερα ἀπὸ λίγο ὁ ἐμίρης ἔδωσε τέλος στὴ σιωπή :

—Περιμένω τίς εἰσηγήσεις σας καὶ τίς συμβουλές σας. Σᾶς τίς γύρεψα, δίχως ἀποτέλεσμα, πολλές φορές ὥς τώρα.

Κανεὶς δὲ σήκωσε τὸ κεφάλι του. Κανεὶς δὲν ἀπάντησε. Μιὰν ἀστραπὴ ὀργῆς παραμόρφωσε τότε τὸ πλαδαρὸ πρόσωπο τοῦ ἐμίρη. “Οἱ συλλογιόνταν πῶς πολλὰ κεφάλια θ’ ἀπεφταν κείνη τὴ μέρα καὶ πολλές γλῶσσες, ξεσκολισμένες στὴν κολακεία, θ’ ἀσώπαιναν γιὰ πάντα. Μὰ ὅλα τὰ κεφάλια ἔμειναν στὴ θέση τους κι ὅλες οἱ γλῶσσες μέσα στὰ στόματα τῶν αὐλικῶν ἔτοιμες νὰ ξανακολακέψουν, γιὰτὶ ὁ ἐπὶ τῶν τιμῶν αὐλάρχης μπῆκε κι ἀνάγγειλε :

—Δόξα καὶ τιμὴ εἰς τὸν ὀμφαλὸν τῆς γῆς ! Εἷς ἄγνωστος ὅστις διατείνεται ὅτι τυγχάνει σοφὸς ἐκ Βαγδάτης, ὀνόματι Χουσεῖν Γκούσλια, ἔφθασε πρὸ τῶν θυρῶν τῶν ἀνακτόρων. Ἐδήλωσεν ὅτι ἀφίχθη δι’ ἐπείγουσάν τινα ὑπόθεσιν καὶ ἐξαιτεῖται ὅπως παρουσιασθῇ ἄνευ ἀναβολῆς πρὸ τῶν βλεμμάτων τοῦ ἐνδιαιτήματος τῆς εἰρήνης.

—‘Ο Χουσεΐν Γκούσλια ; φώναξε ὁ ἐμίρης, παίρνοντας θάρρος. Ἀφῆστε τον νὰ μπεῖ ! Καὶ νὰ τὸν φέρετε ἀμέσως ἐδῶ.

‘Ο σοφὸς χύθηκε μέσα στὴν αἴθουσα τρέχοντας, δίχως κἄν νὰ βγάλει τὰ σκονισμένα στιβάλια του καὶ νὰ φορέσει παντοῦφλες, ὅπως ἀπαιτοῦσε ἡ ἐθιμοτυπία, καὶ προσκύνησε μπροστὰ στὸ θρόνο.

—Χαῖρε μεγάλε καὶ δοξασμένε ἐμίρη ! Ἦλιε καὶ φεγγάρι τῆς οἰκουμένης, ὁ τρόμος καὶ ἡ σωτηρία τῆς ! Μέρα καὶ νύχτα ἔτρεχα ν᾿ ἄρθω ὅσο πιὸ γλήγορα μποροῦσα, γιὰ νὰ προλάβω τὸν κίνδυνο ποὺ σὲ ἀπειλεῖ. Μὴν τυχὸν κι ὁ ἐμίρης πλάγιασε μὲ μιὰ γυναίκα ; Μπορῶ νὰ ἰκετέψω τὴν αὐτοκρατορικὴ μεγαλειότητά του ν’ ἀπαντήσῃ στὸ ἐρώτημα ποὺ τοῦ ἔκανε ὁ πιὸ ταπεινὸς ἀπὸ τοὺς δούλους του ;

—Μὲ μιὰ γυναίκα ; ἔκανε ἐκπληχτος ὁ ἐμίρης. Σήμερα... ὄχι... ἀλλὰ ἔχουμε αὐτὴν τὴν πρόθεση...

‘Ο σοφὸς σηκώθηκε. Τὸ πρόσωπό του εἶταν χλωμό. Περίμενε τὴν ἀπάντηση μ’ ὀλοφάνερη ἀγωνία. Ὅταν πῆρε τὴν ἀρνητικὴ ἀπόκριση ἑνὸς βαθύς ἀναστεναγμὸς βγῆκε ἀπὸ τὸ στήθος του.

—Δοξασμένο τ’ ὄνομά σου, παντοδύναμε Ἀλλάχ ! φώναξε τεντώνοντας ψηλὰ τὰ χέρια του. Σ’ εὐχαριστῶ, μεγαλοδύναμε, ποὺ δὲν ἐπέτρεψες νὰ σβῆσῃ ὁ πυρσὸς τῆς σοφίας καὶ τῆς εὐσπλαχνίας. ‘Ο ἐμίρης πρέπει νὰ γνωρίζει, πὼς οἱ ἀστερισμοὶ δὲν εἶταν καθόλου εὐνοϊκοὶ γι αὐτὸν χτὲς τὴ νύχτα. Ἐγώ, ὁ τιποτένιος, ποὺ μόλις εἶμαι ἄξιος νὰ φιλήσω τὴ σκόνῃ ὅπου πάτησαν τὰ ποδάρια τοῦ ἐμίρη, μελέτησα τίς θέσεις τῶν ἀστερισμῶν τ’ οὐρανοῦ κι ἀνακάλυψα πὼς ὁ ἐμίρης δὲν πρέπει ν’ ἀγγίξει, πρὶν μετακινηθοῦν τὰ ζώδια, καμιὰ γυναίκα. Διαφορετικὰ ἡ καταστροφή του εἶναι ἀναπόφευκτη. Εὐλογημένο τ’ ὄνομά σου Ἀλλάχ, ποὺ ἐπέτρεψες νὰ προλάβω τὸ κακό !

—Γιὰ σταμάτα λιγάκι, Χουσεΐν Γκούσλια, τὸν

διέκοψε ὁ ἐμίρης. Μοῦ λές πράματα ἀκατονόητα.

—Εὐλογημένο τ' ὄνομά σου 'Αλλάχ, ποῦ μοῦ ἐπέτρεψες νὰ προλάβω τὸ κακό! ξανάπε ὁ σοφός, ποῦ δὲν εἴταν ἄλλος ἀπὸ τὸ Ναστρεντὶν Χότζα. "Ὡς τὸ τέλος τῆς ζωῆς μου θὰ περηφανεύομαι, πὼς ἐμπόδισα τὸν ἐμίρη ν' ἀγγίξει γυναῖκα, ἀφήνοντας ὀρφανὸ τὸν κόσμο!

Μιλοῦσε μὲ τόσο πάθος καὶ φανέρωνε τόση ἀληθινὴ χαρά, ποῦ ὁ ἐμίρης πίστεψε ἀπόλυτα τὰ λόγια του.

—"Ὅταν οἱ ἀχτίδες τοῦ μεγαλείου σου μὲ ἔλουσαν, ἐμένα, τὸ ταπεινὸ μερμήγκι· ὅταν θυμήθηκες τὸ ἀνάξιο ὄνομά μου καὶ μὲ πρόσταξες ν' ἄρθω νὰ σὲ ὑπηρετήσω στὴν Μπρυχάρα—τότε ἐνίωσα τὸν ἑαυτό μου νὰ λικνίζεται πάνω στὰ μεθυστικὰ κύματα τῆς εὐτυχίας. Ἐχτελώνοντας τὴν προσταγὴ σου δίχως χρονοτριβή, πῆρα τὸ δρόμο δίχως καθυστέρηση. Κατόρθωσα, μέσα σὲ λίγες μόνο μέρες, νὰ συντάξω τὸ ὠροσκόπιό σου, κι ἄρχισα, μὲ βάση αὐτό, ὅσο ἀκόμα ταξίδευα, νὰ μελετῶ τὰ ζώδια τ' οὐρανοῦ καὶ τ' ἄστρα. Χτὲς τὴ νύχτα παρατήρησα μιὰ ὄψη τῶν ἀστερισμῶν φριχτὴ γιὰ τὸν ἐμίρη. Γιατὶ ὁ "Αλζ-Κάλζμπ, ποῦ σημαίνει τοξότης, βρισκόταν ἀκριβῶς ἀπέναντι τοῦ "Ας-Σουάλ, ποῦ σημαίνει καρδιά. Εἶδα τὸν "Αλζ-Γκάφρ, σύμβολο τοῦ γυναικείου πέπλου, τὸν "Αλζ-Ἰκλίλζ, σύμβολο τοῦ βασιλικοῦ στέμματος καὶ τὰ δυὸ μικρὰ ἄστρα "Ας-Σαρατάν, ποῦ ἀντιπροσωπεύουν τὰ κέρατα τοῦ Κριοῦ, νὰ βρίσκονται σ' ἀντίθεση. Εἴταν Τρίτη, μέρα τοῦ "Αρη, πού, ἀντίθετα πρὸς τὴν Πέμπτη, εἶναι μέρα τοῦ θανάτου τῶν μεγάλων ἀνδρῶν καὶ γι αὐτὸ ἀποφράς γιὰ τὸν ἐμίρη. Συνταιριάζοντας ὅλα αὐτὰ ἐγώ, ὁ ταπεινὸς ἀστρολόγος, κατάλαβα, μ' ἀπόλυτη βεβαιότητα, πὼς ἂν ἡ ἐστεμμένη καρδιὰ ἄγγιζε ἓνα γυναικεῖο πέπλο, τὸ τόξο τοῦ θανάτου ἀπειλοῦσε τὸν ἐμίρη. Μόλις τὸ διαπίστωσα αὐτό, ξαμόλησα σ' ἓνα τέτιο τρελλὸ τρέξιμο τίς δυὸ

γκαμήλες μου, πού σκάσανε στὸ δρόμο κ' ἔφτασα, ὅπως βλέπεις, μὲ τὰ πόδια στὴν Μπουχάρα, ἔγκαιρα ὅμως γιὰ νὰ εἰδοποιήσω τὸν ἐμίρη καὶ νὰ προλάβω τὴ συμφορά, πού θὰ βύθιζε σὲ πένθος τὸν κόσμο!

—“ὦ παντοδύναμε Ἀλλάχ! εἶπε γεμάτος ἀγωνία ὁ ἐμίρης. Γιατὶ μᾶς ἀπείλησες μ' ἓνα τόσο μεγάλο κίνδυνο; Μήπως ἔκανες λάθος, Χουσεῖν Γκούσλια;

—Λάθος; φώναξε ὁ σοφός. Ὑπενθυμίζω στὸν ἐμίρη πὼς δὲν ὑπάρχει κανεὶς, ἀπὸ τὴ Βαγδάτη ἴσαμε τὴν Μπουχάρα, πού νὰ μὲ ξεπερνᾷ στὴ σοφία, στὴν ἀστρολογία καὶ στὴν ἰατρική. “Ὁχι, δὲν κάνω λάθη. Παρακαλῶ τὸν ὑπέροχο ἐμίρη, ἥλιο τῆς δημιουργίας, νὰ εὐδοκήσῃ νὰ ρωτήσῃ τοὺς δικούς του σοφοὺς ἂν καλὰ ἐξήγησα τοὺς ἀστερισμοὺς τ' οὐρανοῦ καὶ τὸ ὠροσκόπιό του.

Ὁ ἐμίρης πρόσταξε ἓναν ἀπὸ τοὺς σοφοὺς, πού εἶταν στραβολαίμης, νὰ πλησιάσῃ. Κι ὁ στραβολαίμης εἶπε :

—Ὁ διακεκριμένος συνάδελφός μου Χουσεῖν Γκούσλια, ἀπαριθμήσας τοὺς ἀστερισμοὺς ἐπεβεβαίωσε τὴν σοφίαν του, διὰ τὴν ὁποίαν οὐδεὶς δύναται νὰ ἀμφιβάλῃ. Ἀλλὰ—ξακολούθησε κι ὁ Ναστρεντὶν Χότζας ξεχώρισε στὸν τόνο τῆς φωνῆς του πὼς τοῦ ἔστηνε παγίδα—δὲν ἐμνημόνευσε τὴν σύμπτωσιν τοῦ “Αρεως. “Ανευ τοῦ τοιούτου προσδιορισμοῦ, τυγχάνει μάταιον νὰ διατείνεται τις ὅτι ἡ Τρίτη, ἥτις εἶναι ἡμέρα τοῦ πλανήτου “Αρεως, προαναγγέλει τὸν θάνατον τῶν βασιλέων. Ὁ πλανήτης “Αρης ἔχει ἐκάστοτε μίαν προσδιορισμένην θέσιν· εἰς ἄλλον ἀστερισμὸν εὐρίσκεται κατὰ τὴν ἀνατολήν του, εἰς ἕτερον κατὰ τὴν ἄνοδόν του, εἰς τρίτον κατὰ τὴν καθόδόν του καὶ εἰς τέταρτον κατὰ τὴν δύσιν του. Κατὰ συνέπειαν, ὁ πλανήτης “Αρης ἔχει τέσσαρας διαφορετικὰς σημασίας καὶ ὄχι μίαν καὶ μόνην, ὅπως διατείνεται ὁ ἔντιμος καὶ διακεκριμένος συνάδελφος Χουσεῖν Γκούσλια.

‘Ο σοφὸς σώπασε κ’ ἓνα φιδίσιο χαμόγελο σύρθηκε στὰ χεῖλια του. Οἱ αὐλικοί, ἐνθουσιασμένοι πού τὴν ἔφερε σὲ τοῦτον τὸν παρείσαχτο, τὸν συνέχαιραν μὲ τὰ βλέμματά τους. Κάθε καινουργιοφερμένος εἶταν θανάσιμος ἐχθρὸς τους, ὅπως φοβόνταν μὴν τοὺς παραμερίσει καὶ τοὺς πάρει τὶς ὑψηλές θέσεις τους.

Μὰ ὅταν ὁ Ναστρεντὶν Χότζας ριχνόταν σὲ μιὰ μάχη δὲν ὑποχωροῦσε ποτέ. Δὲν ταραχτήκε καί, παίρνοντας μιὰ συγκαταβατικὴ ἐκφράση, ἀπάντησε :

— Δὲν ἀποκλείω ὁ σοφὸς καὶ ἐντιμότατος συνάδελφός μου νὰ εἶναι ἀνώτερός μου σ’ ὀρισμένους κλάδους τῆς ἐπιστήμης. Ἀναφορικὰ ὅμως μὲ τὴν ἀστρολογία, ἀπὸ τὰ ὅσα τουλάχιστον ὑπεστήριξε, ἀποδεικνύεται πὼς κατέχεται ἀπὸ ἀπόλυτη ἄγνοια. Πληροφορῶ τὸν σοφὸ καὶ ἀγαπητὸ συνάδελφο, ὅτι συμφώνως μὲ τὰ διδάγματα τοῦ Ἰμπν Μπάτζα, ὁ πλανήτης Ἄρης ἔχει τὴν ἀνατολήν του ἀπὸ τὸν Κριὸ καὶ τὸν Σκορπιό, τὴν ἀνοδὸν του στὸν ἀστερισμὸ τοῦ Ταύρου, τὴν κάθοδόν του στὸν ἀστερισμὸ τοῦ Καρκίνου καὶ τὴ δύση του στὸν ἀστερισμὸ τοῦ Ζυγοῦ. Καὶ τώρα φθάνω στὸ ἐπίμαχο σημεῖο. Ἡ Τρίτη, ὅπως ἀσφαλῶς δὲν ἀγνοεῖ ὁ συνάδελφός μου, εἶναι ἡ ἡμέρα τοῦ Ἄρεως. Κατὰ συνέπειαν τὴν ἡμέραν αὐτὴν ἐξασκεῖ, σ’ ὅποιο ζῶδιο κι ἂν βρίσκεται, τὴν κακοποιὸ ἐπίδρασή του στοὺς βασιλεῖς.

‘Ο Ναστρεντὶν Χότζας λέγοντας τοῦτες τὶς ἀρλουμπες, δὲ φοβόταν μήπως κάποιος τὶς βγάλει στὴ φόρα. Ἦξερε πὼς στίς τέτιες συζητήσεις κερδισμένος βγαίνει ὅποιος μιᾷ μὲ μεγαλύτερη πεποίθηση. Ἀκλόνητος περίμενε τί θὰ τοῦ ἀποκριθεῖ ὁ ἀντίπαλός του, ἐτοιμάζοντας προκαταβολικὰ τὴ δικιά του ἀπάντηση. Ἐκεῖνος ὅμως σώπασε. Ὑποπτευόταν τόσο τὴν ἄγνοια ὅσο καὶ τὴν κακὴ πίστη τοῦ Ναστρεντὶν Χότζα. Ἡ ὑποψία ὅμως βρίσκεται πολὺ μακριὰ ἀπὸ τὴ βεβαιότητα καὶ φοβόταν μήπως κι ὁ ἴδιος γελιόταν. Εἶταν τόσο σίγουρος γιὰ τὴ δικιά του ἀμάθεια

πού δὲν τόλμησε νὰ δεχτεῖ τὴ μονομαχία. Λαχταροῦσε μήπως ἡ πρόθεσή του νὰ ἐξευτελίσει τὸν καινούργιοφερμένο, στρεφόταν τελικὰ ἐνάντιά του. Οἱ αὐλικοί, βλέποντας πῶς ὀπισθοχωροῦσε, ἄρχισαν νὰ τὸν κατακρίνουν μουρμουριστά. Μ' αὐτός, γνέφοντας, τοὺς ἔδωσε νὰ καταλάβουν πῶς ὁ ἀντίπαλος εἶταν πολὺ ἐπικίνδυνος γιὰ νὰ δεχτεῖ μιὰ ἀνοιχτὴ μάχη μαζί του.

“Ὅλα τοῦτα τὰ μουρμουρητὰ καὶ τὰ γνεψίματα δὲν ξέφυγαν ἀπαρατήρητα ἀπὸ τὸ Ναστρεντὶν Χότζα.

—Περιμένετε, εἶπε ἀπὸ μέσα του, νὰ γνωριστοῦμε καλύτερα καὶ τότε τὰ λέμε!

Ὁ ἐμίρης βυθίστηκε σὲ σκέψεις. Κανεὶς δὲν τόλμησε νὰ κινηθεῖ μὴν τυχὸν καὶ τοῦ ταραξεί τοὺς συλλογισμούς του. Τέλος εἶπε :

—“Ἄν καλὰ ἀνάφηρες τοὺς ἀστερισμούς καὶ τὰ ἄστρα καὶ ἐφ' ὅσον καὶ οἱ ἐρμηνεῖες πού δίνεις εἶναι σωστές, τότε καὶ οἱ ἐξηγήσεις σου, Χουσεῖν Γκούσλια, εἶναι ὀρθές. Μᾶς εἶναι ὅμως δύσκολο νὰ καταλάβουμε πῶς αὐτὰ τὰ κέρατα τοῦ Κριοῦ κατὰφεραν νὰ γλιστρήσουν μέσα στὸν ἀστερισμό μας! Κ' ἔφτασες πάνω στὴν ὥρα, Χουσεῖν Γκούσλια, γιατί σήμερα τὸ πρωῒ φέρανε στὸ χαρέμι μας ἓνα νέο κορίτσι καὶ εἵμαστε ἔτοιμοι νά...

Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας ἔκανε μιὰ χειρονομία φρίκης.

—Πρέπει νὰ ξεριζώσεις ἀπὸ μέσα σου αὐτὴ τὴ σκέψη, μεγάλε μου ἄρχοντα! φώναξε, ἐνῶ εἶναι πασίγνωστο πῶς ἀπαγορεύεται νὰ διακόφτεις τὸν ἐμίρη ἅμα μιᾷ. Σκέφτηκε πῶς μιὰ τέτια παράβαση τῆς ἐθιμοτυπίας, ὅχι μονάχα δὲ θὰ περνοῦσε γιὰ ἔλλειψη σεβασμοῦ, μὰ θὰ χαρακτηριζόταν σὰ δεῖγμα ἐνδιαφέροντος κι ἀφοσίωσης, μ' ἀποτέλεσμα ν' αὐξηθεῖ ἡ ἐμπιστοσύνη τοῦ ἐμίρη. Τὸν ἰκέτεψε μὲ τόσο πάθος, ἀκόμα καὶ μὲ δάκρυα στὰ μάτια, νὰ μὴν ἀγγίξει αὐτὸ τὸ κορίτσι, πού ὁ ἐμίρης κατασυγκινήθηκε.

—Ἡσύχασε, Χουσεῖν Γκούσλια, ἡσύχασε. Δὲν εἴμαστε ἐχθροὶ τοῦ λαοῦ μας, γιὰ νὰ τὸν ρίξουμε, ἂν μᾶς συμβεῖ κανένα κακό, στὴν ἀπελπισία καὶ στὴ λύπη. Φροντίζουμε πάντα γιὰ τὴν πολύτιμη γιὰ τοὺς ἄλλους ζωὴ μας. Γι' αὐτὸ καὶ σοῦ ὑποσχόμεθα νὰ μὴν ἀγγίξουμε τὸ νέο αὐτὸ κορίτσι, οὔτε νὰ μποῦμε στὸ χαρέμι μας, ὅσον καιρὸ τ' ἄστρα δὲν ἀλλάξουν θέση, ποὺ γι' αὐτὸ ἐσὺ θὰ μᾶς πληροφορήσεις. Πλησίασε.

Ἔκανε ἓνα νεῦμα στ' αὐτοκρατορικὸ τζογλάνι κι αὐτὸ τοῦ ἔβαλε τ' ὀλόχρυσο τσιμπούκι στὸ στόμα καὶ τράβηξε μιὰ ρουφηξιὰ καπνό. Ὑστερα τῷδωσε, μὲ τὰ ἴδια του τὰ χέρια, στὸ σοφὸ γιὰ νὰ τραβήξει κι αὐτὸς μιὰ ρουφηξιὰ καπνὸ ἀπὸ τὸ βασιλικὸ τσιμπούκι, ἔκφραση ὑπέρτατης τιμῆς. Οἱ αὐλικοὶ πάγαιναν νὰ σκάσουν ἀπὸ ζήλια.

—Ὀνομάζομεν, εἶπε ὁ ἐμίρης, τὸ σοφὸ Χουσεῖν Γκούσλια, πρῶτο σοφὸ τῆς χώρας μας. Τὸ πνεῦμα του καὶ ξέχωρα ὁ ζῆλος του κ' ἡ ἀφοσίωσή του σ' ἐμᾶς πρέπει νὰ γίνουν παράδειγμα γιὰ ὅλους.

Ἀκούστηκαν οἱ πένες τῶν χρονικογράφων, ποὺ ἡ ἀπαστολή τους εἶταν νὰ σημειώνουν ὅλα τὰ ὑπέροχα λόγια κι ὅλες τὶς μεγάλες πράξεις τοῦ ἐμίρη, νὰ γρατσουνίζουν βιαστικὰ τὰ χαρτιά, γιὰ νὰ διαιωνίσουν τὴ δόξα του καὶ στίς μέλλουσες γενεές (πράμα ποὺ στεκόταν μιὰ ἀπὸ τὶς ὑψηλές φροντίδες τοῦ ἐμίρη).

—Σὲ σᾶς, ἀντίθετα, εἶπε γυρίζοντας πρὸς τοὺς αὐλικούς του, ἐκφράζομε τὴ δυσαρέσκειά μας. Γιατί, ἐκτὸς ποὺ σταθήκατε ἀνίκανοι νὰ προλάβετε ὅλες τὶς δυστυχίες ποὺ μᾶς βρῆκαν ἐξ αἰτίας τοῦ Νασ-τρεντὶν Χότζα, οὔτε κᾶν πήρατε εἴδηση πὼς ἡ ζωὴ μας κινδύνευε. Κοίταξέ τους, Χουσεῖν Γκούσλια. Δὲ βρίσκεις πὼς μοιάζουν ὅλοι τους μὲ μουλάρια τόσο, ποὺ θὰ μποροῦσε εὐκόλα κανεὶς νὰ ξεγελαστεῖ; Πραγματικὰ ποτὲ σουλτάνος ὥς τώρα δὲν εἶχε βεζιράδες τόσο ἀνίκανους κ' ἡλίθιους!

—“Έχεις απόλυτα δίκιο, έκλαμπρότατε έμίρη! φώναξε ό Ναστρεντίν Χότζας κοιτάζοντας τούς αύλικούς, πού τσιμουδιὰ δέ βγάζαν από τὸ φόβο. Τὰ πρόσωπά τους δέ λάμπουν από έξυπνάδα.

—Ναί, ναί, συμφώνησε καταχαρούμενος ό έμίρης. “Έχουν πάρει από καιρό διαζύγιο μαζί της! ‘Ακούτε τα, άχρεϊοι!

—Θάλεγα μάλιστα, πρόσθεσε ό Ναστρεντίν Χότζας, πώς δέ βλέπω σέ κανένα άπ’ όλα αὐτά τὰ πρόσωπα ν’ αντικαθρεφτίζεται ή τιμιότητα.

—Κλέφτες, φώναξε πεπεισμένος απόλυτα γι αὐτό ό έμίρης. “Όλοι τους εἶναι κλέφτες. ‘Από τὸν πρῶτο ὡς τὸν τελευταῖο! Πίστεψέ με, Χουσεῖν Γκούσλια, με κλέβουν νύχτα καί μέρα. Εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νὰ προσέχουμε τὸ πιὸ μικρὸ ἀντικείμενο τοῦ παλατιοῦ μας. Κάθε φορὰ πού κάνουμε καταγραφή τῶν ἀγαθῶν μας, πάντα κάτι λείπει. Σκέψου πώς σήμερα τὸ πρωῒ ξέχασα στὸν κήπο τὸ μεταξωτό μου ζωνάρι. “Υστερα από μισή ὥρα πού τὸ θυμήθηκα, στάθηκε ἀδύνατο νὰ τὸ βροῦμε· εἶχε κάνει φτερά. Κάποιος τό... με καταλαβαίνεις, Χουσεῖν Γκούσλια.

Στὰ λόγια αὐτά τοῦ έμίρη, ό στραβολαίμης σοφὸς ἔσκυψε με προσποιητὴ ἀθωότητα τὰ μάτια του. Σ’ ἄλλη περίσταση ό Ναστρεντίν Χότζας δέ θὰ πρόσεχε τὴν ἀνεπαίσθητη τούτη κίνηση, μὰ σήμερα ό νοῦς κ’ οἱ αἰσθήσεις του βρίσκονταν στὴ μεγαλύτερη ἔντασή τους. Τὴν εἶδε κι ὅλα τὰ κατάλαβε. ‘Αποφασιστικὰ τὸν πλησίασε καί χώνοντας τὸ χέρι του μέσα στὸν κόρφο του, τράβηξε ἓνα λαμπρὸ μεταξωτὸ ζωνάρι.

—Εἶν’ αὐτὸ τὸ ζωνάρι πού σοῦ λείπει, μεγάλε μου έμίρη;

Οἱ αὐλικοὶ πέτρωσαν από ξαφνιασμὸ καί τρόμο. Κατάλαβαν πώς ό καινουργιοφερμένος εἶταν πάρα πολὺ ἐπικίνδυνος ἀντίπαλος. Σύντριψε, τόσο σύντο-

μα, τὸν πρῶτο ποὺ γύρεψε νὰ τὸν βλάψει. Οἱ καρδιές τῶν σοφῶν καὶ τῶν ποιητᾶδων πανικοβλήθηκαν.

—Μὰ τὸν Ἀλλάχ, αὐτὸ εἶναι! μούγγρισε ὁ ἐμίρης. Ἀληθινά, εἶσαι ἓνας ἀνυπέρβλητος σοφός, Χουσεῖν Γκούσλια! "Ε! φώναξε θριαμβευτικὰ γυρίζοντας καταχαρούμενος πρὸς τοὺς αὐλικούς του, ἐπιτέλους σᾶς κρατῶ! Ἀποδῶ κ' ἐμπρὸς μηδὲ βελόνι δὲ θὰ μπορεῖτε νὰ μοῦ κλέψετε! Καὶ προστάζω νὰ ξεριζώσουν, ἀπ' αὐτὸν τὸν τιποτένιο κι ἄσυνείδητο ἄνθρωπο, καὶ τὴν τελευταία τρίχα ἀπὸ τὸ κεφάλι του, τὸ πρόσωπό του καὶ τὸ σῶμα του, νὰ τοῦ δώσουν ἑκατὸ μαγκουριές στίς πατοῦσες καὶ νὰ τὸν διαπομπέψουν, γυρίζοντάς τον γυμνὸ στὴν πολιτεία καθισμένο σ' ἓνα γαῖδαρο καὶ διαλαλώντας πὼς εἶναι λωποδύτης.

Σ' ἓνα νεῦμα τοῦ Ἀρσλάν μπέη, οἱ φρουροὶ ἄδραξαν τὸ σοφὸ καὶ τὸν ἔσυραν ὅξω ἀπὸ τὴν αἴθουσα. Σὲ λίγο τὸν ξανάφεραν ὀλότελα ἀποτριχωμένο. Καὶ τότε μὲ μιᾶς ὅλοι κατάλαβαν, πὼς ἡ σοφία του κρεμόταν ἀπὸ τὴ γενειάδα του καὶ τὸ τουρμπάνι του. Τώρα, δίχως αὐτά, φαινόταν γιὰ παλιολωποδύτης.

—Πάρτε τον νὰ μὴν τὸν βλέπω! φώναξε ἀηδιασμένος ὁ ἐμίρης.

Τὸν ξανάσυραν καὶ σὲ λίγο ἀκούστηκαν, κάτω ἀπὸ τὰ παράθυρα, οἱ σκληριές ποὺ ἔβγαζε κ' οἱ μαγκουριές ποὺ ἔτρωγε. Ὑστερα τὸν ἔβαλαν γυμνὸ πάνω σ' ἓνα γαῖδαρο, μὲ τὸ πρόσωπο γυρισμένο κατὰ τὴν οὐρὰ τοῦ ζώου καί, βαρώντας τούμπανα καὶ τρουμπέτες, τὸν διαπόμπεψαν στὴν ἀγορά.

Στ' ἀναμεταξὺ ὁ ἐμίρης ἄνοιξε μεγάλη κουβέντα μὲ τὸν καινουργιοφερμένο σοφό. Οἱ αὐλικοί, ὄρθιοι πίσω του, δὲν τολμοῦσαν νὰ κινηθοῦν, παρ' ὅλο ποὺ ἡ πόζα αὐτὴ ἄρχισε νὰ τοὺς κουράζει. Ἡ ζέστη μεγάλωνε κ' ἐνιωθάν, κάτω ἀπὸ τὰ καφτάνια τους, νὰ τοὺς τρώγει φριχτὰ ἡ ραχοκοκκαλιά τους ἀπὸ τὸν ἰδρώτα, μὰ δὲν τολμοῦσαν νὰ ξυστοῦν.

‘Ο μεγάλος βεζίρης, πού περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλον φοβόταν τὸν καινουργιοφερμένο σοφό, ἔκανε σχέδια πῶς θὰ τὸν καταστρέψει, παίρνοντας μὲ τὸ μέρος τοῦ ὅλους τοὺς ἄλλους αὐλικούς. Οἱ αὐλικοὶ ὅμως, βλέποντας τ’ εἶχε γίνεи, κάνανε κι αὐτοὶ σχέδια πῶς ν’ ἀπαρνηθοῦν τὸ βεζίρη, γιὰ νὰ κερδίσουν τὴν εὖνοια καὶ τὴν ἐμπιστοσύνη τοῦ καινουργιοφερμένου σοφοῦ.

‘Ο ἐμίρης ζητοῦσε πληροφορίες γιὰ τὴν ὑγεία τοῦ χαλίφη, γιὰ τὰ νέα τῆς Βαγδάτης καὶ τὰ περιστατικὰ τοῦ ταξιδιοῦ. Μὲ τίς ἀπαντήσεις πού τοῦ ἔδωσε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας εὐχαριστήθηκε πολὺ. Κουρασμένος πιά, πρόσταξε νὰ τοῦ ἐτοιμάσουν τὸ δεῖπνο γιὰ νὰ κοιμηθεῖ. Μὰ κείνη τὴ στιγμή ἀκούστηκε, ἀπὸ τ’ ἀνοιχτὸ παράθυρο, ἀναμπουμπούλα στὴν αὐλὴ τοῦ παλατιοῦ. ‘Ο ἐπὶ τῶν τιμῶν αὐλάρχης μπῆκε σχεδὸν τρέχοντας. Τὸ πρόσωπό του ἔλαμπε ἀπὸ χαρά. Ἀνάγγειλε :

—‘Ο ἰσχυρὸς Μονάρχης ἃς πληροφορηθεῖ τὴν σύλληψιν τοῦ ἀσεβοῦς ταραχοποιοῦ Ναστρεντὶν Χότζα!

Δὲν πρόλαβε ν’ ἀποτελειώσῃ κ’ ἡ μεγάλη πόρτα ἀνοιξε διάπλατα. Οἱ γενίτσαροι, χτυπώντας θριαμβευτικὰ τ’ ἄρματά τους, μπῆκαν σέρνοντας τὸ γέρο σοφὸ μὲ τὴν ἄσπρη γενειάδα καὶ τὴ γαμψὴ μύτη, μασκαρεμένο σὲ γυναῖκα. Μὲ μιὰ σπρωξιὰ τὸν σώριασαν κάτω, μπροστὰ στὸ θρόνο.

‘Ο Ναστρεντὶν Χότζας ἄρχισε νὰ ἰδροκοπᾷ. “Εβλεπε τὰ ντουβάρια τοῦ παλατιοῦ νὰ τραμπαλίζουν καὶ τὰ πρόσωπα τῶν αὐλικῶν τυλιγμένα μέσα σὲ μιὰ πρασινωπὴ πάχνη...

ΤΟ ΣΟΦΟ τῆς Βαγδάτης, τὸν πραγματικὸ Χουσεῖν Γκούσλια, τὸν εἶχανε πιάσει στὶς πόρτες τῆς πολιτείας. Ἔβλεπε κιόλας, πίσω ἀπὸ τὸ γιασμάκι ποὺ φοροῦσε, τοὺς ἀνοιχτοὺς κ' ἐλεύθερους δρόμους τοῦ κάμπου, ποὺ στριφογυρίζοντας χάνονταν στὸ βάθος, κ' ἔλπιζε πῶς σὲ λίγο θὰ βρισκόταν σ' αὐτούς, γλυτώνοντας ἀπὸ τὸ θάνατο ποὺ τὸν παραμόνευε.

Ὁ σκοπὸς ὅμως τὸν σταμάτησε.

—Ποῦ πᾶς, χανούμιστα;

Ὁ σοφὸς ἀπάντησε μὲ φωνὴ ποὺ ἔμοιαζε μὲ τὸ βραχνὸ κουκουρικό πετειναριοῦ.

—Πάω νὰ προλάβω τὸν ἄντρα μου, γενναῖε πολεμιστή.

Οἱ σκοποί, ἀκούοντας τὴν παράξενη τούτη φωνή, ὑποψιάστηκαν. Ἐνας ἀπ' αὐτοὺς ἔπιασε τὰ χαλινάρια τῆς γκαμήλας.

—Ποῦ μένεις;

—Ἐδῶ σιμά, ἀπάντησε ὁ σοφὸς μὲ φωνὴ ἀκόμα πιὸ γλυκανάλατη. Μὰ καθὼς κράταγε τὴν ἀναπνοή του, στραβοκατάπιε κι ἄρχισε νὰ βήχει μὲ κάτι τρανταχτὰ μπάσα. Τοῦ τράβηξαν τὸ φερετζέ. Κι ἅμα ἀντίκρυσαν τὴ γενειάδα του κάναν σὰν παλαβοὶ ἀπὸ τὴ χαρὰ τους.

—Αὐτὸς εἶναι! αὐτὸς εἶναι! φώναζαν. Πιάστε τον! Βαστάτε τον! Φέρετε σκοινιά! Δέστε τον!

Τὸν κατέβασαν ἀπὸ τὴ γκαμήλα, τὸν ἔδεσαν γερὰ, τὸν περιτριγύρισαν ἀπ' ὅλες τὶς μεριές καὶ ξεκίνησαν γιὰ τὸ σεράϊ. Σ' ὅλο τὸ δρόμο δὲ μίλαγαν παρὰ γιὰ δυὸ μονάχα πράγματα· γιὰ τὸ βέβαιο ἀποκεφαλισμό του καὶ γιὰ τὸ παραδάκι ποὺ θὰ παίρναν. Τρεῖς χιλιάδες μετζίτια! Ἡ κάθε μιὰ λέξη τους ἔπεφτε στὴν καρδιά τοῦ σοφοῦ σὰν ἀναμμένο κάρβουνο.

Τώρα σουρνόταν μπροστὰ στὸ θρόνο κλαίγοντας

μέ μαῦρα δάκρυα καὶ ἱκετεύοντας νὰ τοῦ χαριστεῖ ἡ ζωὴ του.

—Σηκῶστε τον! πρόσταξε ὁ ἐμίρης.

Οἱ γενίτσαροι τὸν σήκωσαν. Ὁ Ἀρσλάν μπέης προχώρησε πρὸς τὸ θρόνο.

—Ὁ ἐμίρης ἄς ἀκούσει τί ἔχει νὰ τοῦ πεῖ ὁ πιστὸς ὑπήκοός του! Αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι ὁ Ναστρεντὶν Χότζας. Λάθος κάναν. Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας εἶναι νέος, τὸ πολὺ ἴσαμε τριάντα χρονῶ, κι αὐτὸς παραεῖναι γέρος.

Στοὺς γενίτσαρους κόπηκε ἡ ἀνάσα, ὅπως βλέπαν νὰ τοὺς γλιστρᾷ μέσα ἀπὸ τὰ χέρια τους ἡ ἀμοιβή. Οἱ ἄλλοι, ἔκπληχτοι, γίνηκαν ὅλο αὐτιά καὶ μάτια.

—Γιατὶ μασκαρεύτηκες σὲ χανούμισα; τὸν ρώτησε ὀργισμένα ὁ ἐμίρης.

—Ἐρχόμενα στὸ σεράϊ, ἔπειτα ἀπὸ πρόσκληση τοῦ δοξασμένου ἐμίρη, ἀπάντησε τρέμοντας ὁ γέρος. Τότε συνάντησα κάποιον, ποὺ μοῦ εἶπε πῶς ὁ ἐμίρης πρόσταξε νὰ μοῦ κόψουν τὸ κεφάλι. Τρόμαξα καὶ γιὰ νὰ σωθῶ μασκαρεύτηκα σὲ χανούμισα.

Ὁ ἐμίρης τὸν κοίταξε μ' ἓνα χαμόγελο κοροϊδευτικό.

—Συνάντησες κάποιον... ποῦτε κ' ἂν ξέρεις ποιὸς εἶναι... κι ὅμως τὸν πίστεψες... Τί παραμύθια εἶν' αὐτὰ ποὺ μᾶς ἀνιστορᾷς! Καὶ γιατί θέλανε νὰ σοῦ κόψουν τὸ κεφάλι;

—Γιατὶ εἶπανε πῶς ὀρκίστηκα νὰ μπῶ στὸ χαρέμι τοῦ μεγάλου ἐμίρη...

—Νὰ μπεῖς στὸ χαρέμι μου; ρώτησε ὁ ἐμίρης σουρώνοντας τὰ φρύδια του.

Αὐτὸς ὁ παράξενος γέρος γινόταν στὰ μάτια τοῦ ἐμίρη ὅλο καὶ πιὸ ὑποπτος.

—Ποιὸς εἶσαι κι ἀπὸ ποῦ ἔρχεσαι;

—Εἶμαι ὁ Χουσεῖν Γκούσλια, ἀπὸ τὴ Βαγδάτη, σοφός, ἱατρός καὶ ἀστρολόγος.

—‘Ο Χουσεῖν Γκούσλια; ἀνάκραξε ὁ ἐμίρης. Εἰσαι ὁ Χουσεῖν Γκούσλια; Λέγεσαι Χουσεῖν Γκούσλια; Τολμᾶς νὰ μᾶς κοροϊδεύεις κατὰ πρόσωπο, παλιόγερε; οὐρλιαξε τόσο δυνατὰ ὁ ἐμίρης, πού ὁ δαφνοστεφανωμένος ποιητῆς γονάτισε ὁλότελα παράκαιρα. Ψεύτη! Νάτος ὁ Χουσεῖν Γκούσλια!

Σ’ ἓνα νεῦμα τοῦ ἐμίρη, ὁ Ναστρεντὶν Χότζας προχώρησε ἀτάραχος, σίμωσε θαρρετὰ τὸ γέρο καὶ τὸν κοίταξε ἀδίσταχτα κατὰ πρόσωπο. ‘Ο γέρος, ἔκπληχτος, πισωδρόμησε. Δὲν ἄργησε ὅμως νὰ συνεφέρει καὶ τότες ἄρχισε νὰ φωνάζει:

—“Α, νάτος ὁ ἄνθρωπος πού συνάντησα στὸ παζάρι! Αὐτὸς μοῦ εἶπε πὼς ὁ ἐμίρης θέλει νὰ μοῦ κόψει τὸ κεφάλι μου!

—Τί λέει τοῦτος ὁ γέρος Χουσεῖν Γκούσλια; ρώτησε ὁ ἐμίρης ἀμήχανα τὸ Ναστρεντὶν Χότζα.

—Αὐτὸς ἐκεῖ εἶναι ὁ Χουσεῖν Γκούσλια; οὐρλιαξε ὁ γέρος. ‘Ο Χουσεῖν Γκούσλια εἶμ’ ἐγὼ κι αὐτὸς ἐκεῖ εἶναι ἓνας τυχοδιώχτης πού καταχράστηκε τ’ ὄνομά μου.

‘Ο Ναστρεντὶν Χότζας ἔκανε ἓνα βαθὺ τεμενὰ μπροστὰ στὸν ἐμίρη:

—“Ας μοῦ συγχωρέσει ὁ ἐμίρης τὴν αὐστηρότητα τῆς γλώσσας πού θὰ μεταχειριστῶ, μὰ ἡ ἀναίδεια αὐτουνου τοῦ ὑποπτοῦ ἀνθρώπου δὲν ἔχει ὅρια. Λέει πὼς καταχράστηκα τ’ ὄνομά του. Μήπως σοῦ καταχράστηκα καὶ τὸ καφτάνι πού φορῶ;

—Καὶ βέβαια! φώναξε ὁ γέρος. Εἶναι δικό μου τὸ καφτάνι.

—Καὶ τοῦτο τὸ τουρμπάνι; Μήπως κι αὐτὸ εἶναι δικό σου; ρώτησε εἰρωνικὰ ὁ Ναστρεντὶν Χότζας.

—Καὶ βέβαια! Κι αὐτὸ εἶναι δικό μου!

—“Α!... ἔκανε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας μὲ φωνὴ ἀκόμα πιὸ εἰρωνικιά. Καὶ τοῦτο τὸ ζωνάρι; Μήπως, κατὰ σύμπτωση, εἶναι κι αὐτὸ δικό σου;

—Καὶ βέβαια ! κι αὐτὸ εἶναι δικό μου ! ξανάπε ὁ γέρος.

Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας γύρισε πρὸς τὸ θρόνο :

—Ὁ ἐμίρης διαπίστωσε ἀπὸ μόνος του τὸ ποιὸ αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου. Σήμερα, ὁ ξεκουτιασμένος αὐτὸς γέρος, διατείνεται πὼς καταχράστηκα τ' ὄνομά του, πὼς τὸ καφτάνι μου εἶναι καφτάνι του, πὼς τὸ τουρμπάνι μου εἶναι τουρμπάνι του, πὼς τὸ ζωνάρι μου εἶναι ζωνάρι του. Αὐριο θὰ πεῖ πὼς τὸ σεράϊ εἶναι σεράϊ του, πὼς ἡ χώρα ἡ εἶναι χώρα του καὶ πὼς ὁ ἐμίρης τῆς Μπουχάρας, ὁ ἐμίρης μας ὁ ἰσχυρὸς καὶ φωτεινός, δὲν εἶναι ὁ ἀληθινὸς ἐμίρης καὶ πὼς ὁ ἀληθινὸς ἐμίρης εἶναι αὐτὸς—τοῦτος ἐδῶ ὁ ἀχρεῖος κι ἀναίσχυντος γέρος ! Ὁ ἴδιος ὁμολόγησε πὼς ἦρθε στὴν Μπουχάρα μὲ τὸ σκοπὸ νὰ μπεῖ στὸ χαρέμι τοῦ ἐμίρη, ὥσάν νά'ταν δικό του χαρέμι !

Ὁ γέρος τᾶχασε, σκέπασε μὲ τὰ χέρια του τὸ πρόσωπό του καὶ γονάτισε.

Μὰ ὁ Ναστρεντὶν Χότζας δὲν μποροῦσε νὰ παραδεχτεῖ νὰ θανατώσουν ἕναν ἀθῶο στὴ θέση του, ἀκόμα κι ἂν αὐτὸς εἴταν σοφὸς τῆς αὐλῆς, ποὺ μὲ τὶς ραδιουργίες του εἶχε στείλει πολλοὺς στὰ βασανιστήρια καὶ στὴν κρεμάλα. Ἔκανε, λοιπόν, καινούργιο τεμενὰ κ' εἶπε :

—Ὁ μεγάλος ἐμίρης ἅς καταδεχτεῖ ν' ἀκούσει τί ἔχω νὰ πῶ. Ποτὲ δὲν εἶν' ἀργὰ γιὰ νὰ κόψει κανεὶς ἕνα κεφάλι. Πρὶν ὅμως πρέπει νὰ μάθουμε τ' ἀληθινὸ ὄνομα αὐτουνοῦ τοῦ ἀνθρώπου, γιὰ νὰ πληροφορηθοῦμε πρῶτα τί γύρευε στὴν Μπουχάρα κ' ὕστερα ποιοὶ εἶναι οἱ συνένοχοί του. Νὰ βεβαιωθοῦμε ἀκόμα, πὼς δὲν ἀνήκει σὲ καμιὰ αἵρεση μάγων ποὺ γυρεύει νὰ ἐπωφεληθεῖ ἀπὸ τὴ δυσμενέστατη ὄψη τῶν ἀστερισμῶν, γιὰ νὰ πάρει χῶμα ἀπὸ τὶς πατημασιὲς τοῦ ἐμίρη κι ἀνακατεύοντάς το μὲ τὸ μυαλὸ μιᾶς νυχτερίδας, νὰ τὸ ρίξει στὸ λιβανωτό του καὶ νὰ τὸν μαγέψει. Ἄς εὐδοκήσει ὁ ἐμίρης νὰ τὸν ἀφή-

σει, γιὰ τὴν ὥρα, ζωντανὸ καὶ νὰ μοῦ τὸν παραδῶ-
σει, γιατί, ὅπως βλέπω, εἶναι πολὺ ἐπικίνδυνος καὶ
φοβᾶμαι μὴ τυχὸν καταφέρει καὶ μαγέψει τοὺς φρου-
ροὺς καὶ τὸ σκάσει. Σ' ἐμένα ὅμως δὲν ἔχουν τὴν
παραμικρὴ πέραση οἱ σατανικὲς τοῦ τέχνες. Ἔ, ξέρω
ὅλα τ' ἀπόκρυφα τῆς μαύρης μαγείας κι ὅλα τὰ μυ-
στικὰ γιὰ νὰ λύνω τίς γητιές. Θὰ τὸν κλειδώσω σὲ
μιὰ κάμαρα τοῦ παλατιοῦ καὶ θὰ πῶ τέτιες μαγικὲς
προσευχές στὴν κλειδαριά, γνωστὲς μονάχα σὲ μένα,
ποὺ ὅσο ἀλαφροήσκιωτος κι ἂν εἶναι κι ὅσα μάγια
κι ἂν κάνει, δὲ θὰ μπορέσει νὰ τὴν ἀνοίξει δίχως
κλειδί. Καὶ τότες, μὲ τὴν ἡσυχία μου, θὰ τὸν ἀναγ-
κᾶσω νὰ τὰ ὁμολογήσει ὅλα.

—Μίλησες πολὺ σοφά, Χουσεῖν Γκούσλια. Νὰ
γίνει ὅπως τὸ λές. Πάρε τον καὶ κάνε τον ὅ,τι θές.
Πρόσεχε μονάχα νὰ μὴ σοῦ ξεφύγει.

—Ὅσο γι αὐτὸ βάζω ἐγγύηση τὸ κεφάλι μου!

Μισὴ ὥρα ἀργότερα ὁ Ναστρεντὶν Χότζας—πρῶ-
τος σοφὸς κι ἀστρολόγος τοῦ ἐμίρη—ἔφτανε στὸ δια-
μέρισμα ποὺ τοῦ εἶχαν ἐτοιμάσει σ' ἓναν ἀπὸ τοὺς
πύργους τοῦ παλατιοῦ. Ὁ Χουσεῖν Γκούσλια τὸν
ἀκολουθοῦσε μὲ τὸ κεφάλι σκυφτό, συνοδευμένος ἀπὸ
τοὺς γενίτσαρους.

Σὲ τοῦτον τὸν πύργο βρισκόταν κάποιο καμαράκι,
μ' ἓνα μικρὸ παράθυρο μὲ βαριὰ κάγκελα. Ὁ Νασ-
τρεντὶν Χότζας ἀνοίξε, μὲ μιὰ τεράστια κλειδᾶρα, τὸ
λουκέτο, ποὺ εἶχε σκουριάσει ἀπὸ τὴν πολυκαιρία.
Οἱ γενίτσαροι ἔσπρωξαν τὸ γέρο μέσα σ' αὐτό, δί-
νοντάς του λίγα ἄχερα γιὰ στῶμα. Ὁ Ναστρεντὶν
Χότζας ἔκλεισε τὴν πόρτα καὶ κολλώντας τὰ χεῖλια
του στὸ λουκέτο, μουρμούρισε, γιὰ ὥρα πολὺ, ἀκα-
τάληπτες φράσεις καὶ λέξεις μὲ τέτια γληγοράδα,
ποὺ οἱ γενίτσαροι τὸ μόνο ποὺ μπόρεσαν νὰ κατα-
λάβουν εἶταν, πῶς ἀνάφερνε τὸ ὄνομα τοῦ Ἀλλάχ.

Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας ἐπιθεώρησε τὸ διαμέρισμά
του κ' ἔμεινε ἱκανοποιημένος. Τὸν ἐφοδιάσανε, ἔπει-

τα ἀπὸ εἰδικὴ ἐντολὴ τοῦ ἐμίρη, μὲ δώδεκα κουβέρτες, ὀχτὼ μαξιλάρια, μπόλικά χαλιά καὶ κομψοτεχνήματα. Τοῦστειλε, μάλιστα, ἀπὸ τὸ βασιλικό του τραπέζι διαλεχτὰ φαγητὰ, γλυκὰ, χαλβάδες, ἀμύγδαλα, κ' ἓνα κεσὲ γεμάτον μέλι. Εἴταν κουρασμένος καὶ πεινασμένος. Μὰ πρὶν κάτσει νὰ γευτεῖ ὅλες αὐτὲς τὶς λιχουδιές, διάλεξε ἕξη κουβέρτες καὶ τέσσερα μαξιλάρια καὶ τὰ πῆγε στὸ φυλακισμένο.

Ὁ γέρος καθόταν σὲ μιὰ γωνιὰ πάνω στ' ἄχυρα καὶ τὰ μάτια του ἄστραφταν ὥσάν τῆς γάτας τὴ νύχτα.

—Νά, πάρτα αὐτά, Χουσεῖν Γκούσλια! εἶπε ἡ-ρεμα ὁ Ναστρεντὶν Χότζας. "Ε, δὲν εἵμαστε καὶ τόσο ἄσκημα σὲ τοῦτον τὸν πύργο. Ἐγώ, σὰν πιὸ νέος, ἔχω τὸ ἐξωτερικὸ διαμέρισμα κ' ἐσύ, ὅπως ταιριάζει στὴν ἡλικία σου καὶ τὴ σοφία σου, βρίσκεσαι στὰ ἐνδότερα. Μὰ στάσου νὰ καθαρίσουμε ὅλη τούτη τὴ σκόνη.

Ἐφυγε καὶ ξαναγύρισε μ' ἓνα σταμνὶ μὲ νερὸ κα μιὰ σκούπα. Καθάρισε τὰ πλακάκια, ἔστρωσε τὶς κουβέρτες, ἔβαλε ἀναπαυτικὰ τὰ μαξιλάρια καὶ μοιράστηκε ἀκριβοδίκαια μαζί του τὰ φαγιά, τὰ γλυκὰ, τὸ μέλι, τοὺς χαλβάδες καὶ τ' ἀμύγδαλα.

—Καθὼς βλέπεις, δὲν ἔχεις φόβο νὰ πεθάνεις ἀπὸ τὴν πείνα, Χουσεῖν Γκούσλια. Νά, πάρε κ' ἓνα τσιμπούκι καὶ καπνό.

Ἄφοῦ τὸν βόλεψε, ποῦ νὰ καλοπερνᾷ καλύτερα κι ἀπὸ τὸν ἴδιο, ἔφυγε ξανακλειδώνοντας τὴν πόρτα.

Ὁ γέρος ἀπόμεινε μόνος. Τᾶχε χαμένα. Βυθίστηκε σὲ σκέψεις, τὰ λογάριασε ὅλα καὶ δὲν ἔβγαζε συμπέρασμα. Οἱ κουβέρτες εἴταν μαλακές, τὰ μαξιλάρια πουπουλένια κι οὔτε, ἄφοῦ γεύτηκε λιγάκι, βρῆκε τὰ φαγητὰ καὶ τὶς λιχουδιές νᾶναι δηλητηριασμένες... Κατάτσακισμένος ἀπὸ τὶς συγκινήσεις ποῦ πέρασε, ἐμπιστεύτηκε τὴν τύχη του στὸν Ἀλλάχ, ἔγειρε κι ἀποκοιμήθηκε.

Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας, ἄφοῦ τὴν τήλωσε καλὰ,

πῆγε καὶ κάθησε στ' ἀνοιχτὸ παράθυρο τῆς κάμαράς του. Κοίταξε τὸ σούρουπο ποὺ ἔσβηνε μέσα στὸ σκοτάδι. Ἀναπολοῦσε τὴν πολυτάραχη ζωὴ του καὶ τὴν ἀγαπημένη του ποὺ εἴταν τόσο κοντά του, μὰ καὶ τόσο μακριά του. Ἐνα γλυκὸ δροσερὸ ἀεράκι χαΐδεψε τὸ μέτωπό του. Οἱ μελαγχολικὲς φωνὲς τῶν μουεζίνιδων, ὡσὰν ἀσημένιες χορδές, ἤχοῦσαν πάνω ἀπὸ τὶς στέγες τῆς πολιτείας. Τ' ἄστρα τρεμόπαιζαν στὸν οὐρανό. Τὸ "Ἀς - Σουάλ, σύμβολο τῆς καρδιᾶς· τὸ "Ἀλζ - Γκάφρ σύμβολο τοῦ γυναικείου πέπλου· τὸ "Ἀς—Σαρατάν, τοῦ Κριοῦ. Κι ἀπ' ὅλα τοῦτα τ' ἄστρα ἓνα μονάχα ἔλειπε μέσα ἀπὸ τὸ γαλάζιο ἄπειρο· τὸ "Ἀλζ - Κάλζμπ, σύμβολο τοῦ θανάτου...

Μ Ε Ρ Ο Σ   Τ Ρ Ι Τ Ο

Δόξα σιὸ θνητὸ πού δὲν πεθαίνει !

«Χίλιες καὶ μιὰ νύχτα»

ΝΑΣΤΡΕΝΤΙΝ ΧΟΤΧΑΣ ΓΙΝΗΚΕ

συμβουλάτορας τοῦ ἐμίρη σ' ὄλα. Δέν τέλειωνε καμιὰ ὑπόθεση, χωρίς πρὶν νὰ πάρει τὴ γνώμη του. Ὁ Ναστρεντίν Χότζας ἀποφάσιζε, ὁ ἐμίρης ὑπό-

γραφε κι ὁ βεζίρης Μπαχτιάρ ἔβαζε τὴ μεγάλη τοῦ κράτους σφραγίδα.

— Παντοδύναμε Ἀλλάχ μου, τί συμφορὰ εἶναι τούτη πού μᾶς βρῆκε! φώναξε ὁ Μπαχτιάρ, ὅταν διάβασε τὰ διατάγματα πού καταργοῦσαν κάμποσους φόρους καὶ τὰ πορθμεῖα κ' ἐλάττωναν τοὺς τελωνειακοὺς δασμούς. Τὸ θησαυροφυλάκιο θ' ἀδειάσει! Ὁ καινούργιος σοφὸς—πού ἡ πανούκλα νὰ τὸν βρεῖ!—κατάφερε, μέσα σὲ λίγες μονάχα μέρες, νὰ καταστρέψει τὸ ἔργο μου, πού τσακίστηκα τόσα χρόνια γιὰ νὰ τὸ οἰκοδομήσω.

Κάποτε μάλιστα βρῆκε τὸ θάρρος νὰ πεῖ ὅσα σκεφτόταν στὸν ἐμίρη. Ὁ ἐμίρης τ' ἀπάντησε:

— Ἄμ ποῦ νὰ καταλάβεις ἐσύ, κοντόθωρε ἄνθρωπε, τὰ σπουδαῖα αὐτὰ πράματα! Κ' ἐμεῖς ἀνησυχήσαμε γιὰ τὴν προσωρινὴ αὐτὴ μείωση τοῦ ταμείου μας. Μὰ τί νὰ κάνουμε ἀφοῦ τὰ ἄστρα τὸ ἀπαιτοῦν; Παρηγορήσου, Μπαχτιάρ, τούτη ἡ κατάσταση δὲ θὰ βαστάξει πολὺ καιρό, μὰ μονάχα ὥς τὴ μέρα πού τὰ ζῶδια θ' ἀλλάξουν ὄψη. Ἐξήγησέ του τὰ, Χουσεῖν Γκούσλια.

Ὁ Ναστρεντίν Χότζας πῆρε στὸ διπλανὸ θάλαμο τὸ μεγάλο βεζίρη, τὸν ἔβαλε νὰ καθήσει ἀνα-

παυτικά πάνω σέ μαξιλάρια κι ἄρχισε νά τοῦ ξηγᾷ γιά ποιό λόγο ἔπρεπε νά καταργηθεῖ ἡ πρόσθετη φορολογία πού εἶχε ἐπιβληθεῖ στοὺς ἐργάτες τοῦ χαλκοῦ καὶ τοῦ σίδερου.

—Τὸ ἄστρο "Αλζ·"Αβ, τοῦ ἀστερισμοῦ τῆς Παρθένου, βρίσκεται σ' ἀντίθεση μὲ τὸ ἄστρο Σάντ-Μπούλ, τοῦ ἀστερισμοῦ τοῦ Ὑδροχόου. Καταλαβαίνεις, λοιπόν, σοφέ μου βεζίρη, πὼς ἡ ἀντίθεση αὐτὴ δὲν τοὺς ἐπιτρέπει νά συμπέσουν !

—Αὐτὸ τὸ καταλαβαίνω. Ἐκεῖνο ὅμως πού δὲν μπορεῖ νά χωρέσει τὸ μυαλό μου εἶναι τοῦτο ἐδῶ : Κι ἄλλες φορές βρέθηκαν σ' ἀντίθεση, χωρὶς ὅμως νά μᾶς ἐμποδίσουν νά εἰσπράξουμε τοὺς φόρους.

—Σωστό ! Σοῦ διαφεύγει ὅμως μιὰ οὐσιώδης λεπτομέρεια· ἡ σύμπτωση τοῦ ἄστρου "Αμπ-Νταμπαράν τοῦ ἀστερισμοῦ τοῦ Ταύρου. Ρίξε μιὰ ματιὰ τὴ νύχτα στὸν οὐρανὸ καὶ θὰ πεισθεῖς.

—Δὲν ἔχω ἐγὼ δοσοληψίες μὲ τὸν οὐρανό ! ἀποκρίθηκε ὁ στενοκέφαλος καὶ πεισματάρης βεζίρης. Ἡ δικιά μου δουλειὰ εἶναι νά φροντίζω νά βρίσκεται τὸ δημόσιο ταμεῖο πάντα γεμάτο. Ἀπὸ τὴ μέρα πού ἦρθες στὸ σεράϊ, τὰ κρατικὰ εἰσοδήματα λιγοστεύουν. Τώρα ἀκριβῶς εἶναι ἡ ἐποχὴ νά εἰσπράξουμε τοὺς ἐργατικούς φόρους. Σοῦ ζητῶ νά μοῦ ἐξηγήσεις καθαρὰ, γιά ποιоὺς λόγους πρέπει νά παραιτηθοῦμε ἀπ' αὐτούς ;

—Γιά ποιоὺς λόγους ; φώναξε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας. Μὰ μιὰ ὥρα τώρα σοῦ τοὺς ἐξηγῶ ! Ἀπορῶ πὼς δὲν καταλαβαίνεις πὼς ἡ σελήνη, πού βρίσκεται στὴν τρίτη φάση τῆς συμπίπτει καὶ μὲ τὰ δώδεκα ζῶδια...

—"Ας συμπίπτει μ' ὅσο θέλει ζῶδια ! Ἐγὼ πρέπει νά εἰσπράξω τοὺς φόρους. Πρέπει νά τοὺς εἰσπράξω, κατάλαβέ το !

—Περίμενε μιὰ στιγμή. Δέ σοῦ ἐξήγησα ἀκόμα

πὼς τὰ ἄστρα τοῦ ἀστερισμοῦ τοῦ Δράκου καὶ τῆς Καμηλοπάρδαλης...

Κι ὁ Ναστρεντὶν Χότζας βυθίστηκε σ' ἐξηγήσεις τόσο σκοτεινές καὶ μπερδεμένες, ποὺ τὸ κεφάλι τοῦ μεγάλου βεζίρη γίνηκε κουδούνι. Μπαῖλντησε κι ὅταν σηκώθηκε νὰ φύγει, ζαλιζόταν καὶ παραντουροῦσε. Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας ξαναγύρισε στὸν ἐμίρη.

—Σουλτάνε μου! εἶπε, τὰ γερατειὰ ἀσήμωσαν ἐξωτερικὰ τὸ κεφάλι τοῦ μεγάλου βεζίρη, μὰ δὲν τὸ χρύσωσαν ἐσωτερικὰ. Δὲν κατάλαβε τίποτα ἀπ' ὅσα τοῦ ξήγησα! Δὲν ἔχει μήτε τὸ ἓνα χιλιοστὸ τῆς δικῆς σου εὐφυΐας, μεγάλε μου ἐμίρη.

Ὁ ἐμίρης χαμογέλασε ἱκανοποιημένος.

Κάθε φορὰ ποὺ ὁ Ναστρεντὶν Χότζας τοῦ ξηγοῦσε κάτι, ὁ ἐμίρης ἔπαιρνε ὕφος βαθυστόχαστο καὶ δὲν τοῦ ἀντίλεγε ποτέ, γιατί φοβόταν μὴν τοῦ φανερώσει πὼς δὲν κατάλαβε τίποτα κι αὐτός.

Εἶδε κι ἀποεἶδε ὁ Μπαχτιάρ κι ἀποφάσισε νὰ φωνάξει σὲ σύσκεψη τοὺς βεζιράδες, τοὺς πασάδες καὶ τοὺς αὐλικούς. Ὅταν μαζεύτηκαν τοὺς εἶπε:

—Ὁ καινούργιος σοφός, ὁ Χουσεῖν Γκούσλια, θὰ μᾶς καταντήσῃ ζητιάνους! Μονάχα ὅταν εἶναι γεμάτο τὸ ταμεῖο μπορούμε νὰ πλουτίζουμε κ' ἐμεῖς βυθίζοντας τὰ χέρια μας σ' αὐτό. Μὰ γιὰ νὰ εἶναι γεμάτο, χρειάζεται νὰ εἰσπράξουμε φόρους. Ὅλα πήγαιναν καλὰ ὥς τὴν ὥρα ποὺ ἔφτασε ἐδῶ ὁ Χουσεῖν Γκούσλια. Μνημονεύοντας ἀδιάκοπα τὰ ζώδια μᾶς ὀδηγᾷ στὴ στέρηση. Μὰ ποιὸς ποτέ του ξανάκουσε πὼς οἱ ἀστερισμοί, ποὺ ὅπως εἶναι γνωστὸ τοὺς διευθύνει ὁ Ἀλλάχ, παίρνουν τέτιες θέσεις ποὺ νὰ βρίσκονται σ' ἀντίθεση μὲ τὰ συμφέροντα τῶν εὐγενῶν καὶ νὰ εὐνοοῦν τὸ λαουτζίκο; Ποιὸς ποτέ ξανάδε τέτια ἄστρα; Εἶμαι βέβαιος πὼς κανένα βιβλίου ἐν τὰ γράφει αὐτά. Ὁ συγγραφέας του θᾶχε, ἀπὸ καιρό, κατηγορηθεῖ κ' ἐκτελεσθεῖ σὰν ἱερόσυ-

λος καὶ κακοποιός, καὶ τὸ βιβλίο του θ᾿ ἔχε καεῖ δημόσια σὲ πλατεία !

Οἱ αὐλικοὶ σώπαιναν. Δὲν ἤθελαν νὰ ἐκτεθοῦν, γιατίι ἀκόμα δὲν ἤξεραν ποιὸς ἀπὸ τοὺς δυὸ θὰ κέρδιζε τὸ παιχνίδι, ὁ Μπαχτιάρ ἢ ὁ καινούργιος σοφός, γιὰ νὰ πᾶνε μαζί του.

—Καὶ τώρα κάτι ἀπομένει ἀκόμα στὸ ταμεῖο. Μὰ ὅταν ἀδειάσει τί θὰ γίνει; ξακολούθησε ὁ Μπαχτιάρ. Αὐτὸς ὁ Χουσεῖν Γκούσλια παράστησε στὸ μεγάλο μας ἐμίρη, πὼς ἡ κατάργηση τῶν φόρων εἶναι προσωρινή καὶ πὼς ἀργότερα θὰ μπορέσουμε νὰ εἰσπράξουμε περισσότερα ἀπ' ὅσα χάνουμε. Ὁ ἐμίρης τὸν πίστεψε. Μὰ ἡ δική μας πεῖρα μᾶς ἔχει διδάξει, πὼς ὅσο εὐκόλο εἶναι νὰ καταργήσῃ κανεὶς ἓνα φόρο, ἄλλο τόσο δύσκολο στέκεται νὰ τὸν ξαναβάλῃ. Οἱ ἄνθρωποι, ποὺ μὲ τὰ πολλὰ τοὺς καταφέραμε νὰ συνηθίσουν πὼς τὸ χρῆμα τοὺς δὲν εἶναι δικό τους, δὲ δίνουν μεγάλη σημασία ποιὸς τοὺς τὸ παίρνει. Ἄν ἀρχίσουν ὅμως τώρα νὰ τὸ ξοδεύουν γιὰ προσωπική τους εὐχαρίστηση, θὰ τοὺς βαρυφανεῖ ἅμα τοὺς τὸ πάρουμε ξαναβάζοντας τοὺς φόρους. Σᾶς προειδοποιῶ πὼς ἔτσι ποὺ πᾶμε, δὲ θ' ἀργήσῃ ἡ μέρα ποὺ θὰ βρεθοῦν ἄδεια τὰ δημόσια ταμεῖα καὶ τότε ἀντίο καλοπέραση. Πᾶνε τὰ χρυσοκέντητα καφτάνια! Πᾶνε κ' οἱ εἴκοσι γυναῖκες ποὺ χαίρεται ὁ καθένας μας! Θὰ πρέπει νὰ ἱκανοποιόμαστε πιά, τὸ πολὺ, μὲ δυὸ μονάχα... Δὲ θὰ μᾶς σερβίρουν πιά μέσα σ' ἀσημένια πιάτα ἀρνάκια τοῦ γάλαχτος, μὰ θὰ τρῶμε σὲ πήλινες τσανάκες τὸ κρέας βουβαλιῶν ποὺ ἔχουν ὀργώσει ὀλόκληρη τὴν Μπουχάρα, καλὸ γιὰ τὸ λαουτζίκο, δὲ λέω, μὰ ὄχι καὶ γιὰ μᾶς! Αὐτὲς τίς συμφορὲς μᾶς ἐτοιμάζει ὁ καινούργιος σοφός, ὁ Χουσεῖν Γκούσλια. Κάνω ἐκκλήση σ' ὅλους σας, νὰ ξυπνήσετε καὶ νὰ ξεστραβωθεῖτε!

Μὰ ὅσα κι ἂν ἔλεγε κ' ἔκανε, γιὰ νὰ ξεσηκώσει τοὺς βεζιράδες, τοὺς πασάδες καὶ τοὺς αὐλικοὺς ἐ-

νάντια στὸν καινούργιο σοφό, τὰ λόγια του δὲ βρίσκαν ἀπήχηση. Τὸ γόητρο τοῦ Ναστρεντίν Χότζα μεγάλωνε ἀδιάκοπα, ξέχωρα ἀπὸ τὴν «Ἡμέρα Ὑμνήσεως», ὅπως τὴ λέγανε. Σύμφωνα μὲ μιὰ πατροπαράδοτη συνήθεια, εἶχαν τὴν τιμὴ, μιὰ φορὰ τὸ μῆνα, ὅλοι οἱ βεζιράδες, ὅλοι οἱ σοφοί, ὅλοι οἱ εὐγενεῖς κι ὅλοι οἱ ποιητές, νὰ ὑμνήσουν τὸν ἐμίρη. Ὅποιος σκάρωνε τὸν καλύτερο ἔπαινο ἔπαιρνε πλούσιο πεσκέσι.

Ὑστερα ἀπὸ κάθε τέτιον ὕμνο, ὁ ἐμίρης ἔδειχνε πὼς δὲν εἶταν ἱκανοποιημένος :

—Μὰ τὰ ἴδια μᾶς εἶπες καὶ τὴν τελευταία φορὰ ! Διαπιστώνουμε, μετὰ λύπης μας, πὼς δὲ δείχνετε ἄρκετὸ ζῆλο γιὰ τὴν «Ἡμέρα Ὑμνήσεως». Δὲ θέλετε νὰ κουράσετε τὰ πολύτιμα μυαλά σας. Μὰ ἔνοια σας ! Θὰ σᾶς ἀναγκάσω νὰ τὰ ξεζουμίσετε ! Θὰ σᾶς βάλω ἐρωτήσεις. Στὶς ἀπαντήσεις ποὺ θὰ μοῦ δώσετε, ἀπαιτῶ νὰ ταιριάζετε τὸν ἔπαινο μὲ τὴν ἀλήθεια. Προσοχή, λοιπόν ! Ἀρχίζω...

Κι ὁ ἐμίρης ρώτησε :

—Ἄν ἐγώ, ὁ μεγάλος ἐμίρης τῆς Μπουχάρας, εἶμαι, σύμφωνα μ' ὅσα βεβαιώνετε, παντοδύναμος κι ἀνίκητος, τότε πὼς γίνεται οἱ σουλτάνοι ἀπὸ τίς ἄλλες μουσουλμανικὲς χῶρες νὰ μὴ μοῦ ἔχουν στείλει, ὥς σήμερα, ἀγγελιοφόρους μὲ πλούσια πεσκέσια, γιὰ νὰ μοῦ δηλώσουν πλήρη ὑποταγή ; Περιμένουμε τὴν ἀπάντησή σας σ' αὐτὸ τὸ ἐρώτημα.

Οἱ αὐλικοὶ τᾶχασαν. Ἀναμασοῦσαν ἀκατανόητα πράματα, γυρεύοντας ν' ἀποφύγουν νὰ ποῦν τὴν ἀλήθεια. Μονάχα ὁ Ναστρεντίν Χότζας κρατοῦσε τὴν ἡρεμία του. Ἀμα ἦρθε ἡ σειρὰ του ν' ἀπαντήσει, εἶπε :

—Παρακαλῶ τὸν ἐμίρη νὰ τιμήσει μὲ τὴν προσοχή του τ' ἀνάξια λόγια μου. Ἡ ἀπάντηση στὸ ἐρώτημα εἶναι εὐκόλη. Οἱ γειτονικοὶ σουλτάνοι φοβοῦνται τὸν ἐμίρη μας καὶ τρέμουν μπροστά του. Συλλο-

γίζονται: «"Αν στείλουμε ἀκριβὰ πεσκέσια στοῦ μεγάλο, δυνατὸ καὶ δοξασμένο ἐμίρη τῆς Μπουχάρας, θὰ νομίσει πὼς ἡ χώρα μας εἶναι πάρα πολὺ πλούσια καὶ θὰ τὴ διαγουμεῖ με τ' ἀσκέρι του. "Αν πάλι τοῦ στείλουμε τίποτα φτωχοπράματα, θὰ προσβληθεῖ καὶ θ' ἄρθει νὰ μᾶς τιμωρήσει. Τὸ καλύτερο, λοιπόν, ποὺ ἔχουμε νὰ κάνουμε εἶναι, νὰ μὴν τοῦ θυμίζουμε πὼς ὑπάρχουμε».

—"Εξοχα! φώναξε ὁ ἐμίρης. Αὐτή, μάλιστα, εἶταν ἀπάντηση. Τὴν ἀκούσατε; Πάρετε παράδειγμα, κούτσουρα! Ὁ Χουσεῖν Γκούσλια σᾶς ξεπέρασε ὅλους σας στὴ σοφία ἑκατὸ φορές! Τοῦ ἐκφράζουμε τὴν πλήρη εὐαρέσκειά μας.

Ὁ ἀρχιτρίκλινος πλησίασε τότε τὸ Ναστρεντὶν Χότζα καὶ τοῦ μπούκωσε, κρατώντας μιὰ μεγάλη κουτάλα, μὲ γλυκὰ τὸ στόμα. Τὰ μάγουλά του φούσκωσαν, ὅσο ποὺ τὰ σιρόπια κύλησαν πάνω στὰ σαγόνια του.

Ὁ ἐμίρης ἔβαλε ἀκόμα μερικὰ πονηρὰ ἐρωτήματα καὶ πάντα οἱ ἀπαντήσεις τοῦ Ναστρεντὶν Χότζα εἶταν οἱ καλύτερες.

—Ποιὸ εἶναι τὸ πρωταρχικὸ καθῆκον ἐνὸς αὐλικοῦ; ρώτησε ὁ ἐμίρης.

—Τὸ πρωταρχικὸ καθῆκον τους, ἀπάντησε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας, εἶναι ἡ καθημερινὴ ἐκγύμναση τῆς σπονδυλικῆς τους στήλης. Πρέπει νὰ φροντίζουν ἀδιάκοπα γιὰ τὴν εὐλυγισίᾳ της, γιατί δίχως αὐτὴ δὲνμποροῦν νὰ ἐκφράσουν, ὅσο χρειάζεται, τὴν ἀφοσίωσή τους σ' ἐσένα, μεγάλε ἐμίρη.

—'Αφερίμ! φώναξε ἐνθουσιασμένος. Σωστά, αὐτὸ στέκεται τὸ πρωταρχικὸ καθῆκον τους! Ἐκφράζουμε γιὰ δεύτερη φορὰ τὴν πλήρη εὐαρέσκειά μας στοῦ σοφοῦ Χουσεῖν Γκούσλια.

Καὶ γιὰ δεύτερη φορὰ ὁ ἀρχιτρίκλινος μπούκωσε τὸ στόμα τοῦ Ναστρεντὶν Χότζα μὲ καταΐφια καὶ μπακλαβάδες βουτηγμένους σὲ μπόλικο σιρόπι.

Τῇ μέρα κείνῃ πολλοὶ αὐλικοὶ παράτησαν τὸ Μπαχτιάρ καὶ δήλωσαν φιλία στὸ Ναστρεντὶν Χότζα.

Ὁ Μπαχτιάρ, τὸ ἴδιο βράδι, κάλεσε στὸ σπίτι του τὸν Ἀρσλάν μπέη. Ὁ καινούργιος σοφὸς στέκóταν κίνδυνος καὶ γιὰ τοὺς δυό. Ξέχασαν, λοιπόν, τὶς παλιές διαφορές τους.

—Προτείνω νὰ τὸν δηλητηριάσουμε, εἶπε ὁ Ἀρσλάν μπέης ποὺ εἶταν ξεφτέρι σὲ τούτη τὴν τέχνη.

—Ἄν τὸ μάθει ὁ ἐμίρης θὰ μᾶς πάρει τὰ κεφάλια! ἀποκρίθηκε περίτρομος ὁ Μπαχτιάρ. Πρέπει νὰ μεταχειριστοῦμε κάποιο ἔξυπνο κόλπο. Θὰ παινᾶμε ἀδιάκοπα μπροστὰ στὸν ἐμίρη τὸ Χουσεῖν Γκούσλια καὶ θὰ ἐκθειάζουμε τὴ σοφία του. Θὰ τὸν κάνουμε, ἔτσι, ν' ἀναρωτηθεῖ μὴν τυχόν κ' οἱ αὐλικοὶ του σχημάτισαν τὴ γνώμη πὼς ὁ Χουσεῖν Γκούσλια εἶναι πιὸ σοφὸς ἀπὸ τὸν ἴδιο. Τότε θὰ ζηλέψει καὶ θὰ τὸν φθονήσει. Κ' ἡ μέρα αὐτὴ θὰ σταθεῖ ἡ πρώτη μιᾶς νέας αὐγῆς γιὰ μᾶς κ' ἡ τελευταία γιὰ τὸ Χουσεῖν Γκούσλια.

Ὁ Μπαχτιάρ κι ὁ Ἀρσλάν μπέης βάλανε σ' ἐφαρμογὴ τὸ πανοῦργο σχέδιό τους. Κι ὅταν ἄρχισαν νὰ πετυχαίνουν τὸ σκοπὸ τους, ξυπνώντας τὸ φθόνο τοῦ ἐμίρη, ὁ Ναστρεντὶν Χότζας ἔκανε ἓνα λάθος. Ἕνα λάθος ποὺ τὸν ἔσωσε.

Περπατοῦσε μὲ τὸν ἐμίρη στὸν κῆπο, μεθυσμένος ἀπὸ τ' ἀρώματα τῶν λουλουδιῶν καὶ συνεπαρμένος ἀπὸ τὰ κελαϊδήματα τῶν πουλιῶν. Ὁ ἐμίρης σὼπαινε. Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας καταλάβαινε πὼς τούτη ἡ βουβαμάρα ἔκρυβε κάτι, μὰ δὲν μπορούσε νὰ βρεῖ τὴν αἰτία.

—Τί γίνεται ὁ φυλακισμένος; ρώτησε ὁ ἐμίρης. Κατάφερες νὰ μάθεις ποιὸ εἶναι τὸ πραγματικό του ὄνομα καὶ τί γύρευε στὴν Μπουχάρα;

—Ὁ ἐμίρης ἄς συχωρέσει τὸν ἀνάξιο ὑπηρέτη του! Δὲν μπόρεσα νὰ βγάλω μήτε λέξη ἀπὸ τὸ στόμα του. Εἶναι βουβὸς σὰν ψάρι!

—Προσπάθησες, τουλάχιστο, νὰ τὸν κάνεις νὰ μολογήσει ;

—Καὶ βέβαια, ἄρχοντά μου ! Προχτὲς στραμπού-
λιξα τὰ χέρια του καὶ τὰ πόδια του καὶ χτὲς, ὦρες
ὀλόκληρες, ἔκαιγα τὰ οὖλα του.

—Τὸ κάψιμο τῶν οὐλῶν εἶναι μιὰ καλὴ μέθοδος
γιὰ ν' ἀποσπάσεις ὁμολογίες ! Περὶεργο ὅμως νὰ
ἐπιμένει στὴ σιωπὴ του. Δὲ θέλεις νὰ σοῦ στείλω
κάποιον πεπειραμένο δῆμιο νὰ σὲ βοηθήσει ;

—"Ἄς μὴ στεναχωριέται ὁ μεγάλος ἐμίρης μὲ τέ-
τια μικροπράματα. Αὐριο θὰ ἐφαρμόσω μιὰν ἀλάν-
θαστη μέθοδο· θὰ τρυπήσω, μὲ πυρωμένο σουβλί,
πέρα ὡς πέρα τὴ γλῶσσα του.

—Στάσου, στάσου ! φώναξε ὁ ἐμίρης, μ' ὀλόφωτο
ἀπὸ τὴ χαρὰ πρόσωπο. "Ἄμ πῶς θὰ μπορέσει νὰ μι-
λήσει ἂν τοῦ τρυπήσεις μ' ἓνα πυρωμένο σουβλί τὴ
γλῶσσα του ; "Ε, Χουσεῖν Γκούσλια, νὰ κάτι ποῦ
δὲν τὸ σκέφτηκες ἐσύ, μὰ ἐγώ, ὁ ἐμίρης ! Τρανὴ ἀπό-
δειξη, πῶς ἡ σοφία μου ξεπερνᾷ πολὺ τὴ δικιά σου !

Ὁ ἐμίρης εἶταν εὐτυχισμένος. Κάλεσε ἀμέσως
σὲ συγκέντρωση ὅλους τοὺς αὐλικούς του καὶ τοὺς
ἀνάγγειλε, πῶς ξεπέρασε σὲ σοφία τὸ Χουσεῖν
Γκούσλια, ἐμποδίζοντάς τον ἔγκαιρα νὰ κάνει ἓνα
σοβαρὸ λάθος. Οἱ χρονικογράφοι τῆς αὐλῆς σημείω-
ναν, μὲ μεγάλη ἐπιμέλεια, τὴν κάθε λέξη του, γιὰ
νὰμποροῦν νὰ τὸν ὑμνοῦν οἱ ἐπερχόμενοι αἰῶνες.

Ἀπὸ τὴ μέρα κείνη ὁ φθόνος τοῦ ἐμίρη γιὰ τὸ
συμβουλάτορά του πῆρε τέλος. "Ετσι, ὁ Ναστρεντὶν
Χότζας κατόρθωσε, μ' ἓνα ἀθέλητο λάθος, νὰ ἐκμη-
δενίσει τίς ραδουργίες τῶν ἐχθρῶν του.

"Οταν ὅμως ἐρχόταν ἡ νύχτα κι ὁ Ναστρεντὶν
Χότζας ἀπόμενε μόνος στὸν πύργο ποῦ τοῦ εἶχε
παραχωρήσει ὁ ἐμίρης, ἐνιωθε τότε τὸν πόνο του,
μὲ τὴν κάθε μέρα ποῦ περνοῦσε, νὰ μεγαλώνει. Τὸ
φεγγάρι ἔλουζε ἀχνὰ τὴν Μπουχάρα, φωτίζοντας
τοὺς φαρφουρένιους τρούλους τῶν μιναρέδων. Ἐκεῖ

ψηλά, όπου βρισκόταν αὐτός, τὸ γλυκὸ βραδινὸ ἀεράκι, γλιστρώντας πάνω ἀπὸ τίς στέγες τῶν σπιτιῶν, τὸν δρόσιζε, ὅσο ποὺ ἡ ζέστη εἶταν ἀκόμα ἀποπνιχτικιά μέσα στὰ στενὰ δρομάκια. "Ολα κοιμόνταν· τὸ σεράϊ, τὰ τζαμιά, οἱ καλύβες. Μονάχα τὸ σκούξιμο τῆς κουκουβάγιας τάραζε τὸν ὕπνο τῆς ἱερῆς πολιτείας. Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας περνοῦσε τίς πιότερες ὥρες τῆς νύχτας καθισμένος στ' ἀνοιχτὸ παράθυρο τῆς κάμαράς του. Ἐνιωθε βαθειὰ μέσ στὴν καρδιά του, πὼς ἡ Γκιουλστάν ξαγρύπναγε κι αὐτὴ καὶ τὸν σκεφτόταν. Μπορεῖ, τούτῃ τῇ στιγμῇ, νὰ κοιτάγαν κ' οἱ δυὸ τὸν ἴδιο μιναρέ. Τοῦ εἶταν ἀβάσταχτη ἡ σκέψη πὼς βρίσκονταν τόσο σιμὰ ὁ ἓνας μὲ τὸν ἄλλον, μὰ καὶ τόσο μακριὰ, χωρισμένοι ἀπὸ παχιά ντουβάρια, ἀπὸ σιδερένια κάγκελα, ἀπὸ γενίτσαρους, ἀπὸ εὐνούχους. Ναί, κατάφερε νὰ μπεῖ στὸ σεράϊ, μὰ οἱ πόρτες τοῦ χαρεμιοῦ μένανε κλειστὲς γι' αὐτὸν καὶ μονάχα ἡ τύχη μποροῦσε νὰ τοὺς τίς ἀνοίξει. Προσπαθοῦσε, ἀκούραστα, νὰ προκαλέσει τὴν τύχη. Μάταια ὅμως!...

Δὲν εἶχε κατορθώσει, ὥς τώρα, οὔτε κ' ἂν δυὸ λόγια του νὰ φτάσουν ἴσαμ' ἐκείνη. Ἀκούμπησε, πάνω στὰ φτερά τῆς βραδινῆς αὔρας, ἓνα φιλή κ' εἶπε γλυκά: «Γιὰ σένα, ἀνάλαφρο ἀεράκι, δὲν εἶναι τίποτα νὰ πᾶς ἴσαμε τὴν καλή μου! Πέταξε ὥς μέσα στὴν κάμαρά της καὶ χάϊδεψε τὰ χεῖλια της. Δῶσε της τοῦτο τὸ φιλή ποὺ σ' ἐμπιστεύθηκα καὶ πὲς της πὼς δὲν τὴν ξέχασα καὶ θὰ τὴ σώσω». Ἡ αὔρα πέταξε νὰ κάνει τὴν παραγγελία του κι ὁ Ναστρεντὶν Χότζας ἀπόμεινε πάλι μόνος του μὲ σύντροφο τὸν πόνο του.

Κ' ἦρθε ἡ ἄλλη μέρα, φέρνοντας μαζί της τίς καθημερινὲς σκοτοῦρες. Ἐπρεπε νὰ πάει στὴν αἴθουσα τοῦ θρόνου νὰ περιμένει τὸν ἐρχομὸ τοῦ ἐμίρη. Ν' ἀκούει τίς γλυκανάλατες κουβέντες τῶν αὐλικῶν. Νᾶχει τὸ νοῦ του ἀδιάκοπα στίς σκευωρίες τοῦ Μπα-

χτιάρ. Νὰ νιώθει, μέσα στὰ βλέμματα τῶν ἄλλων, τὸ φθόνο καὶ τὸ μῖσος. "Υστερα ν' ἀρχίζει τοὺς τεμενάδες μπροστὰ στὸν ἐμίρη, νὰ τὸν ὑμνολογεῖ καὶ νὰ τὸν δοξάζει. Νὰ μένει ἀτέλειωτες ὥρες κοντά του, κρύβοντας τὴ σιχαμάρα ποὺ τὸν πλημμυροῦσε. Νὰ βλέπει ἀδιάκοπα τὸ σακκουλιασμένο καὶ ματαιόδοξο πρόσωπό του, ν' ἀκούει τὶς ἡλίθιες κουβέντες του καὶ νὰ τοῦ ξηγᾷ τὴ θέση τῶν ἄστρων. 'Ο Ναστρεντὶν Χότζας εἶταν τόσο ἀηδιασμένος ἀπ' ὅλ' αὐτά, ποὺ ἔπαψε νὰ βρίσκει καινούργια γιατροσόφια γιὰ τὸν πονόδοντο τοῦ ἐμίρη καὶ νὰ ξηγᾷ τὴν ἀναβροχιά, τὴν κακὴ σοδειά, τὴν αὔξηση τῆς τιμῆς τοῦ σταριοῦ. "Ακεφος ἔλεγε καὶ ξανάλεγε, μὲ φωνὴ βαριεστισμένη, ὅλο τὰ ἴδια καὶ τὰ ἴδια :

—Τὰ ἄστρα Σάντ-ἄλ-Ζαχίμπ βρίσκονται σ' ἀντίθεση μὲ τὸν ἀστερισμὸ τοῦ 'Υδροχόου καὶ σύγκαιρα ὁ πλανήτης "Αρης εἶναι ἀριστερὰ ἀπὸ τὸ Σκορπιό. Αὐτὴ στέκεται ἡ ἐξήγηση τῆς ἀϋπνίας τοῦ ἐμίρη.

—Τὰ ἄστρα Σάντ-ἄλ-Ζαχίμπ βρίσκονται σ' ἀντίθεση μὲ τὸν πλανήτη "Αρη καὶ σύγκαιρα... ἐπαναλάμβανε ὁ ἐμίρης. Πρέπει νὰ τὸ θυμᾶμαι αὐτό, ξαναπέστο, Χουσεῖν Γκούσλια...

'Η μνήμη τοῦ ἐμίρη εἶταν πολὺ κακὴ. Δὲν μποροῦσε τίποτα νὰ συγκρατήσῃ. Τὴν ἄλλη μέρα τὸ πρωῒ ξανά τὰ ἴδια :

—'Η ἐπιδημία τῶν κοπαδιῶν μπορεῖ νὰ ἐξηγηθεῖ, ὦ μεγάλε μου ἐμίρη, σὰν ἀποτέλεσμα τῆς σύμπτωσης τῶν ἄστρων Σάντ-ἄλ-Ζαχίμπ μὲ τὸν ἀστερισμὸ τοῦ 'Υδροχόου, ἐνῶ, σύγκαιρα, ὁ πλανήτης "Αρης βρίσκεται σ' ἀντίθεση μὲ τὸν ἀστερισμὸ τοῦ Σκορπιοῦ.

—"Εχομε καὶ λέμε... τὰ ἄστρα Σάντ-ἄλ-Ζαχίμπ... Ναί, πρέπει νὰ τὸ θυμόμαστε αὐτό, ἐπαναλάμβανε ὁ ἐμίρης.

—Παντοδύναμε 'Αλλάχ, τί ἡλίθιος ποὺ εἶναι τοῦ-

τος ὁ ἄνθρωπος! ἔλεγε ἀπὸ μέσα του ὁ Ναστρεντὶν Χότζας. Εἶναι πιὸ κουτὸς κι ἀπ' αὐτὸν ἀκόμα τὸ χαλίφη τῆς Βαγδάτης! Μπούχτισα πιά! Πότε θὰ μπορέσω νὰ φύγω ἀπὸ δῶ μέσα;

Ὁ ἐμίρης μίλησε:

—Στὴ χώρα μας, Χουσεῖν Γκούσλια, ὁ νόμος κ' ἡ τάξη βασιλεύουν παντοῦ. Τίποτα πιά δὲν ἀκούγεται οὔτε καὶ γι αὐτὸν ἀκόμα τὸν καταραμένο Ναστρεντὶν Χότζα. Ἀναρωτιέμαι ποῦ νὰ βρίσκεται τρυπωμένος. Πῶς ξηγᾶς τὴ σιωπὴ του, Χουσεῖν Γκούσλια;

—Ὡ παντοδύναμε μονάρχῃ, κάστρο τῆς οἰκουμένης. Τὰ ἄστρα Σάντ-ἄλ-Ζαχίμπ... ξανάπε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας μὲ φωνὴ συρτὴ κι ἀνόρεχτη. Μὰ ἐχτὸς ἀπὸ τὴν αἰτία αὐτή, εἶναι κ' ἓνας ἄλλος ἀκόμα λόγος. Τοῦτος ὁ καταραμένος Ναστρεντὶν Χότζας ἔχει μείνει στὴ Βαγδάτη κ' ἔχει ἀκουστά γιὰ τὴ σοφία μου. Ὅταν ἔμαθε πῶς ἔφτασα στὴν Μπουχάρα, τρόμαξε καὶ κρύφτηκε, γιατί κατάλαβε πῶς θ' ἄβρισκα, μὲ τὴ μεγαλύτερη εὐκολία, τὸν τρόπο νὰ τὸν πιάσω!

—Μπορεῖς νὰ τὸν πιάσεις; Αὐτὸ θ' ἄταν περίφημο! Τί λογαριάζεις νὰ κάνεις;

—Θὰ περιμένω τὴν εὐνοϊκὴ σύμπτωση τῶν ἄστρων Σάν-ἄλ-Ζαχίμπ μὲ τὸν πλανήτη Δία.

—Μὲ τὸν πλανήτη Δία... ἐπανάλαβε ὁ ἐμίρης. Πρέπει νὰ τὸ θυμόμαστε αὐτό. Ξέρεις, Χουσεῖν Γκούσλια, ποιά σοφὴ ἰδέα πέρασε ἀπὸ τὸ μυαλό μας; Σκέφτομαι νὰ διώξω τὸν Μπαχτιάρ καὶ νὰ ὀνομάσω ἑσένα μεγάλο βεζίρη.

Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας βρέθηκε ἀναγκασμένος ν' ἀρχίσει ἀτέλειωτους τεμενάδες μπροστὰ στὸν ἐμίρη γιὰ νὰ τὸν εὐχαριστήσῃ γιὰ τὴ σοφὴ του ἰδέα. Τοῦ εἶπε ὅμως πῶς γιὰ τὴν ὥρα δὲν ἔπρεπε ν' ἀλλάξουν τὸ μεγάλο βεζίρη, γιατί ἡ θέση τῶν ἄστρων Σάντ-ἄλ-Ζαχίμπ δὲν εἶταν εὐνοϊκὴ.

—Νὰ φύγω! Νὰ φύγω ἀπὸ δῶ μέσα μιὰ ὥρα ἀρχήτερα! ξανάπε ἀπὸ μέσα του ὁ Ναστρεντὶν Χότζας.

“Ετσι κύλαγαν οί μέρες για τὸ Ναστρεντίν Χότζα στὸ σεράϊ, δίχως καμιὰ χαρά. Νοσταλγοῦσε τὰ παζάρια, τὰ πλήθη, τοὺς καφενέδες, τὰ μαγεριά, τὰ χάνια. Θ᾿ ἄλλαζε ὅλες τὶς λιχουδιές, ποὺ ἀφθονοῦσαν στὸ τραπέζι τοῦ ἐμίρη, μὲ μιὰ τσανάκα πατσά, μὲ μπόλικο πιπέρι κ’ ἓνα ἀτζέμ πιλάφι κι ἄς εἴταν φτιαγμένο ἀπὸ βουβαλίσιο κρέας. Θ᾿ ἄλλαζε τὸ χρυσοκέντητο καφτάνι ποὺ φοροῦσε τώρα, μὲ τὴν πρώτη παλιοκελεμπία, φτάνει, ἀντὶ γιὰ τοῦτα τὰ ὑμνολογήματα καὶ τὶς ψευτιές, ν᾿ ἀκουγε τὶς ἀπλές καὶ ντόμπρες κουβέντες τοῦ λαοῦ καὶ νὰ χαιρόταν τὸ γέλιο ποὺ βγαίνει μέσα ἀπὸ τὴν καρδιά.

Μὰ ἡ τύχη ξακολούθαγε νὰ τὸν δοκιμάζει· δέν τοῦδινε τὴν εὐκαιρία ποὺ ζητοῦσε. Κι ὁ ἐμίρης, ρώταγε ὅλο καὶ πιὸ συχνά, ὅλο καὶ πιὸ ἐπίμονα, πότε ἐπὶ τέλους, τ’ ἄστρα θὰ τοῦ ἐπιτρέψουν νὰ βγάλει, μὲ τὰ βασιλικά του χέρια, τὸν πέπλο ποὺ σκέπαζε τὸ καινούργιο ἀπόχτημα τοῦ χαρεμιοῦ του...

2

ΕΝΑ ΠΡΩΪΝΟ ὁ ἐμίρης φώναξε, σ’ ὥρα ὁλότελα ἄσυνήθιστη, τὸ Ναστρεντίν Χότζα. Μόλις ξημέρωνε καὶ τὸ σεράϊ κοιμόταν ἀκόμα. Τὰ μόνα ποὺ ἀκούγονταν εἴταν τὸ μουρμούρισμα τοῦ νεροῦ ποὺ ἔτρεχε στὶς στέρνες καὶ τὰ γουργουρίσματα τῶν περιστριῶν.

—Τί νὰ μὲ θέλει; ἀναρωτιόταν ὁ Ναστρεντίν Χότζας, ἀνεβαίνοντας τὰ μαρμαρένια σκαλοπάτια, ποὺ ὀδηγοῦσαν στὴν κρεβατοκάμαρα τοῦ ἐμίρη.

Εἶδε τὸ Μπαχτιάρ νὰ βγαίνει ἀπ’ αὐτὴ καὶ νὰ γλιστρᾷ δίπλα του σὰ σκιά. Χαιρετήθηκαν. Ὁ Ναστρεντίν Χότζας ἄρχισε νὰ συλλογιέται μὴν τοῦ σκάρωσε καμιὰ βρωμοδουλειὰ τοῦτος δῶ καὶ μπῆκε μὲ

μεγάλη ἐπιφύλαξη. Βρῆκε ἐκεῖ τὸν ἀρχιευνοῦχο. Γονατιστός, μπροστὰ στὸ κρεβάτι τοῦ ἐμίρη, κλαψούριζε. Πιὸ κεῖ, πάνω στὸ παχὺ χαλί, κοίτονταν κομματιασμένο ἓνα χρυσοδεμένο ἀπὸ μπαμποῦ μπα-
στούνι.

Μιὰ βαριά βελουδένια κουρτίνα δὲν ἄφηνε νὰ μπεῖ οὔτε τὸ πρωῒνὸ γλυκὸ ἀεράκι, οὔτε οἱ πρῶτες ἀχτίδες τοῦ ἥλιου, οὔτε τὰ κελαϊδήματα τῶν πουλιῶν. Ἡ κάμαρα εἴταν φωτισμένη ἀπὸ τ' ἀχνὸ φῶς ἐνὸς λυχναριοῦ πού, ἂν κι ὀλόχρυσο, κάπνιζε καὶ βρωμολογοῦσε τὸ ἴδιο ὅπως κ' ἓνα πρόστυχο πήλινο λυχνάρι. Στὴ γωνιά, μέσα σ' ἓνα λιβανιστήρι, καίγονταν μεθυστικὰ ἀρώματα, μὰ οὔτε κι αὐτῶν ἡ εὐωδιὰ κατάφερνε νὰ διώξει τὴν ἐπίμονη μυρωδιὰ ποὺ ἔβγαζε τὸ λίπος τοῦ λυχναριοῦ. Ἡ ἀτμόσφαιρα εἴταν τόσο ἀποπνιχτικιά, ποὺ ὁ Ναστρεντὶν Χότζας ἔνιωσε νὰ τὸν γαργαλᾷ ἡ μύτη του καὶ μὲ κόπο κρατήθηκε νὰ μὴ φτερνιστεῖ.

Ὁ ἐμίρης βρισκόταν ξαπλωμένος στὸ κρεβάτι του κ' ἡ τριχωτὴ του γάμπα ξέβγαινε ὅξω ἀπὸ τὸ μεταξωτὸ χράμι.

—Εἴμαστε φοβερὰ ἐκνευρισμένοι, Χουσεῖν Γκούσλια, εἶπε ὁ ἐμίρης. Κι ὁ αἵτιος εἶναι τοῦτος ἐδῶ ὁ ἀρχιευνοῦχος ποὺ βλέπεις!

—Ὡ παντοδύναμε ἄρχοντά μου, φώναξε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας, μήπως τόλμησε νά...;

—Α ὄχι! εἶπε ὁ ἐμίρης κάνοντας μιὰ περιφρονητικιά χειρονομία. Πῶς θὰ μποροῦσε; Ἐ, ἡ ἔμφυτη σοφία μας τὰ πρόβλεψε αὐτὰ πρὶν τὸν διορίσουμε ἀρχιευνοῦχο... Κάτι ἄλλο ἔγινε. Μὲ πληροφόρησαν πῶς ἐτοῦτος δῶ ὁ τιποτένιος, ἀντὶ νὰ μᾶς εὐγνωμονεῖ γιατί τοῦ ἐμπιστευθήκαμε τὴν πιὸ ἀντιπροσωπευτικὴ ὑπηρεσία τῆς χώρας μας καὶ νὰ τσακίζεται νὰ κάνει μὲ ζῆλο τὰ καθήκοντά του, ἔδειξε, ἀντίθετα, ἀσυγχώρετη ἀδιαφορία. Βλέποντας πῶς τὸν τελευταῖο αὐτὸν καιρὸ δὲν πηγαίνουμε, ἐξ αἰτίας τῶν ἄ-

στρων, νὰ ἱκανοποιήσουμε τὸ χαρέμι μας, τῶσκ με
 τρεῖς ὀλόκληρες μέρες, γιὰ νὰ ριχτεῖ στὸ ἐπονείδιστο
 πάθος του· γιὰ νὰ καπνίσει χασίσι. Οἱ χανούμι-
 σες τοῦ χαρεμιοῦ μας, μιὰ καὶ δὲν εἴταν πιά κανεῖς
 νὰ τίς ἐπιβλέπει, μάλωσαν, ἀρπάχτηκαν στὰ χέρια
 καὶ ξεμαλλιάστηκαν καὶ γρατσουνίστηκαν. Καταλα-
 βαίνεις, βέβαια, πόσο αὐτὸ μὲ ζημιώνει. "Ε, ξεμαλ-
 λιασμένες καὶ γρατσουνισμένες γυναῖκες δὲν ἔχουν
 κανένα θέλγητρο γιὰ μᾶς. Καὶ κάτι ἄλλο ἀκόμα μᾶς
 κάνει καὶ λυπόμαστε· ἡ καινούργια εὐνοουμένη μας
 εἶναι τρεῖς μέρες τώρα ἄρρωστη κι ἀρνιέται νὰ
 φάγει.

Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας τσίτωσε τ' αὐτιά του καὶ
 θέλησε κάτι νὰ πεῖ, μὰ ὁ ἐμίρης τὸν ἔκοψε μὲ μιὰ
 κίνηση τοῦ χεριοῦ του.

—Περίμενε, δὲν τέλειωσα ἀκόμα. Τοῦτο τὸ στο-
 λίδι τοῦ χαρεμιοῦ μας ἀρρώστησε κ' ἴσως κινδυνεύει
 νὰ πεθάνει. "Αν, βέβαια, τὴν εἴχαμε «ἐπισκεφτεῖ»,
 ἔστω καὶ γιὰ μόνη φορά, δὲ θὰ στενοχωριόμαστε τό-
 σο γι αὐτό. Τώρα ὅμως—μὲ καταλαβαίνεις, Χουσεῖν
 Γκούσλια—κακοκαρδιζόμαστε πάρα πολύ! Γιὰ ὅλ'
 αὐτά, πρόσθεσε ἀνεβάζοντας τὸν τόνο τῆς φωνῆς
 του, καὶ γιὰ ν' ἀποφύγουμε στὸ μέλλον παρόμοιες
 σκοτοῦρες καὶ στεναχώριες, ἀποφασίσαμε ν' ἀφαι-
 ρέσουμε ἀπὸ τοῦτο τὸ κάθαρμα τὴ σπουδαία ἀπο-
 στολὴ ποὺ τοῦ ἐμπιστευθήκαμε καὶ νὰ τὸν τιμωρή-
 σουμε μὲ διακόσιες μαγκουριές. Ἀπέναντί σου ὅμως,
 Χουσεῖν Γκούσλια, θὰ ἐπιδείξουμε ὅλη μας τὴν εὐ-
 μένεια, θὰ βάλουμε ἑσένα στὴ θέση αὐτοῦ τοῦ ἀνά-
 ξιου· σ' ὀνομάζουμε ἀρχιευνοῦχο τοῦ χαρεμιοῦ μας.

Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας τραμπάλισε ὥσάν νὰ τὸν
 βρῆκε ταμπλάς. Ὁ ἐμίρης σούρωσε τὰ φρύδια του
 καὶ τὸν ρώτησε αὐστηρά :

—Θαρῶ πὼς δὲν εἶσαι πρόθυμος νὰ ἐχτελέσεις
 τὴν ἐπιθυμία μας, Χουσεῖν Γκούσλια; Μὴν τυχόν κ'
 ἐχτιμᾶς περισσότερο τίς φευγαλέες σαρκικὲς ἀπολαύ-

σεις πὺ μπορεῖ νὰ σοῦ προσφέρει τὸ ὑπογάστριό σου, ἀπὸ τὴν εὐτυχία νὰ ὑπηρετεῖς τὴν ὑψηλὴ προσωπικότητά μου; "Αν αὐτὰ εἶναι τὰ αἰσθήματά σου, πές το!

Μὰ ὁ Ναστρεντὶν Χότζας εἶχε ξαναβρεῖ τὴν ψυχραιμία του. "Ἐκανε ἓναν τεμενὰ κ' εἶπε:

—'Ο 'Αλλάχ ν' ἀπλώνει προστατευτικὰ τὰ χέρια του πάνω στὶς ὑψηλές προσωπικότητες! 'Η εὐμένεια τοῦ ἐμίρη ἀπέναντι σ' ἐμένα, τὸ σκουλήκι, φανερώνεται δίχως ὄρια. 'Ο μεγάλος μας ἄρχοντας ἔχει τὴ σπάνια ἐκείνη διαίσθηση, ποὺ μ' αὐτὴ κατορθώνει νὰ μαντεύει τίς πιὸ ἐνδόμυχες σκέψεις τῶν ἀνθρώπων ποὺ βρίσκονται κοντὰ του, γιὰ νὰ τίς ἱκανοποιεῖ. Πόσες καὶ πόσες φορές, ἐγώ, τὸ μαμουνάκι, δὲν ὄνειρεύτηκα νὰ πάρω τὴ θέση αὐτοῦ τοῦ ἡλίθιου καὶ τοῦ τεμπέλη, ποὺ τιμωρήθηκε ὅπως τοῦ ἄξιζε καὶ τώρα, ξαπλωμένος στὸ χαλί, κλαψουρίζει μὲ τὴ γυναικίσια φωνή του. Πόσες καὶ πόσες φορές δὲν παρακάλεσα τὴν τύχη νὰ γίνω ἀρχιευνοῦχος τοῦ χαρεμιοῦ σου, μὰ ποτὲ δὲν τόλμησα νὰ σοῦ ζητήσω αὐτὴ τὴ χάρη. Καὶ νὰ ποὺ ἐσύ, μεγάλε μου ἐμίρη...

—Τότε δὲ βλέπω κανένα ἐμπόδιο νὰ ὑπάρχει, τὸν ἔκοψε εὐχαριστημένος καὶ φιλικὰ ὁ ἐμίρης. Θὰ φωνάξουμε ἀμέσως τὸ γιατρὸ καὶ θ' ἀποτραβηχτεῖς μαζί του σὲ μιὰ ἡσυχὴ γωνιὰ τοῦ παλατιοῦ... 'Εμεῖς, στ' ἀναμεταξύ, θὰ διατάξουμε τὸ Μπαχτιάρ νὰ δημοσιεύσει τὸ διάταγμα τοῦ διορισμοῦ σου ὡς ἀρχιευνούχου. "Ε σεῖς!... φώναξε ὁ ἐμίρης χτυπώντας τὰ χέρια του γιὰ ν' ἄρθουν οἱ δοῦλοι.

—'Ο ἐμίρης ἄς εὐδοκήσει ν' ἀκούσει τὰ τιποτένια τοῦτα λόγια ποὺ ἔχω νὰ τοῦ πῶ, ἀπάντησε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας κοιτάζοντας ἀνήσυχα πρὸς τὴν πόρτα. Μὲ τὴ μεγαλύτερη χαρὰ κ' εὐχαρίστηση θ' ἀποτραβιόμουνά μὲ τὸ γιατρό, ἀμέσως τώρα, σὲ μιὰ ἡσυχὴ γωνιὰ τοῦ παλατιοῦ, ἂν τὸ συμφέρον τοῦ ἐμίρη δὲ μοῦ ἐπέβαλε τὴ θυσία μιᾶς μικρῆς ἀναβο-

λῆς. Σκέφτομαι, πὼς ὕστερα ἀπὸ τὴν ἐγχείριση, πο-
θὰ μὲ κάνει ἱκανὸ γιὰ τὴ μεγάλη εὐτυχία νὰ γίνω
ἀρχιευνοῦχος, θὰ πρέπει νὰ μείνω γιὰ κάμποσο καιρὸ
στὸ κρεβάτι. Στ' ἀναμεταξὺ ὅμως ἡ εὐνοουμένη, τὸ
καινούργιο αὐτὸ μαργαριτάρι τοῦ χαρεμιοῦ σου, μπο-
ρεῖ νὰ πεθάνει καὶ τότε τὸ μαῦρο πέπλο τῆς λύπης
θὰ σκεπάσει τὴν καρδιὰ τοῦ ἐμίρη μας. Κι αὐτὸ εἶναι
κάτι ποὺ δὲν τὸ ἀντέχω. Νομίζω, λοιπόν, πὼς τὸ πιὸ
ἐπείγον ἀπ' ὅλα εἶναι νὰ διώξουμε τὴν ἀρρώστια
ἀπὸ τὸ ὠραῖο κορμὶ τῆς μικρούλας κ' ἔπειτα νὰ πάω
νὰ βρῶ τὸ γιατρό, νὰ τὸν παρακαλέσω νὰ μὲ προε-
τοιμάσει γιὰ τὴν τιμὴ νὰ μπῶ ἐπὶ κεφαλῆς τῆς πιὸ
ἀντιπροσωπευτικῆς ὑπηρεσίας τῆς χώρας σου.

—“Α !.... ἔκανε ὁ ἐμίρης, κοιτάζοντας ὑποφτα τὸ
Ναστρεντὶν Χότζα.

—Σουλτάνε μου, τρεῖς μέρες τώρα ἀρνιέται νὰ
φάγει!

—Χούμ !... ξανάκανε ὁ ἐμίρης, κοιτάζοντας τούτη
τὴ φορὰ τὸν εὐνοῦχο, ποὺ στεκόταν πάντα γονατι-
στὸς μπροστὰ στὸ κρεβάτι του. Πές μου ἐσύ, σιχα-
μένη ἀράχνη, ἡ εὐνοουμένη εἶναι βαριὰ ἄρρωστη;
Πρέπει ν' ἀνησυχοῦμε γιὰ τὴ ζωὴ της;

Κρύος ἰδρώτας ἔλουζε τὸ Ναστρεντὶν Χότζα. Πε-
τρωμένος ἀπὸ ἀγωνία περίμενε τὴν ἀπάντηση ποὺ
θ' ἄδινε ὁ ἀρχιευνοῦχος.

—Μεγάλε μου ἄρχοντα, ἀποκρίθηκε, ἀδυνάτισε
καὶ χλώμιανε· γίνηκε ἴδια ὅπως τὸ καινούργιο φεγ-
γάρι. Τὸ πρόσωπό της πῆρε τὸ χρῶμα τοῦ τεμπеси-
ριοῦ καὶ τὰ δάχτυλά της εἶναι παγωμένα. Οἱ γριὲς
τοῦ χαρεμιοῦ λένε πὼς αὐτὰ εἶναι κακὰ σημάδια.

Ὁ ἐμίρης βυθίστηκε σὲ σκέψεις. Ὁ Ναστρεντὶν
Χότζας εὐγνωμονοῦσε τὸ μισοσκόταδο καὶ τὸν καπνὸ
ποὺ βασίλευαν στὴν κάμαρα, μποδίζοντας νὰ φανεῖ
ἡ δικιά του χλωμάδα.

—Ναί, εἶπε τέλος ὁ ἐμίρης. Ἀφοῦ τέτια εἶναι τὰ
σημάδια δὲν ἀποκλείεται νὰ πεθάνει. Κι αὐτὸ θὰ

ς στενοχωρέσει, ὅπως δὲ μᾶς δόθηκε ὥς τώρα ἡ καιρία νὰ τὴν ἐπισκεφτοῦμε... Εἶσαι ὅμως βέβαιος, Ναστρεντὶν Χότζα, πὼς μπορεῖς νὰ τὴν γιατρέψεις;

—Ὁ ἐμίρης γνωρίζει, πὼς ἀπὸ τὴν Μπουχάρα αὐτὴν τὴν Βαγδάτη δὲν ὑπάρχει ἄλλος γιατρὸς καλὺ-
ρος ἀπὸ μένα.

—Τότε πῆγαινε, Χουσεῖν Γκούσλια, κ' ἐτοίμασε τὸν ἰατρικόν.

—Νὰ πάω, μὰ πρὶν χρειάζεται νὰ ἐξακριβώσω τὴν ἀρρώστια τῆς. Πρέπει νὰ τὴν δῶ.

—Νὰ τὴν δεῖς; εἶπε ὁ ἐμίρης χαμογελώντας. "Ὅταν γίνεις ἀρχιευνούχος, Χουσεῖν Γκούσλια, θάχεις εὐκαιρία νὰ τὴν βλέπεις ὅσο θές. Πῆγαινε τώρα...

—Ὡ ἄρχοντά μου, ἀπάντησε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας γονώντας ἓνα βαθὺ τεμενά, πρέπει νὰ τὴν δῶ...

—Σιχαμένο σκουλήκι! φώναξε ὁ ἐμίρης. Ἀπαγορεύεται, ἐπὶ ποινῇ θανάτου, νὰ δεῖ ἓνας θνητὸς τὸ πρόσωπο μιᾶς χανούμισας τοῦ χαρεμιοῦ μου. Τὸ θέλεις αὐτό;

—Τὸ ξέρω, σουλτάνε μου! ἀποκρίθηκε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας. Μὰ ἐγὼ δὲ ζήτησα νὰ δῶ τὸ πρόσωπό της. Μιὰ τέτια ἱεροσυλία δὲν πέρασε ποτὲ ἀπὸ τὸ νου μου. Μοῦ φτάνει νὰ δῶ τὸ χέρι τῆς μονάχα. Ὁ καλὸς γιατρὸς μπορεῖ νὰ ἐξακριβώσῃ τὴν ἀρρώστια ἀπὸ τὴν ὥψη τῶν νυχιῶν.

—Τὸ χέρι τῆς; εἶπε ὁ ἐμίρης. Γιατὶ δὲν τ'ὄλεγες ἄλλωστε, Χουσεῖν Γκούσλια, καὶ μ' ἄφησες ἄδικο νὰ περῶσω; Τὸ χέρι τῆς, μάλιστα. Ἐγὼ ὁ ἴδιος θὰ σὲ συνοδέψω στὸ χαρέμι. Ἐλπίζω πὼς ἡ θεὰ ἐνὸς γυναικείου χεριοῦ δὲ θὰ μοῦ κάνει κακό, στὴ θέσση ποὺ βρίσκονται τώρα τὰ ἄστρα.

—Κανένα, ἀπάντησε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας. Σκέφτηκε πὼς μιὰ κ' εἴταν ἀδύνατο νὰ πλησιάσῃ τὴν Γκιουλστὰν δίχως κάποιος νὰ βρίσκεται μαζί του,

στεκόταν καλύτερο αὐτός ὁ κάποιος νᾶταν ὁ ἐμίρης, γιὰ νὰ τοῦ βγεῖ ἔτσι ἀπὸ τὸ νοῦ κάθε ὑποψία.

3

ΤΕΛΟΣ, ὕστερα ἀπὸ τόσον καιρὸ μάταιης ἀναμονῆς, ἡ πόρτα τοῦ χαρεμιοῦ ἄνοιξε μπροστὰ στὸ Ναστρεντὶν Χότζα.

Οἱ φρουροὶ ἀποτραβήχτηκαν ἀναδιπλωμένοι στὰ δυό. Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας, ἀκολουθώντας τὸν ἐμίρη, ἀνέβηκε κάμποσα μαρμαρένια σκαλοπάτια, διέβηκε μιὰ μικρὴ πορτούλα καὶ μπῆκε σ' ἓνα θαυμάσιο κῆπο, γεμάτον ἀπὸ τριαντάφυλλα, βιολέτες καὶ κρίνους. Παντοῦ ὅπου κι ἂν κοίταζε ἔβλεπε χαβοῦζες ἀπὸ ἄσπρο καὶ μαῦρο μάρμαρο καὶ συντριβάνια ποὺ τὸ νερό τους σκόρπαγε σ' ἀνέερη ἄχνα. Οἱ δροσοσταλίδες τῆς αὐγῆς ἀνάτρεμαν καὶ λαμπύριζαν πάνω στὰ λουλούδια, στὴ χλόη καὶ στὰ φύλλα τῶν δέντρων. Κι ὅμοια σὰν αὐτὲς ἀνάτρεμε κ' ἡ καρδιά τοῦ Ναστρεντὶν Χότζα.

Ὁ εὐνοῦχος ἄνοιξε τὴ βαριὰ ἀπὸ ξύλο καρυδιᾶς σκαλισμένη πόρτα. Μιὰ φωτιὰ ἀπὸ μόσκο, λεβάντα καὶ ροδόσταμο ἔβγαινε μέσα ἀπὸ τὸ γεμάτο μυστήριο μισοσκόταδο. Εἶχαν φτάσει στὸ χαρέμι—στὸ θλιβερὸ τοῦτο σεράϊ ποὺ μαράζωναν τόσες καλλονές.

Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας κοίταζε προσεχτικὰ κάθε γωνιά, κάθε διάδρομο, κάθε στριφογύρισμα· ἤθελε νὰ τ' ἀποτυπώσει ὅλα καλὰ στὸ νοῦ του, γιὰ νὰ μὴ χαθεῖ ὅταν θᾶφτανε ἡ ὑπέρτατη ὥρα νὰ λευτερώσει τὴ Γκιουλστάν. «Δεξιά», ἔλεγε ἀπὸ μέσα του, «καὶ τώρα ἀριστερά». «Νὰ τὰ σκαλοπάτια. Ἐδῶ μιὰ γριὰ φυλάει τὸ χαρέμι. Καὶ τώρα πάλι δεξιά...» Οἱ διάδρομοι φωτίζονταν ἀπὸ ἄχνη φῶς γαλάζιο καὶ ρόζ, ὅπως οἱ ἀχτίδες τοῦ ἡλίου πέρναγαν μέσα ἀπὸ

πολύχρωμα ζωγραφισμένα τζάμια. Ὁ εὐνοῦχος σταμάτησε μπροστὰ σὲ μιὰ μικρὴ πόρτα.

—Φθάσαμε, ἄρχοντά μου!

Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας, ἀκολουθώντας πάντα τὸν ἐμίρη, μπῆκε στὰ ἄδυτα τῶν ἀδύτων.

Τὸ δωμάτιο εἴταν μικρὸ γεμάτο ἀπὸ πολύτιμα χαλιά. Πάνω σὲ σιντεφένιες ἐταζέρες βρίσκονταν βραχιόλια, γιορντάνια καὶ σκουλαρίκια. Ὁ τοῖχος εἴταν στολισμένος μ' ἓνα μεγάλο καθρέφτη μ' ἀσημένιο πλαίσιο. Ἡ φτωχὴ Γκιουλστάν ποτὲ δὲ θ' ἄχε ὄνειρευτεῖ μιὰ τέτια πολυτέλεια... Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας ἀναρίγησε βλέποντας τὶς μικρὲς παντοῦφλες, τὶς στολισμένες μὲ μαργαριτάρια, τῆς ἀγαπημένης του... Πόσο ἔπρεπε νὰ ἐπιβληθεῖ στὸν ἑαυτό του γιὰ νὰ μὴ προδώσει τὴ συγκίνησή του!

Ὁ εὐνοῦχος ἔδειξε τὸ μεταξωτὸ μπερντέ, ποὺ πίσω ἀπ' αὐτὸν βρισκόταν ἡ Γκιουλστάν.

—Κοιμᾶται, εἶπε μὲ χαμηλὴ φωνή.

Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας ἔτρεμε. Δυὸ μονάχα βήματα τὸν χώριζαν ἀπὸ τὴν ἀγαπημένη του... «Κουράγιο» εἶπε στὸν ἑαυτό του. Μὰ ὅταν σίμωσε στὸ μπερντέ κι ἄκουσε τὴν ἀνάσα της κ' εἶδε τὸ μετὰξιν' ἀχνοτρέμει ἀπὸ τὴν ἀναπνοή της, τότε νόμισε πὼς σιδερένια δάχτυλα σφίγγαν τὸ λαιμό του. Τὰ μάτια του βούρκωσαν κ' ἡ καρδιά του ἔπαψε νὰ χτυπᾷ.

—Τί χασομερᾷς, Χουσεῖν Γκούσλια; ρώτησε ὁ ἐμίρης.

—ὦ ἄρχοντά μου, παρακολουθῶ τὴν ἀναπνοή της. Γυρεύω, ἀνάμεσα ἀπὸ τοῦτον τὸν μπερντέ, νὰ μαντέψω τοὺς χτύπους τῆς καρδιᾶς της. Δὲν ξέρω τὸ ὄνομά της...

—Τὴ λένε Γκιουλστάν, ἀπάντησε ὁ εὐνοῦχος κάνοντας ἓνα τεμενά.

—Γκιουλστάν!... εἶπε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας. Τὸ μετὰξιν ἔπαψε ν' ἀχνοτρέμει· ἡ Γκιουλστάν εἶχε ξυπνήσει. Ἀκούγοντας τὴ γνώριμη κι ἀγαπημένη

έτοιμή φωνή, άναρωτιόταν, κρατώντας τήν άναπνοή της, άν εΐταν ξύπνια ή έβλεπε όνειρο.

—Γκιουλστάν !... ξανάπε ό Ναστρεντίν Χότζας. 'Ακούστηκε μιὰ γεμάτη άπό άγωνία κραυγή. Μά ό Ναστρεντίν Χότζας πρόλαβε νά προσθέσει :

—'Ονομάζομαι Χουσεΐν Γκούσλια ! Εΐμαι ό καινούργιος σοφός, άστρολόγος και γιατρός, που ήρθα άπό τή Βαγδάτη για νά ύπηρετήσω τόν έμίρη. Κατάλαβες, Γκιουλστάν ; Εΐμαι ό Χουσεΐν Γκούσλια, ό καινούργιος σοφός, άστρολόγος και γιατρός.

Γυρίζοντας προς τόν έμίρη εΐπε :

—Τρόμαξε που άκουσε τή φωνή μου. 'Απ' αυτό λογαριάζω πως ό εύνουχος, στην άπουσία του έμίρη, τής φέρνεται άσκημα.

'Ο έμίρης σούρωσε τὰ φρύδια του και κοίταξε άγρια τόν εύνουχο, που τρόμαξε κι άπόμεινε άλαλος.

—Γκιουλστάν, εΐπε ό Ναστρεντίν Χότζας, κινδυνεύεις μά θα σε σώσω. Ναί, θα σε σώσω ! 'Η τέχνη μου θα γιατρέψει τήν άρρώστια σου.

Σώπασε, περιμένοντας νά του άπαντήσει. Μά κείνη άργοϋσε νά του άποκριθεΐ. Κατάλαβε, δέν κατάλαβε ; 'Αντήχησε, τέλος, ή φωνή της :

—Σ' εύχαριστώ, Χουσεΐν Γκούσλια, σοφέ τής Βαγδάτης. "Εχω άκουστά τ' όνομά σου και πιστεύω πως ή σοφία σου θα με γιατρέψει. Τό λέω αυτό για νά χαρεΐ ό άρχοντας και βασιλιάς μου, που ξεχωρίζω τὰ ποδάρια του κάτω άπό τόν μπερντέ.

'Ο Ναστρεντίν Χότζας πήρε τό σχολαστικό ύφος των ίατροφιλοσόφων κ' εΐπε, σοβαρά κ' έπίσημα :

—Δώσε μου τό χέρι σου, για νά έξακριβώσω άπό τήν ύψη των νυχιών σου άπό ποιὰ άρρώστια πάσχεις !

'Ο μπερντές κουνήθηκε και μισάνοιξε. 'Ο Ναστρεντίν Χότζας έπιασε προσεχτικά τό λεπτό χεράκι τής Γκιουλστάν και σφίγγοντάς το τής εΐπε όλα όσα δέν μποροϋσε νά τής άνιστορήσει με λόγια. 'Η Γκιουλστάν άπάντησε κι αύτή μ' ένα άνάλαφρο σφί-

ξιμο. Ὁ Ναστρεντίν Χότζας ἀναγύρισε τὸ χεράκι της καὶ κοίταξε ὥρα πολὺ τὴ χούφτα της. «Πόσο ἀδυνάτισε!...» εἶπε ἀπὸ μέσα του μὲ πόνο. Ὁ ἐμίρης, σκυμμένος πάνω ἀπὸ τὸν ὦμο του, κοίταζε κι αὐτὸς λαχανιάζοντας. Ὁ Ναστρεντίν Χότζας τοῦδειξε τὸ νύχι τοῦ μικροῦ δάχτυλου τῆς Γκιουλστάν, κινώντας ἀνήσυχτα τὸ κεφάλι του. "Αν καὶ τὸ μικρὸ δάχτυλο τῆς Γκιουλστάν δὲ φαινόταν καθόλου διαφορετικὸ ἀπὸ τ' ἄλλα, ὁ ἐμίρης νόμισε πὼς πραγματικὰ εἶχε κάτι τὸ ξεχωριστό. Δάγκωσε τὰ χεῖλια του κ' ἔριξε μιὰ ματιὰ βαρυσήμαντη στὸ Ναστρεντίν Χότζα.

—Ποῦ πονᾷς ; ρώτησε ὁ Ναστρεντίν Χότζας.

—Στὴν καρδιά, ἀποκρίθηκε ἀναστενάζοντας ἡ Γκιουλστάν. Ἡ καρδιά μου σφίγγεται ἀπὸ λύπη καὶ πόνο !

—Ποιὰ εἶναι ἡ αἰτία τῆς λύπης σου ;

—Μὲ χώρισαν ἀπ' αὐτὸν ποὺ ἀγαπῶ.

Ὁ Ναστρεντίν Χότζας γύρισε κατὰ τὴ μεριά τοῦ ἐμίρη κ' εἶπε σιγανὰ :

—Ἀρρώστησε γιατί τὴ χώρισαν ἀπὸ τὴ μεγαλειότητά σου.

Τὸ πρόσωπο τοῦ ἐμίρη ἄστραψε ἀπὸ χαρὰ κι ἄρχισε νὰ λαχανιάζει ἀκόμα πιὸ πολὺ.

—Μὲ χώρισαν ἀπ' αὐτὸν ποὺ ἀγαπῶ ! ξανάπε ἡ Γκιουλστάν. Καὶ τώρα νιώθω πὼς βρίσκεται κοντά μου κι ὅμως δὲν μπορῶ μήτε νὰ τὸν ἀγκαλιάσω μήτε νὰ τὸν φιλήσω. "Αχ ! πότε θάρθεῖ ἡ μέρα ποὺ θὰ μὲ πάρει στὰ μπράτσα του καὶ θὰ μὲ σφίξει ;

—Παντοδύναμε Ἀλλάχ ! ἔκανε μὲ προσποιητὴ ἐκπληξη ὁ Ναστρεντίν Χότζας. Πόσο ἀπέραντος εἶναι ὁ σεβντάς, ποὺ κατόρθωσε ν' ἀνάψει ὁ μεγάλος μας ἐμίρης, μὲ μιὰ μονάχα ματιὰ του, σὲ τούτη τὴν κοπέλα !

Ὁ ἐμίρης παλάβωσε ἀπὸ εὐτυχία. Δὲν μποροῦσε νὰ κρατηθεῖ στὴ θέση του· χτύπαγε τὸ πάτωμα νευρικὰ μὲ τὸ πόδι του καὶ γέλαγε ἡλίθια.

—Γκιουλστάν ! εἶπε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας. Ὁ ἀγαπημένος σου σ' ἀκούει !

—Ναί, ναί, τὸ ξέρω...

Ὁ ἐμίρης, μονάχα γιατί θυμήθηκε τὰ ἄστρα, κατὰφερε νὰ συγκρατηθεῖ. Μὲ φωνὴ πού ἔτρεμε ἀπὸ συγκίνηση φώναξε :

—Σ' ἀκούει, Γκιουλστάν ! Ὁ ἀγαπημένος σου σ' ἀκούει...

Πίσω ἀπὸ τὸ μεταξωτὸ παραπέτασμα ξέσπασε ἓνα πνιχτὸ γέλιο.

Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας ξακολούθησε :

—Κινδυνεύεις, Γκιουλστάν, μὰ μὴ φοβᾶσαι. Ὁ Χουσεῖν Γκούσλια, διάσημος ἀστρολόγος καὶ γιατρός, θὰ σὲ σώσει !

—Θὰ σὲ σώσει ! ἐπανάλαβε σὰν ἡχώ ὁ ἐμίρης. Θὰ σὲ σώσει τὸ δίχως ἄλλο !

—Ἀκοῦς τί λέει ὁ σουλτάνος μας ; εἶπε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας. Πίστεψε στὰ λόγια του... Ναί, θὰ σὲ σώσω. Ἡ μέρα τῆς εὐτυχίας σου σιμώνει. Ὁ μονάρχης μας δὲν μπορεῖ νὰ σὲ πλησιάσει τώρα· τ' ἄστρα τοῦ ἀπαγορεύουν ν' ἀγγίξει, ἐπὶ ποινῇ θανάτου, μιὰ γυναίκα. Ἡσύχασε ὅμως, ἔφτασα εὐτυχῶς ἔγκαιρα καὶ τὸν εἰδοποίησα. Τ' ἄστρα ὅμως, ὅπως παρατήρησα χτὲς τῇ νύχτα, ἄρχισαν ν' ἀλλάζουν κάπως ὄψη—μὲ καταλαβαίνεις, Γκιουλστάν ; Σὲ λίγο ἢ σύμπτωσή τους θὰ σταθεῖ εὐνοϊκιά καὶ τότε θὰ μπορέσεις νὰ φιλήσεις τὸν ἀγαπημένο σου. Ἡ μέρα πού θὰ σοῦ στείλω τὸ γιατρικὸ πού θὰ σοῦ ἐτοιμάσω, θά'ναι ἡ παραμονὴ τῆς εὐτυχίας σου—μὲ καταλαβαίνεις, Γκιουλστάν ; Ὅταν θὰ πάρεις τὸ γιατρικόν, πρέπει νὰ ἐτοιμαστεῖς.

—Εὐχαριστῶ, εὐχαριστῶ, Χουσεῖν Γκούσλια, ἀποκρίθηκε κλαίγοντας καὶ γελώντας ἀπὸ εὐτυχία. Σ' εὐχαριστῶ, ὦ σοφὲ σωτήρα τῶν ἄρρωστων καὶ τῶν δυστυχισμένων !

Ὁ ἐμίρης κι ὁ Ναστρεντὶν Χότζας φύγανε ἀπὸ

τὸ χαρέμι. Σὲ λίγο πῆγε καὶ τοὺς βρῆκε ὁ εὐνοῦχος.

—“ὦ ἄρχοντά μου! φώναξε γονατίζοντας. ‘Ὁ κόσμος δὲν ξανάδε ἴσαμε σήμερα ἓναν τόσο καλὸ γιατρὸ ὥσάν τὸ Χουσεῖν Γκούσλια. Τρεῖς μέρες μήτε κούνησε, μήτε μίλησε. Καὶ τώρα σηκώθηκε κιόλας ἀπὸ τὸ κρεβάτι της, τραγουδᾷ, γελᾷ καὶ χορεύει καὶ μ’ ἄστραψε μάλιστα κ’ ἓνα μπάτσο ὅταν θέλησα νὰ πάγω κοντά της!

—Αὐτὸ τὸ δοκίμασα κ’ ἐγώ, εἶπε ἀπὸ μέσα τοῦ ὁ Ναστρεντὶν Χότζας. “Ἐχει ἐλεύθερο τὸ χέρι!...

Στὸ δεῖπνο ὁ ἐμίρης μοίρασε δῶρα στοὺς αὐλικούς του. Στὸ Ναστρεντὶν Χότζα ἔδωσε δυὸ χρηματοσακκοῦλες γεμάτες χρυσάφι.

—Τί σεβντὰ ἀνάψαμε στὴ Γκιουλσταν! ἔλεγε καὶ ξανάλεγε χαμογελώντας. Παραδέξου, Χουσεῖν Γκούσλια, πὼς δὲν ξανάδες τέτιον ἔρωτα ποτὲ ὥς τώρα. Πὼς ἔτρεμε ἡ φωνή της· γέλαγε κ’ ἔκλαιγε μαζί! Καὶ θὰ δεῖς κι ἄλλους παρόμοιους ἔρωτες γιὰ μένα, ὅταν θὰ γίνεις ἀρχιευνοῦχος.

Οἱ αὐλικοί, ἅμα τ’ ἄκουσαν αὐτό, παραξενεύτηκαν. Μὰ στὰ χεῖλια τοῦ Μπαχτιάρ ζωγραφίστηκε ἓνα φιδίσιο χαμόγελο. ‘Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας τότε κατάλαβε, πὼς αὐτὸς σφύριξε στὸν ἐμίρη τὴν ἰδέα νὰ τὸν κάνει ἀρχιευνοῦχο.

—Τὸ μαργαριτάρι τοῦ χαρεμιοῦ μας γιατρεύτηκε κιόλας, ξακολούθησε ὁ ἐμίρης, δὲν ὑπάρχει, λοιπόν, κανεὶς λόγος νὰ χασομερᾷμε. Θὰ πιοῦμε τώρα τὸ καφεδάκι μας, Χουσεῖν Γκούσλια, κ’ ὕστερα θ’ ἀποτραβηχτεῖς ἐσὺ μὲ τὸ γιατρό. “Ἐ σύ! φώναξε γυρίζοντας πρὸς τὸ γιατρό. Πήγαινε νὰ φέρεις τὰ ἐργαλεῖα σου καὶ τὰ μαχαίρια σου! Μπαχτιάρ, δώσε μου νὰ ὑπογράψω τὸ διάταγμα.

‘Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας στραβοκατάπιε τὸ βραστὸ καφέ του κι ἄρχισε νὰ βήχει. ‘Ὁ Μπαχτιάρ προχώρησε κρατώντας τὸ διάταγμα ἑτοιμο στὰ χέρια του, τρέμοντας ὁλόκληρος ἀπὸ εὐχαρίστηση, γιατί τὸ

κόλπο του πέτυχε και θα έκδικιόταν τὸν ἐχθρό του. Δώσανε μιὰ χρυσή πένα στὸν ἐμίρη και μ' αὐτὴ ὑπόγραψε τὸ διάταγμα. Τὸ ξαναγύρισε στὸ Μπαχτιάρ κι αὐτὸς ἔβαλε, βιαστικά, τὴ μεγάλη τοῦ κράτους σφραγίδα.

“Ολα αὐτὰ γίνηκαν μέσα σ' ἓνα μονάχα λεφτό.

—“Εχω τὴν ἐντύπωση πὼς ἡ μεγάλη σου εὐτυχία σ' ἄφησε βουβό, ἀξιοσέβαστε σοφέ! εἶπε ὁ Μπαχτιάρ μ' ἓνα θριαμβευτικὸ χαμόγελο. Οἱ συνήθειες ὁμῶς τῆς αὐλῆς ἀπαιτοῦν νὰ εὐχαριστήσεις τὸν ἐμίρη.

‘Ο Ναστρεντὶν Χότζας ἔκανε ἓνα βαθὺ τεμενά.

—Οἱ πόθοι μου πραγματοποιήθηκαν ἐπὶ τέλους! εἶπε. Τὸ μόνο ποὺ μὲ στενοχωρεῖ εἶναι ὁ καιρὸς ποὺ θὰ χάσω, ὥσπου νὰ ἐτοιμάσω τὸ φάρμακο γιὰ τὴν εὐνοουμένη τοῦ ἐμίρη. Δίχως αὐτὸ μπορεῖ νὰ τὴν ξαναπιάσει ἡ ἀρρώστια.

—Και πόσος καιρὸς χρειάζεται γιὰ νὰ φτιαχτεῖ ἓνα γιατρικό; ρώτησε ὁ Μπαχτιάρ ἀνήσυχος. Μισὴ ὥρα εἶναι ἀρκετή.

—‘Ασφαλῶς, πρόσθεσε ὁ ἐμίρης. Μισὴ ὥρα φτάνει και παραφτάνει!

—“Ω ἄρχοντά μου! εἶπε τότε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας, χρησιμοποιώντας τὸ πιὸ ἀποφασιστικὸ ἀπ' ὅλα τὰ ἐπιχειρήματά του. Μισὴ ὥρα θ' ἄφτανε ἂν τ' ἄστρα Σάντ-ἄλ-Ζαχίμπ εἶχαν διαφορετικιὰ ὄψη. Στὴ θέση ὁμῶς ποὺ βρίσκονται σήμερα μοῦ χρειάζονται τέσσερις μὲ πέντε μέρες.

—Πέντε μέρες; φώναξε ὁ Μπαχτιάρ. ‘Αξιοσέβαστε Χουσεῖν Γκούσλια, πρώτη φορὰ ἀκούω πὼς χρειάζονται πέντε μέρες γιὰ νὰ ἐτοιμαστεῖ ἓνα φάρμακο!

‘Ο Ναστρεντὶν Χότζας γύρισε πρὸν τὸν ἐμίρη.

—Μήπως ὁ ὑπέροχος μονάρχης μας ἐπιθυμεῖ νὰ ἐμπιστευθεῖ τὴ θεραπεία τῆς νέας εὐνοουμένης στὸ Μπαχτιάρ κι ὄχι σ' ἐμένα; “Αν αὐτὴ εἶναι ἡ ἀπόφασή του τότε δὲν ἐγγυῶμαι γιὰ τὴ ζωὴ της.

—Μὰ ὄχι, ὄχι, Χουσεῖν Γκούσλια, ἀπάντησε ἀνήσυχος ὁ ἐμίρης. Ὁ Μπαχτιάρ δὲν ἔχει ἰδέα ἀπὸ ἱατρικὴ κι οὔτε εἶναι τόσο ξυπνός· αὐτὸ σοῦ τῶχα ξαναπεῖ, ὅταν σοῦ πρόσφερα τὴ θέση τοῦ μεγάλου βεζίρη.

Τὸ κορμὶ τοῦ μεγάλου βεζίρη τινάχτηκε ἀπὸ τὴν κορφή ὥς τὰ πόδια. Κοίταξε τὸ Ναστρεντὶν Χότζα μ' ἓνα βλέμμα πυρωμένο ἀπὸ ἄσβυστο μῖσος.

—Πήγαινε, Χουσεῖν Γκούσλια, κ' ἐτοίμασε τὸ γιαντικό, εἶπε τέλος ὁ ἐμίρης, ἂν καὶ βρίσκουμε πῶς παραεῖναι πολλές οἱ πέντε μέρες ποὺ ζητᾶς. Προσπάθησε νὰ τὸ φτιάξεις ὅσο πιὸ σύντομα μπορεῖς! Βιαζόμαστε νὰ σὲ δοῦμε, γιὰ νὰ ἡσυχάσουμε, ἀρχιευνούχο τοῦ χαρεμιοῦ μας!

—Κ' ἐγὼ καίομαι ἀπὸ τὴν ἴδια βιάση κ' ἐπιθυμία! φώναξε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας. Πάγω καὶ θὰ βαλθῶ, δουλεύοντας νύχτα-μέρα, νὰ τὸ ἐτοιμάσω ὅσο πιὸ γλήγορα μπορῶ.

Πισωδρομώντας καὶ κάνοντας ἀπανωτοὺς τεμενάδες βγῆκε. Ὁ Μπαχτιάρ παρακολουθοῦσε μ' ἓνα βλέμμα θλιμμένο τὸν ἐχθρό του κι ἀνταγωνιστὴ του νὰ φεύγει, χωρὶς ν' ἄχει χάσει τὸ παραμικρὸ βάρος ἀπὸ τὸ κορμὶ του...

—Φίδι, σιχαμένο τσακάλι! σκεφτόταν ὁ Ναστρεντὶν Χότζας, τρίζοντας τὰ δόντια του ἀπὸ θυμό. Τὰ κατάφερες, μὰ πολὺ ἀργά! Τώρα ξέρω ὅλα τὰ μυστικὰ τοῦ χαρεμιοῦ· τὴν κάθε εἴσοδο, τὸν κάθε διάδρομο, τὴν κάθε ἔξοδο. Ὡ πολυαγαπημένη μου Γκιουλστάν, ἄρρώστησες πάνω στὴν ὥρα κ' ἔσωσες, ἔτσι, τὸ Ναστρεντὶν Χότζα ἀπὸ τὸ μαχαίρι τοῦ γιαντροῦ. Καὶ τί μαχαίρι!...

Τράβηξε γιὰ τὸν πύργο του. Στὴν εἴσοδο, στὴ σκιά, κάμποσοι γενίτσαροι παίζανε ζάρια. Ἕνας ἀπ' αὐτούς, ποὺ τ' ἄχε χάσει ὅλα ἔβγαλε τὸ στιβάλι του κ' ἔπαιζε μὲ τὰ δάχτυλα τοῦ ποδαριοῦ του. Στὸ ὕπαιθρο ἡ ζέστη εἶταν ἀφόρητη, μὰ ὅταν μπῆκε στὸν

πύργο με τὰ παχιά ντουβάρια, ἀνάσανε ἀναπνέοντας τὴ νοτερὴ δροσιὰ. Ἀνέβηκε τὴ μικρὴ στενὴ σκάλα, πέρασε στὸ δωμάτιό του καὶ μπῆκε στὸ καμαράκι ποὺ ζοῦσε ὁ σοφὸς τῆς Βαγδάτης.

Τὰ μαλλιά τοῦ γέρου εἶχανε μακρύνει τόσο, ποὺ τοῦδιναν ὕφος ἀγριάνθρωπου. Τὰ μάτια του ἄστραφταν κάτω ἀπὸ τὰ πυκνὰ φρύδια του. Ὑποδέχτηκε μὲ βρισιὲς τὸ Ναστρεντὶν Χότζα :

—Πόσο καιρὸ ἀκόμα λογαριάζεις νὰ μ' ἔχεις κλειδωμένο ἐδῶ μέσα, γιὰ τῆς ἁμαρτίας; Προσεύχομαι στὸν Ἀλλάχ νὰ πέσει ἀπὸ τὸν τοῖχο καμιὰ πέτρα νὰ λειώσῃ τὸ κεφάλι σου! Σὲ καταριέμαι νὰ σαπίσῃ τὸ κορμί σου! Ληστή, μπαγαπόντη, ποὺ μοῦ κλεψες τ' ὄνομά μου, τὸ καφτάνι μου, τὸ τουρμπάνι μου καὶ τὸ ζωνάρι μου! Τὰ σκουλήκια τῶν νεκροταφείων νὰ σὲ φᾶνε ζωντανό, νὰ σοῦ τρυπήσουν τὸ στομάχι καὶ τὸ σηκότι σου!

Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας εἶχε συνηθίσει σὲ τοῦτες τὶς βρισιὲς τοῦ γέρου καὶ δὲ θύμωνε.

—Ὡ ἀξιοσέβαστε Χουσεῖν Γκούσλια, σήμερα σκέφτηκα ἓνα καινούργιο βασανιστήριο γιὰ σένα! Θὰ θηλιάσω ἓνα σκοινί, θὰ σοῦ τὸ περάσω στὸ κεφάλι σου καὶ μὲ τὴ βοήθεια ἑνὸς μπαστούνιου θὰ σφίγγω τὸ σκοινί καὶ θὰ σὲ στραμπουλίζω. Τράβα, λοιπόν, στὸ παράθυρο κι ἄρχισε νὰ φωνάζεις μ' ὅλη τὴ δύναμή σου γιὰ νὰ σ' ἀκούσουν οἱ γενίτσαροι ποὺ κάθονται ἀπὸ κάτω.

Ὁ γέρος πῆγε στὸ παράθυρο, τὸ κλειστὸ μὲ βαριά κάγκελα, κι ἄρχισε νὰ φωνάζει σιγὰ κι ἀνόρεχτα :

—Παντοδύναμε Ἀλλάχ! Τὰ μαρτύριά μου εἶναι φοβερὰ. Φτάνει, μὴ μοῦ σφίγγεις πιότερο τὸ κεφάλι μου μὲ τὸ σκοινί καὶ τὸ μπαστούνι! Καλύτερα ὁ θάνατος παρὰ τὰ βασανιστήρια ποὺ τραβῶ!

—Σταμάτα, ἀξιοσέβαστε Χουσεῖν Γκούσλια. Ἐτσι ἀνόρεχτα καὶ τεμπέλικα ποὺ φωνάζεις, οἱ γε-

νίτσαροι θὰ καταλάβουν, γιατί σ' αὐτὰ εἶναι πολύ-
ξεροι, πὼς οἱ φωνές σου εἶναι ψεύτικες. Θὰ τὸ ποῦν
στὸν Ἀρσλὰν μπέη καὶ τότε θάρθει ἔδῳ νὰ σέ πα-
ραλάβει ἓνας ἀληθινὸς δῆμιος. Τὸ καλύτερο, λοιπόν,
γιὰ σένα εἶναι νὰ φωνάζεις μὲ πιότερο κέφι. Στάσου
νὰ σοῦ δείξω.

Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας σίμωσε στὸ παράθυρο,
πῆρε μιὰ βαθιὰ ἀνάσα κι ἄρχισε νὰ φωνάζει τόσο
δυνατά, ποὺ ὁ γέρος βούλωσε τ' αὐτιά του, ἀποτρα-
βήχτηκε κ' εἶπε :

—Γιὲ τῆς ἀμαρτίας! ποῦ νὰ βρῶ ἐγὼ τέτιο λα-
ρύγγι σὰν τὸ δικό σου νὰ φωνάξω, γιὰ νὰ μ' ἀκού-
σουν ὡς τὰ πέρατα τῆς πολιτείας;

—Κι ὅμως αὐτὸς εἶναι ὁ μοναδικὸς τρόπος γιὰ
νὰ γλυτώσεις ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ δῆμιου, ἀπάντησε ὁ
Ναστρεντὶν Χότζας.

Ὁ γέρος κοπίασε μὰ τὰ κατάφερε. "Εβγαλε τέ-
τιες σκληριές καὶ τέτια οὐρλιάσματα, ποὺ οἱ γενίτ-
σαροι σταμάτησαν τὸ παιχνίδι τους γιὰ νὰ τὸν ἀκού-
σουν. Σὰν τέλειωσε ἄρχισε νὰ βήχει λαχανιασμένα.

—"Αχ! εἶπε. Πὼς μποροῦνε νὰ ζητᾶνε μιὰ τέτια
προσπάθεια ἀπὸ τὸ γέρικό μου λαρύγγι; "Εμεινες
ἱκανοποιημένος ἀπὸ τὰ οὐρλιαχτά μου, κατεργάρη;
Ὁ διάβολος νάρθει καὶ νὰ σέ πάρει!

—Εἶμαι ἀπόλυτα ἱκανοποιημένος, ἀπάντησε ὁ
Ναστρεντὶν Χότζας. Καὶ τώρα, σοφότατε ἄνθρωπε,
θὰ πάρεις τὴν ἀμοιβὴ τῶν κόπων σου.

"Εβγαλε ἀπὸ τὴν τσέπη τοῦ καφτανιοῦ του τὶς
δυὸ χρηματοσακκουῖλες ποὺ τοῦ ἔδωσε ὁ ἐμίρης, ἔ-
χυσε τὸν παρὰ πάνω σ' ἓνα δίσκο καὶ τὸν μοίρασε
στὰ δυό. Ὁ γέρος ὅμως δὲν ἔπαυε νὰ τὸν βλαστημᾷ.

—Γιατί θυμώνεις; Μήπως δὲ φάνηκα ἄξιος τῆς
φήμης σου, Χουσεῖν Γκούσλια; Νὰ κι ὁ παράς σου.
Ὁ ἐμίρης ἔδωσε τοῦτο τὸ χρυσάφι στὸ διάσημο ἄ-
στρολόγο καὶ γιατρὸ Χουσεῖν Γκούσλια, γιατί γιά-
τρεψε μιὰ γυναίκα τοῦ χαρεμιοῦ του.

—Γιάτρεψες μιὰ γυναίκα τοῦ χαρεμιοῦ ; εἶπε ὁ γέρος περιφρονητικὰ καὶ φουρκισμένα. Καὶ τί καταλαβαίνεις ἐσὺ ἀπὸ ἰατρική, ἀπαίδευτε ἄνθρωπε ;

—'Απὸ ἰατρική δὲν καταλαβαίνω τίποτα, παραδέχτηκε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας, ἀπὸ γυναῖκες ὅμως καταλαβαίνω. Γι' αὐτὸ εἶναι σωστὸ καὶ δίκιο νὰ μοιράσουμε τὸν παρά' ἐσὺ νὰ πάρεις τὰ μισὰ γιὰ τὶς γνώσεις σου στὴν ἰατρική κ' ἐγὼ τ' ἄλλα μισὰ γιὰ τὶς γνώσεις μου στὶς γυναῖκες. Πρέπει νὰ σοῦ ὁμολογήσω, Χουσεῖν Γκούσλια, πὼς δὲ γιάτρεψα τούτη τὴ γυναίκα στὰ κουτούροῦ· συμβουλευτήκα πρὶν τὰ ζώδια. Εἶδα χτὲς τὴ νύχτα τὰ ἄστρα Σάντ-ἄζ-Σουοῦντ νὰ συμπίπτουν μὲ τὰ ἄστρα Σάν-ἄλζ-'Αμπχίζ, τὴν ἴδια ἀκριβῶς στιγμὴ πού ὁ Σκορπιὸς βρισκόταν σ' ἀντίθεση μὲ τὸν Κριό.

—Τί ἔκανε λέει; φώναξε ἀγαναχτησμένα ὁ γέρος καὶ βάλθηκε ν' ἁλωνίζει νευριασμένος τὴν κάμαρα. 'Αμαθέστατε, ἐσὺ κάνεις γιὰ γαῖδουριάρης κι ὄχι γιὰ ἀστρολόγος ! Οὔτε κἂν χαμπαρίζεις πὼς τὰ ἄστρα Σάντ-ἄζ-Σουοῦντ δὲν μποροῦν ποτὲ νὰ συμπίπτουν μὲ τὰ ἄστρα Σάν-ἄλζ-'Αμπχίζ, γιὰ τοῦτον ἔδω τὸν ἀπλούστατο λόγο· βρίσκονται, ἀγράμματα, στὸν ἴδιο ἀστερισμό ! Καὶ δὲ μοῦ λὲς πὼς κατάφερες νὰ δεῖς τὸ ζώδιο τοῦ Σκορπιοῦ τούτη τὴν ἐποχὴ ; Κ' ἐγὼ κοίταζα χτὲς βράδι τὸν οὐρανό· εἶδα νὰ συμπίπτουν τὸ ἄστρο Σάντ-Μπούλ μὲ τὸ ἄστρο "Αζ-Σιμάκ τὴν ἴδια στιγμὴ πού ἔδυε τὸ "Αλζ-Τζαχμπά, ἀκοῦς κούτσουρο ; Δὲν ὑπάρχει οὔτε ἴχνος Σκορπιοῦ στὸν οὐρανό !... Στὸ χοντροκέφαλό σου βρίσκονται ὅλα μπερδεμένα ! Καὶ παριστάνεις τὸν ἀστρολόγο ! Εἶμαι σίγουρος πὼς πῆρες τὰ ἄστρα "Αλζ-Χάκ γιὰ τὸ Σκορπιό, ξύλο ἀπελέκητο !

Καταγαναχτησμένος ἀπὸ τὴν τόση ἀμάθεια τοῦ Ναστρεντὶν Χότζα, βάλθηκε νὰ τοῦ κάνει ἓνα μάθημα ἀστρολογίας γιὰ νὰ τοῦ δείξει τὴ σοφία του. Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας προσπαθοῦσε νὰ συγκρατήσει

ὅλα ὅσα ἔλεγε, γιὰ νὰ μὴν κάνει καὶ τόσο πολλὰ λάθη ὅταν, μπροστὰ στὸν ἐμίρη καὶ στοὺς σοφοὺς τῆς αὐλῆς, μιλοῦσε γιὰ τ' ἄστρα.

— Ἀμαθέστατε γιὰ ἀμαθεστάτων, ἐγγόνι καὶ δι-
σεγγόνι ὑπεραμαθεστάτων! ξακολούθησε ὁ Χουσεῖν
Γκούσλια. Δὲν ξέρεις κἄν πῶς τὸ δέκατο ἑνατο ζώ-
διο τῆς Σελήνης, ποὺ συμπίπτει μὲ τὸν Τοξότη κι ὀνο-
μάζεται "Αἷ-Σουᾶλ, κατευθύνει, περισσότερο ἀπὸ
κάθε ἄλλον ἀστερισμό, τὴ μοίρα τῶν ἀνθρώπων,
ὅπως ἀποδεικνύει σαφέστατα στὸ βιβλίο του ὁ σοφὸς
τῶν σοφῶν Σιχᾶμπ-ἄντ-ντὶν-Μαχμοὺντ ἱμπν Καράντζ.

— Σιχᾶμπ-ἄντ-ντὶν-Μαχμοὺντ ἱμπν Καράντζ, ξα-
νάπε ἀπὸ μέσα του ὁ Ναστρεντὶν Χότζας. Αὐριο, πα-
ρόντος τοῦ ἐμίρη, θ' ἀποδείξω πῶς ὁ σοφὸς μὲ τὴ
μακριὰ γενειάδα ἀγνοεῖ τοῦτο τὸ βιβλίο κ' ἔτσι θὰ
τὸν κάνω νὰ φοβηθεῖ τὴν πολυμάθειά μου μιὰ γιὰ
πάντα...

4

ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ τοῦ σαράφη Τζαφάρ βρίσκονταν δεκα-
εφτὰ πιθάρια σφραγισμένα γεμάτα χρυσάφι. Μὰ
ὁ τοκογλύφος πίστευε πῶς τότε μονάχα θᾶταν εὐτυ-
χισμένος, ὅταν θὰ κατάφερνε νὰ τὰ κάνει εἴκοσι. Ἡ
μοίρα ὅμως ἔβαλε ξεπίτηδες, γιὰ νὰ προστατέψει τὰ
θύματά του, τέτια κακία στὸ πρόσωπό του, ποὺ ὁ
κοσμάκης φυλαγόταν ἀπ' αὐτὸν καὶ δὲν τὸν τουμπά-
ριζε ὅσο εὐκόλα θὰ ἐπιθυμοῦσε. «"Αἷ! ἄς μποροῦσα»
ἔλεγε «ν' ἀπαλλαχτῶ ἀπὸ τὴν ἀναπηρία μου! Οἱ
ἄνθρωποι δὲ θᾶφευγαν μόλις μὲ βλέπουν καὶ δὲ θαῦ-
ρισκαν κ' ἓνα δόλο σὲ κάθε μου λέξη. Θὰ μποροῦσα
τότε πολὺ πιὸ εὐκόλα νὰ τοὺς τύλιγα καὶ τὰ κέρδη
μου θαῦξαιναν».

"Όταν τὸ νέο τῆς θαυματουργῆς γιατρίᾳς μιᾶς

γυναίκας τοῦ χαρεμιοῦ τοῦ ἐμίρη ἀπὸ τὸν καινούργιο σοφὸ μαθεύτηκε στὴν πολιτεία, ὁ σαράφης Τζαφάρ πῆρε ἓνα καλάθι γεμάτο μὲ πλούσια δῶρα καὶ τράβηξε γιὰ τὸ σεράϊ. Παρουσιάστηκε στὸν Ἀρσλάν μπέη, ποὺ ἅμα εἶδε γεμάτο τὸ καλάθι προσφέρθηκε ἀμέσως νὰ τὸν ἐξυπηρετήσῃ.

—“Εφτασες σὲ καλὴ ὥρα, ἀξιοσέβαστε Τζαφάρ. Ὁ σουλτάνος μας εἶναι σήμερα στίς καλές του κ’ ἐλπίζω πῶς δὲ θ’ ἀρνηθεῖ νὰ ἱκανοποιήσῃ τὴν παράκλησή σου.

Ὁ ἐμίρης ἄκουσε τὸ σαράφη, πῆρε τὸ δῶρο ποὺ τοῦ ἔδωσε—μιὰ ὀλόχρυση σκακιέρα μὲ πλαίσιο ἀπὸ ἐλεφαντόδοντα—καὶ πρόσταξε νὰ φωνάξουν τὸ σοφὸ.

—Χουσεῖν Γκούσλια; εἶπε στὸ Ναστρεντὶν Χότζα ὅταν παρουσιάστηκε μπροστά του. Αὐτὸς ἔδω εἶναι ἓνας πιστὸς ὑπήκοός μας, μ’ ἐξαιρετικὰ προσόντα. Σὲ διατάζω νὰ τὸν γιατρέψῃς ἀπὸ τὴν καμπούρα του, ἀπὸ τὸ κούτσαμά του κι ἀπὸ τὴ στραβομάρα του.

Μόλις τᾶπε αὐτά, γύρισε ἄλλοῦ τὸ κεφάλι του, ἔνδειξη πῶς δὲν εἶταν διατεθειμένος νὰ δεχτεῖ τὴν παραμικρὴ ἀντίρρηση. Δὲν ἀπόμενε ἄλλο τίποτα στὸ Ναστρεντὶν Χότζα, παρὰ νὰ κάνει ἓναν τεμενὰ καὶ νὰ βγεῖ. Ὁ σαράφης τὸν ἀκολούθησε, σέρνοντας τὴν καμπούρα του ὅπως ἡ χελώνα τὸ καυκί της.

—Πᾶμε, πᾶμε, πιὸ γλήγορα, σοφὲ Χουσεῖν Γκούσλια, ἔλεγε καὶ ξανάλεγε. Οὔτε κᾶν τοῦ πέρασε ἀπὸ τὸ νοῦ, πῶς τοῦτος ὁ ἐπίδοξος σωτήρας του, μὲ τὴν τεράστια ψεύτικια γενειάδα, δὲν εἶταν ἄλλος ἀπὸ τὸ Ναστρεντὶν Χότζα. Πᾶμε πιὸ γλήγορα, ὁ ἥλιος δὲν ἔγειρε ἀκόμα κ’ ἴσως μπορέσεις ἴσαμε τὸ βράδι νὰ μὲ γιατρέψῃς... “Ακουσες τί εἶπε ὁ ἐμίρης; σὲ πρόσταξε νὰ μὲ κάνῃς καλὰ δίχως τὸ παραμικρὸ χασομέρι!

Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας καταριόταν τὸ σαράφη,

τὸν ἐμίρη καὶ τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτοῦ, ποῦ ἡ σιγουράδα του καὶ τὰ παινέματά του τὸν ἔφεραν στὴ δύσκολη αὐτὴ θέση. Πῶς θὰ κατάφερνε νὰ βγεῖ ἀπὸ τοῦτο τ' ἀδιέξοδο; Ὁ τοκογλύφος τὸν τράβαγε κάθε τόσο ἀπὸ τὸ μανίκι του, γιὰ νὰ προχωρήσει πιὸ γλήγορα. Οἱ δρόμοι εἴταν ἄδειοι καὶ τὰ ποδάρια τοῦ Ναστρεντίν Χότζα βυθίζονταν μέσα στὴν καυτὴ σκόνη. «Πῶς θὰ γλυτώσω ἀπὸ δαῦτον;». Μὰ ξάφνου μιὰ ἰδέα ἄστραψε στὸ μυαλό του: «Θαρῶ πῶς ἦρθε ἡ ὥρα νὰ πραγματοποιήσω τὴν ὑπόσχεση ποὺ εἶχα δώσει». Σὲ μιὰ στιγμή τὰ λογάριασε ὅλα καὶ πῆρε τὴν ἀπόφαση: «Ναί, ἡ ὥρα ἔφτασε! Τώρα θὰ δεῖς, παλιοτοκογλύφε, ἄκαρδε ἄνθρωπε ποὺ κυνηγᾷς τοὺς φτωχοὺς, μὲ ποιὸν τρόπο θὰ σὲ πνίξω!» Γύρισε ἀπ' ἄλλοῦ τὸ κεφάλι του, γιὰ νὰ μὴ δεῖ ὁ τοκογλύφος τὴ λάμψη τῶν ματιῶν του.

Πῆρανε κάποιο μικρὸ δρομάκι κ' ἓνας ἀνεμοστρόβιλος σήκωσε σύννεφο τῇ σκόνῃ. Ὁ σαράφης ἄνοιξε τὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ του. Στὸ βάθος τῆς αὐλῆς, πίσω ἀπὸνα ξύλινο καφάσι, ἀκούστηκαν μουρμουρητὰ καὶ γέλια. Εἴταν οἱ γυναῖκες ποὺ χαίρονταν μὲ τὴν ἄφιξη τοῦ ἀφεντικοῦ, καθὼς αὐτὴ στεκόταν ἡ μοναδικὴ ποικιλία στὴ μονότονη ζωὴ τους. Ὁ σαράφης στάθηκε, τοὺς φώναξε νὰ βουβαθοῦν κι ὅλα ξαναβυθίστηκαν στὴ σιωπή... «Ὅμορφες σκλάβες, θὰ σᾶς λευτερώσω σήμερα...» εἶπε ἀπὸ μέσα του ὁ Ναστρεντίν Χότζας.

Μπῆκαν σὲ μιὰ σκοτεινὴ δίχως παράθυρο κάμαρα, ποὺ εἴταν κλειδωμένη μὲ τρεῖς κλειδαριές κ' ἓνα λουκέτο, ποὺ τὸ μυστικὸ τρόπο ποὺ ἄνοιγε τὸν ἤξερε μονάχα ὁ τοκογλύφος. Ὁ Τζαφάρ γύρισε καὶ ξαναγύρισε τὸ κλειδί ὥσπου, στὸ τέλος, τὸ λουκέτο ἄνοιξε. Αὐτοῦ κοιμόταν ὁ σαράφης, πάνω σὲ παλιοσάνιδα ποὺ κρύβανε μιὰ κρυφὴ εἴσοδο ποὺ ὀδηγοῦσε στὸν ὑπόγειο θησαυρό του.

—Γδύσου! τὸν πρόσταξε ὁ Ναστρεντίν Χότζας.

‘Ο τοκογλύφος ἔβγαλε τὰ ροῦχα του κ’ ἔμεινε τσίτσιδος. ‘Η γύμνια του εἶταν τόσο ἀηδιαστικιά, ὅσο δὲν περιγράφεται. ‘Ο Ναστρεντὶν Χότζας ἄρχισε νὰ μουρμουρίζει μαγγανεῖες καὶ νὰ κάνει γητιές.

‘Ὡστόσο, στὴν αὐλὴ τοῦ σπιτιοῦ, μαζεύτηκαν μπουλούκι οἱ συγγενεῖς τοῦ Τζαφάρ ποὺ πῆραν εἰδηση τί γινόταν. Πολλοὶ ἀπ’ αὐτοὺς εἶταν χρεώστες του κ’ ἐλπίζανε πῶς ὁ σαράφης, μέσα στὴ χαρὰ του ὅταν θὰ γιατρευόταν, θὰ τοὺς χάριζε τὰ χρέη τους. Μάταιη ἐλπίδα ! ‘Ο σαράφης, ποὺ ἄκουγε τὶς κουβέντες τους, χαμογελοῦσε πονηρά. «Σήμερα θὰ τοὺς πῶ» ἔλεγε ἀπὸ μέσα του «πῶς τοὺς χαρίζω τὰ χρέη. Δὲ θὰ τοὺς δώσω ὅμως τὰ ὁμόλογα. Τότες αὐτοὶ ξένοιαστοι, πῶς δέσανε τὸ γαῖδαρό τους, θὰ κάνουν τὸ κάθε γροσάκι ποὺ τοὺς ἔδωσα νὰ γεννήσει ἄλλα δέκα. Κι ὅταν τὸ χρέος τους ξεπεράσει τὴν ἀξία τοῦ σπιτιοῦ τους, τῶν περιβολιῶν τους καὶ τῶν ἀμπελιῶν τους, θὰ πάω τὰ ὁμόλογα στὸν κατή, θὰ τοῦ δείξω τὶς ὑπογραφές τους, θὰ βγάλω στὸ σφυρί τ’ ἀγαθὰ τους καὶ θὰ γεμίσω ἀκόμα ἓνα πιθάρι χρυσάφι !» Αὐτὰ ὀνειρευόταν ὁ ἄπληστος ἄνθρωπος.

—Σήκω ! τὸν ξαναπρόσταξε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας. Θὰ πᾶμε τώρα στὴ λιμνούλα τοῦ ἁγίου Τουραγκάν γιὰ νὰ βουτήξεις στ’ ἁγιασμένο νερό της.

—Στὴ λιμνούλα τοῦ ἁγίου Τουραγκάν ; φώναξε φοβισμένα ὁ σαράφης. Κόντεψα νὰ πνιγῶ σ’ αὐτή. Πρέπει νὰ σοῦ πῶ, σοφέ μου Χουσεῖν Γκούσλια, πῶς δὲν ξέρω νὰ κολυμπῶ.

—Δὲν πειράζει, ἀπάντησε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας, σ’ ὄλο τὸ δρόμο θὰ παρακαλᾷς τὸν ἅγιο κι αὐτὸς θὰ σὲ προστατέψει νὰ μὴν πνιγεῖς. Θὰ πάρεις μαζί σου καὶ μιὰ χρηματοσακκούλα γεμάτη χρυσάφι καὶ σ’ ὅποιον συναντοῦμε, ὥσπου νὰ φτάσουμε στὴ λίμνη, θὰ τοῦ δίνεις ἓνα φλουρί.

Σὰν τᾶκουσε αὐτὸ ὁ τοκογλύφος ἄρχισε νὰ κλαψουρίζει καὶ νὰ μιλάει γιὰ τὴ φτώχεια του. Μὰ στὸ

τέλος ἔκανε ὅ,τι τοῦ ζήτησε ὁ σοφός. Συναπαντήθηκαν μὲ μπόλικους διαβάτες—μαστόρους, ζητιάνους, χωριάτες. Ὁ Τζαφάρ ἔδωσε σ' ὅλους ἀπὸνα φλουρὶ κιτρινίζοντας, κάθε φορά, ὡσὰν αὐτό. Οἱ πολυάριθμοι συγγενεῖς του τοὺς ἀκολουθοῦσαν. Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας τοὺς εἶχε πεῖ νάρθοῦν μαζί τους, νὰ τοὺς ἔχει μάρτυρες πὼς κατὰ λάθος πνίγηκε ὁ σαράφης.

Ὁ ἥλιος εἶχε πιά χαμηλώσει καὶ κρύφτηκε πίσω ἀπὸ τὰ δέντρα, ποὺ ρίχνανε τὶς μαῦρες σκιές τους μέσα στὴ λίμνη. Τὸ μόνο ποὺ ἀκουγόταν εἶταν τὸ ἀνάλαφρο βουητὸ ποὺ κάνανε, πετώντας σύνεφα ὁλόκληρα, τὰ κουνούπια. Ὁ Τζαφάρ γδύθηκε γιὰ νὰ μπεῖ.

—Τὰ νερὰ εἶναι πολὺ βαθιὰ ἀπὸ τούτη τὴ μεριά, εἶπε μ' ἀγωνία. Μὴν ξεχνᾶς, σοφέ μου Χουσεῖν Γκούσλια, πὼς δὲν ξέρω νὰ κολυμπῶ.

Οἱ συγγενεῖς παρακολουθοῦσαν ἀμίλητοι. Κρύβοντας μὲ τὸ χέρι του τὴν ἀσκήμια του, ἔκανε φοβισμένος τὸ γύρο τῆς λιμνούλας. Κάθισε ἀνακούρκουδα, πιάστηκε ἀπὸ κάτι σκίνα καὶ βούτηξε προσεχτικὰ τὸ πόδι του στὸ νερὸ γιὰ νὰ ἐξακριβώσῃ τὴ θερμοκρασία του.

—Εἶναι κρύο! παραπονέθηκε.

—Χασομερᾶς! τοῦ ἀποκρίθηκε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας. "Αν θές νὰ γιατρευτεῖς πρέπει νὰ μπεῖς στὸ νερό.

Ὁ σαράφης μπῆκε σιγὰ καὶ προσεχτικὰ. Τὸ νερὸ τοῦ ἐρχόταν ἴσαμε τὴ μέση. Ὁ βοῦρκος, ποὺ ἀναταράχτηκε, κολλοῦσε πάνω στὸ κορμί του. Ἀναρίγησε κι ἄρχισε νὰ προχωρεῖ, γυρίζοντας ὁλοένα τὸ κεφάλι του καὶ κοιτάζοντας πίσω του. Στάθηκε. Ξανάκανε ἀκόμα ἓνα βῆμα, ξαναστάθηκε καὶ κοίταξε πίσω του. Τὰ μάτια του παρακάλαγαν νὰ μὴν προχωρήσῃ παραπέρα. Μὰ ὁ Ναστρεντὶν Χότζας δὲν ἔδωσε τὴν παραμικρὴ προσοχή. "Αν τὸν λυπόταν, χιλιάδες φαμελιές θὰ δυστυχοῦσαν καὶ θὰ κλαίγαν.

Τὸ νερὸ μισοσκέπασε τὴν καμπούρα τοῦ τοκογλύφου.

—Προχώρα, προχώρα ἀκόμα... τοῦ φώναζε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας. "Ἄν τὸ νερὸ δὲ φτάσει ἴσαμε τ' αὐτιά σου, πάρε το ἀπόφαση, δὲ γιατρεύεσαι. Προχώρα πιὸ θαρρετά, Τζαφάρ! Πιὸ θαρρετά! Κάνε ἓνα βῆμα! Κι ἄλλο ἓνα! Λιγάκι ἀκόμα!

Μπλούμ! ἔκανε ὁ σαράφης καὶ τὸ κεφάλι του βούλιαξε μέσα στὸ νερό. Μπλούμ! ξανάκανε ὕστερα ἀπὸ λίγες στιγμές ξαναβγαίνοντας στὴν ἐπιφάνεια.

—Πνίγεται! Πνίγεται! φώναξαν οἱ συγγενεῖς του.

Ἀκολουθήσε ἀναμπουμπούλα. Ἄλλος ἄρπαξε ἓνα κλαδί καὶ τὸ τέντωνε κι ἄλλος μιὰ μαγκούρα. Μερικοὶ γύρευαν στ' ἀλήθεια νὰ τὸν σώσουν, μὰ οἱ πιότεροι ὑποκρίνονταν πὼς προσπαθοῦσαν νὰ τὸν γλυτώσουν. Ἀπὸ τὴν προθυμία τοῦ καθενὸς ὁ Ναστρεντὶν Χότζας κατάλαβε ποιοὶ εἴταν οἱ χρεῶστες. Κ' εἴταν αὐτὸς πού, πιότερο ἀπ' ὅλους τοὺς ἄλλους, παράσταινε πὼς γύρευε νὰ τὸν σώσει· ἔτρεχε, φώναζε, χειρονομοῦσε.

—Δώσε! Δώσε τὸ χέρι σου, Τζαφάρ! Ἀκοῦς; Δώσε!

"Ἦξερε πὼς ὁ σαράφης ἀκούοντας τὴ λέξη «δῶσε» δὲ θὰ τέντωνε ποτὲ τὸ χέρι του.

—Δώσε! Δώσε! φώναζαν οἱ συγγενεῖς του ὅλοι μαζί.

Ὁ Τζαφάρ βούλιαξε καὶ ξαναβγῆκε μερικὲς φορές ἀκόμα. Καὶ θὰ πνιγόταν τὸ δίχως ἄλλο μέσα στὸ θαυματουργὸ αὐτὸ νερό, ἂν ἓνας νεροκουβαλητῆς δὲν ἔφτανε μὲ μιὰ ἄδεια βαρέλα στὸν ὦμο, νὰ τὴ γεμίσει.

—Μπά! φώναξε, βλέποντάς τον. Εἶναι ὁ σαράφης Τζαφάρ!

Καὶ δίχως νὰ τὸ καλοσυλλογιστεῖ, πήδηξε στὸ νερὸ καὶ τεντώνοντας τὸ χέρι του οὐρλιαξε:

—Πάρε!

Μὲ μιᾶς ὁ τοκογλύφος ἄρπαξε τὸ χέρι τοῦ νεροκουβαλητῆ καὶ βγῆκε σῶος καὶ ἀβλαβῆς στὴν ξηρά. "Ὅσο ποὺ κοιτόταν ξαπλωμένος γιὰ νὰ συνεφέρει, ὁ νεροκουβαλητῆς ξηγοῦσε στοὺς συγγενεῖς του :

—Δὲ γλύτωνα μὲ τὸν τρόπο ποὺ γυρεύατε νὰ τὸν σώσετε. Τοῦ φωνάζατε «δῶσε» ἀντὶς «πάρε». Θᾶχτε ἀκουστὰ πῶς κι ἄλλη φορὰ ὁ Τζαφάρ παραλίγο νὰ πνιγεῖ σὲ τούτη τὴ λούμπα. Τὸν ἔσωσε κάποιος ποὺ ἔλαχε νὰ περνᾷ καβάλα σὲ μουλάρι. Φωνάζοντας «πάρε» τὸν γλύτωσε καὶ νὰ ποὺ τώρα τὸ θυμήθηκα καὶ πέτυχα κ' ἐγώ !

Ἦ Ναστρεντὶν Χότζας τὸν ἄκουγε δαγκάνοντας τὰ χεῖλια του. Εἶχε σώσει τὸν τοκογλύφο δυὸ φορές· μιὰ μὲ τὰ ἴδια του τὰ χέρια καὶ μιὰν ἄλλη μὲ τοῦτον τὸ νεροκουβαλητῆ, ποὺ ἀκολούθησε τὴ μέθοδό του. «Κι ὅμως θὰ τὸν πνίξω, ἀκόμα κι ἂν χρειαστεῖ νὰ μείνω ἕναν ὁλόκληρο χρόνο στὴν Μπουχάρα!» Ὡστόσο ὁ Τζαφάρ συνέφερε κι ἄρχισε νὰ κατηγορεῖ τὸ σοφό:

—Χουσεῖν Γκούσλια, ἀντὶς νὰ μὲ γιατρέψεις, κόντεψες νὰ μὲ πνίξεις ! Ὁρκίζουμαι στὸν Ἀλλάχ πῶς ποτὲ πιά δὲ θὰ ξανασιμώσω σὲ τούτη τὴ λιμνούλα οὔτε ἀπὸ μακριά ! Καὶ τί σοφὸς εἶσαι, ἀφοῦ δὲν μποροῦσες νὰ σώσεις ἕναν ἄνθρωπο ποὺ πνίγεται ; "Ενας παλιονεροκουβαλητῆς σὲ ξεπέρασε στὴ σοφία ! Δώστε μου νὰ φορέσω τὸ καφτάνι μου καὶ τὸ τουρμπάνι μου. Πᾶμε νὰ φύγουμε, Χουσεῖν Γκούσλια, ἄρχισε νὰ σκοτεινιάζει καὶ πρέπει νὰ προλάβουμε νὰ τελειώσουμε τὴ θεραπεία. "Ε νεροκουβαλητῆ, εἶπε ὅσο σηκωνόταν. Μὴν ξεχνᾷς πῶς σὲ μιὰ βδομάδα τελειώνει ἡ διορία τοῦ χρέους σου. Ἐπιθυμῶ ὅμως νὰ σ' ἀνταμείψω καὶ γι αὐτὸ σοῦ χαρίζω... τὰ μισά... δηλαδή τὸ ἕνα τέταρτο... τὸ ἕνα δέκατο ἤθελα νὰ πῶ ! Πολλὰ εἶναι κι αὐτά, γιατί θὰ σωνόμουναι καὶ δίχως ἐσένα.

—Τζαφάρ, εἶπε δειλὰ ὁ νεροκουβαλητῆς, χωρὶς

έμένα θά πνιγόσουν. Χάρισέ μου, τούλάχιστο, τὸ ἓνα τέταρτο τοῦ χρέους.

—“Α, ἔτσι... μ’ ἔσωσες ἀπὸ συμφέρο λοιπόν; φώναξε ὁ σαράφης. Τὰ λόγια ποὺ βγῆκαν ἀπὸ τὰ χεῖλια σου δὲν εἶναι λόγια πιστοῦ μουσουλμάνου, μὰ ἐνὸς ἀνθρώπου ἄπληστου γιὰ κέρδος. Σοῦ ἀξίζει νὰ τιμωρηθεῖς. Δὲ σοῦ χαρίζω τὸ παραμικρό.

‘Ο νεροκουβαλητῆς ἀποτραβήχτηκε μὲ τὸ κεφάλι σκυφτό. ‘Ο Ναστρεντὶν Χότζας τὸν κοίταξε μὲ συμπόνια. Τὸν πλησίασε καὶ κάτι τοῦ μουρμούρισε. “Υστερα γύρισε κ’ εἶδε, ὅσο ποὺ τὰ μάτια του ἄστραφταν ἀπὸ μῖσος καὶ περιφρόνηση, τὸ σαράφη.

—Χουσεῖν Γκούσλια, τὸν ρώτησε ὁ τοκογλύφος, τί μουρμούρισες στὸ νεροκουβαλητή;

—Τζαφάρ, τοῦ ἀποκρίθηκε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας, ξέχασες πὼς πρέπει νὰ δίνεις ἓνα φλουρί στὸν κάθε διαβάτη; Γιατὶ δὲν ἔδωσες τίποτα στὸ νεροκουβαλητή;

—Συμφορὰ ποὺ μὲ βρῆκε, θὰ ξετιναχτῶ! φώναξε ὁ σαράφης. Πρέπει, τάχα, νὰ ἐλεήσω κι αὐτὸν ἄκόμα τὸν τιποτένιο ἐκμεταλλευτή; “Ανοιξε ἀναστενάζοντας τὴ χρηματοσακκούλα του καὶ τοῦ πέταξε ἓνα φλουρί. «’Αλλάχ, κάνε νᾶναι τὸ τελευταῖο ποὺ δίνω!» εἶπε ἀπὸ μέσα του. «”Ε, νύχτωσε πιά κ’ ἐλπίζω νὰ μὴ συναπαντήσουμε κανέναν στὸ δρόμο».

Λογάριαζε ὁμως δίχως ἐκεῖνα ποὺ ὁ Ναστρεντὶν Χότζας εἶχε μουρμουρίσει στὸ νεροκουβαλητή.

Πῆραν τὸ δρόμο τοῦ γυρισμοῦ. Μπροστὰ τράβαγε ὁ σαράφης, τὸν ἀκολουθῶθαγε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας καὶ παραπίσω ἔρχονταν οἱ συγγενεῖς. Εἶχαν δὲν εἶχαν κάνει πενήντα δρασκελιές καὶ νάτος πάλι ὁ νεροκουβαλητῆς μπροστὰ τους. ‘Ο Τζαφάρ καμώθηκε πὼς δὲν τὸν εἶδε καὶ γύρισε τὸ κεφάλι του ἄλλοῦ. Μὰ ὁ Ναστρεντὶν Χότζας τοῦ λέει αὐστηρά:

—Εἶπα πὼς θὰ δίνεις φλουρί σ’ ὅλους ὅσους συναπαντοῦμε.

“Ένας θλιβερός αναστεναγμός ξέσχισε τὸ σκοτάδι· ὁ τοκογλύφος εἶχε ξανανοίξει τὴ χρηματοσακούλα του.

“Έκαναν δὲν ἔκαναν κι ἄλλα πενήντα βήματα καὶ νάτος πάλι μπροστά τους ὁ νεροκουβαλητής. ‘Ο σαράφης χλώμιασε κ’ εἶπε μὲ τρεμάμενη φωνή :

—Κοίτα, Χουσεῖν Γκούσλια, εἶναι ὁ ἴδιος !

—Στὸν κάθε πού συναπαντοῦμε ! ἀπάντησε ξερά ὁ Ναστρεντὶν Χότζας.

Ξανά ἓνας θλιβερός αναστεναγμός ξέσχισε τὰ σκοτάδια τῆς νύχτας· ὁ τοκογλύφος εἶχε ξανανοίξει τὴ χρηματοσακούλα του.

Κι αὐτὸ βάσταξε σ’ ὅλο τὸ μάκρος τοῦ δρόμου. Σὲ κάθε πενήντα βήματα πρόβελνε ὁ νεροκουβαλητής. “Επαιρνε τὸ φλουρί, ἔφευγε, ἔκανε ἓνα ἀλλόγυρο καὶ τσοῦπ πάλι μπροστά τους. ‘Ο σαράφης, γιὰ νὰ γλυτώσει τὸν παρά του, ἄρχισε νὰ περπατᾷ ὅσο πιὸ γλήγορα μποροῦσε. Μὰ μὲ τὴν καμπούρα του καὶ τὸ κουτσό του πόδι, πῶς νὰ προσπεράσει τὸ νεροκουβαλητή, πού ἔτρεχε πιά σὰν τὸν ἄνεμο ; Πήδαγε πάνω ἀπὸ ἐμπόδια καὶ φράχτες καὶ ξαναφανερωνόταν. Κατάφερε ἔτσι νὰ πάρει δεκαπέντε φλουριά ἀπὸ τὸν Τζαφάρ. Καὶ τὴν τελευταία ἀκόμα στιγμή, σὰν ἔφταναν στὸ σπίτι, ὁ νεροκουβαλητής σκαρφάλωσε μιὰ στέγη, πήδηξε καὶ βρέθηκε πάλι φάτσα μὲ τὸν Τζαφάρ. ‘Ο σαράφης τοῦδωσε τὸ τελευταῖο φλουρί πού τ’ ἀπόμενε καὶ πετώντας ἀγαναχτισμένα στὰ πόδια τοῦ Ναστρεντὶν Χότζα τὴν ἄδεια χρηματοσακούλα, εἶπε :

—‘Η θεραπεία σου μοῦ κοστίζει πολὺ χρῆμα, Χουσεῖν Γκούσλια ! Ξόδεψα κιόλας πιότερα ἀπὸ τρεῖς χιλιάδες γρόσια σὲ πεσκέσια κ’ ἐλεημοσύνες. Καταστράφηκα !

—‘Ησύχασε, τοῦ ἀπάντησε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας.

Πρὶν περάσει μισὴ ὥρα θὰ εἶσαι περδίκι. Πὲς ν' ἀνάψουν μιὰ φωτιά στὴν αὐλή.

—“Αναψαν μιὰ φωτιά κ' οἱ φλόγες της χοροπήδαν κάτω ἀπὸ τὰ κλαδιὰ τῶν δέντρων κι ἀντιφεγγίζονταν πάνω στὴν κληματαριά.

—Γδύσου, Τζαφάρ, καὶ κάνε τρεῖς φορές τὸ γύρο τῆς φωτιᾶς, πρόσταξε ὁ σοφός.

‘Ο Ναστρεντὶν Χότζας δὲν εἶχε ἀκόμα βρεῖ τὸν τρόπο ποὺ θὰ ξεμπέρδευε ἀπὸ τούτη τὴν ἱστορία κ' ἔβαζε τὸ σαράφη νὰ κάνει ὅλ' αὐτά, γιὰ νὰ κερδίσει καιρὸ καὶ νὰ σκεφτεῖ. ‘Ο τοκογλύφος, ὥσάν μιὰ ἀλυσσοδεμένη μαῖμοῦ, ἔφερνε βόλτα τὴ φωτιά καὶ τὰ μακριὰ χέρια του κρέμονταν σχεδὸν ἴσαμε τὰ γόνατά του.

Ξάφνου τὸ πρόσωπο τοῦ Ναστρεντὶν Χότζα φωτίστηκε· εἶχε βρεῖ τὴ λύση. Ἀνάσανε πιὸ ἀνάλαφρα καὶ πρόσταξε μὲ φωνὴ γεμάτη σιγουριά :

—Δώστε μου μιὰ κουβέρτα ! Τζαφάρ κι ὅλοι ἐσεῖς οἱ ἄλλοι πλησιάσετε !

“Εβαλε τὸ σαράφη νὰ κάτσει καταγῆς.

—Τώρα θὰ σκεπάζω τὸ Τζαφάρ μὲ τούτη ἐδῶ τὴν κουβέρτα καὶ θὰ πῶ μιὰ μαγικιά προσευχή. ‘Ο Τζαφάρ κι ὅλοι ἐσεῖς οἱ ἄλλοι θὰ κλείσετε τὰ μάτια καὶ θὰ ξαναλέτε τὰ λόγια μου. “Οταν θὰ τραβήξω τὴν κουβέρτα ὁ Τζαφάρ θ' ἄχει γιατρευτεῖ ! Σᾶς κάνω ὅμως προσεχτικούς γιὰ ἓνα μονάχα πράμα, ποὺ ἀπ' αὐτὸ ἐξαρτιέται ἡ ἐπιτυχία· ἂν κ' ἓνας ἀπ' ὅλους σας δὲν κρατήσῃ τοῦτο ποὺ θὰ σᾶς πῶ, τότε ὁ Τζαφάρ δὲ θὰ γιατρευτεῖ. Γι' αὐτὸ βάλετε προσοχὴ ν' ἀκούσετε τί ἔχω νὰ σᾶς συστήσω !

Οἱ συγγενεῖς βουβοὶ περίμεναν ν' ἀκούσουν.

—“Οταν θὰ ἐπαναλαμβάνετε τὴ μαγικιά προσευχή ποὺ θὰ λέω, εἶπε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας ξεχωρίζοντας χτυπητὰ τὴν κάθε συλλαβή, κανενὸς ἀπὸ σᾶς, καὶ πιότερο ἀπ' ὅλους ἐσένα Τζαφάρ, δὲν πρέπει τὴν ὥρα κείνη νὰ τρέξει ὁ νοῦς του σὲ μαῖμοῦ ἢ,

ἀκόμα πιὸ φοβερό, νὰ φανταστεῖ τὴν οὐρά της, τὸν κόκκινο πισινό της, τ' ἀπαίσιο πρόσωπό της καὶ τοὺς κιτρινιάρικους κυνόδοντές της. "Αν σκεφτεῖτε τέτια μολεμένα πράματα θὰ χαλάσετε ὅλα ὅσα κάναμε ὡς τώρα. Σᾶς τὸ ξανατονίζω· ἡ ἱερότητα τῆς προσευχῆς ποὺ θὰ πῶ εἶναι ὁλότελα ἀσυμβίβαστη πρὸς ἓνα βρωμερὸ ζῶο ὅπως ἡ μαϊμοῦ. Μὲ καταλάβετε ;

—Καταλάβουμε, ἀποκρίθηκαν οἱ συγγενεῖς.

—Ἐτοιμάσου τότε, Τζαφάρ, καὶ κλείσε τὰ μάτια σου ! εἶπε πομπώδικα ὁ Ναστρεντὶν Χότζας, σκεπάζοντάς τον μὲ τὴν κουβέρτα. Καὶ τώρα ἐλόγου σας οἱ συγγενεῖς κλείσετε κ' ἐσεῖς τὰ μάτια σας. Καὶ νὰ θυμώσαστε ὅλοι πῶς σᾶς ἀπαγόρεψα νὰ τρέξει ὁ νοῦς σας σὲ μαϊμοῦ.

"Ἀρχισε νὰ λέει ἐπίσημα τὰ πρῶτα λόγια τῆς προσευχῆς :

—Παντοδύναμε καὶ πολυεύσπλαχνε Ἀλλάχ, ἐν ὀνόματι τοῦ ἱεροῦ σχήματος Ἀλίφ-Χάμ-Μίμ καὶ Πᾶ εὐδόκησε νὰ θεραπεύσεις, δι' ἐμοῦ τοῦ ἀναξίου ὑπηρέτου σου, τὸν Τζαφάρ !

—Παντοδύναμε καὶ πολυεύσπλαχνε Ἀλλάχ... ξανάλεγαν οἱ συγγενεῖς σὰν ἡχώ.

Μὰ ξάφνου ὁ Ναστρεντὶν Χότζας εἶδε κάποιον ἀπὸ τοὺς συγγενεῖς τοῦ Τζαφάρ νὰ ταραάζεται. "Ενας ἄλλος ἄρχισε νὰ γελᾷ, ἓνας τρίτος μπέρδεψε τὰ λόγια του, ἓνας τέταρτος κουνοῦσε ἀπότομα τὸ κεφάλι του, ὥσᾳν νὰ γύρευε νὰ διώξει κάποιο ἐπίμονο ὄραμα. Σὲ λίγο, κάτω ἀπὸ τὴν κουβέρτα, ἄρχισε ν' ἀνασαλεύει ὁ Τζαφάρ· ἔβλεπε ὁλοκάθαρα μπροστά του μιὰ φριχτὴ μαϊμοῦ, μὲ τὴ μακριὰ οὐρά της καὶ τοὺς κιτρινιάρικους κυνόδοντές της, ποὺ τὸν κορόϊδευε, δείχνοντάς του ὅχι μονάχα τὴ γλώσσα της, μὰ κι αὐτὸν ἀκόμα τὸ στρογγυλὸ καὶ κόκκινο πισινό της, πράμα ποὺ στὰ μάτια ἐνὸς μουσουλμάνου στέκεται ἡ μεγαλύτερη ἀπρέπεια.

Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας ξακολούθαγε νὰ προσεύ-

χεται μὲ τὴν ἴδια ἐπισημότητα, ὥσάν νὰ μὴν εἶχε καταλάβει τίποτα. Μὰ ξαφνικὰ σώπασε κ' ἔριξε μιὰ ἐρευνητικιὰ ματιὰ σ' ὅλους. Οἱ συγγενεῖς, καταφοβισμένοι, πάψαν τὶς ψαλμωδίες καὶ μερικοὶ ἀπ' αὐτοὺς πισωδρόμησαν. Ὁ Τζαφάρ, κάτω ἀπὸ τὴν κουβέρτα, ἔτριζε τὰ δόντια του γιατί ἡ μαϊμοῦ ποὺ ὀραματιζόταν εἶταν ἰδιαίτερα ἄσεμνη.

—Πῶς ! φώναξε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας. Ἱεροσουλία !... Τολμήσατε, ἄπιστοι ἄνθρωποι, στὴν πιὸ ἱερὴ στιγμή τῆς προσευχῆς, νὰ σκεφτεῖτε ἀκριβῶς ἐκεῖνο ποὺ σᾶς ἀπαγόρεψα ;

Τράβηξε ἀπότομα τὴν κουβέρτα καὶ ξεσκέπασε τὸν Τζαφάρ.

—Τί μὲ φώναξες ; Τὰ καταλαβαίνω ὅλα τώρα !... Ὁ σκοπός σου δὲν εἶταν νὰ γιατρευτεῖς, μὰ σὲ δωροδόκησαν οἱ ἐχθροί μου νὰ δυσφημήσεις τὴ σοφία μου ! Θὰ τὸ πλερώσεις ἀκριβὰ αὐτὸ ποὺ ἔκανες, Τζαφάρ· αὐριο θὰ τὰ μάθει ὅλα ὁ ἐμίρης. Θὰ τοῦ πῶ πῶς τὴν ὥρα τῆς προσευχῆς, ξεπίτηδες κι ἀπὸ καθαρὴ διάθεση νὰ προσβάλεις τὰ θεῖα, σκέφτηκες μιὰ μαϊμοῦ. Ἀλλοίμονό σου, κι ἀλλοίμονο σ' ἐσᾶς· τούτη ἡ ἱεροσουλία ποὺ κάνατε σηκώνει βαριὰ τιμωρία !

Ὅλοι τους τρομοκρατήθηκαν καὶ πιότερο ὁ Τζαφάρ, ποὺ βάλθηκε νὰ μουρμουρίζει ἀσυνάρτητες δικαιολογίες. Μὰ τόση εἶταν ἡ ὀργὴ τοῦ Ναστρεντὶν Χότζα ποὺ οὔτε κᾶν στάθηκε νὰ τὶς ἀκούσει ὥς τὸ τέλος· γύρισε ἀπότομα κ' ἔφυγε, βροντολογώντας πίσω του μ' ὅλη του τὴ δύναμη τὴν πόρτα.

Σὲ λίγο βγῆκε τὸ φεγγάρι καὶ τὸ γλυκό του φῶς σκέπασε τὴν Μπουχάρα. Ὡς ἀργὰ μέσα στὴ νύχτα ἀκουγόταν τρικούβετος καυγὰς στὸ σπίτι τοῦ σαρᾶφη. Μάλωναν καὶ φώναζαν ὅλοι μαζί γυρεύοντας νὰ βροῦν ποιὸς ἀπ' ὅλους πρῶτος ἀναθίβαλε, τὴν ὥρα τῆς προσευχῆς, στὸ νοῦ του μιὰ μαϊμοῦ.

5

Ο ΝΑΣΤΡΕΝΤΙΝ ΧΟΤΖΑΣ πήρε τὸ δρόμο τοῦ γυρισμοῦ στὸ σεράϊ.

Ἡ Μπουχάρα ἐτοιμαζόταν γιὰ τὴ βραδινὴ ξεκούραση ὕστερα ἀπὸ τὸ μόχθο τῆς μέρας. Ἡ νυχτερινὴ ψυχρούλα δρόσιζε τὰ στενὰ δρομάκια καί, κάτω ἀπὸ τὰ γεφύρια, τὸ νερὸ κελάριζε. Μιὰ νοτερὴ μυρωδιὰ γῆς ἔβγαινε ἀπὸ τὰ φρεσκοποτισμένα περιβόλια. Ὁ Ναστρεντίν Χότζας γλίστραγε κάπου-κάπου πάνω στὸ λασπωμένο χῶμα, ἀπὸ τ' ἄφθονο κατάβρεγμα ποὺ κάναν οἱ νυκοκυραῖοι γιὰ νὰ κατακαθίσει ἡ σκόνη καί νὰ κοιμηθοῦν στὶς αὐλές τους. Οἱ κῆποι, βυθισμένοι μέσα στὸ σκοτάδι, ἀνάδιναν πίσω ἀπὸ τοὺς φράχτες μεθυστικὲς εὐωδιές. Τὰ μακρινὰ ἄστρα τρεμόπαιζαν, ὥσάν νὰ χαιρετοῦσαν τὸ Ναστρεντίν Χότζα καί νὰ τοῦ εὐχόταν τὴν ἐπιτυχία.

—Μὰ ναί, ἔλεγε στὸν ἑαυτό του χαμογελώντας. Ὁ κόσμος δὲν εἶναι τόσο ἄσχημα φτιαγμένος, γιὰ τὸν ἄνθρωπο ποὺ κουβαλᾷ πάνω στοὺς ὤμους του ἓνα κεφάλι ποὺ ξέρει νὰ σκέφτεται κι ὄχι ἓνα ἄδειο τσουκάλι!

Πέρασε ἀπὸ τὸ παζάρι. Ἀντίκρυσε φωτισμένο, ὥσάν νὰ τὸν προσκαλοῦσε, τὸν καφενὲ τοῦ φίλου του Ἀλῆ. Ὁ Ναστρεντίν Χότζας ἔκανε ἓνα ἀλλόγυρο, μπῆκε ἀπὸ τὸ πίσω μέρος τῆς αὐλῆς καί χτύπησε συνθηματικὰ τὸ πορτάκι. Σὲ λίγο ὁ Ἀλῆς ἦρθε κι ἄνοιξε. Ἀγκαλιάστηκαν, φιλήθηκαν καί μπῆκαν στὴ σκοτεινὴ ἀπαθηκούλα. Ὁ Ἀλῆς ἔκλεισε τὴν πόρτα κι ἄναψε ἓνα μικρὸ λυχνάρι. Ἀπὸ τὸν καφενὲ φτάναν ὥς αὐτοὺς οἱ ἀψηλόφωνες κουβέντες, τὰ γέλια τῶν πελατῶν κι ὁ θόρυβος τῆς λάντσας.

—“Ὅλα εἶν' ἑτοιμα, εἶπε ὁ Ἀλῆς χαμηλόφωνα στὸ Ναστρεντίν Χότζα. “Ἀμα θὰ τὸ σκάσει ἀπὸ τὸ σεράϊ ἢ Γκιουλστάν, νάρθει νὰ βρεῖ ἑμένα ἐδῶ. Ὁ

σιδεράς Γιουσούφ πέτυχε γι αὐτὴ ἓνα σίγουρο κρυψώνα. Τὸ μουλάρι σου βρίσκεται πάντα σελωμένο. Τοῦδωσα μπόλικο ταῖνι καὶ πάχυνε ἀπὸ τὴν καλοπέραση.

—Σ' εὐχαριστῶ, 'Αλῆ. Δὲν ξέρω ἂν θὰ μπορέσω ποτὲ νὰ σοῦ ἀνταποδώσω ὅλα ὅσα ἔκανες γιὰ μένα.

—Τί κάθεςαι καὶ χάνεσαι μ' αὐτά! τ' ἀποκρίθηκε ὁ 'Αλῆς. Πές μου, τραβάει ἡ ὄρεξή σου κανένα καφεδάκι;

Βγῆκε καὶ ξαναγύρισε σὲ λίγο, φέρνοντας ἓνα μπρίκι καφέ καὶ φλυτζάνια. Βολέφτηκαν καὶ ρουφώντας τὸ καφεδάκι τους κουβέντιαζαν σιγανά. 'Ο 'Αλῆς τοῦδειξε τὸ ἀντρικὸ καφτάνι ποὺ εἶχε ἐτοιμάσει γιὰ τὴ Γκιουλστάν κ' ἓνα τουρμπάνι γιὰ νὰ κρύψει μ' αὐτὸ τὰ μαλλιά της. 'Αφοῦ κανόνισαν ὅλες τὶς λεπτομέρειες, ὁ Ναστρεντὶν Χότζας ἐτοιμάστηκε γιὰ νὰ φύγει. "Ἀκουσε τότε, μέσα στὸν καφενέ, μιὰ γνώριμη φωνή. "Εβαλε προσοχὴ καὶ κατάλαβε πὼς εἶταν ὁ βλογιοκομμένος. "Εσβησε τὸ λυχνάρι, ἄνοιξε διάπλατα τὴν πόρτα καὶ κοίταξε. 'Ο βλογιοκομμένος καθόταν στὴ μέση μιᾶς παρέας. Φοροῦσε ἓνα πλούσιο καφτάνι, ἓνα θαυμάσιο τουρμπάνι καὶ μιὰ ψεύτικα γενειάδα. Μίλαγε μὲ στόμφο σὰ ν' ἄβγαζε λόγο:

—Αὐτὸς ποὺ διατείνεται πὼς εἶναι ὁ Ναστρεντὶν Χότζας, δὲν εἶναι ὁ Ναστρεντὶν Χότζας, μὰ ἓνας κοινὸς ἀπατεώνας. 'Ο ἀληθινὸς Ναστρεντὶν Χότζας εἶμ' ἐγώ! Μ' ἀπὸ καιρὸ παραδέχτηκα τὰ λάθη μου καὶ μετάνοιωσα γιὰ τὶς ἁμαρτίες ποὺ ἔκανα! 'Εγώ, ὁ μόνος κι ἀληθινὸς Ναστρεντὶν Χότζας, συμβουλεύω ὅλους σας ν' ἀκολουθήσετε τὸ παράδειγμά μου. Κατάλαβα πὼς ὁ ἰσλαμισμὸς στέκεται ἡ μόνη ἀληθινὴ πίστη κι ὁ ἐμίρης μας, ὁ ὅμοιος μὲ τὸν ἥλιο, εἶναι ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ 'Αλλάχ πάνω στὴ γῆ. 'Εγὼ σᾶς τὰ βεβαιώνω αὐτά, ἐγώ, ὁ μόνος κι ἀληθινὸς Ναστρεντὶν Χότζας!

—Μπά! μπά!... ἔκανε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας σι-

γανά, σκουντώντας με τὸν ἄγκωνά του τὸν Ἄλῃ. Εἶδες τί σοφίστηκαν, νομίζοντας πὼς δὲ βρίσκομαι πιά στὴν Μπουχάρα; Εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ τοὺς θυμίσω τὴν παρουσία μου. Θὰ βγάλω τούτη τὴν ψεύτικια γενειάδα, τὸ τουρμπάνι μου καὶ τὸ χρυσοκέντητο καφτάνι μου. Δός μου ἓνα παλιοκούρελο νὰ φορέσω.

Ὁ Ἄλῃς τοῦδωσε μιὰ χιλιομπαλωμένη κελεμπία, γεμάτη ψύλλους ποὺ ἀπὸ καιρὸ τὴν εἶχε γιὰ σκέπασμα.

—Δὲ μοῦ λές, βάλθηκες ν' ἀνοίξεις κανένα μαγαζί ποὺ θὰ πουλᾶνε ψύλλους; ρώτησε γελώντας τὸν Ἄλῃ. Πρῶτον ἀπ' ὅλους ἔσένα, μάτια μου, θὰ φᾶνε!

Ὑστερα βγῆκε στὸ δρόμο. Ὁ Ἄλῃς ξαναγύρισε στὸν καφενὲ καὶ στάθηκε πίσω ἀπὸ τὸ τεζάκι, περιμένοντας ἀνυπόμονα νὰ δεῖ τί θ' ἀπογίνει. Δὲν κατέρεψε πολὺ. Σὲ λίγο φάνηκε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας στὴν πόρτα. Παράσταινε τὸν κατατσακισμένο, ὥσᾴν νᾶχε περπατήσει μιὰν ὀλόκληρη μέρα δίχως νὰ σταθεῖ. Πῆγε καὶ κάθησε σὲ μιὰ σκοτεινὴ γωνιὰ καὶ παράγγειλε ἓναν καφέ. Κανεὶς δὲν τοῦδωσε σημασία. Ὁ βλογιοκομμένος ξακολούθησε:

—Τὰ λάθη μου εἶναι ἀναρίθμητα, μὰ τώρα ἐγώ, ὁ Ναστρεντὶν Χότζας, δηλώνω πὼς μετανοιῶνω γι' αὐτά. Ὑπόσχομαι ἀπὸ δῶ κ' ἐμπρός νὰ σταθῶ ἓνας καλὸς μουσουλμάνος, ποὺ θὰ σέβεται τίς ἐντολὲς τοῦ Ἰσλάμ, ποὺ θὰ ὑπακούει στὸν ἐμίρη, στοὺς βεζιράδες του καὶ στοὺς ἀξιωματούχους του. Βρῆκα, ἔτσι, ὅχι μονάχα τὴν ἡσυχία καὶ τὴ σωτηρία τῆς ψυχῆς μου, μὰ πλούτισα κιόλας! Πρὶν εἶμουν ἓνας ἀλήτης μισητὸς ἀπ' ὅλους. Τώρα ζῶ σὰν ἓνας ἐντιμὸς ἄνθρωπος καὶ καλὸς μουσουλμάνος.

—Ἀσύγκριτε Ναστρεντὶν Χότζα, ἔφτασα στὴν Μπουχάρα ἀπὸ τὴ Δαμασκό. Ἀκουσα πολλές φορὲς νὰ μιλοῦνε γιὰ σένα καὶ τὴ σοφία σου, μὰ δὲν

ἔλπιζα ποτέ νά σέ συναντήσω καί νά σοῦ κουβεντιάσω. Τώρα θάχω νά λέω σ' ὅλον τόν κόσμο πώς σέ γνώρισα καί θά τοὺς ἀνιστορῶ καί τὰ ὅσα ἄκουσα ἀπὸ σένα.

—Καλά, καλά! εἶπε εὐχαριστημένος ὁ βλογιοκομμένος. Νά πεῖς σ' ὅλον τόν κόσμο, πώς ὁ Ναστρεντὶν Χότζας μετάνοιωσε, πώς ἀποκήρυξε τὸν παλιὸ ἑαυτό του καί πώς τώρα εἶναι καλὸς μουσουλμάνος καί πιστὸς ὑπηρέτης τοῦ ἐμίρη. Τοῦτο τὸ νέο πρέπει ὅλοι νά τὸ μάθουν.

—Ἐπιθυμῶ κάτι νά σέ ρωτήσω, ἀσύγκριτε Ναστρεντὶν Χότζα. "Αν λάχει νά πλένουμαι μέσα σ' ἓνα ποτάμι κι ἀκούσω τὴ φωνὴ τοῦ μουεζίνη νά προσκαλᾷ τοὺς πιστοὺς νά προσευχηθοῦν, ἀπὸ πιά μεριὰ πρέπει νά γυρίσω τὸ κεφάλι μου;

—"Ε, κατὰ τὴ Μέκα, ἀπάντησε μὲ συγκαταβατικὸ χαμόγελο ὁ ψευτο-Ναστρεντὶν Χότζας.

Ξάφνου ἀκούστηκε μιὰ φωνὴ ἀπὸ τὴ σκοτεινὴ γωνιά τοῦ καφενέ νά λέει:

—Νά στρέψεις τὸ κεφάλι σου κατὰ τὴ μεριὰ ποὺ ἄφησες τὰ ροῦχα σου στὴν ὄχθη, ἂν δέ θές νά γυρίσεις τσίτσιδος στὸ σπίτι σου.

Παρ' ὅλο τὸ σεβασμὸ ποὺ προκαλοῦσε ὁ ψευτο-Ναστρεντὶν Χότζας, οἱ πελάτες χαμογέλασαν κ' ἔσκυψαν τὸ κεφάλι τους. Ὁ βλογιοκομμένος ἔριξε μιὰ ματιὰ κατὰ τὸ μέρος ποὺ βγῆκε ἡ φωνή, μὰ δὲν μπόρεσε νά ξεχωρίσει καλὰ αὐτὸν ποὺ μίλησε, ὅπως δὲν καλοφαινόταν μέσα στὸ σκοτάδι.

—Ποιὸς μουρμουρίζει κεῖ κάτω; φώναξε ἀκατάδεχτα. Κακομοίρη μου, θαρῶ πώς ἔχεις ὄρεξη νά παραβγεῖς σέ πνεῦμα μὲ τὸ Ναστρεντὶν Χότζα!

—Πῶς θά τολμοῦσα τέτιο πράμα, ἐγὼ τὸ σκουληκάκι! ἀπάντησε μὲ μεγάλη μετριοφροσύνη ὁ Ναστρεντὶν Χότζας κι ἄρχισε νά ρουφᾷ τὸν καφέ του.

"Ενας χωριάτης μὲ μαύρη γενειάδα ρώτησε τὸν ψευτο-Ναστρεντὶν Χότζα:

—Πές μου, Ναστρεντίν Χότζα, ἂν ἓνας μουσουλμάνος παρακολουθεῖ μιὰ κηδεῖα, ποῦ πρέπει, σύμφωνα μὲ τίς ἐντολές τοῦ Ἰσλάμ, νὰ βρίσκεται, μπροστὰ ἢ πίσω ἀπὸ τὸ κιβούρι;

Ὁ βλογιοκομμένος πῆρε ἐπίσημο ὕφος, σήκωσε ψηλὰ τὸ δάχτυλό του κ' ἐτοιμάστηκε ν' ἀπαντήσῃ, μὰ τὸν πρόλαβε ἡ φωνὴ ἀπὸ τῇ σκοτεινῇ γωνιᾷ τοῦ καφενέ:

—Δὲν ἔχει σημασία ἂν βρίσκεται μπροστὰ ἢ πίσω ἀπὸ τὸ κιβούρι, φτάνει νὰ μὴ βρίσκεσαι μέσα σ' αὐτό!

Ὁ Ἀλῆς, ποὺ εἴταν ἓνας ἄνθρωπος χωρατατζῆς, ἔπιασε τὴν κοιλιὰ του, διπλώθηκε στὰ δυὸ καὶ ξεκαρδίστηκε στὰ γέλια. Μὰ κι ὅλοι οἱ ἄλλοι δὲν πήγαιναν πίσω καὶ τρανταχτὰ χαχανιτὰ ξέσπασαν στὸν καφενέ. Τοῦτος ὁ ἄνθρωπος, ποὺ καθόταν στὴ γωνιά, δὲν εἶχε ἀνάγκη νὰ δανειστεῖ ἀπὸ κανέναν πνεῦμα· ἀποφάνηκε μάλιστα πὼς μπορούσε νὰ τὰ βγάλει πέρα καὶ μ' αὐτὸν ἀκόμα τὸ Ναστρεντίν Χότζα!

Ὁ βλογιοκομμένος, φουρκισμένος ποὺ τοῦ χαλοῦσε τὴ δουλειά, ξαναγύρισε κατακεῖ τὸ κεφάλι του.

—Ἐ σὺ κεῖ κάτω! θαρῶ πὼς παραέχεις λυτὴ τὴ γλῶσσα! Πρόσεχε μὴ σοῦ τὴν κόψουν καμιὰ ὥρα. Θὰ μπορούσα νὰ τοῦδειχνα τί θὰ πεῖ πνεῦμα, εἶπε γυρίζοντας πρὸς τοὺς ἄλλους, μὰ τούτῃ τὴ στιγμή μιλάμε γιὰ σοβαρὰ ζητήματα. Τὸ χωρατὸ δὲν ἔχει ἐδῶ τὴ θέση του. Τὸ κάθε πράμα στὴν ὥρα του. Γι' αὐτὸ καὶ δὲν ἀπαντῶ στὰ λόγια αὐτουνοῦ τοῦ ἀλήτη... Ἐγώ, ὁ Ναστρεντίν Χότζας, σᾶς προσκαλῶ, ὦ μουσουλμάνοι, ν' ἀκολουθήσετε ὅλοι σας τὸ παράδειγμά μου· νὰ σεβόσαστε τοὺς μουλάδες καὶ νὰ ὑπακούετε στὶς ἀρχές. Καὶ τότε, νᾶσαστε βέβαιοι, πὼς ἡ εὐλογία τοῦ Ἀλλάχ θὰ προστατεύει τὰ σπίτια σας. Καὶ προσέχετε νὰ μὴ σᾶς κοροϊδεύουν διάφοροι μπαγαπόντες, ποὺ σᾶς παρουσιάζονται σὰ Ναστρεντίν Χότζηδες, ὡσὰν ἐκεῖνον ποὺ τώρα τελευταῖα ἀνα

στάτωσε τὴν Μπουχάρα. Ὁ κατεργάρης ὁμως, ὅταν ἔμαθε πὼς ἐγώ, ὁ ἀληθινὸς Ναστρεντὶν Χότζας, ἔφτασα ἐδῶ, φρόντισε νὰ γίνεи καπνὸς καὶ νὰ χαθεῖ. Κάθε τέτιον ψευτο-Ναστρεντὶν Χότζα νὰ τὸν πιάνετε ἀμέσως καὶ νὰ τὸν παραδίνετε στοὺς γενίτσαρους.

—Ἀφερίμ! φώναξε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας καὶ σηκώθηκε ἀπὸ τὴ σκοτεινὴ γωνιὰ ποὺ καθόταν. Μὲ μιᾶς ὅλοι τὸν γνώρισαν καὶ πέτρωσαν ἀπὸ τὸ ξάφνιασμα. Ὁ βλογιοκομμένος χλώμιασε. Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας τὸν σίμωσε. Ὁ Ἀλῆς, ἔτοιμος γιὰ καθετί, τὸν ἀκολούθησε.

—Ἐσύ, λοιπόν, εἶσαι ὁ μόνος κι ἀληθινὸς Ναστρεντὶν Χότζας;

Ὁ βλογιοκομμένος ἔριξε γύρω του μιὰ ματιὰ γυρεύοντας βοήθεια. Μ' ὅσο θάρρος τοῦ ἀπόμενε ἀκόμα ἀποκρίθηκε:

—Ναί, ἐγὼ εἶμαι ὁ μόνος κι ἀληθινὸς Ναστρεντὶν Χότζας κι ὅλοι οἱ ἄλλοι, καὶ πρῶτος ἀπ' ὅλους ἐσύ, εἶναι μπαγαπόντες.

—Τότε τί καρτερᾶτε, μουσουλμάνοι; φώναξε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας. Ὁ ἴδιος μολόγησε πὼς εἶναι ὁ Ναστρεντὶν Χότζας. Πιάστε τον, γιατί αὐτὴ εἶναι ἡ ἐντολὴ τοῦ ἐμίρη! Πιάστε τον, γιατί διαφορετικὰ θὰ χαρακτηριστεῖτε γιὰ συνένοχοί του! Πιάστε τὸ Ναστρεντὶν Χότζα! εἶπε καὶ μὲ μιὰ γλήγορη κίνηση τράβηξε τὴν ψεύτικια γενειάδα τοῦ σπιούνου.

Ὅλοι ὅσοι βρίσκονταν στὸν καφενὲ γνώρισαν ἀμέσως τὸ βλογιοκομμένο μισητὸ τοῦτο πρόσωπο, μὲ τὴν πλατσουκωτὴ μύτη καὶ τ' ἀνήσυχα μάτια.

—Ὁ ἴδιος τ' ὁμολόγησε! ξαναφώναξε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας, ρίχνοντας ματιὰς δεξιὰ κι ἀριστερά. Πιάστε τον μὴ μᾶς φύγει!

Ὁ Ἀλῆς τὸν πρωτοάδραξε. Γύρεψε νὰ ξεφύγει, μὰ σὲ μιὰ μόνη στιγμὴ βρέθηκε περιτριγυρισμένος ἀπὸ νεροκουβαλητάδες, χωριάτες κ' ἐργάτες. Καὶ τότες ἄρχισαν νὰ πέφτουν πάνω του βροχὴ οἱ γρο-

θιές. Σ' αὐτὲς πρωταγωνιστοῦσε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας.

—'Αστεῖο εἴταν, βρὲ παιδιά! φώναζε ὁ βλογιοκομμένος κλαψουρίζοντας. Γιὰ χωρατὸ μασκαρεύτηκα, δὲν εἶμαι ὁ Ναστρεντὶν Χότζας.

—Παλιοψεύτη, γυρεύεις νὰ μᾶς ξεγελάσεις γιὰ νὰ ξεφύγεις! φώναξε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας. 'Ο ἴδιος τ' ὁμολόγησες τόσες φορές κι ὅλοι σ' ἀκούσαμε! Μουσουλμάνοι, ὅλοι ἐμεῖς ἐδῶ εἵμαστε πιστοὶ ὑπήκοοι τοῦ ἐμίρη κ' ἐχτελοῦμε πάντα μὲ ζῆλο τίς ἐντολές του! Χτυπᾶτε τὸ Ναστρεντὶν Χότζα, μουσουλμάνοι! Δέστε τον καὶ παραδῶστε τον στὸ σεράϊ! Χτυπᾶτε τον γιὰ τὴ δόξα τοῦ 'Αλλάχ καὶ τοῦ ἐμίρη!

"Εσυραν τὸ βλογιοκομμένο στὸ σεράϊ. Στὸ δρόμο τὸν χτύπαγαν ἀκούραστα. 'Ο Ναστρεντὶν Χότζας, τραβώντας του μιὰ τελευταῖα κλωτσιὰ στὰ πισινά, τοὺς παράτησε καὶ ξαναγύρισε στὸν καφενέ.

—Μπρρρ! ἔκανε σφουγγίζοντας τὸν ἰδρώτα του. Πῆρε ἓνα καλὸ μάθημα! Κι ἄκου, βαστάει ἀκόμα ἡ διδασκαλία, 'Αλῆ.

'Ο 'Αλῆς, εὐχαριστημένος, χάϊδευε τὴν κοιλιά του.

—Θὰ βάλει μυαλό! Δὲ θὰ ματαπατήσῃ ἐδῶ!

'Ο Ναστρεντὶν Χότζας πέταξε τὴν παλιοκελεμπία καὶ μασκαρεύτηκε πάλι σὲ Χουσεῖν Γκούσλια, σοφὸ τῆς Βαγδάτης.

"Οταν ἔφτασε στὸ σεράϊ ἄκουσε βογγητὰ μέσα στὸ θάλαμο τῆς φρουρᾶς. "Εριξε ἀπὸ τὴν πόρτα μιὰ ματιά κ' εἶδε τὸ βλογιοκομμένο νὰ κοίτεται πάνω σὲ μιὰ κουβέρτα, κατατσακισμένος ἀπὸ τὸ ξύλο ποὺ ἔφαγε. Μπροστὰ του βρισκόταν, μ' ἓνα λυχνάρι στὸ χέρι, ὁ 'Αρσλάν μπέης.

—Τί τρέχει, γενναιότατε 'Αρσλάν μπέη; ρώτησε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας.

—"Ασκημα νέα, Χουσεῖν Γκούσλια. 'Ο Ναστρεντὶν Χότζας ξανάρθε στὴν Μπουχάρα. Κατάφερε νὰ ξυλοφορτώσουν ἓνα ἀπὸ τὰ καλύτερα ὄργανά μου,

πού μὲ δικιά μου ἐντολὴ παράσταινε τὸ Ναστρεντὶν Χότζα. Κοίτα τὸ ἀποτέλεσμα !...

—Συμφορὰ ! κλαψούρισε ὁ βλογιοκομμένος, ἀνασηκώνοντας λίγο τὸ πρόσωπό του τὸ γεμάτο ἀπὸ γρατσουνιές καὶ μελανιές. Ποτὲ πιά δὲ θὰ τὰ ξαναβάλω μ' αὐτὸν τὸ σατανά. Παρατρίχα καὶ χανόμουνα ! Στὸ καλὸ του τὸ παλιοεπάγγελμα πού διάλεξα. Παραιτοῦμαι ἀπὸ γενίτσαρος κι αὐριο, πρωῒ-πρωῒ, φεύγω μακριὰ ἀπὸ τὴν Μπουχάρα. Πάω νὰ βρῶ κάπου κ' ἐγὼ μιὰ δουλειὰ ἡσυχὴ σὰν ὄλους τοὺς ἀνθρώπους.

—Καλὰ τὰ κατὰφεραν οἱ φίλοι μου, εἶπε ἀπὸ μέσα του ὁ Ναστρεντὶν Χότζας, κοιτάζοντας τὸ γενίτσαρο στ' ἄχνὸ φῶς τοῦ λυχναριοῦ. "Ἐνίωσε μάλιστα μιὰ κάποια συμπόνια γι αὐτόν. "Ἄν τὸ σεράϊ βρισκόταν διακόσια βήματα παραπέρα, δὲ θ' ἄφτανε ζωντανός, σκέφτηκε. "Ἄς ἐλπίσουμε πὼς τὸ μάθημα πού πῆρε, θὰ τοῦ σταθεῖ σωτήριο.

Τὰ χαράματα τῆς ἄλλης μέρας ὁ Ναστρεντὶν Χότζας εἶδε, ἀπὸ τὸ παράθυρο τοῦ πύργου του, τὸ γενίτσαρο νὰ φεύγει κρατώντας ἓνα μπογαλάκι στὸ χέρι. Κούτσαινε καὶ πότε ψαχούλευε τὸ στήθος του καὶ πότε τοὺς ὠμούς του, τὰ πλευρά του, τὴν πλάτη του. Στεκόταν κάθε τόσο ν' ἀνασάνει καὶ μὲ κόπο ἔφτασε ἴσαμε τὸ παζάρι καὶ χάθηκε μέσα στὰ μπεζεστένια.

Ἡ αὐγούλα ρόδιζε πιά στὸν οὐρανὸ καὶ σὲ λίγο οἱ πρῶτες ἀχτίδες τοῦ ἡλίου καθρεφτίστηκαν πάνω στὶς δροσοσταλίδες. Τὰ πουλιὰ κελάϊδαγαν καὶ τιτίβιζαν κ' οἱ πεταλοῦδες πετοῦσαν ψηλὰ στὸ φῶς νὰ ζεσταθοῦν. Μιὰ μέλισσα χτύπησε πάνω στὸ μισάνοιχτο παράθυρο τοῦ Ναστρεντὶν Χότζα κ' ἔπειτα ἄρχισε νὰ σέρνεται, τραβηγμένη ἀπὸ τὴν εὐωδιὰ τοῦ μελιοῦ πού ἔβγαινε ἀπὸ τὴν ἀνοιχτὴ πάνω στὸ τραπέζι γυάλα.

Ὁ ἥλιος, ὁ παλιὸς καὶ πιστὸς φίλος τοῦ Να-

στρεντίν Χότζα, ψήλωνε στὸν οὐρανό. Κάθε πρωτὶ τὸν πρωτοαντίκρυζε μὲ τόση χαρά, ὥσάν νὰ τὸν εἶχε χαμένο ὁλόκληρο χρόνο. Καὶ καθὼς ψήλωνε σκόρπαγε, ὁ γενναιόδωρος τοῦτος θεός, τὰ δῶρα του στὸν καθένα. Κι ὅλα τὰ πλάσματα τῆς γῆς μας, μεθυσμένα ἀπὸ εὐγνωμοσύνη γι αὐτόν, ἀνάδειχναν, λουσμένα ἀπὸ τὶς πρωϊνὲς ἀχτίδες του, τὴν ὁμορφιά τους· τ' ἀνέμελα συνεφάκια, οἱ φαρφουρένιοι τροῦλοι τῶν μιναρέδων, τὰ νοτισμένα φύλλα τῶν δέντρων, τὸ νερό, τὸ χορτάρι, τὰ λουλούδια. Κι αὐτὲς ἀκόμα οἱ ἄχαρες πέτρες στολίζονταν γιὰ νὰ τὸν χαιρετίσουν· λάμπανε κι ἄστραφταν ἀντικαθρεφτίζοντας τὸ φῶς του. Πῶς θὰ μπορούσε, λοιπόν, νὰ μείνει ἀδιάφορος ὁ Ναστρεντίν Χότζας στὸ ξύπνημα τοῦ ἐκθαμβωτικοῦ του φίλου; Τὰ δέντρα ἀνάτρεμαν στὸ φεγγοβόλημά του κι ἀνάτρεμε μαζί μ' αὐτὰ κι ὁ ἴδιος ὁ Ναστρεντίν Χότζας, ὥσάν νὰ εἶχε ντυθεῖ τὶς καταπράσινες φυλλωσιές τους. Πάνω στὸν πιὸ κοντινὸ ἀπὸ τοὺς μιναρέδες, οἱ δεκαοχτοῦρες γουργούριζαν κ' ἴσιωναν τὶς φτεροῦγες τους καὶ βλέποντάς τις ὁ Ναστρεντίν Χότζας τὸν ἔπιασε ἡ τρελλὴ ἐπιθυμιὰ νὰ ἴσιωνε κι αὐτὸς τὰ δικά του φτερά. Δυὸ πεταλοῦδες πέταξαν σιμὰ στὸ παραθύρι καὶ λαχτάρησε νὰ παίχνιδιζε κι αὐτὸς μαζί τους μέσα στὸ φῶς. Τὰ μάτια του λάμπαν ἀπὸ εὐτυχία.

Καὶ τότε σκέφτηκε τὸ βλογιοκομμένο κ' εὐχήθηκε τοῦτο τὸ πρωτὶ νὰ τοῦ σταθεῖ τὸ πρῶτο μιᾶς καινούργιας ζωῆς καθαρῆς καὶ τίμιας. Μὰ σὲ λίγο κατάλαβε πῶς τὴν ψυχὴ αὐτουνοῦ τοῦ ἀνθρώπου τὴν πλημμυροῦσε τόση κακία, ποὺ ποτὲ δὲ θὰ μπορούσε νὰ λυτρωθεῖ ἀπ' αὐτή. Καὶ δὲ γελάστηκε, ὅπως θὰ δοῦμε παρακάτω. Δὲν εἶναι δοσμένο σ' ὅλους ποὺ πέφτουν ἔτσι χαμηλὰ νὰ ξανασηκωθοῦν.

Τὸ πιὸ ἀγαπημένο ὄνειρο τοῦ Ναστρεντίν Χότζα εἶταν ἓνας κόσμος ὅπου οἱ ἄνθρωποι θὰ πέρναγαν σὰν ἀδέρφια, λυτρωμένοι ἀπὸ τὴν ἀπληστία, τὸ

φθόνο, τις άπάτες, τούς τσακωμούς. Θά ζοῦσαν βοηθώντας ό ένας τόν άλλον καί νιώθοντας χαρά ό καθένας μέ τή χαρά τοῦ άλλου. Κι όταν όνειρευόταν τόν εὐτυχισμένο τοῦτον κόσμο, ένιωθε λύπη άβάσταχτη βλέποντας τούς ανθρώπους νά μή ζοῦν όπως θά μπορούσαν κι όπως θάπρεπε. Ν' αὐτοτυραννιοῦνται, νά πασχίζουν νά διαφεντέψουν τούς άλλους καί νά λερώνουν τις ψυχές τους μέ τόσες άτιμίες. Πόσος άραγε καιρός άκόμα θά χρειαστεῖ, γιά νά καταλάβουν οί άνθρωποι τούς νόμους μιᾶς δίκιας καί τίμιας ζωῆς ; 'Ο Ναστρεντίν Χότζας εἶτανε σίγουρος πώς κάποτε θάρχόταν ή μέρα, πού οί άνθρωποι θά κάναν δικούς τους αὐτούς τούς νόμους. Πίστευε βαθιά πώς οί καλοί πάνω στή γῆ μας εἶναι άπειρα πιότεροι από τούς κακούς. 'Ο σαράφης Τζαφάρ κι ό βλογιοκομμένος σπιοῦνος στέκονται οί έξαιρέσεις. Εἶτανε βέβαιος πώς ή φύση εἶναι βασικά καλόγνωμη καί πώς όλη ή κακία πού βλέπουμε όλόγυρά μας δέν εἶναι παρά τὸ ντύμα μιᾶς τάξης πραγμάτων άδικης καί κακοφτιαγμένης. "Ηξερε πώς τή μέρα πού οί άνθρωποι θά κατάφερναν ν' αλλάξουν τή ζωή τους, τότε κ' οί ψυχές τους θά έξαγνίζονταν άπ' όλες τις προστυχίες...

'Απόδειξη τούτης τῆς βαθιάς πίστης τοῦ Ναστρεντίν Χότζα στάθηκε ή ἴδια ή ζωή του, όπως τήν ανιστοροῦμε έδῶ. Πολλοί, βέβαια, γύρεψαν από ζήλια, φθόνο καί συμφέρον νά λερώσουν τή μνήμη του. Δέν τά κατάφεραν όμως, γιατί ποτέ ὡς τώρα τὸ ψέμα δέ θριάμβεψε τελικά πάνω στήν αλήθεια. 'Η ανάμνηση τοῦ Ναστρεντίν Χότζα ζεῖ καί θά ζεῖ, ένάντια σ' όλα, εὐγενικιά καί καθάρια, άστράφτοντας παντοτεινά σάν τὸ διαμάντι... Καί τώρα άκόμα οί ταξιδιώτες πού στέκονται μπροστά στό μνημούρι του, πού βρίσκεται στό "Ακ-Σεχίρ, στήν Τουρκία, θυμοῦνται κάποιο άστεῖο του καί λένε γι αὐτόν τοῦτα έδῶ τὰ λόγια τοῦ ποιητή : «Έδωσε τήν καρδιά του στή γῆ.

“Όσο ζοῦσε ταξίδευε μ’ ὅλους τοὺς ἀνέμους—τοὺς ἀνέμους αὐτοὺς ποὺ σὰν πέθανε σκόρπισαν στὸν κόσμο τὴν εὐωδιὰ τῶν ρόδων, ποὺ εἶχαν ἀνθίσει μέσα στὴν καρδιά του... Θάμα εἶναι τούτη ἡ ζωὴ καὶ γιὰ ὅποιον χαρεῖ τις ὁμορφιές τοῦ κόσμου, μένει ἀθάνατη ἡ ψυχὴ του».

Κι ὅμως κάμποσοι βεβαιώνουν πὼς στὸ μνημόρι τοῦ “Ακ-Σεχίρ δὲ βρίσκεται κανεὶς θαμμένος καὶ πὼς αὐτὸς ὁ χωρατατζῆς ὁ Ναστρεντὶν Χότζας τ’όχτισε ὁ ἴδιος ὅσο ζοῦσε γιὰ νὰ ξεγελάσει τὸν κόσμο, ἀνιστορώντας σ’ ὅλους τὸ θάνατό του, ὅσο ποὺ ξακούλούθαγε νὰ τριγυρνάει σὲ τόπους καὶ σὲ χῶρες. Νᾶναι τάχα ἀλήθεια ἢ ὄχι; Μ’ αὐτὸ ’ναι κάτι ποὺ δύσκολο στέκεται νὰ ξεκαθαριστεῖ. Τὸ μόνο βέβαιο εἶναι, πὼς ὁ Ναστρεντὶν Χότζας εἶναι ἱκανὸς γιὰ ὅλα!...

6

ΟΙ ΠΡΩΤΕΣ πρωῒνές ὦρες διάβηκαν. Ὁ ἥλιος, κατακόρυφος πιά, θέρμαινε τὰ πάντα. Καὶ τὸ καθετί, γιὰ τὴν ἀπαγωγὴ τῆς Γκιουλστάν, εἶταν ἔτοιμο.

Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας ἀνέβηκε στὸν πύργο του καὶ πῆγε στὸ καμαράκι, ὅπου βρισκόταν κλειδωμένος ὁ γέρο σοφός.

—Ἡ αἰχμαλωσία σου, Χουσεῖν Γκούσλια, ἀξιοσέβαστε σοφέ, κοντολογᾶ νὰ τελειώσει! Τούτη τὴ νύχτα φεύγω ἀπὸ τὸ σεράϊ. Θ’ ἀφήσω τὴν πόρτα τῆς φυλακῆς σου ἀνοιχτή, μὲ τὸν ἀπαράβατο ὅμως ὅρο πὼς δὲ θὰ βγεῖς πρὶν περάσουν δυὸ μέρες. “Αν παραβεῖς τούτη τὴ διορία καὶ σὲ δῶ νὰ περιδιαβάζεις μέσα στὸ σεράϊ, καταλαβαίνει, βέβαια, πὼς θὰ βρεθῶ ὑποχρεωμένος νὰ σὲ κατηγορήσω πὼς δραπέτευσες καὶ νὰ σὲ παραδώσω στὸ δήμιο. Ὁ Ἀλλάχ

νὰ σὲ προστατεύει, Χουσεῖν Γκούσλια, σοφὲ τῆς Βαγδάτης! Καὶ σ' ἐξουσιοδοτῶ νὰ φανερώσεις στὸν ἐμίρη τὸ πραγματικό μου ὄνομα. Βάλε προσοχὴ νὰ τὸ θυμᾶσαι· με̐ λένε Ναστρεντὶν Χότζα.

—“Α!... φώναξε ὁ γέρος πισωδρομώντας. Τέτιο στάθηκε τὸ ξάφνιασμά του ποὺ μήτε λέξη δὲν ἔβγαινε ἀπὸ τὸ στόμα του.

Ἡ πόρτα ἔτριξε. Τὰ βήματα τοῦ Ναστρεντὶν Χότζα ἀκούστηκαν ν' ἀπομακρύνονται στὸ διάδρομο. Ὁ γέρος προχώρησε δισταχτικὰ κατὰ τὴν πόρτα. Τὴν ἔσπρωξε δύσπιστα καὶ σιγὰ...—δὲν εἶταν κλειδωμένη! Μισόβγαλε τὸ κεφάλι του καὶ κοίταξε... κανεῖς! Μὲ μιὰ ἀπότομη κίνηση τὴν ξανάκλεισε καὶ τὴν κλείδωσε ἀπὸ μέσα.

—“Ὅχι, ὄχι, μουρμούρισε, δὲ βγαίνω. Προτιμῶ νὰ μείνω ἐδῶ ἀκόμα μιὰ βδομάδα, παρὰ νὰ συναπαντηθῶ με̐ τὸ Ναστρεντὶν Χότζα!

Τὸ βραδινό, ὅταν στὸν πρασινωπὸ οὐρανὸ ἄρχισαν νὰ φαίνονται τ' ἄστρα, ὁ Ναστρεντὶν Χότζας, κρατώντας ἓνα μικρὸ πήλινο λαγῆνι στὸ χέρι, σίμωσε τοὺς φρουροὺς ποὺ φύλαγαν τὴν εἴσοδο τοῦ χαρεμιοῦ. Οἱ γενίτσαροι δὲν πρόσεξαν τὸν ἐρχομὸ του καὶ ξακολούθησαν τὴν κουβέντα τους.

—Ποτὲ κανένα ἄστρο δὲν ἔπεσε ὡς τώρα πάνω στὴ γῆ! ἔλεγε ὁ χοντρομπαλὰς καὶ τεμπέλης γενίτσαρος, αὐτὸς ποὺ κατάπινε αὐγὰ με̐ τὸ τσόφλι τους. “Αν πέφτουν πάνω στὴ γῆ, καθὼς λές, γιατί τότες δὲ βρίκαμε κανένα;

—“Ε, γενναῖοι πολεμιστές, τοὺς εἶπε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας, φωνάξτε τὸν κισλάρ ἀγά, γιὰ νὰ τοῦ δώσω τοῦτο δῶ τὸ γιατρικὸ γιὰ τὴν ἄρρωστη εὐνοουμένη τοῦ ἐμίρη μας.

Ὁ κισλάρ ἀγάς ἔφτασε, πῆρε περίφοβα στὰ χέρια του τὸ μικρὸ λαγῆνι, ποὺ δὲν εἶχε τίποτ' ἄλλο ἀπὸ καθαρὸ νερὸ με̐ λίγο ἀναλυωμένο μέσα σ' αὐτὸ τεμπεσίρι, ἄκουσε προσεχτικὰ τίς ὁδηγίες τοῦ Ναστρεν-

τὴν Χότζα γιὰ τὸν τρόπο ποὺ θὰ τὔπινε ἡ εὐνοουμένη κ' ἔφυγε.

—“ὦ Χουσεῖν Γκούσλια, μεγάλη σοφέ! φώναξε τότε ὁ χοντρομπαλὰς γενίτσαρος. Ξέρεις ὅλα τὰ μυστήρια τούτου τοῦ κόσμου! Πές μας τί ἀπογίνονται τ' ἄστρα ποὺ πέφτουν ἀπὸ τὸν οὐρανό; Γιατί ποτὲς δὲν τὰ βρίσκουμε;

—“Α, δὲν τὸ ξέρετε; ἀπάντησε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας, δίχως νὰ φανερώσει ἡ φωνή του τὴν παραμικρὴ εἰρωνία. “Ὅταν τ' ἄστρα πέφτουν ἀπὸ τὸν οὐρανό, κομματιάζονται σὲ χιλιάδες γροσάκια, ὅπως ὀλοκάθαρα φαίνεται ἂν προσέξετε καλά. Κι ὅποιος εἶναι τυχερός τὰ βρίσκει. Ξέρω μάλιστα κάμποσους ποὺ πλούτισαν μαζεύοντάς τα.

Οἱ γενίτσαροι κοιτάχτηκαν μὲ μάτια γουρλωμένα ἀπὸ κατάπληξη.

‘Ο Ναστρεντὶν Χότζας τοὺς παράτησε κ' ἔφυγε χαμογελώντας, χωρὶς νὰ μπορεῖ νὰ φανταστεῖ πόσο θὰ τὸν βοηθοῦσε στὰ σχέδιά του τοῦτο τὸ χωρατὸ ποὺ ἔκανε.

“Ἐμεινε στὸν πύργο του ἴσαμε τὰ μεσάνυχτα. Τέλος ἡ ἡσυχία κ' ἡ σιωπὴ βασίλεψαν πάνω στὴν πολιτεία καὶ στὸ σεράϊ. Τὰ φῶτα σβήσανε. Σκέφτηκε πῶς οἱ καλοκαιριάτικες νύχτες διαβαίνουν μὲ τὴ γρηγοράδα ποὺ πετᾶνε τὰ πουλιὰ κ' ἔπρεπε νὰ βιαστεῖ. Κατέβηκε καὶ τράβηξε κατὰ τὸ χαρέμι, σίγουρος πῶς κ' οἱ φρουροὶ πιά θὰ κοιμόταν. Μὰ σὰ σίμωσε ἀπόμεινε σύξυλος καθὼς ἄκουσε τὰ μουρμουρητὰ τους.

—“Αχ! ἄς ἔπεφτε καὶ κανένα ἄστρο κατὰ δῶ, ἔλεγε ὁ χοντρομπαλὰς γενίτσαρος. Θὰ μαζέψουμε τὰ γροσάκια καὶ θὰ γίνουμε στὸ ἄψε - σβήσε πλούσιοι!

—Βρὲ παιδιὰ, ἐγώ, τί νὰ σᾶς πῶ, δὲν πολυπιστεύω πῶς τ' ἄστρα ποὺ πέφτουν γίνονται γροσάκια!

—Τί κάθεσαι καὶ λές! Μᾶς τὸ βεβαίωσε ὁ σο-

φός τῆς Βαγδάτης κι αὐτός δὲ γελιέται σὲ τίποτα ! ἀποκρίθηκε ὁ αὐγοχάφτης.

—‘Ο διάβολος νὰ τοὺς πάρει ! εἶπε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας καὶ κρύφτηκε πίσω ἀπὸ τὰ παρτέρια. Τ’ ἤθελα ἐγώ, μωρέ, νὰ τοὺς μιλήσω γιὰ τ’ ἄστρα ; Θὰ κάτσουν τώρα νὰ καρτεροῦν ὥς τὴν αὐγή, μὴν πέσει κανένα καταδῶ καὶ μαζέψουν τὰ γροσάκια ! ”Ετσι ποὺ τὰ κατάφερα, θ’ ἀναγκαστῶ ν’ ἀναβάλω τὴν ἀπαγωγή γιὰ μιὰ μέρα ἀκόμα.

Πάνω ἀπὸ τὴν Μπουχάρα, μέσα στὸ ἄπειρο τ’ οὐρανοῦ, λάμπανε ἑκατομμύρια ἄστρα. Ξάφνου ἓνα ἄστρο χύθηκε, πέταξε, αὐλάκωσε τὸν οὐρανό, σέρνοντας πίσω του μιὰ φωτεινὴ παρόμοια μὲ τὴν ἀστραπὴ οὐρά... Εἶταν τὸ μεσοκαλόκαιρο, τὴν ἐποχὴ ποὺ πέφτουνε μπόλικά ἄστρα.

—”Αντε, ἄντε, κομματιάσου πάνω μας ! φώναξε ὁ χοντρομπαλάς.

Καθὼς τὸ ἄστρο αὐλάκωνε τὸν οὐρανό, τὸ ἴδιο αὐλάκωσε καὶ μιὰ ἰδέα τὸ νοῦ τοῦ Ναστρεντὶν Χότζα. Τράβηξε ἀπὸ τὸ κεμέρι του τὴ γεμάτη ἀπὸ γροσάκια χρηματοσακκούλα καὶ περίμενε. Μὰ γιὰ ὥρα πολὺ κανένα ἄστρο δὲν ἔπεφτε. Τέλος ξέσχισε ἓνα τὸν οὐρανό. Πέταξε τὸ γροσάκι ποὺ κρατοῦσε στὰ πόδια τῶν φρουρῶν. Τὸ γροσάκι καμπάνισε πάνω στὰ πλακάκια.

Οἱ γενίτσαροι, ξαφνιασμένοι, ἀνασηκώθηκαν ὅλοι μαζί.

—”Ακουσες ;... εἶπε μὲ φωνὴ ποὺ ἔτρεμε ὁ χοντρομπαλάς.

—”Α... κ... ἄκουσα ! ἀποκρίθηκε ὁ ἄλλος τραυλίζοντας ἀπὸ τὴ μεγάλη του συγκίνηση.

‘Ο Ναστρεντὶν Χότζας πέταξε ἓνα ἀκόμα γροσάκι. Τ’ ἀσήμι ἀστραψε μέσα στὸ φῶς τοῦ φεγγαριοῦ. ‘Ο τεμπέλης, βγάζοντας ἓνα πνιχτὸ μουγκρητό, χύθηκε πάνω του.

—Τό... το... βρήκα ! φώναξε τραυλίζοντας κι αὐ-

τὸς ἀπὸ συγκίνηση, δείχνοντας τὸ γροσάκι ποὺ εἶχε μαζέψει ἀπὸ κάτω.

Κεῖνη τὴ στιγμὴ κάμποσα ἀστέρια πέσανε μαζεμένα κι ὁ Ναστρεντὶν Χότζας ἄρχισε νὰ ρίχνει φοῦχτες τὰ γροσάκια. Ἡ ἡσυχία τῆς νύχτας ταραχτήκε ἀπὸ τὸν καθάριο κι ἀπανωτὸ ἀχὸ τοῦ ἀσημιοῦ πάνω στὰ πλακάκια. Οἱ γενίτσαροι παλάβωσαν. Πέταξαν τ' ἄρματά τους καὶ σέρνονταν στὴ γῆ ποιοὺς θὰ πρωταρπάξει τὰ γροσάκια.

—Τὸ πέτυχα ! φώναξε ἓνας ἀπ' αὐτοὺς μὲ βραχνὴ καὶ λαχανιασμένη φωνή. Νάτο !...

Ἕνας ἄλλος, καθὼς σουρνόταν, ἄρχισε νὰ οὐρλιάζει ἀπὸ τὴ χαρὰ του, ὅπως βρῆκε μπόλικά γροσάκια μαζεμένα.

Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας πέταξε ἀκόμα μιὰ φοιχτιά καὶ τρύπωσε στὴν πόρτα τοῦ χαρεμιοῦ, ποὺ δὲν τὴ φύλαγε πιά κανένας. Τὰ παχιὰ περσιάνικα χαλιὰ πνίγαν τὸν κρότο τῶν βημάτων του. Θυμόταν τὸ κάθε στριφογύρισμα. Οἱ εὐνοῦχοι κοιμόνταν...

Ἡ Γκιουλστὰν ρίχτηκε στὴν ἀγκαλιά του, τὸν ἔσφιξε πάνω της καὶ τὸν φίλησε τρελλὰ στὸ στόμα.

—Γλήγορα, μουρμούρισε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας.

Κανεὶς δὲν τοὺς σταμάτησε· μονάχα ἓνας εὐνοῦχος, καθὼς πέρναγαν, ἄρχισε νὰ κουνᾷ καὶ νὰ βογγᾷ στὸν ὕπνο του. Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας σταμάτησε κ' ἔσκυψε πάνω του. Μὰ ἡ ὥρα τοῦ θανάτου δὲν εἶχε σημάνει γι αὐτόν· ξανάρχισε νὰ ροχαλίζει. Τ' ἀχνὸ φῶς τοῦ φεγγαριοῦ γλίστραγε ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ πολύχρωμα τζάμια τῶν παραθυριῶν...

Σὰν ἔφτασαν στὴ μικρὴ πόρτα τῆς ἐξόδου, ὁ Ναστρεντὶν Χότζας σταμάτησε καὶ κοίταξε. Οἱ φρουροί, στὴ μέση τῆς αὐλῆς, σούρνονταν μὲ τὰ τέσσερα κοιτάζοντας ἀδιάκοπα τὸν οὐρανὸ νὰ πέσει κι ἄλλο ἀστέρι. Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας πέταξε, μ' ὅλη του τὴ δύναμη, μιὰ χουφτιὰ γροσάκια, ποὺ πέσανε μακριά, ἀνάμεσα στὰ δέντρα καὶ τὰ παρτέρια. Οἱ γε-

νίτσαροι χύθηκαν ὅλοι μαζί πρὸς τὰ ἐκεῖ. Κατέχονταν ἀπὸ τέτια θερμὴ, ποὺ δὲ βλέπαν πιά τίποτα μπροστά τους. Ποδοπάτησαν τὰ παρτέρια κ' οἱ κελεμπίες τους, τὰ καφτάνια τους καὶ τὰ βρακιά τους ξεσχίστηκαν πάνω στὶς τριανταφυλλιές.

Τούτη τὴ νύχτα θὰ μπορούσε κανεὶς ν' ἀρπάξει ἀπὸ τὸ χαρέμι τοῦ ἐμίρη ὅχι μονάχα μιὰ εὐνοουμένη, μὰ ὅλα τὰ οὐρί!

—Πιὸ γλήγορα! πιὸ γλήγορα! ἔλεγε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας, τραβώντας ἀπὸ τὸ χέρι τὴ Γκιουλστάν.

Φτάσαν στὸν Πύργο κι ἀνέβηκαν. Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας ἔβγαλε κάτω ἀπὸ τὸ στῶμα του τὴ σκοινένια σκάλα ποὺ εἶχε ἐτοιμάσει.

—Εἶναι πολὺ ψηλά... φοβᾶμαι, μουρμούρισε ἡ Γκιουλστάν.

Μὰ ὁ Ναστρεντὶν Χότζας τῆς ἔμπηξε τὴ φωνὴ κ' ἐκείνη τὸν ἀκολουθῆσε. "Εδεσε μ' ἓνα σκοινὶ τὴ μέση της κ' ἔβγαλε τὰ κάγκελα ἀπὸ τὸ παράθυρο, ποὺ τ'ἄχε ἀπὸ καιρὸ λιμάρει. Πῆρε στὰ χέρια του τὴν ἀγαπημένη του καὶ τὴν κρέμασε στὸ κενό. Ἡ Γκιουλστάν ἀρπάχτηκε ἀπὸ τὴ σκάλα. Ρίχνοντας μιὰ ματιὰ κάτω ζαλίστηκε κι ἄρχισε νὰ τρέμει.

—Κατέβαινε, κατέβαινε! τῆς φώναξε ἐπιταχτικὰ ὁ Ναστρεντὶν Χότζας.

Ἡ Γκιουλστάν ἔκλεισε τὰ μάτια της κι ἄρχισε νὰ κατεβαίνει. Ἀνάσανε μονάχα σὰν πάτησε τὴ γῆ.

—Τρέχα! φεύγα τὸ λοιπόν! τῆς ἔλεγε φωνάζοντας ὁ Ναστρεντὶν Χότζας γειρμένος στὰ δυὸ ὄξω ἀπὸ τὸ παράθυρο. Τὸν εἶδε νὰ χειρονομεῖ καὶ νὰ τραβάει τὸ σκοινί, ποὺ μ' αὐτὸ εἴταν δεμένη. Ἡ Γκιουλστάν λύθηκε κι ἄρχισε νὰ τρέχει κατὰ τὸ παζάρι.

Κεῖνο ποὺ δὲν ἤξερε εἴταν, πὼς τὸ σεράϊ βρισκόταν κιόλας ἀνάστατο. Ὁ ἀρχιευνοῦχος, ὕστερα ἀπὸ τὶς μαγκουριές ποὺ εἶχε φάγει, φανέρωνε μεγάλο ζῆλο. Θέλησε νὰ δεῖ πῶς πάει ἡ καινούργια εὐνοου-

μένη έπειτα από τὸ φάρμακο ποὺ πῆρε, μὰ βρῆκε τὸ κρεβάτι τῆς ἄδειο. Τρέμοντας γιὰ τὸ κεφάλι του, τράβηξε ὁλόϊσια στὴν κρεβατοκάμαρα τοῦ ἐμίρη καὶ τὸν ξύπνησε. Ὁ ἐμίρης φώναξε ἀμέσως τὸν Ἀρσλάν μπέη κι αὐτός, μὲ τὴ σειρά του, βάρεσε συναγερμὸ καὶ ξεσηκώθηκαν οἱ γενίτσαροι. Ἀνάφτηκαν δαβλιὰ καὶ βροντολόγησαν γιαταγάνια κι ἀσπίδες.

Ὁ ἐμίρης γύρεψε νὰ τοῦ φέρουν ἀμέσως τὸ σοφὸ τῆς Βαγδάτης. Τὸν δέχτηκε μ' ἀναθέματα, κατάρες καὶ κλαψουρίσματα.

—Ἡ ἀναρχία κ' ἡ ἀνηθικότητα, Χουσεΐν Γκούσλια, βασιλεύουν σ' ὅλη τὴ χώρα μας! τοῦ εἶπε. Ποιὰ ἄλλη πιὸ τρανὴ ἀπόδειξη θές ἀπὸ τοῦτο ποὺ γίνθηκε; Οὔτε κἂν ἐγώ, ὁ μεγάλος ἐμίρης, βρίσκομαι πιά σ' ἀσφάλεια, μέσα καὶ σ' αὐτὸ ἀκόμα τὸ σεράϊ μου, ἀπὸ τὸ Ναστρεντὶν Χότζα! Πότε ξανακούστηκε καὶ πότε ματαγίνηκε ν' ἀρπάξουν ἀπὸ τὸ χαρέμι ἐνὸς ἐμίρη τὴν εὐνοουμένη του;

—Μά, μεγάλε μου ἐμίρη, τόλμησε νὰ πεῖ ὁ Μπαχτιάρ, ἴσως νὰ μὴν εἶναι ὁ Ναστρεντὶν Χότζας ποὺ τὴν πῆρε ἀπὸ δῶ μέσα.

—Καὶ ποιὸς ἄλλος μπορεῖ ν' ἄναι; φώναξε ὁ ἐμίρης. Σήμερα τὸ πρωῒ μᾶς πληροφορήσαν πὼς ξαναγύρισε στὴν Μπουχάρα καὶ τὸ ἴδιο βράδι ἐξαφανίζεται μιὰ εὐνοουμένη ἀπὸ τὸ χαρέμι ποὺ εἴταν ἡ ἄρραβωνιαστικιά του! Ποιὸς ἄλλος ἀπ' αὐτὸν θὰ τολμοῦσε νὰ κάνει ἓνα τέτιο ἀνοσιούργημα; Ψάξετέ τον παντοῦ καὶ βάλετε τριπλὴ φρουρὰ στὴν πόρτα τῆς κρεβατοκάμαράς μου! Μπορεῖ νὰ βρίσκεται ἀκόμα μέσα στὸ σεράϊ. Κ' ἐσύ, Ἀρσλάν μπέη, ξεβούλωσε τ' αὐτιά σου κι ἄκου τί ἔχω νὰ σοῦ πῶ. Βλέπω τὸ κεφάλι σου νὰ μὴ στέκεται καλὰ στοὺς ὠμούς σου!

Ἡ ἔρευνα ἄρχισε. Οἱ φρουροὶ φέρανε ἄνω-κάτω ὁλόκληρο τὸ σεράϊ. Τὸ φῶς τῶν δαβλιῶν φώτισε τρεμοσβήνοντας τίς πιὸ ἀπόμερες γωνιές. Τὸ μεγαλύ-

τερο ὅμως ζῆλο ἀπ' ὅλους, σὲ τούτῃ τὴν ἔρευνα, τὸν φανέρωνε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας. Ἀνασῆκωνε τὰ χαλιά, ἔψαχνε μ' ἓνα μπαστούνι τὸν πάτο τοῦ νεροῦ στὶς χαβοῦζες, φώναζε, ἔτρεχε δεξιὰ κι ἀριστερά, κοίταζε μέσα στὰ τεντζερέδια καὶ τὰ λαγήνια καὶ ψαχούλευε ἀκόμα καὶ τὶς τρύπες τῶν ποντικῶν στοὺς τοίχους.

Τέλος πῆγε στὴν κρεβατοκάμαρα τοῦ ἐμίρη κι ἀνάγγειλε :

—Μεγάλε μου ἐμίρη, ἔφερα τὸν κόσμο ἄνω-κάτω, μὰ δὲν τὸν βρῆκα πουθενά. Θὰ τ'ὄχει σκάσει κιόλας ἀπὸ τὸ σεράϊ!

—Χουσεῖν Γκούσλια! φώναξε ὁ ἐμίρης. Εἶμαι κατὰπληχτος, ποὺ δὲν πρόλαβες νὰ μπεῖ στὸ σεράϊ μου ὁ Ναστρεντὶν Χότζας! Κι ἂν κάπου κρύβεται; Αὐτὸς εἶναι ἱκανὸς νὰ γλιστρήσει καὶ σ' αὐτὴν ἀκόμα τὴν κρεβατοκάμαρά μου! "Ε γενίτσαροι, τρεχᾶτε, μπᾶτε μέσα! Γενίτσαροι!... οὔρλιαζε μ' ἀγωνία ὁ ἐμίρης στὴ σκέψη πῶς ὁ Ναστρεντὶν Χότζας μποροῦσε ν'ἄχε χωθεῖ στὴν κάμαρά του.

Κεῖνῃ τῇ στιγμῇ, πάνω στὰ μπεντένια τοῦ σεραγιοῦ, βρόντηξε μιὰ κανονιά, ἔπειτα ἀπὸ προσταγὴ τοῦ Ἀρσλάν μπέη, γιὰ νὰ τρομάξει ὁ Ναστρεντὶν Χότζας ἂν βρισκόταν κρυμμένος. Ὁ ἐμίρης, ἀκούγοντάς την, κουκουλώθηκε φωνάζοντας :

—Γενίτσαροι, βοήθεια! Κινδυνεύει ὁ ἐμίρης σας, τρεχᾶτε!

Ἡσύχασε μονάχα ὅταν ὁ Ἀρσλάν μπέης ἔβαλε τριάντα φρουροὺς στὴν πόρτα τῆς κρεβατοκάμαράς του κι ἀπὸ δέκα σὲ κάθε παράθυρο.

Τότε ξεσκεπάστηκε καὶ κλαψουρίζοντας ρώτησε :

—Τί λές, Χουσεῖν Γκούσλια; Εἶσαι σίγουρος πῶς αὐτὸς ὁ ἀλήτης δὲ βρίσκεται κάπου κρυμμένος στὴν κρεβατοκάμαρά μου;

—Οἱ γενίτσαροι φυλᾶνε τὶς πόρτες καὶ τὰ παράθυρα. Μέσα ἐδῶ βρισκόμαστε ἐμεῖς οἱ δύο, ἐσὺ κ'

ἐγώ. Ποῦ θές νὰ βρίσκεται ὁ Ναστρεντὶν Χότζας ;

—Θὰ τιμωρηθεῖ ὅμως σκληρὰ γιὰ τὴν ἀπαγωγὴ τῆς εὐνοουμένης μας ! φώναξε ὁ ἐμίρης, ποὺ τὴ θέση τοῦ φόβου στὴν καρδιά του τὴν ἔπαιρνε τώρα ἡ ὀργή. Τὰ δάχτυλά του γαντζώνονταν πάνω στίς κουβέρτες μὲ τέτια λύσσα, ὥσάν ν' ἄσφιγγαν τὸ λαιμὸ τοῦ Ναστρεντὶν Χότζα. Χουσεῖν Γκούσλια, εἶπε, ὁ θυμὸς μου δὲ γνωρίζει πιά ὅρια ! Σκέψου πὼς δὲ μοῦ δόθηκε ἡ εὐκαιρία νὰ ἐπισκεφτῶ τὴ Γκιουλστὰν οὔτε μιὰ μόνη φορά... "Ὅταν τὸ συλλογίζουμαι, ἡ καρδιά μου γεμίζει ἀπὸ θλίψη. Κι ὅλα αὐτὰ γίνηκαν ἐξαιτίας τῶν ἀναρίθμητων ἄστρων σου ! " Ἄν μποροῦσα, θὰ πρόσταζα νὰ καρατομηθοῦν ἕνα-ἕνα ὅλα τοῦτα τ' ἀστέρια, γιὰ τὸ ἄσκημο παιχνίδι ποὺ μᾶς παίξανε ! " Ὅχι, αὐτὴ τὴ φορά ὁ Ναστρεντὶν Χότζας δὲν τὴ γλυτώνει ! Τ' ὄβαλα καθαρὰ τὸ ζήτημα στὸν ' Ἀρσλὰν μπέη' «τὸ Ναστρεντὶν Χότζα ἢ τὸ κεφάλι σου» τοῦ εἶπα. Μὰ κ' ἐσένα, Χουσεῖν Γκούσλια, σὲ προστάζω νὰ βάλεις ὅλα τὰ δυνατά σου, γιὰ νὰ τὸν βρεῖς καὶ νὰ τὸν πιάσεις. " Ἀκου καλὰ τί θὰ σοῦ πῶ· τὴ θέση τοῦ ἀρχιευνούχου ποὺ σοῦ ἔταξα, θὰ σοῦ τὴ δώσω μονάχα ἂν τὸν βρεῖς καὶ τὸν γραπώσεις. ' Ἀλλοιῶς δὲ γίνεσαι ἀρχιευνοῦχος. Μόλις ξημερώσει θὰ φύγεις ἀπὸ τὸ σεράϊ γιὰ ν' ἀνακαλύψεις τὸ κρυσφύγετό του. Δίχως νὰ φέρεις αὐτὸν τὸν μπαγαπόντη, πάρε το ἀπόφαση, δὲ θὰ ξαναγυρίσεις ἐδῶ μέσα.

' Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας μὲ κόπο κρατήθηκε γιὰ νὰ μὴ χαμογελάσει ἀπὸ τὴ χαρὰ του. Πῆρε ἐπίσημη πόζα κ' ἔκανε ἕνα βαθύ, ὥς τὸ πάτωμα, τεμενὰ στὸν ἐμίρη.

7

ΣΑΜΕ τὴν αὐγὴ ὁ Ναστρεντὶν Χότζας ξηγοῦσε στὸν ἐμίρη τὸ σχέδιό του, σ' ὅλες του τὶς λεπτομέρειες, γιὰ τὴ σύλληψη τοῦ Ναστρεντὶν Χότζα. Ὁ ἐμίρης τὸ βρῆκε πονηρὸ κ' ἔξυπνο κ' ἔμεινε εὐχαριστημένος.

Τὴν αὐγὴ, ἀφοῦ πῆρε μιὰ χρηματοσακκούλα γεμάτη χρυσάφι γιὰ τὰ ἔξοδά του, ἀνέβηκε, γιὰ τελευταία φορά, στὸν πύργο του. Ἐχωσε τὸν παρὰ στὸ κεμέρι του κι ἀναστενάζοντας ἔριξε μιὰ ματιὰ ὀλόγυρα στὴν κάμαρα. Ἐνιωσε, ξαφνικά, μιὰ κάποια λύπη ποὺ θ' ἀποχαιρετοῦσε γιὰ πάντα τοῦτον τὸν πύργο. Πόσες καὶ πόσες νύχτες δὲν πέρασε ξάγρυπνος σ' αὐτὸν βυθισμένος σὲ βαθιὲς σκέψεις! Φεύγοντας ἄφηνε ἓνα μέρος τῆς ψυχῆς του μέσα σὲ τοῦτα τ' ἀκατάλυτα ντουβάρια.

Ἐκλεισε πίσω του τὴν πόρτα κι ἄρχισε νὰ κατεβαίνει πηδηχτὰ τὰ σκαλοπάτια—πετώντας πρὸς τὴν ἐλευθερία. Ὁ ἀπέραντος κόσμος ξανοιγόταν κιόλας μπροστά του. Τὸν καλοῦσαν οἱ μεγάλοι δρόμοι τῶν κάμπων καὶ τὰ μονοπάτια τῶν βουνῶν. Τὰ δάση τοῦ ὑπόσχονταν σίγουρα ἡσκιωμένα καταφύγια. Οἱ πηγὲς τὸν καρτέραγαν γιὰ νὰ τὸν ξεδιψάσουν μὲ τὸ δροσερὸ καὶ γάργαρο νεράκι τους. Ἀκουγε κιόλας τὰ πουλιά νὰ κελαῖδοῦνε γι' αὐτὸν τὰ πιὸ ὁμορφα τραγούδια τους. Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας, ὁ χωρατατζῆς ὁδοιπόρος, παραεῖχε μείνει μέσα σὲ τοῦτο τὸ χρυσὸ κλουβί. Τώρα ἔνιωθε νὰ τὸν τραβᾷ ὁ ἀπέραντος κόσμος.

Μὰ καθὼς ἔφτανε στὴν ὁξώπορτα τοῦ παλατιοῦ δέχτηκε κατάκαρδα ἓνα τρομερὸ χτύπημα. Στάθηκε, χλώμιασε καὶ στηρίχτηκε στὸν τοῖχο.

Ἀπὸ τὴν ἀνοιχτὴ πόρτα εἶδε νὰ φτάνει ἓνα ἀνθρώπινο μπουλούκι, περιτριγυρισμένο ἀπὸ γενίτσα-

ρους. Περπάταγαν μὲ τὰ κεφάλια σκυφτὰ καὶ μὲ τὰ χέρια δεμένα. Εἴταν οἱ φίλοι του. Ξεχώρισε τὸ γέρο τσουκαλὰ Νιζάζ, τὸν καφετζὴ Ἀλῆ, τὸ σιδερά Γιουσούφ κι ἄλλους πολλούς. Ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς εἴταν ἄνθρωποι ποὺ δὲν τοὺς εἶχε μιλήσει πιότερο ἀπὸ μιὰ μόνη φορά, εἴτε ποὺ συναπαντήθηκε κάποτε μαζί τους, κι ἄλλοι ποὺ τοὺς γύρεψε νερὸ νὰ πιεῖ ἢ λίγο σανὸ γιὰ τὸ μουλάρι του. Βρίσκονταν ὅλοι ἐκεῖ... Ὁ Ἀρσλάν μπέης περπάταγε καμαρωτὸς πίσω ἀπὸ τὴ θλιβερὴ συνοδεία.

Στάθηκε τέτιο τὸ χτύπημα ποὺ δέχτηκε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας, ποὺ χρειάστηκε κάμποση ὥρα γιὰ νὰ συμφέρει. Μὰ ἡ πόρτα τοῦ σεραγιοῦ εἶχε κιόλας κλείσει κ' ἡ αὐλὴ εἴταν ἄδεια. Οἱ φίλοι του βρίσκονταν πιά μέσα στὰ μπουντρούμια.

Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας πῆγε καὶ συνάντησε τὸν Ἀρσλάν μπέη

—Τί τρέχει, τιμημένε Ἀρσλάν μπέη; Τ' εἶναι ὅλοι αὐτοὶ ποὺ ἔπιασες;

—Εἶναι οἱ συνένοχοι τοῦ Ναστρεντὶν Χότζα, ἀποκρίθηκε θριαμβευτικὰ ὁ Ἀρσλάν μπέης. Τὰ ὄργανά μου κατόρθωσαν ὅλους νὰ τοὺς βροῦν. Ἄν ἀρνηθοῦν νὰ μᾶς ποῦν ποῦ κρύβεται ὁ Ναστρεντὶν Χότζας, σήμερα κιόλας, μπροστὰ σ' ὁλόκληρο τὸ λαὸ τῆς Μπουχάρας, θὰ τοὺς κοποῦν, ὕστερα ἀπὸ τρομερὰ βασανιστήρια, τὰ κεφάλια τους! Μὰ γιατί χλώμιασες, Χουσεῖν Γκούσλια; Γιατί τρέμεις ὁλόκληρος;

—Τί θέλεις νὰ κάνω ἀφοῦ βλέπω πῶς μὲ πρόλαβες καὶ θὰ πάρεις ἐσὺ τίς τιμές καὶ τὰ πλούτη!

Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας δὲν ἔφυγε. Ἐμεινε στὸ σεράϊ. Πῶς μποροῦσε νὰ φύγει ὅταν κινδύνευε ἡ ζωὴ τόσων καὶ τόσων ἀθώων; Οὔτε μιὰ στιγμή δὲ δίσταξε νὰ πάρει τούτη τὴν ἀπόφαση.

Κατὰ τὸ μεσημέρι οἱ γενίτσαροι σχημάτισαν ἓνα τριπλὸ κορδόνι γύρω ἀπὸ τὴν ἐξέδρα τοῦ δικαστή-

ριου, πού στήσανε στὴ μεγάλη πλατεία. Οἱ ντελάληδες διαλαλοῦσαν πὼς θὰ γίνουν θανατικές ἐκτελέσεις. Ὁ λαὸς καρτέραγε σιωπηλός. Ὁ ξαναμμένος ἥλιος σκόρπαγε μιὰ τροπικιά ζέστη.

Ἡ πορτάρια τοῦ σεραγιοῦ ἄνοιξε· βγῆκαν οἱ φρουροί, οἱ μουζικάντηδες, οἱ ἐλέφαντες, οἱ αὐλικοὶ καὶ τέλος τὸ κουβούκλιο μὲ τὸν ἐμίρη. Ὁ κοσμάκης γονάτισε. Ἀκούμπησαν τὸ κουβούκλιο πάνω στὴν ἐξέδρα κι ὁ ἐμίρης κάθησε στὸ θρόνο.

Φέρανε τοὺς καταδικασμένους. Ἐνα μουρμουρητὸ ἀνέβηκε ἀπὸ τὸ πλῆθος. Οἱ συγγενεῖς κ' οἱ φίλοι τούτων τῶν δυστυχισμένων βρίσκονταν στίς πρῶτες σειρές, γιὰ νὰ βλέπουν καλύτερα. Οἱ δήμιοι ἐτοίμαζαν παλούκια, κρεμάλες, σκοινιά καὶ στήνανε μεγάλα κουτούκια γιὰ λαιμητόμους. Εἶχαν σήμερα μπόλικια δουλειά· πενήντα ἄνθρωποι θὰ θανατώνονταν.

Ὁ γέρο Νιζάζ εἶταν ὁ πρῶτος στὴ σειρά. Οἱ δήμιοι τὸν ἄδραξαν. Δεξιά του βρίσκονταν τὰ παλούκια, ἀριστερά του τὰ κουτούκια καὶ μπροστά του μιὰ μυτερὴ λόγχη ἔβγαινε ἀπὸ τὴ γῆ.

Ὁ μεγάλος βεζίρης Μπαχτιάρ πῆρε τὸ πιὸ ἐπίσημο ὕφος του κ' εἶπε :

—Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Ἀλλάχ τοῦ ἐλέους καὶ τῆς καλωσύνης, ὁ μονάρχης τῆς Μπουχάρας, κέντρον τῆς οἰκουμένης, ζυγίσας ἐπὶ τοῦ ζυγοῦ τῆς δικαιοσύνης τὸ ἔγκλημα πεντήκοντα ἐκ τῶν ὑπηκόων του ἐκείνων, οἵτινες ἔδωσαν ἄσυλον εἰς τὸν ἐχθρὸν τοῦ Ἀλλάχ καὶ τοῦ μεγάλου ἐμίρη, τὸν ἱερόσυλον, τὸν ταραχοποιόν, τὸν ἔνοχον ἀναριθμήτων ἐγκλημάτων, τὸν Ναστρεντὶν Χότζα, ηὐδόκησε νὰ λάβει τὰς ἐξῆς ἀποφάσεις : Ὁ τσουκαλὰς Νιζάζ, εἷς ἐκ τῶν κυριοτέρων συνενόχων, εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ὁποίου ἐπὶ μακρὸν ἐκρύπτετο ὁ ἐν λόγῳ Ναστρεντὶν Χότζας, θὰ στερηθεῖ τῆς ζωῆς του, διὰ τῆς ἀποκοπῆς τῆς κεφαλῆς του ἐκ τοῦ σώματός του. Οἱ ὑπόλοιποι κατάδικοι θὰ παρακολουθήσουν τὴν ἐκτέλεσιν αὐτὴν, διὰ νὰ σχημα-

τίσουν μίαν ιδέαν τῆς χειροτέρας ἀκόμη τύχης ἥτις τοὺς ἀναμένει. Ὁ τρόπος ἐκτελέσεως ἐνὸς ἐκάστου ἐξ αὐτῶν θέλει ἀναγγελθεῖ ἐν καιρῷ...

Μιὰ τέτια βουβαμάρια βασίλευε στὸ πλῆθος, ποὺ τὰ λόγια τοῦ Μπαχτιάρ ἀκούγονταν καθαρά ὥς τις τελευταῖες γραμμές.

—“Ἀς πληροφορηθοῦν ὅλοι, ξακολούθησε μὲ φωνὴν ἀκόμα πιὸ δυνατὴν, ὅτι παρομοία τύχη ἀναμένει καὶ εἰς τὸ μέλλον τοὺς συνενόχους τοῦ Ναστρεντὶν Χότζα· οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν θὰ διαφύγει ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν δημίων! Ἐντούτοις, ἐάν τις ἐκ τῶν καταδικασμένων ἀποκαλύψει τὸ κρυφύγετον τοῦ ἐν λόγῳ ληστοῦ καὶ ἀλήτου, ὅχι μόνον θέλει τοῦ χαρισθεῖ ἡ ποινὴ, ἀλλὰ καὶ θὰ γίνει, ἐπὶ πλέον, αἷτιος νὰ δοθεῖ χάρις εἰς τοὺς ὑπολοίπους συγκαταδίκους του! Τσουκαλὰ Νιζάζ, δύνασαι νὰ σώσεις καὶ τὸν ἑαυτόν σου καὶ τοὺς ἄλλους ἀπὸ τὸν θάνατον, ἀρκεῖ νὰ μᾶς ἀποκαλύψεις τὸ μέρος ὅπου κρύβεται ὁ Ναστρεντὶν Χότζας.

Γιὰ λίγη ὥρα ὁ Νιζάζ, μὲ τὸ κεφάλι σκυφτό, δὲν ἔβγαζε λέξη. Ὁ Μπαχτιάρ τὸν ξαναρώτησε. Τέλος ὁ Νιζάζ ἀποκρίθηκε :

—“Ὁχι, δὲν μπορῶ νὰ πῶ ποῦ βρίσκεται!

Οἱ δῆμιοι σύρανε τὸ γέρο σ’ ἓνα κουτούκι. Κάποιος λυγμὸς ἀκούστηκε μέσα ἀπὸ τὸ πλῆθος. Ὁ Νιζάζ γονάτισε, τέντωσε τὸ λαιμό του κι ἀκούμπησε τὸ κεφάλι του πάνω στὸ κουτούκι.

Κεῖνη τῇ στιγμῇ ὁ Ναστρεντὶν Χότζας, σπρώχνοντας τοὺς αὐλικούς, προχώρησε καὶ στάθηκε μπροστὰ στὸν ἐμίρη.

—“ὦ ἄρχοντα, εἶπε μεγαλόφωνα γιὰ νὰ μπορεῖ νὰ τὸν ἀκούει ὁ λαός, ἂν θελήσεις νὰ διατάξεις νὰ σταματήσουν τὴν ἐκτέλεση, σοῦ ὑπόσχομαι τώρα ἀμέσως νὰ πιάσω τὸ Ναστρεντὶν Χότζα.

Ὁ ἐμίρης, ἐκπληχτος, τὸν κοίταξε. Τὴν ἴδια κα-

τάπληξη ἔνιωσε κι ὁ λαός. Σὲ μιὰ κίνηση τοῦ ἐμίρη, ὁ δήμιος κατέβασε τὸ τσεκούρι του.

—“ὦ ἀφέντη, εἶπε δυνατὰ ὁ Ναστρεντὶν Χότζας, εἶναι τάχα δίκιο νὰ ἐκτελεσθοῦν οἱ ἀσήμεντοι αὐτοὶ συνένοχοι, ὅταν ὁ πιὸ σπουδαῖος ἀπ’ αὐτούς, ἐκεῖνος ποὺ φιλοξένησε τὸ Ναστρεντὶν Χότζα καὶ τὸν φιλοξενεῖ ἀκόμα, ἐκεῖνος ποὺ τὸν ἔθρεψε καὶ τὸν ξεδίψασε, ἐκεῖνος ποὺ τοῦ παραχώρησε τὴν εὐμένειά του, ἐκεῖνος ποὺ φρόντισε γιὰ ὅλες τὶς ἀνάγκες του, νὰ μείνει ἀτιμώρητος ;

—Αὐτὰ ποὺ εἶπες εἶναι σωστά, παραδέχτηκε μὲ ἔπαρση ὁ ἐμίρης. Ἐὰν τυχὸν ὑπάρχει ἓνας τέτιος συνένοχος, τότε ἡ δικαιοσύνη ἀπαιτεῖ ὅπως ἐκτελεσθεῖ πρῶτος ἀπ’ ὅλους. Ὑπόδειξέ μας, Χουσεῖν Γκούσλια, αὐτὸν τὸν συνένοχο.

Ἐνα μουρμουρητὸ ἀκούστηκε στὸ πλῆθος. “Ὅσοι βρίσκονταν πιὸ μπροστά, λέγανε στοὺς ἄλλους ποὺ εἴταν πιὸ πίσω τὴν ἀπάντηση τοῦ ἐμίρη.

—“Ἄν ὅμως, ρώτησε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας, ὁ μεγάλος ἐμίρης δὲν ἐκτελέσει τὸν κύριο συνένοχο, ἂν ὁ ἐμίρης τοῦ δώσει χάρη, τότε θὰ εἶναι δίκιο νὰ θανατωθοῦν οἱ δευτερεύοντες αὐτοὶ συνένοχοι ;

Ὁ ἐμίρης, ὅλο καὶ πιὸ ἐκπληχτος, ἀποκρίθηκε :

—“Ἄν εὐδοκήσουμε νὰ παραχωρήσουμε χάρη στὸν κυριότερο συνένοχο, τότε εἶναι δίκαιο νὰ μὴν ἐκτελέσουμε τοὺς ἄλλους μικροσυνενόχους. Ἐκεῖνο ὅμως ποὺ δὲν μποροῦμε ν’ ἀντιληφθοῦμε, Χουσεῖν Γκούσλια, εἶναι τοῦτο δῶ : Ποιὸς λόγος ὑπάρχει γιὰ νὰ μὴν ἐκτελέσουμε τὸν κύριο συνένοχο ; Πές μας ποιὸς εἶναι καὶ μεῖναι ἥσυχος· θὰ τοῦ κόψουμε μὲ μιᾶς τὸ κεφάλι του !

Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας γύρισε πρὸς τὸ λαό :

—“Ἀκούσατε τὰ λόγια τοῦ ἐμίρη ; Ὁ μονάρχης τῆς Μπουχάρας εἶπε, πῶς ἂν παραχωρήσει χάρη στὸν κύριο συνένοχο, ποὺ τ’ ὄνομά του θὰ τὸ φανερώσω σὲ λίγο, θ’ ἀφήσει λεύτερους νὰ πᾶνε στὰ

σπίτια τους, αὐτοὺς ἔδω τοὺς ἀπλοὺς ἀνθρώπους.
 Ἐρμήνευσα σωστὰ τὴ σκέψη σου, σουλτάνε ;

—Ναί, πολὺ σωστά ! βεβαίωσε ὁ ἐμίρης. Δίνουμε τὸ λόγο μας γι αὐτό. Ὑπόδειξέ μας τώρα τὸν κύριο συνένοχο.

—Ἀκούσατε ; φώνηξε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας γυρίζοντας πρὸς τὸ λαό. Ὁ ἐμίρης ἔδωσε τὸ λόγο του.

Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας ἀναστένναξε. Χιλιάδες μάτια εἴταν καρφωμένα πάνω του.

—Ὁ κυριότερος συνένοχος εἶσαι σύ, ἐμίρη !

Μὲ μιὰ ἀπότομη κίνηση πέταξε χάμω τὸ τουρμπάνι του κ' ἔβγαλε τὴν ψεύτικια γενειάδα του.

Τὸ πλῆθος πισωδρόμησε καὶ πέτρωσε κρατώντας τὴν ἀνάσα του. Ὁ ἐμίρης, μὲ τὰ μάτια πεταγμένα ἀπὸ τίς κόγχες τους, κούναγε τὰ χεῖλια δίχως νὰ μπορεῖ νὰ προφέρει λέξη. Οἱ αὐλικοὶ στέκονταν ἀκίνητοι σὰν ἀγάλματα.

Ἡ σιωπὴ δὲ βάσταξε παρὰ λίγες μονάχα στιγμές.

—Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας !... φώνηξε ὁ Ἀρσλάν μπέης.

Ὁ ἐμίρης ἐπιτέλους συνέφερε καὶ μουρμούρισε :

—Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας !...

—Ναί, ἐγὼ 'μαι ! Καὶ τώρα, ἐμίρη, πρόσταξε νὰ σοῦ κόψουν τὸ κεφάλι ! Ἐσύ σαι ὁ πιὸ σπουδαῖος συνένοχός μου ! Ἐζήσα στὸ σεράϊ σου, ἔφαγα στὸ τραπέζι σου, μὲ χαρτζηλίκωσες καὶ γίνηκα ὁ σύμβουλός σου γιὰ ὅλες τίς ὑποθέσεις σου ! Ὁ κύριος συνένοχος εἶσαι σὺ λοιπόν, ἐμίρη, καὶ δώσε διαταγὴ νὰ σοῦ κόψουν τὸ κεφάλι !

Οἱ γενίτσαροι πιάσαν τὸ Ναστρεντὶν Χότζα καὶ τοῦδεσαν τὰ χέρια. Δὲν ἀντιστάθηκε. Γυρίζοντας πρὸς τὸ λαὸ εἶπε :

—Ὁ ἐμίρης ἔδωσε τὸ λόγο του ν' ἀφήσει ἐλεύθερους τοὺς κατάδικους. Ἐσεῖς ὅλοι ἀκούσατε τὴν ὑπόσχεσή του !

Ὁ λαὸς ἄρχισε ν' ἀναταράζεται. Ἡ τριπλὴ σειρὰ

τῶν φρουρῶν μὲ δυσκολία κατάφερνε νὰ συγκρατή-
σει τὸ πλῆθος. Ἀκούγονταν ὅλο καὶ πιὸ δυνατὲς
διαμαρτυρίες καὶ φωνές :

—Ἀφῆστε λεύτερους τοὺς κατάδικους !

—Ὁ ἐμίρης ἔδωσε τὸ λόγο του !

—Λευτερώστε τους !

Ἡ ἀναταραχὴ τοῦ λαοῦ μεγάλωνε. Τὰ μουγ-
γρητὰ του μοιάζαν μὲ καταιγίδα, ποὺ ἂν ξέσπαγε
θὰ παράσερνε τὰ πάντα. Τέτια στάθηκε ἡ πίεση τοῦ
πλήθους, ποὺ οἱ φρουροὶ πισωδρόμησαν.

Ὁ Μπαχτιάρ ἔσκυψε στ' αὐτὶ τοῦ ἐμίρη :

—Ἀρχοντά μου ! πρέπει νὰ τοὺς ἀφήσουμε ἐλεύ-
θερους, ἄλλιῶς ὁ λαὸς θὰ ἐπαναστατήσῃ !

Ὁ ἐμίρης συγκατάνευσε.

—Ὁ μέγας ἐμίρης, φώναξε τότε ὁ Μπαχτιάρ,
κρατᾷ τὸ λόγο του !

Οἱ γενίτσαροι ἀποτραβήχτηκαν. Οἱ κατάδικοι προ-
χώρησαν κατὰ τὸ πλῆθος καὶ χάθηκαν μέσα σ' αὐτό.

Τὸ Ναστρεντὶν Χότζα, ἄλυσσδεμένο, τὸν πῆρε
ἡ φρουρὰ νὰ τὸν πάει στὸ σεράϊ. Πολλοί, ἀνάμεσα
στὸ λαό, κλαίγαν καὶ τὸν ἀποχαιρετοῦσαν :

—Ἀντίο, Ναστρεντὶν Χότζα ! Ὁ Ἀλλάχ νὰ σέ
προστατεύει, εὐγενικὲ ἄνθρωπε ! Θὰ μείνεις ἀθάνα-
τος μὲς στὶς καρδιές μας !

Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας περπάταγε μὲ τὸ κεφάλι
ψηλά. Μπροστὰ στὴν πορτάρια τοῦ σεραγιοῦ στά-
θηκε, ἀναγύρισε κι ἀποχαιρέτησε μὲ τὰ δεμένα χέ-
ρια του τὸ πλῆθος. Ὁ λαὸς τοῦ ἀνταπόδωσε τὸ χαι-
ρετισμὸ του ζητωκραυγάζοντας.

Ὁ ἐμίρης —τόση στάθηκε ἡ βία του— ἀνέβηκε
μόνος του, δίχως νὰ τὸν κρατᾷ ἀπὸ τίς ἀμασχά-
λες, στὸ κουβούκλιο. Οἱ αὐλικοί, μὲ τὴν ἴδια βία κι
αὐτοί, χώθηκαν στὸ σεράϊ.

8

ΤΟ ΝΤΙΒΑΝΙ συνεδρίασε γιὰ νὰ δικάσει τὸ Ναστρεντὶν Χότζα.

“Ὅταν μπῆκε στὴν αἴθουσα, δεμένος χεροπόδαρα, οἱ βεζιράδες, οἱ πασάδες, οἱ μπέηδες κατέβασαν τὰ κεφάλια τους. Οἱ σοφοὶ χάϊδευαν τὰ γένεια τους καὶ σούρωναν τὰ μέτωπά τους. Ὁ ἐμίρης στριφογύριζε πάνω στὸ θρόνο του, ἀναστέναζε καὶ ξερόβηχε.

Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας τοὺς κοίταξε κατάματα. “Ἄν δὲν εἴταν ἀλυσσοδεμένος, θ’ ἄλεγες πῶς ὁ ἀληθινὸς ἔνοχος δὲν εἴταν αὐτὸς μὰ ἐκεῖνοι. Ἀνάμεσα στοὺς αὐλικοὺς βρισκόταν κι ὁ πραγματικὸς Χουσεῖν Γκούσλια. Ὁ Ναστρεντζὶν Χότζας τοῦ ἔγνεψε φιλικά, μὰ ὁ σοφὸς ἀναπήδησε πάνω στὸ μαξιλάρι του κ’ ἔτριξε τὰ δόντια του ἀγαναχτησμένα.

Ἡ διαδικασία στάθηκε σύντομη· ὁ Ναστρεντὶν Χότζας καταδικάστηκε σὲ θάνατο. Τὸ μόνο ποὺ ἀπομένε εἴταν ν’ ἀποφασίσουν μὲ ποιὸν τρόπο θὰ ἐκτελεσθεῖ.

—“ὦ μεγάλε μου ἄρχοντα! εἶπε ὁ Ἀρσλάν μπέης, ἡ γνώμη μου εἶναι νὰ τὸν παλουκώσουμε γιὰ νὰ πεθάνει μέσα σὲ τρομερὰ βασανιστήρια.

Μήτε τὸ παραμικρότερο νεῦρο στὸ πρόσωπο τοῦ Ναστρεντὶν Χότζα δὲν κινήθηκε. Ὁρθιος, ἀτάραχος, χαμογελοῦσε στίς ἀχτίδες τοῦ ἡλίου ποὺ ἔμπαιναν ἀπὸ τ’ ἀνοιχτὸ παράθυρο.

—“Ὁχι! ἀποκρίθηκε ἀποφασιστικὰ ὁ ἐμίρης. Ὁ σουλτάνος παλούκωσε τοῦτον τὸν ἀλήτη. Φαίνεται ὅμως πῶς ξέρει τὸ μυστικὸ νὰ γλυτώνει ἀπ’ αὐτὸ τὸ εἶδος τῆς ἐκτέλεσης, ἀλλιῶς δὲ θὰ βρισκόταν τώρα μπροστὰ μας!

Ὁ Μπαχτιάρ συμβούλεψε τότε νὰ τὸν ἀποκεφαλίσουν.

—“Ὁχι! ξανάπε τὸ ἴδιο ἀποφασιστικὰ ὁ ἐμίρης.

‘Ο χαλίφης τῆς Βαγδάτης τὸν ἀποκεφάλισε κι ὁμῶς εἶν’ ἀκόμα ζωντανός!

Οἱ αὐλικοί, ὁ ἓνας πίσω ἀπὸ τὸν ἄλλον, σηκώθηκαν καὶ πρότειναν διάφορους τρόπους νὰ ἐκτελεσθεῖ· νὰ τὸν κρεμάσουν, νὰ τὸν γδάρουν, νὰ τὸν σουβλίσουν. ‘Ο ἐμίρης δὲν εὔρισκε κανέναν κατάλληλο, γιατί παρακολούθαγε τὸ πρόσωπο τοῦ Ναστρεντὶν Χότζα καὶ δὲν ἔβλεπε νὰ ζωγραφίζεται σ’ αὐτὸ ὁ φόβος. Φῶς φανερό, λοιπόν, πῶς κανένας ἀπὸ τοὺς τρόπους αὐτοὺς θανάτωσης δὲν εἶχε πέ-
ραση πάνω του.

Οἱ αὐλικοὶ σώπασαν. ‘Ο ἐμίρης ἔβραζε ἀπὸ θυμό.

Τότε σηκώθηκε ὁ σοφὸς τῆς Βαγδάτης. Εἶταν ἡ πρώτη φορὰ ποὺ θὰ μιλοῦσε στὸ ντιβάνι καὶ γι αὐτὸ εἶχε καλὰ μελετήσῃ τί θᾶλεγε, γιὰ νὰ κάνει ἐντύ-
πωση.

—”Ω μονάρχη τῆς οἰκουμένης! ‘Εφ’ ὅσον ὁ ἐν λό-
γῳ κακοποιὸς κατόρθωσε, μέχρι σήμερον, νὰ παρα-
μείνει σῶος καὶ ἀβλαβὴς εἰς ὅλας τὰς γνωστὰς με-
θόδους ἐκτελέσεως, εἶναι φανερόν, ὥσπερ τὸ φῶς
τοῦ ἡλίου, ὅτι οὗτος ἔχει εἰς τὴν ὑπηρεσίαν του κα-
ταχθονίους δυνάμεις —διὰ νὰ μὴν εἶπω καὶ ὀνομάσω
ἐνώπιον τῆς μεγαλειότητός σου, τὸν μέγαν ἄρχοντα
τοῦ σκότους!

“Οταν ὁ σοφὸς πρόφερε τοῦτα τὰ λόγια, ἔφτυσε
τρεῖς φορές τὸν κόρφο του γιὰ νὰ ξορκίσει τὸ Σατανά.
Μὲ μιᾶς ὅλοι κᾶναν τὸ ἴδιο.

—‘Ο ἐμίρης μας, ξακολούθησε ὁ σοφός, κατόπιν
ἐνδελεχοῦς μελέτης ὅλων τῶν περιστατικῶν τῆς ζωῆς
τοῦ ἐν λόγῳ ἐγκληματίου, ἀπέρριψεν, ὀρθῶς, ἀπάσας
τὰς προταθείσας μεθόδους ἐκτελέσεώς του. ‘Εν τού-
τοις ἀπομένει εἰσέτι εἷς τρόπος θανατώσεως, εἷς τὸν
ὁποῖον δὲν ἔχει μέχρι τοῦδε ὑποβληθεῖ ὁ ἐνώπιον
ἡμῶν κατάδικος. ‘Ο τρόπος αὐτὸς τυγχάνει ὁ πνιγ-
μὸς ἐντὸς ὕδατος.

Στὰ λόγια αὐτά, ὁ σοφὸς τῆς Βαγδάτης ἀνασῆ-

κωσε τὸ κεφάλι του κ' ἔριξε μιὰ θριαμβευτικὴ ματιὰ ὀλόγυρα στὴ συνέλευση. Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας ἀνασήκωσε κι αὐτὸς τὸ κεφάλι του κι ὁ ἐμίρης πρόσεξε τούτῃ τὴν κίνησή του.

—Ἄ! ἄ! σὲ πιάσαμε τώρα!... εἶπε ἀπὸ μέσα τοῦ ὁ ἐμίρης.

Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας σκεφτόταν: «Ἀφοῦ ἄρχισε νὰ μιλᾷ γιὰ σατανάδες καὶ μάγια, δὲ χάθηκε κάθε ἐλπίδα!»

—Ἐξ ὧν ἤκουσα καὶ ἀνέγνωσα, ξανάπε ὁ σοφός, γνωρίζω ὅτι εὐρίσκεται εἰς τὴν Βουχάραν μικρὰ ἱερὰ λίμνη, φέρουσα τὸ ὄνομα τοῦ σεῖχου Τουραγκάν. Τυγχάνει πασίδηλον ὅτι εἰς τὰ καθηγιασμένα ὕδατά της δὲν τολμοῦν νὰ πλησιάσουν τὰ καταχθόνια πνεύματα. Προτείνω καὶ συμβουλεύω ὅθεν, περίλαμπρε μονάρχα, ὅπως βυθίσωμεν τὸν κατάδικον, μὲ τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ κάτω, ἐντὸς τῆς ἱερᾶς ταύτης λίμνης μέχρις ὅτου ἀποπνιγεῖ!

—Νὰ μιὰ σοφὴ συμβουλὴ ἄξια ν' ἀμειφθεῖ! φώναξε ὁ ἐμίρης.

Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας κοίταξε τὸ Χουσεῖν Γκούσλια κ' εἶπε μὲ παράπονο:

—ὦ Χουσεῖν Γκούσλια, πῶς σοῦ φέρθηκα ἐγὼ ὅταν βρισκόσουν αὐτὰ χέρια μου καὶ πῶς μοῦ φέρνεσαι ἐσύ!...

Τὸ ντιβάνι πῆρε τελικὰ τὴν ἀπόφαση νὰ πνιγεῖ, τὴ νύχτα τῆς ἴδιας μέρας, ὁ Ναστρεντὶν Χότζας στὰ νερὰ τῆς ἱερῆς λίμνης τοῦ σεῖχη Τουραγκάν. Καὶ γιὰ νὰ μὴ δραπετεύσει στὴ μεταφορὰ, νὰ τὸν βάλουν σ' ἓνα σακκὶ καὶ νὰ τὸν ρίξουν μ' αὐτὸ στὴ λίμνη.

Ὅλη τὴν ὑπόλοιπὴ μέρα ἀκούγονταν, στὶς ὄχθες τῆς λίμνης, νὰ βροντολογᾶνε σκεπάρνια. Φτιάξαν μιὰ πρόχειρη ἐξέδρα καὶ τὴν ἔστρωσαν μὲ χαλιά.

Οἱ πληροφορίες ποὺ φτάναν στὸ σεράϊ εἶταν ἀνησυχητικὲς· ἡ λαϊκὴ ὀργὴ κουφόβραζε. Ὁ Ἄρσλάν μπέης πῆρε δρακόντεια μέτρα ἀσφαλείας· παράταξε

όλόγυρα στη λίμνη ίσχυρές στρατιωτικές δυνάμεις καί τοποθέτησε κανόνια. Φοβόταν πώς ό λαός θα προσπαθοῦσε νά λευτερώσει τὸ Ναστρεντίν Χότζα καί γι αὐτὸ πρόσταξε νά ἐτοιμαστοῦν τέσσερα σακκιά παραγεμισμένα μέ κουρέλια. Σύμφωνα μέ τὸ παραπλανητικὸ σχέδιό του, τὰ τέσσερα αὐτὰ σακκιά θὰ μεταφέρονταν, ἐν πομπῇ καί παρατάξει, ἀπὸ τοὺς πιὸ πολυσύχναστους δρόμους, ὅσο πού τὸ σακκί, πού μέσα σ' αὐτὸ θὰ βρισκόταν ὁ Ναστρεντίν Χότζας, θὰ τὸ κουβάλαγαν, δίχως φασαρία, στὴν πλάτη τους τρεῖς φρουροί, περνώντας ἀπὸ τὰ πιὸ ἔρημα δρομάκια. Τὸ ἔξυπνο σχέδιό του τὸ συμπλήρωσε μέ τοῦτες ἐδῶ τίς ὁδηγίες :

—'Εσεῖς πού θὰ κουβαλήσετε τὰ τέσσερα σακκιά μέ τὰ κουρέλια, θὰ βγεῖτε ὅλοι μαζί ἀπὸ τὸ σεράϊ. Τὸ καθένα θὰ τὸ συνοδεύουν ὀχτῶ γενίτσαροι. Θὰ χωριστεῖτε στὰ τέσσερα καί θὰ περάσετε ἀπὸ τοὺς τέσσερις πιὸ κεντρικοὺς δρόμους τῆς Μπουχάρας. 'Εσεῖς οἱ τρεῖς, πού θὰ κουβαλήσετε τὸ σακκί, πού μέσα σ' αὐτὸ θὰ βρίσκεται ὁ Ναστρεντίν Χότζας, θὰ περιμένετε νά δεῖτε πώς ὁ κόσμος πῆρε ἀπὸ πίσω τ' ἄλλα σακκιά κ' ἐρήμωσαν οἱ δρόμοι, καί τότε μονάχα θὰ βγεῖτε καί θὰ φτάσετε στὴ λίμνη, ὅσο πιὸ γλήγορα μπορεῖτε, περνώντας ἀπὸ τὰ πιὸ ἀσύχναστα καί σκοτεινὰ δρομάκια. Μὲ καταλάβετε, δὲν εἶναι ἔτσι ; Προσέξετε, κακομοίρηδες, νά γίνουν ὅλα ὅπως τὰ εἶπα, ἂν ἐπιθυμεῖτε ν' ἄχετε τὰ κεφάλια σας στοὺς ὠμούς σας !

Κατὰ τὸ σούρουπο ἀκούστηκαν τὰ ταμπούρλα. 'Ο κοσμάκης τότε ἄρχισε νά φεύγει, μπουλούκια-μπουλούκια, ἀπὸ τὸ παζάρι καί νά τραβάει γιὰ τὴ λίμνη. Σὲ λίγο, μόλις σκοτείνιασε, ἔφτασε ὁ ἐμίρης μέ τὴν ἀκολουθία του. Γύρω ἀπὸ τὴν ἐξέδρα ἀνάψανε δαβλιά. Οἱ φλόγες τους ἀνεμίζονταν ἀπὸ τὸν ἀέρα κι ἀντιφεγγίζονταν τρεμουλιαστὰ πάνω στὰ νερά. 'Η ἀντικρυνὴ ἀπὸ τὴν ἐξέδρα ὄχθη, ὅπου σ'

αὐτὴ εἶχε μαζευτεῖ ὁ κοσμάκης, χάθηκε μέσα στὸ σκοτάδι. "Ἔτσι ἀπὸ τὴ φωτισμένη ἐξέδρα δὲ φαινόταν πιά ὁ λαός, μὰ ἡ ἀνάσα του καὶ τὰ μουρμουρητά του φτάναν ὡς αὐτή.

Ὁ Μπαχτιάρ διάβασε, μὲ στεντόρια φωνή, τὸν ἱραντὲ τοῦ ἐμίρη γιὰ τὴ θανατικὴ καταδίκη τοῦ Να-στρεντὶν Χότζα. Ὁ ἄνεμος ἔπεσε. Βασίλευε μιὰ τέτια ἡσυχία, ποὺ κι αὐτὸς ἀκόμα ὁ ἐμίρης, κι ἄς εἴταν ὁ πιὸ ὑπέροχος τοῦ κόσμου, ἀναρίγησε. Ξάφνου ἀνατρέμῃσε μέσα στὶς φυλλωσιές μιὰ πνοὴ ἀνέμου, συνοδευμένη ἀπὸ τὴν ἀνάσα ποὺ ἔβγαινε ἀπὸ τὰ στήθια τῶν μυριάδων τοῦ λαοῦ.

—'Αρσλὰν μπέη, εἶπε μὲ τρεμουλιαστὴ φωνή ὁ ἐμίρης, γιὰτὶ ἄργοῦν;

—"Ἀρχοντά μου, ὁ ἀγγελιαφόρος μὲ πληροφορήσε, πὼς ὅπου νᾶναι ἔρχονται!

Καὶ νά, μέσα στὰ σκοτάδια, ἀκούστηκαν φωνές καὶ γιαταγάνια ν' ἀντιχτυπιοῦνται. Γινόταν συμπλοκή. Ὁ ἐμίρης ἀναπήδησε κ' ἡ ματιά του γύρευε νὰ τρυπήσει τὴ νύχτα. "Υστερα ἀπὸ λίγες στιγμὲς φτάσαν μπροστὰ στὴ φωτισμένη ἐξέδρα ὁχτὼ γενίτσαροι δίχως σακκί.

—Ποῦ εἶναι ὁ ἔνοχος; φώναξε ὁ ἐμίρης. Τὸν ἄρπαξαν ἀπὸ τοὺς γενίτσαρους ἢ μὴ τυχὸν γίνηκε ἀερικὸ καὶ τοὺς ἔφυγε;

—Σουλτάνε μου, ἀπάντησε ὁ 'Αρσλὰν μπέης, ὁ τιποτένιος δοῦλος σου πῆρε ὅλα τὰ μέτρα ἀσφαλείας· μέσα σ' αὐτὸ τὸ σακκί βρίσκονταν μονάχα παλιοκούρελα!

Ξανὰ ἀκούστηκαν σπαθιὲς καὶ κονταροχτυπήματα. Ξανὰ ὁ 'Αρσλὰν μπέης καθυσύχασε τὸν ἐμίρη:

—"Ἄς τὸ ἄρπάξουν κι αὐτό, ἄρχοντά μου! Κι αὐτὸ τὸ σακκί εἶναι γεμάτο παλιοκούρελα!

Τὸ πρῶτο σακκί εἶχε ἄρπαχτεῖ ἀπὸ τὸν καφετζή 'Αλῆ καὶ τὸ δεύτερο ἀπὸ τοὺς σιδεράδες, ποὺ τοὺς ὀδηγοῦσε ὁ Γιουσούφ.

Σὲ λίγο οἱ τσουκαλάδες ἄρπαξαν τὸ τρίτο σακκί, μὰ δὲ βρῆκαν καὶ σ' αὐτὸ παρὰ μονάχα παλιοκούρελα. Τὸ τέταρτο ἔφτασε δίχως φασαρίες στὴν ἐξέδρα. Οἱ γενίτσαροι, κάτω ἀπὸ τὶς ἀναλαμπές τῶν δαδιῶν, τ' ἀναποδογύρισαν ἐπιδειχτικὰ μπροστὰ στὰ μάτια τοῦ λαοῦ. Τὰ κουρέλια ἄδειασαν καὶ πλέανε πάνω στὸ νερό.

Τὸ πλῆθος γεμάτο ἀγωνία κι ἀπογοήτευση κράταγε τὴν ἀναπνοή του. Τὸ κόλπο τοῦ Ἀρσλάν μπέη εἶχε ἐπιτύχει· κατάφερε ὅχι μονάχα νὰ παραπλανήσει, μὰ καὶ νὰ ἀπογοητέψει τὶς μάζες. Εἴταν ἡ κατάλληλη στιγμή ν'ἄφτανε τὸ πέμπτο σακκί. Μ' αὐτὸ ἀργοῦσε νὰ φανεῖ.

9

Ο ΤΑΝ οἱ γενίτσαροι τράβηξαν τὸ Ναστρεντὶν Χότζα ἀπὸ τὸ ὑπόγειο μπουντρούμι του τοὺς εἶπε: —Θὰ με κουβαλήσετε στὶς πλάτες σας; Κρίμα ποὺ δὲν εἶναι ἐδῶ τὸ μουλάρι μου νὰ σᾶς ἔβλεπε· θὰ σκοῦσε στὰ γέλια!

—Σκασμός! Σὲ λίγο θὰ χύνεις μαῦρο δάκρυ! τ' ἀποκρίθηκαν οἱ γενίτσαροι.

Δὲν μπορούσαν νὰ συγχωρέσουν τὸ Ναστρεντὶν Χότζα ποὺ παραδόθηκε ἀπὸ μόνος του στὸν ἐμίρη καὶ τοὺς στέρησε τὸ ποσὸ τῆς ἐπικήρυξής του. Ἄνοιξαν τὸ στενόμακρο σακκί καὶ βάλθηκαν νὰ χώσουν σ' αὐτὸ τὸ Ναστρεντὶν Χότζα.

—Διαβόλου γιοί! τοὺς φώναξε, καθὼς τὸν ζούλαγαν γιὰ νὰ χωρέσει. Δὲν μπορούσατε νὰ βρεῖτε κανένα πιὸ φαρδὺ σακκί;

—Σκασμός! τοῦ ἀποκρίθηκαν οἱ γενίτσαροι, λαχανιασμένοι. Κ' ἔπειτα, ἔνια σου, δὲ θὰ μείνεις πολὺ καιρὸ αὐτοῦ μέσα! Καὶ μὴν πιάνεις τόσο τόπο, μὴ

σου χώσουμε τὸ γόνατό σου στὴν κοιλιὰ σου.

Μὲ τὰ πολλὰ οἱ γενίτσαροι παραχώσανε τὸ Ναστρεντὶν Χότζα. Τὸ σακκὶ εἶταν στενό, μαῦρο καὶ βρωμολογοῦσε. Κατάχνιασε ἡ ψυχὴ τοῦ Ναστρεντὶν Χότζα, ὅπως θάρεψε πὼς δὲν τοῦ ἀπόμενε καμιὰ ἐλπίδα νὰ σωθεῖ. Καὶ τότε ἄρχισε νὰ προσκαλᾷ τὴ μοίρα καὶ τὴν παντοδύναμη τύχη: «ὦ μοίρα, ἔλεγε, ποὺ στάθηκες σὰ μάνα μου, κι ὦ παντοδύναμη τύχη, ποὺ μὲ προφύλαξες ὅπως ἕνας πατέρας τὸ παιδί του, γιατί δὲν ἐρχόσαστε τώρα νὰ βοηθήσετε τὸ Ναστρεντὶν Χότζα; Ἐγὼ ποὺ γύρισα κόσμο καὶ ντου-νιά, ἐγὼ ποὺ ἐπιθυμοῦσα γιὰ μνημούρι τὴν ἀπέραντη θάλασσα, ν᾿αῖμαι τώρα διχτιασμένος μέσα σὲ τοῦτο τὸ λιγδιασμένο σακκὶ ποὺ βρωμολογᾷ, γιὰ νὰ μὲ πνίξουν στὰ σάπια νερὰ μιᾶς λίμνης! Ποῦ βρίσκεται τὸ δίκιο κ' ἡ ἀλήθεια; Ὁχι, δὲ θέλω ἀκόμα νὰ τὸ παραδεχτῶ! Κάτι θὰ γένει· μιὰ φωτιά, ἕνας σεισμός, μιὰ ἐπανάσταση! ὦ μοίρα, ὦ παντοδύναμη τύχη!»

Οἱ γενίτσαροι διάβηκαν τὸ μισὸ δρόμο δίχως ν᾿αῖ χει γίνει τὸ παραμικρό. Μετάλλαζαν κάθε διακόσια βήματα γιὰ ν' ἀνασάνουν. Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας, ἀπὸ τὰ λιγόστιγμα τοῦτα σταματήματα, λογάριαζε, μὲ βαθιὰ πίκρα στὴν καρδιά, πόσο δρόμο κόψαν καὶ πόσος ἀπόμενε ἀκόμα.

Ἦξερε πὼς ἡ μοίρα καὶ ἡ τύχη δὲ βοηθᾶνε ποτὲ ἐκείνους, ποὺ ἀντὶ νὰ δράσουν, προσεύχονται μονάχα καὶ παρακαλᾶνε. Ἀκόμα κι ὁ χαμένος μέσα στὴν ἔρημο, ποὺ τὰ πόδια του ἀρνιοῦνται νὰ τὸν πᾶνε παρακάτω, σέρνεται μὲ τὰ τέσσερα μὲ τὴν ἐλπίδα πὼς θὰ γλυτώσει. Καὶ τότε, κάπου στὸ βάθος, βλέπει τὴν ἀναλαμπὴ μιᾶς φωτιᾶς ποὺ ἄναψε, γιὰ νὰ περάσει τὴ νύχτα του, ἕνα караβάνι. Μ' ὅση τ' ἀπομένει δύναμη, μὲ τὴν ψυχὴ στὸ στόμα, φτάνει ἴσαμε αὐτὸ καὶ σώνεται... Ὅποιος ὁμως ἀπελπίζεται, κλαίγεται καὶ χτυπιέται γιὰ τὴ μοίρα του, οὔτε

κι αὐτές ἀκόμα οἱ πέτρες δὲν τὸν λυποῦνται! Θὰ πεθάνει ἀπὸ δίψα μέσα στὴν ἔρημο, τὸ κουφάρι του θὰ φαγωθεῖ ἀπὸ τίς βρωμερές ὕαινες κ' ἡ καυτερὴ ἄμμος θὰ σκεπάσει τὰ κόκκαλά του. Πόσοι καὶ πόσοι δὲν πέθαναν πρὶν ἢ μοίρα νὰ σημάνει γι αὐτοὺς τὴν ὥρα τοῦ θανάτου, μόνο καὶ μόνο γιατί ἡ θέληση νὰ ζήσουν δὲν εἶταν, μέσα τους, τόσο δυνατή! Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας λογάριαζε τὸν τέτιο θάνατο ἀνάξιο ἐνὸς ἀνθρώπου.

—“Ὅχι! ἔλεγε καὶ ξανάλεγε, σφίγγοντας τὰ δόντια του. “Ὅχι, ὄχι! Δὲ θὰ πεθάνω σήμερα! Δὲ θὰ πεθάνω!

Μὰ πῶς νὰ βγεῖ ἀπὸ τοῦτο τὸ σακκί, ποὺ μέσα σ' αὐτὸ βρισκόταν ἀναδιπλωμένος δίχως νὰ μπορεῖ νὰ κάνει τὴν παραμικρὴ κίνηση;

—“ὦ γενναῖοι πολεμιστές, φώναξε. Σταθεῖτε μιὰ στιγμούλα. Θέλω, πρὶν πεθάνω, νὰ προσευχηθῶ στὸν παντοδύναμο Ἀλλάχ, γιὰ νὰ δεχτεῖ τὴν ψυχὴ μου στὸ λαμπερὸ σεράϊ του!

Οἱ γενίτσαροι, γυρεύοντας κι αὐτοὶ ν' ἀνασάνουν, ἀκούμπησαν τὸ σακκί.

—Πές την. Μὴ θαρεῖς ὅμως πῶς θὰ σὲ βγάλουμε ὅξω. Θὰ τὴν πεῖς μέσ' ἀπ' αὐτοῦ ποὺ εἶσαι!

—Ποῦ βρισκόμαστε; ρώτησε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας. Σᾶς τὸ ρωτῶ γιὰ νὰ γυρίσω τὸ κεφάλι μου πρὸς τὸ πιὸ κοντινὸ τζαμί.

—Σιμὰ στὴν πορτάρια Καροίν. Εἴμαστε περιτριγυρισμένοι ἀπὸ τζαμιὰ κ' ἔτσι, ἀπ' ὅπου κι ἂν ἔχεις γυρισμένο τὸ κεφάλι σου, τὸ ἴδιο εἶναι. Πές την γρήγορα καὶ δίχως χασομέρια.

—Σᾶς εὐχαριστῶ, εὐσεβεῖς πολεμιστές! ἀποκρίθηκε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας ἀπὸ τὸ βάθος τοῦ σακκιοῦ του μὲ λυπητερὴ φωνή.

Τί γύρευε νὰ ἐπιτύχει; Οὔτε κι ὁ ἴδιος θὰ μποροῦσε νὰ τὸ πεῖ.

—“Ε, κερδίζουμε λίγο καιρό ! “Υστερα βλέπουμε. Στ’ ἀναμεταξύ ἴσως κάτι νὰ γίνει ! σκέφτηκε.

“Αρχισε νὰ προσεύχεται μεγαλόφωνα, ἔχοντας ὁμῶς στημένο τ’ αὐτί του γιὰ ν’ ἀκούσει τί λέγαν οἱ γενίτσαροι.

—Πῶς, μωρέ, δὲν πήραμε μὲ μιᾶς χαμπάρι, λέγανε αὐτοὶ φουρκισμένοι, πῶς ὁ νέος ἀστρολόγος τοῦ ἐμίρη δὲν εἶταν ἄλλος ἀπὸ τὸ Ναστρεντὶν Χότζα ; Μᾶς ξέφυγε ! “Αν τὸ καταλαβαίναμε θᾶχαμε τώρα τσεπώσει τὴν ἐπικήρυξη.

‘Ο νοῦς τους εἶταν καρφωμένος ἐκεῖ· στὸν παρά. Τίποτ’ ἄλλο δὲ σκέφτονταν.

—“Αν μπορούσα νὰ τοὺς κάνω ν’ ἀποτραβηχτοῦν, ἔστω καὶ γιὰ λίγο, ἴσως νὰ κατάφερνα νᾶσπαγα τὸ σκοινὶ ποὺ εἶναι δεμένο τὸ σακκί, εἴτε νὰ μὲ βγάλει ἀπὸ δῶ μέσα κανέννας περαστικός.

—“Αντε, ἄντε, τέλειωνε ! φώναξαν οἱ γενίτσαροι, κλωτσώντας τὸ σακκί.

—Μιὰ στιγμή ἀκόμα, ὦ γενναῖοι πολεμιστές ! “Εχω νὰ κάνω μιὰ τελευταία παράκληση στὸν ‘Αλλάχ ! “Ω παντοδύναμε καὶ πολυεύσπλαχνε ‘Αλλάχ, σὲ ἱκετεύω ὅποιος βρεῖ τίς δέκα χιλιάδες γρόσια ποὺ ἔχω θάψει, νὰ δώσει χίλια ἀπ’ αὐτὰ σ’ ἓνα μουλά, παραγγέλλνοντάς του νὰ μνημονεύει τ’ ὄνομά μου σ’ ὅλες τίς δεήσεις ποὺ θὰ κάνει μέσα σ’ ἓνα χρόνο.

Μόλις ἄκουσαν οἱ γενίτσαροι νὰ μιλᾷ γιὰ δέκα χιλιάδες γρόσια, σῶπασαν γιὰ ν’ ἀκούσουν. ‘Ο Ναστρεντὶν Χότζας, ἂν καὶ δὲν μπορούσε τίποτα νὰ δεῖ, ἤξερε περίφημα τὴν ἐντύπωση ποὺ κάναν τὰ λόγια του στοὺς γενίτσਾਰους.

—Πᾶμε τώρα, εἶπε μὲ ἥσυχη φωνή. Εἶμαι πιά ἔτοιμος νὰ παραδώσω τὴν ψυχὴ μου στὰ χέρια τοῦ ‘Αλλάχ.

Μὰ οἱ γενίτσαροι δὲ φαίνονταν καὶ τόσο πρόθυμοι νὰ σηκώσουν τὸ σακκί.

—Μὴ βιαζόσαστε, βρέ παιδιὰ, εἶπε ἓνας ἀπ’ αὐ-

τούς, ἄς ἀνασάνουμε λιγάκι ἀκόμα, ἔχουμε καιρό. Καὶ μὴ νομίσεις, Ναστρεντὶν Χότζα, πὼς εἴμαστε τίποτα παλιοτόμαρα. Ἡ καταραμένη μας τύχη τᾶφere ἔτσι, ποὺ βρισκόμαστε ὑποχρεωμένοι νὰ σοῦ φερνόμαστε σκληρά. "Αν μπορούσαμε νὰ ζήσουμε τίς φαμελιές μας δίχως τὸ μισθὸ ποὺ πέρνουμε ἀπὸ τὸν ἐμίρη, θὰ σ' ἀφήναμε λεύτερο νὰ φύγεις...

—Παλάβωσες ; τοῦ κάνει ἓνας ἄλλος. "Αν τὸν ἀφήσουμε νὰ φύγει, ὁ ἐμίρης θὰ μᾶς κόψει τὰ κεφάλια μας !

—Σκάσε μωρέ ! τ' ἀποκρίθηκε ὁ πρῶτος σιγανὰ καὶ σφυριχτὰ ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ δόντια του. Τὸν κοροϊδεύω γιὰ νὰ μάθουμε ποῦ ἔχει κρύψει τὸν παρὰ...

Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας δὲν μποροῦσε ν' ἀκούσει τί λέγανε. Κατάλαβε ὅμως πὼς εἶχαν πιάσει μουρμουριστὴ συζήτηση ἀνάμεσά τους καὶ δὲν τοῦ εἶταν δύσκολο νὰ μπεῖ στὸ νόημά της.

—Δὲ σᾶς κρατῶ καμιὰ κακία ! ἀποκρίθηκε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας ἀναστενάζοντας. Βαραίνουν πολλές ἁμαρτίες τὴν ψυχὴ μου, γιὰ νὰ μπορῶ νὰ κρίνω τοὺς ἄλλους. "Αν ὁ Ἀλλάχ θελήσει, ὅταν θὰ φτάσω στὸν ἄλλο κόσμο, νὰ μὲ συγχωρέσει, τότε, σᾶς τὸ ὑπόσχομαι, θὰ παρακαλῶ στὰ πόδια τοῦ θρόνου του γιὰ σᾶς ! Εἶπατε πὼς ἂν μπορούσατε νὰ ζήσετε τίς φαμελιές σας θὰ μ' ἀφήνατε λεύτερο. "Οχι, δὲ θέλω νὰ γίνω αἰτία νὰ μπλέξετε μὲ τὸν ἐμίρη. Ἐλᾶτε, σηκῶστε τὸ σακκὶ καὶ πηγαίνετε με στὴ λίμνη. Βιάζομαι πιά νὰ βρεθῶ σιμὰ στὸν Ἀλλάχ.

Οἱ γενίτσαροι τᾶχασαν καὶ βλαστήμαγαν τὴν ξαφνικιά καὶ τόσο παράκαιρη εὐσέβεια τοῦ Ναστρεντὶν Χότζα.

Ὁ τρίτος τότε γενίτσαρος πῆρε τὸ λόγο :

—Ἐγώ, εἶπε, εἶμαι ἓνας διαφορετικὸς ἀπ' ὅλους σας ἄνθρωπος. Ἀπὸ καιρὸ ἔχω μετανοιώσει γιὰ τίς ἁμαρτίες μου καὶ ζῶ σύμφωνα μὲ τίς ἐντολές τοῦ Ἀλλάχ. Πιστεύω ὅμως πὼς ἡ εὐσέβεια ποὺ φανε-

ρώνεται μονάχα μέ τὰ λόγια δέν ἀξίζει τίποτα, ἂν δέ συνοδεύεται ἀπό πράξεις εὐχάριστες στὰ μάτια τοῦ Ἀλλάχ !

Τᾶλεγε αὐτὰ μέ τόνο σοβαρὸ κ' οἱ συνάδερφοί του, ξέροντας τί κουμάσι εἴταν, τζογαδόρος καί γυναικάς, βάλανε τὰ χέρια τους μπροστὰ στο στόμα τους νὰ μὴ γελάσουν.

— Ἐμένα ποῦ μέ βλέπετε, ξακολούθησε, κάνω ἓνα θεάρεστο ἔργο· χτίζω, μ' ὅσα ἐξοικονομῶ μέ θυσία δικιά μου καί τῆς φαμελιάς μου, ἓνα τζαμί στο χωριό μου !

Ὁ ἓνας ἀπὸ τοὺς ἄλλους δυὸ γενίτσαρους ἀποτραβήχτηκε λιγάκι, ὅπως δέν μπορούσε πιά νὰ κρατήσει τὰ γέλια του.

— Βάζω στὴ μπάντα μεταλίκι μέ μεταλίκι, μά, καθὼς δὲ καταλαβαίνετε, τ' εἶναι ὁ ψύλλος καί τ' εἶναι τὸ ζουμί του ! Τὸ τζαμί χτίζεται ἀργὰ-ἀργὰ κι αὐτὸ μοῦ γεμίζει πίκρα τὴν καρδιά ! Τὶς προάλλες πούλησα μιὰ ἀπὸ τὶς ἀγελάδες μου. Θὰ πούλαγα ἀκόμα καί τὰ στιβάλια μου καί θὰ περπάταγα γυμνοπόδαρος, φτάνει νὰ τέλειωνε τὸ τζαμί !

Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας ἐκλαιγε μέ λυγμοὺς μέσα στο σακκί του. Οἱ γενίτσαροι κοιτάχτηκαν εὐχαριστημένοι, βλέποντας νὰ πετυχαίνει τὸ κόλπο ποῦ μεταχειρίστηκε ὁ συνάδερφός τους.

— Ἀχ ! φώναξε, ἄς μπορούσα νὰ βρῶ ἓναν εὐσεβῆ ἄνθρωπο, ποῦ θὰ δεχόταν νὰ μοῦ δανείσει ὀχτὼ μέ δέκα χιλιάδες γρόσια, γιὰ ν' ἀποτελειώσω τὸ τζαμί. Ὁρκίζουμαι πὼς θὰ βάλω τοὺς μουλάδες νὰ δοξολογᾶνε τ' ὄνομά του ὅχι ἓνα, μά πέντε, ἀκόμα καί δέκα ὁλόκληρα χρόνια !

Ὁ πρῶτος γενίτσαρος εἶπε :

— Ἐ, συνάδερφε ! Δέν ἔχω, βέβαια, τὶς δέκα χιλιάδες γρόσια ποῦ σοῦ χρειάζονται, μά κάνε μου τὴ χάρη νὰ δεχτεῖς τὰ πεντακόσια γρόσια ποῦ κατάφερα ὥς τὰ τώρα νὰ οἰκονομήσω. Μὴν ἀρνηθεῖς τὴν

ταπεινή τούτη προσφορά μου, γιατί κ' ἐγὼ ἐπιθυμῶ νὰ βοηθήσω σ' ἓνα θεάρεστο ἔργο.

—Κ' ἐγὼ τὸ ἴδιο, μурμουρίσε ὁ δεύτερος γενίτσαρος, γυρεύοντας νὰ πνίξει τὰ γέλια του. "Ἐχω τρακόσια γρόσια...

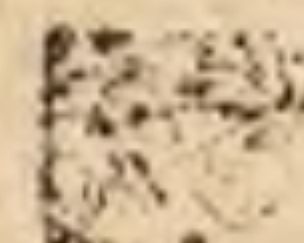
—"ὦ εὐσεβεῖς ἄνθρωποι! ὦ πιστοὶ μου σουλμάνοι! ἀκούστηκε ἡ φωνὴ τοῦ Ναστρεντὶν Χότζα ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὸ σακκί. Πόσο λυπᾶμαι ποὺ δέ μοῦ βολᾶ ν' ἀγγίξω μὲ τὰ χεῖλια μου τὴν ἄκρη τῶν καφτανιῶν σας! Εἶμαι ἓνας μεγάλος ἁμαρτωλός, τὸ ξέρω! Μὰ καταδέξου, καλέ μου ἄνθρωπε, νὰ δεχτεῖς τὴ δικιά μου προσφορά. "Ἐχω δέκα χιλιάδες γρόσια. Τ' ἀπόχτησα μὲ κατεργαριές καὶ μπαγαποντιές, τὸ παραδέχουμαι! Κορόϊδεψα τὸν ἐμίρη μας καὶ μοῦδινε χρηματοσακκοῦλες γεμάτες χρυσάφι. "Ὀλον τοῦτον τὸν παρὰ τὸν ἔκρυψα σ' ἀσφαλισμένο μέρος, γιὰ νὰ τὸν βρῶ ἅμα θὰ τὸ σκοῦσα ἀπὸ τὸ σεράϊ. Κι ὅπως λογάριαζα νὰ φύγω ἀπὸ τὴν πορτάρια Καρσίν, τὸν ἔθαψα στὸ κοιμητήρι τοῦ Καρσίν, στὰ πόδια ἐνὸς παλαϊκοῦ τάφου!

—Στὸ κοιμητήρι τοῦ Καρσίν; φώναξαν οἱ γενίτσαροι. Μὰ βρισκόμαστε δυὸ βήματα ἀπ' αὐτό!

—Ναί! ἔκανε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας, βρισκόμαστε βορεινὰ σ' αὐτό. Μποροῦμε, λοιπόν, νὰ περάσουμε...

—"Ὁχι, εἶμαστε ἀνατολικά στὸ κοιμητήρι. Ποῦ ἔχεις κρύψει τὸν παρὰ σου;

—'Ανατολικά; εἶπε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας. Νὰ σοῦ τὸ πῶ... Μὰ θέλω πρὶν νὰ μοῦ ὀρκιστεῖς, καλέ μου ἄνθρωπε, πὼς οἱ μουλάδες τοῦ τζαμιοῦ σου θὰ λένε καθημερινὰ στίς προσευχές τους τ' ὄνομά μου δέκα ὁλόκληρα χρόνια.

 —Στ' ὀρκίζουμαι! φώναξε ὁ γενίτσαρος τρέμοντας ἀπὸ ἀνυπομονησία. Στ' ὀρκίζουμαι στὸν 'Αλλάχ καὶ στὸν προφήτη αὐτοῦ τὸν Μωάμεθ! Τώρα λέγε γλήγορα ποῦ ἔθαψες τὸν παρὰ.

Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας γύρευε νὰ κερδίσει καιρό.

«Κι ἂν μέ πᾶνε πρίν στη λίμνη, ἀναρωτιόταν, κι ἀφήσουν γι αὔριο νά βροῦν τὸν παρὰ ; "Οχι, ὄχι, αὐτὸ εἶν' ἀδύνατο. Πρῶτα-πρῶτα γιατί καίγουνται νά βάλουν στὸ χέρι τὸν παρὰ ! Δεύτερο γιατί θά φοβηθοῦν μὴν τυχὸν κανεῖς ἄλλος τοὺς προλάβει, κι ἀκόμα, καὶ τοῦτο εἶναι τὸ πιὸ σπουδαῖο ἀπ' ὅλα, γιατί δὲν ἔχουν ἐμπιστοσύνη ἀνάμεσά τους. Ποιὸ μέρος νά τοὺς πῶ νά τοὺς χασομερίσω ;»

Κ' οἱ τρεῖς γενίτσαροι, σκυμμένοι πάνω στὸ σακκί, περίμεναν ν' ἀκούσουν τὴν ἀπάντησή του. Ὁ Ναστρεντίν Χότζας ἀφουγκράστηκε τὰ λαχανιάσματά τους, ὡσὰν ν' ἄχανε τρέξει ἀπὸ τὴ μιὰν ἄκρη στὴν ἄλλη τῆς Μπουχάρας.

—Στὸ κοιμητήρι, ἐκεῖ κατὰ τὰ δυτικά, βρίσκονται τρία μνημούρια τῶνα σιμὰ στὸ ἄλλο. Μπροστὰ ἀπὸ καθένα ἀπ' αὐτὰ ἔθαψα τρεῖς χιλιάδες τρακόσια τριάντα τρία γρόσια.

—Τρία μνημούρια τῶνα σιμὰ στὸ ἄλλο... ξανάλεγαν οἱ γενίτσαροι σὰν εὐπειθεῖς μαθητές, ποὺ ἀποστηθίζουν ὅλοι μαζί τὰ λόγια τοῦ Κορανιοῦ ποὺ λέει ὁ δάσκαλος.—Μπροστὰ ἀπὸ καθένα ἀπ' αὐτὰ βρίσκονται θαμμένα τρεῖς χιλιάδες τρακόσια τριάντα τρία γρόσια...

Ἀποφάσισαν νά πᾶνε οἱ δυὸ νά βροῦνε τὸν παρὰ κι ὁ τρίτος νά καθήσει γιὰ νά φυλάει τὸ σακκί. Τούτη ἡ ἀπόφασή τους θ' ἀπέλπιζε τὸ Ναστρεντίν Χότζα, ἂν δὲν εἶχε τὴ διαίσθηση ἐκείνη, ποὺ τὸν ἔκανε ἱκανὸ νά ξέρει πῶς φέρνονται οἱ ἄνθρωποι. Εἴταν βέβαιος πῶς ὁ τρίτος γενίτσαρος, ποὺ θ' ἄμενε καραούλι, δὲ θ' ἄχε τὴν ὑπομονὴ νά μείνει γιὰ πολὺ ὥρα κοντὰ στὸ σακκί. Ἡ πρόβλεψή του βγῆκε ἀληθινή. Ὄταν ἀπόμεινε μόνος, ἄρχισε ν' ἀναστενάζει ἀπὸ ἀγκούσα, νά ξεροβήχει, νά περπατᾷ πάνω κάτω, νά μισοβγάζει τὸ γιαταγάνι ἀπὸ τὸ θηκάρι του καὶ νά τὸ ξανασπρώχνει μέ ὀρμή. Ἀρχισε νά φοβᾶται μὴν τοῦ τὴ σκάσουν οἱ δυὸ ἄλλοι, βουτήξουν τὸν παρὰ

καὶ γίνουν ἄφαντοι. Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας περίμενε ὑπομονετικά.

—Πολυαργοῦν! εἶπε ὁ γενίτσαρος.

—Ἴσως, ἀποκρίθηκε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας, νὰ θάβουν κάπου ἄλλοῦ τὸν παρὰ, γιὰ νὰ πᾶτε αὔριο μαζί οἱ τρεῖς σας νὰ τὸν πάρετε.

Ὁ γενίτσαρος πάτησε τὴν πεπονόφλουδα. Ἀνάσαινε δυνατὰ, ὥσ᾿ νὰ πνιγόταν.

—Ἀχ! ἔκανε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας, πόσο θᾶθελα πρὶν πεθάνω ν᾿άκουγα κάποια καλὴ ἱστορία ἀπὸ τὴ ζωὴ τοῦ Μωάμεθ! Ἴσως νὰ ξαίρεις καμιὰ ἐσύ, καλέ μου γενίτσαρε, καὶ νὰ μοῦ τὴν πεῖς.

—Ὅχι, δὲν ξέρω! ἀπάντησε ἀπότομα. Δὲν ξέρω καμμιά ἱστορία... Κ' εἶμαι καὶ κουρασμένος· πάω νὰ ξαπλώσω παρακεῖ πάνω στὸ χορτάρι, ὥσπου νὰ γυρῖσουν.

Γιὰ νὰ μὴν καταλάβει ὁ Ναστρεντὶν Χότζας ἀπὸ τὰ βήματά του πῶς ἔφυγε, ἄρχισε νὰ χτυπᾷ στὴν ἀρχὴ δυνατὰ τὰ ποδάρια του κ' ὕστερα, ὅταν ἀλάργεψε λιγάκι, τῶβαλε στὸ τρεχιό. Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας, μὲ κολλημένο τ' αὐτὶ στὴ γῆ, κατάλαβε πῶς ὁ γενίτσαρος πιλαλοῦσε κατὰ τὸ κοιμητήρι.

—Ἐνας διαβάτης! Τύχη, στείλε μου ἓνα διαβάτη!

Κ' ἡ τύχη τοῦ ἔστειλε ἓνα διαβάτη.

Ἡ μοίρα κ' ἡ τύχη ἔρχονται πάντα σὲ βοήθεια ἐκείνου ποὺ ἀγωνίζεται σταθερὰ ὥς τὸ τέλος (τὸ ξανάπαμε αὐτό, μὰ οἱ ἐπαναλήψεις εἶναι κάποτε χρήσιμες). Κι ὁ Ναστρεντὶν Χότζας ἀγωνιζόταν μ' ὅλη του τὴ δύναμη γιὰ τὴ ζωὴ του.

Ἀκούστηκε νὰ φτάνει ἓνας διαβάτης περπατώντας σιγά-σιγά. Κούτσαινε, ὅπως ὁ Ναστρεντὶν Χότζας μπόρεσε νὰ συμπεράνει ἀπὸ τὸν κρότο τῶν βημάτων του. Κι ἀπὸ τὴ συχνὴ ἀνάσα του κατάλαβε πῶς δὲν εἶταν νέος. Τὸ σακκὶ βρισκόταν στὴ μέση τοῦ δρόμου. Ὁ διαβάτης σταμάτησε, τὸ κοίταξε καλὰ

καὶ τῷσπρωξε, δυὸ φορές, μὲ τὸ ραβδί του.

—Τί γυρεύει τοῦτο τὸ σακκὶ ἐδῶ; ἀναρωτήθηκε μεγαλόφωνα.

Κι ὁ Ναστρεντὶν Χότζας πῆγε νὰ παλαβώσῃ ἀπὸ χαρά, ὅπως γνώρισε τὴ φωνὴ τοῦ σαράφη Τζαφάρ. Εἶταν πιά σίγουρος πὼς θὰ γλύτωνε, φτάνει οἱ γενίτσαροι νὰ χασομεροῦσαν λιγάκι ἀκόμα... "Εβῆξε σιγανὰ, γιὰ νὰ μὴν τρομάξῃ τὸν Τζαφάρ.

—Μπά! ἔκανε ὁ Τζαφάρ πισωδρομώντας, ἄνθρωπος βρίσκεται μέσα σ' αὐτό!

—"Ανθρωπος; Καὶ βέβαια, ἀπάντησε ἡρεμα ὁ Ναστρεντὶν Χότζας. Τὸ βρίσκεις παράξενο;

—"Αμ εἶναι νὰ μὴν τὸ βρίσκω; Πῶς σοῦ ἦρθε ἡ ἰδέα νὰ τρυπώσεις μέσα στὸ σακκί;

—Γιατί ἔπρεπε. Τράβα τὸ δρόμο σου καὶ πάψε νὰ μὲ ζαλίζεις μὲ τίς ρώτησές σου.

Ἡ ἀπάντηση ἀκόνισε πιότερο τὴν περιέργεια τοῦ τοκογλύφου.

—Πρώτη φορὰ μοῦ τυχαίνει, εἶπε, νὰ σκουντουφλήσω στὸ δρόμο πάνω σ' ἄνθρωπο μέσα σὲ σακκί! Μήπως σὲ χώσανε μὲ τὸ ζόρι σ' αὐτό;

—Μὲ τὸ ζόρι; Καὶ θ' ἄδινά ἐξακόσια γρόσια γιὰ νὰ μὲ χώσουν μὲ τὸ ζόρι σ' ἓνα σακκί;

—Ἐξακόσια γρόσια! Καὶ γιατί ἔδωσες ἓνα τόσο μεγάλο ποσό;

—Θὰ σοῦ τὰ πῶ ὅλα, γιατί βλέπω πὼς διαφορετικὰ δὲ γλυτώνω ἀπὸ σένα. "Υστερα ὅμως, σὲ παρακαλῶ, νὰ τραβήξῃς τὸ δρόμο σου καὶ νὰ μ' ἀφήσῃς στὴν ἡσυχία μου. Τοῦτο τὸ θαυματουργὸ σακκί, ποὺ γιατρεύει ὅλες τίς ἀρρώστιες καὶ τίς ἀναπηρίες, εἶναι ἐνὸς μάγου ἀπὸ τὴν Ἀραπιά. Εἴμουνά κουτσός, στραβός καὶ καμπούρης. "Ηθελα νὰ παντρευτῶ μιὰ κοπέλα ποὺ μ' ἄρεσε. Ὁ πατέρας τῆς συμφωνοῦσε, ὅχι ὅμως κ' ἐκείνη στὰ χάλια ποὺ εἴμουνά. Πήγαμε, λοιπόν, στὸ μάγο καὶ μᾶς νοίκιασε τὸ θαυματουργὸ σακκί τέσσερις ὥρες γιὰ ἑξακόσια γρόσια. Μὰ

γιὰ νὰ θαυματουργήσῃ τὸ σακκὶ χρειάζεται νὰ βρῖσκειται κοντὰ σὲ κοιμητήρι. Πῆρα τὸν πεθερό μου κ' ἤρθαμε ἐδῶ, ἀπόξω ἀπὸ τὸ κοιμητήρι τοῦ Καρσίν. Μ' ἔχωσε μέσα στὸ σακκί, τ' ὅδεσε καὶ μὲ παράτησε, γιατί, ὅπως μᾶς τὸ ξεκαθάρισε ὁ μάγος, γιὰ νὰ πετύχει ἡ δουλειὰ ἔπρεπε ν' ἀπόμεινα μόνος. Μᾶς ξήγησε ἀκόμα, πὼς θάρχόταν τρία τελώνια νὰ μὲ βροῦν. Θὰ πέταγαν ὁλόγυρά μου ἀναχτυπώντας τὰ ἀπὸ μπροῦντζο φτερά τους. "Ἄν τὰ τελώνια μὲ ρώταγαν σὲ ποῖο μέρος ἔκρυψα δέκα χιλιάδες γρόσια, ἔπρεπε νὰ τοὺς ἀποκριθῶ μὲ τοῦτο δῶ τὸ ξόρκι: «"Οποῖος βαστάει μιὰ μπρούντζινη ἀσπίδα, ἔχει μπρούντζινο κούτελο. Ἡ κουκουβάγια βρίσκεται κεῖ ποὺ βρισκόταν τὸ γεράκι. "Ὡ τελώνια, ἄδικα ψάχνετε νὰ πετύχετε κάτι ποὺ δὲν ἔχει θαφτεῖ καὶ μὴν ξεχάσετε νὰ φιλήσετε τὴν οὐρὰ τοῦ μουλαριοῦ μου». "Ὅλα γίνηκαν ὅπως μοῦ τὰ εἶπε. Φτάσαν τὰ τελώνια καὶ μὲ ρώταγαν ποῦ ἔκρυψα τὰ δέκα χιλιάδες γρόσια. Τοὺς εἶπα τὸ ξόρκι κι αὐτὰ ἀγρίεψαν τόσο, ποὺ ἄρχισαν νὰ μὲ ξυλοφορτώνουν, ἄρπαξαν τὸ σακκὶ καὶ πῆγαν καὶ τὸ πέταξαν κάπου. "Ὅλα τ' ἄλλα ποὺ γίνηκαν δὲν τὰ θυμᾶμαι καὶ τόσο καλά, μὰ μέσα σὲ δυὸ ὥρες βρέθηκα ἐκεῖ ποὺ μὲ εἶχε ἀφήσει ὁ πεθερός μου, ὁλότελα γιατρεμένος! "Ἐψαχνα τὴν καμπούρα μου, πουθενὰ καμπούρα! Πασπάτευα τὸ κουτσό μου πόδι, ὁλόϊσιο! Καὶ τὸ στραβό μου μάτι ἔβλεπε σὰν τ' ἄλλο! "Ἐκανα ὅμως ἓνα λάθος. Ἀφοῦ χρειάστηκαν δυὸ ὥρες μονάχα γιὰ νὰ γιατρευτῶ ἔπρεπε νὰ νοίκιαζα τὸ σακκὶ μαζί μὲ κάποιον ἄλλον ἄρρωστο. "Ἐτσι θὰ γινόμαστε κ' οἱ δυὸ καλά, ξοδεύοντας μονάχα τρακόσια γρόσια ὁ καθένας. Μὰ ὅ,τι γίνεται δὲν ἀπογίνεται. "Ἐδωσα ἑξακόσια γρόσια, δὲ λέω, μὰ γιατρεύτηκα! "Ἐ, τᾶμαθες τώρα διαβάτη, ἄϊντε στὸ καλό, λοιπόν, κι ἄφησέ με ἡσυχο. Μιὰ καὶ πλέρωσα γιὰ τέσσερις ὥρες, τέσσερις θὰ μείνω μέσα σ' αὐτό!

‘Ο σαράφης τᾶκουσε ὅλα μὲ μεγάλη προσοχή. Δὲν τὸν διέκοψε καθόλου, μονάχα, κάπου-κάπου, ἔβγαζε κι ἀπὸ κανένα ἐπιφώνημα ποὺ μαρτύραγε τὸ θαυμασμό του καὶ τὴν ἐκπληξή του.

—Γι ἄκου τί ἔχω νὰ σοῦ πῶ, ἄνθρωπε τοῦ σακκιοῦ! εἶπε ὁ σαράφης. Μποροῦμε νὰ βγοῦμε κ’ οἱ δυὸ μας κερδισμένοι ἀπὸ τὸ συναπάντημά μας. Στεναχωριέσαι ποὺ δὲ νοίκιασες τὸ σακκὶ μαζί μὲ κάποιον ἄλλον ἄρρωστο καὶ βγῆκες χαμένος. Μὴ κακοκαρδίζεσαι, γιατί τὸν βρῆκες τὸν ἄνθρωπο ποὺ γύρευες· ἐγὼ ’μαι! Εἶμαι, ὅπως εἴσουνα κ’ ἐσύ, στραβὸς ἀπὸ τὸνα μάτι, καμπούρης καὶ κουτσὸς ἀπὸ τὸ δεξί μου πόδι. Δέχουμε νὰ σοῦ πλερώσω τρακόσια γρόσια, γιὰ νὰ μείνω δυὸ ὧρες στὸ σακκί.

—Μὴ τυχὸν καὶ μὲ κοροϊδεύεις; ἀπάντησε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας. Τέτια τύχη καταντάει θαῦμα! "Ἄν τυχὸν ὅμως λές τὴν ἀλήθεια, τότε νὰ εὐχαριστήσεις τὸν Ἀλλάχ, ποὺ σ’ ἔκανε νὰ περάσεις καὶ νὰ μὲ βρεῖς! Δέχομαι. Νὰ μοῦ δώσεις ὅμως τὰ τρακόσια γρόσια μονοκοπανιᾶς, γιατί τὸ ἴδιο ἔκανα κ’ ἐγὼ. Ἡ δουλειὰ αὐτὴ δὲ σηκώνει βερεσέδια.

—Θὰ σοῦ τὰ πλερώσω, ἔχω πάνω μου τὸν παρὰ, ἀποκρίθηκε ὁ σαράφης λύνοντας τὸ σακκί. "Ελα, ἔβγα γλήγορα καὶ μὴ χασομερᾶς, γιατί τὸ σακκὶ εἶναι πιά δικό μου καὶ κάθε στιγμὴ ποὺ μένεις σ’ αὐτὸ ἐγὼ τὴν πλερώνω.

‘Ο Ναστρεντὶν Χότζας βγῆκε ἀπὸ τὸ σακκί. ‘Ο σαράφης εἶταν τόσο βιαστικὸς νὰ τρυπώσει μέσα σ’ αὐτὸ ποῦτε τὸν καλοκοίταξε. Τοῦδωσε τὰ τρακόσια γρόσια, ἔχωσε τὸ κεφάλι του στὸ σακκὶ καὶ μὲ δυσκολία μπῆκε. ‘Ο Ναστρεντὶν Χότζας τὸδεσε κ’ ὕστερα τρέχοντας πῆγε καὶ κρύφτηκε πίσω ἀπ’ὸνα δέντρο.

Εἶταν καιρός, γιατί ἄκουσε ἀπὸ μακριὰ τοὺς γενίτσαρους νὰ φτάνουν τρέχοντας καὶ βληστημῶντας. Τὸ φῶς τοῦ φεγγαριοῦ, ποὺ μόλις βγῆκε, ἔκανε τίς ἀσπίδες τους ν’ ἀστράφτουν.

—**Κ**ΑΤΑΡΑΜΕΝΕ ἀλήτη! φώναξαν οἱ γενίτσαροι κλωτσώντας τὸ σακκί, ὅσο ποὺ τ' ἄρματά τους ἀντιχτυποῦσαν, ὅπως νόμισε ὁ σαράφης, ὥσάν μπρούντζινα φτερά. Ψάξαμε ὁλόκληρο τὸ κοιμητήρι δίχως νὰ βροῦμε τίποτα. Μίλα, διαβόλου γιέ! Πές μας ποῦ ἔχεις κρυμμένα τὰ δέκα χιλιάδες γρόσια!

‘Ο σαράφης, μὲ μιᾶς, ἄρχισε νὰ λέει τὸ ξόρκι :

—“Οποῖος βαστάει μιὰ μπρούντζινη ἀσπίδα, ἔχει μπρούντζινο κούτελο. ‘Η κουκουβάγια βρίσκεται κεῖ ποὺ βρισκόταν τὸ γεράκι. ”Ω τελώνια, ἄδικα ψάχνετε νὰ πετύχετε κάτι ποὺ δὲν ἔχει θαφτεῖ καὶ μὴν ξεχάσετε νὰ φιλήσετε τὴν οὐρὰ τοῦ μουλαριοῦ μου.

Οἱ γενίτσαροι, ἀκούγοντας τούτη τὴν κοροϊδία, γίνηκαν μπαρούτι :

—Μᾶς περιγελᾶς κιόλας, ψωριάρικο σκυλί! Κι ἀπὸ πάνω μᾶς λές καὶ βλάκες! Γιὰ κοιτᾶχτε τὸ σακκί, εἶναι κατασκονισμένο! ‘Ελπίζοντας νὰ φύγει κωλοτουμπάριζε μέσα σ’ αὐτό, ὅσο ποὺ ἐμεῖς, χύνοντας ποτάμι τὸν ἰδρώτα, ψάχναμε στὸ κοιμητήρι! Δὲν τὰ κατάφερες ὅμως πονηρὴ ἄλεποῦ καὶ τώρα θὰ τὰ πλερώσεις ὅλα!

Βροχὴ ἄρχισε νὰ πέφτει τὸ ξύλο κ’ ὕστερα οἱ γενίτσαροι, μὲ τὰ πεταλωμένα τους στιβάλια, βάλθηκαν νὰ χοροπηδᾶνε πάνω στὸ σακκί. ‘Ο Τζαφάρ ἔλεγε καὶ ξανάλεγε τὸ ξόρκι : «“Οποῖος βαστάει μιὰ μπρούντζινη ἀσπίδα, ἔχει μπρούντζινο κούτελο...». Κι ὅσο τ’ ὅλεγε, τόσο κόρωναν οἱ γενίτσαροι καὶ λυπόνταν ποὺ δὲν μποροῦσαν νὰ τὸν ξεπαστρέψουν μὲ τὰ ἴδια τους τὰ χέρια. Ἀρπαξαν τὸ σακκί κι ἄρχισαν νὰ τρέχουν κατὰ τὴ λίμνη.

‘Ο Ναστρεντὶν Χότζας βγῆκε ἀπὸ τὴν κρυψώνα του. Πῆγε σὲ μιὰ πηγὴ κ’ ἔπλυνε τὸ πρόσωπό του, ἔβγαλε τὴν κελεμπία του κι ἄφησε τὸ δροσερὸ βρα-

δινὸ ἀεράκι νὰ τοῦ χαϊδολογήσει τὸ στήθος του. Ἐνιωθε μιὰν ἀπέραντη εὐτυχία τώρα ποὺ ἡ μαύρη πνοὴ τοῦ θανάτου διάβηκε δίπλα του δίχως νὰ τὸν ἀγγίξει! Ἀποτραβήχτηκε λίγο ἀπὸ τὸ δρόμο, ἄπλωσε τὸ καφτάνι του, ἔβαλε μιὰ πέτρα γιὰ προσκέφαλο καὶ ξάπλωσε. Ἀνάπνεε βαθιὰ καὶ τέντωνε τὰ χέρια καὶ τὰ πόδια του νὰ ξεμουδιάσει.

Πάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι του ὁ ἄνεμος βεργολιγοῦσε τὶς κορφές τῶν δέντρων. Στὸν οὐράνιο ὠκεανὸ ἄστραφταν μυριάδες ἄστρα. Πιὸ κεῖ κελάριζε τὸ νερὸ στ' αὐλάκι. Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας ἐνιωθε χιλιάδες φορές πιὸ κοντὰ στὴ φύση τὸν ἑαυτό του ἀπὸ κάθε ἄλλη φορά.

—Ναί, σκεφτόταν, ὑπάρχουν πάρα πολλὰ ὁμορφα πράματα στὸν κόσμος, γιὰ ν' ἀποδεχτῶ τὸ θάνατο, ἀκόμα κι ἂν εἴταν σίγουρος ὁ παράδεισος. Θὰ παλάβωνα ἀπὸ βαρεμάρα ἂν ἔπρεπε νὰ μείνω παντοτεινὰ κ' αἰώνια καθισμένος κάτω ἀπὸ τὸ ἴδιο δέντρο μὲ συντροφιά τὰ ἴδια πάντα οὐρί!

Τέτιες ιδέες πέρναγαν ἀπὸ τὸ μυαλό του, καθὼς βρισκόταν ξαπλωμένος στὴ χλιαρὴ γῇ κι ἄκουγε ὀλόγυρά του τὸ σιγανὸ ἀναβούϊσμα τῆς ἀθάνατης κι ἀνεξάντλητης ζωῆς. Ἡ καρδιά του ἀναχτύπαγε δυνατὰ μέσα στὸ στήθος του. Στὸ κοιμητήρι μιὰ κουκουβάγια ἔσκουξε. Κάτι σούρθηκε μέσα στὰ χαμόκλαδα—θᾶταν μιὰ σαύρα. Τὸ χορτάρι ἀνάτρεμε μουρμουρίζοντας μυστηριακά. Ὁ κόσμος ζοῦσε κι ἀνάπνεε. Ἡ φύση, μέσα στὸν ἄπειρο χῶρο, ἀγκάλιαζε, τὸ ἴδιο προστατευτικὰ καὶ καλόγνωμα, τὸ καθετί· τὸ σκουλήκι, τὸ πουλί, τὸν ἄνθρωπο. Τὸ μόνο ποὺ γυρεύει ἀπ' αὐτοὺς εἶναι, νὰ μὴν κάνουν κατάχρηση τῆς καλωσύνης της καὶ τῆς ἐμπιστοσύνης της.

Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας δὲν ἐνιωθε τὴν παραμικρὴ συμπόνια γιὰ τὸν Τζαφάρ. Πῶς νὰ συμπονέσει κανεὶς ἐκεῖνον, ποὺ ὁ ἐξαφανισμὸς του κάνει πιὸ χαρούμενη κ' εὐτυχισμένη τὴ ζωὴ χιλιάδων ἀνθρώπων;

Γιὰ τοῦτο δῶ μονάχα λυπόταν· πῶς ὁ σαράφης δὲν εἶταν ὁ μοναδικὸς κ' ὕστατος ἐγκληματίας πάνω στὴ γῆ. "Αχ, κι ἅς γινόταν νὰ βάλει κανεῖς τοὺς ἐμίρηδες, τοὺς πασάδες, τοὺς μπέηδες καὶ τοὺς τοκογλύφους σ' ἓνα σακκὶ καὶ νὰ τοὺς πνίξει στὴ λίμνη τοῦ ἁγίου Τουραγκάν, γιὰ νὰ μὴ φαρμακώνουν πιά μὲ τὴ θανατερὴ πνοή τους τ' ἄνθια τῶν δέντρων τὴν ἄνοιξη, γιὰ νὰ μὴν πνίγουν τὰ τραγούδια τῶν πουλιῶν μὲ τὰ καμπανίσματα τοῦ χρυσαφιοῦ τους, τοὺς χτύπους τῶν σπαθιῶν τους, μὲ τὰ ψέματά τους καὶ τὶς ἁμαρτίες τους, καὶ γιὰ νὰ μὴν ἐμποδίζουν πιά τοὺς ἀνθρώπους νὰ χαίρουνται τὶς ὁμορφιές τοῦ κόσμου καὶ νὰ ἐχτελοῦν τοῦτο δῶ τὸ ὑπέρτατο καθῆκον τους· νᾶναι παντοῦ καὶ πάντα εὐτυχισμένοι.

Στ' ἀναμεταξὺ οἱ γενίτσαροι, γιὰ νὰ κερδίσουν τὸ χαμένο καιρό, τρέχανε μὲ τὸ σακκὶ στὸν ὧμο. Ὁ σαράφης τινάζόταν καὶ τραμπαλιζόταν, μὰ ὑπομονετικὰ περίμενε τὸ τέλος τούτης τῆς παράδοξης περιπέτειας. "Ακουγε τὰ βροντοχτυπήματα τῶν ὅπλων, τὰ σκουντουφλίσματα τῶν γενίτσαρων στὶς πέτρες τοῦ δρόμου κι ἀποροῦσε πῶς τόσο δυνατὰ τελώνια, ὥσ' ἂν αὐτά, δὲν πέταγαν, μὰ πιλάλαγαν πάνω στὴ γῆ μ' ὀλάνοιχτα τὰ μπρούντζινα φτερά τους! Μὰ νά, ἄκουσε τὸν ἄνεμο νὰ φυσομανάει μέσα στὰ δέντρα κι ἀφουγκράστηκε νερὸ νὰ τρέχει ἀπὸ πηγὴ. Θάρεψε πῶς τὰ τελώνια τὸν πῆγαν πέρα στὰ ψηλὰ βουνά, ἴσως στὸ λιμέρι τοῦ Χὰν-Τενγκβί, ἀπρόσιτο στοὺς κοινούς θνητούς. Μὰ σὲ λίγο ξεχώρισε ἀνθρώπινες φωνές κ' ἔβγαλε τὸ συμπέρασμα πῶς βρισκόταν σὲ νυχτερινὴ πολυάνθρωπη μάζωξη. Θᾶλεγε, ἀπὸ τὶς χιλιάδες φωνές ποὺ ἄκουγε, πῶς εἶταν παζάρι. Μ' ἀπὸ πότε τὰ παζάρια στὴν Μπουχάρα γίνονται τὸ βράδι; Ξάφνου ἐνίωσε πῶς τὸν σηκώναν ἀπὸ τὴ γῆ: «"Α! ἅ! εἶπε, τὰ τελώνια ἄρχισαν νὰ πετοῦν!» Δὲν μποροῦσε βέβαια νὰ φανταστεῖ, πῶς οἱ γενίτσαροι ἀνέβαιναν κείνη τὴν ὥρα τὰ σκαλοπάτια τῆς ἐξέδρας.

Σὰν ἔφτασαν πάνω σ' αὐτὴ ρίξανε ἀπότομα τὸ σακκὶ ἀπὸ τοὺς ὤμους τους· τὰ ξύλα τρίξανε ἀπὸ τὸ βάρος. Ὁ σαράφης ἔφαγε ἓνα τέτιο τράκο ποὺ ἔμπηξε τὶς φωνές :

—“ὦ τελώνια! φώναξε μ' ὅλη του τὴ δύναμη. Μὴν πετᾶτε τὸ σακκὶ τόσο ἄγαρμπα κατάχαμα, γιατί θὰ βγῶ ἀπὸ δῶ σὲ χειρότερα χάλια ἀπ' ὅ,τι μπῆκα! Πρέπει νὰ μὲ γιατρέψετε, ἀκοῦτε;

Δέχτηκε μιὰ κλωτσιὰ συνοδεμένη ἀπὸ τοῦτα τὰ λόγια :

—Μὴ χολοσκᾶς, γιὲ τῆς ἀμαρτίας, σὲ λίγο θὰ γιατρευτεῖς ἀπ' ὅλα, ὅταν θὰ βρίσκεσαι στὸν πάτο τῆς λίμνης τοῦ ἁγίου Τουραγκάν!

Ὁ Τζαφάρ τᾶχασε. Δὲν μποροῦσε νὰ βγάλει κανένα πιά συμπέρασμα. Τί γύρευε αὐτὸς σὲ τούτη τὴν ἀναθεματισμένη λίμνη, ποὺ δυὸ φορές παραλίγο νὰ πνιγεῖ; Μὰ ἡ κατάπληξή του στάθηκε ἀκόμα πιὸ μεγάλη, ὅταν γνώρισε τὴ φωνὴ τοῦ παλιοῦ κι ἀξιοσέβαστου φίλου του Ἀρσλάν μπέη (μποροῦσε ἀκόμα κι ὄρκο ν'ἄπαιρνε πὼς εἴταν ἡ δικιά του φωνή!). Οἱ σκέψεις στριφογύριζαν ἀνεμοστρόβιλος στὸ μυαλό του· τί γύρευε ὁ Ἀρσλάν μπέης, καὶ γιατί μάλωνε τὰ τελώνια πὼς ἄργησαν; Καὶ γιατί τὰ τελώνια τρέμανε ἀπαντώντας σ' αὐτόν; “Ἦξερε πὼς ὁ Ἀρσλάν μπέης εἴταν ἀρχηγὸς τῆς φρουρᾶς τοῦ σεραγιοῦ καὶ τοῦ ἀσκεριοῦ, μὰ δὲν εἶχε ποτέ του ἀκουστὰ πὼς αὐτὸς κυβερνοῦσε καὶ τὰ τελώνια! Καὶ τί ἔπρεπε νὰ κάνει; Νὰ σωπάσει ἢ νὰ τοῦ μιλήσει; “Ὅπως δὲν εἶχε πάρει καμιὰ ὁδηγία πάνω σ' αὐτό, προτίμησε νὰ σωπάσει.

Ὅσο τόσο τὸ ἀναβουητὸ τοῦ πλήθους μεγάλωνε, φούντωνε καὶ κυριαρχοῦσε. Καὶ δὲν ἀκουγόταν πιά τίποτ' ἄλλο ἀπὸ ἓνα μονάχα ὄνομα, ποὺ ἔλεγε κ' ἔβγαινε ἀπὸ παντοῦ· ἀπὸ τὴ γῆ, τὸ νερό, τὸν ἀέρα. Κρατώντας ἀπ' ἀγωνία τὴν ἀνάσα του ὁ σαράφης

ἄκουγε καὶ ξανάκουγε τ' ὄνομα αὐτὸ ν' ἀντιλαλᾷ
πάνω σ' ὅλον τὸν κόσμον :

—Ναστρεντὶν Χότζα! Ναστρεντὶν Χότζα! Νασ-
στρεντὶν Χότζα!...

Ξάφνου γίνηκε βαθιὰ σιωπή. Κι ὁ σαράφης ἀφουγκ-
κράστηκε τὸ τριζοβόλημα τῶν δαβλιῶν, τὸ σφύ-
ριγμα τοῦ ἀέρα, τὸ φλοίσβισμα τοῦ νεροῦ. Κέρωσε.
Μιὰ παγωμένη πνοὴ γέμισε τρόμο τὴν ψυχὴ του.

Μιὰ φωνὴ ἀκούστηκε —καὶ θὰ μπορούσε νὰ ὀρκι-
στεῖ πὼς εἴταν ἡ φωνὴ τοῦ μεγάλου βεζίρη Μπαχτιάρ!

—'Εν ὀνόματι τοῦ παντοδυνάμου 'Αλλάχ καὶ κατ'
ἐντολὴν τοῦ μεγάλου ἐμίρη τῆς Μπουχάρας, ὅστις
λάμπει ὥσπερ ὁ ἥλιος, θὰ προβῶμεν εἰς τὸν πνιγμὸν
τοῦ ἱεροσύλου καὶ ταραχοποιοῦ Ναστρεντὶν Χότζα!

Δυνατὰ χέρια ἄρπαξαν τὸ σακκὶ καὶ τ' ἀνασήκω-
σαν. "Ε, ὁ σαράφης κατάλαβε ἐπιτέλους πὼς εἶχε
πέσει σὲ παγίδα.

—Σταθεῖτε! σταθεῖτε! οὐρλιαξε. Τί θέτε νὰ κά-
νετε; Σταθεῖτε τὸ λοιπόν! Δὲν εἶμαι ὁ Ναστρεντὶν
Χότζας. Εἶμαι ὁ Τζαφάρ κι ὄχι ὁ Ναστρεντὶν Χότζας!
Ποῦ μὲ πᾶτε; Σᾶς λέω πὼς εἶμαι ὁ Τζαφάρ, ὁ σα-
ράφης!

Ὁ ἐμίρης κ' ἡ ἀκολουθία του ἄκουγαν τοῦτα τὰ
οὐρλιάσματα δίχως νὰ βγάζουνε τσιμουδιά. Ὁ Χου-
σεῖν Γκούσλια, ὁ σοφὸς τῆς Βαγδάτης, ποὺ καθόταν
κοντὰ στὸν ἐμίρη, κούνησε τὸ κεφάλι του κ' εἶπε:

—Ποιὰ ἄβυσσο κακίας κρύβει ἡ ψυχὴ αὐτοῦ τοῦ
τιποτένιου! "Αλλοτες ὑποστηρίζει πὼς εἶναι ὁ Χου-
σεῖν Γκούσλια, ὁ σοφὸς τῆς Βαγδάτης, καὶ τώρα
ἀκόμα, μπροστὰ στὸ θάνατο, γυρεύει νὰ μᾶς κοροϊ-
δέψει καὶ νὰ περάσει γιὰ τὸν σαράφη Τζαφάρ!

—Καὶ θαρεῖ πὼς εἴμαστε τόσο βλάκες νὰ τὸν πι-
στέψουμε! πρόσθεσε ὁ 'Αρσλάν μπέης. 'Ακοῦστε, ἀ-
κοῦστε πόσο περίφημα ξεσηκώνει τὴ φωνὴ τοῦ
σαράφη!

—'Αφῆστε με! Δέν εἶμαι ὁ Ναστρεντὶν Χότζας, εἶμαι ὁ Τζαφάρ! στρίγγλιζε ὁ σαράφης, ὅταν οἱ δυὸ γενίτσαροι ἀκούμπησαν τὸ σακκὶ σὲ μιὰ ξύλινη τραμπάλα, ποὺ ἡ μιὰ τῆς ἄκρῃ ἔγερνε πάνω ἀπὸ τὸ μαῦρο νερό. Δέν εἶμαι ὁ Ναστρεντὶν Χότζας! Πόσες καὶ πόσες φορές χρειάζεται νὰ σᾶς τὸ πῶ;

Τῇ στιγμῇ ἐκείνῃ ὁ Ἄρσλάν μπέης ἔδωσε τὸ σινιάλο μὲ μιὰ κίνηση τοῦ χεριοῦ του. Τὸ σακκί, γράφοντας μιὰ καμπύλη, ἔπεσε πλαταγίζοντας στὴ λίμνη. Ἡ κόκκινη ἀνταύγεια τῶν δαβλιῶν φώτισε τὴ δέσμη τοῦ νεροῦ ποὺ ἀναπήδηξε. Τὰ κύματα ποὺ σχηματίστηκαν ἀπόσβησαν, σιγὰ·σιγὰ, ἀναρουφώντας τὸ κορμὶ καὶ τὴν ἀμαρτωλὴ ψυχὴ τοῦ σαράφη Τζαφάρ.

Πέρα, στὴν ἄλλη ὄχθη, ἓνας ἀπέραντος ἀναστεναγμὸς βγῆκε ἀπὸ χιλιάδες στήθια κι ἀπόμεινε ὥρα πολὺ ἀνατρέμοντας μέσα στὸν ἄνεμο. Ἀκολούθησε μιὰ θανατερὴ σιωπὴ κ' ἔπειτα κραυγὲς λύπης καὶ θρήνου ξέσχισαν τὴ νύχτα.

Ἡ ὁμορφὴ Γκιουλστὰν ἔμπηξε μιὰ σκληριὰ καὶ λιγοθύμησε στὰ χέρια τοῦ πατέρα τῆς. Ὁ καφετζῆς Ἀλῆς ἔκρυψε τὸ πρόσωπό του μέσα στίς φοῦχτες του. Ὁ σιδεράς Γιουσούφ ἔτρεμε ὁλόκληρος ἀπὸ τ' ἀναφυλλητά του.

11

Ο ΤΑΝ ἡ ἐκτέλεση τέλειωσε, ὁ ἐμίρης γύρισε στὸ σεράϊ μὲ τὴν ἀκολουθία του.

Ὁ Ἄρσλάν μπέης φοβόταν μὴ τραβήξουν τὸν ἐγκληματία προτοῦ πνιγεῖ. Πρόσταξε, λοιπόν, τὴ φρουρὰ νὰ κυκλώσει τὴ λιμνούλα καὶ νὰ ἐμποδίσει τὸν κόσμον νὰ πλησιάσει. Τὸ πλῆθος κυμάτιζε καὶ πισωδρόμιζε ἀπὸ τὴν πίεση τῆς φρουρᾶς, γιὰ νὰ σταθεῖ

λίγο πιὸ ἀπόμακρα μέσα στὸ σκοτάδι, σὰν ἕνας βουβὸς γίγαντας. Ὁ Ἀρσλάν μπέης προσπάθησε νὰ τὸ διαλύσει, μὰ ὁ κόσμος ἄλλαζε μονάχα θέση, κρυβόταν μέσα στὸ σκοτάδι, γιὰ νὰ ξαναγυρίσει σὲ λίγο ἐκεῖ ὅπου βρισκόταν καὶ πρίν.

Στὸ σεράϊ βασίλευε χαρὰ καὶ πανηγύρι. Γιόρταζαν τὴ νίκη καὶ τὸν ἐξολοθρεμὸ τοῦ ἐχθροῦ τοῦ ἐμίρη. Τὸ χρυσάφι καὶ τ' ἀσήμι ἀστραφτοκοποῦσαν, τὰ τεντζερέδια χοχλακοῦσαν κ' οἱ σκάρες κάπνιζαν. Τὰ τύμπανα βάραγαν, οἱ τρουμπέτες σάλπιζαν καὶ τὰ ταμπούρλα ἀντιχτυποῦσαν. "Ὅλα τὰ φῶτα τοῦ σεραγιοῦ εἴταν ἀναμμένα καὶ πάνω ἀπ' αὐτὸ ἀντιφέγγιζε μέσα στὴ νύχτα ὁ οὐρανός.

Ὁλόγυρα ὅμως στὸ σεράϊ ἡ πολιτεία βρισκόταν βυθισμένη στὸ σκοτάδι καὶ τὴ σιωπή.

Ὁ ἐμίρης μοίραζε πλούσια δῶρα. Οἱ ποιητὲς βράχνιαζαν τραγουδώντας, χωρὶς διακοπή, παινέματα στὸν ἐμίρη. Ἡ σπονδυλικιά τους στήλη τοὺς πόναγε, μὰ εἴταν ἕνας πόνος γλυκός, ὅπως εἶχε γιὰ αἰτία τοὺς πολλοὺς τεμενάδες ποὺ κάναν, γιὰ νὰ μαζέψουν τὰ φλουριά ποὺ τοὺς ἔριχνε ὁ ἐμίρης.

—Φωνάξετε τὸ γραφιά! πρόσταξε ὁ ἐμίρης.

Ὁ γραφιάς τσακίστηκε νὰ φτάσει, μὲ τὴν ἀποφτερὸ τῆς χήνας πένα του. Ἀρχισε μὲ μιᾶς νὰ γρατσουνίζει στὸ χαρτί, ὅ,τι τοῦ ὑπαγόρευε ὁ ἐμίρης:

—Ἡμεῖς, ὁ ἰσχυρὸς ἐμίρης τῆς Βουχάρας, τοῦ ὁποίου ἡ λάμψις ἐπισκιάζει τὸ φῶς τῆς ἡμέρας, ἄρχων καὶ νομοθέτης ταύτης τῆς χώρας, ἡλίου φαεινότερος, ἀποστέλλομεν εἰς τὸν Χάνην τῆς Κίβας τὰ ρόδα τῶν χαιρετισμῶν Μας καὶ τοὺς κρίνους τῆς εὐμενείας Μας. Ἐρχόμεθα νὰ Σοῦ ἀναγγείλωμεν, ἀγαπητὲ βασιλικὲ ἀδελφέ, μίαν εὐχάριστον εἴδησιν, ἥτις θὰ θερμάνει μὲ χαρὰν τὴν καρδίαν Σου καὶ θὰ φέρει εἰς τὸ ἥπαρ Σου γλυκυτάτην εὐχαρίστησιν. Σήμερον, δεκάτην ἐβδόμην ἡμέραν τοῦ μηνὸς Σαφάρ, Ἡμεῖς, ὁ Μέγας Ἐμίρης τῆς Βουχάρας, ἐκτελέσα-

μεν δημοσίως τὸν Ναστρεντὶν Χότζα, τὸν γνωστὸν τοῖς πᾶσι διὰ τὰς ἱεροσύλους πράξεις του κακοποιόν. Ἀπεπνίγει ἐπὶ παρουσία Ἑμῶν καὶ ὑπὸ τοὺς ὀφθαλμούς Μας. Ἡ ἐπιθυμία Μας νὰ φέρωμεν εἰς γνῶσιν Σου τὸ ἐν λόγῳ γεγονός, τὸ ὁποῖον βεβαιοῦμεν διὰ τοῦ βασιλικοῦ μας λόγου, ἐπήγασεν ἐκ τῆς πεποιθήσεως ἣν ἔχομεν, ὅτι ἡ τοιαύτη πληροφορία θὰ Σοὶ φέρει τὴν μεγαλυτέραν ἀνακούφισιν. Ὁ κατηραμένος ἐγκληματίας καὶ ἱερόσυλος ἐχθρὸς τῆς τάξεως Ναστρεντὶν Χότζας δὲν εὐρίσκεται πλέον μεταξὺ τῶν ζώντων. Ἀπὸ τοῦδε καὶ εἰς τὸ ἐξῆς εἵμεθα πλήρως ἀπηλλαγμένοι ἀπὸ ἐγκλήματα καθοσιώσεως, ἀγαπητὲ ἀδελφέ...

Παρόμοια μηνύματα στάλθηκαν στὸ χαλίφη τῆς Βαγδάτης, στὸ σάχη τῆς Περσίας, στὸν ἐμίρη τοῦ Ἀφγανιστάν καὶ σὲ πολλοὺς ἀκόμα σουλτάνους κοντινοὺς καὶ μακρινοὺς. Ὁ μεγάλος βεζίρης τύλιξε τὶς περγαμηνές, τὶς στόλισε μὲ σφανταχτερές κορδέλες, τὶς σφράγισε καὶ πρόσταξε νὰ ξεκινήσουν ἀμέσως εἰδικοὶ ἀγγελιοφόροι, γιὰ νὰ τὶς πᾶνε στὸν προορισμὸ τους. Καὶ προτοῦ ἀκόμα ξημερώσει, οἱ ἔντεκα πορτάρες ἀνοίχτηκαν τρίζοντας. Τὰ πέταλα τῶν ἀλόγων τῶν ἀγγελιοφόρων τίναζαν σπίθες καθὼς χτυποῦσαν πάνω στὰ καλντερίμια. Ἐπειτα ἄρχισαν νὰ τρέχουν στοὺς μεγάλους δρόμους, πρὸς τὴν Κίβα, τὴν Ταχεράνη, τὴν Ἰσταμπούλ, τὴν Βαγδάτη, τὴν Καγκοῦλ καὶ σ' ἄλλες πολλὰς ἀκόμα πολιτεῖες.

Τέσσερις ὥρες ὕστερα ἀπὸ τὴν ἐκτέλεση, περασμένα πιά μεσάνυχτα, ὁ Ἀρσλάν μπέης εἶπε στὴ φρουρά :

—Ἀκόμα καὶ σατανὰς νὰ εἶταν, θᾶχει πιά πνιγεῖ μιὰ κ' ἔμεινε τέσσερις ἀκριβῶς ὥρες κάτω ἀπὸ τὸ νερό. Δὲ χρειάζεται νὰ σκοτιστοῦμε γιὰ τὸ κουφάρι του. Πᾶμε νὰ φύγουμε.

Μόλις ἡ φρουρὰ χάθηκε μέσα στὸ σκοτάδι, τὸ

πλήθος ὄρμησε στὶς ὄχθες τῆς λίμνης. "Αναψαν δαβλιά καὶ φώτισαν. Οἱ γυναῖκες θρηνοῦσαν.

—Πρέπει νὰ τὸν θάψουμε σὰν καλὸ μουσουλμάνο, εἶπε ὁ γερο-Νιζάζ. Ἡ Γκιουλστάν, πλάϊ του, ἀκούμποῦσε, ἀκίνητη καὶ βουβή, τὸ κεφάλι της πάνω στὸν ὦμο του.

Ὁ καφετζῆς Ἀλῆς κι ὁ σιδεράς Γιουσούφ ἄρχισαν νὰ ψάχνουν μέσα στὸ νερὸ μ' ἀπόχες. "Υστερα ἀπὸ πολὺ ὥρα πέτυχαν τέλος τὸ σακκί, τὸ ἀνάσυραν καὶ τὸ τράβηξαν. Ἀμα τ'ὄβγαλαν στὴ στεριά, τυλιγμένο καθὼς εἶταν ἀπὸ βούρλα, οἱ γυναῖκες ξέσπασαν σ' ἀναφυλλητά, σκεπάζοντας μὲ τοὺς θρήνους τοὺς τὸ χαροκόπι τοῦ σεραγιοῦ.

Χιλιάδες χέρια γύρευαν νὰ πιάσουν τὸ σακκί.

—'Ακολουθᾶτε με! εἶπε ὁ σιδεράς Γιουσούφ, ἀνοίγοντας τὸ δρόμο μ' ἓνα δαβλί.

'Ακούμπησαν τὸ σακκί πάνω στὴ χλόη, στὴ ρίζα ἑνὸς αἰωνόβιου δέντρου. Τὸ πλήθος περίμενε σιωπηλό. Ὁ Γιουσούφ τράβηξε ἓνα μαχαίρι κ' ἔκοψε τὸ σακκί σ' ὅλο τὸ μάκρος του. "Εγείρε νὰ κοιτάξει τὸ πρόσωπο τοῦ νεκροῦ, μὰ τινάχτηκε ὥσὰν νὰ τὸν χτύπησε ἀστροπελέκι. Κατάλαβαν πὼς γύρευε κάτι νὰ πεῖ, μὰ ἡ γλώσσα του δὲν τὸν ὑπάκουε.

Τὰ ἴδια ἔπαθε κι ὁ Ἀλῆς, ποὺ πῆγε νὰ βοηθήσει τὸ Γιουσούφ· ἔσκυψε, κοίταξε, ἔμπηξε μιὰ φωνὴ καὶ σωριάστηκε ἀνάσκελα φαρδὺς-πλατὺς στὴ γῆ, μὲ τὴ χοντρὴ κοιλιὰ του ποὺ τούρλωνε κατὰ τὸν οὐρανό.

Τὸ πλήθος φώναζε :

—Τί γίνηκε ; Τί τρέχει ; Ἀφῆστε μας νὰ σιμώ-μώσουμε...

Ἡ Γκιουλστάν γονάτισε κι ἀγκάλιασε θρηνώντας τὸ κουφάρι, μὰ καθὼς φέρανε ἓνα δαβλί νὰ φωτίσουν, τραβήχτηκε ἀπότομα κι ἀπόμεινε σύξυλη.

Τότες μὲ μιᾶς ὄρμησε κατὰ κεῖ μπουλούκια-μπουλούκια ὁ κοσμάκης καὶ σὲ λίγο τοῦτες δῶ οἱ φωνές ξέσχισαν τὰ σκοτάδια :

—‘Ο Τζαφάρ!...

—‘Ο σαράφης Τζαφάρ!

—Δέν εἶναι ὁ Ναστρεντὶν Χότζας, μὰ ὁ σαράφης Τζαφάρ.

‘Ο κοσμάκης τᾶχασε ὁλότελα, φώναζε καὶ σκαρφάλωνε ὁ ἕνας πάνω στὴν πλάτη τοῦ ἄλλου γιὰ νὰ δεῖ. Τραβιούνταν καὶ σκουντιούνταν. “Ολοι θέλανε ν’ ἀντικρύσουν μὲ τὰ ἴδια τους τὰ μάτια τὸν πνιγμένο γιὰ νὰ πεισθοῦν. ‘Ο γέρο·Νιζᾶζ ἀποτράβηξε τὴν κόρη του, γιατί φοβήθηκε μὴν τρελλαθεῖ ἀπὸ τὴν τόση της χαρά. ‘Η Γκιουλστὰν γελοῦσε κ’ ἔκλαιγε. Καὶ ξανὰ χύμηξε κατὰ τὸ σακκὶ νὰ ξαναδεῖ καὶ νὰ βεβαιωθεῖ πὼς δέν εἴταν ψέμα!

—‘Ο Τζαφάρ! ‘Ο Τζαφάρ εἶναι μωρέ! φώναζαν χαρούμενα.

—‘Ο σαράφης Τζαφάρ εἶναι ὁ πνιγμένος στὸ σακκί!

—Νὰ τὸ κεμέρι του!

—Καὶ τὰ ὁμόλογα τῶν δανειστῶν του μέσα σ’ αὐτό!

‘Αφοῦ οἱ χαρούμενες τοῦτες φωνές πνίξαν τίς ἄλλες χαρούμενες φωνές ποὺ ἔρχονταν ἀπὸ τὸ σεράϊ, ἕνας ἀπ’ ὅλους σκέφτηκε, τέλος, κ’ εἶπε:

—“Αμ τότε ποῦ βρίσκεται ὁ Ναστρεντὶν Χότζας;

Καὶ ξανὰ μὲ μιᾶς δέν ἄκουγες μέσα στὸ πλήθος ἄλλο ἀπὸ τοῦτο δῶ τὸ ρώτημα:

—Ποῦ εἶναι ὁ Ναστρεντὶν Χότζας;

—Τί γίνηκε;

—Νᾶμαι!... τοὺς ἀποκρίθηκε ἀπὸ τὸ βάθος μιᾶ γνωστῇ κ’ ἥρεμῃ φωνῇ. “Ολοι γύρισαν κατακεῖ κι ἀντίκρυσαν τὸ Ναστρεντὶν Χότζα, ποὺ λεύτερος καὶ ζωντανὸς χασμουριόταν καὶ τέντωνε τὰ χέρια του, γιατί εἶχε πάρει ἕνα ὑπνάκι σὰν ξάπλωσε σιμὰ στὸ κοιμητήρι.

—Νᾶμαι! ξανάπε. “Οποῖος μὲ χρειάζεται γιὰ τίποτα ἄς μοῦ τὸ πεῖ κ’ εἶμαι στίς προσταγές του! Μά,

εὐγενικοὶ κάτοικοι τῆς Μπουχάρας, δὲ μοῦ λέτε τί γυρεύετε τέτια ὥρα γύρω ἀπὸ τοῦτο τὸ λιμνόβαλτο ;

—Τί γυρεύουμε ; ἀποκρίθηκαν χιλιάδες στόματα. Μαζευτήκαμε δῶ γιὰ νὰ σ' ἀποχαιρετήσουμε, Ναστρεντὶν Χότζα· γιὰ νὰ σὲ κλάψουμε καὶ νὰ σὲ θάψουμε !

—'Εμένα νὰ κλάψετε ; "Α, εὐγενικοὶ κάτοικοι τῆς Μπουχάρας, βλέπω πὼς ἀκόμα δὲν ξέρετε καλὰ τὸ Ναστρεντὶν Χότζα ! Φανταστήκατε, μωρέ, πὼς λογάριαζα νὰ πεθάνω ; Εἶχα ξαπλώσει στὸ κοιμητήρι καὶ τράβηξα, κουρασμένος καθὼς εἴμουν, ἓνα ὑπνάκο κ' ἐσεῖς μὲ πήρατε γιὰ πεθαμένο !

Δὲν μπόρεσε νὰ πεῖ πιότερα, γιατί ὁ χοντρομπαλὰς 'Αλῆς χύθηκε καὶ τὸν ἔσφιξε πάνω στὴν κοιλιά του. Πίσω ἀπ' αὐτὸν ὄρμησε ὁ σιδεράς Γιουσούφ καὶ τὸν τύλιξε μέσα στὰ γερά του μπράτσα. 'Ο Ναστρεντὶν Χότζας κόντευε νὰ σκάσει ἀπὸ τοῦτα τ' ἄγρια ἀγκαλιάσματα. 'Ο Νιζάζ προσπάθησε ν' ἀνοίξει δρόμο νὰ φτάσει ἴσαμ' αὐτόν, μὰ δὲν τὰ κατάφερε ὁ γέρος. "Ολοι γύρευαν νὰ τὸν χαιρετήσουν, νὰ τὸν σφίξουν στὸ στήθος τους, νὰ τὸν φιλήσουν. Μοίραζε φιλιὰ δεξιὰ κι ἀριστερά καὶ προχωροῦσε κατακεῖ, ποὺ νόμισε πὼς ἄκουσε τὴ φωνὴ τῆς Γκιουλστάν, ποὺ μάταια ξεφώνιζε νὰ τῆς κάνουν τόπο νὰ περάσει. "Οταν, τέλος, βρέθηκαν σιμὰ ὁ ἓνας στὸν ἄλλον, ἡ Γκιουλστάν ρίχτηκε στὴν ἀγκαλιά του. Καὶ τότες ὁ Ναστρεντὶν Χότζας ἀνασήκωσε τὸ γιασμάκι τῆς καλῆς του καὶ τὴ φίλησε μπροστὰ σ' ὅλο τὸ λαό. Μὰ κανεῖς δὲ βρέθηκε νὰ πεῖ, πὼς αὐτὸ στεκόταν κάτι τὸ ἀντίθετο μὲ τίς συνήθειες καὶ τὰ ἥθη, οὔτε κἂν οἱ πιὸ αὐστηροὶ ἠθικολόγοι.

'Ο Ναστρεντὶν Χότζας σήκωσε ψηλὰ τὸ χέρι του γνέφοντας στὸν κοσμάκη νὰ κάνει ἡσυχία γιὰ νὰ μιλήσει :

—Συναχθήκατε Μπουχαριανοί, γιὰ νὰ μὲ κλά-

ψετε. Ξεχάσατε τάχα πώς εἶμαι ἀθάνατος; εἶπε κι ἄρχισε νὰ τραγουδᾷ:

Ἄπ' τὸν καλόνε τὸ λαὸ θὲ νᾶμαι ἀγαπημένος
τὶ μέσ' ἀπὸ τὰ σπλάχνα του εἶμαι κ' ἐγὼ βγαλμένος.
Κι ὅλους αὐτοὺς ποῦναι τρανοί, τὸ σάχη, τὸν ἐμίρη,
τοὺς κοροϊδεύω, τραγουδῶ κι ἅς τρώγω ψωμοτύρι!

(Ὅσο ποὺ τραγούδαγε πάνω στὸ πρόσωπό του
παιχνίδιζαν οἱ πορφυρές ἀνταύγειες ἀπὸ τὶς φλόγες
τῶν δαδιῶν)

Εἶμαι ὀρθός, εἶμαι στητός, ποτέ μου δὲν τρομάζω
κι ὅσο θὰ ζῶ θένα γελῶ καὶ πάντα θὰ φωνάζω.

(Ὅλος ἐτοῦτος ὁ λαὸς ξανάλεγε, μ' ἓνα στόμα,
τὴν ἐπῶδὸ καὶ τὸ τραγούδι ὑψωνόταν θριαμβικὰ
μέσα στὴ νύχτα πάνω ἀπὸ τὴν Μπουχάρα)

ὁ Ναστρεντὶν ποτέ, ποτέ, ποτέ του δὲν πεθαίνει,
μὰ μὲ τὸ νοῦ καὶ τὴ δουλειὰ τὸν κόσμον τὸν ὑφαίνει!

Τὸ γλέντι στὸ φωτισμένο σεράϊ εἶταν πιά τίπο-
τα μπροστὰ σὲ τούτη τὴ γιορτὴ ὀλόγυρα στὸ λι-
μνόβαλτο.

—Πές μας, φώναξε κάποιος ἀπὸ τὸ πλῆθος, πές
μας μὲ ποιο κόλπο κατάφερες νὰ στείλεις στὸν πάτο
τῆς λίμνης ἀντὶ γιὰ σένα τὸν Τζαφάρ;

—Γιουσούφ! εἶπε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας. Γιουσούφ,
θυμᾶσαι τὴν ὑπόσχεση ποὺ σοῦ εἶχα δώσει;

—Τὴ θυμᾶμαι! ἀποκρίθηκε ὁ Γιουσούφ. Καὶ τὴν
κράτησες, Ναστρεντὶν Χότζα!

—Ποῦ βρίσκεται τὸ κουφάρι τοῦ τοκογλύφου;
ρώτησε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας. Πήρατε τὸ κεμέρι του;

—Ὅχι, ὄχι, τίποτα δὲν ἀγγίξαμε.

—Πωπώ! ἔκανε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας. Καθὼς
βλέπω, οἱ ψυχές σας, καλοὶ μου ἄνθρωποι, εἶναι γε-

μάτες ἀπὸ εὐγένεια, μὰ τὸ μυαλό σας δὲν εἶν' ἀκονισμένο ὅσο θ' ἄπρεπε! Δὲν καταλαβαίνετε πὼς ἂν ἐτοῦτο τὸ κεμέρι τὸ πάρουν οἱ κληρονόμοι τοῦ τοκογλύφου καὶ πέσουν στὰ χέρια τους τὰ ὁμόλογα ποὺ βρίσκονται σ' αὐτό, θὰ σᾶς γυρεύουν νὰ τοὺς ξοφλήσετε καὶ τὸ τελευταῖο γροσάκι ἀπὸ τὰ χρέη σας; Δώστε μου τὸ κεμέρι!

Μὲ μιᾶς ὁ κοσμάκης ἔτρεχε καὶ σκουντιόταν, ποιὸς θὰ πρωτοπρολάβει νὰ κάνει ὅ,τι εἶπε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας. Φέρανε τὸ βρεμμένο κεμέρι καὶ τοῦ τὸ δωσαν. Τᾶνοιξε καὶ τράβηξε ἀπ' αὐτό, στὴν τύχη, ἓνα ἀπὸ τὰ ὁμόλογα.

—Σελάς Μωχάμετ! φώναξε ξεδιπλώνοντάς το. Ποιὸς εἶναι ὁ σελάς Μωχάμετ;

—'Εγώ μαι! ἀποκρίθηκε μιὰ ἀδύναμη φωνὴ κ' ἓνα γεροντάκι, μὲ μιὰ κατακουρελιασμένη κελεμπία κ' ἓνα γενάκι ποὺ εἶχε, ὅλες κι ὅλες, τρεῖς τρίχες τὸ πολύ, βγῆκε μέσα ἀπὸ τὸ πλῆθος καὶ προχώρησε.

—Αὔριο, σελά Μωχάμετ, θ' ἄπρεπε, σύμφωνα μὲ τοῦτο τὸ ὁμόλογο, νὰ πλερώσεις τρακόσια γρόσια. Ξόδεψε τὸ λίγο παραδάκι ποῦ χεις γιὰ τὸν ἑαυτό σου κι ἀγόρασε μιὰ καινούργια κελεμπία, γιατί τούτη ποὺ φορᾶς κάνει πιά μονάχα γιὰ σκιάχτρο στ' ἄμπέλι.

Κι ὁ Ναστρεντὶν Χότζας ἔκαψε τὸ χαρτὶ πάνω ἀπὸ τὴ φλόγα ἑνὸς δαβλιοῦ.

Μὲ τὸν ἴδιο τρόπο ἔκαψε κι ὅλα τ' ἄλλα ὁμόλογα. Κ' ἡ φλόγα, ποὺ ἀναπήδηξε ἀπὸ τὰ χαρτιά ποὺ καίγονταν, θέρμανε τίς καρδιές ὅλων ὅσων βρίσκονταν ἐκεῖ. Εἴταν λεύτεροι γιὰ πρώτη φορὰ στὴ ζωὴ τους. Γιατί πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς ξόφλαγαν χρέη, ποὺ κληρονόμησαν ἀπὸ τοὺς πατεράδες τους καὶ τοὺς προγόνους τους. Δὲν εἶχαν, ἀπὸ τὰ νιάτα τους, γνωρίσει μήτε μιὰ μέρα τῆς προκοπῆς καὶ πάλευαν ὅλη τους τὴ ζωὴ, γιὰ νὰ γλυτώσουν ἀπὸ τὰ νύχια τοῦ Τζαφάρ.

“Όταν καὶ τὸ τελευταῖο ὁμόλογο γίνηκε καπνὸς καὶ στάχτη, ὁ Ναστρεντὶν Χότζας στριφογύρισε τὸ κεμέρι καὶ τὸ πέταξε μακριὰ μέσα στὴ λίμνη.

—Τοῦτο τὸ κεμέρι νὰ μείνει αἰώνια στὸν πάτο τοῦ νεροῦ ! φώναξε. Ποτὲ κανεὶς νὰ μὴν τὸ βγάλει ἀποκεῖ ! ”Ω εὐγενικοὶ κάτοικοι τῆς Μπουχάρας, ἡ μεγαλύτερη ντροπὴ γιὰ κάθε ἄνθρωπο εἶναι ν’ἀχει πάνω του ἓνα τέτιο κεμέρι ! “Ότι κι ἂν σᾶς λάχει στὴ ζωὴ, ἀκόμα κι ἂν κάποτε πλουτίσετε —ἂν καὶ δὲν τὸ βρίσκω καὶ τόσο εὐκόλο ὅσο ὁ ἐμίρης, ὁ ὅμοιος μὲ τὸν ἥλιο, κ’ οἱ βεζιράδες κ’ οἱ πασάδες θ’ ἀνθίζουν πάνω σὲ τούτη τὴ γῆ— ὅ,τι, λοιπόν, κι ἂν γένει κι ἂν κάποιος ἀπὸ σᾶς πλουτίσει, ἄς μὴν καταδεχτεῖ ποτὲ νὰ ζῶσει γύρω ἀπὸ τὴ μέση του τέτιο ὥσ᾽ ἂν αὐτὸ πουγγί. “Όποιος δὲν ἀκούσει τοῦτα τὰ λόγια μου καὶ πέσει σὲ μιὰ τέτια ντροπὴ, ἄς σταθοῦν κι αὐτὸς κι ὁλόκληρη ἡ γενιά του ἀναθεματισμένοι ! ”Ας ξέρει πῶς στὸν κόσμον βρίσκεται πάντα ἓνας Ναστρεντὶν Χότζας, ποὺ δὲ θὰ τὸ συγχωρέσει ποτὲ κ’ εἶδατε πῶς τιμώρησε τοῦτον ἐδῶ τὸν τοκογλύφο Τζαφάρ !

Σώπασε γιὰ λίγο καὶ ξανάπε :

—Καὶ τώρα, καλοὶ μου Μπουχαριανοί, σᾶς ἀποχαιρετῶ ! Ἦρθε πιά ἡ μέρα νὰ φύγω γιὰ καιρὸ μακριὰ ἀποδῶ ! Ἀγαπημένη μου Γκιουλστάν, θέλεις νάρθεις μαζί μου ;

—Θὰ σ’ ἀκολουθήσω ἴσαμε τὰ πέρατα τοῦ κόσμου ! φώναξε καὶ τὰ μάτια τῆς ἄστραψαν.

Οἱ Μπουχαριανοὶ βοήθησαν τὸ Ναστρεντὶν Χότζα καὶ τὴ Γκιουλστάν νὰ ἐτοιμαστοῦν γιὰ τὸ μακρινό τους ταξίδι. Οἱ γκαμηλιέρηδες χάρισαν στὴ Γκιουλστάν ἓνα ἄσπρο σὰν τὸ μαλλὶ μουλάρι, ποὺ δὲν εἶχε μήτε μιὰ βούλα μαύρη καὶ περπάταγε περήφανα δίπλα στὸ γκρίζο δοξασμένο μουλάρι τοῦ Ναστρεντὶν Χότζα. Καὶ τὸ γκρίζο μουλάρι, δὲ βαρυγκόμησε καθόλου γιὰ τούτη τὴν παρέα. “Ετρωγε

άτάραχο τὸ πράσινο ὑγρὸ τριφύλλι κ' ἔτριβε, κάπου-κάπου, τὴ μουσούδα του πάνω στὴ μουσούδα τ' ἄσπρου μουλαριοῦ, ὥσ' ἂν νὰ τοῦλεγε, πὼς τὸ σπάνιο ἄσπρο χρῶμα του δὲν ἀντιστάθμιζε στὰ μάτια τ' ἀφεντικοῦ του τὰ δικά του προτερήματα κι ἄς εἴταν ἓνα συνειθισμένο γκρίζο μουλάρι.

Οἱ σιδεράδες κουβάλησαν ἓνα ἄμόνι καὶ πετάλωσαν τὰ δυὸ μουλάρια. Οἱ σελάδες χάρισαν δυὸ πλούσια στολισμένες σέλες, τὴ μιὰ ἀπὸ βελουδο γιὰ τὸ Ναστρεντὶν Χότζα καὶ τὴν ἄλλη ἀσημοδουλεμένη γιὰ τὴ Γκιουλστάν. Οἱ καφετζῆδες φέρανε ἓνα τακίμι μπρίκια καὶ δυὸ κινέζικα φλυτζάνια νὰ πίνουν τὸ καφεδάκι τους. Οἱ μαντεμτζῆδες ἓνα σπαθί ἀπὸ κούδρικο ἀτσάλι, γιὰ νὰ ὑπερασπίζει τὸν ἑαυτό του ἀπὸ τοὺς κακοὺς ἀνθρώπους. Τοὺς φέρανε καὶ χαλιά, καὶ κουβέρτες, καὶ τσόχες γιὰ τὰ μουλάρια τους, κι ὅλα τὰ καλά. Πήρανε πεσκέσια κι ἀπὸ τοὺς ἀνυφαντές, κι ἀπὸ τοὺς ραφτάδες, κι ἀπὸ τοὺς χαλκωματάδες. "Οἱ στὴν Μπουχάρα φιλοτιμήθηκαν κάτι νὰ τοὺς δώσουν, ἐξὸν ἀπὸ τοὺς μουλάδες καὶ τοὺς παραλῆδες.

Μονάχα οἱ τσουκαλάδες κάθονταν ἀποτραβηγμένοι καὶ κοίταζαν. Τί νὰ τοὺς χάριζαν; Τί θὰ τὸ κάναν τὸ πήλινο τσουκάλι, ἀφοῦ τοὺς φίλεψαν οἱ χαλκωματάδες μπακιρένια τεντζερέδια; Ὁ πιὸ γέρος ὅμως ἀπὸ τοὺς τσουκαλάδες, ποὺ εἴταν πιότερο ἀπὸ ἑκατὸ χρονῶ, εἶπε :

—Ποιὸς μπορεῖ νὰ πεῖ πὼς ἐμεῖς οἱ τσουκαλάδες δὲ δώσαμε τίποτα στὸ Ναστρεντὶν Χότζα; Τοῦ κάναμε τὸ καλύτερο πεσκέσι τὴ γυναίκα του! Τούτῃ ἡ ὁμορφὴ κοπέλα, ἡ Γκιουλστάν, βγῆκε ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὴν εὐγενικιὰ καὶ δοξασμένη φαμελιὰ τῶν τσουκαλάδων τῆς Μπουχάρας!

Οἱ ἄλλοι τσουκαλάδες χάρηκαν τόσο μὲ τὰ λόγια ποὺ εἶπε ὁ ἑκατοχρονίτης γέρος, ποὺ τοῦ φώναξαν :

—'Αφερίμ, παποῦ, νὰ ζήσεις!

“Υστερα συμβούλεψαν τὴ Γκιουλστάν. Τῆς σύστησαν νὰ σταθεῖ ταίρι ἄξιο καὶ πιστὸ στὸ πλάϊ τοῦ Ναστρεντὶν Χότζα. Ποτέ, μὰ ποτέ, νὰ μὴν κάνει κάτι, ποὺ θὰ λέκριαζε τὴ ζωὴ τους.

—Ἡ αὐγούλα φτάνει, εἶπε τότε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας γυρίζοντας πρὸς τὸ λαό. Οἱ πόρτες τῆς πολιτείας ὅπου νᾶναι θ’ ἀνοίξουν. Ἡ γυναίκα μου κ’ ἐγὼ πρέπει νὰ περάσουμε ἀπαρατήρητοι. “Αν ὅλοι ἐσεῖς μᾶς συνοδέψετε, τὰ καρπούλια θὰ νομίσουν πὼς ὁλόκληρος ὁ λαὸς τῆς Μπουχάρας ἀποφάσισε νὰ μεταναστεύει ὁμαδικὰ καὶ θὰ κλείσουν τὶς πορτᾶρες. Γιὰ τοῦτο, καλοὶ μου Μπουχαριανοί, σᾶς γυρεύω νὰ τραβήξετε στὰ κονάκια σας, νὰ κοιμηθεῖτε λιγούλακι. Σᾶς εὐχουμαι νὰ εἶναι πάντα ὁ ὕπνος σας ἀλαφρὺς, νὰ προκόβουν οἱ δουλειές σας καὶ ποτέ τὰ μαῦρα κι ἄραχλα φτερὰ τῆς συμφορᾶς νὰ μὴ φτερουγίσουν στὶς στέγες τῶν σπιτιῶν σας. Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας σᾶς ἀποχαιρετᾷ! Γιὰ πόσον καιρό; Οὔτε κ’ ἐγὼ τὸ ξέρω!

“Αρχισε νὰ θαμποφέγγει. Μιὰ ἀνάρια πάχνη ἀνάτρεμε πάνω ἀπὸ τὰ νερὰ τῆς λίμνης. Ὁ κοσμάκης, σβήνοντας τὰ δαβλιά του, σκόρπαγε σιγά-σιγά ἀποχαιρετῶντας:

—“Ὡρα καλή, Ναστρεντὶν Χότζα! Καλή σου τύχη! Καὶ μὴν ξεχνᾶς τὴ γλυκιὰ Μπουχάρα.

Ὁ σιδεράς Γιουσούφ κι ὁ καφετζῆς Ἀλῆς τὸν ἀποχαιρέτησαν μὲ σπαραγμό. Πάνω στὶς μαγουῦλες τοῦ χοντροῦ Ἀλῆ ἔτρεχε βρῦση τὸ δάκρυ.

“Ὅσος καιρὸς ἀπόμενε ἀκόμα ὥσπου ν’ ἀνοίξουν οἱ πορτᾶρες, ὁ Ναστρεντὶν Χότζας τὸν πέρασε στὸ σπίτι τοῦ Νιζάζ. Μὰ μόλις ἄκουσαν τὸ νοσταλγικὸ τραγούδι τοῦ μουεζίνη νὰ κυματίζει πάνω ἀπὸ τὶς στέγες τῆς Μπουχάρας, ὁ Ναστρεντὶν Χότζας κ’ ἡ Γκιουλστάν ξεκίνησαν. Ὁ γέρο-Νιζάζ τοὺς συνόδεψε ἴσαμε τὴ γωνιά τοῦ δρόμου κ’ ἐκεῖ στάθηκε. Τοὺς κοίταζε, μὲ βουρκωμένα μάτια, ὥσπου χάθηκαν γυ-

ρίζοντας τὸ παρακάτω δρομάκι. "Ενα ἀνάλαφρο πρωῒνὸ ἀεράκι σηκώθηκε, σβήνοντας στὴ σκονισμένη γῆ τὶς πατημασιές τους.

Ὁ Νιζάζ γύρισε στὸ φτωχικὸ του καὶ σκαρφάλωσε στὸ ταρατσάκι, ἀπ' ὅπου ἔβλεπε μακριὰ πέρα ἀπὸ τὸ τειχί τῆς πολιτείας, ὅσο μπορούσαν νὰ δοῦν τὰ γέρικα μάτια του. Σφούγγισε μὲ τὴν κελεμπία του τὰ δάκρυα ποὺ κύλαγαν ἄθελά του στὸ πρόσωπό του καὶ κάρφωσε τὴ ματιά του στὴν πλαγιά τοῦ βουνοῦ, ἀπ' ὅπου πέρναγε, στριφογυριστός, ὁ δρόμος. Περίμενε ὥρα πολὺ γεμάτος ἀγωνία, μὴ τυχὸν κ' οἱ φρουροὶ ἀνακάλυφταν ποιοὶ εἶναι καὶ τοὺς ἔπιαναν.

Μὰ νά, κοιτάζοντας πιὸ προσεχτικὰ, ὁ γέρος ξεχώρισε στὸ βάθος δυὸ βοῦλες, τὴ μιὰ γκριζὰ καὶ τὴν ἄλλη ἄσπρη. "Ολο καὶ μάκραιναν, ὥσπου ἡ γκριζωπὴ βούλα μπερδεύτηκε μὲ τὸ χῶμα τοῦ βουνοῦ καὶ χάθηκε. Ἡ ἄσπρη ὅμως ἔλαμπε ὥρα πολὺ ἀκόμα· πότε-πότε χανόταν πίσω ἀπὸ κανένα δέντρο ἢ βράχο γιὰ νὰ ξαναφανεῖ κάπου παραπέρα. "Υστερα ἔσβησε καὶ χάθηκε ὁλότελα κι αὐτή.

Ὁ ἥλιος ἀνέβαινε καὶ δυνάμωνε ἡ κάψα. Ὁ γέρος δὲν ἔδινε σημασία. Καθιστὸς ἐκεῖ στὸ ταρατσάκι ἀναθίβαλε στὸ νοῦ του σκέψεις μαῦρες καὶ πικρές. Τὰ χέρια του τρεμούλιαζαν καὶ κάτι σὰ ν' ἄσφιγγε τὸ λαιμό του. Δὲν παραπονιόταν γιὰ τὸ μίσημα τοῦ Ναστρεντὶν Χότζα καὶ τῆς κόρης του. Τοὺς εὐχόταν νὰ ζήσουν καὶ νὰ γεράσουν εὐτυχισμένοι. "Ομως, ὅταν σκεφτόταν τὶ θ' ἀπογίνει ὁ ἴδιος, τότες σκοτείνιαζε ἡ ψυχὴ του. Τὸ σπιτικό του θ' ἀπόμενε ἄδειο. Ποτὲ πιά δὲ θὰ ὁμόρφαιναν τὶς ὥρες τῶν γερατειῶν του ἡ μελωδικὰ φωνὴ τῆς κόρης του καὶ τὸ γάργαρο γέλιο της! "Ενας καυτὸς ἀέρας φύσαγε στεγνώνοντας τὰ τσουκάλια ποὺ εἴταν ἀραδιασμένα στὸ ταρατσάκι. "Ελεγες πῶς κι αὐτὸς ἀκόμα ὁ ἄνεμος τραγούδαγε λυπητερά, γιὰ κείνους ποὺ φύγαν ἀπὸ τὸ σπίτι.

‘Ο Νιζάζ ἄκουσε κρότο πίσω του. Γύρισε καὶ κοίταξε.

Τρία ἀδέρφια, ποὺ κατοικοῦσαν στὸ διπλανὸ σπίτι, ἀνέβαιναν τὴ σκαλίτσα. Εἴταν τρεῖς λεβέντες, τρεῖς τσουκαλάδες. Στάθηκαν μπροστὰ στὸ γέρο, κάνοντας ἓναν τεμενά.

—“ὦ σεβάσμιε Νιζάζ! εἶπε ὁ πιὸ μεγάλος ἀπὸ τοὺς τρεῖς. ‘Ο Ναστρεντὶν Χότζας κ’ ἡ κόρη σου φύγανε. Μὴ σεκλετίζεσαι ὅμως γι αὐτό. Εἶναι παλιὸς κ’ αἰώνιος ὁ νόμος ποὺ ὀρίζει, πὼς ἡ κουνέλα δὲν μπορεῖ νὰ ζήσῃ δίχως τὸν κούνελο, ἡ ἀγελάδα δίχως τὸν ταῦρο κ’ ἡ περιστέρρα δίχως τὸ περιστέρι. Γίνεται ποτὲ νὰ ζήσῃ μιὰ κοπέλα δίχως σύντροφο; ‘Ο Ἀλλάχ δὲ ζευγάρωσε τὸ καθετὶ πάνω σὲ τούτη τὴ γῇ; Δὲ χώρισε ἀκόμα καὶ τὰ λουλούδια τοῦ μπαμπακιοῦ σ’ ἀρσενικὰ καὶ θηλυκὰ; Μὰ γιὰ νὰ μὴ σταθοῦν τὰ γεράματά σου θλιβερά, σεβάσμιε Νιζάζ, ἐμεῖς οἱ τρεῖς ἀποφασίσσαμε τοῦτα ποὺ θὰ σοῦ ποῦμε: “Ὁποῖος εἶναι συγγενὴς τοῦ Ναστρεντὶν Χότζα εἶναι συγγενὴς κι ὁλόκληρου τοῦ λαοῦ τῆς Μπουχάρας. Ἀποδῶ κ’ ἐμπρὸς λοιπόν, Νιζάζ, εἶσαι καὶ δικός μας συγγενής. Ξέρεις, βέβαια, πὼς τὸ περασμένο φθινόπωρο πήγαμε τὸν πατέρα μας, τὸ Μαμέντ Ἀλῆ, στὴν τελευταία κατοικία του στὸ κοιμητήρι. Στὸ σπίτι μας, ἡ θέση τοῦ παποῦ βρίσκεται τώρα ἄδεια. Στερηθήκαμε, ἔτσι, τὴ χαρὰ ποὺ δίνει ἡ θωριὰ τῆς ἄσπρης γενειάδας. Δίχως αὐτὴ ἓνα σπίτι εἶν’ ἄδειο, ὅπως ἂν λείπουνε τὰ παιδιὰ. Ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου στέκεται ἀτάραχη καὶ γαλήνια, μονάχα σὰ βρίσκεται ἀνάμεσα σ’ ἐκείνους ποὺ ἀπ’ αὐτοὺς ἔλαβε τὴ ζωὴ καὶ σ’ ἐκείνους ποὺ αὐτὸς τοὺς τὴν ἔδωσε. Γιὰ τοῦτο, σεβάσμιε Νιζάζ, νὰ δεχτεῖς καλόγνωμα τὰ λόγια μας καὶ νὰ μὴ μᾶς ἀρνηθεῖς νάρθεις στὸ σπιτικό μας νὰ πάρεις τὴ θέση τοῦ παποῦ. Στάσου ὁ πατέρας ἐμᾶς τῶν τριῶν κι ὁ παποῦς τῶν παιδιῶν μας!

Τὸν παρεκάλεσαν ἔτσι καὶ τόσο, ποὺ ὁ Νιζάζ δὲν

μπόρεσε ν' ἄρνηθεῖ τὴν προσφορά τους. Πῆγε στὸ σπιτικό τους, ὅπου τὸν δέχτηκαν μὲ μεγάλο σεβασμό. "Ἐτσι, στὰ γεράματά του, γνώρισε, ὥσάν ἀνταμοιβὴ γιὰ τὴν τίμια κι ἄξια ζωὴ του, τὴ μεγαλύτερη ὑπόληψη ποὺ μπορεῖ νὰ εὐχηθεῖ ἓνας μουσουλμάνος πάνω στὴ γῆ. Γίνηκε Νιζάζ-μπομπό, ποὺ θὰ πεῖ ὁ παποῦς-Νιζάζ, μιᾶς φαμίλιας μὲ δεκατέσσερα παιδιά. Ἡ ματιὰ του μπορούσε κάθε στιγμὴ νὰ χαρεῖ πότε ἓνα καταλερωμένο ἀπὸ τὰ ζουμιὰ τῶν σταφυλιῶν προσωπάκι καὶ πότε ἓν' ἄλλο λιγώτερο βρώμικο ἀπ' αὐτό.

Ἀπὸ τούτη πιά τὴ μέρα δὲ γνώρισε ποτὲ τὸν πόνο τῆς σιωπῆς. Στὴν ἀρχή, κάποτε-κάποτε, ἀποτραβιόταν στὸ σπίτι του, γιὰ νὰ σκεφτεῖ μὲ τὴν ἡσυχία του ἐκείνους ποὺ βρίσκονταν τόσο κοντὰ στὴν καρδιά του, μὰ τόσο μακριὰ μέσα στὸν ἀπέραντο κόσμος...

Τὶς μέρες τῶν παζαριῶν πῆγαινε στὴν ἀγορὰ καὶ ρώταγε τὰ καραβάνια, ποὺ ἔρχονταν ἀπ' ὅλον τὸ ντουινιά, μὴ τυχὸν καὶ συναπαντήθηκαν μὲ κάποιον καβάλα πάνω σ' ἓνα γκρίζο μουλάρι, συντροφεμένο ἀπὸ μιὰ γυναίκα καβάλα πάνω σ' ἓνα ἄσπρο μουλάρι. Οἱ ταξιδιωτὲς σούρωναν τὰ φρύδια τους γιὰ νὰ θυμηθοῦν καλύτερα, μὰ πάντα τοῦ ἀποκρίνονταν: —"Ὁχι, δὲ συναπαντηθήκαμε.

Ὁ Ναστρεντὶν Χότζας, ὅπως τόσες φορές, εἶχε γίνει ἄφαντος δίχως ν' ἀφήσει πίσω του ἄχνάρια, γιὰ νὰ φανεῖ ἐκεῖ ὅπου καθόλου δὲν τὸν περίμεναν.

ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

πὺν μποροῦσε νὰ γίνεῖ ἡ ἀρχὴ ἑνὸς καινούργιου βιβλίου

«Ἔκανα ἑφτά ταξίδια καὶ ἔχω νὰ
ἀφηγηθῶ, γιὰ καθενα ἀπ' αὐτά,
θαυμαστὲς ἱστορίες, πὺν θὰ κά-
νουν τὰ μυαλὰ τῶν ἀνθρώπων
νὰ σκεφτοῦν».

«Σεβὰχ ὁ Θαλασσινός»

ΚΑΙ ΦΑΝΗΚΕ ἐκεῖ ποῦ δὲν τὸν περίμεναν καθόλου. Στὴν Ἰσταμπούλ.

Ἔφτασε σ' αὐτὴ τρεῖς μονάχα μέρες ὕστερα, ποῦ ὁ σουλτάνος πῆρε τὸ μήνυμα τοῦ ἐμίρη τῆς Μπουχάρας. Ἐκατοντάδες ντελάληδες τρέχανε σὲ χωριὰ καὶ σὲ πολιτεῖες, γιὰ νὰ διαλαλήσουν στὸ λαὸ τὸν ἱραντὲ τῆς Ὑψηλῆς Πύλης, πὼς ὁ Ναστρεντὶν Χότζας πέθανε. Οἱ μουλάδες, καταχαρούμενοι, διάβαζαν δυὸ φορές τὴ μέρα, πρωῒ καὶ βράδι, στὰ τζαμιὰ τὸ γράμμα τοῦ ἐμίρη καὶ τὸν ἱραντὲ τοῦ Πατισάχ.

Ὁ σουλτάνος γιόρταζε στὸν κῆπο τῶν ἀναχτόρων του, στὸ Ντολμὰ Μπαξέ, τὸ εὐχάριστο γεγονός. Εἴταν περιτριγυρισμένος ἀπὸ βεζιράδες, ἀπὸ πασάδες, ἀπὸ μπέηδες, ἀπὸ σοφοὺς καὶ ποιητές, ἀπὸ τζογλάνια καὶ δούλους, ποῦ καρτέραγαν τὰ μπαξίσια του. Μαῦροι σκλάβοι, ὁ ἓνας πίσω ἀπὸ τὸν ἄλλον, ἀτέλειωτη οὐρά, κουβάλαγαν ταψιά, ναργιλέδες κι ὀλόχρυσά κανάτια.

—Γιατὶ ὁ ἀέρας εἶναι τόσο ἀνάλαφρος καὶ μυρωδάτος ; ρώτησε χαμογελώντας ὁ σουλτάνος τοὺς σοφοὺς καὶ τοὺς ποιητές. Ποιὸς ἀπὸ σᾶς θέλει ν' ἀπαντήσῃ σὲ τοῦτο τὸ ρώτημά μου ;

Οἱ σοφοὶ κ' οἱ ποιητές, ρίχνοντας ἄπληστες ματιές στὴν πέτσινη χρηματοσακκούλα ποῦ κράταγε ὁ σουλτάνος στὰ χέρια του, ἀποκρίθηκαν :

—Εἶναι μυρωδάτος γιὰτὶ ἡ πνοὴ τοῦ παντοδύνα-

μου σουλτάνου τοῦ χαρίζει τούτη τὴ γλυκιὰ εὐωδιά κ' εἶναι ἀνάλαφρος γιατί ἡ ψυχὴ τοῦ ἱερόσυλου Να-στρεντὶν Χότζα ἰδὲ λερώνει πιά τὸν κόσμο !

Ὁρθός, σιμὰ στὸ σουλτάνο, στεκόταν ὁ Ἰσταμποῦλ-ἀγασί, δηλαδή ὁ ἀρχηγὸς τῶν γενίτσαρων. Ἡ μόνη διαφορὰ ἀνάμεσα σ' αὐτὸν καὶ στὸ συνάδελφό του τῆς Μπουχάρας, τὸν Ἀρσλάν μπέη, εἴταν ἡ μεγαλύτερη ἀδυναμία του κ' ἡ μεγαλύτερη σκληράδα του. Οἱ δυὸ αὐτὲς ἰδιότητές του, ἡ ἀδυναμία κ' ἡ σκληράδα του, βρίσκονταν πάντα σ' ἄμεση σχέση, ὅπως ἀπὸ καιρὸ τῷχε διαπιστώσει ὁ λαὸς τῆς Ἰσταμπούλ. Καὶ γι αὐτὸ ὁ κοσμάκης, κάθε φορὰ ποὺ ὁ ἐντιμότατος ἀρχιγενίτσαρος πήγαινε στὸ χαμάμι, ρώταγε τοὺς χαματζῆδες πῶς πάει ἡ ἀδυναμία του. "Ἄν τὰ νέα εἴταν ἄσκημα, καθένας ποὺ δὲν εἴταν ἀναγκασμένος νὰ βγεῖ κλειδωνόταν στὸ σπίτι του, ὥσπου νὰ πάει ὁ ἀρχιγενίτσαρος ξανὰ στὸ χαμάμι. Καὶ δὲν τὸν φοβόταν μονάχα ὁ κοσμάκης, μὰ τὸν τρέμαν κι ὅλοι οἱ βεζιράδες κ' οἱ πασάδες, οἱ σοφοὶ κ' οἱ ποιητές, ποὺ βρίσκονταν μαζεμένοι, τὴ μέρα κείνη, στὸ σεράϊ τοῦ Ντολμά Μπαξέ. Ὁρθός, ἀκατάδεχτος, μὲ τὸ μακρὺ του λαιμό, ποὺ σήκωνε τὸ κεφάλι του τὸ στολισμένο μὲ τουρμπάνι, ἔμοιαζε μὲ σκιάχτρο. (Πολλοὶ Κωνσταντινουπολίτες, διαβάζοντας τοῦτες τὶς γραμμές, θ' ἀναστενάξουν.)

"Ὅλα πήγαιναν μιὰ χαρά. Τίποτα δὲν ἐρχόταν νὰ ταραξεί τὴν ὁμορφὴ τελετῇ. Τίποτα δὲν προμήναγε κανένα κακό. Καὶ κανεὶς δὲν εἶδε τὸν αὐλάρχη ἐπὶ τῶν τιμῶν, ποὺ μὲ τὴ γνωστὴ ἐπιτηδειότητά του, γλίστρησε ἀπαρατήρητος, ἔφτασε ὥς τὸν ἀρχιγενίτσαρο καὶ κάτι τοῦ μουρμούρισε στ' αὐτί. Ὁ φοβερὸς ἀρχιγενίτσαρος χλώμιασε, ἄρχισαν τὰ χεῖλια του νὰ τρέμουν κ' ἔφυγε μὲ μεγάλα βήματα. Σὲ λίγο γύρισε κ' εἴταν ἀκόμα πιὸ χλωμὸς καὶ τρέμανε ἀκόμα πιότερο τὰ χεῖλια του. Παραμέρισε ἀπότομα βεζιράδες καὶ

πασάδες καὶ σίμωσε στὸ θρόνο τοῦ σουλτάνου.

—Πατισάχ μου !... εἶπε.

—Τί τρέχει; ρώτησε ὁ σουλτάνος. Δὲν μπορείς τάχα νὰ κρατήσεις γιὰ τὸν ἑαυτό σου τὰ νέα σου γιὰ φυλακὲς καὶ δήμειους, μὰ πρέπει νὰ μοῦ τὰ πεῖς καὶ σὲ μιὰ μέρα ὅπως ἡ σημερινὴ καὶ νὰ χαλάσεις τὴν ἐορτὴ γιὰ τὸν ἀφανισμό τοῦ ἐχθροῦ μας; "Αἴντε, μίλα, μὰ σύντομα!

—Λαμπερὲ κι ἀστραφτερὲ σουλτάνε, ἡ γλῶσσα μου δὲν τολμάει νὰ πεῖ...

‘Ο σουλτάνος σούρωσε τὰ φρύδια του κι ὁ ἀρχιγενίτσαρος μουρμούρισε:

—‘Εκεῖνος... βρίσκεται στὴν ‘Ισταμπούλ!

—Ποιός; ρώτησε ὁ σουλτάνος μ’ ἄχρωμη φωνή, γιατί με μιᾶς κατάλαβε.

—‘Ο Ναστρεντὶν Χότζας!

‘Ο ἀρχιγενίτσαρος εἶπε τ’ ὄνομα σιγὰ, μὰ ὅσο σιγὰ κι ἂν τῷ πε τᾶκουσαν οἱ αὐλικοί, ποὺ εἶχαν τσιτωμένα τ’ αὐτιά τους καὶ τίποτα δὲν τοὺς ξέφευγε. Καὶ τὸ νέο κυκλοφόρησε σὰν ἀστραπὴ στὸν κῆπο τοῦ Ντολμὰ Μπαξέ.

—‘Ο Ναστρεντὶν Χότζας! ‘Ο Ναστρεντὶν Χότζας βρίσκεται στὴν ‘Ισταμπούλ!... ἔλεγε ὁ ἓνας στὸν ἄλλο.

—Πῶς τῷ μαθες; ρώτησε ὁ σουλτάνος με βραχνὴ φωνὴ τὸν ἀρχιγενίτσαρο. Ποιὸς σοῦ τῷ πε; Πῶς γίνεται; ‘Ο ἐμίρης τῆς Μπουχάρας στὸ μήνυμά του μᾶς βεβαιώνει, με τὸ βασιλικό του λόγο, πῶς ὁ Ναστρεντὶν Χότζας δὲ βρίσκεται πιά ἀνάμεσα στοὺς ζωντανούς!

‘Ο ἀρχιγενίτσαρος ἔκανε ἓνα νεῦμα στὸν αὐλάρχη ἐπὶ τῶν τιμῶν κι αὐτὸς ἔφερε μπροστὰ στὸ θρόνο τοῦ σουλτάνου κάποιον φοβισμένο ἀνθρωπάκι με μάτια κίτρινα, με μύτη πλατσουκωτὴ καὶ βλογιοκομμένο.

—Μεγάλε πατισάχ, ἀπάντησε ὁ ἀρχιγενίτσαρος, αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος εἶταν καιρὸ στὴν ὑπηρεσία τοῦ ἐμίρη τῆς Μπουχάρας καὶ ξέρει καλὰ τὸ Ναστρεντὶν

Χότζα. “Όταν ἤρθε στὴν Ἰσταμπούλ τὸν χρησιμοποίησα κ’ ἐγώ.

—Τὸν εἶδες; ρώτησε ὁ σουλτάνος τὸ βλογιοκομμένο. Τὸν εἶδες μὲ τὰ ἴδια σου τὰ μάτια;

ἽΟ βλογιοκομμένος βεβαίωσε πὼς τὸν εἶδε μὲ τὰ ἴδια του τὰ μάτια.

—Εἶσαι σίγουρος πὼς δὲν κάνεις λάθος καὶ δὲν πῆρες κάποιον ἄλλον γι αὐτόν;

ἽΟ βλογιοκομμένος βεβαίωσε, μὲ μιὰ κίνηση τοῦ κεφαλιοῦ του, πὼς δὲν κάνει λάθος.

—Τὸν γνώρισα καλά! Τὸν συνόδεψε μιὰ χανούμισα καβάλα πάνω σ’ ἓνα ἄσπρο μουλάρι.

—Γιατί δὲν τὸν ἔπιασες; φώναξε ὁ σουλτάνος. Γιατί δὲν τὸν παράδωσες στοὺς γενίτσαρους;

—Πολυχρονεμένε μου πατισάχ! ἀποκρίθηκε φιλώντας τὸ χαλὶ ποὺ πάταγε ὁ σουλτάνος. Κάποτες στὴν Μπουχάρα ἔπεςα στὰ χέρια τοῦ Ναστρεντὶν Χότζα κι ἂν ὁ ἸΑλλάχ δὲ μὲ λυπόταν δὲ θὰ γλύτωνα. “Όταν πρὶν ἀπὸ λίγο τὸν ξανάδα στοὺς δρόμους τῆς Ἰσταμπούλ, ὁ φόβος ποὺ μ’ ἔπιασε εἶταν τέτιος ποὺ ἀπόμεινα σύξυλος! ἸΑμα συνέφερα εἶχε χαθεῖ ἀπὸ τὰ μάτια μου.

—ἽΟρίστε τί ἀνθρώπους χρησιμοποιεῖς! μόλις ἀντικρύσουν τοὺς ἐγκληματίες λιγοθυμᾶνε! φώναξε ὁ σουλτάνος κοιτάζοντας ἄγρια τὸν ἀρχιγενίτσαρο, ποὺ διπλωμένος στὰ δυὸ ἄκουγε ταπεινόφρονα.

ἽΟ σουλτάνος ἔδιωξε περιφρονητικὰ τὸ βλογιοκομμένο, σηκώθηκε κι ἀκολουθούμενος ἀπὸ να μπουλούκι σκλάβους ἀποτραβήχτηκε στὰ διαμερίσματά του.

ἽΟ ὄχλος τῶν βεζιράδων, τῶν πασάδων, τῶν μπέηδων, τῶν σοφῶν καὶ τῶν ποιητῶν στριμώχτηκε ποιὸς θὰ πρωτοβγεῖ. Δὲν πέρασαν μήτε πέντε λεφτὰ καὶ κανεῖς δὲν ἀπόμενε στὸν κῆπο τοῦ Ντολμὰ Μπαξέ, ἔξὸν ἀπὸ τὸν ἀρχιγενίτσαρο. Καθισμένος πάνω στὸ μαρμαρένιο πεζούλι μιᾶς χαβούζας, βυθί-

στηκε σὲ βαθιὲς σκέψεις, ὅσο ποὺ τὸ συντριβάνι τραγούδαγε δίπλα του. Φαινόταν ν᾿ἔχει σουρώσει κι ἀδυνατίσει μὲ μιᾷς τόσο, ποὺ ἂν οἱ Κωνσταντινουπολίτες τὸν ἔβλεπαν, θὰ τὸ βάζαν στὰ πόδια ποιὸς νὰ πρωτοφύγει.

Στ' ἀναμεταξὺ ὁ βλογιοκομμένος ἔτρεχε κατὰ τὸ λιμάνι, ὡσὰν νὰ τὸν κυνηγοῦσαν. Βρῆκε ἓνα ἀράπικο καῖκι ἕτοιμο νὰ σαλπάρει. Ὁ καπετάνιος του, βλέποντας τὴ βία του καὶ τὸ φόβο του, συμπέρανε πὼς θάναί κανέναν ἐγκληματίας ποὺ γύρευε νὰ τὸ σκάσει. Ἀνέβασε ὅσο μποροῦσε τὸ ναῦλο. Ὁ βλογιοκομμένος δὲν παζάρεψε. Πλήρωσε ὅσα κι ἂν τοῦ γύρεψε, σκαρφάλωσε στὴν κουβέρτα καὶ πῆγε καὶ κρύφτηκε τρέχοντας σὲ μιὰ σκοτεινὴ καὶ βρώμικα γωνιά. Μονάχα ὅταν οἱ λιγνοὶ μιναρέδες τῆς Ἰσταμπούλ ἄρχισαν νὰ σβήνουν στὸ γαλάζιο ὄριζοντα καὶ τὸ καῖκι πῆρε πρῖμα τὸν ἀέρα καὶ τὰ πανιά του φούσκωσαν, ἀποφάσισε νὰ βγεῖ ἀπὸ τὴν κρυψώνα του. Ἐφερε βόλτα τὴν κουβέρτα κοιτάζοντας καλὰ ὅλους τοὺς ταξιδιωτὲς, μὴν τυχὸν καὶ κανεὶς ἀπ' αὐτοὺς εἶταν ὁ Ναστρεντὶν Χότζας.

Κι ἀπὸ τότε ὁ βλογιοκομμένος ζοῦσε μέσα σ' ἓνα παντοτεινὸ φόβο. Ὅπου κι ἂν πῆγε, στὴ Βαγδάτη, στὸ Κάϊρο, στὴν Ταχεράνη, στὴ Δαμασκό, δὲν ἔμεινε πουθενὰ πιότερο ἀπὸ τρεῖς μῆνες. Εὔρισκε πάντα μπροστά του τὸ Ναστρεντὶν Χότζα καὶ ξανάπερνε δρόμο. Στέκεται, λοιπόν, σωστὸ νὰ παρομοιάσουμε τὸ Ναστρεντὶν Χότζα, μὲ τὴν καταιγίδα ποὺ σκορπάει τὰ κιτρινιασμένα σάπια φύλλα.

ΑΠΟ τὴν ἄλλη κιόλας μέρα, ποὺ ἔφτασε ὁ Ναστρεντὶν Χότζας στὴν Ἰσταμπούλ, γίνηκαν σ' αὐτὴ μεγάλα γεγονότα.

Δέν ταιριάζει ὅμως νά μιλάει κανεῖς γιά πράματα ποῦ δέν τ᾿άδε μέ τὰ ἴδια του τὰ μάτια καί νά περιγράφει τόπους, ποῦ ποτέ του δέν τοὺς γνώρισε. Μὲ τοῦτα τὰ λόγια τελειώνουμε τὸ τελευταῖο κεφάλαιο τοῦ βιβλίου μας, ποῦ θὰ μπορούσε νά γίνει τὸ πρῶτο ἐνὸς καινούργιου, γιὰ τίς νέες περιπέτειες στήν Ἰσταμπούλ, στή Βαγδάτη, στήν Ταχεράνη, στή Δαμασκὸ καί σὲ πολλές ἀκόμα πολιτεῖες ξακουστὲς σ' ὅλον τὸν κόσμον, τοῦ ὑπέροχου, τοῦ ἀσύγκριτου κι ἀνυπέρβλητου Ναστρεντὶν Χότζα.

Τ Ε Λ Ο Σ

Η Μ Α Κ Ε Τ Α
ΤΟΥ
ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ
ΓΙΝΗΚΕ
ΑΠΟ ΤΟ
ΖΩΓΡΑΦΟ
Μ. ΑΡΓΥΡΑΚΗ

ΤΥΠΩΘΗΚΕ ΣΤΗΝ ΑΘΗ-
ΝΑ ΤΟ ΣΕΠΤΕΜΒΡΙ ΤΟΥ
1953 ΣΤΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ
Μ. & Π. ΜΠΕΤΣΑΚΟΥ

